

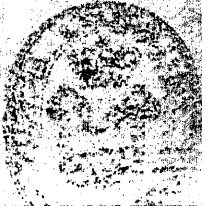
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

7 400 40 MADE IN SPAIN

de la comy de Jhu de granada

R-10213

Ba

Lectori beneuolo S.

ILLVD APVD SEXT. Pomponium animaduertimus, candidè Lector, vt, latis duodecim Tabularum Legibus, desiderari cœperit interpretatio: idque quædam euenire solere scribit. Quo fit, vt necessarios iuris interpretes, prudentumque interpretamenta Reipubl. percommoda esse liquidò constat. Nullam enim artem sine interprete, & sine exercitatione aliqua disci posse non minùs verè, quàm eleganter existimat M. Cicero Oratorum iureconsultissimus. Iuris itaque libros doctorem, & lumen desiderare doctè colligit: quod & Imperatoris Iustiniani cõstitutione expressum nemo Iurisperitorum ignorat. Quibus adducti, eruditissimos Ioannis Turrecremataei Sabinèsis Episcopi, Cardinalisq; meritissimi ad Gratiani Decreta Commentarios in tomos tres (vt par fuit) distributos studiorum tuorum iuuandorum gratia in publicum emittimus. Nam cum eos iuris, sacrorumque sanctorum literarum studiosis commodè plurimum adlaturus intellexerimus, typis vel fidelissimis recens procudèdos curauimus: effecimusque, vt qui antea temporum iniuria, incuriãve mutili, ac innumeris in locis deprauati erant, fidei suæ doctissimorum hominum opera restituti, atq; in pristinam integritatem vindicati in lucem optatissimam tuo vnus nomine prodeant. Ea verò diligentia, rerumque cognitione (qua nec Thaleti cedit Milesio) illos conscripsit Turrecremataeus, vt nihil eorum, quæ ad rerum, verborumq; significationem pertinent, prætermiserit. Sed & infinitos (penè dixerim) diuini, & humani iuris locos, & Æsopicas conciliat, & aperit, atq; ita explicat, vt quicquam desiderari nec possis, nec debeas. Quo in genere, vt illo Vergilii celebratissimo versu vtar adpositissimè,

Adparent rari nantes in gurgite vasto.

Tuz igitur erit humanitatis, labores nostros æqui boniq; consulere. Bene vale.

Tertia pars.

Reuerendi in Christo patris dñi Joannis de turre cremata: ordinis fratru predicatoru: Sabiniensis episcopi: ac sacrosancti Romane ecclesie presbyteri Cardinalis: tituli sancte marie trans tyberim: vulgo dicti Cardinalis sancti Sigiti commentaria super tertia parte decreti: que inscribitur de consecratione domini Gratiani: feliciter incipiuntur.

Capiens olim Beatus magister Nicolae potiusque magister libri decreti q innumeris sanctoru patru auctoritatib; rutilantibus splendet lucernis proficiedi causa percurrere: qui cu quanto sinarum pfundior est: tanto eius comento tozes in pluribus passibus mihi non placuissent: libri ipsu iugta illustriu theologorum magime suas studiose decurrere: multis me amicis astrigentibus: quauis supra vires esset pondus, qd petebat: expositiois pfati libri sub spe illius qui pater luminu est: dñs scientiaru, fonsq; veritatis: onus studij mei brachijs coplegus sum: vt etiã sanctitati tuem gratã efficerem. Exordiens igitur a distinctionibus: & vsq; ad octauã lucubrãdo perueniens: tandè cõfectus vt videor malis: ac senio: rebusq; multis implicatus: extimui metam operis tanti posse cõtingere. quare omisso que cõceperã ordine per suasus quos que amicoru cõsilio ad scribendũ super tertiã ipsius partẽ libi: que dicit de consecratione me cõtuli. Quod quidẽ nec ab surde feci. Est enim tractatus iste r cõgruentior ecclesiasticis, & mihi ad scribendũ faciliõs affinitate scientie: quã profiteor: quibus efficiẽdis vt essent qd dicerẽ cõmunia omnibus ab altitudine rerum theologiaru multarũ at finiu. Igitur labore hoc defunctus nõ quantũ debui: sed quatũ potui pro viribus meis: vt essem qui pdessem nonnullis: ecce iam completã sanctitati tue p summa ipsius apostolice sedis amplitudine cor rigendã emendandãque trado. Nec vt pontifici solum: sed vt alteri arbitro: qui magimam in his studijs propter r ingenij perspicacitatem r sapientiã singularem vendicã auctoritatẽ id ipsum subsiciens: dignetur igitur beatitudo tua: quous usq; opus totum opitulante deo absoluam hanc partem tanta gratulatione suscipere: quanta deuotione sanctitati tue offeretur. quam clementissimus deus ad sanctum feliq; ecclesie sue regimen longeuo conseruare dignetur. amen.

Proemium.

- 1 Homo non potuit reparari: nisi deus ad hominem venisset de celo.
2 Samaritanus interpretatur custos.
3 Christus dicitur apothecarius siue vnguentarius.
4 Sacramentum quid sit.
5 Sacramenta ecclesiastica comparatur turri triplici de causa.

Vera mea sicut turris. canticoru. viij. verba sunt ad literã sancte matris ecclesie: q in sacrorum suoru cõmedatione decenter assumuntur: de quoru summis atque precipuis in hac tertia parte decreti magister gratianus agit r tanta profecto fuit humani generis labes: r granitas egritudinis: quam ex ingubri preuaricatione protoparẽtis inuidia diaboli instigãtis incurrit: vt nullũ salutis remediũ: nisi medicus ipse ac curator deus ad botem veniret de celo. inde Samaritã pphetarũ egimus in humani generis persona clamans inquit. ps. vij. miserere mei dñe qm infirmus sum: sana me dñe qm cõturbata sunt oia ossa mea. quare omnipotẽs ac clementissimus ipse dei filius oia implens: ac oia continens: equalis per oia patri, r in vna ex ipso r cũ ipso consempiternus essentia oẽm solite benignitatis super abundantia excedẽs: venire in terrã dignatus est r per assumptionẽ nre humanitatis languenti homini appropinquã: medicamẽta illi efficaciac confecit: prestititq; salutis. huius autem celestis medici inenarrabilis gratia, r ineffabilis affluentia pietatis erga egrotũ hominem in figura Luc. 9. scribit vbi ipse medicus in parabola loquẽs ait. homo quidã descendebat ab hierusalẽ in hiericho, r incidit in latrones: qui etiã exspoliauerũt eum, r plagis appositis abierunt semiuino relicto: quẽ vidẽs samaritanus quidã misericordiatã motus, r appropinquans alligasse dicitur vulnera

Proemium.

eius fundens oleũ desuper r. c. hõ iste vt dicit glof. plane Adã intelligit: humani generis pater: qui ab hierusalẽ descendisse describitur: qui ab innocẽtie r iusticie originalis statũ in quo fuerat creatus a tranquillitate pacis: a cõuersatiõẽ angelicã: a gaudioz sublimitate preuaricationis sue merito depulsus descendit in hiericho. i. in multiplicẽ defectũ ac miserias quibus pns vita agitãt: qui demũ a deo derelictus ac tutele presidio destitutus incidit in latrones: in pãtẽ angeloz noctis: qui se trãfigurãt in angelos lucis: in quos nõ incidisset nisi mãdati celestis deus sponte se fecisset obnoxiũ. Qui spoliãtes eum indumẽtis gratie spũalis: innocẽtie: ac immortalitatis: quibus in sua creatione dotatus fuerat: vulnera intulerũt: quibus integritas humane nature est violata, r abierũt semiuino relicto: qz miser hõ diuina spoliatus b gratia r pãnilegio: quo portebat immortalitatis eptus statim mortẽ incurrit aie, r moriẽdi pertulit necessitatẽ in corpore. Hunc itaq; spoliãtũ r miserabiliter vulneratũ sacerdos r leuita pterisse dicitur: quia sacerdotiũ r ministeriũ veteris legis licet per legis secretã mãdũ languentis vulnera cognoscere poterit: nõ tamẽ curare: qz impossibile erat vt ait apłs ad hebreos. iijj. Sanguine hircorũ aut taurorũ auferri peccatã samaritanũ aut qui cures stos interpretatã dei filius est: qui solus potẽter custodit iugta illud pphete in. ps. xxvj. Nisi dñs custodierit ciuitatẽ: frustra vigilat q custodit eã. qui adueniente tẽpore in quo diuini consiliũ altitudo curandũ humanũ genus disposuerat: ad hũc sanandũ egrotũ veluti medicatũ omnium ope destituit: eg illa que de sursum hierusalẽ descendit, r iter vite pntis arripiens venit secus eũ qui vulneribus inflictis tabescebat. i. in similitudine hominũ, r habitu inuentus vt homo. ps. lxxij. Cõpãssionis nre susceptione simillimus: r misericordie factus est colãlatiõẽ vicinũ. Et appropians alligauit vulnera eius peccata remittendo. oleũ supereffundens r vinũ sacrorũ illi medicinã cõficiẽs salutarẽ de quo eccl. xxxvij. dicit r vnguentarius siue apothecariũ pfecto Dei filius est. Iesus xps dñs noster: qui omni gratia plenissimus atq; vniuersarũ virtutu odoramentis redolentissimus: vtpote in quo habitat ois plenitudo diuinitatis. colo. ij. Et quẽ deus pater pãe cõfortibus suis oleo sanctitatis r gratie per ungit. ps. xx. Confecit pigmẽta suauitatis r vncioẽs sanitatis salutaria sacra in infirmitudo: que eo q sunt placãtia deum pigmẽta suauitatis dicuntur. Eo autẽ q medicamẽta sunt ad sanandũ egrotũ vncioẽs appellãnt sanitatis. vnde ppheta qui sanat contritos corde, r alligat cõtritiones eorũ. ps. lg. vj. vbi glo. inquit. alligamẽta dei sunt ipalia sacramẽta: quibus interim cõsolationẽ habemus. Quare cũ sacra sub tegumento rerũ sensibiliũ instar vberũ lac cõsolatricis diuine gratie cõtineant: nil pfecto rectius per vbera ecclesie: q saluifera ipsa eiusdẽ sacra accipiedũ venit in verbis propofitis. cũ ex eius psona dicit. vbera mea sicut turris in quibus quidẽ verbis pars hec de sacris quã celesti magistro epõ Iesu saluatore nostro: in quo sunt oes thesauri sapiẽtie r scientie dei. ad colo. ij. nos adinnãte eponendã aggredimur: a duobus cõmendat. primo a cõtinẽtia salutaris infirmitate: eo q sacra ipsa vberũ nomine describũtur. secũdo ab eminentia singularis excellentie in hoc. q turri cõparant. Continentia autem salutaris infirmitate ipsorũ sacrorũ ecclesie ex ea nobis parte clare monstrãt: qua ipsa vtpote vasa medicinalia gratia ac virtutẽ cõtinent animas sanctificãtem. Nã iugta beatus Aug. snãm r habet. j. in. c. signũ. di. ij. Sacramẽti dicitur inuisibilis gratie visibilis forma: ita vt ipsius imaginẽ gerat, r causa existat. diffinitur insuper sacm iugta eundem Augu. Sacramẽtu est in quo sub tegumento rerũ visibilium diuina virtus salutẽ secretus operatur. merito ergo mater ecclesia sacramẽta ipsa vbera sua vocat. Quare sponsus sponsam ab vberibus cõmendans ait Lan. iij. E. nã pulchre sunt mame tue. glo. pulchre ad cõsolationẽ infirmoz r sustentationem paruuloz. Et sequit pulchriora sunt vbera tua. i. vtiliora vino. i. quibuscunq; terrenis: siue carnalibus medicamentis. Secundario cõmendant ipsa sacramẽta ab eminentia singularis excellentie in hoc. q turri cõparantur cũ dicitur vbera mea sicut turris. vbi cõsiderandũ r q triplici de causa sacramenta ecclesiastica comparatur turri. Primo ratione dignitatis, r eminentie: qua preferuntur sacramẽtis legalibus. hec quippe gratiã non conferebant iustificãtẽ. vnde apostolus ad Gal. iij. ea egena r infirma vocat: eo q vt dicit glo non perfecte iustificãt. sacramẽta autẽ noue legis gratiã continent. vnde efficerẽ dicitur qd figurãt vnde Aug. de differẽtia horũ sacramẽtoz loquens super. ps. f. ita inquit. sacramẽtoz rum alia sunt sacramẽta dantia salutem: alia promittẽtia saluatorẽ: sacra noui testamenti dant salutem. sacramenta veteris testamenti promiserunt saluatorẽ. Secundo sacramenta ipsa merito turri comparantur: quoniam non solum

Spoliari qd dicat vi de pe. de an cba. in. c. cii ecclesia. nu. 22. de causa pof. r pprie.

Lan. viij.

August.

August.

Joan. de turre cremata super Decreto.

medicamenta sunt qbus animarū morbi curant: verū ēt p pū gnaacula sunt fortilima: qbus hostilia iacula viriliter repellūtur. facta enim iugta lū agutōis snām sunt arma celestis regis: quibus sancti milites pccincti tyānū superāt: cines sui ptegiūt: ab hostiū impugnationibus siliū defendunt ecclesie. Quare merito ecclesia can. iiii. terribilis vt castrorū acies describit. Et de gpo a quo nobis talia in defensionē ptectionē arma donata sunt. dicit p. l. turris fortitudinis a facie inimici. Super quo beatus Augustinus turris nobis factus est: qui et petra supra quam facta est ecclesia. A uene feriaris a diabolo: fuge ad turrim. nūquā in te ad illā turrim diabolica iacula secutura sunt: ubi stabis munitus: fig. bec ille. Certe tū recte vbera ecclesie. s. ipsa facta turri cōparantur: qm̄ per ipsa mens humana q per peccatū obtūbilata ad diuinorū cōgnitionem assurgere non valet: manu dicitur: et erigat ad cōtemplāda diuina. bec pfecto rō inter alias a doctoribus infirmitatis sacrorū ponitur propter eruditionē. s. propter eruditionē in quā infirmitas facta ait. Magister sūax in p. iiii. sniarum: vt per id q foris in specie visibili cernit ad invisibile virtutem q intus est cognoscendā mens humana erudiat. hō enim qui ante pccū sine medio obumbrate deum videbat: per pccū adeo debuit: vt nequeat deū capere: nisi humanis egerit citatis. merito ergo ecclesia facta est: sponfa facta sua cōmmandans ait: in verbis ppositis vbera mea sicut turris.

Distinctio prima.

- 1 Pars ista tertia quare de consecratione intituloetur.
2 Deus quare noluit q Dauid edificaret ei templum.
3 Necessitas summa que dicitur.

De ecclesiariū consecratio. ne. Hic incipit tertia et vltima pars huius operis: in qua de ecclesiasticis sacris tractatur. verum quod primo de consecratione tractatur. Ideo bec pars a sui principio nomine assumens de consecratione intituloetur. Et quod in sacris errare reuerentiam est: ideo magister Gratianus. nihil de suo influere voluit: sed sanctorum patrum auctoritates et sententias de sacris ecclesiasticis loquens simpliciter sine positione et matrem: sine questionum: sine magno preiudicio allegationum in medio proposuit: doctorum intelligentiam et dretates (si quod videat rem inesse) solent lectozis relinquere. tractaturus ergo magister Gratianus de sacris ecclesiasticis: tractatum suum quinq; distinctionibus cōprehendit. in quarū prima agit de ecclesia altaribus: et vestibus: et ornamentis: quod sunt preparatoria ad dignā alioz sacramentoz celebrationē. in scōda de sacro eucharistic. in tertia de festiuitatib; dñi: et sanctorū. in quarta de sacro baptismatis. in quinta de sacro confirmationis. vñ versus. Cōsecrat ecclesie deo distinctio prima. Quam sacra fert facta scōda Tertia fert ferias: ieiunia tertias scōda. Baptismatis docet tps distinctio iiii. Cōfirmat: sacra officijs: ieiunia laudat. Quoniam mate donato cōcludit sine beato. scōda distinctio incipit ibi: in sacramentoz obligationibus. tertia ibi: pronuntiandū. quarta ibi: necessariū est quia ibi: oēs fideles. Licet autē baptismus sit iam sua sacrorum: et ob id videretur prius agendum esse de eo: verū tū ecclesia ceteroz sacrorū locus est. Non enim rite nisi in ecclesia et pserim cōsecrata cōficiunt vel consecrant: iō rōnabi liter primo de ecclesiariū psecratione agit: in qua distinctio in summa magister Gratianus ostendit: ecclesie esse psecradas, et a quo, et qualiter, et cui? auctoritate, et psecratio iterāda nō fit nisi in casu, et quo ordine misse celebrande sint, et quoties in die diuidit aut bec distinctio. in viginti partes. prima autē pars i hoc primo capitulo contenta diuidit in quatuor. in prima ponit pro cōclusionē fundamentali, q missarū celebratio non alibi: q in locis consecratis dño absq; necessitate magna fieri debeat. in scōda inducit ad hoc exēpla veteris legis. in tertia ex illo exēplo arguit, q hoc magis obseruandū sit in lege noua: vbi sacrificia potiora sunt et pstantiora facta. in quarta inducit aliqua testimonia ad hoc ex cōcilio leodicēnsi: ex quib; arguit a minor ad maius: q si minora sunt prohibita: multo magis maiora. scōda ibi: tabernaculum. tertia ibi: finem iudei. quarta ibi: si autem vt legitur. pro pleniori autem intelligentia eorum que in principio capituli ponuntur queruntur tria.

Distinso lū bñ.
Distinso di functionis.

ris ministerium pertinentibus omisso fiat consecratio. Tertium est ratione eorum que dicit glossator exponendo literam vtrū commententer fuerit prohibitus Dauid propter effusionem sanguinis ab edificatione templi: cum Deus dicit sibi non edificabis mihi etc. Ad primum sic proceditur. Arguitur q liceat hoc factum celebrare in locis non sacris. Primo sic. hoc factum est representatiuū dñice passionis. sed eps non est passus in domo. sed extra portā ciuitatis iugta illud beatus vlt. eps vt per suū sanguinē sanctificaret populum extra portā passus est. ergo videt q hoc factum nō debet in domo celebrari sed magis sub dio. Secundo sic. in celebratione hōmō facti debet ecclesia imitari moxē epi, et apostolorū. sed domus in qua eps hoc factum primo cōfecit non fuit consecrata: sed fuit quoddā cōcēnacuulum a quodā patre familiaris preparatū: vt beatus Luc. xxi. legit etia act. ij. q apli erāt vnanimiter perdurantes in tēplo. et frangentes circa domos panem fūebāt cibū cū egultatione. ergo nec mō opz domos esse consecratas in quibus hoc factum celebrat. Tertio sic. sacramentū confirmationis qd est in maxima veneratione habendū et a solis epi celebrandū. vt in c. manus. de consec. dist. i. in locis non sacris ministratur. ergo filr videtur dicendum de sacramento altaris. In oppositū sunt auctoritates sanctorū patrum: que ponunt in pñti distinctione. magime in i. c. in quo p hac parte sic arguit. si iudei qui vmbre legis deseruiebāt loca in quibus dño sacrificabāt habebāt cōsecrata: nec in alijs q in deo dicatis locis munerā deo offerēbāt: multo magis nos: quibus veritas et gratia data est p Iesum xpm. Iōa. i. non debemus nisi in templis deo sacratis missam celebrare. et sacrificia deo offerre. Rūdo dicendū sub hac cōclusionē qd regulariter non hō factum eucharistie celebrare: nisi in locis sacris q cōclusio nedū ex pñti capitulo habet: sed ex multis alijs sequentibus vt ex c. missarum. et ex c. nullus pbf. Pro cuius cōclusionis conuenientia plenius intelligēda notandū cū scōdo. in iij. pte. q in his que cōmstāt hoc factum duo cōsiderātur. quoz vñ pñti ad repetitionē eozū: que circa dñi passionem sunt acta. Aliud autē pertinet ad reuerentiam huius sacramenti: in quo eps sūm veritatē cōtinetur et non solum sicut in figura. vnde et consecrationes adhibentur bis rebus: q veniant in vsum huius sacramenti. tū propter reuerentia huius sacramenti: vnde oia que ad consecrationē huius sacramenti pertinent sunt cōsecrata: sicut ipsi sacerdotes, et ministri, et vestes, et vasa, et domus. et altaria ad representandū effectū sanctitatis: que ex passione epi pronemūt sūm illud ad beatus vlt. vt sanctificaret per suū sanguinē populum. tum etia ad designandū sanctitatem que requirit in his: que hoc sacramentū in quo cōtinetur eps scūs sanctorū et qui totius sanctitatis cā est recipere debet: quare merito non debet factum regulariter celebrari: nisi in domo consecrata, et in altari consecrato. dico regulariter: q si necessitas affit vel ppter destructionē ecclesiariū in aliqua terra vel qz in itinere sunt constituti: tunc enim licet in locis non cōsecratis consecrare dño: dum nō habeat altare portatile cōsecratū. et alia: que ad consecrationē huius mysterij requiruntur: als non licet nisi eoz cōcedente sicut. j. c. concedimus. c. dist. concordat per oia magister Alex. de bal. in iij. d. hoc et requirere videt sanctitas rei tractade: cū enim illud qd ibi tractat. s. dñs iesus fit scūs sacramentū: non dñs nisi in loco sacro et deo dedicato cōsecrari. Ad rōnes in oppositū. Ad primā dicēdū q hō factum sacramentū representatiuū fit passionis epi nō tū est cadē rō de loco passionis. et de loco celebrationis huius facti. Pro quo notandū q domus consecrata signat ecclesiam sūm illud. i. ti. iij. vt scias quō te oporteat in domo dñi conuerfari: qd est ecclesia dei viui. extra ecclesiam aut nō est locus veri sacrificij. vt Aug. dicit. ideo hoc sacramentū regulariter non est celebrandū: nisi in domo consecrata. Sed qz ecclesia non est cōcludenda sub finibus gentis iudee: sed erāt in vniuerso mundo fundanda et extendēda: ideo passio epi non est celebrata infra ciuitatē iudeozū. sed sub dio vt sic totus mundus se haberet ad passionē epi: vt domus, et nihilominus vt dicitur. bac. di. in c. cōcedimus. in itinere positus si ecclesia defuerit: sub dio vel tentorijs si tabula cōsecrata ceteraq; sacra mysteria q ad illud offm pñtiētia sunt ibi affuerint missarū solēnia celebrari cōcedimus. Ad scōdam dicēdū ne gādo assumptū: nisi quo ad ea q essentialia sunt sacro: in alijs vero q ad solēnitatē et nō ad essentia sacramentozū pertinent multa obseruat ecclesia: q a gpo vel eius aplis cōstituta non leguntur: aut obseruata sed a sanctis patribus pñctō dictate rōnabiliter potēta sunt ordinata. Ad tertiā dicēdū q non est simile de sacro cōfirmationis, et de sacro eucharistie qd bec cōtinēt xpm scūs sanctorū, et nō illud. ideo loci sanctificatio non requiritur in sacro confirmationis: sicut in sacro altaris.

Primum ar.
Scdm ar.
Tertiu ar.
Opposit i cotrarium.
Respodet.
S. Tbom.
Alexander de balis.
Ad primū argu.
August.
Ad scdm.
Ad tertiū.

Tertia pars.

Ad secundum sic procedit. Et arguitur q omisso aliquo predicto non fiat celebratio. Pro sic dicit Dionysius tertio celestis hierarchie operationes hierarchie ordinant sūm diuinas leges. sed ille q ptermittit ritū ab ecclesia institutū nō sequit diuinas leges: q per patres nobis posite sunt. ergo talis nō obseruās binōi leges nō cōsecrat: cū cōsecrare sit actus hierarchie qz est actus ordinis. Scōdo totus ritus facti suū hō significatiōne. s. significatiō est essentia facti ergo et ritus psecrādū. ergo si ptermittit nō erit vera cōsecratio. Tertio sic. dispensatio facti cōsecrati ad ministrōs ecclesie pñctō: sicut dispensatio rerū tpaliū subiacet ordinatiōi principū seculariū. vñ Ap. l. i. Cor. vij. Sic nos exstimet bō vt ministrōs xpi, et dispensatos ministerio. Del. s. i. circa dispensationē rez te poraliū aliq; fieret s statuta principū. habere inane. ergo si bec q dicitur non. quēnter p platos ecclesie instituta sunt omnia hō illis nō fiet cōsecratio. In oppositū est text. pñtis capli et alioz sequentiū: in quibus satis p. q. q. ita q dca sunt nō ad essentia facti sed ad solēnitatē requirunt. Rūdo dicēdū cū scōdo. in iij. Alberto magno. q omittit illis de quibus sit bic mētio: videlicet sacris locis: aut sacris altarib; aut sacris vestibus aut bona determinata: aut ornamentoz et valoz qntate pñctō: ta: nihilominus sit cōsecratio: dum nō affit q sunt de essentia facti. scōdo: intentio ex pte cōsecratis. et materia et forma ex parte psecrati: grauitur tū peccat qz aliter facit et degradādus esset. p. cōclusio ista sic. illa nō est essentia facti: sed de solēnitatē. ergo si omittuntur nihilominus cōsecratū est facti: sicut patet cōsequentiā. antecedens pbatur primo sic. Que sunt de essentia facti sunt eadē apud oēs: sed ritus facti non sunt idē apud oēs: nec scōm. ex tps: vt p. ergo ritus talis nō est de essentia. et per pñs sine hoc ritu pōt fieri cōsecratio. scōdo pbat cōclusio a simili sic. In baptismo sunt qdā a sanctis par tribus instituta: q si omittantur nō reputat facti irrita. quia sunt tñ ad solēnitatē facti. ergo et bic si omittant illa q pertinet ad solēnitatē psecratis vā psecratio erit. Ad rōnes i oppositū. Ad primā dicēdū. qz leges diuine q pñctō ad essentia institutiōne facti si mutentur: nihil fit. vt si alia materia est aut alia forma. secus aut de legibus q pñctō ad solēnitatem facti cuiusmodi sunt iste. Ad scōdam rōndetur q significatiō rei sacramentalis est de essentia facti. q hoc sufficit habetur p materia. significatiō aut que superaddit in ritu est de solēnitatē: nō de essentia facti. ideo si ista mutet et nō prima non opz. q mutatio fit in sacro. Ad tertiā dicēdū. q dispensatio sacramentoz pñctō ad ministrōs ecclesie: sed cōsecratio eorum est ab ipso deo. ideo ministri ecclesie nō habēt aliud statuere circa formā cōsecrationis: sed circa vsum facti et modū celebrādū. et id si sacerdos verba cōsecrationis pferat super materia debita cū intentione cōsecrādū. sine oibus pñctis. s. do mo. et altari: calice: vestibus: et corpali: et hōmō ab ecclesia institutus: cōsecrat quidē in veritate corpus xpi: peccat tñ grauitur ritū ecclesie non obseruās. vel pōt formalis rīderi vt idē sanctus Tbom. dicit in iij. q facta origine hñt ab institutione diuina. ideo omisso alicuius q sit ab ecclesia institutū non pōt impedire quin verū sacramentū fiat. impediet autē si sacramenta et institutione humana efficiat: haberent actio nes seculares ex institutione principum ratificatur. ideo etc.

Primum ar.
Scdm ar.
Tertiu ar.
Opposit i cotrarium.
Respodet.
S. Tbom.
Alexander de balis.
Ad primū argu.
August.
Ad scdm.
Ad tertiū.

De consecratione. Distin. I. 3. excellentie poterat qz propter homicidii phibitō nō prohiberet de edificādo aliquā domū pncularē ecclesie: vñ l. Dauid edificare templū pcepit. et expensas in magna pte expofuerit: verū tū propter mysteriū dñs noluit q ipse illud cōsumaret. Et pñt de hoc assignari due mystice rōnes: vna est. qz ecclesia cuius figura fuit tēplū materiale magime in vniuersitate charitatis. et pace fraternē societatis cōstitit: sūm illud ad eph. iij. sollicitē seruate vnitatē spūs in vinculo pacis. vnde vna est colūba mea. vna est colūba pfecta mea. cant. vi. Et de primitiuis lapidibus ecclesie primitiue dicitur. erāt eis cor vnum. et aia vna in dño. act. iij. Et in ps. 68. Qui habitare facit vna nimes in domo. vnde in huius rei signū deus voluit q prima structura templi fieret in hierusalem: q interpretat vñso pacis. et q fieret per virū non effusorem sanguinis: non bellatorē sed pacificū. et quietū: cuiusmodi fuit rex salomō. Et ista rō assignat in tēplo primo Paralip. xxiij. vbi inq; Dauid. fact; est sermo dñi ad me dicens. multū sanguinē effudisti. et plurima bella bellastī: nō poteris edificare domū nomini meo. sed fili; tuus qui natef erit vir quietissimus: faciā em cū quiescere ab omnibus inimicis p circuitū: et ob hāc cām pacificus vocabit sequit ipse edificabit tēplū nomini meo. Scōda rō propter quā Dauid q multū sanguinē effuderat: tēplū dñi edificare. p bibitus fuit: capitur ex gl. ordinaria in eodē loco: videlicet ad significādū q sanguinolēta opera nō pñt spūale edificādo ppareare. et ita pñt rō nō procedit. Et vero qñ glo. decreti dicit q Dauid fuit homicida: q occiderit egyptiū vt babeat Ego. h. sane intelligendū est. qz Dauid nō alter dicens est homicida: qz iudez dicitur: q legis auctoritate occidit maleficos. Dauid enim vt dicit Nicolaus de lyra post illud Ego. h. pncillum egyptiū abscōdit in sabulo. ex diuina electio: qua ad liberationē bebrorū erat electus habebat auctoritatē iudicandi iniurias factas illis. et hoc faciebat per reuelatiōē diuina. Et hoc est qd dicitur. vij. c. egit imabat autē feres cognoscere. qz p manū ipsius deus daret salutē illis. vñ cū ergo moy ses fecit tāq; publica psona et auctoritate diuina. nō pprie dicens homicida: et ita scōda rō de moyse nō pcedit. Quod vero glossator dicit de sacerdotibus veteris legis: q fuerit eis licitum interficere nō p. qz non est simile de illis. et sacerdotibus noue legis. illi quidē erant sacerdotes veteris legis: sūm quam pene corporales infligebātur: iō eis et occidere propria manu cōgruebat. Lertis autē mittit ministeriū noue legis: in qua nō determinat occisiōis vel mutilatiōis corporis pena: ideo vt sint idonei ministri noue legis debet a talib; abstinere. et ita tertia rō et non procedit. Et vero in rñione ponit. q Dauid fuit figura noui testamētū. qz et moy ses imō et figura xpi de pnia. di. j. inter bec. r ideo ratio illa per glossā assignata non procedit. Lege. De ecclesiariū consecratiōe etc. Quod nulla siue sacrificium altaris nō nisi in sacris locis fieri debeat ostēdit magister Gratianus in hoc. c. multiplici rōne: primo argumēto sumpto a veteri lege. Et pmo de moyse. scōdo de Dauid r filio suo salomone [tabernaculū] scōda ps [pcepit]. i. Ego. xxiij. vbi dñs ait ad moysem. loqre filijs Israel: vt tollāt mihi primitias etc. sequitur faciāt mihi sanctuarium et habitabo in medio eozū iugta ordinē tabernaculū: qd ostēda tibi. et omniū valozū in cultū eius. et infra. inspicere et fac scdm exēplar quod tibi in monte ostensum est tabernaculū ita fiet etc. [sancti olei vñctione] Ego. g. vbi dicit ad moysem assumpto vñctionis oleo vnges tabernaculū cum vasis et sanctifica altare holocaufti. et oia vasa eius [reperitur]. i. locis iam dicitis [pissimus] ps. cxxij. ademento dñe dauid. et ois mactū dñis eius: que a necessitate patuit: vt et tāgit glān hoc qz saul ipsum ad mortem persequente bis a morte peperit: cum posset eū occidere et qd plus est de manibus virozū suozū saulem occidere volens tū liberavit ipsum vt beatus regnum. xxiij. et xvi. ampliauerit cultū dei i ordinādo de xxiij. generationib; xxiij. sacerdotes qui successiue seruiēt p bebdomadā in tēplo domini vt beatus Paralip. xvij. Sed propter multū sanguinē: que effuderat prohibitus est: sicut beatus in vberis iā allegatus [Et Salom. quod que filius eius qd ipse facere optauerat iube ēt et angustate dño perfecti] de quo. i. Paralip. xxiij. sic beatus. vocauit filiū suū. et pcepit: vt edificaret domū dño Deo Israel. dicit quoq; Dauid ad Salomōnē. fili mi volūtatis mee fuit vt edificaret domū dñi inter fecerat aliquē falsum est. qm̄ ante qz prohibitus fuisset Dauid ab edificatione domus dñi q phibitō legit ei primo facta per natban pphetā. ij. reg. vij. multa bella legit prius

ps. lxxvij. a
Pti. de lyra.
Exponit li teram.
Cōtra glo.

Egregorius. Anem sacerdotis suscipit. vnde sup illud ego. xviii. vbi dicitur...

Distincio. Fabrica. Sequit septimi caplm eius de partib: qd dicitur in duas...

Dugutio. Altare. Altare dicitur qd non fuit motum qd si fuit reconsecrat. l. dng....

Lauren. Archid. Altare. Altare dicitur qd non fuit motum qd si fuit reconsecrat. l. dng....

Questio. Rndet. Altare. Altare dicitur qd non fuit motum qd si fuit reconsecrat. l. dng....

Distincio. Nullus. Dic incipit. viii. pars bnius distincio: in qua postquam...

Distincio. Lacuit. Sequitur fm. c. eiusde partis. Distincio. Lacuit. Sequitur fm. c. eiusde partis. Distincio. Lacuit. Sequitur fm. c. eiusde partis.

Questio. Rndet. Lacuit. Lacuit dicitur qd non fuit motum qd si fuit reconsecrat. l. dng....

Distincio. Ecclesiam. Sequitur quinti capli. Distincio. Ecclesiam. Sequitur quinti capli. Distincio. Ecclesiam. Sequitur quinti capli.

Distincio. Non oportet. Sequitur quinti capli. Distincio. Non oportet. Sequitur quinti capli. Distincio. Non oportet. Sequitur quinti capli.

Distincio. Ecclesiam. Sequit tertia. c. eiusde partis. Distincio. Ecclesiam. Sequit tertia. c. eiusde partis. Distincio. Ecclesiam. Sequit tertia. c. eiusde partis.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo. Distincio. Exponit li teram. Duguo.

Primum ar. Secundum arg. Tertium ar. Quartum ar. Oppositum. Rndet. Hierony. ps. lxxv. b. Primum ar. Secundum arg. Tertium ar. Quartum ar. Oppositum. Rndet. Hierony. ps. lxxv. b. Primum ar. Secundum arg. Tertium ar. Quartum ar. Oppositum. Rndet. Hierony. ps. lxxv. b.

patrum commemoratur & representatur. vnde ad Iob. g. ha-
bentes itaq; fratres fiducia in introitu sanctorum & sanguine
Xpi: quod inquit nobis via nova & vivente per velam. i. car-
nem suam: & sacerdotem magnam super domum dei accedat:
musa cu vero corde & plenitudine fidei aspersi corda & pfecticia
mala & abluti corpus aqua munda: hic aut introitus repetit
vt geminatio & reciprocatio super? repetit clamoris patrum
& comenoretur & representetur ab ecclesia: sicut dicitur Efa.
li. q. reminiscimini domi nec taceatis: ne dederitis silentium ei.
Et q; ardor suspirantium compulsi ad amorem potius q; ad ora-
tionem, ideo vt ait Albertus magnus missa non incipit a p-
bus sicut alie boze canonicæ: vt dicat dñe labia mea aperies.
vel deus in adiutorium meum intende: vel Convertite nos de?
salutari noster &c. Sed subito choros prorupit in clamorem
ad desiderium aduentus domini. Hunc autem introitum di-
citur celestibus papa instituisse: vt habetur in chronica sum-
morum pontificum. Hæc terea interponitur versus alium? psal-
mi consonans solennitati. Cui gloria patri. Et ipse quidã ver-
sus profectum significat in merito: q; ipse ps. bonam signifi-
cat operationem vt dicit Cassiodorus. Gloria autem patri quod
interponitur gloria danda deo pro profectibus nostris signi-
ficat. hoc aut gloria patri beatus Hieronymus fecit: & dama-
so pape misit: vt singulis psalmis faceret annexi: cui papa ipse
damafo addidit sicut erat &c. vt eternitas in preteritum & in
futurum illius glorie esse crederetur. vt inquit Albertus contra
arrium qui filium ponebat in gloria: contra nestorium: et
euthicem? pauli famosateni: qui spiritum sanctum dicit patris et
filii seruum, & nullam habuisse gloriam in preterito: sed in fu-
turo consecutus esse gloriam: quam seruando patri pmerne-
rit. Et dicit aut obicit aliquis, q; no ois introitus missæ de-
siderium patris representat: sed tantum illi introitus q; sunt
in aduentu sicut. Ad te lauari animam meam &c. Et populus
Sion: alij qui desiderij patris significant. in alijs aut missis
tam de tpe quam de festis sanctorum nullum significatur pa-
trum ad Chisti aduentum desiderium. Ad hoc sunt dicitur
fiones: vna breuis que est innocentijs: qui vt inducit magister
Alexander de balis in. iij. dicit. q; introitus missæ semper
intellectu literæ representat desiderium patrum suspirantium
Xpi aduentum, sed modico cantilene. C. Sed a rñ. que subtri-
bitur. est. magni Alberti vt. s. dicendum ergo est. In eum, q;
Xps a patribus non expectabatur vt homo primatus: s; po-
tius vt Xps omnibus promissus: qui in seipso gentes infini-
tas afferret, & cum ceteris sanctorum vallatus veniret vt rex, in
cuius curia omnes sancti facerent curie regalis frequentiam
& hoc modo suspirauerunt patres aduentum suum. quare Efa.
xxxv. dicitur videbit regem decore suo. vnde nos gaudemus eum
in bonis & granis q; p totum annum celebrant venisse. Sicut eo au-
thoritas refertur ad apoc. & cetera. P. Minis honorati sunt ami-
ci tui de? Sicut coram eo extollim? victorias martyrum. Et cetera
mns. in virtute tua letabatur iustus. Sicut in eo resultat scitatis
cõfessorum? cetera. Sacerdotes tui dñe induant iustitiam. Sicut
eodẽ eo exultat chor? virginum? cetera. Adducent regi virgi-
nes &c. Sicut ad salutem electorum. ministrat chor? angelorum. & can-
tamus benedicite dño oēs Angeli eius. Sicut in eo requiem ac-
cipiant anime post virtutum et meritorum laborem, et can-
tamus requiem eternam. Sicut enim reg venit cu decore suo. Sicut re-
gina affert ei cū o decore varietatis sanctorum adornata. ps.
Altitit regina a degris tuis in vestitu deaurato circumdata
varietate. Et ita oēs de toto anno introit? inqt Albert? cla-
more patrum significat. Sedo pparat populi? ad orationem p hu-
miliationem? q; sit p kyrie eleison qd in missa dñm beat? Grego-
rius papa dicit instituisse: qd interpretat dñe miserere quz miam
4 petetes miseriam pntem? dicit aut nonies: vel ppter nonẽ ozdi-
nes Angelorum: quib? petim? associari bñficio aduẽ? Xpi, vel
nonies d; pp nonẽ gnale pctorum sc; originale actuale: morta-
le. qd dicitur in septem veniale. dicit aut ter kyrie eleison ad p-
ter Chrieteleison ad filij: & ter ky. ad spiritum sanctum: ad signi-
ficandũ vt dicit sanctus Th. in tertia parte. q; oēs tres per-
sone sunt in se inuicẽ pfi aut? & spiritui sancto d; sub eadẽ for-
ma vocis sub diuersa filio qd sit propter duas naturas coniu-
ctas in eo. sc; diuinam & humanã. vnde apud prophetã Ky-
rias subflecte gemine est appellat. C. Sed queritur hie? quare
re in greco & no in latino clamatur. Ad hoc vt dicit Albertus ma-
gnus quatuor rones a patribus assignantur. Quarũ prima
q; summa sapientia mundi sonat vel floruit in Grecia. i. cor.
ij. inde signa petunt. greci sapientia querunt. vt ergo ostendat
q; ista inuocatio a summa sapientia procedat in greco clamata
Sedã rō q; greci primi inter omnes gentiles iustitiam legis
cognouerunt, & coluerunt. Tertia q; greci primo ab apstis acce-
pit hanc fidei inuocacionem: sicut patet in epistola pauli q; excepta

prima & vltima oēs grece sunt scripte. Similiter oia euan-
gelia excepto euangelio ad Mat. Sicut actus apostolorum & apoca-
lypsis. Septem eni ille ecclesie quibus scripsit beatus Joas-
nes q; vniuersitate ecclesie significat fundatorem in asia q; gre-
cia vocatur. Quarta q; a grecis latinis derivata est fides. q;
petr? & paulus a Grecia ad latinos venerunt, & ita ipsi fuerunt
nobis fons & origo salutis. vt ergo reuerentiã egibeam? sapie-
tie & vt honore demus cultui iustitie a grecis egortis in eisdes
syllabis & vocib? quib? a populo primo innocata est mia pfer-
uamus adhuc verba clamoris illius. hec enim reuerentia pa-
tribus debetur, q; traditiones eorum sicut ipsi instituerunt ob-
seruentur, in huius rei signũ adhuc in ecclesijs solenib? legun-
tur in greco pphetie & euangelia in quibusdã festis. Sicut omni
anno in die natiuitatis dñi fieri vident? i curia Romana. hu-
ius est signũ est q; solennia cõcilia Cõstãntinopolitana: Nicenã,
antiochenã: & Ephesinã celebrata sunt in Grecia: quibus ea q;
sunt de missa imagine primitus sunt instituta, quãns a beato
Gregorio resecatis quibusdã superfluis postea sint ordinata:
ad modũ quẽ t; nũc ecclesia sint reducta vt dicit Albertus ma-
gnus. Tertiu p qd pparat populi? ad orationem est rectorã
que ad celestẽ gloriã que omnem humanã rationẽ excedit di-
rigenda est. Et hec fit per gloria in excelsis deo, quod in missa
decãtari cõsuevit prout instituit papa Thelephobus? incipit
aut ab eo in missa qui loco dei stat in altari. Et loco eius q; no
bis est magni cõsiliij Angel? in cuius figurã vnus Angelus
gloria in excelsis deo cãtant cu nobis saluator Xps fuit epi-
bitus. vnde Luc. ij. Euangeliõ vobis gaudium magnũ. qd erit
of populo &c. Q; vero mox cu Angelo facta fuit multitudo
celestis exercitus laudantium deũ. ideo epõ vel sacerdotẽ inci-
piete, gloria in excelsis deo. statim in cõmemorationẽ illi? in-
cipit chor? Et in terra &c. Et cãtat ea que sequuntur alta voce:
& soleni cãtu. ista aut fm veritate cõposuit? adiciãt beatus
papa Thelephobus: q; a beato petro fuit nonus. Et instituit
q; in nocte natalis dñi decantaret in prima missa vt. dicit. c.
nocte scã. ob memoriã ei? q; tuc ab Angelo pcinete? Ange-
lis cõcinitib? in cõsolationẽ humani generis est primo decan-
tati. Et quo patet: q; no sit verũ quod quidã dicunt, q; hoc q;
dicitur laudamus te. &c. a beato hilario pictanẽ epõ sit cõposi-
tũ & additũ. Postmodũ symmach? papa instituit? gloria in
excelsis deo in festis apostolorum et martyrum & virginum qui non
esset tps pñe: luctus, & in dieb? dñicis decantaret ad augmen-
tum diuine laudis, q; ostendit in gloriosis festis scã. Sic ergo
& hac de cã inductũ est in missa gloria in excelsis &c. Hæc terea
notandũ q; hic hymnus no dicit nisi in solennitatib?: cuius rō
fm sanctum Th. in. iij. est: q; ille nobis solennitate celestẽ re-
presentat. in officijs vero luctus oino intermittitur q; vt idẽ
dicit in tertia parte illa ad cõmemorationẽ nostre miserie per-
tinet. C. Deinde sequitur scõm prime partis principalis qd
est oratio ad deũ pro populo fusa a sacerdote, vt dign? habea-
tur tãtis ministerijs. Nota ergo q; sacerdos vel eps i decro-
cornu altaris stans querso vultu ad populum salutem illi dices
si est eps, pag vobis. Si sacerdos vero simplex dicit dñs vobis?
cum. C. Sed cur ita differenter Xps & sacerdos pplm salu-
tant. rñ. vt dicit Albert? q; eps superior est fungit officio lo-
co Xpi. idẽ voce L. huius vt ad subditos. prima enim salu-
tatio q; L. huius? habuit ad aplos fuit pag vobis. Et ideo qui
loco dei est prima salutationẽ ad subditos b; pag vobis. Sa-
cerdos vero q; est inferior officio no audet eis dẽ vobis tui: sed
vtit vobis scã patrũ q; dixerat dñs vobiscũ: sicut booz dis-
git mesorib? suis. rutb. ij. Postmodũ vero eps ad modũ ce-
terorum sacerdotũ dicit dñs vobiscũ: vt vnũ ex illis se eẽ ostendat
vt dicit Alexander de balis in. iij. C. Quidẽ aut? hunc mo-
dum loquendi. q; quicunq; vnus cum alio esse dicitur princis-
palitas notat esse in ablatiuo & ministeriũ in noiatino. Sicut
miles d; esse cũ rege: non ecomerso reg est cũ milite. vt ergo
q; cũ principalis sit deus ad nos habens autoritatẽ, q; non
debeat dici dominus vobiscum sed potius sic. Sitis vos cum
domino: imagine cum dicat apst. i. cor. iij. dei enim adiutores
sumus. C. Ad hoc dicendum est iuxta Albertum magnum
q; in veritate hec ppositio cum associationem dicit. Et hec so-
cietas potest esse duplex sc; simplr: vel in associatione duorum
ad tertiu. qñ vero notat associationẽ simplr tunc reuera no-
tat principalitatẽ in ablatiuo sicut obiectum est. sicut qñ dicit
miles est cũ rege q; in talibus ablatiu? supponit psonam pi-
cipalem, que mouet & cõtinet personas alias sicut reg. Si aut
duorum notat associatio ad tertiu tũc ppositum notat profes-
tũ societatis sicut d; reg est cũ milite i bello q; tunc fortitudo
regis milite pugnare & vincere. ps. Lũ in ipso sum in tribus
latide eripiã en & glorificabo eũ. & sic sumit d. dñs. n. notat fore
nobiscũ ad eppugnãdũ hoste: & pñficiãdũ sacrm. C. Querit cõ-
sequenter

Thelepho-
rus.

Symma-
chus.

S. Th. o.

Albertus.

Alexander
de balis.

Oppositio
cõtrarium.

Responsdet.
Albertus.

ps. l. c. o.

Ridet.
Albertus.

Questio. 7

Responsdet.
Albertus
magnus.

S. Th. o. i.

8

Celestinus
& Salu-
stianus

Gregorius

Oblatio.
Adde qd
oblatio est
triplez. De
trus de an-
cha. in. c. q; a
uis. nu. 6. de
deci. Et q;
dicatur lar-
ge oblatio-
nes et que
stricte. ideo
in ca. causa.
nu. l. de ver-
fig.

sequenter? quare sacerdos ad dñs vobiscum magis? de? vel
Jesus: vel Xps sit vobiscũ. C. Rñ. fm Alber. mag. q; hui? rō
est q; hoc nomẽ dñs potestatem significat. vnde ois pōt sup-
pleri defect? ppli? q; no dicit nomẽ deus: vel Jesus: vel Xps:
ideo dicit dñs sit vobiscũ. iuxta illud Gen. xxvij. Si dñs de?
fuerit mecum in via, q; ego ambulo & renouauerit me cũ salute
& dederit mibi panẽ ad edendum & vestimentum quo operiar
erit mibi dñs in deum. Hæc terea chor? & ppli ridet. Et euz
spiritu tuo, q; sumptũ ex epistola ad Ti. vl. vbi dicit dñs Jesus
Xps cum spiritu tuo. Hmõ eni mutue salutationes notat q; sa-
cerdotis & ppli vnus d; esse affectus. C. Sed queritur. Tur
differetĩ modo ppli refalut sacerdotẽ. Non eni dicit dñs sit
recum, vel aliq; hmo, s; & cum spiritu tuo. Ridet fm Alber-
tũ magnũ q; hui? tres sunt rones. C. Prima est: q; sacerdos
stans ad altare totus d; esse absoptus nihil de corpore aut so-
licitudinib? seculi se intromittẽs. Ideo populi? dicit & cũ spi-
ritu tuo. C. Sedã cã est: q; spiritus hois errat frequẽter: vt au-
tẽ nõ erret spiritus sacerdotis in hoc facto, s; dñm habeat se
dirigentẽ: ideo dicit ppli & cum spũ tuo. C. Tertia est: q; totũ
qd in altari fit est opus virtutis spūs, vñ Jo. vj. dñs de hoc fa-
cramento loquitur ait Spūs est qui uiuificat caro autẽ nõ pdest
quicq; merito ergo populi? refalutã sacerdotẽ dicit & cum spi-
ritu tuo. C. Sedã pars pncipal? ipi? missæ d; ipsa celebratio
& ita pntet tres partes vt distinguit eã S. Th. o. in quarto.
Prima est populi? instructio vñ ad offerendum. Sedã est materie
oblatio vñ ad pñficiãdũ. Tertia est sacrametũ summatio vñ
ad postdõtionẽ. Instructio autẽ populi fit p vbi d; dei, q; qdẽ
a deo p ministris suos ad populum puenit: tũ cã q; ad instru-
cionẽ pleb? pntet nõ dicunt a sacerdotẽ s; a ministris. C. Isti i-
nisterium autẽ verbi dei est triplez. Primum est autoritatis
qd cõpetit epõ q; d; minister. ad Ro. xv. Erat eni in pte do-
cẽs. At. vii. Scõm est manifeste veritatis, q; cõpetit pñficiã-
torib? noni testamẽti. de quo dicit. Cor. ij. qui idoneos nõ fecit
ministris noni testamẽti. Tertium ministerium verbi dei est
figuratiõis q; cõpetit pñficiãtorib? veteris testamẽti. Et tũ
doctrinã d; pñficiãtorib? dicitur. Et q; Xps nõ solum est hõ sed
Deus. ideo dicitur pñficiãtorib? vobiscum vt ad Xpm quasi
ad Deum hoies attẽtos faciat. Doctrina vñ testamẽti ppo-
nit p subdãtionẽ. Nec obit. q; aliq; ab eis legit loco epistole
aliquẽ de veteri testõ q; pñficiãtorib? noni testamẽti etia vobis
predicat. Doctrina vñ veteris testamẽti p inferiores mini-
stros sc; p lectores legit. Ad tũ semp s; in dieb? quibus pcpue
figuratio noni & veteris testamẽti designat, vt in ieiunijs qua-
tuor temporũ: qñ aliqua celebrãtur q; in veteri lege figurãtur
sicut passio & natiuitas baptisim? & hmo. Et q; vtrãq; doctri-
na ordinat ad Xpm, & eoz q; ptebat & eoz q; sequebatur. ideo
doctrina Xpi q; i euangeliõ pntet postponit quasi finis. C. Hæc
doctrina autẽ ordinat ad Xpm duplex effect? & populo p-
nit. Primum est effectus virtutum qui p graduale infirmatur
q; instituit in missa d; papa Celestinus. d; autẽ graduale a
gradu quo ascendit de virtute in virtutẽ. fm illud. ps. Abũt
de virtute in virtutẽ & videbunt deũ deoz in Sio vel d; a gra-
dibus altaris ante quos d; cõdõ effect? pmonies ex doctri-
na ppi est egultatio habita de eterno spe q; infirmat alleluia
qd interpretat laudate dñm: vel laudatio dñi q; Gregori? pri-
mus d; instituisse cantari in missa extra septuagesimã. Repli-
cat autẽ ppter duplicẽ stolam aie & corporis. In diebus No &
officis luctus intermittitur & loco eius. Tractus interponit
q; asperitate vocum & pigitate verborũ pntis miserum inco-
latum infirmat. Lepore autẽ resurrectionis duplex alleluia d;
propter gaudium resurrectionis capitis & mēborũ. Effectus
autẽ euangeliẽ doctrine est fidei pfectio que & supra rōnem est a
sacerdote inchoatur symbolum fidei & chorũ psequitur. Nec
dicit nisi in illis solennitatibus, de quib? fit mentio in simbolo
sicut de natiuitate, de resurrectione, de beata virgine: de apo-
stolis q; fidei fundatores egulerunt. vñ d; i. Cor. iij. vt sapiens
architectus fundamentũ &c. Deinde sequit scõa pars par-
tis scõe principalis, quo ad materie consecrãde oblationẽ. Et
hec tria cõtinet. Primum eni pmititur offerentiã egultatio qñ
preparatoria in offertorio q; bilare datorẽ dõligit de. ij. Cor.
ij. Sedã egprimĩ ipsa oblatio? q; cũ d; suscipie scã trinitas.
Tertio petitur oblationis acceptatio, & hoc per orationes se-
crete dicitas, q; hec sacerdotis tñ est deũ oblatioib? placare.
Ad quã orationẽ sacerdos per humiliationẽ se pparat dices.
In spiritu humilitatis, vnde. j. Paralip. xxij. dicit. Sicut
Ego in simplicitate cordis mei obtuli vniuersã & populi tui:
qui hic repertus est vidi cũ ingenti gaudio tibi offerre dona-
ria. Et postea orat dices. dñe deus cõfictõis hãc voluntatem. Et
q; hec tria pñficiãt egultat mentis erectionem ad deũ: ois vobis
trib? pmitit dñs vobiscum. C. Tertia pars scõe partis prin-

cipaliter q; ad sacramentũ pntet tria pntet. primo prepara-
tionẽ scõo sacrametũ pfectionem. tertio sacrametũ sumptionẽ.
pparatio aut populi & ministrorũ & sacerdotis ad tñm sacramẽ-
tum fit p deuorã dei laudem. vñ in pñficiãde in qua fit hmo p-
paratio tria pntet. pmo populi egultatio ad laudem vbi sa-
cerdos pmissõ dñs vobiscũ, ad mentis erectionẽ d; Sursum
corda. Et ad gratiarũ actionem d; gratias agam? dño deo no-
stro. Sedã deũ imploret ad laudem suscipiendũ ostendens q;
debitum sit eũ laudare. d; vere dignum & iustũ est. Tertio po-
puli? cum deuotione laudat diuinitatem assumẽs angelorũ ver-
ba. Sancte? sancte? sancte? &c. Efa. vi. Et humanitatem ppi assu-
mens bñdicit? q; venit &c. At. xxi. pñfationes vñ d; ordinasse
Sela? papa. beat? vo Sigt? papa d; instituisse in missa decã-
tari Sanct? &c. C. Pars autem illa q; pfectionẽ sacrametũ cõ-
tinet i tres diuidit. In pma parte pntet bñdicio oblate mas-
terre, vbi. Te igitur clementissime pater. In scõa corporis & san-
guinis pñficiãtio ibi: quã oblationẽ. In tertia effect? sacra-
menti postulatio ibi supra q; ppitio. C. Circa primum pñs cõ-
memorat eos p quoz vtilitate offerit hostias: sc; p vniuersali
ecclesia & pro his q; in sublimitate sunt pñficiãti. I. I. i. spali-
ter pro his qui offerunt vel pro quib? offerit in memõ. C. Se-
cundo cõmemorat scõs in quoz offerit reuerentiã, & quoz pa-
trõcinia imploret p pñficiãtis ibi, cõcantes. & ponit vgo beatif-
sima q; ppi in tẽplo obtulit. Item apostoli: q; seipos deo obtulerunt. Ad
autem pñfationes, q; de eis antiquit? nõ solennis abbat ecclesia, vel
q; nõ sunt passi sicut pñs cuius passiois memoriale est hoc sa-
cramentum vt dicit S. Th. o. in qto. C. Tertio pñficiãt obla-
tionẽ quid p oblationẽ hostie impetrãdũ petat ibi, bñc igit obla-
tionem. In qra parte q; pntet corporis & sanguinis cõsecra-
tionem, etia pntet tria. pmo iploret pñficiãtis virt? sine cõ-
secrationis effect? ibi, cum ait. Quã oblationem tuã de? Scõo
pñficiãt factũ p verba saluatoris ibi qui pñficiãt. Tertio egprimi-
tur rei pñficiãte cõmemoratio ibi, vñ & memores. Tertia pars
q; est effect? sacri postulatio cõtinet duo. primo eni petit acce-
ptari factũ ibi. Supra que ppitio. Sedã petit hmo sacramẽ-
ti effectum. Primum quidem qñ ad ipsos assumẽtes ibi sup-
plices te rogam? Sedã qñ ad ipsos mortuos q; sumere non
pnt ibi. Semento etia dñe. Tertio qñ ad ipsos sacerdos
tes offerentes ibi: Probis quoz. C. Tertia vñ pars scõe par-
tis principalis q; est ipsius sacri perceptio pntet etiam tria.
primo qdem pmitit pparatio ppli ad pñficiãdũ factũ. p-
paratur aut primo p orationẽ cõem totius ppli que est oratio
dñica, in qua petimus panẽ nostrũ quotidiãm nobis dari: &
etia p orationẽ priuatã quã spaliter sacerdos p pplo offert di-
cens. libera q; dñe. Sedã preparat ppli p pacẽ q; datur dices.
do. Agnus dei. Et sic habemus q; tria a sacerdotẽ cepta a se
quitur chorũ sc; Efa in excelsis deo qd pntet ad spem. Cre-
do in vñ deũ, qd pntet ad fidẽ. Pag dñi: q; pntet ad chari-
tate. Dicitur aut ter agnus dei q; ppli miserericordiã dei petit
quãdã ad tria vñ quãdã ad amotionẽ mali culpe. scõo qñ ad
amotionẽ mali pene, & qñ ad pñficiãtionẽ ois boni. vñ in fine
dicit: dona nobis pacẽ. q; bonum est cunctis mortalib? adopta-
tum vt d; Iher. xv. In missis aut defunctorũ, in quib? hoc sa-
crificiũ offertur nõ p pacẽ pñficiãt: sed p requie mortuorũ pag in-
termittitur. Dicit aut Sergius papa instituisse in missa decã-
tari Agnus dei. Deinde sequit pceptio sacri: primo pñficiãte
sacerdotẽ & postmodũ alijs dante. q; vt dicit Dionys. iij. eccle-
siastice hierarchie. Qui alijs dñina tradit pmo d; ipse parti-
cipe esse. C. Sequitur tertia pars pncipal? missæ: vltima: q; est
gratiarũ actio: q; pars duo pntet. Primum rememoracionẽ ac-
cepti bñficiij & hoc in cãtu antiphone post cõionẽ. Sedã gra-
tias actionẽ, & hoc in oratione quã sacerdos facit grãs deo offerẽs.
Sicut & pñs celebrata cena cũ discipulis hymnũ dicit: vt dicit
at. xxvj. C. Est aut vltimo notandũ q; in officio missæ in q;
passio ppi repñciãt, qdã pntet: vba greca sic kyrie eleison. i.
dñe miserere. Quẽdã hebraica sicut alla. i. laudate deum. Sa-
baoth. i. egertuum. Sanna. i. salua obsecro. Amen. i. vere: vt
fiat. Quẽdã latina sicut cetera. Cuius rō est. Cuz q; bis trib?
linguis scrip? est titulus crucis ppi. Jo. xij. Tã scõo ppter
egcellentã illarũ linguarũ, iste eni tres lingue oēs alias pcellit.
Hebraica pp legẽ. Greca pp sapietia. Latina ppter regnum.
Tũ tertio ad deuorãdũ vñtate virtutis sacri excharistie, ex-
tendit eni in oēs gẽtes: q; in illã credũt q; illis trib? linguis p-
cipalib? cõpñebũ vident. Ipe eni est ppitatio p pctis nrisc;
nõ p nrisc; aut tñ s; p toti? mudi. I. Jo. ij. C. Quib? habet ad
rõnes ridendũ est. Ad pma rñ. negãdo pñm. q; is pñficiãtio
folis vbi ppi pñficiãt: alia tñ necesse fuit addere ad pparatio-
nẽ ppli sumẽtes vt dicitur est. C. Ad scõm dicitur q; pñficiãt dicit
Jo. vlti. multa sunt a dño facta vel dicta: que euangeliẽ non.

Sergius.

Dionys.

Ad primũ
argu.

Ad scõm.

Joan. de turre cremata super Decreto.

3 sufficiencia gratitudinis: que sunt opposita ad tria: que requiruntur ad hoc: q quis hoc sacramentū digne sumat. Primum quidē est: recogitatio excellentie huius sacramēti: vt ex hoc excietur sumēs ad sumēdū cū reuerētia. Scdm est representatio proprie indignitatis: vt ex hoc excietur ad sumēdū cū timore. Tertius est p̄sideratio diuine beneficiē: q̄ maxime apparet in beneficio huius sacri: vt ex hoc excietur ad sumēdū cū gratiaz actione, q̄ oia tria deficere vidētur in eo, q̄ sine necessitate plures missas celebrat eadem die. Si v̄o loquamur, an liceat plures celebrare in casa: dicendū q̄ sicut videt inuere vltima pars capli p̄ntis. Sunt autē plures casus in q̄bus hoc licet. Primo in die natalis dñi: de quo Grego. in bomil. Exijt editum dicit missarū solēnia hodie ter celebrari sum: vt in d̄cto. c. cōsoluisti. Causa autē huius celebratiōis triplex est assigata. s̄. in. c. nocte. ea. d. l. Scdm casus est p̄pter defectū qui sepe occurrit sepeliendū post missam dictā: nec d̄z sine missa se peliri timo etiā dicit Raymūdus. q̄ p̄ intentione pōt vna dicitur p̄ vniū, et aliā pro defunctis, nō regulariter, nec oī die, s̄ ex cā rōnali. puta si parochian⁹ vel aliq̄s cui tenet annuētiariū vel annuale vel trecenale vult facere, nec ille pōt cōmode vicariū habere. Tertius casus est p̄ necessitate infirmoꝝ petentium viaticū, si nō sit corp⁹ dñi refernatū, nec alr̄ possit haberi, tūc licet celebrare: in plurib⁹ hostijs, vt vna infirmo portet et alia referretur. Quart⁹ casus p̄ necessitate peregrinoꝝ. maxime die dñico, vel festiuo, qm̄ oēs maxime peregrini debent missam audire. Quintus est p̄ nuptijs, q̄ laudabilis cōsuetudo est nō nisi in missa dare b̄ndictionē nuptialē. Sextus cum l̄dōt. est q̄ q̄s h̄z duas ecclesias vt cōmendatas, vel vna in titulo, et aliā cōmendatā p̄pter paupertatē non pōt habere vicariū, et q̄libet p̄p̄s vult habere missam in sua ecclesia: cū vtriq̄ equalr̄ teneatur vtrioq̄: pōt equaliter celebrare. D̄d autē in decretali. c. r. referēte. Ep̄s vt respēdit q̄ bis celebrauerat die eone est. p̄pter hoc, q̄ nō erat necesse q̄ ep̄s celebrasset nisi illa ecclesia. In qua de p̄fuetudine debebat ch̄sima p̄ficere, q̄ hoc nō pōt nisi ep̄s et aliā missam celebrare poterat simplex sacerdos q̄ verosile est ep̄m posse p̄ vicarium celebrare: in illa ecclesia plures seruitores fuisse. Leterū q̄ dicit glo. in eadē decretali sup. c. cōsoluisti. q̄ etiā causa bonēfatis vt vtilitatis vt si dicta missa sup̄ueniat aliqua magna p̄sona, que velle missas audire pōt sacerdos in eodē die plures missas dicere. Non videm⁹ obseruari siue teneri nec videtur nobis sufficere: nō nisi in casu in quo rōne peregrinoꝝ liceat. Sed in quidā t̄si occurreret eodē die plures missae vna forte de festo: alia de ieiunio, vt frequēter accidit in quadragesima: possēt q̄s in isto casu bis celebrare: atq̄ nō pōt audire secūdā missam. T̄si q̄ non s̄ sufficit q̄ de vno celebrat: de alio dicat officiū vt dicit Petrus de palude. Sunt t̄i circa hos casus duo aduertēda. Primum: q̄ vltra duas missas nulla necessitate licet alicui in die celebrare, nisi in die natalis dñi. Scdm est, q̄ hoc q̄ d̄z q̄ quis pōt duas missas in die celebrare in casib⁹ supradictis, intelligendū est: q̄ si sit ieiunius: q̄ alias in nulla necessitate lz celebrare. vñ ex. e. t. i. ex parte. d̄z q̄ sacerdos semp vno pfundere d̄z post q̄ eucharistie p̄cepit sacm, nisi cū eodē die aliā missam debuerit celebrare, ne si forte sup̄infusio nis acceperit celebratiōē aliam impediret: q̄ iam ieiun⁹ non esset: q̄ t̄i in quare. vt dicit. s. c. sacra. Ad rōnē in oppositū r̄idetur negādo p̄nam, qm̄ nō est s̄te de sacerdote celebrante: de sumēte, qm̄ sacerdos nō est q̄ p̄sona publica, siue cōis. Et ideo oportet, q̄ nō solū p̄ se, sed etiā pro alijs celebrat, et satis faciat p̄plo in his q̄ casualiter emerūt: ideo op̄z q̄ necessitate vigeat plures missas celebrat i die sicut dictū est. Si t̄is autē rō nō est in alijs q̄ nō sumit sacm nisi rōe sui. vnde nulla necessitas impellit simplicē p̄sonā ad accipiēdū corpus x̄pi bis in die vna. l. fa. c. Sufficit. i. sufficere d̄z et inducit duas rōnes. Prima est vniū d̄nice passionis: q̄ representatur in sacro altaris cū dicit. q̄ p̄s. et. Ideo ab vna t̄i semel in die repre sentāda est, nisi in casu necessitatis. Scdm rō sumit ex parte reuerētie, que debetur huic sacro cū subdit nō modica. c. c. Quindā t̄i scdm pars. p̄ defunctis. quedā ecclie hoc restringūt ad casum qm̄ sumus p̄s est. S̄ cū hec l̄ra nō distinguat i hac parte, nec ego distinguo vtrū fiat hoc p̄ corp⁹ p̄nti: an p̄ annuētiariū, an p̄ denotioē, dū t̄i nō sit corrupta intēctio, nec p̄tra cōsuetudinē loci approbatam, vel cōstitutionē synodalem fiat Archi. p̄ pecunijs vel adulationibus. Tertia pars. i. p̄ccib⁹. vñ q̄ra humani fauoris, vel laudis acq̄rendi cōmationē: q̄ si monia committeret, vt. i. q. i. nullus ep̄s aut presbyter. l. i. g.

1 Cantib⁹ corporalib⁹ an vti debeam⁹ in diuinis laudib⁹. 2 Hymnus proprie quid dicatur. 3 Anticum quid dicatur.

4 Bilarius pictaniēsis floruit primus in carmine hymnorum. 5 Constitutio d̄z egrēdi ad ea ad que eius ratio se extendit. 6 Obsecratio quid dicatur. 7 Orationes que dicantur. 8 Postulationes que dicantur. 9 Hattiarum actio quid dicatur. 10 Ad orationem tria requiruntur.

Hymnis canēdis. hic inci pars: i. q̄ q̄ magister Efan⁹ de missaz celebratiōe mētionē fecerat: q̄ q̄s hymni cātant i missa: de af sumpta occasione interserit de hymnis cātandis i ecclia, et annectit ad hoc tria capla. In p̄mo facit duo. p̄mo oñdit q̄ hymni cātandī sunt in ecclia. Lū ex ep̄lo p̄bi: tūc p̄tūm institutionē sc̄d̄z patrū. secūdō inuebitur q̄ eos qui hymnos decantare respiciunt, q̄ non inueniuntur in canonicis vel ap̄licis scripturis, deducēdo eos ad hoc incōueniēs, q̄ fere oia ecclia stica officia vacarēt si nulla deberēt recipi, nisi q̄ in facris reperit scripturis. sc̄da ibi: quos t̄i. C̄do intelligētia t̄i ampliori euidētia maioris congruitatis ecclia stici cantus, q̄ r̄f t̄rū in diuinis laudibus vti debeamus cātibus corporalibus vt solū sp̄ialibus. Et arguitur q̄ nō copozalibus s̄ sp̄i ritualibus cātibus debeamus vti. Primo em̄ ap̄ls ad Colo. iij. docētes et cōmouentes vos in psalmis: r̄ hymnis: et canticis sp̄ialibus. s̄z nihil accipere debemus in diuinis cultū p̄ter ea: q̄ nobis auctoritate scripture traduntur. ergo vt q̄ nō debemus vti in diuinis laudib⁹ cātibus copozalibus: s̄z solū sp̄ialibus. Sc̄do Hierony. sup̄ illud ad Ep̄he. v. Lan tantes et psallētes in cordibus v̄s dñi dicit. Audiāt hec adole sc̄tūli: q̄bus in ecclia est officiū psallēdi: deo: nō voce s̄ cor de cantādum. Nec in tragediarū modis guttur et fauces medi camine linēde sunt: vt i ecclia theatrales moduli audiant: r̄ cantica. Ad ergo in laudes dei sunt cantus assumēdi. C̄tertio laudare deū p̄uenit magnis et parnis. fm̄ illud Apoc. xij. laudē dicite deo n̄o oēs sc̄tī eius: qui timetis deum p̄uillū et magnū: s̄z maiores qui sunt in ecclia non decet cātare. dicit em̄ Grego. r̄ habetur. s̄. d. xij. c. In sc̄ta romana ecclia p̄nti decre to cōstitutū: vt in sede sacri altaris ministri cantare nō de beat. ergo cātus nō conuenit diuinis laudibus. C̄uarto in veteri lege laudabat deus etiā musicis instrumentis, et p̄mag nis cātibus, fm̄ illud ps̄. L̄d̄tēmini dñō cythara et p̄sal. cbor. psal. iiii. Cantate ei cātici noui, s̄z instr̄a musica sicut cy thara et psalteria nō assumit ecclia i diuinis laudibus: ne videat tur iudaisare. ergo pari rōne nec cātus i diuinis laudibus sumēdi. C̄uinto principalior est laus mētis. q̄ laus oris. s̄z laus mētis impeditur p̄ cantus, tum q̄ cātantium intentio abstrahitur a p̄sideratione eoz: qui cātāt dū circa cantū stur dicit, tum etiā ea q̄ cātātur minus ab alijs intelligi p̄t. q̄ si sine cātū p̄ferretur. ergo cātus nō sunt diuinis laudib⁹ adhibēdi. C̄z d̄z est t̄z. capli p̄ntis. Itē q̄ bt̄s Ambrosius in ecclia mediolānci cantus instituit: vt Aug. refert in iij. p̄f. C̄z d̄z d̄cendū q̄ laus vocalis necessaria est, vt mēs p̄nocef in deū: ideo quecūq̄ ad hoc vtilia esse possunt in diuinis lau des cōgruēter assumuntur. Manifestū est autem q̄ fm̄ diuersas melodias sonoz animi hominū diuersimode disponuntur: vt patet per philofophū. viij. poli. r̄ per Boethium in p̄logo musicē, et ideo salubriter fuit institutū: vt i diuinis laudibus cantus assumeret: vt animi infirmoꝝ magis p̄uocaretur ad deuotiōē. vnde Augustinus dicit in. g. cōfessio. Conducoz can tādī cōsuetudinē approbare in ecclia, vt per oblectamēta aurium, infirmoꝝ animus in affectū pietatis p̄furgat. Et de seipso dicit in. ij. cōfessio. Fleui in hymnis et canticis tuis suauē sonātis ecclie tue vocibus cōmotos uehementer. Ad p̄mum ergo d̄cendū, q̄ cantica sp̄ialia possunt dici non solū ea que interiorius canūtur in spiritu: sed etiā ea que exterius ore cantantur in quātū per huiusmodi cantica sp̄ialis deuotio p̄ uocatur. Ad secundum dicendū: q̄ Hieronymus non vi tuperat simpliciter cantum, sed reprehendit eos qui in ecclia cantant more theatrico nō propter deuotiōem excitantā sed propter ostentationem vel delectationem p̄uocandam. Unde Augusti. dicit. g. cōfessio. Cum mihi accideret vt me am plius cantus quā res que canit moueat: penatiter me peccare cōfiteor, et tunc mallem nō audire cantantem. C̄z d̄z tertium dicendū, q̄ nobilior modus est p̄uocandi homines ad deuotiōnem per doctrinam et p̄dicationem, quā per cantum, et ideo diaconi et prelati quibus competit per p̄dicationem et doctrinā animos hoim p̄uocare in deū: nō debēt cantibus in s̄ficere, ne per hoc a maioribus retrahantur. vnde ibidem Gre go. dicit. Consuetudo est valde reprehēdibilis, vt in diacono ordine

Questio. Primum ar. Scdm ar. Tertiu ar. Quartu ar. p̄s. xxi. s. Quintu ar. Opponit i contrariu. R̄idct. Boethias. August. Ad primu arg. Ad scdm. August. Ad tertiu. Gregorius

Tertia pars.

ordine constituti modulamini vocis inferiant: quos ad p̄s latiois officii et elemosynaz studiu vacare p̄gruebat. Ad quartum d̄cendū, q̄ sicut p̄bs dicit in. viij. poli. nec situlas ad disciplinam est adducendū: neq̄ aliquod aliud artificiale oz ganum puta cytharam: si quid tale alterū est: sed quecumq̄ faciunt auditores bonos. hui⁹ autē musica instrumenta magis animū mouent ad delectationem q̄ per ea formetur interius bona dispositio. In veteri autē testō vñs erat talium instrumentozū. tum q̄ p̄p̄s erat magis durus et carnalis: vnde erat per hui⁹ instrumenta puocandus sicut r̄ per p̄missiones terrenas: tum etiā q̄ hui⁹ instrumenta carnalia aliquid signifi cabant. Ad quintum d̄cendū, q̄ per cantū quo quis fru diose ad delectationē vtitur abstrahitur animus a p̄sideratio ne eoz: que cātātur, sed si aliquis cantet propter deuotiōē attentius considerat que dicitur: tum q̄ diutius moratur su per eodem: tum q̄ vt Augu. dicit in. g. cōfessio oēs affectus sp̄s nostri pro suauī diuersitate habet p̄p̄ios modos in vo ce atq̄ cantu: quozū occulta familiaritate excitat. et eadē est ratio de audientibus: r̄ si aliq̄ non intelligat que cantantur: intelligunt t̄i p̄pter quid cantantur. s̄ ad laudē dei: hoc suffi cit ad deuotiōē excitantam. L̄ge. c. l. l. iij. T̄i hymnus pro p̄te est: vt dicit beatus Hiero. vi. et ymo. canticum laudans tum qui de greco in latinum laus interpretatur pro eo q̄ sit carmen leticie: laudis. p̄p̄ie autē hymni sunt cōtinentes lau dem dei. Si ergo sit laus et non sit dei non est hymnus. Si sit laus et dei solius et non cantetur nō est hymnus. si ergo in lau dem dei d̄z et cantetur tunc est hymnus. Cui d̄mum est trenis q̄ est carmen lamenti et funeris. matth. l. g. g. c. hymno dicto. i. canticum diuine laudis. hic hymnus. vt dicit glo. ordi. ad art. g. g. v. vel d̄z aliq̄ canticū: q̄ p̄s confuenerat dicere ante mēs: sicut est illud. ps̄. Edent panes et saturabuntur. et. vel post mesam sicut est illud. memoriam fecit mirabilū suoz. et. vel similit̄: aut hymnus ille intelligitur que fm̄ Joanne gratias agens patri decantabat post cenam. ad ep̄he. l. v. Imple mini sp̄s gl̄. L̄onis sp̄s sancti loquentes in psalmis. gl̄. que ad bonam operationē nos cōmouent. r̄ hymnis. que de laudibus dei agunt. r̄ canticis sp̄itualibus. gl̄. que de eterno gau dio sunt. in laudē dei. qm̄ hymnus vt dictum est grece latine laus cum cantico vel vox humana in laudem dei metricē com posita d̄z canticum vero est egalitatio mentis habita de eter nis in voce humana p̄uocāte: interest inter psalmū hymnū et canticum. Nam in psalmo opera: in hymno laus: in cantico mentis egalitatio intelligitur. de his tribus dicit ap̄ls ad Colo. iij. in psalmis et in hymnis et canticis sp̄ialibus cantantes: et psallētes in cordibus v̄s dñi. in his tribus varietatibus omne genus musicozū accipi potest. Bilarius. r̄ p̄s pictanen. l. in no. test. d̄z primus hymnoꝝ carmine floruisse: post eum Ambro. ideoq̄ hymni Ambrosiani dicunt: q̄ et t̄p̄ plurimū in ecclia mediolānci cantari ceperunt: postea vero in ecclesijs occidentalibus quecūq̄ carmina in dei laudē dicuntur hymni vocantur. Aug. dicit in lib. de confes. q̄ cū Ambrosius a iustis na imperatrice arriana perfidia dānata p̄secutionē pateref et intra ecclia cū plebe catholica infidij vgeretur instituit hymnos et psalmos fm̄ ordinem orientalium decantari: ne populus in erroris tedio tabesceret: q̄ ad oēs fuit postmodum deriuatum. quos t̄i. i. pars. r̄ p̄uant. Ergo p̄pter cōsimilē rōnem. et est ar. r̄ cōstitutionē debere egrēdi ad ea ad que ratio eius egrēditur. ar. dist. xij. si romanoꝝ cōpositū sicut su pradictum est. l. a beato hierony. et ad cuius rogatū damasus papa instituit illud d̄cendū esse in fine psalmozū nisi cum ad officiū mortuoꝝ sumunt cōmendationes. i. p̄ces q̄bus vi ui vel mortui cōmendant deo. i. p̄positiones. super ordinan dos vel penitentes recōciliandos vel super cōfirmandos. va cant. i. superfluit. ad monet timotheum. i. ti. iij. c. obsecro ergo primū oium fieri obsecrationes: orationes: postulationes gratiaz actiones pro oibus. c. obsecrationes. obsecratio d̄z quasi per sacra cōtestatio sicut cū d̄z per natiuitatē tuam aut passionē tuā libera nos dñe. est autē notandū, q̄ vt dicit magi Sententiaz in glo. super aplin hic ostendit ordo missae: q̄ est sp̄ale genus orationis, obsecrationes vel p̄cationes sunt oia illa que ante p̄secrationē sunt: quidquid. p̄cedit in missarū solēnijs vsq̄ ad illū locū vbi incipit sacerdos p̄secrare corpo ris et sanguinis dñi mysteria. obsecrationes ergo vel p̄cationes accipiuntur quas facimus in celebratione sacramentozū ante q̄ illud q̄ est in dñi mēsa incipiat benedicī. orationes sunt q̄s fundit sacerdos in ipsa p̄secratione eucharistie. i. cū benedicī et sanctificat id q̄ est in mēsa dñi. r̄ postulationes vel interpel lationes sunt: cū p̄p̄s ab ep̄o benedicī q̄ super eū inuocat no men dñi, q̄ tractū est ex veteri testō. per moysen em̄ dicit do minus sacerdotib⁹ inuocabitis nomē meū sup̄ filios israel. et ego benedicā eis. r̄ gratiarū actio est de peractis que cōcludit

De consecratione. Distin. I. 17

quasi totum sit a deo vt benedicamus dño vel obsecrationes sunt admirationes pro rebus difficilibus: vt pro conuersione impij: r̄ pro remouēdis malis. orationes sunt: vt qm̄ iam cōuer sis virtutes et dona oratur. postulationes vt qm̄ iam iustis glo ria celestis oratur. gratiarū actiones sunt de oibus p̄ oib⁹ ho minibus ḡnalter: r̄ sp̄alter pro regibus etiā si mali sint. r̄ pro oibus qui p̄stituti sunt in sublimitate: vt dicitur: q̄ comitib⁹ etiā si mali sint. q̄ ex oī genere hoim colligenda est ecclia. hec glo. h̄ari aut quatuor partū orationis rōnem assignās beas tus Tho. ij. q. lxxvij. ar. viij. inquit. r̄ ad orationē tria re quiruntur. primū est vt orans accedat ad deū quem orat: q̄ si gnificat noie orationis: q̄ oratio est ascensus intellectus ad deum. sc̄do requiritur petitio que significat noie postulationis siue petitio proponat determinate q̄ quidā noiat postulatio ne: siue indeterminate: vt cū quis petit iuuari a deo: q̄ nō nomi nant supplicationē: siue solū factū narret fm̄ illud Jo. g. ecce que amas infirmas: q̄ vocant infirmationē. C̄tertio requir̄ ratio impetrādī: q̄ petit: r̄ hec vel ex parte dei vel ex parte pe tentis. r̄o quidē impetrādī ex parte dei est eius sanctitas: p̄ p̄ter quā petimus exaudiri: fm̄ illud Dan. ij. propter temet ip̄m inclina deus meus aure tuā. ad hoc pertinet obse. ratio: que est per sacra p̄testatio sicut cū dicimus per natiuitatē tuā libera nos dñe. r̄o vero impetrādī ex parte petētis est gra tiarū actio: q̄ de acceptis beneficijs gratias agētes meremur accipere potiora: vt in collecta d̄z. ideo dicit glo. l. i. i. q. ij. in missa obsecrationes sunt q̄ p̄cedūt p̄secrationem in quib⁹ quedā sacra cōmemorant. Orationes sunt in ipsa p̄secratione in qua mēs maxime d̄z eleuari in deum: postulationes autem sunt in sequentibus petitionibus. gratiarū actiones in fine in pluribus etiā ecclesie collectis. hec quatuor p̄t ad d̄cendū in collecta trinitatis: q̄ d̄z oīs sempiterna deus pertinet ad ora tionis ascensum in deū: q̄ d̄z qui dedisti famulis tuis. r̄c. per tinet ad gratiarū actiones: q̄ d̄z p̄testa q̄s. r̄c. pertinet ad pos tulationem: q̄ in fine ponitur p̄ dñm nostrū. r̄c. pertinet ad ob secreationem. in collationibus aut patrum d̄z. q̄ obsecratio est impozatio pro peccatis. oratio cum deo aliquod uocemus. postulatio: cum alijs petimus: sed primū melius est.

- 1 Alleluia qualiter interpretetur. 2 Hymni quare tacentur in septuagesima. 3 Adam an fuerit creatus in conuentu angelice sublimitatis. et nume. 4. 4 Adam qualiter dicitur fuisse beatissimus in statu innocētie. 5 Angelozum ordines an sint vel fuerint decem. 6 Ordines angelozum sunt nouem. 7 Angelozum casus an diminnerit gaudium siue felicitatē per manentium. Quod non. nu. 9. 8 Angelozum numerus qui fuerit perturbatus a felicitate per casum aliozum intelligitur dupliciter. 9 Angeli beati an condoleant compatientes casui aliozum ang elozum. 10 Angeli beati non compatuntur damnationi malozum. 11 Compassio potest dupliciter inueniri in aliquo. 12 Angeli boni siue beati an timeant cadere: siue separari a deo per peccatum. Quod non. nu. 15. 13 Homo an fuerit creatus propter reparationem angelice rui s. ne. r̄ nu. 17. 14 Gaudium an fuerit augmentatum in angelis ex creatione hominis. 15 Gaudium dicitur duplex in angelis. 16 Angeli an fuerint conturbati de lapsu hominis. 17 Domines an assumantur ad collegium angelicum: siue ad or dines angelozū. vel an homines assumpti faciant per se alium ordinem. 18 Hoies an assumantur tot quot angeli ceciderunt: vel plures. 19 Fideles mōstrant tristitiam in tribus a septuagesima vsq̄ ad pascha et quare.

Duo hymni etc. Donit fm̄ car pitulum istius partis: i. quo duo ponit magister Gratianus istius dit qui hymni ab angelis decantati legant in ecclia in nouo testō dicens. q̄ sunt duo. i. gloria in excelsis deo: alla. in secūda assignat rationē: quare hymni in septuagesima tacē tur. in tertia quare per nouē hebdomadas ante L̄bisti resur rectionē etiā tacent in ecclia. i. i. i. quos pariter. tertia nota nouē. Circa primum hymnum gloria in excelsis plura notata sunt. s̄. in. c. nocte. e. dist. circa fm̄ q̄ est alla: q̄ angeli cantasse legūtur. Apoca. xij. vbi Joannes ita dicit. audiuī vocem ma gnā quasi vocē tubarū multarum in celo dicentium alleluia. C̄notandū: q̄ vt dicit beatus Hiero. vi. et ymo. alla duorum

S. Thom.

verborum interpretatio est. i. lans deo: et est hebreum. ia enim ynum est de deo nobis quibus apud hebreos deus vocatur: habet etiam alias varias expositiones...

tudine visionis cognoverit: non tñ tñta q eos aut p essentia cognoverit aut coz gloriā habuerit. Ad quinta rñ. eodē modo d: em q sopor ille de quo glo. loquitur significat elevationem...

Ad quintū. Exponit lteram. Questio. Primi ar. Scdm arg. Oppositū i contrariū. Rñdet. Questio. Primi ar. Scdm ar. Oppositū i Respdet. Ad arg. Albertus magnus. S. Thom. Augusti. Questio. Primi ar. Oppositū i contrariū. Scdm opp. Psal. Tertia ops positio. Bernard. Rñdet. Boetius. Ad arg.

ex casu aliorum: talis intellectus non est verus: nec sub hoc sensu est epponendus. Alio modo pot sic intelligi q numerus angelicus sicut ex casu aliorum fuit minoratus...

ad verā beatitudinē q homo certitudinē habet: q bonū qd nunq amittit: sit quare de iustis dicit mat. xxv. q ibunt in vitā eternam...

Rñdet. Gregorius. Ad primū arg. Ad scdm. Gregorius. Questio. Primi ar. Scdm ar. Tertiū ar. Oppositū i contrariū. Scdm opp. positio. Rñdet. Ad primū argu. Ad scdm.

consequencia non valet. qz ille qui predicat aut docet in scho...

celebrare psumat nisi duobus presentibus aut ridentibus. in scda...

Questio. Opponit i contrarium.

Ridet. Prima opinio.

Scda opi. Laurentius Archidia. Tertia opinio. S. Thom.

Alexander de balis.

ps. cxxxvii. a. Questio.

Respondet. Questio. Respondet.

Innocen. Opponit r. Respondet.

Questio. Respondet.

Opponit li teram.

S. Thom. Alexander de balis.

manifestavit: vt dicit Aug. a fan. Tho. bis aut salutando non...

1 Missa non completa an liceat discedere.

2 Epistola quid dicatur.

3 Evangelium quid dicatur.

4 Excommunicari quando debet quis pro leui culpa intelligitur...

Diuisio. ostendit qualiter sint audienda. Diuisio autem hoc. c. in duas...

Questio. Prima ar. Scdm ar.

Opponit i contrarium. Ridet. Alexander de balis.

Ad scdm.

Opponit li teram.

2 Albertus magnus.

Respondet. Questio. Respondet.

Innocen. Opponit r. Respondet.

Questio. Respondet.

Opponit li teram.

2 Albertus magnus.

Respondet. Questio. Respondet.

Innocen. Opponit r. Respondet.

Questio. Respondet.

Opponit li teram.

2 Albertus magnus.

Respondet. Questio. Respondet.

Innocen. Opponit r. Respondet.

Questio. Respondet.

Opponit li teram.

2 Albertus magnus.

Respondet. Questio. Respondet.

Innocen. Opponit r. Respondet.

ter. r. q. iij. nemo eorum. Nullus sacerdotum. Aug. vel cōsione...

1 Predicationis verbum attente reuerenter r. perseveranter...

2 Contemptus interpretatus quis dicatur.

3 Temperatur aliquid propter difficultatem loci vel itineris.

4 Benedictio vltima sacerdotis post missam quid significet.

1 Ad primum sic proceditur. Et arguitur ad par...

2 Ad secundum sic proceditur. Et arguitur ad par...

3 Ad tertium sic proceditur. Et arguitur ad par...

4 Ad quartum sic proceditur. Et arguitur ad par...

5 Ad quintum sic proceditur. Et arguitur ad par...

6 Ad sextum sic proceditur. Et arguitur ad par...

7 Ad septimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

8 Ad octauum sic proceditur. Et arguitur ad par...

9 Ad nonum sic proceditur. Et arguitur ad par...

10 Ad decimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

11 Ad undecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

12 Ad duodecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

13 Ad tredecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

14 Ad quatuordecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

15 Ad quindecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

16 Ad sedecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

17 Ad decimum sextum sic proceditur. Et arguitur ad par...

18 Ad decimum septimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

19 Ad decimum octauum sic proceditur. Et arguitur ad par...

20 Ad decimum nonum sic proceditur. Et arguitur ad par...

21 Ad decimum decimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

22 Ad decimum undecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

23 Ad decimum duodecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

24 Ad decimum tredecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

25 Ad decimum quattuordecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

26 Ad decimum quindecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

27 Ad decimum sedecimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

28 Ad decimum decimum septimum sic proceditur. Et arguitur ad par...

Ad quartū

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Archidia.

Diuisio.

Opponit li teram.

Diuisio.

Diuisio.

1 Diaconi quare dicantur oculi episcopi.

Episcopus. Sequitur scdm. c. huius par...

Abemus. Sequitur tertium. c. huius par...

- 1 Missa an possit celebrari vno solo ministro presente.
2 An iste solemniter ministri duo qui debent adesse an debeant esse...

De quoz. Sequit quartū. c. huius par...

1 Scda opi. Laurentius Archidia. Tertia opinio. S. Thom.

Episcopus. Sequitur scdm. c. huius par...

Abemus. Sequitur tertium. c. huius par...

- 1 Scda opi. Laurentius Archidia. Tertia opinio. S. Thom.
2 An iste solemniter ministri duo qui debent adesse an debeant esse...

De quoz. Sequit quartū. c. huius par...

S. Thom. Alexander de balis.

Archia.

Opponit li teram.

1 Predica...

2 Primum ar. ps. cxiij. Opponit i contrarium.

Ridet. Dosticis.

S. Thom. Alexander de balis.

Archia.

Joan. de turre cremata super Decreto.

peccant. unde bug. super verbo secularibus. laicis dicit mul...

Ad secundum sic procedit. Et vt q quilibet...

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum contrarium.

Ridetur.

Bernardus Innocentius Archiepiscopus.

Ad primum ar.

Innocentius.

Et hoc idem no. dicit Arch. in eodem. c. Tertio potest raderi...

- 1. Ad ista tribus modis completur. 2. Sacerdos non debet benedicere presbyter episcopo.

Am autem Sequitur. octaua eiusdem partis. b. v. e. ad idem totum. Reg. c. Compleatur. c. i. Notandum quod...

Ad idem Sequitur nonnulla eiusdem partis ad idem. Reg. c. Ad spectaculum. qd sic...

Episcopus. Sequitur. g. c. eiusdem partis ad idem. Reg. c. Ad missam. cathedram...

Ad idem Sequitur. g. c. eiusdem partis ad idem. Reg. c. Ad idem. c. i. Notandum quod...

Ad idem Sequitur. g. c. eiusdem partis ad idem. Reg. c. Ad idem. c. i. Notandum quod...

Ad idem Sequitur. g. c. eiusdem partis ad idem. Reg. c. Ad idem. c. i. Notandum quod...

Ad idem Sequitur. g. c. eiusdem partis ad idem. Reg. c. Ad idem. c. i. Notandum quod...

Ad secundum.

Bernardus Innocentius.

Ad tertium.

Oppositum contrarium.

Ridetur.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

Tertia pars.

ma vt sic emittit euangelium. vt ab oibus audiat fm illud...

Alexander.

ps. xlii.

Dionysius Alber. ma.

ps. l. c.

ps. l. c.

Albertus magnus. Alexander de balis.

ps. v. a.

De consecratio. Distin. I. 21

no erecti quasi superbi et clari vt figura corporis ostendat...

Dugutio.

Albertus.

ps. xlii.

Oppositum contrarium.

Ridetur.

Oppositum contrarium.

Ridetur.

Oppositum contrarium.

Dugutio.

Albertus magnus.

ps. cxviii. i.

ps. cxviii. o.

ps. cxviii. m.

Ad primum argumentum.

infalibilitate veritatis eiusdem sit auctis in oibus locis suis cu tota sit a spu scro...

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad scdm. Ad tertiu. Infallibilitate veritatis eiusdem sit auctis in oibus locis suis cu tota sit a spu scro...

- 2 Oblationis tres sunt species... 3 Parochiani si sunt ita pauperes... 4 Oblatio exterior debet habere quinqs condiciones...

Omnis christianus etc.

Capitulum est. gij. huius partis, et pertinet sicut alia superiora ad reverentiam missae...

Quislo.

- 1 Primo vtrum fideles teneantur ad oblationes faciendas ad missarum solennia... 4 Secundo vtrum liceat parochiano divina subtrahere illis qui oblationes non curant offerre...

Primum ar.

Ad primum. In missarum solennijs. Et primo ex pnti tectu...

Oppositio

Oppositio. In eo quod dicitur in hoc capto ois christianus etc.

Ridet.

Ridet. In deo dicitur quod doctores tam theologi...

Alexander de balis.

Alexander de balis. In summa distinguit tres species oblationis...

Dostien.

Dostien. Quidam enim dicunt, quod oblationes quotidiane sunt in precepto...

Quarta opi.

Quarta opinio. In precepto solenne de missa...

Tertia opi.

Tertia opinio. In precepto solenne de missa...

Alexander de balis.

Alexander de balis. In summa distinguit tres species oblationis...

em est quod dicit missarum solennia. q. d. de solennijs...

Ad secundum. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad secundum. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad secundum. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad secundum. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad secundum. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad secundum. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad secundum. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad secundum. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad secundum. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Questio. Respondet.

Ad primum arg.

Ad argumentum in oppositum

Primum ar.

Oppositio

Respondet.

Alexander de balis.

S. Thom. Archid.

S. Thom.

Ad arg.

Questio.

Ridet.

Albertus.

Ad supra.

Ad supra.

Ad supra.

Ad supra.

Ad supra.

Albertus. 7

ep. lxxv.

Exponit iteram.

Oppositio

Ridet.

Dugatio.

Pic. de lya.

Ad supra.

Ad supra.

Ad supra.

Ad supra.

Ad supra.

Ad supra.

Ad supra.

confilio vel anglio faciant id dimittere, et volentes experiri...

Ad tertium. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad tertium. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad tertium. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad tertium. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad tertium. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad tertium. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad tertium. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad tertium. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Ad tertium. In eo quod dicitur in precepto sicut casibus dicitur...

Albertus magnus.

Exponit iteram.

Basilius.

ad significandum salutem aie: hoc factum periculis. Ad rationes in primis videtur ad primam negando assumptum...

cit i capto cu oino. i. e. d. viden? i aqua pplm intelligi. In vino vo ostendi sanguine epi. Ergo cu in calice vino aqua misceat...

Ad secundam. In primo capitulo vbi dicitur quod si quis per se vel per alium...

In sacrificando. Sequitur de primis. In primo capitulo vbi dicitur quod si quis per se vel per alium...

Ad primam arg. Ambro.

Ad secundam.

ps. c. l. e. Ad tertiam.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum i contrarium.

Secunda opp. videtur.

S. Thome.

Bonauen.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Ad tertiam. S. Thome.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum i contrarium.

Responsio prima opinio.

Responsio contra predictas opiniones.

Secunda opinio.

Contra predictas opiniones.

Albertus magnus.

Questio. Responsio.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Primum ar.

Oppositum i contrarium.

Responsio. S. Thome.

Bonauen.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Ad tertiam. S. Thome.

Ad tertium sic proceditur. Et videtur quod aqua debeat in magna quantitate apponi. Sicut enim sanguis de latere episcopi sensibiliter fluit...

huus sacramenti. Ad rationes in oppositu dicendum. Ad primam videtur, quod panis artificialiter factus est eiusdem speciei cum panis illo...

Ad secundam.

Ad tertiam.

Oppositum i contrarium.

S. Thome. Rico. del.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum i contrarium. Videtur.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Oppositum i contrarium. S. Thome.

Questio. Responsio.

Contra predictas opiniones.

Questio. Responsio.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

Contra predictas opiniones.

nostrum non haberet in se causam venie: cum non ex ignorantia procederet: vt dicit sanctus Thomas.

- 2 Sacrdos non potest consecrare nisi presentem materiam.
4 Potestas ministrorum ecclesie ad duo ordinatur.
5 Intentio duplex est in sacramentis.
6 Sacrdos egrediens in domo non potest consecrare panem: qui est in altari.
8 Hostia quare dicatur sacramentum altaris.

Non oportet. Sequitur quartum capitulum huius partis: in quo magister Gratianus ex concilio. iij. Cartha...

- 1 Primum est vtrum contentens materia huius sacramenti sit panis et vinum.
2 Secundum vtrum requiratur determinata quantitas panis et vini ad materiam huius sacramenti.
7 Tertio querit de casu in quo maior quantitas reperitur in materia: quia sacerdos intendit consecrare. vt pote vtrum sacerdos intendens consecrare. q. hostias et si ponatur per errorem tredecim eorum eo consecret duodecim vel tredecim.

Ad primum sic procedit. Et vt qd non conuenit ter assignet materia huius sacramenti panis et vini. Et primo sic. hoc factum in veteribus...

Ad secundum. Et primo sic. hoc factum in veteribus. Et primo sic. hoc factum in veteribus. Et primo sic. hoc factum in veteribus.

- Ad primum arg.
Ad secundum.
Ad tertium.

morbo febrili subiacent: daf tñ debilib? vt pforten. et snt hoc factum no est pandis his: q sunt in febre pcti: sed ad confortatio nem debilib: q pcto liberati sunt.

Ad secundum

determinata quantitas panis et vini ad materiam huius sacramenti. Et primo sic. Effectus enim græ non sunt nisi ordinati ad effectum nature. sed sicut dicitur in scdo de aia oim a natura constanti postus est terminus...

Ad tertium. Et primo sic. hoc factum in veteribus. Et primo sic. hoc factum in veteribus. Et primo sic. hoc factum in veteribus.

- Ad primum argumetu.
Duradus.
Ad secundum.
Ad tertium.

S. Thom.

Primum ar.

Secum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Opponit i contrariu.

Respondet. S. Thom.

Duradus.

Ad primum argumetu.

Duradus.

Ad secundum.

Ad tertium.

secrare totum panem qui est in vna ciuitate simpliciter, vt qui est in foro. q. ipsa forma que pro nomine demonstratio vtrius ostendit. sicut ia dictum est. q. materia consecranda oportet esse coram sacerdote.

Ad tertium

sic proceditur. Et arguitur q. si sacerdos intendens consecrare. q. vel. q. hostias si ponatur per errorem. q. coram eo q. nulla consecratur: quia qua ratione consecrata est vna consecratur sunt alie. ex quo ad nullam determinate habuit intentionem suam...

Exponit li teram.
Dugutio.
Ad primum argumetu.
Duradus.
Ad secundum.
Ad tertium.

In sacramento. Sequitur capitulum. v. eiusdem partis: in quo adem sua ponit cu ea q in precedenti capitulo...

- 1 Primum vtrum requiritur ad materiam huius sacramenti q sit panis triticus.
2 Secundo vtrum ex spelta, vel de farre, possit confici hoc sacramentum.
4 Tertio vtrum ex pane triticeo cui admista sunt alterius generis grana, possit hoc sacramentum confici.
5 Quarto vtrum ex pane corrupto possit confici sacramentum eucharisticum.
6 Quinto vtrum hoc sacramentum debeat fieri ex pane azimo.
9 Sexto vtrum materia huius sacramenti sit vinum vitis.
10 Septimo vtrum ex aceto possit confici hoc sacramentum.
13 Octavo vtrum de clareto sine vino cocto cum speciebus et melle possit confici sanguis christi.
14 Nono vtrum de agresta sanguis episcopi possit consecrari.

Ad primum

sic procedit. Et videt q. panis triticeus non sit conueniens materia huius sacramenti. Et arguit sic primo. hoc sacramentum est rememoratio...

Ad primum arg.
S. Thom.
Alexander de balis.
Ad secundum.
Ad tertium.

Primum ar.

Secum ar.

Tertium ar.

Ridet.

Augusti.

Ad primum arg.

S. Thom.

Alexander de balis.

Ad secundum.

Ad tertium.

Primum ar.

ps. xvij. b

paucit. ps. parasti i dulcedine tua pauperi deo. Scda ratio...

ps. l. d

Lucia a ristic. adde qd eucharistia...

6

Ambro.

Bonyh. Gregorius.

gratiaru. Et hic significat Eccl. l. quasi vas auri solidu...

Augustin.

Ambro.

de quo

ps. cxxvij. b

Damasce.

ps. cix. d

S. L. boff.

ps. l. d

S. L. boff.

Ephe. ij. d

Exponit li teram.

Beda.

Rfidet.

Albertus magnus.

Dugutio.

Alexander de balis.

de quo in ps. participet me fac oim timentiu ter: custodientiu...

promeruisse gratulatur: cuius signu est oculu ipm qd datur. Quinta est: qd cu fideles sint filij dei: sancte matris eccle...

Archiep.

Dugutio.

Suilielm.

Rfidet.

Gregorius

Albertus

Alexander de balis.

Dugutio.

Rfidet.

Albertus magnus.

Dugutio.

Exponit li teram.

Dugutio.

ad efficaciam sic non sunt ambe de integritate: sed altera sufficit... ad efficaciam sic non sunt ambe de integritate: sed altera sufficit...

accipiendam: faciat unusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum... accipiendam: faciat unusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum...

Ad secundum

Sic procedit. Et videtur quod si quis accipit panem... Sic procedit. Et videtur quod si quis accipit panem...

Ad argu. Scdm ar. Tertiu ar. Opponit i cotrarium. Scda opa positio. Ridet. S. Thom.

Notitie. Sequitur quartum capitulum huius... Notitie. Sequitur quartum capitulum huius...

Ad primum

Sic procedit. Et videtur quod si quis accipit panem... Sic procedit. Et videtur quod si quis accipit panem...

Ad tertium

Sic procedit. Et videtur quod si quis accipit panem... Sic procedit. Et videtur quod si quis accipit panem...

Ad argu. Scdm ar. Tertiu ar. Opponit i cotrarium. Scda opa positio. Ridet. S. Thom.

Ad tertium

Sic procedit. Et videtur quod si quis accipit panem... Sic procedit. Et videtur quod si quis accipit panem...

quotiescunque

partis: et est beati Ambrosii quod inducit magister... partis: et est beati Ambrosii quod inducit magister...

Diuino.

Primum ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Quartu ar.

Opponit i cotrarium.

Ridet.

S. Thom.

Ambro.

S. Thom.

Primum ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Quartu ar.

Quintu ar.

Opponit i cotrarium.

Respondet.

S. Thom.

Ambro.

Ad primum argumetu.

Ad scdm.

S. Thom.

Ad tertiu.

Alexander.

Bernar.

Ad quartu.

Qui dixerit verbum contra filium bovis remittetur ei. qui autem dixerit verbum contra spiritum sanctum non remittetur ei in hoc seculo...

quibus ea q sunt fidei et precipue circa hoc sacramentum non sunt ita rationi humane consona sicut se considerat...

Appts. Appts et clerici sunt diversia. De de aneb. in c. ex parte. na. 3. de pte uileg.

Bernar. Bernardus.

Accedens ad sacramentum altaris: an debeat accedere cum timore, fide, et caritate.

Amorem Sequitur secundum capitulum huius partis in secunda. quia in superiori dicitur...

Questio. Question.

Prima ar. Prima articulus.

Secunda ar. Secunda articulus.

Tertia ar. Tertia articulus.

Bonauent. Bonaventura.

Exponit et Ridet. Exponit et ridet.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

Exponit et teram. Exponit et teram.

tionis dominici corporis non accedat fidei vero de veritate huius sacri corporis docet nos, ut dicit in littera sermo domini docet...

laminae, et affigerentur altari in monumentum. i. memoriale filijs israel. hoc ideo ut quoties populus infirmiter ne in similia incidere sibi peccaret...

Exponit et teram.

Opponit et contrarium. Ridet.

Archiepiscopus.

- 1. Sacerdos si moriatur aut infirmitate gravi occupetur ante consecrationem corporis et sanguinis domini non oportet ut per alium suppleatur. 2. Sacerdos si post consecrationem inceptam recedat aliquod comedisse vel bibisse quid iuris. 3. Sacerdos si ante consecrationem inceptam recedat aliquod comedisse vel bibisse quid iuris. 4. Sacerdos si ante consecrationem sanguinis: sed post consecrationem corporis percipit aut vinum aut aquam non esse in calice debet statim apponere et consecrare. 5. Sacerdos si non recolat se digisse aliqua eorum que digisse debuit quid iuris. 6. Sacerdos si non recolat se digisse aliqua eorum que digisse debuit quid iuris.

Quis. Hic incipit octava pars huius distinctionis: in qua magister Bernardus ponit qualiter occurrendum sit defectibus et negligentis: que accidere possunt in hoc sacramento: assignans congruas penitencias eis: per quas huiusmodi defectus contingunt. Et hoc per duo capitula: in quorum primo agit de negligentia: que committitur cum continet...

Distin. git aliquid de sanguine stillari in terram. & dividitur in duas partes. In prima ponit quid agendum sit cum tale contingit. In secunda ponit penitentiam imponendam sacerdoti: cuius negligentia dicit contingere. secunda ibi: sacerdos sc. pro pleniori intelligentia capituli & aliorum de simili materia loquentium hic queruntur duo.

1 **Ad primum** vtrum possit sufficienter occurrere defectibus: qui circa celebrationem huius sacramenti occurrunt statuta ecclesie observando.

7 **Secundo** vtrum ad motum sacramenti moveatur corpus Christi sine sanguine, & cadente hostia in terram dicatur cadere corpus Christi: aut distillante calice: dicatur distillare sanguis.

1 **Ad primum** sic proceditur. Et arguitur multipliciter qd non possit sufficienter occurrere defectibus: qd occurrunt circa celebrationem huius sacri. Et primo sic. contingit quod sacerdos ante consecrationem vel post motum vel alienatur: vel aliqua alia infirmitate prepeditur: ne sacramentum sumere possit, & missam perficere. ergo videtur qd non possit impleri statutum ecclesie: per quod precipitur, qd sacerdos consecrans suo sacrificio communicet. **Secundo** sic. contingit quandoq; qd sacerdos ante consecrationem vel post recolat se aliquid comedisse, vel bibisse: vel alicui peccato mortali subiacere: vel etiam excommunicati cuius memoriam prius non habebat. necesse est ergo qd ille qui est in tali articulo constitutus peccet mortaliter contra statutum ecclesie: siue sumat siue non sumat. **Tertio** sic. contingit qd in calice sine musca vel aranea vel aliq; alio venosum cadit: post consecrationem vel etiam cognoscit sacerdos calicem venosum esse immixtum ab aliquo maleolo causa occidendi ipsum: in quo casu si sumat videtur peccare mortaliter seipsum occidendo: vel deum tentando. similiter si non sumit peccat contra statutum ecclesie: siue sumat: ergo videtur esse perplegus & subiectus necessitati peccandi: quod est inconueniens. **Quarto** contingit qd per negligentiam ministri aut aqua non imponatur in calice: aut etiam nec vinum & hoc sacerdos aduertit: ergo in hoc videtur perplegus esse si sumat corpus sine sanguine: quasi imperfectum faciens sacrificium: siue non sumens nec corpus nec sanguinem. **Quinto** contingit qd sacerdos non recolat se digisse verba consecrationis: vel alia que in consecratione huius sacramenti dicuntur videtur ergo peccare in hoc casu siue reteret verba super eandem materiam que forte iam digerat siue vtatur pane et vino non consecratis quasi consecratis. **Sexto** contingit qd propter frigus sacerdoti dilabatur in calicem siue ante siue post fractionem. In hoc casu non poterit sacerdos implere ritum ecclesie: vel de ipsa fractione vel etiam de hoc qd sola tertia pars mittatur in calicem. **Septimo** contingit quandoq; qd per negligentiam sacerdotis sanguis Christi effunditur: vel etiam qd sacerdos sumptum sacramenti vomit: sic per inuisibilem consecrationem tandem conseruantur, qd putrefiant: vel etiam, qd a muribus corrodantur vel qualitercunq; perdantur. in quibus casibus videtur non posse huic sacramento reuerentia debita exhiberi: secundum ecclesie statuta. non videtur ergo qd his defectibus sine periculo occurrere possit saluis ecclesie statutis. **In oppositum** est qd in presenti capitulo & sequenti sufficiet enter occurrunt defectibus de quibus ibi fit mentio, & ita qd alij pariter occurrere possit eade ratione colligitur manifeste. **Secundo** quia sicut deus ita & ecclesia: que illius prouidetia gubernatur non precipit aliquid impossibile. **Respondeo** dicendum in generali sanctum Thome in tertia parte, qd periculosus sine defectibus circa hoc sacramentum euentibus dupliciter potest occurrere vno modo preueniendo: ne scilicet periculum accidat. Alio modo subuequendo: vt scilicet id quod accidit emendetur: vel adhibendo remedium: vel saltem per penitentiam eius: qui negligenter egit circa hoc sacramentum.

Ad primam argu. **Ad primam** ergo dicendum. Et si sacerdos moriatur aut in infirmitate graui occupetur: ante consecrationem corporis & sanguinis domini: non oportet vt per alium suppletur. Si vero post inceptam consecrationem hoc acciderit puta consecratum in corpore Christi: ante consecrationem sanguinis vel etiam consecratum in corpore debet misse celebratas per alium impleri. vnde habetur in decreto. vii. q. i. c. nihil. in toletano concilio. viii. legitur. censuimus conuenire vt cum a sacerdotibus missarum tempore sacra mysteria consecrarentur: si egritudine accidit cuiuslibet euentus: quo ceptum nequeat impleri mysterium fit liberum episcopo vel alteri presbytero consecrationem eque incepti officij. non enim aliud competit initiatis mysterij & suppletur: quam aut instantis aut subsequetis benedictione completa sint sacerdotis. quia nec perfecta videri possunt. nisi perfectio ordine compleantur. Cum enim omnes sint & vnum in Christo: nihil contrarium diuersitas personarum format:

vbi efficaciam prosperitatis vnitatis fidei representat. Sequitur. nec tamen quod vere languoris causa consulitur: in preemptionis perniciam conuertatur. Nullus absque patienti prouentu moleste minister vel sacerdos cum ceperit imperfecta officia presumat omnino relinquere. Si quis hoc temerarius presumpserit: excommunicationis sententiam sustinebit. Amen secundum Innocentium. quartum consultius est vt illa hostia iam consecrata seorsum posita super aliam deinceps totum officium reiteretur. Notandum autem secundum Albertum magnum qui in libro suo de missa ad hanc materiam sic respondet. Quod si sacerdos ante canonem in missa deficiat aliquo casu: tunc alius sacerdos missam debet reincipere, & totum rite agere: quia ea que ante canonem in missa sunt non sunt de sacra consecratione: sed potius de papali instructione. si autem in canone deficiat factus iam aliquibus signis super hostias oblatas: & tamen ante transubstantiationem: videtur mihi qd alius sacerdos non debet missam incipere: sed potius vbi iste dimisit debet supplere: quod ommissum est. Si autem sacerdos in ipsa prolatione verborum que sunt forma sacramenti deficiat verbis iam in parte pronuntiatibus saluo meliori iudicio & sententia maiorum consulere, qd illa hostia pro reliquijs in altari reseruetur & missa alia super aliam hostiam ab alio sacerdote celebraretur. Si autem deficiat quando corpus iam consecratum est & non caligat: vel etiam si vsq; in fine de preparando calice vino fuit oblitus, & aliqua de causa negligit: iam ab antiquo consilio doctorum est, quod hostia corporis si sumpta non est in corporalibus modo debito deponatur, & caligante rite preparatur, & ab illo loco. Simili modo postquam cenatum est & canon super calicem peragatur: quia tunc non iteratur eo qd nihil asteriorum dictum est super calicem, & tunc in fine missa: corpus & sanguis accipiatur. Si autem sacerdos pronuntians verba calicis deficiat ante consecrationem seu consecrationem: tunc ad hoc videtur dicendum sicut de hostia corporis: qd scilicet in vase munda reponatur cum reliquijs, & cum alio vino rite reparatur & ab illo loco: simili modo postquam cenatum est, & tunc ab alio sacerdote sacramentum sanguinis cum missa perficitur. **Ad secundam** dicendum qd vbi difficultas occurrit semper est accipiendum illud quod habet minus de periculo: magis autem periculosum circa hoc sacramentum est quod est contra perfectionem ipsius sacramenti: quia hoc est immane sacrilegium minus autem est id quod pertinet ad qualitatem fumentis & ideo si sacerdos post consecrationem inceptam recordetur aliquid comedisse: vel bibisse. nihilominus debet perficere sacrificium, & sumere sacramentum. Similiter si recordetur se peccatum aliquod commississe: debet penitere cum proposito confitendi & satisfaciendi, & sic non indignetur fructuose sumere sacramentum. Et eadem ratio est si meminertit excommunicationi cuiuslibet subiacere. debet enim habere propositum absolutionem petendi: & satisfaciendi, & sic non indignetur fructuose sumere sacramentum. **Ad tertiam** dicendum qd si musca vel aranea in calicem ante consecrationem incidit, aut etiam venens deprehenderit esse immixtum: debet effundi & abluto calice denno aliud vinum poni consecrandum. Si vero aliquod horum post consecrationem acciderit debet animal caute capi, & diligenter lauare & comburi & ablutio simul cum cineribus in sacrarium mitti. Si vero venens adesse deprehenderit immixtum nullo modo debet sumere nec alij dare nec caligante vertatur in mortem. sed debet diligenter in aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquijs conseruari, & ne sacramentum remaneat imperfectum debet vinum apponi in calice, & denno resumere a consecratione ne sanguinis & sacrificium perficere. **Ad quartam** dicendum qd si sacerdos ante consecrationem sanguinis & post consecrationem corporis percipiat aut vinum aut aquam non esse in calice: debet statim apponere & consecrare. Si vero post consecrationis verba hoc ceperit, qd aqua desit debet nihilominus procedere: quia oppositio aque (vt est supradictum) non est de necessitate sacramenti debet tamen puniri ille: ex cuius negligentia hoc contingit: nullo modo autem debet aqua vino iam consecrato misceri: quia sequeretur corruptio sacramenti pro aliqua parte. Si vero percipiat post verba consecrationis, qd vinum non fuerit positum in calice: siquidem hoc percipiat ante assumptionem corporis: deposita aqua si ibi fuerit debet imponere vinum cum aqua & resumere a verbis consecrationis sanguinis. si vero hoc percipit post assumptionem corporis debet apponere aliam hostiam iterum simul consecrandam cum sanguine: qd ideo dico, qd si diceret sola verba consecrationis

Albertus magnus.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Ad quartam.

Ad quintam 6

Ad sextam.

Ad septimam.

Ad primam ar.

Ad secundam ar.

Ad tertiam ar.

Ad quartam ar.

secrationis sanguinis: non firmaretur verus ordo consecrationis. Et sicut dicitur in predicto capitulo toletani concilij: perfecta videri non possunt sacrificia: nisi perfecto ordine compleantur. Si vero inciperet a consecratione sanguinis: & retereret omnia verba sequentia: non pretereret nec adesset hostia consecrata: cum in verbis illis occurrant quedam dicenda & fienda non solum circa sanguinem: sed etiam circa corpus: & debet in fine sumere hostiam iterum consecratam: sanguinem non obstantem etiam si prius sumperit aquam que erat in calice: qd preceptum de perfectione sacramenti maioris est ponderis: quia preceptum qd hoc sacramentum sumatur a ieiunio: vt supradictum est. **Ad quintam** dicendum qd licet sacerdos non recolat se digisse aliqua eorum que dicere debuit non tamen debet ex hoc mente perturbari. Non enim qui multa dicit recolat omnium que dixit nisi forte in dicendo aliquid comederit sub ratione iam differentis: sic enim aliquid edificatur memoriale. vnde si aliquis attente cogitat id: quod dicit: non tamen cogitat se dicere illud non multum recolat: postea se digisse. sic enim sit aliquid obiectum memorie in quantum accipitur sub ratione preteriti sicut dicitur in libro de memoria et reminiscencia. Si tamen sacerdoti probabiliter constet se aliquid comisisse: que siquidem non sunt de necessitate sacramenti: non estimo qd propter hoc debeat resumere mutando ordinem sacrificij: sed vsq; ulterius procedere. Si vero certificetur se omnis fuisse aliquid eorum: que sunt de necessitate sacramenti. formam consecrationis cui forma consecrationis fit de necessitate facit: sicut & materia idem videt facienda: qd dictum est in defectu materie: vt. resumatur a forma consecrationis & cetera per ordinem reiterantur: non immutetur ordo sacrificij. **Ad sextam** dicendum qd fractio corporis consecrati: & pars vna sola mittitur in calicem respicit corpus mysticum: sicut & admittit que significat populum: ideo horum pretermissio non facit imperfectam consecrationem: vt propter hoc sit necesse aliquid iterare circa celebrationem huius sacri. **Ad septimam** dicendum: qd sicut legitur in capto precedenti ex decreto ppi pape si per negligentiam aliquid distillauerit de sanguine in tabula: que ter re adberet lingua lambetur: & terra radetur: igne comburetur: cinis intra altare condetur. & sacerdos. xl. dies peniteat. Si autem supra altare stillauerit forbeat minister stillam: et tribus diebus peniteat. Si super lintheum altaris & ad aliud stillauerit quatuor dies peniteat. Si vsq; ad tertium: nouem diebus peniteat. Si vsq; ad quartum. x. diebus peniteat: et lintheamina que stilla tagit tribus vicibus lauet minister calice subitus postor: aqua ablutionis sumatur & iuxta altare recondatur. possit etiam sumi in potu a ministro: nisi propter abominationem dimitteretur. Quidam autem ulterius partem illam lintheaminum incidunt: & comburunt: cinerem in altario vel sacrario reponunt. Subditur autem ibidem in c. sequenti ex penitentiali bede presbyteri. Si quis per ebrietas tenet vel vocatatem eucharistiam conuerit. xl. diebus peniteat. Et licet vbi monachi seu diaconi vel presbyteri. lxx. diebus peniteat. Et in c. d. legitur ex concilio aurelianensi. qui non bene custodierit sacrificij: mus vel aliq; animal illud comederit. xl. dies peniteat. Et videtur illud in ecclesia aut pars eius ceciderit: & non inuenta fuerit. xxx. diebus peniteat. Et eadem penitentia videtur dignis sacerdotibus per cuius negligentiam hostie consecrate putrefiant. Predictis autem diebus debet penitens ieiunare: & a comunione cessare: pensatis tamen conditionibus negotij: & persone potest minui: vel addi ad penitentiam predictam. hoc tamen obseruandum est. quod vbi cuiusq; species integre inueniuntur sunt reuenter obseruande: quia manentibus speciebus manet ibi corpus Christi: vt. s. dictum est. Et vero in quibus inueniuntur comburenda sunt: si commode fieri potest: tamen in sacrario recedito sicut de rasura tabule dictum est.

Ad secundum sic procedit. Et vt qd ad motum hostie vel facti moueat corpus Christi. Sic primo ex pnti capitulo vbi dicit: si per negligentiam de sanguine stillauerit in terra. **Secundo** dicit qd desinit vbi prius erat: & incipit esse vbi prius non erat: mouetur vel per se: vel per accidens: sed corpus Christi translata hostia definit esse vbi prius erat: scilicet in altari: incipit esse vbi prius non erat: scilicet in pignide: vel in ore. ergo corpus Christi mouetur ad motum hostie vel per se vel per accidens. **Tertio** sic secundum philosophum secundo topicorum motus nobis mouentur omnia que in nobis sunt. sed corpus Christi vere continetur sub speciebus illis. ergo species translatis ipsam transferunt. **In oppositum** arguitur. impossibile est idem esse motum & quietum. qd sic contradicoria verificarentur de eodem. sed corpus Christi in celo quietus residet. ergo non est mobilis

tas in hoc sacro. **Tertio** sic. Quod mouetur per accidens ad motum alterius diuinitate est in illo. vnde deus non mouetur ad motum alicuius: nec anima ad motum manus: sed corpus Christi non est diuinitate sub speciebus. ergo non mouetur ad motum eorum. **Respondeo** dicendum secundum sanctum Thome. in. iiii. q. moueri in loco includit esse in loco. vnde ad hoc qd aliquid per se mouetur in loco oportet: qd & per se sit in loco: et per se moueatur non ad motum alterius. **Secundo** per accidens mouetur aliquid in loco dupliciter. vno modo qd per accidens est in loco: sicut forme mouentur per accidens. Alio modo qd per se est in loco. sed per accidens mouetur in loco: sicut patet in his: que vebuntur: quia locus quem mutant est per se eorum proprius locus vel communis. Corpus autem Christi in loco quo que species transmutant non est per se: nec sicut in loco proprio: nec sicut in loco communi: ideo per se in loco moueri non potest: neq; per accidens: sicut corpora per accidens mouentur: sed hoc modo quo aliquid per accidens est in loco: & per accidens mouetur: nec differt vt quidam dicunt vtrum species moueantur in eodem loco: aut transferantur de loco ad locum. quia qd in eodem loco secundum substantiam manens mouetur: mutat locum: non secundum partes solum: sed secundum totum. vt in. vi. p. probatur. **Ad rationes** vtriusq; partis patet responsio ex dictis. prime enim rationes argunt quod corpus Christi dicendum sit moueri ad motum hostie siue sacramenti: qd conceditur. s. per accidens eo modo quo dictum est siue expositum. Alie vero in oppositum argunt qd non moueatur per se: hoc concessum est. verum tamen respondetur specialiter ad rationes factas pro parte negatiua. **Ad primam** dicendum. Cum aliquid est vnum subiecto & multiplex: s. esse nihil prohibet s. aliquid moueri & s. aliquid immobile permanere sicut corpus quia in eo aliud est esse album: & aliud est esse magnum. vnde potest moueri s. albedinem: & permanere in mobile s. magnitudinem. Christi autem non est idem esse: s. esse sub sacramento: quare non est inconueniens qd s. vnum esse Christi quiescat & secundum aliud moueatur. **Ad secundam** dicendum negando antecedens vniuersaliter positum. vnde dicimus qd quauis corpus Christi non sit sub speciebus sacramentalibus diffinitiuus: qd non est in eis ita qd non alibi: nihilominus perfecte est ibi: quantum ad substantiam: & quantum ad virtutem: tamen per accidens. Non est autem in manu perfecte anima. vnde non est simile qd de aia arguatur. **Tertio** pro pleniori intelligentia eorum que dicta sunt inducta ex doctrina sancti Thome. in. iiii. di. iiii. inducentur rationes domini duradi: qui in quarto suo. c. vi. tenet qd corpus Christi in hoc sacramento nullo modo mouetur ad motum hostie. neq; per se neq; per accidens. Et arguit sic primo quia quando aliqua duo ita se habent: qd non sunt vnum s. substantiam: nec se habent vt contentus & contentus: nec habent colligationem aut contactum: nullo modo vno motu mouetur alter: sed corpus Christi & species huiusmodi sacramenti non sunt vnum subiectum: nec vnum continentur in altero: nec colligantur alteri: nec ipsum tangit. ergo ad motum specierum nullo modo sequitur motus corporis Christi. Maior patet inducdo in omnibus: in quibus ad motum vnius sequitur motus alterius. minor patet ex supradictis. **Secundo** patet idem sic. qd vnum & idem non potest simul moueri motibus contrariis siue oppositis: magis quando vtriusq; conuenit ei eodem modo: sed istud contingeret si corpus Christi motu hostie moueretur. ergo & minor probatur: quia vno leuante hostia sursum alius deponit eam deorsum: si ergo totum corpus Christi moueretur ad motum hostie simul moueret sursum & deorsum. **Tertio** qd si corpus Christi moueretur mota hostia eade ratione frangeretur fracta hostia. sed istud est falsum. ergo & c. **Ad ista** respondetur s. dominum Petrum de palude. **Ad primam** dicendum qd maior illius rationis in naturalibus quidem non habet instantiam sed simpliciter falsa est in proposito: quia si aliqua duo non se habent in aliquo illo modo quos ponit: si tu se hnt p. comitantia inseparabilem sic scilicet qd non solum vbiq; est vnum & reliquum sed vbiq; incipit vnum esse localiter: aliud incipit ibi esse realiter presens absens a loco vbi prius erat realiter presens. Tunc verum est: qd ad motum vnius per se mouet aliud per accidens. Moueri autem de loco est realiter deferere primum locum. dato ergo qd nullo modo rari quos ponit corpus Christi se haberet ad species: tamen se haberet s. comitantiam inseparabilem ad eas: sequitur ipsum moueri qd accidens ad motum illorum per se. **Ad secundam** dicendum qd idem s. idem esse numerale non potest moueri diuersis modis: s. s. comitantiam inseparabilem sic. igitur s. vnum hostia in qua Christus habet vnum esse sacramentale numero: non potest ipse moueri motibus oppositis: sed s. diuersas hostias: in quibus ipse habet esse duplex sacramentale sic: qd aut in diuersis hostijs corpus Christi habeat duplex esse sacrale s. comitantiam s. idem s. m

Secda opi.

Ridet.

Ad primam oppositio nem.

Ad secundam.

Duradus.

Ad primam arg.

Ad secundam.

speciem probatur: qd que sunt vnu fm esse numerale simul ge- nerant & corrumpunt: s; corpus xpi fecundum incipit esse: & definit in diuersariu hostiaru locis: scdm q diuersis tpbus consecra- tur & corrumpuntur. ergo sunt ibi diuersa esse: s; diu motus per qns pnt inesse. Ad tertia dicitur: qd non est simile de mo- tu: & de fractione: qd ad motum localem sufficit: qd aliquid des- ferat locu: quem pms habebat: accipiat locu nouum: quem pms non habebat. cu ergo ad motum hostie corpus xpi inci- piat esse: desinat esse in loco: & reali presentia & absentia ei vñ cõuenire moueri de loco ad locum ad motu hostie sicut esse in loco ad positionem hostie. f. per accidens: s; ad fractionem: nõ sufficit: qd ipsum qd erat in vno loco fiat in pluribus. sed quod id qd erat vnu cõtinuu & integrũ per uolentiã in duas partes diuidatur: quarũ quilibet fit minor toto: qd hoc realiter com- petit quantitati hostie: ideo quantitas illa per se diuiditur: & frangitur: sed sic non est de corpore xpi: eius quãtitate: quod manet integrũ: incisum: cu fit impassibile: & totũ integrũ in qualibet parte hostie fracte: ita q nõ solu est in se integrũ: imo integrũ nõ sacramentali est in parte fracta: sicut etiã in integra ideo nec fm qd est in se: nec fm qd est in hostia frangitur. hõc pterus de palude. A. ege. ¶ Si qs per negligentiã aliquid de sanguine [sanguis em] xpi sicut moueri per accidẽs ad mo- dũ calicis & distillari ad distillationẽ eius: id aut qd dicit glo. q sanguis xpi a corpore xpi separari nõ valet: ergo nec di- stillare: nec fluere pot. verũ dicit q sanguis xpi a corpore xpi distillare nõ valet: nec fluere: sed q non distillet siue cadat vel localiter: & per accidẽs: tñ fm esse qd b; in sacro ad motum ho- stie: vel calicis: non videt verũ vt declaratu est in qõne [terra] i. tabulam terre adberentem. hõc gl. r. s; p. d. qdõn q que- rit: qualiter accidẽs cadere pnt cu ponderositate nõ habeat dicit q ponderositas aduc remanet in accidẽtib; illis: ta- men nihil est ibi ponderosum: male dicit qm sicut est ibi alius magnũ: rotundũ: densum: r. rarum: ita & ponderosum: cum ibi maneat quãtitas: in qua ista accidẽtia fundant: de qua predi- cant. ¶ Pro quo notadũ q vt dicit scdm L. bo. in. iiii. dist. xij. quãtitas diuina fm rõnem suã non dependet a materia sen- sibili: quãtis depẽdeat a materia fm esse. ideo in predicãdo et subijciẽdo accipit modũ substantie: & modũ accidẽtis. vñ lineã dicimus & quãtitate: quãta: & magnitudinẽ: magnam: & ita dicimus: q diuisiones ille capiũt denominationẽ actuã: q di- uina virtute subtracta substantia earũ ibi pferuatur. Si ergo ibi est ponderositas: ibi est ponderosum: sicut rarũ & densum [peniteat] talis pnia erit in hoc casu: in sequentibus: vt tot diebus ieiunet: vel abstineat a cõione factorũ. bu. [calig]. i. ali- quid qd erat in calice de sanguine: & ponitur qnties nõ cõten- to. hõc. [recondantur] qd hoc colligit inquit io. de fan. in sua glo. q nõ teneo: fumere calicem si aliquid turpe vel nocuum puta musca vel aranea ceciderit.

liter corpus xpi: q si species tales transiciatur in vtrũ corpus xpi sicut transiciatur in vtrũ: si pfecte spẽs efficiatur p vo- mitũ: q & ipsum corpus sicut efficit. Et si species eiecte possent ab alijs discerni: fundẽ essent imo dicit magister Alexander pie solet facere aie pie. i. deuote. Et ista opinio dicit Bonauen- tura est securior & auctoritatibus sanctorum magis consona. Ad rõnem in oppositu dicitur: q corpus xpi nõ efficitur quia cibus: sed ratione necessariã coexistentiã ipsi speciei &c.

Ad secundum ¶ In quo queritur de pena eno- miter corpus xpi: q si species tales transiciatur in vtrũ: quãtu- ty illi qui fuerit de prima opinione. q ideo tali pena puniebã- tur euomẽtes: q licet nõ euomẽt corpus xpi: tñ quãtu- ty in se erat euomẽbant corpus xpi. Alij dixerũt: q pena tagata a canone fuit ad cautelam: vt. f. maiorũ sollicitudinẽ & diligentiã cauere sibi corpus xpi sumentes. vt. xxxij. q. ii. in lectum. Et hoc ponit in glo. Sed sequẽdo scdm opinionẽ tanquã ve- riorẽ & securiorẽ: dicitur est: q pñderata cã vomitus que ponit in litera. s. ebrietate: vel voracitate: circũstãtis personarũ. f. clericorũ &c. nõ vñ: q pena tagata culpa excedat. vñ illa seure iniungẽda est. Est tñ hic notadũ q aliquis enomit & infirmi- tate aut ex culpa. Si ex infirmitate: aut ergo ante sumptionẽ creditur se probabilitẽ vomiturũ: puta q nullũ cibum retinẽ- nere pot. sic nullo modo d; sumere eucharistiam: nec facer dos d; ei dare: sed fm Aug. creditat mãducauit cordez si non ore. Quod g; in quodã deuoto hoie ostendit: qui cũ frequenter deũ oraret vt in morte viatico nõ fraudaret: & ad extremũ ve- niens cũ cibũ retinere nõ possẽt: petiuit eucharistiã applicari cordi suo: qd cũ factũ fuisset cor se aperuit: & eucharistiam rece- pit. aut credit pbabilitẽ se retenturũ: sic nõ peccat sumendo etiã si vomerit. Si quis aut vomit ex culpa vt cũ per crapu- lam aut ebrietatẽ enomit: aut ergo culpa illa aut ebrietas fuit culpa: aut mortalis: aut venialis. Si mortalis: puta cũ quis ex deliberatiõẽ studet immoderate cibo vel potu se ingurgitare: sic peccat mortaliter: qui ppter ebrietatẽ vomit. Quod tñ ma- gis ppter ebrietatẽ vel crapulã mortale est: q ppter vomitũ. q vomit magis vñ pena esse q culpa. Si fuit culpa venialis vt eũ sine deliberatiõẽ plus sumit de cibo: vel de potu: q de- beat: sic puniri d;: tanq; pto veniali: vt in pñti capitulo si qe. Si est laicus. gl. dieb; peniteat. Si est clericus vel monachus. lxx. Aut si pñs enomite discerni pnt: tunc si sunt sumptibiles exsiccatũ & sumantur: vel per se si potest fieri: vel cum aliquo liquore vini: vel alio liquore. Si nõ sunt sumptibiles: tñ repo- nantur in aliquo loco honesto iuxta altare. Qd si species non pnt discerni: tñ presumuntur sumptẽ: q modice spẽs facile digeruntur: nisi forte statim post sumptionẽ sint vomite in quo casu ponantur in loco honesto. Si est ep. q. dieb; pe- niteat. A. l. ita. ¶ Si quis eucharistiam exponit glo. i. sacra- mentum eucharistie. f. corpus xpi. qd est species panis. ita expositio videt negare q corpus xpi euomatur euomita specie sacramentali: in hoc nõ dicit verũ [peniteat] hõc. q. nes- rit sed quõ indicitur pnia: cum non peccaret. & respondet q hoc fit ad cautelam. Sed ista respõsio nõ est vera. Tum q se- quitur opinionem primã que est falsa. Tum secũdo q tegus dicit si quis per ebrietatẽ: vel voracitatem: que non sunt absq; peccato. patent omnia ex dictis.

4 Sacerdos debet deferre corpus Christi.

¶ Eruenit ¶ Sequitur nona pars huius di- stinctionis: in qua magister gra- tianus ex auctoritate cõcilij rhemensis docet quis debeat hoc sacramentum dispensare inuebẽs contra eos: qui feminis aut laicis huius sacramenti dispensationem committent. Et diuiditur in tres partes. in prima repebẽ- dit illorum presumptionẽ. in secunda inducit rationem. in ter- tia ponit preceptũ vt hoc amplius nõ fiat. secunda ibi: qe: qui- bus. tertia ibi: qigitur interdictũ. ¶ Pro pleniori intelligẽtia hu- ius capituli tria queruntur.

- 1. Primo vtrum hoc sacm dispensandum sit a mulieribus.
2. Secundo vtrum a laicis.
3. Tertio vtrum a diaconibus.

Ad primum sic pcedit. ¶ Et pbat q a mulieris- bus possit dispensari. ¶ Primo sic. deus datus est homini ad redemptionẽ & ad eius redemptionem sed a muliere & p muliere datus fuit ad redemptionẽ homini ergo a simili vel fortiori rõne vñ q possit p muliere homini dis- pensari ad refectionẽ. ¶ Secõdo ab illis d; dispensari hoc sacm: qui cum reuerentiã ipsum sacm tractat. s; mulieres reperitũ magis timorose & deuote: vnde segus feminẽs singulariter d; deuot; ab Aug. in ofone. ergo vñ. q magis dispensatio hui; sacri pueniat feminis: q; qbuscũq; viris. ¶ Tertio mulierib; datur

Alexander Bonauen.

Ad argu.

Respondet. Prima opinio.

Ad primũ argu.

Ad scõm.

Ad tertiũ.

Primũ ar.

Scõm ar.

Tertiũ ar.

Oppositũ i cõtrarium.

Ridet.

S. Thos.

Diuisio.

Ad primũ arg.

Ad scõm.

Ad tertiũ.

Tertiũ ar.

Oppositũ & Ridet.

S. Thos. Alexander

Ad primũ argu.

Ad scõm.

Ad tertiũ.

Primũ ar.

Scõm ar.

Tertiũ ar.

Oppositũ i cõtrarium.

Ridet.

S. Thos.

Ad primũ arg.

Ad scõm.

Ad tertiũ.

datur corpus xpi in vsum. ergo vñ q possit eis dari ad dispen- sandum: cũ maius sit illud sumere in vsum: q dispensare & cum longe maius sit periculum indigne vti: quã indigne dispensa- re. grauius enim peccat qui in peccato mortali sumit corpus xpi: q qui in mortali alijs dispensat. ¶ In oppositum ar- guitur ex capitulo presenti. ¶ Respondet dicens q hoc sacramentũ non est dispensandum per mulieres. Ratio iuxta sanctum Tho. & Alexandrũ in. iiii. quia dispensatio sacramẽ- totum ad officium spectat mediatoris. ad ediatores vero ge- runtur curam reconciliatiõis cum deo: talibus autem potissime congruit: q sint segus virilis: qui est segus nobilior: & pñcis- palior: fortior: & primo & principaliori mediator: & reconcilia- tor. ¶ gpo dñõ est cõformior. vnde dispensatio sacrametorum nec mulieribus conuenit: nec illis est cõcessa: nisi solius baptis- mi: & hoc in necessitate. ¶ Ad rationes dicẽdum. ad primã q licet quodammodo habeat veritatem: q a muliere fit deus datus homini ad eius redemptionem: q. s. femina portauit et genuit illum q hoem redemit: q hoc tñ nõ sequit: neq; p locũ a simili: neq; a maiorũ q modus ille dandi qui officio mediato- ris cõuenit debeat conuenire femine: sicut nõ sequitur redem- ptor natus est de femina. ergo corpus eius vt est sub sacro de- bet dispensari a femina. ¶ Ad secũdam dicẽdũ: q licet segus feminẽs sit pñcipue deuotus. nihilominus infirmior est: et minime conueniens officio mediatoris: qd quidẽ officiu cõue- nit potissime segui pñcipali & nobiliori: & gpo cõformiori. ¶ Ad tertiã dicẽdũ: q nõ est simile de vñ & dispensatione segus enim omnibus est indultus fidelibus: sed dispensatio egis- stentibus in officio mediatoris. Et ad id quod additur: q ma- ius est sumere corpus xpi in vsum: quã &c. dicẽdum: q si sit maius quantum ad meritum: vel demeritum: est tamen mi- nus quantum ad maioritatem dignitatis officij: quia dispensa- tio est existentis in dignitate excellentis officij. vñ autem est cuiuslibet fidelis.

Ad secundum sic pcedit. ¶ Et vñ q hoc sac- ramentũ dispensari possit a lai- co. ¶ Primo sic. Maiorũ vñ est pñcis- palior: & dignitatis dispẽ- sare sacm baptismi: qd est fundamentũ omnium sacramentorũ & fructuosissimum: quã illud qd est minoris effectus siue effica- cius sed sacm baptismi est fundamentũ omnium sacramentorũ: cum sit ianuã eorũ: q fructuosissimum aliorum: vt pote quo aperi- tur ianuã celestis. ergo maioris potestatis est dispensare sacm baptismi: q quodcũq; aliud sacm. sed dispensatio baptismi licita est laico. ergo dispensatio huius sacri. ¶ Secõdo sic. con- tingit q laici sunt maioribus virtutib; plenĩ: cum maiorũ re- uerentia tractat hoc sacm: q sacerdotes. ergo videt q dispẽ- satio per laicos honesto facta sit deo acceptior: q facta a sacer- dote malo. ¶ Tertio sic. Sicut sacerdotis est dispensare cor- pus xpi: ita & tãgere. sed in aliquo casu licet tangere laico cor- pus xpi: puta si videret ipsum in terra lacente: & non esset sacerdos qui tolleret. ergo & in aliquo casu licet ei dispensare. ¶ In oppositu est capm pñs. itẽ ratione sic. dispensatio hu- ius sacri qd est ad reconciliationẽ hois: magis cõuenit illis: quoz officiu est reconciliare: sed hoc est tñ maior; ministror; ec- clesie. f. pbyterorũ. ergo dispensatio huius laicis nõ conuenit. ¶ Rõde dicẽdũ: q ad laicos dispensatio huius sacri nõ perti- net. q pñsio pbat sic. Ad eosdẽ pñet esse ministros ecclie: & dispensatores mysteriorũ dei. ad L. ozin. iiii. Sic nos egistimet homo: vt ministros xpi: & dispensatores mysteriorũ eius. sed laici nõ sunt ministri ecclie. ergo nõ debet esse dispensatores sacrametorũ. ¶ Pro quo notadũ iuxta scdm Tho. q sicut in corpore naturali sunt qdã mēbra pñcipalia q que virtutes & operatiões vite ad cetera mēbra decurrũ: ita & in ecclia sacer- dotes & alij ministri sunt quasi mēbra pñcipalia quib; mediã- tibus sacra vite populo dispensari debet: & ideo laicis quãtu- ty sanctis sicut nec pferatio: ita nec dispensatio huius sacri cõpe- tit. ¶ Ad rõnes. Ad primã dicẽdũ: q nõ est simile de baptis- mo & de hoc sacro & alijs qm baptismus est sacrametũ necessi- tatis: & sic de laicis q mulieribus indulta est huius dispensa- tio. Non sic de alijs vñ inquantũ est sacrametũ dignitatis eius dispensatio est psonarũ digniorũ: inquantũ est necessitas est oium in cõi. ¶ Ad secũdam dicẽdũ: q in hoc sacramẽto ad reuerentiã ipsius: nõ solu egigit sanctificatio morũ: s; etiã sacra- mentalis sanctificatio: q ipse calig in quo sanctitas morũ esse nõ pot cõferat propter reuerentiã sacrameti. Et sicut in dispen- sante hoc sacrametũ d; esse vñ q sanctificatio morũ: & manus sacerdotis vnctione sanctificatur. extra de sa. vn. c. i. sicut & ca- lig. ideo q laicus hanc sanctitatem nõ habet: adeo nõ potest hoc sacrametũ dispensare. ¶ Ad tertiã respõdetur: q sicut baptismũ cõferre cõpetit sacerdoti: q officio: tñ laicus in casu necessitatis non peccat baptizans: ita quod xpi & huius q officio tangere soli sacerdoti competit. sed in casu necessitatis

põet corpus Christi tãgere: etiam si sit peccator: vt si in aliquo immundo loco iaceret. Sed nõ est simile de dispensatione sacra- menti: q dispensatio huius sacramenti non est necessitatis. vñ de ei qui nõ potest sacramentaliter manducare dicendum est. crede & manducasti. Preterea non est simile vt dicit Petrus de palude: quia tactus ille non est ad consecrandum: vel dispẽ- sandum: sed custodiendum. illa autem que secundum legem communem tangunt hoc sacramentum ad consecrandum vel dispensandum debet esse consecrata: vel benedicta: vt cor- porale: vel caligin: non autem pigis in qua est in tabernaculo re- seruandum.

Ad tertium sic pcedit. ¶ Et vñ q ad diaconũ pertinet dispensatio huius sacra- menti. ¶ Primo per hoc q d; in legenda beati Laurentij: qui diaconus fuit: cui commissa fuit dispensatio domini sanguis- nis. vnde beato sigto ait. epperire vtrum idoneum ministrum elegeris: cui cõmissi dñici sanguinis dispensatione. ¶ Secõdo sic. dispensatio huius sacri ad populi curatiõẽ pñet. sed dia- conus potest habere curam animarũ. ergo & ipse est dispensator huius sacri. ¶ In oppositu est canon presentis capli vbi d;: q pbyter p seipsum infirmũ annunciet. idẽ b; ex capto pñs- nit. di. g. iij. ¶ Rõde dicẽdũ: q dispensatio huius sacri ad sa- crificatẽ tñ pñet. ppter tria. vt dicit scdm Tho. in. iij. parte. ¶ Primo q ipse cõsecrat in persona xpi: ipse aut xpi sicut sicut consecrat corpus suum in epanita & alijs sumendum dedit. vnde sicut ad sacerdotem pertinet consecratio corporis xpi: ita ad eum pertinet dispensatio. ¶ Secõdo q sacerdos cõ- stituitur medius inter deum & populu. vnde sicut ad eũ perti- nit dona populi deo offerre: ita ad eũ pñet dona sanctificata diuinitus populo dispensare. ¶ Tertio q in reuerentiã hu- ius sacri nulla re ptingitur nisi sacra. vnde & corporale & ca- lig. cõsecrat: sicut etiã manus sacerdotis ad tangẽdum hoc sac- ramentũ: vnde nulli aliq; pbytero l; tangere hoc sacramẽ- tũ nisi in necessitate: puta si caderet in terrã vel in aliquo alio casu necessitatis: verum sicut sacerdos participat aliquid de virtute perfectiua: que est epi inquantũ dispensat hoc sacm: quo perficatur homo fm se per coniuñctionem ad xpi sicut ita diaconus participat aliquid de virtute sacerdotali: in qua tum dispensat sanguinem. Competit enim ei ex officio sangui- nem domini dispensare. s. g. y. dist. c. periculis. sed non corpus q dispensator corporis oportet q ipsum corpus xpi tange- re: cõi nõ habet manus sacras: & ideo non debet corpus dis- pensare: nisi de mãdato pbyteri: vel epi: vel pbo longe pos- sito in casu necessitatis. vel ideo dispensat sanguinẽ: non cor- pus: q per sanguinem significatur redemptionis mysterium qui a capite xpi in mēbris diffunditur officio ministrorũ vnde & sanguini aqua q populu significat admisceat: sed incars- natio quã g; significat seu corpus xpi: non est humani mini- sterio facta. ¶ Scõrdat Scotus in. iij. dist. g. iij. ita dicens. ratio cõgrua huius est: videlicet: qd ad solum sacerdotẽ pertinet cor- pus xpi dispensare. ¶ Rõde dicẽdũ: q dispensatio huius sacri nõ perti- net ad eum: quia sicut ab anima mediantẽ cor- de derivantur virtutes ad cetera membra: & in corde pñcipa- lis est sedes vite: vt habetur. g. y. de animabus. Et etiã in qua- libet politia actus pñcipales pertinet ad personam pñcipa- lem in illa politia. ita rationale est istum actum conscien- di & dispensandi eucharistiam residere apud illum qui est pñ- cipalis in hierarchia ecclesiastica: imõ autem est sacerdos. hõc Scotus. ¶ Ad rationes ad primã dicitur. q quãtis bea- tus Laurentius fuerit dispensator sanguinis: nõ tamẽ legitur fuisse dispensator corporis. vnde & adhuc hodie in quibusdã ecclesijs per diaconum ministris altaris dispensatur. ¶ Ad secũdam dicẽdum: q diaconus potest habere curã animarũ quãtu- ty ad ea: que iurisdictionis sunt: nõ quãtu- ty ad ea: que sunt ordinis. dispensatio autẽ sacrametorũ ad ordinẽ pertinet non tñ negat quin diaconus vbi necessitas egigit & pbyter vel epi est absens de iussu eorũ possit pferre hoc sacm: sicut põt colligi ex illo decreto di. g. iij. presente pbytero. hoc aut non conceditur inferioribus ordinibus. vnde quod dicit hõc. g. y. archi. super hoc capm: q in casu necessitatis per puerũ possit dispensari infirmo nõ videt verum. hõc bocardus quem ipsi allegant libro. g. iij. c. in historia est multum hic cõfundus: quia in oppositum est ius diuinum: ius humanum: sicut iam patet. Et quod dicitur in historia scholastica de serapio: qui moriens misit puerum ad sacerdotem petens viaticum: & ille quia infirmus erat per eundem puerum partem eucharistie misit sibi nec est verosimile: q ille puer fuerit diaconus. Ad hoc respondetur primo q exemplis nõ regitur ecclesia: sed iu- ribus. vnde non qd fit rome: sed quod fieri debet spectandum est. ¶ Secundo possit dici: quod aliud est potare corpus xpi in casu necessitatis de loco ad locum: esse dispensatõẽ

Petrus de palude.

Primũ ar.

Scõm ar.

Oppositũ i cõtrarium. Ridet. S. Thos.

Ad primũ arg.

Ad scõm.

Ad tertiũ.

Primũ ar.

Scõm ar.

Tertiũ ar.

Oppositũ i cõtrarium.

Ridet.

S. Thos.

Ad primũ arg.

Ad scõm.

Ad tertiũ.

Tertiũ ar.

Ad tertiũ.

Exponit li- teram.

Adtra glo.

S. Thos.

Jo. de fan.

Primũ ar. 1

Oppositũ & Ridet.

Alexander de balis.

Bonauen. Prima opi.

Hugutio.

Scõa opi.

Petrus de palude.

Primũ ar.

Scõm ar.

Oppositũ i cõtrarium. Ridet. S. Thos.

Ad primũ arg.

Ad scõm.

Ad tertiũ.

Primũ ar.

Scõm ar.

Tertiũ ar.

Oppositũ i cõtrarium.

Ridet.

S. Thos.

Ad primũ arg.

Ad scõm.

Ad tertiũ.

Tertiũ ar.

rem illius. unde et hoc qd puer iste dicitur portaverit eucharistiam...

Acceptorum. Sequitur scdm capitulum qd ad eandem partem dei...

Assutur. ad eandem materiam incidens. peruenit de dispensatione...

- 1 Sacramenti definitiones an sint bene assignate. nu. 7.
2 Sacramentum potest aliquid dici dupliciter.
Et quid dicatur sacramentum. nu. 4.
3 Medicamentum quid dicatur.
4 Homo sacratur vel sanctificatur dupliciter.
5 Sacramenta nove legis tria significant.

Sacrificium. Sequit quarta pars huius distinctionis: in qua magister gratianus tractat de multiplici differetia...

minuantur tota die: sequitur qd sacramenta possunt mutari ad votum: qd non est verum. In oppositu est auctoritas...

Opponit et Respondet.

Sacra recepta ab hereticis quo ad essentiam an valeat. vide de an. c. fra. terminatis. nu. 4. de be. re.

Ad primam argumetu.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Ad quartam.

Ad quintam.

Ad sextam. Alexander de balis.

Hugo de scoto victore.

Primum ar.

Scdm ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Opponit et Respondet.

S. Thom.

Durandus.

Hugo de scoto victore.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Ad quartam.

se est natu est gratiam ferre. Itē sanctificat sine sanctificatione...

Ad secundum. sic procedit. Et ut scdm dicitur...

S. Thom.

Durandus.

Hugo de scoto victore.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Ad quartam.

ficata dicitur tñ sacramentu. Corpus xpi sacramentu & res. loquuntur autem hic...

- 3 Signum quid dicatur.
4 Sacramenta necessaria erant ad humanam salutem aliquo modo necessitatis: aliquo modo non.
5 Opus sapientis requirit tria.
6 Signa naturalia que dicantur que data.

Signum. Sequitur secundum capitulum eiusdem partis: in quo quia dicitur...

- 1 Primum utrum convenienter diffiniatur hic signum cu dicitur signum est res.
2 Secundum utrum ad sacramentum pertineat semper: qd fit res sensibilis.
3 Tertium utrum sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem.

Ad primum. sic procedit. Et videt qd male diffiniatur signum in litera cum dicitur...

Exponit li teram.

Laurētius

Petrus de palude.

Exponit li teram.

Questio.

Primum ar. ps. cglvi. q.

Scdm arg.

Tertium ar.

Quartum ar.

Quintum ar.

Sextum ar.

Ad quartum.

Exponit li teram.

Extra glo.

Questio.

Ridet. Alexander de balis.

Primum ar.

Scdm ar.

Tertium ar.

Opponit et Respondet.

Innocentii. Quarto ad pusionem cibi sine alimonia. puidit em dñs fide lib? tanq? pius paterfamilias salutare cibū. de q? Jo. vi. Qui cūq? mādūcauerit eg hoc pane uiuet in eternū: vt em dñs Jo. Xps vt suā erga nos ostenderet cbaritatē: nostrā erga se caritate accenderet dedit se pro nobis in pretiū: et in cibū: vt per pretiū redimeret nos a morte: et cibum aleret nos ad uitam. Quinto vt nos ad gustū diuinitatis inuitaret. diuina em virtus q̄uisibilia p̄ uisibilia nobis manifestat volēs euidenter ostēdere q? ipa cib? est aīarū carnē assumptā p̄posuit in edulitiū vt p̄ cibū humanitatis ad gustū inuitaret diuinitatis. de quo ait propheta in ps. Sustate et videte: quoniam ego sum dñs. hinc dicit beatus Augustinus. Aug. vt panē Angelorum mādūcaret homo creator Angelorū fact? est homo. Sexta rō institutio huius sacramenti est: vt solida et efficax esset aliq̄ in ecclesia medicina q̄ tidiane infirmitatis nostre vñ. Deus dedit nobis sacm salutis: vt q? nos q̄tidie peccamus et illa nō pot? p̄ hoc remissionē cōsequamur peccatorū. Quare beat? Ambrosi? in capitulo. Si quōtiefcunq? s. e. d. dicit. Qui semp peccat debet semper hñe medicinā loquēs de hoc sacro. Septima rō est adimpletio scripturarū. Necessē appē est sanctas scripturas adimpleri. legitur quidē primo in ps. de hoc sacro gloriosissimō. Erat firmamentū in terra super eḡtolletur super libanū fructus eius. firmamentū vocatur hic frumētū ipm celeste huius sacri sicut cā noīe sui effect? sepe conuenit designari. P̄ nō em b̄c celestis frumētū roboris aīe est inq̄ta prophetam dicentē panis cor hoīs cōfirmat. in cuius signū trāslatio die ro. vt Nicola? de lra ait vbi nos firmamentū habem? memoriale triticū h̄z. et ergo propheta sanct? de hoc sacro p̄p̄betans. Erat memoriale triticū. i. sacm Eucha. in terra in summis montiū. i. e. p̄uē et sacerdotū manib? q? quasi montes sunt in eccle. p̄ce celsitudinē dignitatis quorū manib? eleuāt vt adō retur a populo. Sequitur de fructu eius super eḡtollet super libanū fructus eius. q? fruct? hui? sacri elenauit hoīem vsq? ad altitudinē celi. Jo. vi. Qui mādūcauerit hunc panē uiuet in eternū. Jte dñs de p̄p̄beta. de Xpi sacerdotio loquēs. Tu es sacerdos eternū in ordinē ad dē. i. b̄c significās sacm sacri Xpi scz eucharistie proponendū fore fidelib? sub specie? panis. et vini: sicut fuit oblatio ad dē. i. b̄c. Jte dñs. Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. Que authoritates et plures alie figure etiā multe sacre scripture oēs in huius sacramenti institutione adimplent. ad vltē et aliorōnes assignat: r̄ possent cōsideratis multiplicib? effectib? huius sacramenti a quib? superferēdē? b̄neuitatis cā. plures alias assignauim? in tractatu nostro de corpore Xpi. Ad rōnes. Ad primam dicendū s̄m Dionysii in q̄nto capitulo ecclesiastice hierar? chie. nra d̄ierarchia est media inter celestē et illā que in veteri erat lege. Tpe em legis erat veritas promissa tñs. sed in statu nōne legis est veritas inchoata per Xpm Jesum. in p̄ria aut erit veritas cōsummata: et ideo in veteri lege figure sine reb? proponēbant. i. noua aut proponunt figure cū reb? in patria res sine figuris. Et ideo orat ecclesia vt q? nūc sp̄c gerimus in via rerū veritate capiam? in patria. et in patria in qua nūc perfecte manifestabit veritas. nulla erūt sacra. Nūc aut q? diu p̄ speculū in enigmatē cognoscim? vt dñs. ad cor. iij. opz nos per aliqua signa sensibilia etiā in spiritalia veniēre: qd̄ pertinet ad rationē sacrorū sicut dicit? est supra c̄rca. c. sacri ficium. e. dñs. Ad scđam dicendū est q? non est etiā d̄ rōnis perfecte q̄ mediāte actiōe sacri baptismi fit: et perfectio que fit per eucharistiam: qz perfectio q̄ fit per baptismū est perfectio qua aliq̄ud per formā suā perficit. perfectio aut que p̄ eucharistiam acquiritur est per coniunctionē ad suū principium et ideo rō non procedit. q̄ n̄ oportuerit p̄ter baptismū institui eucharistie sacramentū. Ad tertiā dicendū denutrimen to corporali verū est nos eisdem nutriti. ex quibus sumus. qz d̄s cibus carnis nostre in nos transmutari: ideo oportet: q? nobiscum in materia conueniāt. scz autem est de cibo spiritali qui nos in seipsum transmutat.

Ad secundum. Sic procedit. Et vt q? hoc sacramētū debuit institui an aduentum Xpi. C̄rmo sic per hoc sacramētum homines Xpo vniuntur sicut mēbra capit: sed Xps est caput omnibz bōim etiā qui fuerūt ab initio mūdi s̄m illud. j. ad thesa. iij.

Saluator omi est et magne fidelitū. Joā. ij. ipse p̄pitiatio est p̄ peccatis nostris. nō aut p̄ nostris tñs. s̄ etiā totius mundi. ergo nō debuit institutio huius sacramenti vsq? ad aduentum Xpi differri. Secundo populus Israel fuit populus Deo dilectissim? vñ dñs. Lpo. iij. filius meus primogenit? Israel s̄ hoc sacm est sacm charitatis vt dicit? est. ergo debuit institui adhuc priore populo b̄ite statum. Tertio hoc sacramētum dicitur vtiari. qz tendentes ad patriā in via confortat. quotidianos et lapsus reparat. sed patres q̄rāt ante aduentū Xpi ad patriā tēdebāt hospites et peregrinos se vocantes. vt dñs ad Heb. ij. ergo ante aduentū Xpi debuit hoc sacm institui. Quarto sicut p̄na est d̄ mortale: euchar. contra veniale. sed ab initio mundi cucurrit veniale: euchar. ergo pari rōne debuit hoc sacm an aduentū Xpi institui. aut pariter currere cū p̄na. In oppositū est. c. p̄ns. vbi dicit? q? cōmēnter instituit? est die cene. P̄terea hoc sacm continet verbū incarnatū realiter: ergo institui nō potuit an incarnationē verbi. R̄sio. dicendū q? institutio huius sacri nō debuit nec potuit fieri ante aduentum Xpi propter duas rōnes. quas ponit dñs Bonauentura in. iij. primo propter rez contentas que est corpus Xpi verū: quod trahit a virgine. ergo nō potuit esse anteq̄ esset hoc corpus. ergo tñ post aduentum Xpi esse potuit. Scđo propter efficaciam que est charitatis vinculū que in noua lege appareret: abundare debuit. in asirionibus aut imperfecte possideri. vt ita gradus sit in mādō sicut i vno homine. Tertio s̄m scđm Tho. q? hoc sacm cōtinēt gratie plenitudinē. vñ et Eucha. d̄ quasi bona gratia s̄ tempus plenitudinis gratie incepit ab incarnatione Xpi. ergo ante incarnationem institui nō potuit hoc sacramentum. Ad rōnes. Ad primā d̄. q? Xps ab origine mundi erat caput iustorū nō quasi b̄is actu cōformitatē in natura cū membris ecclesie incarnatione nondū facta. sed solū s̄m fidē incarnationem expectantiū: et ideo coniunctio corporis Christi ad suū caput pro tpe illo non poterat fieri per aliq̄d sacm realit̄ continens ipsum caput membris cōformitē: sed poterat p̄ aliqua sacra figurari. Ad scđam dicendū: q? populus Israel erat dilectissim? p̄ tpe illo cōparatione aliorū populorū: q? idolis seruiebant. non aut cōparatione populū noui testamenti. de q? dicitur. j. Petri. ij. vos estis gens sancta populus acquisitiōnis. vnde s̄ illo tpe popul? ille esset dilectissim? non tñ cōgruebat p̄ illo tpe institui hoc sacm rōnibus ias assignatis. Ad tertiā d̄m q? quis antiqui patres in via essent tendētes ad patriam: nō tñ erant in statu perueniendi ante Xpi in incarnationē: et ideo nō cōpetebat pro tpe illo vtiari: q? ita tim ad patriam perducimur. Ad quartā r̄. q? rō illa non pcedit. dicit em in tribus vt dicit Bonauentura in. iij. quia morib? venialis nō est ita periculosus vt mortalis. i. p̄niam veniale poterat habere remediū. iij. q? illud sacm nō est p̄ncipaliter contra venialia ordinatum.

Ad tertium. Sic procedit. Et vt q? non debuit institui i cēna: sed magis post passionē institui debuerit. qz hoc sacm est in memoria d̄nce passionis. vt p̄z. j. ad cor. ij. sed memoria preteritorū est. ergo et preterita passio Xpi institui debuit. Scđo sic. hoc sacm nō nisi baptizatis debet dari. sed post Xpi passionē baptism? fuit institut? qm dñs discipulis formā baptizadi dedit. Ad t. vlt. ergo et post passionē debuit institui eucha. Tertio sic. in bis que sibimūcē continue succedunt. vlt. j. debet coniūgi p̄imo scđadi: sed dñs in cēna voluit ostendere terminationē veteris legis. et cōmutationē noue legis ad ipsam. et ex litera h̄f ergo debuit post cēna paschale statim institui primū sacm noue legis: et alia p̄ ordinē: sic post passionē eucharistia q̄ est quasi vltimum. Quarto arguit: q? debuit institui a principio predicationis xpi sic. Que primo capiuntur arcti? memorie imprimunt. vt p̄z de bis que homo a pueritia capit: s̄ de? voluit. q? sacm hoc arctissime memorie commēdaretur ergo debuit a principio hoc institui. In oppositū est. c. p̄ns. Scđo pro hac pte arguit sic. hoc sacm datum est in signū amoris. sed dñs in fine ostendit specialia signa amoris ad discipulorum consolationem. Jo. iij. cum dilegit suos in finem dilegit eos: sed hoc fuit pro tēpore cene. ergo illa hora fuit conuentissima institutionis huius sacramenti. Tertio sic. hoc sacramentum est cibus reficiens. ergo si tempus institutionis et institutio debet esse cōformis refectiōni videtur q? debuit institui in hora cene. Quarto hoc sacramentum impletum erat eius. qd̄ figuratum erat in agno paschali. ergo si veritas debuit supponi vmbre vñ: q? debuit institui post esum agni. et ita in cēna paschali. Respondeo dicendū. q? conuentissime hoc sacramentum fuit institutum in cēna: in q? scilicet Christi cum discipulis vltimo fuit conuersat? quod sanctus

S. Thom. sanctus Tho. ex. iij. deducit in. iij. parte. Primo qd̄ ratiōe continentie huius sacramenti. Continetur enim ipse Xps in eucharistia sicut in sacramento: et ideo qm ipse Xps in p̄p̄ta specie a discipulis discessurus erat in sacramento sp̄c seipsum eis reliquit sicut in absentia imperatoris eḡhibet veneranda ei? imago vñ Eusebi? d̄. qz corp? assumptū ablatū? erat ab oculis: et illatur? s̄derib? necessē erat. vt dicecne sacm corporis et sanguinis sui cōsecraret nobis. vt colerent ingerit p̄ mysteriū qd̄ semel offerēbāt in pretiū. Scđo qz sine fide passionis xpi nūq? poterit esse sal? s̄m illud ad Ro. iij. que p̄posuit deus propitiatorē p̄ fidē i sanguine eius. et ideo oportuit oī tpe apud hoīes esse aliq̄d representatiuum d̄nce passionis. Cuius in veteri testō p̄cipuū sacm fuit agnus paschalis. vñ et ap̄s d̄ prima ad corin. v. pascha nostrū imolat? est Eucha. Succellit aut ei in nouo testamento eucharist. sacramentū: qd̄ est rememoratiuum preterite passionis: sicut et illud fuit p̄gratium futurū. et ideo conueniens fuit imminente passioe celebrato priori sacro nouū sacramētū instituerē. scz eucharistie quod erat rememoratiuum sue passionis. Et ideo dicit leo papa in sermone de cēna dñi. vt vmbre cederent corpori antiqua obseruantia nouo eclūdūt sacro: hostia transit in hostia: sanguis sanguine auferit. et legalis festiuitas d̄ mutat impletur. Et beda. finit veteris pasche solēnis tñm ad nouū: vñ scz pro carne agni i sanguine sui corporis sanguinis sacm substitueret. Tertio q? ea que vltimo dicunt magis ab amicis recedentibus magis memorie cōmendant: p̄sertim quia tunc magis inflammat affect? ad amicos. Ea vero ad q? magis afficiunt p̄fundius aō imprimunt. qz igitur vt beat? Alexander papa d̄t nihil in sacrificijs maius esse pot. q? corpus et sanguis Xpi. nec vlla oblatio hac potior est. ideo vt in maiori veneratione haberetur: dñs in vltimo discessu suo a discipulis suis hoc sacramētū instituit. Et hoc est qd̄ August. dicit in libro r̄sionum ad ianuarium. Saluator quo vebemētius cōmēdaret mysterij illi? altitudinē: vltimo hoc voluit in figure cordis et memorie discipulorū: a quibus per passionē discessurus erat. Ad rōnes. Ad primam dicendū est. q? sacramētū illud fuit institutū in cēna: vt in futurū esset memoriale d̄nce passionis. vnde signanter d̄t d̄. d̄. d̄. bec quo? t̄f cunq? feceritis. in me memoriam facietis. vnde tunc non erat memoriale: sed instituebatur. vt in memoriā in posterum celebrandū. Ad scđam r̄. primo negando assumptū. qm baptismus etiam ante passionem institutus est q̄tū ad aliq̄d scz in baptismo Xpi. p̄terea r̄. q? institutio r̄det ordinē intentionis. sacz em eucharistie quis fit postterius in p̄ceptiōe est tamen p̄ns in intentione vltimū ad que baptism? d̄sponit. et non debuit p̄ncipiū institui. Non em est idem ordo institutionis sacrorū: et perceptiōis. Ad tertiā d̄m. q? quāuis hoc sacm sit quasi vltimum in perceptione: est tñ p̄ncipium in intentione. institutio aut ordinē intentionis r̄det. vt dicitur est. et iō terminatis sacris legalib? hoc primo institundū fuit. Ad quartam dicendū: q? ratio illa procedit de illis. que a principio quis capere pot. ap̄toli aut a principio non erant tanti capaces mysterij. et ideo in fine hoc eis proponendū fuit. Et p̄terea rō illa procedit de illis: que memorie imprimuntur propter tepla in illis aut q? memorie imprimunt affectio ad dicentem secus est: qz tunc firmius imprimuntur: quando affectiois motus ad dicentem maior sentitur quanto aut aliq̄s ad amicum diutius conuersatur. fit maior dilectio. et quando ad amicum separantur: sentitur motus dilectionis feruentior. propter dolorem separationis. et ideo verba amicorū a nobis recedentium finaliter dicta magis memorie imprimuntur.

Conuersio que fit in sacramento altaris differt ab omnibus alijs naturalibus conuersionibus in quatuor.

1 Conuersio que fit in sacramento altaris differt ab omnibus alijs naturalibus conuersionibus in quatuor.

2 Conuersio que fit in sacramento altaris differt ab omnibus alijs naturalibus conuersionibus in quatuor.

3 Conuersio que fit in sacramento altaris differt ab omnibus alijs naturalibus conuersionibus in quatuor.

4 Conuersio que fit in sacramento altaris differt ab omnibus alijs naturalibus conuersionibus in quatuor.

Ad primum. Sic procedit. Et vt q? panis nō potest conuerti in corpus Xpi nec per consequens vinū in sanguinē Xpi. Et primo sic. Conuersio est quedā mutatio: sed in omni mutatione opz esse aliq̄d subiectum: quod prius est in potentia: et postea in actu. vt em d̄. iij. p̄ h̄y. motus est actus egeuntis in potentia. Non est aut d̄as re aliq̄d subiectum commune panis et corporis Xpi. qz de rōne substantie est. q? non fit in subiecto vt d̄ in predicamentis. ergo non potest esse q? tota substantia panis conuertatur in corpus Xpi. Scđo sic. forma illius in quod aliquid conuertitur de nouo incipit esse in materia eius: qd̄ in ipsum conuertitur. sicut cū aer cōuertit in ignē prius existentem. forma em ignis incipit de nouo esse in materia aeris: et similiter cū cibus conuertit in hōiem prius non existente forma hoīs incipit de nouo esse in materia cibi. Si ergo panis cōuertitur in corpus Xpi. necesse est. q? forma corporis Xpi de nouo incipiat esse in materia panis: quod est fallsum. non ergo panis conuertit in substantiam corporis Xpi. Tertio sic. Que sunt secundū se diuisa nunq? vnum eorū fit alterū. sicut albedo nunquā fit nigredo: s̄ subiectū albedinis fit subiectū nigredinis. Ita em in primo p̄ h̄y. sed sicut due forme d̄ie sunt s̄m de diuisis: vt puta principia formalis differētie egeunt. Ita due materie significate sunt s̄m de diuisis vt puta egeunt principij materialis diuisionis. ergo nō pot. esse. q? bec materia panis fiat bec materia qua indiuiduat corp? Xpi. et ita nō pot. esse q? substantia panis conuertat in substantia corporis Xpi. Quarto arguitur. Si panis conuertit in corp? Xpi. aut in corpus qd̄ est aut in corpus qd̄ non est. Si in quod non est. ergo corpus nouū fit. ergo plura corpora sunt. Si conuertitur in corp? qd̄ est sed q̄ntūq? aliq̄d conuertitur in id quod est angust. ergo corp? Xpi per conuersionē panis in corpus Xpi augetur. Quinto sic. in nullo alio sacro elementum conuertitur in id: qd̄ significat. s̄ sufficit illud adesse. ergo vt q? simile debet esse in isto sacramento. Sexto sic. In nullo corpore conuertitur cibus. nisi quod indiget refectione. sed corp? Christi non est tale ergo. In oppositū est capitulū p̄ns vbi Eusebius d̄t. Non tibi i impossibile esse non debet. q? in Xpi substantia terrena et mortalia conuertuntur. R̄sio dicendū q? substantia panis potuit diuina virtute conuerti in substantia corporis Xpi et cōuertitur de facto in hoc sacramento. Que conclusio probatur sic primo. dicit em Damascen? fecit Xps panē: et vinū corpus et sanguinem suum. Non qm ipsum corp? de celo descendit: qm panis et vinum transit in corpus et sanguinē Christi. P̄terea ratiōe sic. Illud qd̄ nec in se manet nec annihilat opz q? in aliquid aliud conuertatur. sed panis non manet in se. nec etiam annihilatur vt. s. ea. d̄. circa capitulū serpens. dicit? est. ergo oportet q? in aliud cōuertatur. Scđo declaratiōe presentis materie est notandum cū sancto Tho. in. iij. d̄. q? in mutationibus naturalibus inueniuntur aliqua mutatio s̄m q? nihil variat de eo qd̄ est intrinsecum rei: sed solum hoc quod est extra. sicut patet in motu locali. Aliqua vero mutatio in qua variatur illud: quod inest rei accidentialiter. scz q̄ntitas vel qualitas vt p̄z in motu augmenti vel alterationis. Aliqua vero mutatio est que pertingit vsq? ad formā substantialem: sicut generatio et corruptio. Sed naturalis mutatio non potest pertingere vsq? ad variationem materie: qz operatur ex materia supposita: sicut qd̄libet secundū agens operatur suppositis his: que sibi data sunt a p̄mo agēte et bec principia oportet manere in operatione nature: vt in primo p̄ h̄y. dicitur. Sicut aut esse compositi qd̄ suppositione materie natura producit operationi nature subijctur. Ita ipsa materia quam presupponit natura subijcti actioni p̄mi agentis. scz d̄. a quo hoc ipsum factum esse scz in potentia qd̄ habet accept. vnde diuina operatio pertingere pot ad variationem materie. vt scz sicut natura facit hoc totū esse totum: vt ex toto aere totā aquam. Ita deus facit eḡ hac materia significata illā: quia materia significata est indiuiduas tionis principij non hoc solius dei operatione fieri potest. vt hoc indiuiduū demonstratum fiat illud indiuiduum demonstratū. Et talis modus cōuersionis est in hoc sacramento qz eḡ hoc panē fit hoc corpus Xpi. Et qz p̄z: q? bec conuersio differt ab alijs conuersionibus naturalibus in. iij. p̄mo in hoc vsq? ad materiā pertingit qd̄ in illo non inuenitur. Et qz materia est p̄ncipiū subiectū: ipsius non est aliud subiectum. id. ij. differt in hoc. q? bec conuersio non h̄z subiectum sicut ille h̄z. iij. q? in naturalibus conuersionibus conuertit totum. non autem partes essentielles in partes. totus em aer conuertitur in aquam: sed materia aeris non conuertitur. qz est eadem forma etiam non conuertitur. quia abscedit et alia introducit. Sed hic et totū cōuertitur in totū: qz panis

Primū ar gume.

Scđm arg.

Tertiū ar.

Quartū ar.

Quintū ar.

Sextū ar.

Oppositū cōtrarium.

Respōdat.

Damasc.

S. Thom.

Cre vnica. Sequitur. ij. p̄ncipalis huius capli. in qua d̄. q? hōtia sine hoc sacm nō est estimandū siue ponderandū s̄m species q̄ vident modici panis et modici vini. n̄. h̄c s̄m vñm vñm exteriore: sed s̄m fidē: qz credimus verum corpus Christi et sanguinem in ipso sacramento existere post testē diuina substantiam panis et vini conuertēte in substantiam corporis et sanguinis Christi. Circa banc partem. Quæruntur tria.

1 Primo vtrum in hoc sacro substantia panis et vini conuertit possint in substantiam corporis et sanguinis domini.

2 Secundo vtrum totus panis conuertatur in corpus Xpi. an aliquid remaneat puta aut materia. aut forma substantialis.

3 Tertio vtrum ista conuersio sit subita vel successina.

ff ij

fit corpus xpi, et partes etiam conuertuntur: materia panis fit materia corporis xpi, forma substantialis simpliciter fit illa forma, que est corpus xpi. Quarto quod in naturalibus conuersionibus transfinitur, id quod conuertitur, et illud in quod conuertitur. Illud quidem quod in alterum conuertitur semper transfinitur corruptione: sed illud in quod aliquid conuertitur naturaliter, siquidem fit simplex conuersio transfinitur per generationem. Sicut aqua generatur ex aere. Si autem fit conuersio cum additione ad alterum preexistens illud cui addit transfinitur secundum Augustinum vel saltem per resurrectionem deperdit, sicut accidit in nutrimento. Sed hic illud in quod fit conuersio erat preexistens et non ei addit: quia vt dictum est illud quod conuertitur, conuertitur in ipsum, et secundum totum: et secundu omnes partes eius. Unde hic hoc est in quod terminatur conuersio nullo modo transfinitur, sed corpus xpi, sed solum panis qui conuertitur. Ad rationes Ad prima dicendum, quod obiectio illa procedit de mutatione formalis, cuiusmodi est conuersio que fit secundum leges nature in qua mutatio non attingit nisi vsq ad formam. Et quod forme proprium est, vel in materia vel in subiecto esse. Ideo in omni tali mutatione oportet esse aliquod subiectum, quod prius est in potentia, et postea in actu. Non autem habet locum in conuersione totius substantie. Unde cum hec conuersio substantialis non ponat aliquem actum imperfectum: sed solum successio nem, similiter ordinem quandam substantiarum quarum vna conuertitur in aliam: successio fit in succedentibus sibi, sicut et ordo in ordinatis: sic est in subiecto in vtraque substantia sicut in ordo. Veru ista relatio ordinis successio nis fit in re quide est in ipso pane, qui mutat. In corpore autem xpi vero fit in rationem: quia ipsum immutatum manet. Ad secundam ordinem sicut dictu est ad prima quod illa obiectio procedit de conuersione formalis mutatione: quod opus sicut dictu est forma esse in materia vel subiecto. Non autem hoc locu in conuersione totius substantie cuius non est accipere aliqd subiectu. Ad tertia ordinem: quod virtute agentis finit non pot forma in forma mutari, nec materia in materia. Sed virtute agentis infiniti quod hoc actione in totum ens, potest talis conuersio fieri, quod virtus forme et virtus materie est communis natura entis: id quod est entitatis in vna potest alteri entis conuerrere in id, quod est entitatis in altera sub lato eo per quod ab illa distinguebatur. Ad quartam rationem dicitur quod conuersio est in corpus quod est. Nec propter hoc sequitur aliquod augmentum in corpore, quia totam mirabiliter conuertitur in totum, propter quod aliquid nouu corp non fit ibi, nec minus. Ratio autem procedit de naturalibus mutationibus, in quibus pars in partem conuertitur. Unde Hugo de sancto Victor. Inequa est essentia essentie in augmentum accedit, nec diminuitur: quasi nostrum corpus subito factus de mutata essentia: sed in ipsum corpus verum mutata essentiam. Ad quintam respondetur non est simile, sed fecus est de hoc sacramento: alius. Hoc enim sacramentu consecratur vt assumatur in cibum, sed spirituale propter quod congruit quod nihil sit ibi carnale. Non est de alijs sacramentis: quod corpus rali in materialis operatione ministrant: sicut baptisma ablutione corporalis confirmatio unctione. Ad sextam respondetur, quod panis non conuertitur in corpus xpi sicut cibus in cibale, nec ei vnitur, nec fit panis conuersio sicut solet fieri de cibo, sed virtute diuina totum in totum conuertitur. Unde Hugo. Conuersio ipsa non secundum vnionem sed secundum transitionem fit.

Ad secundum Sic procedit. Et vt quod facta consecratione maneat in b sacramento forma substantialis panis. Et primo sic dictum est enim supra, quod facta consecratione remaneant accidentia: sed cum panis sit quoddam artificiale, et forma eius est accidens, ergo remanet facta consecratione. Secundo forma corporis panis est anima, dicitur enim secundo de anima: quod anima est actus corporis physici potentia vitam habentis: sed non potest esse quod forma substantialis panis conuertatur in anima, ergo videtur, quod remaneat facta consecratione. Tertio sic propria operatio rei sequitur formam substantialem eius, sed illud quod remanet in hoc sacramento nutrit et omnem operationem facit: quod faceret panis existens, ergo forma substantialis panis remanet in hoc sacramento facta consecratione. Quarto sic arguit, quod remanet materia quando extrema mutationis conuincant in aliquo vno illud vnum manet in tota transfinitate, sicut pars in elementis habentibus symbolu, sed panis et corpus xpi communicant in materia, ergo materia manet in transfinitate facta. In oppositum arguit ex caplo presentu, vbi dicitur. Inuisibilis sacerdos visibilis creaturas conuertit in substantia corporis sui et sanguinis, ergo vis

detur, quod totus panis totu ad substantia et materiam conuertatur in corpus christi. Quod tertia forma substantialis panis est de substantia panis, sed substantia panis conuertit in corpus christi, ergo forma substantialis panis non manet facta consecratione. Respondeo dicendum, quod quidam errantes circa hoc sacramentum ponebant, quod non totus panis conuertetur in substantiam corporis xpi, sed quod aliqua pars essentialis remaneret, eo enim quod accidentia remaneant in essentiam et in operationem fuerunt quidam qui dixerunt, quod remanet materia, que illa sustentat et transit forma. Sed hoc nihil est: quod materia non est apta sustinere formas accidentales nec esse in actu, nisi forme coniuncte. Alij videntes, quod accidentia habent operationem, et omnis operatio ortum habet a forma substantiali, dixerunt, quod transit materia et remanet forma. Sed hoc esse non potest triplici ratione. Primo quidem quod si forma substantialis remaneret: nihil de pane conuertetur in corpus christi nisi sola materia: ita sequeretur, quod non conuertetur in corpus xpi totum, sed in eius materiam quod repugnat forme sacramenti, qua dicitur hoc est corpus meum. Secundo quod si forma substantialis panis remaneret. Sed remaneret in materia aut in materia separata, primum autem esse non potest, si forma substantialis remaneret in materia panis, tunc tota substantia panis remaneret, quod est contra predicta. In alia autem materia remanere non posset, quia propria forma non est nisi in propria materia. Si autem remaneret a materia separata, iam esset forma intelligibilis actu, et etiam intellectu. Nam omnes forme a materia separate sunt tales. Tertio esset inconueniens huic sacramento. Nam accidentia panis in hoc sacramento remanent: vt sub eis videatur corpus xpi, non autem sub propria specie. Unde species ille cui habeat rationem sacramenti immediate ducunt in corpus christi, hoc autem non facerent, sed magis in formam substantialem, si forma substantialis ibi maneret, et ita deperiret aliquid significatio nis sacramenti. Sic dicitur ergo, quod nec materia panis nec que forma substantialis eius facta consecratione manent in sacramento: sed totus panis conuertitur in substantiam corporis christi. Ad rationes ergo dicendum. Ad prima respondetur negando: dicitur enim quod nihil prohibet arte fieri aliqd cuius forma non est accidens, sed forma substantialis. Sicut arte possunt produci rane, et serpentes, talem enim formam non producit ars virtute propria, sed virtute naturalium principiorum, et hoc modo producit formam substantialem panis ars mediante virtute ignis decoquentis materia et farina et aqua consecretam: quo virtus sicut instrumentum: sicut etiam patet in multis alijs, sicut quod aquam conuertit in vaporem: aerem igne mediante igne. Ad secundam dicendum, quod anima est forma corporis dicitur in totum ordinem esse perfecti, sic esse et esse perfectum corporeum et esse animatum: sic de alijs, conuertitur ergo forma panis in forma corporis xpi, quod dat esse corporei: non autem secundum quod dat esse animatum tali anima. Ad tertia dicendum, quod operationu panis quedam sequuntur ipsius ratione accidentiu, sicut immutare sensum, et tales operationes inueniuntur in speciebus panis post consecrationem propter ipsa accidentia que remanent. Quedam autem operationes consequuntur panem vel ratione materie: sicut quod conuertitur in aliquid: vel ratione forme substantialis: sicut est operatio conuersionis specie eius: puta quod confirmat cor hominis, et tales operationes inueniuntur in hoc sacramento non propter formam vel materiam: que remanet, sed quod miraculose conseruantur in ipsis accidentibus. Ad quartam ordinem, quod illud est veru in transfinitate naturali, non autem in ista supernaturali, in qua totu conuertitur in terminu conuersionis: sicut est hic: vbi tota substantia panis conuertitur in totam substantia corporis xpi, et tota substantia vini in tota substantia sanguinis xpi. Unde hec conuersio non est formalis: sed substantialis: nec conuertitur inter species motus naturalis, sed proprio nomine potest dici transfinitate.

Ad tertium Sic proceditur. Et vt quod ista conuersio non fiat in instanti sed fiat successiue. Et primo sic. In hac conuersione prius est substantia panis: et postea substantia corporis xpi. non ergo vtriusque est in eodem instanti: sed in duobus instantibus, sed inter que libet duo instantia est tempus medium: ergo oportet quod hec conuersio fiat in successione temporis: quod est inter vltimum instantis quo est ibi panis et primum instantis quo est ibi corpus christi. Secundo sic. In omni conuersione est fieri, et factu esse, sed hec duo non sunt simul, quia quod fit non est, quod aut factu est: est. Ergo in hac conuersione est prius et posterius: ita oportet quod non fit instantanea sed successiua. Tertio Ambrosius dicit in libro de sacramentis, quod illud sacramentum xpi sermone conficitur.

Secunda op. Ridet. Prima opi. Contra predictas opi. Secunda opi. Contra secundam opi. Ad prima argumetu. Ad prima arg. Ad secundam. Ad tertia. Ad quarta. Prima ar. Secunda ar. Tertia ar.

ne conficitur, sed sermo xpi successiue profertur, ergo hec conuersio fit successiue. In oppositu est capitulu presens, in quo dicitur, quod virtute dei fit hec conuersio, sic sic arguitur. Tunc infinita opat subito, ergo conuersio ista subito facta est. Secundo sic. In omni successiua mutatione prius est aliquid in medio: quod in termino. In hac conuersione non est inuenire aliquid medium inter substantia panis et corpus xpi: ergo non est ibi successiua conuersio. Respondeo dicendum, quod conuersio predicta fit in instanti. Pro cuius declaratione est notandum cum sancto Thoma in iii. parte, quod aliqua mutatio est instantanea triplici ratione. Primo quidem modo ex parte forme: quod est terminus mutationis. Si enim fit aliqua forma que recipit magis aut minus successiue acquiri in subiecto, sicut sanitas, et ideo quia forma substantialis non recipit magis et minus inde est quod subito fit eius introductio in materia. Alio modo ex parte subiecti: quod quibus successiue preparatur ad susceptionem forme, et ideo aqua successiue calefit. Quando vero subiectum est in vltima dispositione ad formam, subito recipit ipsam, sicut diaphanu subito illuminatur. Tertio ex parte agentis quod est infinite virtutis, vnde statim potest materia ad formam disponere, sicut calor, vt dicitur, quod cum xps dixisset effeta quod est conuersione statim a parte sunt aures hominis, et solutum est vniculu lingue eius. Et bis tribus rationibus patet: quod hec conuersio est instantanea. Primo quod quod substantia corporis xpi ad quas terminat ista conuersio non suscipit magis: nec minus. Secundo quod in hac conuersione non est aliqd subiectum, quod successiue preparat. Tertio quod agitur dei virtute infinita. Ad rationes. Ad prima dicitur, quod quidam non simpliciter concedunt, quod inter quilibet duo instantibus: tps medium dicitur esse quod hoc locum in duobus instantibus: qui referunt ad eadem motu. Ad autem in duobus instantibus qui referuntur ad diuersa. Unde inter instantis quod mensurat finem quietis, et aliud instantis quod mensurat principium motus non est tempus medium. Sed in hoc dicitur primum, quod vnitatis tps et instantis vel etia pluralitas eorum non accipitur, nisi quocumque motu, sed fit primum motu celi, qui est mensura omnis motus et quietis. Et ideo alij hoc concedunt in tpe quod mensurat motum dependentem ex motu celi. Sunt autem quidam motus ex motu celi non dependentes nec ab eo mensurati sicut est de motibus Angelorum. Unde inter illa duo instantia illis motibus respondetia non est tempus medium. Sed hoc non hoc locum in pposito: quod quis ista conuersio fit se non habeat ordinem ad motu celi, consequitur tamen prolationes verboru, quam necesse est motu celi mensurari: et ideo necesse est inter quilibet duo instantia circa ista conuersionem signata esse tempus medium. Quidam ergo dicunt, quod instans in quo est panis et instans in quo est corpus xpi, sunt quidem duo per comparationem ad mensurata, sed sunt vni per coparationem ad tempus mensuras, sicut cum due linee se contingunt sunt duo puncta ex parte duarum linearu, vnum aut punctu et ex parte linee continetur. Sed hoc non est simile, quia instans et tempus particularibus motibus non est mensura intrinseca: sicut linea et punctus corporibus: sed solus extrinseca sicut corporibus locus. Unde alij dicunt, quod est in instans res, sed aliud ratione. Sed fit hoc sequenter: quod realiter opposita essent simul, nam diuersitas rationis non variat aliqd ex parte rei. Et ideo dicitur est: quod hec conuersio sicut dictum est perficitur per verba christi que a sacer dote profertur: ita quod vltimum instantis prolationis verboru est primum instantis, in quo est in sacramento corpus xpi. In toto autem tpe procedente est ibi substantia panis, cuius tps non est accipere aliqd instantis proximo procedens vltimu: quia tps non est compositu ex instantibus consequenter se habentibus, vt probatur in vi. phy. Et ideo est quidem dare instans, in quo est corpus christi: non est autem dare vltimum instans in quo fit substantia panis, sed est dare vltimu tps, et idem est in mutationibus naturalibus: vt patet per philofophu, vii. phy. Ad secundam dicendum, quod in mutationibus instantaneis simul est fieri, et factu esse, sicut simul est illuminari, et illuminatu esse. Dicitur enim in talibus factu esse fit quod iam est, fieri autem fit quod ante non fuit. Ad tertia dicendum, quod ista conuersio (sicut dictu est) in vltimo instanti prolationis verboru: tunc cum conuersione verboru significatio que est efficax in sacramento formit, et ideo non sequitur, quod ista conuersio fit successiua. Ergo. Et contra corpus] causis institutionis die esse assignatis dicitur quod corpus syderibus] sed super oes celos, ad ephe. iiii. Ascendit super omnes celos vt adimplet et omnia. [Necessarius] id est vt ille congruus. [Dn.] [Consecraret] i consecrando insisteret [per mysteriu] i. per sacramentu sub velamine specieru panis et vini. [Et] senel offerretur in pretiu] sed redemptionis non fite fit illud apostoli. [Impti] estis pretio magno, i. ad cor. rinth. vi. [vt] quia] assignat causam [indefinita] i. indefinitis,

non remissa, non interpolata. [Turrebat] [salutis] beneficium hominibus tribuendo. [Receptio] ipsa dicitur autem currere quia indeficenter et celeriter eius virtus currit in homines, qui cupiunt eius participes esse. ps. [Eloquiter] currit sermo eius. i. virtus eius. Deus enim pro sua bonitate paratior est ac promptior nobis gratiam largiri, quod nos sumus ad recipiendu. [Ipsa] viuere] i. vt tati beneficij memoria semper apud homines maneret: et semper presens esset in gratia] sicut remissionis peccatoru] vel in gratia] i. gratiaru actioe pro tanto beneficio. Assignat hic glossa tres rationes propter quas institutum fit hoc sacm, scilicet propter humilitationem: eruditio nem, et exercitationem. Sed salua reuerentia glossatozis] hie iste cause assignentur a doctoribus, et nos posuerimus. s. eo. dist. circa capitulum signum: pro ratione assignanda: quare sacramenta in communi sunt instituta: non tamen sunt cause propter quas hoc sacm in eucharistie in particulari fit institutum: sed ille quas iam assignauimus circa principium huius capituli. [Vere] vnica.] Sequitur scda pars, in qua dicitur, quod hostia non est retinenda sine ponderanda secundum speciem que vt motu dicitur panis et modici vini. [Hec] exteriori censenda est visu] qui solum de sensibilibus iudicat. [Sed] fide] qua recipimus veru corpus xpi et sanguine in ipso sacro veraciter existere. [et] interiori affectu] i. intellectu illuminato per fidem. Inducit autem ad hoc xpi testimoniu. Secundo quandam similitudine de testimonio dicit. [Caro mea] Jo. vi. [Sacerdos] scilicet xps [inuisibilis] nunc nobis in propria specie] creaturas] scilicet panis et vini] verbo suo secreta potestate conuertit] dicitur ad. xxvi. [et] ac. xxi. Sanctificatione. i. consecratione] vini] id est verbis quibus vinum consecratur. [R]epetit.] [In] proprie dictum est. i. adiecta. Ad enim repetitur eadem forma, quam alia est forma consecrationis calicis, vt. ostendit circa capitulum panis. [E]cclesia] intransitue. [Legit] celi] feruit. i. i. legatur. q. d. iubet et factum est. dicit enim et facta sunt in ps. xxxi. [conuertitur.] Ad autem dicit hic Hugo, et similiter Jo. in glossa quod hoc verbum conuertitur: omnia similia, vt puta cum dicitur panis conuertitur, mutatur, transfinitur, vel transit exponenda sunt sic. i. corpus xpi incipit esse, et latere sub specie illa: sub qua non erat ante consecrationem, non est bene dictum, quod proprie dicitur quod panis conuertitur in corpus xpi, et transfinitur, et necesse est dicere: vt monstrauimus circa capitulum immediate procedens, quoniam cum in hoc sacramento substantia panis non annihilatur: nec resoluatur in preiacetate materia: nec maneat in se necessario sequitur quod conuertitur in corpus xpi, sicut et auctoritates sanctoru apertissime dicunt. Preterea si substantia panis non conuertitur in substantia corporis xpi veraciter, non posset hic realiter corpus xpi esse: nec latere nouiter sub speciebus istis, quoniam impossibile est aliquid esse nunc vbi prius non fuerit nihil ipso mutato vel aliquo in ipsum. Nec posset etiam vt dicit sanctus Thoma in iii. dist. xi. per miraculu fieri sicut. s. notatu est. Vtriu autem iste propositiones. Panis fit corpus xpi: vel quod fuit panis est corpus xpi: sunt proprie et concedende dicemus inferi] circa capitulu. Nos autem. c. panis est in altari. ca. di. q. in illis locis vt magis ad propositum loqui de bis propter dicta sanctorum patrum, qui talibus vti leguntur propositionibus. [In] terroga] i. sume exempla de teipso] alienus] alienat] a via dicitur. ad ephe. iiii. [Ad] ortus.] [ad] ephe. ii. cum essent motu delictis. ad Colo. iij. mortui enim estis et vita vestra etc. [In] itatus] i. imbutus] legibus.] i. hie] L. hristi] documetis. [mysteriu] i. sacramentis.] immo] uatus] i. sanctificatus. colo. iij. Induente noni hoiem] q renouat in agnitione filij] dei. [In] corpus ecclesie] i. L. zin. gij. Omnes vos in vnu corpus baptizati estis. [Ad] optinus] i. per gratiam adoptionis cum primo fuisse filius ire. ad ephe. ij. et. di. iij. pmissiue. [Ad] e] ruit] i. dignus fuisse. ad Roma. viij. quoniam spiritu dei agitur hi filij dei sunt. [Augm]eto.] [ad] ephe. ij. creuit in teplyz sanctum in dno. Item veritate dei facientes in charitate cre scamus. ad ephe. iij. et. ij. petri. iij. Crescite in gratia in agnitione dei. [fo]mat] est.] [ad] Gala. iij. donec xps i vos bis.] [vilitate] [V]ere. iij. q. vilis facta es. et Reno. ij. [Ad] ide] dicit et considera q vilis facta sum. [non] uam indutus.] Induite nouum hoiem, qui fit deum creatus est in iustitia et sanctitate. ad ephe. iij. [le]sa] ps. l. ad iherere mei domine quoniam in sum sum, sana me domine quoniam conturbata sunt oia ossa mea. [in]fecta] [E]sa. liiij. terra infecta est abominacionibus. [im]maculata] i. int] vel valde maculata turpitudine peccatoru. [die] h. ad] maculata es in iniquitate tua. [Non] oculis] scilicet corporalibus, sed sensibus tuis interioris hominis, scilicet credita, quasi dicat sicut hec non vides et credis et intelligis ita esse. [I]ta et cum reuerenda et interioris.] Non remouet sacramentum

ps. cclvii. a. Contra gl. Costra Du. et Joann. S. Thoni.

calem sumptionem, sed presert spiritualium, quia hoc non valet sine illa: sed illa sepe valet sine ista. vt. i. e. dist. c. vt quid.

- 2 Ad memorialem passionis Christi ratio colligitur ex quatuor.
3 Ad memorialem passionis Christi triplex habemus.
5 Anio potest esse dupliciter in corpore mystico.

Quia passus. Sequitur secundum capitulum eiusdem partis. In q. ma gister Gratianus ex auctoritate beati Gregorii duas principales habet conclusiones. Prima quod in memoria passionis Christi hoc sacramentum institutum est, hoc est per ma pars huius capituli. Secunda conclusio quod per huiusmodi sacramentum dignam perceptionem nos efficiuntur corpus eius spiritualiter. Secunda ibi: ista et nos. Et hoc diuiditur in tres partes. In prima docet quodam similitudine quod per hoc sacramentum efficiuntur corpus Christi mysticum. Secundo ex hoc elicit corollarie, quod heretici et schismatici quod diuisione in ecclesia quoniam accipientes hoc sacramentum testimonium accipiunt de deationem. Tertio qualiter effectus huiusmodi sacramenti percipiatur etiam in baptismo ante susceptionem actuali huius sacri. Secunda ibi: heretici ergo, et tertia ibi: nulli aliquatenus. Pro ampliori intelligentia huius capituli queruntur hic duo.

Quisio.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Opponit et Respondet.

1 Primum verum sacramentum conuenienter dicatur hoc institutum in memoriam passionis Christi.

4 Secundo verum per hoc sacramentum efficiantur illud digne sumentes corpus Christi mysticum sicut litera dicit.

Ad primum. Sic proceditur. Et primo sic. Quod si ita esset materia huius sacramenti debuit esse quod magis competere significati ipsius passionis. sed hoc magis caro quam panis, cum maiore conuenientia habeat ea, sed hoc sacramentum non est institutum in specie carnis, ergo non conuenienter dicitur sit memoriale passionis Christi. Secundo sic. Panis licet ducat in memoriam passionis corporis Christi: hoc facit absolute illius gerens similitudinem: quod sicut panis reficit corpus, ita corpus Christi in hoc sacro spiritualiter reficit, et ita non ducit in memoriam passionis Christi, vt passus est, ergo vel panis non debuit esse materia huius sacri vel hoc sacramentum non est institutum in memoriam passionis Christi. Tertio sic. Si hoc sacramentum fuisset institutum in memoriam passionis Christi: cum memoria sit preteritorum, consummata passione fuisset institutum et non ante. sed hoc factum non est, ergo vt quod non sit hoc sacramentum memoriale passionis Christi. In oppositum est regius presentis capituli. Rideo dicendum quod hoc sacramentum veraciter et conuenientissime institutum est in memoriam passionis Christi. Unde ipse Christus Matt. xxvi. et Luc. xxii. ait discipulis suis. Hoc facite in meam commemorationem. Et i. ad cor. xi. Notificatus feceritis in mei commemorationem facietis. Vbi notandum quod ratio et conuenientia huius memorialem passionis Christi colligitur ex quatuor. Primo ex parte fidei sic, quod cum sine fide passionis Christi nunquam potuerit esse salus in illud ad Rom. x. quem proposuit de preteritionem per fidem in sanguine ipsius oportuit omni tempore apud homines esse aliquid representatiuum diuine passionis: cuius in veteri quidem testamento precipuum signum fuit sacramentum agnus paschalis erat. Unde et apostolus dicit i. ad Cor. v. Pascha nostrum immolatus est Christus. Cui succedit in nouo testamento sacramentum eucharistie. vt ergo apud fideles iugis et immortalis fidei passionis sue sacratissime memoria persisteret, hoc ineffabile sacramentum in eius memoriale perenne instituendum disposuit. Secundo ex parte charitatis ostenditur sic. Necessarium quidem fuit vt nobis relinquatur memoriale illius ergimie charitatis, qua Christus in sua passione monstrauit: qua nulla maior, maiorem charitatem hac nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Notat aut dominus Bonauerura in. iiii. dist. xli. quod triplex habemus memoriale passionis Christi, scilicet in scripto: in verbo, et in facto. In scripto vt quod illud describitur vel narratur per scriptura, vel imaginibus exprimitur, et hoc est memoriale quasi mysticum: huiusmodi ad visum, qui apprehendit magis de longinquo. In verbo vt potest cum quis verbotenus narrat passionem Christi et illud pariter est vniu: partim est innotum. Tertium est in cordibus bonorum predicatorum, huiusmodi in cordibus tepido rum et malorum: vel vniu in cordibus et cogitatione. Ad vniu in voce: hoc est audiendum, auditus aut non ita apprehendit de longinquo. In sacro vero est memoriale cum ipsum corpus significatur et continetur in specie panis et sanguis in spe vniu: hoc est memoriale vniu: quia ipse Christus seipsum ibi pres

bet offeres nobis corpus: quod pro nobis fuit occisum: et sanguinem: qui pro nobis fuit effusus: hoc est ad gustum: qui de proximo apprehendit. vt iam non ex speculatione sed quadam experientia passionis eius memores sumus. Si ergo accendit affectum nostrum passio descripta: et amplius feruenter predicata multo magis afficere et inflamare debet hoc sacramentum expressa. Conuenientissime ergo in memoriale ineffabile charitatis qua nobis Christus in sua passione ostendit: hoc sacramentum institutum est: vt quoties illud sumpserimus amicitias eius suauissimas et ineffabilem charitatem memorantes ipsius amoris flamma succedamus. quare Bonauerus. iiii. dicitur. recordare paupertatis mee transgressionis absynt huius et fellis. Et respondet. propheta memoria memor ero: et tabesceat in me anima mea. i. terreste aequus sine carnale quod fuerit in ea consumetur a flamma amoris tui succens in me per memoriam et meditationem passionis tue.

Tertio colligitur ista conuenientia ex parte exemplaris doctrine in Christi passione nobis ostense. docuit plane vt aliquod nobis memoriale Christus relinquere doctrine sue salutaris, quam in cruce sue cathedra magister bonus perdocuit. de quo apostolus prime Petri. ii. Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius patientie scilicet, et humilitatis charitatis et sanctimonie. Quarto ex parte beneficii quod ex passione Christi consecuti sumus. liberati enim sumus per passionem suam a peccatis, et a potestate demonum: et a pena damnationis eterne. Reconciliati autem sumus eterne vite per mortem eius. ad Rom. v. Non enim decebat vt tanti beneficii non remaneret apud nos ingis memoria, imo decentissimum erat. vnde Eccle. xii. gratiam fidei iustis tui ne obliuiscaris. posuit enim animam suam pro te. Bernardus ad fratres de monte dei: scit quicunq; habet sensum Christi quod pietatis decens et utile sit vna saltem hora diei recolare beneficium dominice passionis et nostre redemptionis memorias.

Ad rationes. Ad primam dicendum, quod hoc sacramentum licet in memoriam passionis sit institutum: quia tamen vltus eius debuit esse per modum cibi et potus: hoc duo panis et vinum conuenientius in vnum fidelium veniunt conuenientius in panis et vini hac materia hoc sacramentum est institutum. Caro aut quod de sui ratione non dicit aliquid ordinatum in cibum sed quadam rem nature. Non ita competet caro animalis significaret carne Christi, vt est cibus in quo in hoc sacramento continetur sicut panis, qui ad hoc confectus est: vt sit cibus. Reterea panis et vinum representat per ea que preceserunt in eis ipsam passionem Christi. Nam grana in area conculcantur: et panis in fornace decoquitur: et vinum in torculari exprimitur, que oia competunt ad representandum passionem Christi. Ad secundam dicendum quod licet panis in se in memoriam non ducat corporis Christi, absolute tamen per ea que preceserunt ducit in memoriam corporis Christi passio, sicut dictum est, scilicet in conculcatione in area, et decoctione in fornace: et per ea que sequuntur, scilicet per fractionem et comestionem significat corpus epositum mortis et penis afflictum. Unde Die. xi. dist. tamus lignum in panem. i. in corpus eius. et eradamus eum de terra vniu: et nomen eius memoratur amplius passio enim Christi comestione comparatur propter vehementiam pane et multiplicem comminationem. vnde in ps. Zelus domus tue comedit me. glo. i. fuit mihi causa mortis. Ad tertiam dicendum negando consequentiam quod licet pro tempore institutionis sacramenti hoc non esset memoriale pro tunc passionis Christi, quod nondum erat institutum, tamen fuit vt impotestum in memoriam passionis Christi celebraretur.

Ad secundum. Sic proceditur. Et videtur quod sumetes hoc sacramentum non efficiant per hoc corpus Christi mysticum. Primum sic. Corpus mysticum preedit hoc sacramentum, ergo non est effectus illius. Quia panis paschalis per illud Augustini in epla ad renatum. Quis offerat corpus Christi, nisi per bis qui sunt membra Christi. ergo cum hoc sacramentum habeat efficaciam, nisi in membris Christi non vt effectus huius sacri facere membra Christi. Secundo ad eundem effectum non ordinatur diuersa sacra: sed vt in litera dei. Incorporatur quod corpori Christi per baptismum. ergo non efficiuntur per eucharistiam corpus Christi mysticum. Tertio. Si per hoc sacramentum corpus Christi mysticum facti sumus, vt dicit regius presens, quo accepimus nos sumus, sequitur quod nos spiritualiter nos ipsos manducamus sed hoc non vt dicendum. ergo nec illud quo sequitur. In oppositum est regius presens. Rideo dicendum, quod verum est quod hoc dicitur ab Augustino: dicitur tamen intelligat. Corpus aut mysticum non est effectus sacri huius ratione partium, sed ratione vniu:is. Anio enim est effectus proprius huius sacramenti. Sensus ergo est: per hoc sacramentum efficiuntur corpus Christi mysticum. i. consequimur vniu:em per quod Christo tanquam capiti et ceteris fidelibus

Bernard.

Ad primum arg.

Ad secundum.

Ad tertium.

Opponit et Respondet.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Opponit et Respondet.

Ad primum arg.

Bonauerus.

Ad secundum. Alexander de balis.

Ad tertium. S. Bonauerus.

Bonauerus.

Exponit li teram.

Augustio.

Ad secundum.

Opponit et Respondet.

August.

fidelibus tanquam membris corporis Christi mystici vniu:em et copagimur in vnum corpus. Ad rationes. Ad primam dicitur vt dicit Bonauerura in. iiii. quod vniu:em in corpore mystico potest esse duplex, vel ab vnitare virtutum copingentium: vel a gra sacramentali in qua digne cocantes Christo magis incorporantur, et sic per consequens magis adiuuic vniu:em prima prece dit et non res huius sacri. Secundo vniu:em sequitur et est effectus eius. vel dicendum in Thoma. quod perceptio eucharistie presuppone nit incorporatio absolute, quod capitis virtus non communiter catur merito, nisi vniu:em. Sed per eucharistiam est perfecta vniu:em tia a capite in membra: quod ad banc perfectionem incorporatio est effectus eucharistie. Ad secundam dicendum vt dicit magister Alexander de balis in. iiii. quod est incorporatio per similitudinem effectus ad causam sine principium: hoc modo incorporatio proprie est effectus eucharistie. Est etiam incorporatio per gratiam gratum faciente, que datur in baptismo: in hoc est effectus baptismi propter ipsam gratiam. Ad tertiam videtur, quod vt dicit sanctus Thoma in. iiii. dist. ix. in questionibus literalibus, quod nos non dicimur corpus Christi effici, nisi ratione vniu:is, quod manducando spiritualiter acquirimus, dicimur suscipere id, quod sumus, et hoc modo non est inconueniens dicere, et concedere, quod nos spiritualiter nosmetipsos id est, ipsam vniu:em manducamus. Et quod dicitur ad omnes Bonauerura in. iiii. ea. dist. in quibus literalibus est: vbi ad prelatum argumentum ridet dicendo, quod nos sumus res huius sacramenti. Non simpliciter sed inquantum sumus membra: sine inquantum sumus vniu:em ipsi capiti. Unde hoc factum illud significat vniu:em corporis Christi per coparationem membrorum adiuuic: ad caput: quod ergo nos sibi vniu:em facit nos. i. vniu:em ipsam rem huius sacramenti, quasi rem nobis huius sacri tribuit, que vna quotidie in nobis crescit, et melioratur in quod deuotius sacrum suscipitur. Ego. Quia passus] i. in commemorationem sue passionis. Comendat i. i. consecrauit, et instituit impotestum consecrandum. In isto sacramento] i. sub specie panis et vini. Aug. Quod et facit nosmet ipsos] quod scilicet corpus spirituale sui, quod ibi significatur est per corpus suum verum et contentum. In isto sacro. Relatio simplex est non personalis. Ita refertur ad corpus mysticum: quod est ecclesia: et non ad corpus Christi verum. Vbi. fecit nosmetipsos] scilicet membra corporis Christi effectus huius sacri est vnitatis fidelium. vnde sequitur. Nam et nos corpus ipsius facti sumus. Non quidem corpus quod de virgine sumptum est: quod in sacramento continetur sub speciebus panis et vini: sed corpus eius spirituale: quod est vnitatis fidelium. Et hoc etiam dicimur effici per hoc sacramentum iuxta explanata in questione: quod per hoc sacramentum tributur digne sumentibus vniu:em, quasi ipsi inter se et capiti suo Christo vniu:em. Et per vniu:em] i. per gratiam et non per merita nostra. Quod accepimus nos sumus non simpliciter] quia nos non sumus illa vniu:em: sed inquantum sumus vniu:em ipso. vnu quod ista vniu:em manducado huius sacri spiritualiter acquirimus, dicimur esse id quod accepimus, et sic dicit sanctus Thoma. Recordamini. Inducit similitudinem. Non fuitis] scilicet aliqui. Creati] i. facti. et nati de carne. et area] i. ecclesie. Matt. xii. permundabit area sua. glo. presentem ecclesiam. Eportati] i. efficeremini membra ecclesie. laboribus] i. doctrinis et predicationibus predicatores] i. triturationi. i. a malis separati. qui carbecumini] i. i. fide instruedi. in horreo] i. ecclesie. nota. Aliqui sic habet bodie non. dist. iiii. baptisadi. q. i. legum. i. molli] i. affligi. Sed Ambrosius dicit. Sine panis sunt dona dei. vt. i. dist. iiii. c. sine panis. Respondet quod illud intelligitur de penitentia sine afflictione exteriori. Non autem de interiori quod nulli dandum est sacramentum baptismi, in quo conuersionis interioris non apparerit aliquod signum. vnde Augustinus in libro de penitentia. et hf. i. dist. iiii. Memo sue voluntatis arbitrio constitutus potest nouam vitam inchoare: nisi eum veteris vite peniteat vel dicendo quod afflictio ieiuniorum aliqui suscipitur pro reuerentia sacramenti sui gl. presentis. Egorisimus] i. admirationibus. conspergi] i. baptisati. panis dicitur] i. hoc modo facti estis panis dominicus. i. corpus Christi mysticum: vniu:em panis: et vniu:em corpus: multi sumus inquit apostolus. i. ad Cor. x. Nota pulchram similitudinem qua inducit hic Augustus. Primum enim granum a palea discutitur. Sic primo qui venturus est incorporandus corpori Christi quod est ecclesia primo sequestratur a paleis. Lab infidelium] qui cum pondere fidei careant merito p paleas designant. Et hoc notat cum dicitur] ad gratiam dominicam correspondat estis. Secundo trituratione laboribus boni, ita iste docetur et informatur predicationibus predicatorum, doctorum ecclesie. Tertio deseritur in bonum i. incorporandus Christo dicitur ad ecclesiam: seruatur ibi. Quarto tritici molis, ita iste propter reuerentiam ad minus sacramenti curat se ieiunij affligere. Quinto loco adiuuicione aque panis cocific, sic

iste per baptismum vnum corpus cum Christo efficiat, dicente apostolo ad Gal. iii. quicumque baptisati estis et huiusmodi induistis. Sequitur] ecce quod accepistis] i. facti estis. Concludit ex hac manu ductione metaphorica hoc quod prius dixerat, videlicet quod facti sumus id quod accepimus. i. facti sumus vniu:em corpus Christi mysticum: sine membra illius per vniu:em: quod accepimus in hoc sacro. Et quibus consequenter elicit per modum corollarij, quod ex quo videmus ita esse sicut dictum est, et hoc sit nobis vniu:em lissimum: honorabile studendum est, vt semper in hac vnitare maneamus, quod fiet si fidei: spem et charitatem seruauerim. vnu apostolus ad Ephe. iiii. solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. vniu:em corpus et vniu:em spiritus. Igitur esse debetis, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre, vniu:em dicit, vna fides vnum baptismum: vnu deus, et pater omnium super omnes et per oia et in omnibus nobis. gl. est per gratiam qua vnitatem seruamus. Heretici. vniu:em huiusmodi elicit corollarij. Indicitur] i. significat] vnitatem. Panis enim ex multis granis cocit] significat] vnitatem corporis mystici, quod ex multis fidelibus consistit. Sic et vniu:em] quasi sicut vniu:em ex multis racemis in torculari cocit] significat] vnitatem corporis Christi et multis sanctis fidelibus eo ordine quo assignat] est conuincit] quare dicitur] et ibi vos estis in mensa] scilicet in specie panis significat] et in calice nobiscum vos] estis scilicet significat] vniu:em in vno corpore Christi hoc clari] ostendit] subiungit. Simul enim ex hoc sumim] simul bibimusque simul viuimus. Omnes enim quod simul vita gre in Christo vniu:em panem huiusmodi calice huiusmodi spiritualiter sumunt. In sterij pacis et vnitatis est] significat] nos vinculo pacis et vnitatis debere esse vniu:em: vt in fi. ea. di. hoc est factum. Contra se] i. in sua datione. Nulli] hoc est. hf. c. nulli. dist. iiii. Corpus Christi et sanguis Christi] i. vnitatis ecclesie, quod et v. j. ea. dist. c. dupliciter. Caro et sanguis mystice dicitur: que significatur per corpus et sanguinem Christi verum. In baptisate] dicit enim Augustus in lib. de baptismo paruulorum: quod ad hoc valet baptismus: vt baptisati Christo incorporantur. Ab illius panis] id est, vnitatis ecclesie. comedat] sacramentaliter] i. ea. dist. iiii. vt quid] hoc id est, vnitatem ecclesie facit. dist. iiii. aliud.

Hostia an conuenienter frangatur in sacramento altaris.

Am frangitur. caplin ad eadem partem spectans. In quo ex auctoritate eiusdem Augustini profequit magister Gratianus, quod hoc sacramentum memoriale sit passionis Christi dicitur. vniu:em fragit et. Quod fractio ne vniu:em corpus Christi frangatur ad fractionem hostie et effusione sanguinis, et an vera fractio fiat in ipsis speciebus factis dicitur. S. e. di. c. triforme. de puenientia institutionis huius commemorationis circa capitulum precedens paucis contetabimur hic. Queritur autem hic per ampliori intelligentia huius capituli. Primum conuenienter hostia in hoc sacramento frangatur. Et arguitur quod non sic. Hoc sacramentum est factum vniu:em vt sepe repetitum est in capitulo precedenti. Quia passus et. in. c. hoc factum significat in hoc sacro vniu:em corpus Christi veri et mystici sicut enim panis cuius species est hoc factum existit ex multis puris granis vniu:em sic corpus Christi ex multis membris puris: et absque omni peccati macula immunitis, et corpus mysticum ex multis personis mundis, et immaculatis consistit, ergo videtur quod fractio hostie repugnet significationi huius sacri. Secundo sic. huius sacri efficaciam est ad vniu:em membrorum, sicut per toto capitulo precedentis. Et ex multis capitulis ide hf, cum aut fractio signum sit diuisionis, non vt conueniens quod hostia frangatur cum videatur repugnare effectui sacri. In oppositum est tam consuetudo ecclesie quam auctoritas Augustini in presenti capitulo. Respondet dicendum quod fractio hostie Christi paschalis significat. Preterea Augustinus dicit in capitulo sententi: quod cum frangitur hostia dum sanguis de calice in ora fidelium infunditur quid aliud. Ad rationes. Ad primam et secundam simul respondetur quod licet istud sacramentum sit factum vniu:em, et in significando sicut dicebat prima ratio et in efficiendo sicut dicebat secunda. Nihil tamen impedit: quod fractio specierum possit aliud significare, vt pote diuisionem, que fuit in passione Christi, sicut species vna que remanet sub qualibet diuisionis particula indiuisa signum est vniu:em. Dicit autem Huiusmodi durandi in rationali diuisionem officiorum: quod hostia frangitur: quia in lege veteri iubebatur simlago frugum offerri, sicut Leuiti. c. ii. potest colligi. Preterea redde proter noster benedixit panem et fregit: fractusque discipulis sanctum

Heretici ipso iure sunt excommunicati. De de ancha. in. c. excommunicati mus. nu. i. et nu. 2. de heretici. et in. c. non erat mu. i. de senten. excom.

Questio.

Primum argumentum.

Secundum argumentum.

Opponit et Respondet.

Ad primum et secundum argumentum.

partitur in altari. Quare autem in tres partes et quid ille p...

- Christus qui continetur in sacramento altaris realiter...
Fides dicitur de inuisibilibus.
Caro Christi sacramentaliter manducata multum prodest.
Votus continentis quibus facit in corpore, sine quibus non...

In quibus. Incipit. gij. ps huius disti...

- Primo vtrum in hoc sacramento continetur corpus xpi...
Secundo vtrum caro xpi sit vere dicenda cibus et sanguis...
Ad primum in hoc sacro non continetur corp...
Secundo sic. Sacramenta ordinantur ad utilitatem nostram, sed Jo. vi. dicit...

bitur. i. ad Corinth. gij. Qui manducat et bibit indigne, iudic...

Tertia opo positio.
Quarta opo positio.
Respondet.
Bonauen.
Cyrillus.
S. Thom.
ps. c. lxxv. c.

terris. Ipse quidem dominus ait Leuitici vicefimo quinto.
Donam tabernaculum meum in medio vestri: et non abiciet...

Ad primum arg.
Ad secundum.
August.
Ad tertium.
Ad quartum.
Ad quintum.
Ad sextum.
Ad septimum.
Ad octavum.
Primum ar.
Secundum ar.
Opponit i contrarium.

vi. Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus.
per quo dicit glo. Caro mea vere est cibus qui solus facit...

Ridet.
Albertus.
Cibi. Librum non licet sumere cum in hoc...

gnat necessario presentia corporis christi in altari: qz possit de potetia dei absoluta fieri conversio panis in corp? epi amibilia...

dici in locum convertentis. Nec fm illud quod manet: qz illud convertum non est: sed est a convertente separatum, nec fm qd...

Ad sextum arg. Scoti.

Ad septimum arg. Scoti.

Positioes Joannis parisiensis. Petrus de palude.

Primum arg. Joannis.

Secundum arg. Joannis.

Tertium arg. Joannis.

Damasce.

Dionysius.

Extra predictam opinionem Joannis.

Ad primum arg. Joannis.

Ad secundum arg. Joannis.

Ad tertium arg. Jo.

Ad auctoritates.

Item Dionysius vocat aliud sacramentum assumptionis: dicens Christus assumptus nostra, vt dicit nobis sua. Item dicit qd...

Damasce sententia colligitur. Sed vt dicit Alexander: Bonaventura: dicitur Damasceni intelligendum est quantum ad continentiam...

Alexander.

S. Thom.

Durandus.

Prima rō principalis.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Quintum ar.

Ridet.

et de se patet. Alia est totalis conuersio: qua totum conuertit in totam ratione totius: sicut est in conuersione sacramentali: de qua ad presens loquimur. Duo notato ponitur due conclusiones. Prima est talis conuersio totalis possibilis virtute diuina. Ista conclusio probatur sic. Agens quod habet potentiam super parte compositi potest compositum in parte conuerti: sicut patet de agenti naturali, quod quod habet potentiam super partem compositi tantum: sed forma potest ipsum compositum de vna forma in aliam conuerti. ergo agens habens potentiam super totum compositum cuiusmodi est deus, qui non solum habet potentiam super formam: sed super totam rei entitatem: sed materia et formam: potest totum compositum in aliud conuerti per precedente nullo modo remanente. Secunda conclusio. Tercia conuersio est supernaturalis: quoniam ad modum facienda. patet conclusio. Cum propter realem distantiam terminorum inueniam transiunt: quod virtus creata quod non tangit in id non agit. Est etiam supernaturalis quod ad substantiam facti: quod natura nec subito nec in tempore potest aliquid conuerti in diuersas. vnde cum corpus Christi sit in celo: et hostia sit in altari: quod ista manente bibe et illo illic fiat conuersio vnius in alterum natura nunquam facere potest. Et si dicatur: quod hoc pertinet ad modum faciendi non ad substantiam facti. Probatur ad hoc: quod etiam quantum ad substantiam facti sic. Manifestum est quod omne agens agit in quantum est actus. quodlibet autem agens creatum est determinatum in suo actu: cum sit determinati generis et speciei: et ideo cuiuslibet agentis creati actio fertur in aliquem determinatum actum. Determinatio autem cuiuslibet rei esse actuali est per eius formam. vnde nullum agens naturale vel creatum potest agere nisi ad immutationem forme, et propter hoc omnis conuersio que fit in eodem subiecto succedat, sed conuersio totius entis: ut scilicet tota substantia huius conuertatur in totam substantiam illius. Cum autem tota substantia panis conuertatur in totam substantiam corporis Christi et tota substantia vini in totam substantiam sanguinis Christi: hoc conuersio non est formalis: sed substantialis. Nec continetur inter species motus naturalis. per quod sola diuina virtute potest fieri et non virtute creata. cum talis non possit agere ad conuersionem materie. Et ita per consequens patet: quod quantum ad substantiam facti conuersio ista etiam fit supernaturalis. Ad rationes dicendum. ad rationem principalem respondetur quod verum est: quod id quod est in potentia ad aliter potest in ipsum conuerti per agens naturale modo scilicet naturaliter: qui est ut materia semper maneat incorrupta, sed hoc non est hic: vnde materia conuertitur in aliam: sicut et forma: ut dictum est. vnde ratio non procedit. Ad prima alia: quod rationem que inducit sunt contra responsionem hic datam ad rationem principalem vbi: quod materia panis non manet: sed transiit totaliter in materia corporis Christi. Respondetur negando maiorem: cum enim querti sit in aliud verti: de ratione illius quod conuertitur est: quod quantum ad id quod de eo conuertitur non maneat. vnde conuersum panis quod huiusmodi non manet in aliquid sui. vnde aer cum conuertitur in ignem dicitur conuerti in formam: et tamen forma conuersa in nihil sui manet. Ad autem dicitur conuersus in materiam, sed additur et similitudo quia hoc est conuersio in totum. ideo nihil eius remanet nec in se nec in termino conuersionis. dato enim quod remaneret aliquid non esset conuersio totius in totum. Ad secundam rationem respondetur. quod terminus actionis qui est conuersio est corpus Christi esse in altari: siue esse sub hoc sacramento: quod fit per istam conuersionem, sicut dictum est supra. vel dicendum: quod non oportet quod terminus actionis vel conuersionis attingatur ab actione conuertibilis: quod conuertitur. sed ab actione conuertentis que conuertit, sic est in proposito. Nam terminus conuersionis qui est corpus Christi attingitur actione conuertentis: que actio fit virtute verborum: que attingit vsque ad corpus Christi dicendo hoc est corpus meum. Ad tertia respondetur: quod licet totum deinet esse: non tamen est annihilatum: quod annihilatio est conuersio in nihil. hic autem fit conuersio in aliquid. Ad quarta respondetur: quod licet aliter formam conuertit in formam nisi per hoc quod materia que fuit sub vna forma fiat de nouo sub alia sit et intelligibile quia licet ut dicit sanctus Thomas in tertia parte virtute agentis finiti non possit forma in formam mutari: nec materia in materia: virtute tamen agentis infiniti quod habet actionem in totum ens potest talis conuersio fieri: quod virtus forme et virtus materie est communis natura entis: ideo quod est entitatis in vna potest actoris entis conuerti in id: quod est entitatis in altera sub lato eo per quod ab eo distinguebatur. Ad quintam dicendum: quod

neuro modo conuertitur materia scilicet neque per permanere in suo simili tantum: quia hoc esset etiam si vere annihilaretur, neque per coniungi materie sed per hoc quod in eam transubstantiatur. Et ego. [Panis non quilibet] ita habet vna litera, et tunc sensus est. [Non quilibet] scilicet qui supra altare ponitur ad benedicendum, sicut ille qui per singulas dominicas solet offerri a plebe presbytero ad benedicendum: postea per omnes partium: sed ille qui est mysticus id est consecratus. [Lerta consecratione] id est dominica: quam dominus in cena protulit et instituit [fit nobis] id est pro salute nostra offertur. [L. Alia litera habet. [Non qualibet consecratione] id est benedictione] Et videtur quod bec litera sit melior ut dicit Augustinus. [sed certa] id est propria non vaga: sed determinata: scilicet illa dominica quas Christus hoc sacramentum conficiendo in cena instituit dicens hoc est corpus meum. cuius dominici verbi virtute transit panis in corpus Christi: quia sola via potest corpus Christi sacramentaliter presens esse in altari: sicut in questione ostensum est. [Non bis non nascitur] id est nobis non fit mysticus sine consecratus a natura, sed miraculose, scilicet a deo qui sicut totus noster est conditor: ita solus supra totam naturam potestatem habet faciendi quecumque vult: quare ista conuersio in qua totum in totum conuertitur [sicut in questione declaratum est] non tantum quantum ad modum, sed quantum ad genus facti facultatem transcendit totius nature creature: proinde quod id est quia ita fit mysticus [non bis] id est ad nostram utilitatem: scilicet non virtute nature: sed dei miraculose [quoniam sit panis et calix]. i. species panis et vini vnde deantur in rei tamen veritate continent sub se corpus et sanguinem Christi [que sunt alimentum secunde rationis] scilicet spiritalis id est anime a peccato resurgentis [non sacramentum religionis] id est ab ecclesiastica religione inuentum sed tantum a Christo institutum in cena. vt in capitulo quod corpus. s. ea. dist. [Non quod] i. non est sicut esca corporalis: quam vulgari benedictione benedicimus et de ea gratias agimus domino: quod quidem facimus in omni eius munere. Non tantum spirituali sed verum etiam corporali.

Exponit li teram.

- 1 Christus an contineatur totus in sacramento altaris.
2 Conuersio ad quid terminetur potest sciri ex tribus.

In te benedictionem. Sequitur tertium capitulum eiusdem partis. quod in duas partes diuiditur. In prima dicitur quod consecratione facta corpus Christi vere significatur: et continetur sub illis speciebus, sub quibus primo substantia et natura panis continebatur. Secundo tangit huius sacramenti effectum qui est remissio peccatorum. secunda ibi: qui manducat. Item prima in duas. In prima dicitur quod corpus Christi sit in veritate in hoc sacramento. Secundo quod non modo corpus Christi sed etiam ipse Christus sit in illo sacramento Christi est. de prima parte satis dictum est in proximis capitulis: de vltima. s. ea. dist. stinct. c. si quoties. de media disputandum restat. Propter motum ergo intelligentia huius capituli. Queritur. Primum totum Christus contineatur in hoc sacramento. Et videtur quod non primo sic. Christus incipit esse in sacramento per conuersionem panis et vini: sed manifestum est quod panis et vinum non possunt conuerti nec in diuinitatem Christi: nec in eius animam. cum ergo Christus exeret ex tribus substantiis: scilicet diuinitate, anima, et corpore, videtur quod Christus totus non sit in hoc sacramento. Secundo igitur est in hoc sacramento panis quod competit refectio fidelium: que in cibo et potu consistit: sicut supra dictum est sed dominus dicit Joan. vi. Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. ergo solum caro et sanguis Christi continentur sub hoc sacramento. Tertio forma sacramenti debet respondere sacramento: sed in forma non fit mentio de anima: nec de diuinitate: nec de alijs partibus humane nature, sed solum de corpore: quia dicitur hoc est corpus meum. ergo sequitur, quod non sit totus Christus sub hoc sacramento. In oppositum est textus presens, vbi dicit beatus Ambrosius. In illo sacramento Christus est. Respondetur ad hoc dicendum, quod omnino consistendum est in fide catholica, quod totus Christus sit in hoc sacramento. Pro quo notandum est factum Thoma. in quarto. dist. g. in hoc sacro altaris continetur aliquid dupliciter. An modo ergo vi facti. Alio modo ergo natura et concomitantia. Ergo vi quodam facti contineat ibi illud ad quod conuersio terminatur. Ad quod autem terminetur conuersio sciri potest ex tribus. Primo ex eo quod queritur. Ad quod enim conuertitur materia facti nisi in id, ad quod huius similitudinem in proprietate nature fuerit sicut vinum in sanguinem. Secundo ex significatione forme: cuius

Diuisio.

Subdiuisio.

Questio. Prima argumentum.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum et Respondet.

S. Thom.

Ridet. Damasc.

cius virtute fit conuersio. vnde in illud conuersio terminatur quod est significatum per formam. Tertio ergo vsu sacramenti: quod pertinet ad cibum et inetur sub specie panis et vi sacramenti: quod pertinet ad potum sub specie vini. Ergo naturali ante conuersionem et quasi per accidens continetur sub sacramento illud quod per se non est terminus conuersionis: sed sine quo terminus conuersionis esse non potest: in hoc ergo patet. quod cum anima Christi non habeat similitudinem cum substantia panis, nec in forma sacramenti de anima sit mentio. Nec anima conueniat ad vsum sacramenti: qui est manducare et bibere ad animam non terminatur conuersio panis nec vini: sed ad corpus et sanguinem que ab anima nunc separata non sunt: ideo anima non continetur ibi ergo vi sacramenti, sed tamen continetur ibi ergo naturali concomitantia ad corpus. quod vniuitat. vnde si fuisse facta conuersio in corpus Christi qui erat mortuum anima non fuisset sub sacramento. Similiter dicendum est de diuinitate: nisi quod diuinitas eius etiam preter sacramentum est vbius. Ad rationes licet ex dictis pateat solutio. Respondetur tamen ad singulas. Ad prima dicitur: quod conuersio panis et vini non terminatur ad deitatem: vel animam: consequens est quod diuinitas vel anima Christi non sint in hoc sacramento ergo vi sacramenti: sed reali concomitantia: que enim diuinitas corpus assumptum nunquam deponit: vbiusque est corpus Christi: necesse est est eius diuinitatem esse. Ad secunda dicitur: quod ergo vi sacramenti sub hoc sacramento continetur quantum ad species panis non solum caro: sed totum corpus Christi. offa et nerui: alia huiusmodi: hoc apparet ex forma sacramenti, in qua non dicitur hoc est caro mea sed hoc est corpus meum. Et ideo cum dominus dicit Joan. vi. Caro mea vere est cibus. Caro ponitur pro toto corpore: quod in conuersione huiusmodi magis videtur manducationi accomodata prout scilicet huiusmodi animalium videtur coire non offa vel alia huiusmodi. Ad tertia dicitur: quod ratio bene arguit: quod anima non sit in hoc sacramento vel diuinitas et vi sacramenti: quod conceditur. sunt autem ex reali concomitantia sicut dictum est. Rege. [Alia species]. i. natura et substantia nominatur: quia species panis et sanguis substantia [post benedictionem]. i. consecratio nem corpus Christi significant, et etiam continent: que species vobis cabula retinent verum: que prius fuerunt. vt. s. ea. dist. species. [peccatorum] scilicet venialium et mortalium etiam aliquo modo. vt. s. ea. cum omne crimen.

Ad primam argumetum.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Exponit li teram.

- 2 Latrre honor exhiberi potest alicui dupliciter.
4 Adoratio hostie non consecrate potest fieri dupliciter.

Notandum autem. Istud est quartum capitulum eiusdem partis: in quo auctoritate Augustini ostenditur consecratio facta verum corpus Christi et verum eius sanguinem in hoc sacramento esse vnde ait: quod sub speciebus panis et vini quas videmus res inuisibiles scilicet carnis et sanguinis honoramus de veritate corporis Christi in hoc sacramento satis dictum est in superioribus. At tamen id quod dicit honoramus. queruntur ergo duo.

- 1 Primum vtrum caro Christi sub istis speciebus honoranda sit adoratione latrre.
3 Secundo vtrum adorans hostiam non consecratam dicendum sit idolatra.

Ad primum sic proceditur. Et videtur quod caro Christi non sit adoranda adoratione siue cultu latrre. Primum sic. quia super. ps. adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est dicitur gl. Caro a verbo assumpta sine impietate adoratur a nobis. Non dico illa adoratione que soli creatori debetur. Caro autem est pars humanitatis: humanitas ergo Christi non est adoranda adoratione latrre. Secundo. Cultus latrre nulli creature debetur: quod enim reprobatum gentiles. quod adorauerunt et seruierunt creature. vt dicitur Ro. primo. s. caro Christi siue humanitas Christi qualitercumque sit sublimata non exigit terminos creature. ergo non est adoranda adoratione latrre. Tertio. Adoratio latrre debetur deo in recognitionem magni diuini. In illud Deuter. vi. dominum deum adorabis: et illi soli seruies. sed Christus in eo est homo et minor patre. ergo humanitas Christi non est adoranda adoratione latrre. In oppositum est textus notus dicens. honoramus quod intelligendum est cultu latrre. In illud Augustini super illo. ps. Adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est dicitur. Terra. i. caro sine impietate adoratur a nobis. quod nemo carnis eius spiritualiter manducatur: nisi prius adoratur. Respondetur ad hoc dicendum. s. caro sine impietate adoratur a nobis. quod nemo carnis eius spiritualiter manducatur: nisi prius adoratur. Respondetur ad hoc dicendum. s. caro sine impietate adoratur a nobis. quod nemo carnis eius spiritualiter manducatur: nisi prius adoratur. Respondetur ad hoc dicendum. s. caro sine impietate adoratur a nobis. quod nemo carnis eius spiritualiter manducatur: nisi prius adoratur.

Primum ar. ps. xvij. a.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum et contrarium.

Ridet. Damasc.

na Christi adoratur latrre. ergo caro eius. Pro quo notandum in qua sanctum Thomam: de omni Bonaventuram in. dist. ig. quod honor latrre exhiberi potest alicui dupliciter. vno modo per se alio modo per accidens. Per se autem debetur ei in quo est ratio et causa talis honoris. Per accidens honor alicui debetur: in quo non est causa huius honoris, sed habet aliquam habilitationem ad eum: cui per se debetur. hoc notato dicitur quod loquedo primo modo caro Christi non est adoranda scilicet per se: sicut adoratione latrre. Illi enim soli mens se debet offerre: vt sue creationis principio sui operis actori et sue beatitudinis finis: sue creationis principio in. ps. Ipse fecit nos et non ipsi nos. Sui operis actori. ad Gal. inquit apostolus. Ipse operatur in nobis velle et perficere. per bona voluntate. Et Esa. xxvi. Omnia opera nostra operatus est in nobis. Sine beatitudinis finis. Benef. xv. dicit dominus Abraham. Ego sum merces tua magna nimis. Et ita soli deo cultus latrre per se offerendus est. Loquedo autem secundo modo scilicet per accidens ad hoc duplex consideratio venit de carne Christi: quia caro Christi aut consideratur vt nominat ipsam humanitatem per se: non vt unita: hoc modo non debetur ei adoratio latrre: sed dicitur non cuiuslibet que conuenienter exhibetur alijs creaturis: sed quadam excellentiori qua hyperdulam vocat. Alio modo accipitur vt unita diuinitati siue verbo dei. Tunc dicitur, quod est adoranda adoratione latrre: quia adoratur ipsum verbum cui unita est. vna enim adoratione adoratur Christus quantum ad vtraque naturam: sicut eadem adoratione adoratur in vno capite et pedes. Concedendum ergo, quod caro sine humanitas Christi adoranda est adoratione latrre in quantum est verbo unita: quous vt per se consideratur non sed dicitur ad hoc dicitur. Et quoniam caro Christi nunquam est separata, ideo semper consideranda est vt coniuncta, et semper adoranda latrre. Ad rationes. Ad prima respondetur, quod illa gloria intelligitur de carne siue humanitate Christi prout in se nuda consideratio consideratur. Et hoc est quod dicit Augustinus. Si homo minime separaueris a deo, illi nunquam credon nec seruis. Et Damascenus inquit. Si intelligas subtilibus intelligit quod videtur ab eo quod intelligitur inadorabilis est, scilicet adoratione latrre. Hic autem non obuiant: quoniam panis et unita est adoranda sit latrre. vnde Damascenus dicit. Non nuda carnem adoramus, sed unitam diuinitati in vnam hypostasin diuini verbi. Ad secundam patet ratio ex dictis. verum est enim quod nulli creature debetur per se. ratio sui latrre honor. s. bene per accidens, scilicet ratione alterius: scilicet diuinitatis: cui in vno et eodem supposito scilicet verbo dei unitur, cui debet honor latrre. Ad tertia patet. verum est enim: quod honor latrre non debet humanitati Christi ratione sui: in quam Christus minor est patre, sed ratione diuinitatis, cui unitur, vt dictum est.

S. Thom. Bonauen.

ps. xvij. a.

Ad primam argumetum. August. Dama.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum et contrarium.

Respondet.

Prima co conclusio.

Secunda co conclusio.

Ad primam rationem principalem.

Ad primam argumetum.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Ad quartam.

S. Thom.

Ad quintam.

expressa et apposita: dicimus enim, qd adorās hostiā non consecra- tam sub 2 ditione etiam non actuali sed habituali non peccat...

S. Thom. Bonaven. Antimodo renfis.

Ad primū argumētū.

Bonaven. Ad scdm.

Ad tertiu.

Bonaven.

Exponit li teram.

Opponit i cōtrarium. Rūdet. Bonaven.

Professio Berengarij an sit erronea vel catholica.

Bo berengarius. Sequitur qn huius partis: in quo fidem veritatis huius sacra- menti superius posita: vtz qd in hoc sacramento sit verum corpus...

Diuisio.

Questio.

Primū ar.

Scdm arg.

proficitur qd sensualiter non solum sacramentum, sed etiā cor- pus christi in veritate manibus sacerdotum tractari: frāgi, et dentibus fidelium atteri. hoc est falsum. ergo professio est fals...

Tertiu ar.

Opponit i Respōdet.

Ad primū argumētū.

Exponit li teram.

Albertus.

Diuisio.

Orte autem. Capitulū septū eiusdes partis. Et diuiditur in duas partes.

Primum vtrum diuina virtus possit cōuētere quodlibet in quodlibet.

Secūdo vtrum rationes assignate in litera propter quas corpus christi sub alia specie non sub propria nobis proponatur in altari sumendum.

Ad primū sic proceditur. Et videtur qd diuina virtus non possit quodlibet cōuētere in quodlibet.

Primū ar.

Scdm ar.

Tertiu ar. Durādus.

Quartū ar.

Quintū ar.

Opponit i cōtrarium.

Rūdet.

Scotus.

Diuisio.

Primū ar.

Scdm ar.

persona epi dicit: qd illa sola inter se mutari possunt: que habent vnius materic substantiā cōm. Itē videtur esse sententia aristot. primo de generatione: qd illa sola sunt adinuenit trans mutabilia: que cōdicant in materia.

Ambo.

S. Thom.

Ad primū arg.

Ad scdm. Boetius. Ad tertiu.

Ad quartū.

Albertus magnus.

Ad quintū. Alexander de balis.

Ad secundū. Sic proceditur. Et videtur qd rationes tres que assignantur in lite...

Primū ar.

oportet necessario accedere: qd beati angeli et homines habeant plenam visionem eorum: de quibus est fides. vnde Augustinus libro de speculo capitulo. xliiij. cum venerit visio que danda facie ad faciem promittitur: quando palam de cunctis annuntiabitur mysterijs fidei. Quod etiam videtur manifeste color ligi. primo ex illo ps. xlvij. Sicut adiuimus sic vidimus: scz hic per fidem: qd fides est auditu est. R. o. g. sic videmus dicunt sancti in civitate dei nostri. Itē ex illo Joan. g. vbi dicitur in gredietur: et egredietur: pascua inveniet: qd in libro de spiritu et anima sic exponitur. In gredietur ad cōtemplandam divinitatem salvatoris: et egredietur ad cōtemplandam divinitatem humanitatis ipsius: et vtrobiqz gloriosam refectionem inveniet. Et quo videtur manifeste haberi in visione beatifica que dicitur visio patris cōtemplatur beatus qd qd bic per fidem creditur tam de divinitate L. b. h. i. q. de eius humanitate. Ad rationem Scoti respondetur negando: qd nō includitur in obiecto beatifico quicquid ad perfectionem beati tudinis requiritur. R. Equiritur aut ad perfectionem beatitudinis ut beatus habeat quicquid velit: nec aliquid inordinabile velit ut dicit Augustinus. hoc autem recta voluntate quilibet beatus vult ut ea videat de mysterijs: ut dicit Augustinus gratie per que consecutus est beatitudinem que bic in vita et in enigmate cognovit. Et cum arguitur qd pari ratione include ret rem cuiuslibet sacramenti. Respondetur qd divini videtes essentiam cognoscunt in ea quicquid de effectibus sacramentorum per fidem traditum est nobis cognoscentes veritates omnium articulorum fidei tam pertinentes ad divinitatem: qd ad humanitatem: ut enim dicitur Jo. xvij. Hec est vita eterna: ut cognoscant te solum verum deum: et quem misisti Jesum xpm. sicut enim sancti videndo divinitatem vidēt apertissime quicquid crediderunt de divinitate. puta de unitate: essentia: et trinitate personarum: de processione verbi: et spiritus sancti. Ita clare videbunt omnia mysteria gratie nobis exhibita in humanitate salvatoris. vnde I. a. vii. fm aliam translationem dicitur nisi credideritis non intelligetis. vbi manifeste videtur qd intellectus est premium fidei. ergo necessario videtur dicendum qd ea in divina essentia videbant sancti: que hic creditur de eo. Tertia conclusio in qua dicitur: qd demones si absolute permittantur possunt naturali cognitione intelligere quodcumqz creatum intelligibile: per consequens cogitationes cordium et mysteria gratie: quo posita sunt in effectu: videtur nobis falsa quo ad omnes partes suas. Primo quo ad hoc qd pre supponit: qd demones non permittantur cognoscere cognitione naturali quantum ex se possunt cognoscere. quoniam vbi dicit Dionysius de div. no. iij. dona naturalia in demonibus integramanent: et ita naturalis cognitio in eis diminuta nō est esset autem si impedimentum aliquod presertim esset eis: ne intelligere possent ad que naturalis cognitio eorum se extendit. Secundo est falsa quo ad hoc quod dicit: qd naturali cognitione possunt intelligere quodcumqz creatum intelligibile: cum de intellectu separatis etiam beatus Augustinus dicat in per illud I. a. l. vij. Abraham nesciuit vos: qd mortui etiā sancti nesciunt quid agant viui et eorum filij: loquitur Augustinus de cognitione naturali: quia cognitio in verbo cognoscunt ut dicit Grego. gij. moralium. Tercio conclusio est falsa quo ad hoc: quod dicit omnes cogitationes cordium intelligere: quia quod est proprium solius dei non convenit demonibus. cogitationes autem directe cognoscere prout sunt in corde hominis solius dei est. dicit enim glos. super illud ad R. o. ij. in quo enim indicas etc. Corda hominum nosse solius dei est metis et secreta dignoscere. Reterea dicit biere. giiij. primum est cor hominis: et inscrutabile: qd cognoscat illud. Ego dominus scrutans corda et renes. Reterea illud quod fuit certum signum divinitatis in Christo: non potest pertinere ad cognitionem naturalem alicuius creature. hoc patet. sed cognitio cogitationum fuit certum signum divine potentie in Christo. vnde de glos. super illud luce. gj. ipse autem vidit cogitationes cordium dicit sic. In quo dat certum potentie sue signum: quia secreta cordium rimatur. Non autem verisimile est: qd de cognitione cordium. Ita singulariter scriptura deum comm. edaret: si ad eas cognoscendas demones naturali cognitione haberent facultatem. Quarto est falsa conclusio quo ad hoc: quod dicit qd etiam demones naturali cognitione si dimitterent agnoscerent mysteria gratie. falsitas huius et superioribus patet vbi ostensum est: qd nec angelis boni hoc possunt. Secundo patet ex illo math. iij. vbi dicit inquit xpo. Si filius dei es: dic vt lapides isti panes fiant. quod verbum pertractans beatus Augustinus dicit ita. cum videret inimicus dei filium tanta per miracula prodcreatum: volebat secum vt arbitror atqz ad mirans dicebat quis est iste qui nesciente me ingressus est mundum: non quidē qd de femina natus est: sed nescio vnde conce-

ptus: adest ecce mater: sed patrem inuestigare non possum. et infra. ignorabat nimirum diabolus: qd qd rudimenta preserebat infantie: quodqz esuriret ut homo: non erat fragilitas corporee: sed celestis gratie sacramentum. hec ille. ista verba non dant intelligere: qd demon naturali cognitione potuit intelligere sacramentum divine incarnationis. Ad rationem Scoti factam. Respondetur primo negando hoc principium suum: qd ens creatū est proportionatum intellectui separato: si intelligat hanc propositionem esse sicut videtur eius argumentum pretendere per adequationem: sic vt tota latitudo entis distinetur in specie attingatur naturaliter ab ipso intellectu creato separato: hoc enim videtur esse propriū solius dei. Reterea si angelus naturali cognitione possit cognoscere distincte: in specie quicquid sub latitudine entis etiam creati continetur: tunc nec illuminatio nec locutio esset in angelis: nec aliquid cognovit in mente angelica: aut humana cōcepta esse possent: que nota non esset naturaliter cuilibet angelo: quod non modo est cōtra ea qd dicta sunt: sed etiam d. ang. qui vt dicitur dicit Bonaventura in. ij. in materia de locutionibz angeloz dicit qd angeli cogitationes suas ad nutum voluntatis modo occultant nō cōicant. Secundo videt respondendum qd nō est necesse concedere qd quicquid videt angelus cognitione abstracta. agnoscat intuitu illud in actu positū: hoc maxime cōtingit: qd modus per que talis res in actu ponitur: egit dicitur ne totius creature: sicut de presentia corporis in sacramento: et de cogitationibz in corde supra diximus. Ad rationes principales in principio questionis factas. Ad primam dicendum: qd oculus noster corporeus per species sacramentales impeditur a visione corporis Christi sub eis existentis: non solum per modum tegumenti: sicut impeditur videre id: qd est vela tum quocumqz corporeo velamine: sed quia corpus Christi non habet habitudinem ad mediū: quod circumstat hoc sacramentum mediantibz proprijs accidentibz: sed mediantibus species bus sacramentalibus. Ad secundam dicendum qd angelus hominis malus vt non possunt videre oculo corporeo: sed oculo intellectuali. vnde nō est similis ratio: vt ex predictis patet de angelo: et de oculo corporeo hominis gloriificato ab illo est aliquid est visibile quod oculo corporeo etiam gloriificato visibile non est. Ad tertiam dicendum: qd ratio bene procedit: qd cōprehensores videant plena visione intellectuali corpus Christi sub hoc sacramento quia vt dictum est visio respōdet fidei tanquā premium eius. Non autem probat: qd visione corporeo videant corpus Christi in sacramento.

Ad argu.

Bonaven.

Ad primū argu.

Ad scōm.

Ad tertiu.

Primū ar.

Scōm ar.

Tertiu ar.

Oppositū cōtrarium.

Respōdet.

Ad primū arg.

Ad scōm.

Ad tertiu.

Primū ar.

Scōm ar.

Tertiu ar.

Oppositū cōtrarium.

Ridet.

S. Thom.

August.

epi. Ratio sua est: qd spēs sensibiles sunt mutatae: de ratione autem sacramento sunt spēs sensibiles. Si hoc esset verū, tūc ecclesia idolatraret, adorando id, qd ibi apparet: qd incoherentissime dicitur. Dicendum ergo ad rationem eius: qd licet spēs sensibiles sit de ratione sacri, non tñ ista, vel illa determinate. de ratione sacri altaris est qd tñ sit alio colore et figura: sed accidit ei, qd sit iste color, vel istius ista: ista figura vel alia: vnde in bñdi mutatio circa ista, dñ tñ maneat quātitas, nō mutat sacrum: sicut iam in parte dictū est. In sequenti questione dicitur. vnde si hostia cōsecrata quocumqz colore nigro vel rubro tingeretur, ad hoc remaneret ibi verum corpus Christi. Ad tertium Sic procedit. Et vt qd apparet in spē carnis, vel pueri, in altari, videtur in spē ppria. Et primo sic. Corpus xpi non est nisi sub spē ppria, vel sub spē panis, sed tūc definit esse spēs panis: qd si non est spēs ppria illa in qua vñ nullo mō erit ibi. Secundo sic. Illa ostensio est ad edificationem fidei: sed nō cōfirmat fides si xps in spē alterius carnis apparet. ergo in spē ppria apparet. Tercio sic. Nihil pōt apparere in aliquo qd nō est in eo: sed in sacro altaris nō est nisi spēs panis: que est tñ sacrum, et corpus xpi que est res cōtēta: illud aut qd ibi apparet nō est spēs panis, ergo est spēs corporis xpi. In oppositū est textus pñs: in quo dicit, qd in hoc sacro corpus xpi inuisibiliter sumit. Si autē appareret in propria spē, tunc visibiliter sumeretur. R. Ideo dicitur, qd xpi apparet in spē carnis, in altari, vel pueri, non vñ in propria spē: ita qd illa spē que apparet non est spēs ppria xpi: qd sic ostendit. qd cum in hoc sacro non sit aliqua deceptio, opz fm veritatem ibi esse illud, qd sensus percipit: sed sensus percipit parvas ibi quasdam dimensiones: quarū iudiciū ad ipsum pñt. Ergo sunt ibi ille dimensiones: sed ille dimensiones non sunt dimensiones corporis xpi: cum sint multo minores. ergo sunt ibi alie dimensiones: quā dimensiones corporis xpi, et super illas fundantur species que ibi apparent. Cum ergo spēs corporis xpi non fundent nisi sup dimensiones proprias, non videt corpus xpi ibi in specie ppria. Secundo sic. Supficies illius speciei qd ibi apparet tangit aerē circumstantem, ergo illud cuius est illa superficies est ibi sicut in loco: sed corpus Christi non est ibi sicut in loco, ergo illa species que ibi apparet nō est species corporis Christi. Est tamen hic notandum, prout dicit sanctus Thomas in scda parte, qd dupliciter attingit talis appariens, etia quāvis in hoc sacro miraculose videt caro, aut sanguis, aut etiā aliquis puer. Quis enim hoc attingit ex parte vidētis, quoz oculi immutantur tali immutatione, ac si egresse exterius viderēt carnē, aut sanguinē, vel puerū: nulla tñ immutatione facta ex parte sacramenti. Et hoc quidē vt contingere, qd vñ videtur sub specie carnis: vel pueri: alij tñ vt sicut, et prius sub specie panis: vel qd idem ad boz videt sub specie carnis, vel pueri, et postmodū sub specie panis. Hec tñ hoc pertinet ad aliquā deceptionē, sicut accidit in magozū prestigijs: qd talis spēs diuinitus formatur in oculo ad aliquā veritatē figurandam, ad hoc. qd manifeste vere corpus xpi esse sub sacro hoc: sicut etiam xps sine deceptioe apparuit discipulis emittibus in Emaus. dicit enim August. in libro de questionibus Evangelij: qd fictio nostra referat ad aliquā significatiōē, tunc non est mendacium, sed aliqua figura veritatis. Et qd per hūc modū nulla immutatio fit ex parte sacramenti, manifestū est, qd non definit esse Christus sub hoc sacramento tali apparitione facta. Quodqz vero contingit talis apparitio nō per solam immutationē vidētis, sed in specie que videtur realiter exterius existēte: et hoc idem videtur esse quando sub tali specie ab oibus videtur, et non ad boz: sed per longū tempus ita permanet: et in hoc casu quāvis dicunt, qd est vera species corporis xpi. Nec obstat qd quis non videtur ibi totus xps, sed aliqua pars corporis, vel etiā non videtur in specie inuisibili, sed in effigie puerili, quia in potestate est corpus gloriosū: qd videtur ab oculo non gloriificato vel fm totum, vel fm partē, et in effigie vel propria: vel aliena. Sed hoc videtur esse inconueniens. Primo quidem, quia corpus Christi nō pōt in propria specie videri nisi in vno loco in quo diffinitive attingitur: vnde cum videatur in ppria specie, et ad retur in celō sub propria specie non vñ in hoc sacro. Secundo qd corpus gloriosum qd apparet: vt vult post apparitionē cū voluerit disparere: sicut dicitur Luce vlti. qd dñs ab oculis discipuloz emanuit. hoc autē qd sub specie carnis in hoc sacro apparet oia permanet: quānto magis legitur esse inclusum: et multozū episcopozū cōsilio in pigide referunt: quod nephas est de Christo sentire fm propria specie. Et ideo dicitur qd manentibus dimensionibus que prius fuerūt fit miraculose quedam immutatio circa alia accidentia. puta figuram, et colozē, et alia huiusmodi, vt videat caro, vel sanguis, aut etiā puer. Et sicut prius dictum est, hic non est deceptio: quia fit in figuram

cuiusdam veritatis, scilicet ad ostendendum per hanc miraculosa apparitionē, qd in hoc sacramento est vere corpus xpi, et sanguis. Et sic patet, qd remanētibus dimensionibus, que sunt fundamenta alioz accidentiū, remanet vere corpus xpi in hoc sacramento, et qd spēs illa qd apparet nō est ppria spēs Christi. Ad rationes. Ad primā dicendū, qd adhuc species panis manet quātū ad dimensiones, que possunt subsistere, et principales erāt in sacro: quāntis coloz, et alia bñdi nō manent divina virtute hoc faciente: et ideo sub illis dimensionibus adhuc manet corpus xpi. Ad scdam dicendū, qd in hoc edificatur fides, et excitatur deuotio, qd illa accidentia sunt similia oīno accidentibus carnis xpi vere: qd nō erat de accidentibus panis, quīs nō sint ipsamet accidentia corporis xpi. Ad tertiā dicendū, qd quāntis illa accidentia carnis prius ibi nō essent: sunt tamen superinducta ad fidei instructionem divina virtute. Ad quartum Sic proceditur. Et videtur qd in casu talis apparitionis sumit corpus Christi. Et primo sic. In sumete hoc sacramētū egigitur deuotio: sed talis ostensio fit ad augmentandum deuotionem, ergo tunc magis debet sumi. Secundo sic. Ille qui consecrat secundum canones debet sumere. vt. s. ea. dicitur. c. relatū. sed hoc nō possit facere, nisi illud quod sub specie carnis appareret sumeret, ergo debet sumere. In oppositū est, qd nihil horridum est committendum in hoc sacramento, sed horrendum est comedere carnem crudam, ergo illud qd in substantia carnis crude apparet non est sumendum iuxta capitulum. forte dicas. Respondio. dicendū qd in tali casu corpus Christi non est sumendum: cuius ratio est. quia spēs sacramenti debet materie sacramenti cōpetere, sicut ablutio aque in sacramento baptismi: qd corpus Christi in hoc sacramento sub specie panis nobis proponitur: ideo vsus sacramenti est y manducationem, vt supra dictum est. Cum igitur in specie ppria, vel in specie carnis eruentate apparet, vel in simili specie, non habet rationem cibi: nō debet sumi ab eo cui sic apparet: sed ab alio cui sub specie panis apparet: si autem omnibz sub specie carnis appareret, tunc debet cum reliquis poni. Ad ratio nes. Ad primā dicendū, qd deuotio non excitatur hic ad manducandum, quia non in specie cibi proponitur: sed ad venerandum. Ad secundam dicendū, qd sacerdos debet iterum celebrare, vt quidam dicunt, et corpus xpi sumere: et si in secundo accideret in tertio consecret. Quidam autē dicunt qd in tali casu sufficit spūalis manducatio, nec propter hoc fit trasgressio constitutionis ecclesie, quia non intelligitur nisi quando sacramentum est in specie consueta. Ad ea enim que frequenter accedunt leges aptantur. Rego. Non hoc verba sunt Aug. ex potentis illud Joan. vi. Spūs est qui viuificat: caro autē non prodest quidquā. Et loquitur Augustinus in p̄sona domini quod ipse Christus eponat quod dixerat dicit. Ad hoc corpus quod videtis. i. non sub illa specie que a vobis videtur nūc. quam. i. sub qua effusum sunt. et. Ipsum scilicet corpus manducabitis, et sanguinem bibetis in veritate: non ipsum in sua specie propria: quia sensibz humanis subiciatur sine visibilis sit: ita qd affirmatio vel negatio non referatur ad substantiam corporis, sed ad speciem propriam, scilicet et sacramentalem. Ipsum quidem inuisibiliter. i. in aliena specie scilicet panis, sub qua a nullo oculo, scilicet corporeo etiam gloriificato videtur: vt dictum est in questione. Non ipsum visibiliter. i. in propria specie visibiliter. i. sub aliqua specie sensibili vt panis, vel vini. Inuisibiliter intelligi. i. spūs sub speciebus illis non videtur: tamen tenendum est ibi verum Christi corpus et sanguinem contineri. Quereret fortassis aliquis simplex, quomodo stat istud capm cum illo vulgato sermone oīm fidelium, qui in missa dicunt se vidisse corpus Christi: dicendum qd per visum non accipitur corpus Christi, sed solum sacramētū illud: qd scz non pertingit visus ad ipsam substantiam corporis Christi: sed solum ad species sacramentales. sensus ergo est. vidi corpus xpi. i. sacramentū sub quo vere est corpus xpi: vnde videre etiam dicimus qd credimus. iuxta illud Apostoli. i. ad Corinth. iij. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem.

Ad primū arg.

Ad scōm.

Ad tertiu.

Primū ar.

Scōm ar.

Oppositū cōtrarium.

Ridet.

Ad primū argumētū. Ad scōm.

Expositū li teram.

Questio.

Respōdet.

- 1 Infidelis si sumat species sacramenti, sumit corpus Christi sub sacramento.
2 In prepositio qualiter denotet terminum.
3 Corpus Christi an sumatur cum deitate, et anima.

Quid est xpm manducare. Sequitur. giiij. pars huius distinctionis, in qua magister Gratianus locutus est de duplici manducatione corporis Christi, multas ambiguitates inducit ad ostendendum distinctionem boni modorum. Et diuiditur hoc capitulo in 55 iij

tulum in duas partes. In prima ponit duos modos manducandi, vni scilicet sacramentalem, quo boni & mali edunt: alterum spirituale, quo boni solum manducant. secundo ponit quod indigne sumens hoc sacramentum, magna sibi accumulata damnatione. secunda ibi, si accipit. Pro ampliori intelligentia huius capituli queruntur quatuor.

- 1. Primo vtrum corpus christi debeat sumi per modum manducationis.
2. Secundo vtrum debeant distingui duo modi manducandi corpus christi sacramentaliter & spiritualiter.
3. Tertio vtrum homo peccator possit corpus christi sacramentaliter sumere.
7. Quarto vtrum peccator sumens corpus christi sacramentaliter semper peccet damnabitur.

Ad primum. Sic procedit. Et videt quod corpus christi non debeat sumi per modum manducationis. Et primo sic. Sed manducatur per os intrat. Omne autem quod per os intrat in ventrem vadit: per secessum emittitur et dicitur mat. 23. quod dignitati corporis christi non cooperit. ergo non debet per modum manducationis sumi. Secundo sic. Quod manducatur ad manducantem trahitur: sed sicut dicit Dionysius in c. di. no. nos non trahimus deum ad nos: sed magis nos in deum. ergo non debemus deo coniungi per modum manducationis. Tertio sic. hoc sacramentum ordinatur ad refectionem mentis: sed refectione mentis que erit in prima erit per visionem. ergo debet dari christi corpus videndum: non manducandum. In oppositum est textus presentis capituli: in quo aperte innuitur: quod corpus christi datur nobis per modum manducationis: quod factum non esset: nisi convenientissimum esset. Item Jo. vi. dicitur. Caro mea vere est cibus. sed vltus cibi non est ut videatur: sed ut manducetur. ergo non debet videri tantum corpus christi: sed manducari. Respondendum est: ad perfectionem non legis egigitur: quod sit aliquid factum in quo nobis christus realiter coniungatur: & unatur non solum per participationem virtutis eius: sicut est in alijs sacramentis: & quod sacramentum est sensibile signum. Ideo oportet quod aliquid sensui vltus sacramenti approprietur. in sensibus autem est triplex differentia. Quaedam enim sensibus nec coniungantur: nec unantur: sicut ea que continentur per modum extrinsecum: ut in visu precipue accidit & auditu & etiam olfactu sed solum similitudines sensibilibus ad sensum referunt. Quaedam autem sensibilia coniunguntur quibusdam sed non unantur realiter: sed per assimilationem qualitatis sui: sicut accidit in tactu: quia qualitates tangibilibus immutatur tactum: nec tamen ex tangente tacto fit vni: nisi secundum quid. Quaedam autem coniunguntur: & unantur: sicut accidit in cibis: & potibus: ideo sumptio huius sacramenti congrue per modum manducationis fit. Alia vero sacramenta non legis quibus per virtutem eis inditam ego similitudines sensibilibus ad sensum referunt. Quaedam autem sensibilia coniunguntur quibusdam sed non unantur realiter: sed per assimilationem qualitatis sui: sicut accidit in tactu: quia qualitates tangibilibus immutatur tactum: nec tamen ex tangente tacto fit vni: nisi secundum quid. Quaedam autem coniunguntur: & unantur: sicut accidit in cibis: & potibus: ideo sumptio huius sacramenti congrue per modum manducationis fit. Alia vero sacramenta non legis quibus per virtutem eis inditam ego similitudines sensibilibus ad sensum referunt.

Primum ar.
Secundum ar.
Tertium ar.
Oppositum i contrarium.
Ridet.

Ad primum arg.
Ad secundum.
Ad tertium.

Primum ar.

Ad primum. Sic procedit. Et videt quod corpus christi non debeat sumi per modum manducationis. Et primo sic. Sed manducatur per os intrat. Omne autem quod per os intrat in ventrem vadit: per secessum emittitur et dicitur mat. 23. quod dignitati corporis christi non cooperit. ergo non debet per modum manducationis sumi. Secundo sic. Quod manducatur ad manducantem trahitur: sed sicut dicit Dionysius in c. di. no. nos non trahimus deum ad nos: sed magis nos in deum. ergo non debemus deo coniungi per modum manducationis. Tertio sic. hoc sacramentum ordinatur ad refectionem mentis: sed refectione mentis que erit in prima erit per visionem. ergo debet dari christi corpus videndum: non manducandum. In oppositum est textus presentis capituli: in quo aperte innuitur: quod corpus christi datur nobis per modum manducationis: quod factum non esset: nisi convenientissimum esset. Item Jo. vi. dicitur. Caro mea vere est cibus. sed vltus cibi non est ut videatur: sed ut manducetur. ergo non debet videri tantum corpus christi: sed manducari. Respondendum est: ad perfectionem non legis egigitur: quod sit aliquid factum in quo nobis christus realiter coniungatur: & unatur non solum per participationem virtutis eius: sicut est in alijs sacramentis: & quod sacramentum est sensibile signum. Ideo oportet quod aliquid sensui vltus sacramenti approprietur. in sensibus autem est triplex differentia. Quaedam enim sensibus nec coniungantur: nec unantur: sicut ea que continentur per modum extrinsecum: ut in visu precipue accidit & auditu & etiam olfactu sed solum similitudines sensibilibus ad sensum referunt. Quaedam autem sensibilia coniunguntur quibusdam sed non unantur realiter: sed per assimilationem qualitatis sui: sicut accidit in tactu: quia qualitates tangibilibus immutatur tactum: nec tamen ex tangente tacto fit vni: nisi secundum quid. Quaedam autem coniunguntur: & unantur: sicut accidit in cibis: & potibus: ideo sumptio huius sacramenti congrue per modum manducationis fit. Alia vero sacramenta non legis quibus per virtutem eis inditam ego similitudines sensibilibus ad sensum referunt.

Ad primum arg. Ad secundum. Ad tertium. Sic procedit. Et videt quod corpus christi non debeat sumi per modum manducationis. Et primo sic. Sed manducatur per os intrat. Omne autem quod per os intrat in ventrem vadit: per secessum emittitur et dicitur mat. 23. quod dignitati corporis christi non cooperit. ergo non debet per modum manducationis sumi. Secundo sic. Quod manducatur ad manducantem trahitur: sed sicut dicit Dionysius in c. di. no. nos non trahimus deum ad nos: sed magis nos in deum. ergo non debemus deo coniungi per modum manducationis. Tertio sic. hoc sacramentum ordinatur ad refectionem mentis: sed refectione mentis que erit in prima erit per visionem. ergo debet dari christi corpus videndum: non manducandum. In oppositum est textus presentis capituli: in quo aperte innuitur: quod corpus christi datur nobis per modum manducationis: quod factum non esset: nisi convenientissimum esset. Item Jo. vi. dicitur. Caro mea vere est cibus. sed vltus cibi non est ut videatur: sed ut manducetur. ergo non debet videri tantum corpus christi: sed manducari. Respondendum est: ad perfectionem non legis egigitur: quod sit aliquid factum in quo nobis christus realiter coniungatur: & unatur non solum per participationem virtutis eius: sicut est in alijs sacramentis: & quod sacramentum est sensibile signum. Ideo oportet quod aliquid sensui vltus sacramenti approprietur. in sensibus autem est triplex differentia. Quaedam enim sensibus nec coniungantur: nec unantur: sicut ea que continentur per modum extrinsecum: ut in visu precipue accidit & auditu & etiam olfactu sed solum similitudines sensibilibus ad sensum referunt. Quaedam autem sensibilia coniunguntur quibusdam sed non unantur realiter: sed per assimilationem qualitatis sui: sicut accidit in tactu: quia qualitates tangibilibus immutatur tactum: nec tamen ex tangente tacto fit vni: nisi secundum quid. Quaedam autem coniunguntur: & unantur: sicut accidit in cibis: & potibus: ideo sumptio huius sacramenti congrue per modum manducationis fit. Alia vero sacramenta non legis quibus per virtutem eis inditam ego similitudines sensibilibus ad sensum referunt.

Ad tertium. Sic procedit. Et videt quod corpus christi non debeat sumi per modum manducationis. Et primo sic. Sed manducatur per os intrat. Omne autem quod per os intrat in ventrem vadit: per secessum emittitur et dicitur mat. 23. quod dignitati corporis christi non cooperit. ergo non debet per modum manducationis sumi. Secundo sic. Quod manducatur ad manducantem trahitur: sed sicut dicit Dionysius in c. di. no. nos non trahimus deum ad nos: sed magis nos in deum. ergo non debemus deo coniungi per modum manducationis. Tertio sic. hoc sacramentum ordinatur ad refectionem mentis: sed refectione mentis que erit in prima erit per visionem. ergo debet dari christi corpus videndum: non manducandum. In oppositum est textus presentis capituli: in quo aperte innuitur: quod corpus christi datur nobis per modum manducationis: quod factum non esset: nisi convenientissimum esset. Item Jo. vi. dicitur. Caro mea vere est cibus. sed vltus cibi non est ut videatur: sed ut manducetur. ergo non debet videri tantum corpus christi: sed manducari. Respondendum est: ad perfectionem non legis egigitur: quod sit aliquid factum in quo nobis christus realiter coniungatur: & unatur non solum per participationem virtutis eius: sicut est in alijs sacramentis: & quod sacramentum est sensibile signum. Ideo oportet quod aliquid sensui vltus sacramenti approprietur. in sensibus autem est triplex differentia. Quaedam enim sensibus nec coniungantur: nec unantur: sicut ea que continentur per modum extrinsecum: ut in visu precipue accidit & auditu & etiam olfactu sed solum similitudines sensibilibus ad sensum referunt. Quaedam autem sensibilia coniunguntur quibusdam sed non unantur realiter: sed per assimilationem qualitatis sui: sicut accidit in tactu: quia qualitates tangibilibus immutatur tactum: nec tamen ex tangente tacto fit vni: nisi secundum quid. Quaedam autem coniunguntur: & unantur: sicut accidit in cibis: & potibus: ideo sumptio huius sacramenti congrue per modum manducationis fit. Alia vero sacramenta non legis quibus per virtutem eis inditam ego similitudines sensibilibus ad sensum referunt.

Joan. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua: & spiritu sancto &c. Ita etiam hoc sacramentum est cibus spiritualis. vnde dicitur loquens de hoc sacramento dicit Joan. vi. verba que ego locutus sum vobis spiritus & vita sunt. sed circa baptismum non distinguitur duplex modus sumendi illud: scilicet spiritualiter & sacramentaliter. ergo nec circa hoc sacramentum debet distinctio adhiberi. Secundo sic. Ea quorum vnum est propter alterum non debent adinueniri diuini. quia vnum ab alio specie trahitur. sed sacramentalis manducatio ordinatur ad spirituales sicut ad finem: non ergo debet sacramentalis manducatio contra spirituales diuini. Tertio arguitur quod sint plures modi manducandi. vltus sacramenti dicit manducatio: sed in hoc sacramento sunt tria: scilicet id quod est sacramentum tantum id quod est res & sacramentum: & id quod est res tantum. ergo debent esse tres modi manducationis. Quarto in baptismo fit tria membris diuini suscipientium. Quidam enim suscipiunt rem & sacramentum: quidam sacramentum & non rem: quidam rem & non sacramentum. sed susceptio huius sacramenti dicit manducatio ergo hic etiam deberet distingui triplex modus manducandi. In oppositum est textus presentis: in quo aperte distinguitur isti duo modi. Secundo ad idem est glossa super illud. i. cor. xi. Qui manducatur: & bibit indigne. dicit glossa. duos esse modos manducandi vni sacramentale: alium spirituale. Rationes dicuntur: quod conuenienter distincti sunt isti duo modi sumendi siue manducandi hoc sacramentum. quod diuino potest capi a tribus: vt dicit magister Alexander & Bonaventura in. iij. di. q. 3. & dispositio ne fumentur: quod quidam accedunt male dispositi: & manducant sacramentaliter tantum. Quidam bene: & bi spiritualiter. Item etiam a modo sumendi sumitur distinctio sic. Quia quidam suscipiunt ore corporis: & bi sacramentaliter. Quidam vero ore cordis: & bi spiritualiter. vnde fm duplex os duplex est manducatio. tertio os distinctio & magis proprie ex ipso facta: quod duplicem habet: vt corpus christi verum: & corpus christi mysticum: quod si vna accipitur sine altera sumens corpus christi verum manducatur sacramentaliter: sumens corpus christi mysticum manducatur spiritualiter. vnde Innocentius tertius inquit. dupliciter corpus comeditur: quia dupliciter intelligitur. verum quod de virgine trahitur: in cruce penditur: mysticum quod est ecclesie spiritu dei vegetata. Ad rationes. Ad primum dicendum: quod circa baptismum & alia huiusmodi sacramenta similis distinctio adhibetur. Nam quidam suscipiunt tantum sacramentum: quidam vero sacramentum & rem sacramenti. hoc tamen differat quod cum alia sacramentum in vltu materie percipere sacramentum est ipsa perceptio sacri. hoc autem sacramentum perficitur in consecratione materie: ideo vterque vltus est consequens hoc sacramentum. In baptismo autem & alijs sacramentis characterem impimentibus illi qui accipiunt sacramentum aliquando recipiunt effectum spirituales: scilicet facti sunt: quod non accidit in hoc sacramento: ideo magis in hoc sacramento distinguitur vltus sacramentalis a spirituali: quod in baptismo. Ad secundum dicendum: quod factus alius manducatio que pertingit ad spirituales non diuiditur contra spirituales: sed includit ab ea. Si illa spiritualis manducatio contra spirituales diuiditur: que effectum non consequitur sicut imperfectum quod non pertingit ad perfectionem speciei diuiditur contra perfectum. Ad tertium dicendum: quod id quod est hic res & factum nunquam separatur ab eo: quod est factum tantum & separat vltus eius: quod est factum tantum esset actualis vltus: & ideo penes hoc non debet sumi aliquis modus manducationis spiritualis. Ad quartum dicendum: quod hic etiam posset fieri talis distinctio: in quibusdam enim coniunguntur due manducationes: & bi suscipiunt rem & sacramentum. in quibusdam separantur: & bi suscipiunt vel rem tantum: vel sacramentum tantum. Sed quod hoc omnino magis se tenet ex parte suscipientium: quod ex parte sacramenti: ideo non est propria huic sacramento sicut baptismum.

Ad tertium. Sic procedit. Et videt quod peccator non manducet corpus christi sacramentaliter. Primo sic. hoc factum dicit esse magis factum deo ritatis: vt. i. e. dist. hoc factum. s. sicut infideles priuati fide: ita peccatores charitate. s. infideles non videntur posse sacramentaliter sumere hoc factum: cum in forma huius facti dicitur mysterium fidei. ergo pari ratione nec aliquis peccator potest corpus christi sacramentaliter manducare. Secundo sic. dicitur sapientia. In maiore anima non introibit sapientia: nec in corpore subditio peccatis habitabit. s. spiritus qui est res cetera in hoc factum est dei sapientia: vt habetur. i. ad cor. iij. ergo a peccatore sumi non potest. Tertio sic. spiritus iste non vadit in ventrem: s. in mentem. Non autem vadit in mentem peccatoris. ergo nullo modo corpus christi sumit. Quarto nihil indecens dicit fieri a sapientibus hoc est valde indecens: quod corpus tam pretiosum in immundo corpore ponatur. ergo cum corpus peccatoris sit immundum non recipit verum corpus christi. In oppositum est textus presentis: in quo dicit Augustinus. epim manducare non hoc solum est in sacro corpus eius

Secundum arg.
Tertium ar.
Quartum ar.
Oppositum i contrarium.
Secundum opi.
Ridet.
Alexander de balis.
Bonavent.
Ad primum arg.
Ad secundum.
Ad tertium.
Ad quartum.
Primum ar.
Secundum ar.
Tertium ar.
Quartum ar.
Oppositum i contrarium.

Secunda opp.
Tertia opp.

Ridet.
S. Eboni.

Ad primum arg.

Ad secundum.

Exponit li.
Questio.
Ridet.

Adde quod est.
Fm quod est.
Fm quod est.
Fm quod est.

eius assumere multi enim indigni accipiunt de quibus dicit apostolus 1. cor. 11. Secundo sic. magis videtur consecrari corpus christi quam sumere: sed peccator potest consecrari. ergo & sumere. Tertio sic. corpus christi non est magis nobile sub sacramento: quam sub propria specie. sed in specie propria permixtum est peccatoribus: tractari ergo etiam sub specie sacramenti a peccatoribus manducari potest. Rationes dicuntur. quod circa hanc questionem vt tangit sanctus Thomas. iij. quidam dixerunt corpus christi sibi rei veritatem a peccatoribus non sumi: sed quod cito labijs peccatoris tangatur: tam cito desinebat sub speciebus esse corpus christi. sed isti errauerunt. intantum enim dignitati sacramenti deferebat. quod derogabant veritati huius sacramenti: ad quam pertinet quod species vltus manentibus corpus christi sub eis esse non desinat. quod sic ostendit. cum enim vere corpus christi sub speciebus sit per consecrationem panis & vini in substantiam corporis christi species res manentibus non poterit esse quod desit sibi esse corpus christi: nisi per contrarium aliquid mutatione eius. quod prius conuertebatur in corpus christi. & quod de illo non manent nisi species sole que ad vtrosque substantiam conuertit se habent: sicut subiectum in naturalibus mutationibus duabus formis: ideo quoad species non mutantur nullo modo desinit esse ibi corpus christi: sicut nec in mutationibus formalibus forma introducta dicit esse in subiecto: donec subiectum ad formam aliam transmutetur. Species autem in aliquid transmutari non cooperit nisi sibi quod habent aliquam proprietatem substantie in hoc quod sunt sine subiecto. vnde nihil potest transmutare eas ad aliam substantiam: nisi quod transmutaret substantiam panis & vini: sibi ibi esset quod solus tactus laborum vel diuisio que est per dentes vel tractio in ventrem non faceret: sed sola digestio que est a calore naturali conuertente cibum. vnde per quod veritati sacramenti derogat qui dicit quod ad solum tactu laborum desinit esse corpus christi a peccatore sumptum. ideo hac opinione tangit heretica de medio sublata eius contrarium ab omnibus tenetur. Ad rationes. ad primum dicendum: quod si infidelis sumat species sacramentales corpus christi sub sacramento sumit. vnde manducatur epim sacramentaliter: si sacramentaliter viderit nomen verbum cuius manducationis ex parte manducati: quod quicumque sumit species sacramentaliter manducatur. i. sumit hoc. quod est sacramentum in eucharistia. vnde corpus christi. Si autem sacramentaliter determinat verbum ex parte manducantis: tunc proprie loquendo infidelis non manducatur sacramentaliter: quod hoc modo solus ille sacramentaliter manducatur qui vultur cibo illo visibili ut factum: quod non facit infidelis. quod cum circa id quod est significatum in hoc sacramento error non vultur speciebus illis ut sacramentum: cum non credit in epim sibi quod sub hoc sacro continetur. sed magis vultur illos ut simplicis cibum. ideo non est simile de infidelis & de peccatore fidelis. Ad secundum dicendum: quod auctoritas illa loquitur de spirituali in habitatione & non de sacramentali vel corporali. quod epim etiam peccatoribus corpus suum tractandum exhibuit. vt dicit Bonaventura. intelligitur quantum ad effectum gratie gratum facientis non quantum ad substantiam. Ad tertium dicendum: quod cum dicitur quod cibus iste non transit in ventrem: sed in mentem: non ideo dicitur quod non feratur in ventrem. sed quod venter ex illo non cibatur. hoc enim prepositio in non denotat terminum motus localis. sed finem sumptionis. vadit enim quasi localiter quocumque species vadunt. sed non sumitur propter ventris repletionem: sicut corporales cibi. sed propter mentis refectionem in qua eius effectus recipitur non ipsa materia corporis. quod mente in habitare per essentiam sola diuinitas potest. Ad quartum dicendum: quod illud est verum si corpus christi cum a peccatore sumitur aliqua immundicia contraheret. hoc autem non est hic. quod labia peccatoris non tangit nisi species: sub quibus secundo veritatem est corpus christi. preterea etiam in hoc sacramento christus dat exemplum mansuetudinis & humilitatis. videtur quod notauimus. s. e. dist. ca. qui seclerate. Ad quartum. Questio est hic. An Jo. thetonici. vtrum corpus christi sumatur cum deitate & anima. r. h. d. q. non & in hoc non bene dicit. quod in hoc sacramento sumitur totum illud quod est sibi sicut ex vi sacramenti: sive ex rationali concomitantia. cum autem in hoc sacramento sit ipse christus. s. perfectus in corpore anima & diuinitate: vt in caplo ante benedictionem. s. e. dist. in. s. c. inuitat. & in. c. anguli. necessario etiam concedendum est. quod corpus christi cum anima & deitate sumatur: quoniam quocumque non separantur sibi esse quocumque vnum eorum sumitur non potest sumi sine alio: sed vnum esse anime christi & corporis sicut materie & forme. ergo cum corpus christi sumitur etiam anima sumitur. & idem arguitur de diuinitate cui corpus & anima unantur in vno supposito verbi dei. quod autem Augustinus. inducit in gol. hic quod in sepulchro totus christus dicit fuisse sed non totum quod fuit in christo sibi humanitatem non est ad

propositum: quod illud verum est sibi propter separationem anime a corpore christi in triduo. hic autem in sacramento per consecrationem nulla est separatio: nec anime a corpore nec amborum. anime & corporis a diuinitate. [non est hoc solum. s. s. in re] in sacramento rem significatam & continentam. s. s. q. multi sic manducantes non tantum fructum non recipiunt: sed etiam damnationem incurrunt [sed christi manducare] perfecto modo manducationis qui est quod sacramentum sumitur cum perceptione effectus sui qui est vniio cum christo. hoc est quod sequitur [sed quomodo dicit] Jo. vi. [qui manducatur carne &c.] potest referri ad carnem & sanguinem mysticum, & tunc est sensus [qui manducatur &c.]. i. incorporatur corpori mystico per vniionem fidei & charitatis [in me manet] quod charitas facit esse deum in homine & euerget. Jo. vi. qui manet in charitate in deo manet & deus in eo. Si referatur ad manducationem sacramentalem tunc est sensus [qui manducatur carnem]. scilicet digne [in me &c.]. i. consequitur effectum huius sacramenti: quoniam est in deo manere per charitatem. & hoc est perfecte manducare. quod iste est finis huius sacramenti. & per consequens institutio eius. & si accipit indigne. h. pars. sicut enim dicitur gne accipientes effectum consequuntur sacramenti: videlicet fructum vite eterne: secundum illud Jo. vi. qui manducatur meam carnem & bibit meum sanguinem habet vitam eternam. ita indigne suscipientes in penam sue presumptionis temeritatis & irreuerentie ac contemptum diuine maiestatis incurrit magnum tormentum damnationis eterne.

- 2. Secunda sunt in corporali manducatione.
4. Manducare christum spiritualiter contingit dupliciter. Et quid dicatur. num. 6.

Quid paras. Sequitur secundum capitulum huius par. tis, quod diuidit in duas partes. In prima ostendit diuersitatem sacramentalis manducationis a spirituali. in secunda ostendit penes cuius virtutis actum attendatur manducatio spiritualis. s. per actum fidei formate. s. h. b. i. c. e. d. e. Pro pleniori intelligentia huius capituli queruntur quatuor.

- 1. Primo vtrum ex actu fidei sit dicenda manducatio spiritualis.
3. Secundo vtrum solius hominis sit hoc sacramentum sumere spiritualiter.
5. Tertio vtrum qui non manducatur sacramentaliter manducet spiritualiter.
7. Quarto vtrum hoc sacramentum habeat maiorem efficaciam in fumente illud sacramentaliter & spiritualiter: quam in fumente tantum spiritualiter.

Ad primum sic procedit. Et videt quod ex actu fidei non sit dicendus quis manducare corpus christi spiritualiter. Et primo sic. si credere est spiritualiter manducare cum multi peccatores & credant & deuotionem aliquam habeant: vt quod sibi hoc spiritualiter manducet. hoc autem est contra angustinum qui dicit. quod nullus spiritualiter manducatur nisi qui est membrum christi & manet in eplo. ergo si actus fidei etiam cum charitate sufficit ad spiritalem manducationem. ergo omne quod credimus & diligimus manducamus. ergo cum multa alia credamus: quod hoc sacramentum vel rem huius sacramenti: videtur quod manducatio spiritualis sit omnium articulo. quod nemo sane mentis concederet. & quod manducatio non sit huic facta & eius rei propria. Secundo sic. manducatio spiritualis est dicta ad similitudinem materialis. sed qui comedit materialiter incorporatur sibi cibum qui autem creditur diligit epim incorporatur eplo. ergo potius manducatur: quod manducet. ergo vt quod manducatio spiritualis qua quis manducatur in actu fidei & charitatis non consistat. In oppositum est textus presentis. in quo dicit Augustinus. crede & manducasti. item Jo. vi. qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet si igitur vita spiritualis non est sine manducatione spirituali. & viuere est in nobis per fide. ergo vel credere est manducare vel non sine manducatione. Rationes dicuntur. declarandi vniio duo articuli in primo ostendit quare spiritualis manducatio dicitur manducatio. & propter quas similitudines a corporali manducatione hoc nomen transferretur ad spiritalem. in secundo respondendo quod assignabit concomitentia ppter quod beatus Augustinus in lra huius. c. assignat. fidei per dilectionem operantis spiritalem manducationem. Pro quo notandum cum dno Alberto mag. super Jo. vi. quod in corporali manducatione sunt sex a quibus hoc nomen transferretur ad spiritalem. quorum vnum est cibi attritio: quod natura sibi facit vt vniio quodque minimi apte fungi possit id quod est vniio in cibo: sibi est deglutitio. tertium est digestio. quartum est purificatio. quantum ad membra delatio. quintum est vniio qua vniio membra. & de corpore efficitur. attritio est freques reditio mandibularum & oris super

Diuisio.

Primum ar.

Secundum ar.

Oppositum i contrarium.

Ridet.

Albertus magnus.

idem. qui videtur in spirituali manducatione frequenter reditus mensuris et rōnis super cibum spiritualem: et bene dicitur quid a quo. et in quo effectu, et propter quid accipitur. i. Cor. xij. potest autem spiritum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat deglutitio est in sumptione cibi: ita quod cibus sit in manducate: et sic in spirituali manducatione cavendum est: ne manducatio extra cibum remaneat per infidelitatem vel dissensum: nec quod cibus maneat extra ipsum per gratie privationem. Jo. vj. qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem: in me manet: et ego in eo. dicitur autem que est separatio puri ab impuro referatur ad comedentem: quod in cibo ibi nihil est impurum: sed impurum in comedente quod impedit nutrimentum, et tunc oportet quod humor malus digeratur, et ejiciatur. Hierem. xv. Si separaveris purum a villi: quasi os meum eris. de functione autem qua interior per venas nutrimentum fugit in magis est attendendum: quod illa spiritus desiderio incorporandi in ipso quo desiderio ipsum in nos tradimus? et nos in ipsum. Et sa. lxxvi. declinabo in vos quasi flumen pacis, et quasi torrentem inundantem. et. i. vt fugatis ad vbera portabuntur. Relatio autem ad membra spiritualia: per perficitur quando cibus iste in virtutibus cordis mittitur: vt in ratione sit claritas lucis: in voluntate feruor dilectionis: in memoria confirmatio meditationis absque obliuione in concupiscibili desiderio boni: in irascibili indignatio peccati: in sensibili imaginatio exempli in tota anima dulcedo spiritualis cibi. Sapientie. vij. per nationes in animas sanctas se transfert. Sic in oibus interioribus suis infusus: qui dicitur sicut adipe et pinguedine repletur anima mea. ps. lxxij. Et sa. lxx. audite audientes me: et comedite bonum, et delectabitur in crassitudine anime vestra. vno autem perficitur in hoc, quod ipse vnum in spiritu eius viuificatur: quod iste cibus non mutat in nos: sed nos in ipsum et meliores efficiuntur. Jo. xvi. tu in me, et ego in eis. i. ad Cor. v. qui adheret deo vnus spiritus est cum eo. hoc de primo in iusta Albert. mag. vbi. s. Jam refert ridere questionem quod erat secundo articulo faciendum dicimus enim, quod conuenienter ascribitur fidei formate: sine per dilectione operanti manducatio spiritualis, quod facile est iam dictis dñi Alber. in. j. articulo manifestum fit hoc modo. licet enim (vt dictum est) sequi occurrat in manducatione corporalis: quibus nomen manducationis ad spiritalem refertur: nihilominus duo videntur esse principalia inter alia a quibus fit huius nominis translatio: vbi masticatio, et incorporatio: sine vno. cum autem id quod masticationi videtur in spirituali manducatione sit reditus mentis sine rationis recogitatio super cibum spiritualem. s. carnem christi pro nobis expositam in pretium ad redimendum, et in cibum ad reficiendum, et hoc magis ad fidei virtutem pertinet, et incorporatio sine vno que sequitur magis virtuti charitatis conueniat: que vt ait beatus Dionys. virtus est vnitua. vnde aplosus. Joan. iij. qui manet in charitate in deo manet, et deus in eo: sequitur primo quod ad hoc quod quis spiritualiter manducet regitur recogitatio fidei, et affectio charitatis. in primo est masticatio. in secundo incorporatio: sine vno. quod bis est duobus magis integratur manducatio spiritualis. Secundo sequitur quod conuenienter fidei formate per charitatem ascribitur manducatio spiritualis. Notanter autem dicimus formate per charitatem: quia non sufficit ad manducationem spiritualem quaslibet fides: sed fides per dilectionem operans. Concordat Alexander de balis, et dominus Bonavent. Ad rationes Ad primam dicendum, quod ratio illa procedit de fide informi: concedimus autem, quod illa non sufficit sicut dicitur est. Ad secundam dicendum, quod proprie loquendo non queritur de fide et recogitatio fidei dicitur masticatio: sed illa que cibi. et ideo non queritur actus credendi manducare nos facit: nisi ille sit: qui est spiritus carnis Christi pro nobis ad redimendum expositus: vbi fuit eius decotio, et ad reficiendum vbi vera fuit refectio. Ad tertium quod obicitur de assimilatione dicendum, quod non est omnimoda similitudo. est tamen similitudo sufficiens ad transmutationem: quia sicut hic corporaliter est masticatio, et incorporatio: ita in manducatione spirituali. sed in hoc est dissimilitudo: quia in corporali manducans conuertit in se cibum quia dignior et nobilior est cibo. in spirituali autem econuerso: quia cibus est nobis dignior et perfectior et completior. ideo in ipsum potius mutatur et incorporatur: quam econuerso. Ratio autem non valet: quia non est omnino simile, et in transmutatione non oportet omnimodam attendi similitudinem: sed sufficit reperire aliqualem.

Ad secundum Sic proceditur. Et videtur quod non solum hominis fit hoc sacramentum sumendum spiritualiter: sed etiam angelorum. Primo sic. Quicquid potest manducare sacramentaliter: potest etiam manducare spiritualiter. sed angelus in carne assumpta potest manducare sacramentaliter: vt videtur: ergo etiam

sine corpore assumpto potest manducare spiritualiter. Secundo sic super illud. ps. panem angelorum manducauit homo dicit glo. corpus Christi qui est vere cibus angelorum. sed hoc non esset: nisi angelus spiritualiter Christum manducaret ergo angelus spiritualiter Christum manducat. Tertio Augustinus dicit super Jo. hunc cibum et potum vult intelligi corporis et membris suorum. quod est ecclesia in predestinatis: sed ad istam societatem non solum pertinent homines. sed etiam sancti angeli. ergo angelus sancti spiritualiter manducant. Quarto Augustinus in libro de verbis dñi dicit. spiritualiter manducatus est christus quomodo ipse dicit. qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo. sed hoc conuenit non solum hominibus: sed etiam sanctis angelis in quibus per charitatem est christus et ipsi in eo. ergo videtur quod spiritualiter manducare non solum fit hominibus: sed etiam angelorum. In oppositum est textus. pñtis. c. vbi dicit Augustinus. crede et manducauit. ergo soli creditur et habetur fide christi cui desiderio sumendi hoc factum est manducare spiritualiter hoc factum. Rideo dicitur quod manducare spiritualiter hoc sacramentum proprie non competit angelis, quod dupliciter probatur. tum quod manducatio est usus sacramenti: sed sacramenta non sunt data angelis ad usum: sed hominibus. ergo angelus non possunt sacramentaliter manducare hoc sacramentum. Secundo sic christus non proponit angelis ad manducandum sub sacramentis: sed in nuda veritate. ergo non manducant hoc sacramentum spiritualiter. Est tamen hic notandum quod aliud est manducare hoc sacramentum spiritualiter: et aliud manducare Christum spiritualiter: quod primum non competit angelis: sed secundum hoc dicitur aliud modo. angelus quidem quodammodo spiritualiter manducare non potest. cum enim spiritualiter manducare sit ipse incorporari: sicut hoc aliis Christum manducare potest: sicut quod eius membra effici potest et Christus esse caput eius. est autem Christus caput angelorum quodammodo. quod sicut ratione influentia et sicut conformitate nature in genere, et quodammodo non. quod non sicut conformitatem in specie. ideo vno modo spiritualiter manducant hoc factum: et alio modo non. vel sic ostenditur. in hoc sacramentum continetur ipse christus non quidem in specie propria: sed in specie facti. et dupliciter ergo contingit spiritualiter manducare Christum. vno modo prout in sua specie consistit: et hoc modo spiritualiter manducant christum in quantum est vniuersum fructione charitatis specte et visionis manifeste. alio modo contingit spiritualiter manducare christum prout est sub speciebus huius sacramenti. s. aliquis credit in christum cui desiderio sumendi hoc factum, et hoc non solum est manducare christum spiritualiter: sed et spiritualiter manducare hoc factum, quod non competit angelis. et ideo angelus si spiritualiter manducet christum non tamen tunc eis spiritualiter manducare hoc factum. Ad rationes. Ad primam rationem. negando minoram quod si angelus assumpto corpore spiritus masticaret: non tamen manducaret sacramentaliter: quod non manducaret factum sub ratione facti: cum non habeat fidem. sed manifestam visionem nec huius conformitatem nature. et ideo non manducaret factum nisi per accidens. Ad secundam dicitur. quod christus dicit ecclesia angelorum qui eo fruuntur in propria specie, et sicut diuinitate in quantum angelis reficit, et sicut humanitate sicut in ipsum desiderat angelus prospicere. i. per. h. Ad tertiam dicendum. quod ad societatem corporis spiritus pertinent quidem homines per fidem: angelus autem per manifestam visionem. sacramenta autem proportionantur fidei: per quam veritas videtur in speculo et in enigmatibus. Et ideo hic proprie loquendo non angelis sed hominibus proprie conuenit manducare spiritualiter hoc sacramentum. Ad quartam dicendum: quod Christum manet in hominibus secundum presentem statum per fidem: sed in angelis beatis est per manifestam visionem, et ideo non est simile: sicut dictum est.

Ad tertium sic proceditur. Et videtur quod qui non manducat sacramentaliter: non manducat spiritualiter. hoc sic. Spiritus manducatio est per fidem et charitatem per que aliquis Christo incorporatur: sed antiqui patres fidem et charitatem habuerunt. ergo si spiritualiter manducatio esse posset sine sacramentis ipsi spiritualiter manducassent: quod non potest esse. quia usus sacramenti non potest esse ante eius institutionem. In oppositum est textus presentis capituli dicentis. vt quid paras dentem: crede et manducauit. ergo sine sacramentali manducatione potest quis spiritualiter Christum manducare. Contra dicitur aliquis potest percipere rem baptismi sine sacramentis: sicut dicit beatus Augustinus et habetur. i. ea. dist. iij. baptismi vicem. sed baptismi sacramentum est maioris necessitatis quam hoc. ergo etiam potest quis spiritualiter manducare sine sacramentis manducatione. Respondetur dicendum. quod spiritualis manducatio potest esse sine sacramentali sicut apparet magis in multis: qui aut impediti magna infirmitate: aut in carcere positi: aut in peregrinatione constituti: aut exilio relegati: sacraliter sumere non possunt: et tamen si Christo fide et charitate vniuntur cum desiderio

Secm ar. Tertiu ar. Quartu ar. Opponit i cotrarium. Respondet.

Ad argumētum. Primum ar. Scdm ar. Tertiu ar. Opponit i cotrarium.

Ad primu arg. Ad scdm. Ad tertiu. Ad quartu.

Primum arg. Opponit i cotrarium. Scdm opp.

Ridet.

desiderio sumendi hoc sacramentum spiritualiter sumere desiderant. Pro quo notandum quod Christus est spiritualis elementum cibum non quidem in illos conuersus: sed ad se conuersus: tenens eos quos reficit et vnde spiritualiter christum manducare est ipse incorporari: quod per fidem et charitatem contingit. et christus in seipso est spiritualis cibus: ideo in sacramentali cibo significatur et conuenitur. prius ergo naturaliter est Christus esse cibum spiritualiter: quod esse cibum spiritalem sub sacramento contentum. vbi non quicquam manducat christum spiritualiter manducat hoc sacramentum spiritualiter: vtroque tamen modo conuenit spiritualiter manducare non manducantem sacramentaliter. Manducant enim spiritualiter christum qui fidem et charitatem ad Christum habet sine ordine ad hoc sacramentum: non tamen manducat talis hoc sacramentum spiritualiter: sed solum qui habet fidem et charitatem ad Christum cum deuotione et proposito sumendi hoc sacramentum etiam si sacramentaliter non manducat. Ad rationem in contrarium respondetur, quod antiqui patres non manducauerunt spiritualiter hoc sacramentum: quia nondum erat institutum. nec consecratio preceperat. Manducauerunt tamen spiritualiter Christum, et secundum hoc dicitur. i. Cor. x. omnes eandem escam manducauerunt spiritualem.

Ad quartum sic proceditur. Et videtur quod hoc sacramentum in sumente sacramentaliter et spiritualiter: ipse in sumente spiritualiter tamen. Et primo sic. ex textu presentis. c. vbi dicit Augustinus. vt quid paras dentem et ventrem. Si autem ex comestione sacramentali vberio: conferretur gratia manducanti post set conuenienter rideri Augustinus. paro dentem et ventrem: vt hoc sacramentum maiorem efficaciam habeat in me. Secundo sic contactu specierum sub quibus est corpus christi nisi fide et dilectione contingatur res contenta nihil efficitur manducati. ergo tantum potest manducare spiritualiter: quia sacramentaliter et spiritualiter ergo quo manducans fructum consequitur et fide et dilectione. Tertio Jo. xvi. si enim non abiero paracletus non ueniet ad vos. vbi habetur ab aug. in glo. quod corporalis presentia christi impedit ab illos quantum ad cognitionem diuinitatis. ergo a simili videtur in proposito, quod manducatio sacramentalis impedit spiritalem que fit per visionem spiritalem. In oppositum arguitur sic. sicut quidam baptizantur baptismi fluminis tamen: quidam baptismi fluminis tamen: quidam baptismi fluminis et fluminis. sed baptizati baptismi fluminis et fluminis diuina beneficia vberius assequuntur. quod cum omnino remittitur pena et culpa: quod baptizati baptismi fluminis tamen. licet enim talibus remittatur culpa: non tamen pena a simili videtur hic. quod qui manducaret corpus christi sacramentaliter et spiritualiter vberius assequitur effectum sacramenti huius: quod qui spiritualiter tamen. Rideo dicendum. quod sacramentum hoc maiorem efficaciam habet in sumente illud sacramentaliter et spiritualiter: ipse in sumente spiritualiter tamen. ad multa enim est utilis comestio sacramentalis vt valde pulchre dicitur magister Alex. de bal. in. iij. v. et enim ad spiritalem gustum diuinitatis, et ad transmutationem de humana ad diuina. vnde Innocentius. sapientia dei que se per visibilia manifesta volens euidenter ostendere quod ipsa cibus est animarum carnem assumpta proposuit in edulium: vt per gustum humanitatis imitaret ad gustum diuinitatis. de quo dicit ps. Sustatez videte quonia suauis est os. totum ergo se quod habet nobis in cibum: vt sicut diuinitate nos reficit: quia spiritualiter corde gustamus. ita nos humanitate reficit quod corporaliter ore credimus. vt ita de visibilibus ad invisibilia: de temporalibus ad eterna: de terrenis ad celestia: de humanis ad diuina nos transferat. Ego sum inquit panis vite qui de celo descendit. ecce cibus diuinitatis. Et caro quam ego dabo caro mea est: ecce cibus humanitatis. ite valet ad cognoscendum diuinam bonitatem: sine largitatem in reficiendo: quod dedit corpus suum sacramentaliter manducandum: vt vtrique. s. corpus et anima reficeret. vnde existimo quod in eterna carnis sedans tur et sacramentali manducatione. item valet ad cognoscendam diuinam sapientiam in modo viuificandi hominem: de bis duo bus dicit Innocentius angelorum factus est cibus hominum: sicut in libro prophetiarum. Panem angelorum manducauit homo. quatenus qui sicut anima cibum diuinitatis accipimus sicut carnem cibum humanitatis sumamus: quonia sicut anima rationalis et caro vnus est homo: ita deus et homo vnus est christus. hoc dicitur quantum ad primum. et postea per gustum quoque vitam acquirunt quatenus vnde mors oriebatur: inde vita resurgere dicitur quippe est de illo: quatenus die comederis morte morieris. dicitur aut de isto. Si quis manducauerit ergo hoc pane viuat in eternum. hoc dicit quantum ad secundum valet etiam ad augmentum meriti ex recogitatione passionis: quia proprie representat sacramentalis manducatio. vbi. ad Cor. x. hoc facite quotiescunque sumitis. et. glo. medicina spiritualis est que cum reuerentia degus

Ad argumētum. Primum ar. Scdm ar. Tertiu ar. Opponit i cotrarium. Respondet. Ad primu arg. Ad scdm. Ad tertiu. Ad quartu. Primum arg. Opponit i cotrarium. Scdm opp. Ridet.

stata purificat sibi deuotum, et memoria ibi est nostre redemptionis: vt redemptionis nostri memores maiora bona consecramur. dicendum igitur quod hoc sacramentum habet maiorem efficaciam in sumente sacramentaliter et spiritualiter: quia in sumente spiritualiter tamen. Ad rationes. Ad primam rationem. Augustinus in presenti. c. non prohibet sacramentalem manducationem: sed infirmat quod si articulus necessitatis impediatur ne possimus corpus christi sacramentaliter sumere non debemus de hoc turbari quia in tali casu sufficit nobis spiritualiter manducare: quia nobis non obest quod in nostra potestate non est. Ad secundam rationem. quod verum est quod virtute fidei et charitatis est efficacia vtriusque manducationis nihilominus manducans sacramentaliter assequitur comodum aliud et sacramentali manducatione rationibus supra dictis. Ad tertiam rationem. non est simile hic et ibi: quia ibi videntes christum hominem oculis corporalibus tota signa facere adhiberunt oino illi contenti sua humanitate non eleuantes oculos mentis ad ipsam diuinitatem. vnde glossa ibi dicit. vt spiritualiter me iam noscatis carnaliter me iam noscitis desistatis: neque verbo carnem facti: cui lacre contenti sitis. sed cum hac manducatione oino sit aliter: quod sensus dicitur sumens non adberet aliquo modo dictioni sensus: sed fidei tantum. et eo quod sensus dicit contrarium veritati cui consentit cum adminiculo fidei occasionaliter est sibi causa profectus perceptio sensus eo quod magis mereat credendo aliud: quia sensus dicit. Ege teget. Et quid. s. tantum subaudi vel vbi non potest haberi sacramentum corporis. non enim prohibet sacramentaliter accipi corpus domini. sed quod necessitate instante in eo non obest: si non accipit. et quo per eum non stat. cum enim credit accipit spiritualiter et manducat Augustinus. [crede in eum]. s. fide per dilectionem operante [hoc est panem et c.] non incorporari ipse Christus: qui panis est qui de celo descendit. Jo. vi. vnde sequitur [qui credit in eum] non dicit credit ei: sed in eum talis enim non solum cognitione. sed etiam dilectione tendit in Christum [manducat eum]. s. illi adberet et incorporatur.

Sacramentum altaris an conficiatur ex duobus.

Deest Sequitur. pars huius distin. in qua magister Thoma agit de partibus huius sacramenti declarans quid ibi sit sacramentum: et res sacramenti. Et dicitur in duas partes. In prima ostendit ex quibus consistat sacramentum altaris dicens. quod ex duobus constat vobis et visibili elementorum specie, et ex invisibili dñi nostri Jesu christi corpore et sanguine sicut personam christi et corpus eius consistit deo. s. humana. humana natura. in se deo ostendit qualiter tropologicè significans quod censeat non mine significari. ita quod sacramentum ipsum dicitur corpus christi. s. ibi: caro vobis. Pro ampliori intelligentia huius. c. que ritur et vtrum sit verum quod hoc sacramentum consistat ex duobus. s. ex visibili elementorum specie et invisibili dñi nostri Jesu christi carne et sanguine. i. sacramento et re sacramenti. sicut christi persona consistat ex deo et homine. arguitur multipliciter quod non. Primo sic. Ex corpore christi et signo visibili non potest fieri vnum. ergo et illis non consistit hoc sacramentum. Quia patet et antecedit. Secundo sic. dicit Ambrosius. sacramentum est simplex ergo non consistit ex pluribus. Tertio hoc factum dicitur consistere ex specie panis et vini. ambe enim species dicuntur de integritate huius facti. ergo non vbi quod hoc factum habeat aliam compositionem vel detur etiam inter has. Quarto dicit Hugo de san. Victor. quod in hoc sacro sunt tria. s. species visibilis veritas corporis et virtus aie spiritualis. ergo vbi consistat ex tribus. Quinto. non vbi bene dicere cum ait sicut persona christi consistat ex deo et homine. tamen quod persona christi est simplicissima. et non habet compositionem aliquam. tamen quod nulla vbi similitudo: quod vno in persona est simpliciter et inseparabilis. hoc autem ad modicum tempus durat. In oppositum est textus beati Augustini in hoc. c. Rideo dicitur est. quod verum est quod dicit beatus Augustinus in hoc. c. dicens quod sacramentum hoc consistat ex duobus. s. ex visibili sacro et vero corpore christi. quod est res huius sacramenti. et significata. quod ostendit sic in tra dñi bonas nen. in. iij. facta noue legis duo sunt: vbi sunt signa et causa ita distincta est. s. e. d. circa. e. sacramentum. vbi. Sacramentum est inuisibilis gratie visibilis forma: ita vt eius imaginem gerat. et causa egreditur. habet enim sacramentum rationem signi a specie exteriori: sed ratione cause respectu gratie a carne christi vera. et ideo signanter dicit Augustinus. quod sacramentum ecclesie est duobus consistit. s. sacro. i. signo cui appropriat sacramenti rationem. propter significationem et re sacramenti quod efficit. vbi san. Thoma. in. iij. di. vij. dicit quod sicut in aliis sacramentis materiale elementum non est causa aliquid effectus spiritualis in huius nisi mediante virtute christi quod elementum et virtute christi vni effectus ita in hoc sacro species non sunt causa aliquid effectus spiritualis in aia nisi mediante corpore christi: sicut quod ex speciebus et corpore christi sit

Ad primu arg.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Opponit i cotrarium.

Distin.

Questio.

Primum ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Quartu ar.

Quintu ar.

Opponit i cotrarium.

Respondet.

S. Thoma.

Ad primam arg. Bonauen.

S. Thom.

Ad secundam. Alexander de balis.

Ad tertiam.

Ad quartam.

Ad quintam.

Bonauen.

August.

S. Thom.

Bonauen.

Exponit h. teram.

Opponit i. contrarium. R. idet.

Bonauen.

Unum sacramentum: hoc sanc. Tho. Ad rationes. Ad primam r. v. v. dicit dñs Bonauen. in. iij. in. d. dist. g. q. licet ex illis duobus non fiat unum per essentia fit tñ unum sacramentum. q. sacramentum non dicit aliquid absolutum. sed magis ad aliquid. vnde dicitur facere unum sacramentum. nō q. sicut unum: sed ad unū. conformiter dicit san. Tho. nō dicitur confici ex duobus: q. ex eis fiat unum in essentia: sed q. ex eis fit sacramentum unū. Ad secundā r. q. cum dicitur q. factus sacramentum est simplex: tunc. vt dicit magister Alexā. intelligendum est ratione primi effectus: et propriū: licet em sacramentorum plures sint effectus vnus tñ propriū: vnus est. et primus: et ad idem est sententia sancti Tho. dicentis q. ab vnitate operationis vnitas sumitur sacramenti. Ad tertiam r. negando q. niam. dicitur em q. aliter due species dicitur partes huius sacramenti. et aliter species et caro epi. q. ille species dicitur pertinere ad integritatem huius sacramenti quo ad figuram tñ. significat: enim ambe vniam perfectā refectione que in cibo et potu consistit. res vero et sacramentū integrant perfectam rationem huius sacramenti. et quo ad significationem. et quo ad causalitatem. Ad quartam r. q. licet ibi sint tria non tñ ex tribus dicit cōfici. tñ q. si virtus anime spiritualis fit in hoc sacramēto sicut res signata non tñ vt cōtenta in eo: sed est in recipiente digne sacramentū. vnde cum sit extrinsecus non potest dici sacramentum confici ex illa. Secundo q. effectus sacramenti est quare sacrificiū cum causa eius fit non dicitur resultare ex illo. Ad quintam qua dicitur. q. nulla sit similitudo. r. q. imo et similitudo attenditur: vt dicit dominus Bonauen. quātum ad duo. et quātum ad ea que dicitur componi et quātum ad modum cōpositi quātum ad ea que dicitur cōponi est similitudo: q. sicut est ibi aliquid spirituale et diuisibile. vt diuina natura et aliquid corporale et diuisibile sicut humana. sic in pposito quātū ad modū etiam est similitudo. q. sicut diuina natura et humana dicitur componi nō q. ex his constet vnū: sed q. vnūtur in vno. s. in vna persona epi sic in pposito illa duo dicitur componere sacrificiū: q. ad vnū. qd aut dicitur de compositione dicendū. q. large vsus est hoc vocabulo cōpositionis beatus Augu. dicens persona Christi cōfari et confici ex duabus naturis: hoc ideo q. illas naturas in se habet. sicut q. consistit in illis. vnde sanc. Tho. in. iij. parte dicit. q. illa compositio ex naturis non accipit rōnem partium. ita q. ille nature dicuntur partes. sed ratione vnitas sicut eo illud in quo duo cōueniunt potest dici ex eis compositum. vel sicut Bonauen. composita dicitur. q. cū alio posita non ex alijs cōfeta. Ad id qd dicitur de separabilitate dicendum: q. quātum ad hoc nō attenditur similitudo inter ista Regē. [Sacrificiū] nō. bñ expositionē h. r. tū q. satis obsecra est: tū q. min? vt nobis exponit. i. gl. [sacrificiū] gl. dicit. i. species. et in hoc non bene dicit. q. species non conficit ex duobus. sed est alterū ipsorū duorū ex quibus sacrificiū ipsam constat. vñ glo. non notant q. Aug. non dicit sacramentū sed sacrificiū. Sacrificiū est hostia. sicut oblatio cōsecrata que in altari offertur in qua sub speciebus panis et vini cōtinetur corpus et sanguis epi. [sacrificiū]. i. resultat siue constat integritas sua ex duobus. s. ex visibili elemētorum. s. panis et vini specie: vnde bz ratione significandi [et inuisibili] corpore christi s. vnde bz rōnem causandi et efficiendi qd figurat: sicut dicitur est in qōne [sacramento]. i. signo [re sacramenti] que non solū est significata sed contenta in eo [sicut epi persona cōstat et c.]. Contra. diuina persona non est cōposita. q. omnis cōpositio videtur esse ex partibus. sed diuina natura non pot habere rōnem partis. q. ois pars rōnem bz imperfecti. R. idet q. bic persona epi non dicitur constare ex deo et hoīe. i. humana natura quasi tanq. ex duabus partibus. sed ideo q. in psona Christi vnūtur due nature. s. diuina et humana vel quia in eis ambab? diuina persona Christi subsistit. vt dicit rōnem Tho. in. iij. parte loquens de hac materia. Omne illud in quo duo conueniunt potest dici largo. s. modo ex eis compositum [homine]. i. humana natura. q. deus proprie non assumptū hominē. nec diuisiōdi locūtio est extendenda: sed quando reperitur exponendum est coneretur per abstractum scilicet hoc homo. i. humana natura [est igitur]. s. in hoc sacrificio ecclesie. et sacramentum quod est ipsa species. et res sacramentū. s. corpus Christi verū [item et c.]. Ite sequens est aliquis ter obsecra: quare vt intelligibilior fiat: sciendum q. beatus Augustinus in bis verbis duplici tropo vtitur. vt dicit dominus Bonauen. tura in quarto dist. g. in fine. vnus est eum id quod est signi attribuitur signato. secunda est cum id quod est signatū attribuitur signo. Species enim panis est signum: quoniam est visibilis. sed caro interior contenta est signatum: q. est inuisibilis. dicere ergo q. caro est inuisibilis signat: hoc est dicere q. species panis que est signū carnis inuisibilis signat

corpus visibile et palpabile. quod est in celo, et ista species dicitur caro inuisibilis non quia non videtur: sed q. contentum eius quod est caro inuisibilis est inuisibile et intelligibile eate nus siue ea ratione qua ibidem continentur: quasi vult Augustinus dicere: caro Christi visibilis et palpabilis significatur et continentur a specie panis. et visibiliter et intelligibiliter. Exponamus ergo secundum istam literā [caro]. i. ipsa species sub qua cōtinetur vera caro Christi que tropologicē dicitur vera caro Christi nomine sui significati [carnis et sanguinis Christi] scilicet vere carnis Christi [sacramentū] est. i. signū et sanguis Christi. i. species illa sub qua continentur verus sanguis Christi que eodē tropo appellat nomine sui significati et contenti [est sanguinis] scilicet veri qui pro nobis effusus est [sacramentum]. i. signum [carne et sanguine] vt rōnes visibilis et intelligibilis. i. ipsa spēs panis et sanguinis que sicut tropologicē dicuntur caro et sanguis nominibus suorum signatorum: ita dicuntur inuisibilis et intelligibilis non qd non videantur et sentiantur: sed quia continent corpus et sanguinē Christi que prout sunt in sacramento sunt inuisibilis. et solum intellectu lumine fidei illustrato a viatoribus attingibiles [significatur visibile] in se vel prout est in celo [palpabile]. Contra Gregor. in homilia pasche quod palpari potest corumpi necesse est. cum ergo corpus Christi sit incorruptibile: videtur q. sit impalpabile. R. respondet q. corpus gloriosum est virtute supernaturali hoc habet: vt cum vult palpetur. et cum nō vult non palpetur. vnde dominus cum corpore glorioso et immortali surrexit. et tamen corpus palpabile habuit: vt patet Joan. xx. palpete et videte quoniam spiritus carnis et ossa nō habet. dicitur autem Gregor. quod dicit. q. palpabile corūpi necesse est verum est quantum est ex natura componentū. incorruptibilitas autē corporis gloriosi non est natura componentium: secundum quam omne quod est palpabile necesse est corumpi: sed virtus glorie que ab anima beata redundat in ipsum corpus: quia vt dicit beatus Augustinus. ad diasculum. Tam potēti natura deus fecit animā: vt ex eius plenissima beatitudine redundet in corpus plenitudo sanitatis et incorruptionis vigor. et ideo dicit Gregorius vbi. s. ostendit Christus post resurrectionem suam corpus eiusdem fuisse nature: sed alterius glorie [celestis panis]. i. hoc sacramentum. quod celesti et non terrena potestate conficitur [qui vere est caro]. i. vere representat: siue significat carnem Christi veram. [suo modo] quia non proprie. et in rei veritate: sed figurative eo tropo quo solet signum nomine sui signati appellari [vocatur] ponit exemplum huius figuratiue locutionis in tribus. primo de immolatione corporis Christi que fit manibus sacramentum que quandoq. nomine mortis censetur quam significat. secundo de morte Christi. que dicitur crucifigē [non rei veritate] quasi dicit: non q. re vera bec fit illa [sed significandi mysterio] sed quia bec significat illam [sic sacramentum fidei] ecce tertium exemplum [fides est]. i. fides vocatur. non ergo quia fides fit. sed quia fit sacramentum fidei. Quod autem glof. dicit bic. q. pueri dicuntur fideles non a fidei virtute: sed sacramento fidei falsum est: quoniam communio opinio et securio est. et magis approbata ab ecclesia. q. pueri in baptismo non solum manducant a peccato originali: sed suscipiunt virtutes in habitu: licet eas non habeant in actu: vt patet in clemen. i. extra. de sum. trin. et si. catbo.

Caro Christi vera et caro Christi mystica an sint due res in sacramento.

Explicit Hoc est secundum capitulum huius partis: in quo magister Gratia. ex auctoritate Hiero. ostendit geminam rem esse huius sacramenti: sicut q. duplex dicitur caro Christi vel dupliciter intelligit sicut quā duplicē acceptionē carnis Christi magis distinctus est duplex modus manducandi hoc sacramentū. s. sacramentalis quo accipit caro Christi vera. et spiritualis quo accipit caro Christi mystica. Et diuidit in duas partes. In prima ostendit duplicē acceptionē carnis. s. vere et mystice. in scda dicit. q. manducatio carnis Christi ostendit nos merito esse passionis eius. s. ibi: q. mor. te. Pro ampliori intelligētia huius. c. querit. et tñ verū fit q. caro Christi vera et caro Christi mystica sunt due res huius sacri. Et vt q. nō. in illo sacramento noue legis est res huius sacri id qd cōtinet in sacro sed talis suscipit in fumēte in sacro: sed corpus Christi verū cōtinetur in hoc sacro. ergo non est res eiusdē. Secdo sic sacrum representat ex similitudine sua re cuius est sacrum. sed p hoc sacramentū iste res nō representant: q. nec corp? Christi verū nec mystica. ergo nō sunt res illi? p. baf minor q. sunt diuer? arū rerū tam em corpus Christi verū q. mysticū sunt corpora et herogenea cum sint

Opponit i. contrarium. R. idet.

August.

Gregorius

Ad primam arg.

Ad secundam.

Diuisio.

Questio. Primū ar.

Secundū ar.

Tertia ar.

Quarta ar.

Opponit i. contrarium.

Respondet.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Ad tertiam.

cum sint membrorum siue partū diffiniliū. vnde de corpore mystico dicit apus ad Ro. gij. sicut in vno corpore multa membra habemus: omnia autem membra nō eundem actum habent: ita multi vni corpus sumus in Christo singuli autem alter alterius membra. Species autem panis est totū hominū generū: vt p. q. omnes partes sunt eiusdē rationis cum toto: ergo per ipsum non possunt iste res representari. Tersio sic. res cuiuslibet sacramenti est effectus eius: sicut patet in baptismo. q. tā character q. ablutio spiritualis sunt effectus baptismi: sed nec corpus Christi verū nec corpus Christi mysticū sunt effectus huius sacramenti. ergo nō sunt res eius. de corpore Christi vero manifestū est de corpore vero mystico et patet. q. corpus Christi mysticū precedit hoc sacramentū esse tunc autem non precedit suam causam. Quarto sic. res cuiuslibet sacramenti est aliqua gratia: vt in c. sacrificium. s. e. d. v. stin. sacramentū est inuisibilis gratie visibilis forma. ergo cū corpus Christi verū aut mysticū non fit gratia non videt esse res huius sacramenti. In oppositum est. c. presens vbi ad designandum geminā rem huius sacramenti distincta est duplex caro Christi. idem colligitur ex c. cum marthe. extra de celebra. mis. R. nō deo dicendū. q. sicut sanctorū et scholasticorum doctores habet sententia: in hoc sacramento sunt tria. s. species visibilis corpus Christi verū. et corp? Christi mysticū species ipsa dicitur sacramentū. i. sacre rei signum: q. pter speciem quam ingerit sensibus aliquid aliud in cognitionē facit venire tenent enim species vocabula rerū: que ante fuerunt. s. panis et vini. vt. s. in. c. species. huius autem sacramenti geminā res est vna. s. contenta et significata altera significata et non contenta. Res cōtenta et significata est caro Christi quā de virgine trahit: et sanguis quē pro nobis effudit. res autē significata et non contenta est vnitas ecclesie. et hoc est duplex: caro de qua in hoc. c. dicit Hierony. dupliciter inquit intelligitur caro Christi et sanguis. dicitur autē species illa visibilis sacramentū huius gemine rei: q. vt rāq. rem significat et vtiusq. rei similitudine gerit expresse sicut expofimus. s. e. d. i. circa. c. species. et similitudo. Ad rationes. Ad primam r. negado assumptū: p. tū q. in hoc sacramento est hoc singulare. p. pter eius excellentiam eius em perfectio non est in vfu. sed in cōsecratione materie: ideo id qd est res et sacramentū est in ipso sacramento: id autem qd est res tñ suscipitur in fumente. s. in gratia que confertur. Ad secundā r. negando minorem representat quā dem rem tam contentā q. significatā tñ. pro quo notandū q. species ipsa comparationē habet ad materiā eē qua cōstat: q. est ex granis et comparationem ad effectum cōsequentem qui est cibare: siue reficere. Si ad materiā que ex granis purissimis adinnicem vnitas fit: sic habet similitudinem cum corpore Christi mystico: quod cōstat ex fidelibus puris fide et charitate cōplatis. et si obijcias q. est diuersarum operationū: non valet: q. vnuntur vt consimiles in vnitate fidei et charitatis. Si autem compararetur ad effectum qui est cibare: tunc habet similitudinem ad corpus Christi verum quod est vere cibum. potest etiam dici q. similitudine habet ad corpus Christi verum cum comparatur ad materiā cuius species est: q. sicut illa ex granis purissimis cōfecta est: ita corpus Christi verū ex purissimis sanguinibus beate virginis. et ad appropriatiōnem qua dicebatur. q. corpus Christi verum et mysticū erant etherogenea. R. idetur q. dupliciter est considerare corporis mystici membra. primo vt sunt membra corporis et constituent corpus. et sic sunt homogēna: sic habent cōuenientiam assimilationis in fide. et conuectionis in charitate. secundo vt sunt ordinata ad diuersa opera siue officia: ita sunt etherogenea quia sic diuerse nature sunt. primo modo consideratū corpus mysticum dicitur esse res huius sacramenti. et sic illud representat sacramentum. Ad tertiam r. respon. negando assumptū. dicitur enim. q. species ipse siue id qd est sacramentū tantum nullā habet causalitatem vte efficientiā per se respectu rei que est etiā sacramentū. vnde aqua baptismi per se nunq. efficeret characterem nisi adiuncta sibi virtute verbi sanctificationis et qua habet sacramentum q. efficiat. Et similiter est in proposito in speciebus huius sacramenti: quoniam nullā per se habent causalitatem respectu corporis Christi sed sermo Christi est qui operatur. vt. s. in. c. q. corpus. ea. dist. i. c. dist. i. panis est in altari. respectu vero rei que est significata tantū nullam causalitatem habet sicut se. et per se materialē elementū sacramenti: sed id qd ibi agitur per virtutē spūsancti perficitur ita in presentī sacro species ipse sacramentalis nō causant per se rem huius sacramenti: sed mediāte corpore Christi vero in eis cōtē

to. Sicut enim se habet virtus spūsancti inquit sanct. Tho. ad aquam baptismi: ita corpus Christi verū ad species panis: vnde species panis et vini non efficiunt aliquid nisi virtute corporis et sanguinis Christi veri. Ad quartam r. q. res huius sacramenti non dicitur corpus Christi mysticum ratione partū: sed ratione vnionis et illa vnio est gratia illa inuisibilis cuius hoc sacramentū dicitur visibilis forma siue est effectus huius sacramenti. Regē. [Explicit]. i. duplex est caro Christi. [spiritualis ac diuina]. s. mystica que est vnitas ecclesie que dicitur spiritualis et diuina: q. spūales et diuinos facit manducantes eandem carnem [dicit]. s. Jo. vi. [caro mea]. i. ecclesie s. vnitas [vere est cibus] q. incorporatos eidē nutrit et vificat: vt enim dicit Augu. sicut nihil in corpore est per mortuū ita nihil nisi vnum nisi manducaveritis carnem. i. nisi incorporati fueritis vnitate ecclesie: quod fit per fidem et charitatem. i. ad Corint. g. omnes vnū corpus sumus in xpo. glo. vinculo fidei et charitatis [non habebitis vitam in vobis] q. non participabitis de spiritu meo cuius que particeps non est: non est membrū eius ad Ro. viij. si quis spū Christi non habet hic nō est eius. glo. i. membrū epi. qui ergo non sic manducat [sicut dicitur] profecto extra ecclesiam est. et per consequens extra charitatem. et ita non habet vitam in seuetipso. s. Jo. iij. qui non diligit manet in morte. bic aperte conuincitur qui dogmatizabant tētum hunc. Jo. vi. nisi manducaueritis et c. debere intelligi de carne propria Christi. et nō de mystica siue de manducatione sacramenti. et non de sola spūali. tūm ex auctoritate Hiero. qui imagine auctoritatis est in ecclesia: cuius est hoc capitulū. tūm quia necessitas impotata per verbum. nisi manducaveritis: pleno et sano intellectu non potest extendi vniuersaliter de manducatione sacramentali actuali quod ad omnes. sed optime de spūali manducatione que etiam extenditur vsq. ad pueros: qui in baptisinate particeps sunt huius spūalis manducationis. qm vt inquit Augu. et ponitur. s. e. d. i. c. q. passus. nulli aliquatenus est ambigendum vnum quē q. fidelium corporis et sanguinis dicitur tunc esse participē: quādo in baptisinate membrū efficitur Christi. dicit autē bic glossator. et capit ab Augu. et etiam prosequitur Archi. in presenti. c. q. hoc dicitur Hiero. vbi ait. q. duplex est intelligitur caro Christi: melius de vna et eadē carne vera Christi exponitur: sicut q. potest intelligi vel in ea forma in qua crucifiga est. et videtur in celo vel sub forma sacramentali. sub qua latet sub sacramento: vt eadem caro dicatur diuina et spiritualis: dum sub sacramento est. Crucifiga vero intelligatur in manifestatione suorum membrorum. sed hoc non est bene dictum nostro iudicio propter duo. primo q. hoc capitulū inducitur ad ostendendū. q. gemina siue duplex res fit huius sacramenti. Res. s. significata et contenta que est caro Christi vera. et res significata tñ que est caro Christi mystica: clarū autē est si iste teg. exponatur de eadem carne Christi: prout est in propria specie. et prout est sub sacramento: non assignantur due res huius sacramenti: quia vna et eadem res est caro Christi vera. et in propria forma in qua est in celo vel pendet in cruce. et sub forma sacramenti. Secundo q. sub ista dualitate rerum fundatur duplex modus manducationis corporis Christi vt in prognis capitulis dictum est. Si autem bic teg. exponendus veniat de vna et eadem re tollitur diuisio illa manducationis [quia morte] Et. iij. vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portauit [significamus] nos supple esse memores adimplentes illud ad. i. cor. i. g. vi. hoc facite in meam commemorationem.

Passio Christi duplici ratione recollitur. Circa passionem octo considerantur.

Emel christus. Sequit. xvi. pars huius distinctionis: in qua magister Gratianus agit de representatione passionis Christi in oblatione huius sacrificii. et conclusio est. In hoc sacramento fit commemoratio eius quod factum est semel verum: que commemoratio scilicet in qualibet die in mysterio misse fit. Alia autem est annuerfaria que fit singulariter die veneris sancta in qua plenius passio eius representatur. Et diuiditur in tres partes. In prima enim ostendit. quod mors Christi representatur in oblatione huius sacramenti. Secundo excludit primum sensum quem aliquis male intelligens potest recipere dicens. quod bic res representatio nō fit sic. qd Christus iterū occidatur. sed per hoc quod eius mors representatur. Tertio ostendit vtilitatem huius representationis. quia scilicet mouet ad compassionem et charitatem: ad patientiam: ad humilitatem. et ad penitentiam et c. secunda ibi: quoties. tertia ibi: sic nos facit. Pro pleniori intelligentia huius capituli. Emerunt tria.

Ad quartam

Exponit h. teram.

August.

August.

Extra glo. Augusti. et Archidia.

Diuisio.

Ad primū argu.

Ad primam dicendum, qd licet veritas respōdeat figure quam...

August.

Augustinus dicit in iiii. de tri. quid tam congrue ab hominibus...

Ad scdm.

Ad secundam dicendum, qd licet veritas respōdeat figure...

Ad tertiu.

Ad tertiam dicendum, qd licet veritas respōdeat figure...

Ad primū ar.

Ad primum arguendum, qd licet veritas respōdeat figure...

Scdm ar.

Secundum arguendum, qd licet veritas respōdeat figure...

Tertiu ar.

Tertium arguendum, qd licet veritas respōdeat figure...

Opponit r.

Opponit rationem, qd licet veritas respōdeat figure...

Ridet.

Ridet, qd licet veritas respōdeat figure...

S. Thom.

S. Thomae dicit, qd licet veritas respōdeat figure...

Ad primū argu.

Ad primum arguendum, qd licet veritas respōdeat figure...

Ad scdm.

Ad secundam dicendum, qd licet veritas respōdeat figure...

Ad tertiu.

Ad tertiam dicendum, qd licet veritas respōdeat figure...

Opponit li.

Opponit litteram, qd licet veritas respōdeat figure...

teram.

Teram, qd licet veritas respōdeat figure...

siue immolationis Christi. Quod ita secunda pars declarat...

Opponit r.

Opponit r.

Ridet.

Distinc.

Opponit r.

Respōdet.

Ad primū argu.

Ad scdm.

Alexander de balis.

Ad secundum

Respōdet.

Ad secundum

Rabanus.

Opponit li.

teram.

Opponit r.

Distinc.

Opponit r.

Respōdet.

Ad primū ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

ergo ante sumptionē. In oppositum est text. pntis capti.

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Actio Christi non omnis est nostra instructio.

Sacramentum altaris q non nisi a ieiunio sumeretur ordinatum est ab apostolo.

Quidō r. Secunda septima pars hu...

Magister Gratianus agit de ordine sumendi hunc...

Ad secundum quilibet cibi sumptio pceptio...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Ad idem notandum qd aliqd dicitur malum vel licitum dupliciter...

Opponit r.

Respōdet.

Petrus de palude.

S. Thom.

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad primū ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Durandus.

Petrus de palude.

Joan. de turre cremata super Decreto.

faceret vt hec verba intelligerentur quasi ex persona Christi...

Ad quartū

Prīmū ar.

Secūm ar.

Tertiū ar.

Quartū ar.

Quintū ar.

Oppōnit et Respōdet.

S. Thom.

Ad primū argumētū.

plentia, et ideo in creatione rerum exprimitur sermo domini...

Ad tertium Sic proceditur. Et videtur quod hec non fit conueniens forma...

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartū.

Ad quintū.

Prīmū ar.

Secūm ar.

Tertiū ar.

Quartū ar.

Quintū ar.

Septū ar.

Septimū arg.

Octauū ar.

Nonū ar.

Decimū ar.

Oppōnit et cōtrarium.

Rūdet.

Prima opinio.

Prima rō.

Secūda rō.

Tertia rō.

Quarta rō.

Secūda opinio.

S. Thom.

Prima rō.

Secūda rō.

Ad Remissio-

Ad primā ratiōne cō-

trarie opinio-

Tertia pars.

Quidā enim dixerūt qd de substantia huius forme est hoc solū...

De consecratio.

Distinc. II. 59

addatur consigno te etc. non est confirmatio. Similiter ita est...

Ad secūda ratiōnem.

Ad tertiā ratiōnem.

Questio.

Rūdet.

Petrus de palude.

Ad quartā ratiōnem.

Petrus de palude.

S. Thom.

Ad primū argumētū.

referre verba euangelij vt sunt relata ab euangelistis: qui non intendebant dare formas sacramentorum, sed narrare diuina verba: opera attendentes ad intellectum non ad vocem. Et ideo nec euangeliste in forma conuenerunt: vt dicit dominus Bonauer. vnde Ambrosius in hoc capitulo non intendit diuinitate ponere verba quibus fit consecratio: sed explanare: quod verba domini sit. Nec tamen omnibus verbis: que ipse ponit nec eisdem numero sed eisdem quo ad sensum vt dicit sanctus Thomas. Ad secundam dicendum, quod quia dictum est sanguis seorsum consecratus expresse passionem christi representat ideo potius in consecratione sanguinis fit mentio de effectu passionis: quod in consecratione corporis, quod est passionis subiectum, quod etiam designatur in hoc quod dominus dicit, quod pro vobis tradetur quasi dicat quod pro vobis passioni subijciatur. Ad id vero quod dicitur quod predicta verba designent proprietates aliquas sanguinis que cum naturaliter consequantur substantiam rei: videtur quod predicta verba non sint de substantia transsubstantiationis. Rñdet sanctus Thomas in quarto quod ipse illa que sequuntur sint vt proprietates consequentes christi sanguinem in quantum huiusmodi sunt: tamen essentielles sanguini christi in quantum est per passionem effusus. Non autem seorsum a corpore consecraret sanguis christi: sicut nec alie partes eius, nisi pro eo quod est in passione effusus: et ideo illa que sequuntur sunt essentialia sanguini prout in hoc sacramento consecratur: et ideo opus quod fit de substantia forme, hoc responso est valde notanda quod intellecta huius questionis. Ad tertiam dicendum quod cum dicitur: hic est calix sanguinis mei, est locutio figurata, et potest dupliciter intelligi. vno modo secundum metaphoram: quia ponitur continens pro contento: vt fit sensus. Hic sanguis meus contentus in calice de quo fit hic mentio quia sanguis christi in hoc sacramento consecratur in quantum est potus fidelium, quod non importatur in ratione sanguinis: ideo oportet hic designari per vas huiusmodi vt accōmodatum. Alio modo potest intelligi secundum metaphoram secundum quod per calicem intelligitur similitudinarie passio christi, que ad similitudinem calicis inebriatur: sua amaritudine quasi hominē extra se ponit. secundum illud Thome. i. h. replent me amaritudinis: et inebriant me absinthio. hoc modo loquendi vsus est dominus de sua passione loquens videlicet Mat. xxvi. trāfecit a me calicem iste: hic modus loquendi etiam est conueniens in hac forma. quia vt dicitur: hic est calix sanguinis mei, est locutio figurata directe mysterium passionis. Sapienter ergo hoc modo hic nomine calix sensus est iste. hic est calix passionis mee: de qua fit mentio in sanguine seorsum a corpore consecrato, quia seorsum ratio sanguinis a corpore fuit per passionem. Ad quartam dicendum quod testamētum est dispositio hereditatis percipiende facta filijs a patre. hereditatem autem celestem disposuit deus hominibus dādam per virtutem sanguinis Iesu christi: quia vt dicitur ad Hebr. ix. vbi est testamētum, mors necesse est: vt in tercedat testatoris. Sanguis autem christi dupliciter est hominibus exhibitus. primo quidem in figura: quod pertinet ad veteris testamētum: ideo apostolus ibidem cōcludit: vnde nec primum testamētum sine sanguine deditur est. Quod patet ex hoc quod sicut dicitur Exod. xxiv. lecto omni mandato legis a Moyses: cum dicitur: et deditur eis calicem. hic est sanguis testamētum: quem mandauit ad vos deus. Secundo autem est exhibitus in rei veritate, quod pertinet ad nouum testamētum. Et hoc est quod apostolus ibidem prēmittit dicens. Ideo noui testamētum mediator est christus, vt morte intercedente reprobamissionem accipiat: qui vocati sunt eterne hereditatis. dicitur ergo hic sanguis noui testamētum, quia iam non in figura, sed in veritate exhibetur: vnde subditur: qui pro vobis effundetur. Ad quintam dicendum quod hoc testamētum est nouum ratione exhibitionis. dicitur autem eternum tam ratione preordinationis dei eterne: quod etiam eterne hereditatis: que per hoc testamētum disponitur ipsa etiam persona christi per cuius sanguinem testamētum disponitur est eterna. Ad sextam dicendum: quod mysterium sic ponitur siquidem non ad excludendam rei veritatem, sed ad ostendendam occultationem: quia ipse sanguis christi occulto modo est in hoc sacramento, et ipsa passio christi occulte fit figurata in veteri testamento. Ad septimum dicendum: quod dicitur sacramentum fidei, quia est quedam fidei potestatio, hoc autem est sacramentum charitatis: quasi figuratum est effectuum. Ad octauam dicendum quod sicut dictum est sanguis seorsum consecratus non dicitur expresse sine representat passionem christi: ideo in consecratione sanguinis fit mentio de passione christi: et fructus eius potius: quod in consecratione corporis. Ad nonam dicendum: quod sanguis passionis christi non solum habet efficaciam in iudicis electis quibus exhibitus est sanguis veteris testamētum: sed etiam in

gentibus. Nec solum in sacerdotibus: qui hoc faciunt sacramentum, vel alijs qui sumunt: sed etiam in illis: pro quibus offertur: ideo signatur dicit pro vobis iudicis: pro multis: scilicet gentilibus: vel pro vobis manducantibus: et pro multis pro quibus offertur. Ad decimam dicendum, quod euangeliste non intendebant tradere formas sacramentorum quas in primitiua ecclesia comperebat esse occultas: vt dicit Dionysius in fine ecclesiastice hierarchie, sed intendebant historiam de Christo tegere: et tamen omnia verba hec fere ex diuersis scripturis locis accipi possunt. Nam quod dicitur hic est calix habetur Luce. xxii. et prime ad Corin. xi. ad Athet autem. xxvi. dicitur hic est sanguis noui testamētum: qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Quod autem additur: et tamen iterum: mysterium fidei ex traditōe dñi habetur que ad ecclesiam per apostolos peruenit secundum illud. i. ad Cor. xi. Ego enim accipiam a domino, quod et tradidi vobis. Sic proceditur. Et videtur quod predictis verbis formarum non insit aliqua vis creata effectiua consecrationis. Primo sic dicit Damascenus in quarto libro. Sola virtute spiritus sancti fit conuersio panis in corpus christi. Sanguis spiritus sancti est virtus increata, ergo nulla virtute creata deorum verborum consistit sacramentum hoc. Secundo sic. Opera miraculosa non sunt aliqua virtute creata: sed sola virtute diuina, sed conuersio panis et vini in corpus et sanguinem christi est opus non minus miraculosum, quod creatio rerum: vel etiam formatio corporis christi in ytero virginali, que quidem virtute creata fieri non potuerunt, ergo nec hoc sacramentum consecratur virtute creata aliqua predictorum verborum. Tertio sic. Faciens et factum causa et causatum debent esse simul, quia quod non est non potest aliquid facere, vel alicuius causa existere, sed cum conuersio predicta fiat in instanti, et verba forme successiue proferuntur quādo fit conuersio verba illa non possunt simul esse nisi fecerit aliquid sui, ergo virtute aliqua que insit verbis non potest fieri huiusmodi conuersio. Quarto sic. Verba ista non habent virtutem ex seipsis hoc est planum si ergo habet aliqua huiusmodi virtutem: oportet quod eis sit diuinitus data: oportet autem hanc virtutem esse simplicem cum eius effectus sit in instanti, simpliciter autem virtus non potest successiue dari: et eius subiectum oportet esse simplex: cum ergo verba predicta compositionem habeant et successiue non potest ipsi talis virtus esse collata et. In oppositum est textus presentis capituli: in quo dicit Ambrosius. Si causata est vis in sermone dñi nisi Iesu christi: vt inciperet esse quod non erat: quanto magis operatoris est: vt sint que erant: in aliud commutentur. Et sic quod erat panis ante consecrationem, iam corpus christi est post consecrationem, quia sermo christi creaturam mutat, sed sermo christi est forma predicta a se ipso instituta, et eius persona recitata, ergo virtute bonorum verborum fit transsubstantiatio. Respondeo dicendum quod circa hoc est duplex opinio. quidam enim dixerunt nullam virtutem creatam esse: nec in predictis verbis ad transsubstantiationem faciendum. Nec etiam in alijs sacramentorum formis: vel etiam in ipsis sacramentis ad inducendos sacramentorum effectus: sed quod dicitur aliqui quod virtute bonorum verborum fiat transsubstantiatio, dicitur quod virtus verbi extenso nomine dicitur. Non quod aliqua virtus sit data verbo: per quod operetur, sed ex diuina institutione hoc firmatum est: vt ad prolationem bonorum verborum conuersio predicta fiat diuina virtute tantum. Et sic etiam dixerunt in omnibus alijs sacramentis. Sed hec opinio dicitur sanctorum repugnat et derogat sacramentorum dignitati noue legis. Et ideo dicendum est, quod in verbis predictis formalibus huius sacramenti sit quedam virtus creata ad conuersionem huius sacramenti faciendam, instrumentalis tamen sicut in alijs sacramentis. vnde Dionysius in fine ecclesiastice hierarchie dicit. In ipsis scilicet summatis inuocationibus i. formis sacramentorum esse virtutes operatiuas ex deo: sed verba predicta sunt forma dignissimi sacramenti, ergo est in ipsis aliqua virtus ad transsubstantiandum. Proterea super illud i. ad Corin. xi. Accipite et comedite dicit beatus Ambrosius: antequam consecratur panis est et vinum, vbi autem verba christi operata fuerint corpus et sanguis efficitur. Ecce quod dicit verba christi operata esse: sed verba predicta sunt forma huius sacramenti, ergo et. Proterea sacerdos non operatur ad transsubstantiationem nisi proferendo verba. Si ergo in verbis non est virtus ad transsubstantiandum, tunc sacerdos non haberet aliquam potestatem conficiendi, et sic non haberet aliquem ordinem: que est quedam potestas ad hoc principaliter. dicendum est ergo quod verbis predictis inest aliqua virtus a deo collata: sed hec virtus non est qualitas habens esse completum in natura: qualis est virtus alicuius principalis agentis: sed etiam in formam

Ad decimam Bonauer. Scotus. Durandus. Prima questio. Rñdet. S. Thom. Primum ar. Secundum ar. Tertium ar. Quartum ar. Quinta questio. Rñdet. Prima opinio. Ambro.

Contra predictam opinionem. Secunda opinio. Diony.

formam suam, sed habet esse incompletus sicut virtus, que est in instrumento ex intentione principalis agentis. Contra hanc sententiam sancti Thome et domini Alexandri de balis sunt aliqui alij doctores, scilicet dominus Bonauer in quarto distinctio. et Scotus, et Durandus. verum quia longum esset omnium dicta narrare inducimus nunc quedam dubia, que mouet dominus Bonauer circa hanc virtutem que in verbis illis sacramentalibus ponitur, ad ostendendam difficultatem intelligendi virtutem aliquam esse in verbis, per quorum dubiorum responsiones credimus satisfactum esse rationibus et argumentis omnium qui virtutem in verbis sacramentalibus esse negant. mouet autem dominus Bonauer circa hoc decimam questionem circa hanc virtutem. Prima est circa eius essentiam quid sit an scilicet substantia, an accidens, et cuius generis et speciei. Respondeatur secundum sanctum Thomam, quod est accidens. Et cum queritur cuius generis et speciei sit, dicitur quod cum non sit ens completum, non est per se in aliquo genere: nisi per reductiones sicut motus reducitur ad illud genus in quo sunt termini motus, sicut imperfectum ad perfectum, vnde hec virtus que est in sacramentis reducitur ad idem genus: in quo est virtus principalis agentis: que est qualitas, vel in quo esset si in genere esset: quia virtus iterata non est in aliquo genere, et reducitur etiam ad secundam speciem qualitatis: que est naturalis potentia et. Secunda questio est. In quo genere bonorum sit illa virtus an scilicet minorum: vel mediocrum, aut maiorum. Respondeatur secundum sanctum Thomam, quod sicut virtus predicta non potest poni in aliquo genere entis, nisi per reductionem, ita nec constitui in aliquo gradu boni, nisi per reductionem, reducitur enim ad bona magina, in quibus est gratia, que quodammodo est complementum virtutis quasi finis eius. Tertia questio est an virtus illa in verbis sacramentalibus sit vna, vel plures, et si vna quomodo fiat in diuersis subiectis. Ad hoc respondeatur, quod est vna nec fiat in diuersis subiectis, sed in vno si subiectum debeat dici, vnde licet in ultimo verbo in ordine ad precedentia. Quarta questio est cui verbo datur illa virtus, an scilicet verbo mentali, an in scripto: an in prolatione. Respondeatur quod datur in prolatione. Si dicatur quod verbum quod Christi protulit iam transiit, et resumi non potest, nec potest dici quod data sit alteri verbo quod non fuit. Respondeatur quod virtus illa fit aliter nescimus verbo vocali Christi: sed etiam omni verbo vocali si facerentis exprimentis formam illam consecrationis secundum intentionem ecclesie et ritum. vnde dicit sanctus Thomas in tertia parte, questio. lxxviii. articulo. v. quod propter infinitam virtutem Christi sicut ex contactu suo vis regeneratiua prouenit non solum ad illas aquas que christi tetigerunt, sed ad omnes vbique terrarum per omnia secula, ita etiam ex prolatione ipse hec verba virtutem consecrationis suam consecratur, a quocumque sacerdote dicatur, ac si ipse ex principaliter proferat verbaliter, hoc ille. Quinta questio est cui datur illa virtus: an scilicet toti prolationi verborum, an parti. Si toti an quilibet pars habet totam virtutem, an partem. Si parti aliqui tantum datur quero cui. Respondeatur quod quodammodo datur toti, et quodammodo parti, toti in ultimo verbo in quo completur tota orationis significatio, et parti scilicet ultimo verbo in ordine ad precedentia. Sexta questio est an virtus illa datur subito an successiue, non successiue vt videtur, si subito, aut ergo in principio: aut in medio, aut in fine. Si in principio et statim cum est operatur, ergo in principio fit transsubstantiatio, ergo etiam si non compleret verba facta erit, similiter in medio, si in fine, sed verbum in fine non est, ergo datur non enti. Item si in fine constat, quod verbo desinente definit et virtus, ergo in eodem virtus incipit: definit: est: non est. Respondeatur quod datur subito, quod datur in fine. Et cum arguitur quod tunc verbum non est, negatur hoc, et dicitur quod in instanti in quo proferitur ultimo verbum illud verbum est, et in eo est tota oratio simul, sicut in termino completi, et ita virtus datur enti, non autem non enti. Et cum arguitur consequenter: quod si in fine datur, sequitur, quod in eodem incipit, et desinere: est, et effect, non effect, negatur ista consequentia, quoniam in eodem in quo datur non deficit illa virtus sed in sequenti. Septima questio est, an sit simplex an composita. Composita non videtur, cum eius effectus sit in instanti, simplex non quia eius subiectum oportet esse simplex, predicta autem verba compositionem habent et successiue. Respondeatur quod virtus illa simplex est. Et ad argumentum in contrarium dicitur iuxta sanctum Thomam quod significatio orationis quibus relata ad personas quibus fit significatio videtur composita tamen relata ad rem significatio simplex est: in quantum significatio

cat vnum quid, et quoniam virtus ista sequitur significationem: ideo in ipso complemento significationis datur. Et per consequens ista virtus simplex est ratione significationis, licet in ipsis verbis exterius prolatis sit quedam compositio. Octava questio est. Quādiu durat virtus illa, quod si datur verbo ultimo cum illud prolatis deficit: videtur similiter, quia virtus nobilis definit, videtur autem inconueniens, quod deus sic tam non bilem rem daret, que ita cito desineret esse. Respondeatur quod deficit post prolationem vitime syllabe. Et quando dicitur quod est inconueniens, negatur imo conueniens vt id quod est propter alterum non propter se, illo propter quod est habitus definit esse sicut et columba formata in missione spiritus sancti per acto officio suo desit esse. Et si dicatur secundum istam responsionem factum et faciens non sunt simul: scilicet virtus conuersiua cum corpore christi, quod tamen debet esse. Respondeatur, quod imo sunt simul. Cum enim conuersio ista non sit successiua, sed instantanea simul sunt fieri et factus esse, ideo in illo instanti quo virtus verbo datur, facta est conuersio, ita quod simul est conuersio completio virtutis collatio, et panis transsubstantiatio. Nona questio est. Quando datur illa virtus verbo. Ad hoc iam patet responso ex dictis: quod in complemento orationis hoc est in ultimo prolationis. Decima questio est. Si corrumpit in quid cedit, aut in aliquid: aut in nihil. In aliquid non quia est ex aliquo. Si in nihil, tunc videtur contra communem sententiam et sanctorum et philosophorum, que est quod nihil quod corrumpitur cedit omnino in non ens. Ad hoc respondeatur secundum sanctum Thomam in questione de virtutibus in responsione vnius alterius argumenti quod fit, si charitas corrumpitur per peccatum aut cedit in aliquid, aut in nihil. dicit enim quod corrumpi vel generari vel fieri proprie est eius, quod habet esse: et hoc est solum res subsistens, accidentia enim non sunt entia: quia habeant esse, sed quia eis aliquid est, ideo fieri et corrumpi non proprie est accidentium et formarum, sed subiectorum et ideo corruptibile vel incorruptibile non attribuitur per se accidenti, sed substantie, vnde non proprie dicitur charitas corrumpi in aliquid, vel in nihil, hec sanctus Thomas. Et si ista vera sunt de accidentibus habentibus esse stabile et firmum in subiecto: multo magis de accidentibus que habent esse in situ quodam cuiusmodi est virtus ista, que ponitur in sacramentalibus verbis. Undecima questio est. Vtrum virtus illa agat actione vniuoca vel equiuoca. Respondeatur quod non est necesse dare alterum illorum, quia illa diuisio actionis est principalis virtutis: non instrumentalis. Secundo respondeatur quod per reductionem agit actione qua principalis virtus agit vt inquit sanctus Thomas. Duodecima questio est. Vtrum virtus illa agat educendo obiectualiter. Respondeatur quod virtus illa cum nihil efficiat circa terminum huius conuersionis: non dicitur agere educendo aliquid de aliqua potentia, solum enim operationem habet circa substantiam panis illam conuertendam in corpus Christi, vnde sanctus Thomas in quarto sic dicit, virtus illa instrumentalis habet operationem supra substantiam panis: quia verbum ad elementum accedit dicit Augustinus. Non est autem causa aliquo modo termini: nec eorum que in termino ad quem sunt. Et hoc idem dicit Alexander de balis sic, virtus illa data verbis non efficit aliquid in corpus Christi: nec circa id sed efficientia illius est circa elementum conuertendum in corpus Christi. Et ita patet responso ad omnia illa dubia scilicet iuxta doctrinam sancti Thome et magistri Alexandri de balis. Nunc dicendum est ad rationes principalis questionis. Ad primam respondeatur negando consequentiam, quia dicto exclusiua adiuncta principali agenti non excludit agens instrumentale, non enim sequitur: solus hic faber fecit cultellum, ergo hic faber nihil operatus est, virtus enim ministrum non est nisi quedam redūdantia virtutis principalis agentis, vnde ex hoc quod dicitur quod sola virtute spiritus sancti fit huius conuersio non excluditur virtus instrumentalis: que est in verbis premis. Ad secundam dicendum: quod opera miraculosa nulla creatura potest facere quasi agens principale: pot tamen ea facere instrumentaliter: sicut ipse tactus manus? Christi sanauit leprosum: et per hunc modum verba eius conuertunt panem in corpus ipsius: quod quidem fieri non potuit in conceptione corporis christi: quia christus formabatur, vt aliquid a corpore christi procedens haberet instrumentalem virtutem ad ipsius corporis formationem, nec fuisset conueniens vt alicui creatura conferretur talis virtus propter dignitatem corporis christi seruanda: quod tunc sic fiat simpliciter prius non existens quod dicit non accidit: ideo nihil deperit dignitati corporis Christi: si aliqua creatura accipit instrumentalem virtutem operandi in id: quod in corpus Christi transsubstantiatur. In creatione

Octava questio. Rñdet. Respondeatur. Opponit i contrarium. Respondeatur. Nona questio. Rñdet. Decima questio. Rñdet. S. Thom. Undecima questio. Rñdet. Duodecima questio. Respondeatur. S. Thom. Alexander de balis. Ad primam ar. Ad secundam.

Ad tertiu.

etiam non fuit aliq. extremu in quod instrumentalis actio...

Ad quartu

Ad quintum Sic proceditur. Et videtur qd...

Primu ar.

Secundu ar.

Secundu ar.

Tertiu ar.

Tertiu ar.

Opponit i contrarium.

Opponit i contrarium.

Ridet.

Ridet.

Secundu ar.

Secundu ar.

Tertiu ar.

Tertiu ar.

Opponit i contrarium.

Opponit i contrarium.

Ridet.

Ridet.

Secundu ar.

Secundu ar.

Ridet.

Ridet.

Ad primu arg.

Ad primu arg.

Ad secundu.

Ad secundu.

Ad tertiu.

Ad tertiu.

Ad primu arg.

Ad primu arg.

Ad secundu.

Ad secundu.

Ad tertiu.

Ad tertiu.

Ad primu arg.

Ad primu arg.

Ad secundu.

Ad secundu.

Ad tertiu.

Ad tertiu.

poneret transubstantiatione iam facta. ergo virtute verboru...

Ad sextum Sic proceditur. Et videtur qd...

Quarta opinio.

Ad primu arg.

Ad tertiu.

Ad primu ar.

Ad tertiu ar.

Opponit i contrarium.

Ridet.

Secundu ar.

Ridet.

Ad primu arg.

Ad secundu.

Ad tertiu.

Ad primu arg.

Ad secundu.

Ad primu argumetu.

Petrus de palude.

Ad secundu.

Ad tertiu.

Ad primu arg.

Ad tertiu.

Ad primu ar.

Ad tertiu ar.

Opponit i contrarium.

Ridet.

Secundu ar.

Ridet.

Ad primu arg.

Ad secundu.

Ad tertiu.

Ad primu arg.

Ad secundu.

rem significata statim adesse, que quidem est effectus huius...

Ad septimum Sic proceditur. Et videtur qd...

Ad primu arg.

Ad secundu.

baptismus est sacra necessitatis, et ideo concessum est vt...

Ad tertiu.

Ad primu arg.

Ad secundu.

Ad tertiu.

Petrus de palude.

Expone ita.

Extra glo. et Joann.

S. Thom.

Opponit i contrarium.

Ridet.

Ad primu arg.

Ad secundu.

Ad tertiu.

Ad primu arg.

Ad secundu.

Ad tertiu.

Non iste panis. Sequitur decima...

Ad primu arg.

Ad secundu.

Primum arg.

de effectibus vero in sequenti capitalis erit sermo. Circa hoc sic proceditur. Et videtur quod non. Primum ergo tunc presentia, ubi dicit beatus Ambrosius. quod iste panis non vadit in corpus. sed est panis vite eterne, qui anime nostre substantia substituit. sed omne quod nutrit vadit in corpus. ergo panis iste non nutrit, et eadem ratio est de vino. Secundo sic. Sicut dicitur in libro de generatione ex eisdem nutrimentis, ex quibus sumus. Species autem sacramentales sunt accidentia, ex quibus homo non constat. Non enim accidens est pars substantie, ergo videtur quod species sacramentales nutrire non possunt. Tertio philosophus dicit scdo de anima, quod alimentum nutrit prout est quedam substantia. auget autem prout est aliquid quantum: sed species sacrales non sunt substantia, ergo non possunt nutrire. Quarto omne quod nutrit quocumque modo soluit ieiunium si ergo species iste nutrent soluerent ieiunium, et sic post sumptionem corporis Christi non posset aliquis coiccare, quod est falsum. In oppositum est quod habetur. i. corinth. x. ubi apostolus loquens de hoc sacramento dicit. Alius quidem esurit, alius ebrius est. ubi dicitur glo. hos notat qui post celebrationem sacri mysterij et consecrationem panis et vini suas oblationes vendicabant, et alij non communicantes sibi solis sumebant. ita etiam ut inebriarentur: quod quidem non potest contingere. si sacrales species non nutrent. ergo species sacramentales nutriunt. Secundo sic. Nihil austerit fames, vel sitis, nisi quod nutrit. sed sensibilibiter reperiri potest quod ex potu illo sitis tollitur precipue si multa quantitate sumatur. ergo nutrit species ille. Respondendo dicendum: quod circa materiam illam varia sunt opinio doctorum. Quidam enim dixerunt, quod species ille non nutriunt sed reficiunt, et inebriant ex sola immutatione accidentali, sicut aliqui inebriant odore vini, et reficiuntur a famem amittunt ex sapore et odore. Sed talis refectio sustentare hominem non potest, quod talis immutatio quantum ad hoc reficiat non tamen diu sufficit. homini cuius corpus propter continuam deperditionem restauratione indiget, et ita talis refectio sustentare hominem non potest, quod tamen faceret species ille, si in magna quantitate sumerentur. Et ideo alij dixerunt, quod forma substantialis manet panis, et illa eadem habet operationem, quam habebat panis, et ideo nutrit sicut panis nutriret. Sed hoc positio non potest stare. Cum quia non remanet forma substantialis panis, sicut supra habitum est. Cum quia non est actus forme nutritive sed magis materie: que accipit formam nutriti. unde dicitur in scdo de anima: quod nutrimentum in principio est dissimile, in fine autem simile. Ideo alij dixerunt, et sanius, quod species sacramentales vere nutriunt. Pro quo notandum, quod cum unusquisque agat in quantum est ens actu panis est, ut unusquisque sicut se habet ad esse, ita se habet ad agere. quod ergo species sacramentales dantur ut in se habeant virtutem ut maneat in suo esse, quod habebant substantia panis et vini existente, consequens etiam est, quod remaneat in suo agere, et ideo omnem actionem quam potest nutrire agere substantia panis et vini existente, possunt etiam agere substantia panis et vini transeunte in corpus et sanguinem Christi. unde sicut in illis convenit aliquid generari, ita ex illis convenit aliquid generari, ita illis potest aliquid nutriri. de hac materia plenius dicitur. f. e. d. c. qui non bene. Ad respondens. Ad primam respondetur quod facta consecratione dupliciter potest dici panis in hoc sacramento. Primum modo species panis quod retinet nomen siue vocabulum prioris substantie ut Gregorius dicit in homilia paschali, et habetur. s. e. d. i. c. species. Alio modo potest dici panis ipsum corpus Christi verum, quod est panis mysticus de celo descendens secundum illud Joa. vi. Ego sum panis viuus, qui de celo descendit. Ambrosius ergo cum dicit, et panis iste non transit in corpus loquitur de pane secundum modo dicto. i. de corpore Christi vero, hoc enim non convertitur in corpus hominis, sed reficit mentem eius. Non autem loquitur de pane primo modo dicto, quod species tales in corpus comedentis convertuntur: sicut etiam in aliud corpus converti potest sicut dictum est. Ad secundam dicendum quod species sacramentales et si non sunt ea ex quibus corpus hominis constat, tamen in ea convertuntur vel aliquid sub eis creatur, vel reddit, secundum varios modos loquendi doctorum ex quibus vel quo corpus hominis nutria tur et sustentetur. Ad tertiam dicendum quod species sacramentales quis non sunt substantia: habent tamen virtutem substantie, ut dictum est. Ad quartam respondetur, quod illa quarta non est ob no secundum ordinem nature, ut dictum est, et ideo talis manducatio immunit non soluit, vel dicitur secundum dominum Bonaventuram, quod non soluit ieiunium. quod factum de substantia non est cibum corporalis. Tunc etiam ratione corporis Christi interius contenti, qui tantum est cibum mentis et ideo non est simile de infusione vini: quod potest habetur sacerdotibus debentibus secundas missas cantare. Rege. C. Non transit quod dicitur glo. quod species bene descendunt in ventrem, sed non corpus Christi, et quod ita cito corpus Christi puritur in celum, quod cito species dentibus conteruntur falsum est, et ab omnibus theologis reprobatum, ut circa capitulum tribus gradibus. e. d. ostendimus. dicendum est ergo: quod ipse panis secundum corpus Christi quod de celo descendit, non transit in corpus. i. in refectioem corporis assumptis, sed in refectioem mentis, nec hoc ita: ut converti intelligatur in manducantem sed ipsum in se mutat spiritualiter secundum illud quod dominus ait Augustinus. Non tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tue, sed tu mutaberis in me [vite eterne] i. qui vitam eternam habet, et prebet se digne manducantibus: ut in duobus sequentibus capitulis fulcit sustinetat roborat et firmat eum. Jo. vi. Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus [quotidianus]. Contra iste panis a paucis sumit in ecclesia. quod ergo de quotidiano quasi quotidie ab omnibus sumatur. Respondetur secundum magisterum Alexandrum de balis in quarto quod quilibet existens extra mortale peccatum isto pane reficitur. cibum enim intrans per os alicuius corporis non tamen reficit ipsum os: sed oia membra sua ecclesia autem tota unum corpus est. i. ad cor. glo. eos nos in unum corpus baptizati sumus. huius corporis caput Christus est. ad col. i. Et caput corporis ecclesie. huius capitis os prelati siue sacerdotes est. Hier. xv. Si separaveris pretiosum a villi quasi os meum eris. Illud est proprium sacerdotis separare secundum pretiosum. i. aiaz a peccato, quod est vile. Hier. ij. quod vili facta est et. Et igitur panis ex quo quotidie ab aliquo sacerdote comeditur, quotidie totum corpus quod est ecclesia a pane illo reficitur. Et quod est vni me bii propter unionem membrorum de esse alteri, ut lingua de se habere re annulu, que habet manum, et calciamentum quod illud pes habet. Gregorius propter unionem membrorum ecclesie quod est vni membrum de esse omnium membrorum, sacerdos autem coicans quotidie membrum ecclesie sic ideo panem illum rone illi coicant oia membra ecclesie. vbi quodlibet membrum ecclesie potest dicere illud. ps. Particeps ego sum oim timentium te et. vbi de quotidiano quasi quotidie illi refectioem indigeamus pro sanandis quotidianis infirmitatibus nostris. ut. f. e. d. c. iteratur. vel quotidianus, quod quantum est de se quotidie sumendus est, quod virtus eius hominibus est salutaris, et multiplicis utilitatis. ut. s. e. d. c. Si quoties est. c. quotidie. Sic. iij. pars. Ad veritatis. i. si dignus. Simile. s. e. d. c. quia corpus.

Contra glo.

Opponit i contrarium. Respondetur. Alexander de balis. Opponit i contrarium. Respondetur. Alexander de balis. Ad primam arg. Respondetur. Ad secundam arg. Respondetur. Ad tertiam arg. Respondetur. Ad quartam arg. Respondetur.

Secunda opinio.

Ad primam argu. Gregorius. Ad secundam arg. Tertium ar. Ad quartam. Bonaué. Exponit li teram.

Ad primam argu. Gregorius. Ad secundam arg. Tertium ar. Ad quartam. Bonaué. Exponit li teram.

Caro Christi verbo Dei unita est unificatiua.

Christus Sequitur secundum capitulum eiusdem panis in quo dicit magister gratia panis, quod effectus huius sacramenti sit adeptio vite eterne. Et diuidit in duas partes. In prima facit quod dicitur est. In secunda ostendit quod Christus non solum diuinitate, sed etiam secundum carnem assumptam vitam conferat. ibi determinat. Pro ampliori intelligentia huius capituli queruntur duo.

- 1. Primum verum per hoc sacramentum conferatur vita gratie. 2. Secundo verum effectus huius sacramenti sit adeptio vite eterne.

Ad primum Sic procedit. Et videtur quod per hoc sacramentum non conferatur vita gratie. Primum sic. Hoc sacramentum est nutrimentum spirituale. Nutrimentum autem non datur nisi viuenti. cum ergo vita spiritualis sit per gratiam non competit hoc sacramentum nisi iam habenti gratiam. Non ergo per hoc sacramentum conferatur gratia ut primo habet. Secundo sic. hoc sacramentum assumit ut quedam refectio spiritualis, sed refectio spiritualis magis videtur pertinere ad usum gratie, quam ad gratie consecutionem. ergo videtur quod per hoc sacramentum gratia non conferatur. Tertio sic. In facio corpus Christi offertur pro salute corporis, sanguis autem pro salute anime, sed corpus non est subiectum gratie: sed anima. ergo ad nutrimentum quantum ad corpus gratia non conferatur. In oppositum est tunc presentis capituli, in quo inducitur auctoritas illa Joa. vi. panem quem ego dabo vobis caro mea est pro mundi vita. sed vita spiritualis est per gratiam. ergo per hoc sacramentum gratia conferatur. Respondetur ad hoc quod dicitur in hoc sacramento corpus offertur pro salute corporis, et sanguis pro salute anime. Quis vtrumque ad salutem vtrumque operatur cum sub vtroque totus sit Christus ut supra dictum est. Et licet corpus non sit immediatum subiectum gratie ex anima tamen redundat effectus gratie ad corpus dum in presentia membra nostra exhibemus arma iustitie deo, ut habet ad Ro. vi. et in futuro cor nostrum fortietur incorruptionem et gloriam anime.

Contra glo.

Opponit i contrarium. Respondetur. Alexander de balis. Ad primam arg. Respondetur. Ad secundam arg. Respondetur. Ad tertiam arg. Respondetur. Ad quartam arg. Respondetur.

Secunda opinio.

Ad primam argu. Gregorius. Ad secundam arg. Tertium ar. Ad quartam. Bonaué. Exponit li teram.

Ad secundum

Sic proceditur. Et videtur quod effectus huius sacramenti non sit adeptio glorie. Primum sic. Effectus proportionalis sue cause, sed hoc sacramentum competit viatoribus, unde et viatorum dicitur esse ergo viatores nondum sunt capaces glorie, videtur quod hoc sacramentum non conferat adeptioem glorie. Respondetur ad hoc quod dicitur in hoc sacramento corpus offertur pro salute corporis, et sanguis pro salute anime. Quis vtrumque ad salutem vtrumque operatur cum sub vtroque totus sit Christus ut supra dictum est. Et licet corpus non sit immediatum subiectum gratie ex anima tamen redundat effectus gratie ad corpus dum in presentia membra nostra exhibemus arma iustitie deo, ut habet ad Ro. vi. et in futuro cor nostrum fortietur incorruptionem et gloriam anime.

Ad primam arg. Respondetur. Ad secundam arg. Respondetur. Ad tertiam arg. Respondetur. Ad quartam arg. Respondetur.

Secunda opinio.

Ad primam argu. Gregorius. Ad secundam arg. Tertium ar. Ad quartam. Bonaué. Exponit li teram.

Ad secundum

Sic proceditur. Et videtur quod effectus huius sacramenti non sit adeptio glorie. Primum sic. Effectus proportionalis sue cause, sed hoc sacramentum competit viatoribus, unde et viatorum dicitur esse ergo viatores nondum sunt capaces glorie, videtur quod hoc sacramentum non conferat adeptioem glorie. Respondetur ad hoc quod dicitur in hoc sacramento corpus offertur pro salute corporis, et sanguis pro salute anime. Quis vtrumque ad salutem vtrumque operatur cum sub vtroque totus sit Christus ut supra dictum est. Et licet corpus non sit immediatum subiectum gratie ex anima tamen redundat effectus gratie ad corpus dum in presentia membra nostra exhibemus arma iustitie deo, ut habet ad Ro. vi. et in futuro cor nostrum fortietur incorruptionem et gloriam anime.

Contra glo.

Opponit i contrarium. Respondetur. Alexander de balis. Ad primam arg. Respondetur. Ad secundam arg. Respondetur. Ad tertiam arg. Respondetur. Ad quartam arg. Respondetur.

Secunda opinio.

Ad primam argu. Gregorius. Ad secundam arg. Tertium ar. Ad quartam. Bonaué. Exponit li teram.

Ad secundum

Sic proceditur. Et videtur quod effectus huius sacramenti non sit adeptio glorie. Primum sic. Effectus proportionalis sue cause, sed hoc sacramentum competit viatoribus, unde et viatorum dicitur esse ergo viatores nondum sunt capaces glorie, videtur quod hoc sacramentum non conferat adeptioem glorie. Respondetur ad hoc quod dicitur in hoc sacramento corpus offertur pro salute corporis, et sanguis pro salute anime. Quis vtrumque ad salutem vtrumque operatur cum sub vtroque totus sit Christus ut supra dictum est. Et licet corpus non sit immediatum subiectum gratie ex anima tamen redundat effectus gratie ad corpus dum in presentia membra nostra exhibemus arma iustitie deo, ut habet ad Ro. vi. et in futuro cor nostrum fortietur incorruptionem et gloriam anime.

Qui manducant

Sequitur. iij. c. eius. de pte i q magis sit collatio vite spiritualis. Et diuidit in duas partes. In prima facit quod dicitur est. In secunda ostendit quod Christus non ita manducatur in hoc sacramento, quodammodo cibum corporalem quod manducatur in presentia diuinitatis dicens, quod Christus non mortuus sed viuus non diuinus sed integer manducatur in hoc sacramento, ita diuisione sacramenti nec moritur nec diuiditur. Causam assignans inquit. quod

Contra glo.

Opponit i contrarium. Respondetur. Alexander de balis. Ad primam arg. Respondetur. Ad secundam arg. Respondetur. Ad tertiam arg. Respondetur. Ad quartam arg. Respondetur.

Exponit li teram.

ecclesia ex multis fidelibus charitate copulante connectitur. Regere. [Credere in Jesum] quod est per fidem p dilectionem operantem [hoc est manducare] scilicet spiritualiter. vt. s. e. di. vt quid [saginat. i. h. pars. i. impinguat augme to gratie, vt virtutum. R enascitur] per appositione gratie. s. e. di. quia passus. [manducans] scilicet digne [vinit] scz de spiritu eius. [In sacro] scz sacramentaliter tantum [sed vsq ad spiritus] quod facit cum non tantum sacraliter, sed etiam spiritaliter sumitur. tunc em cu corpus mystico incorporetur particeps efficit spiritus eius: vt eodem spiritu vegetetur: qd est [dum eius mandata seruat]. i. tunc vt bfe fide p dilectionem operantem, qua quis particeps fit corporis Xpi. dum mandata eius seruat fm illud. Si diligitis me, mandata mea seruate. Jo. viii. Ad altare. i. h. pars. i. ad consecrationem inuisibilis gratie. sine interne refectionis [discernit causam suam]. i. merita sua examinando seipsum: vt probando an dignus sit. iuxta illud apostoli. Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat: et de calice bibat: vt. s. e. di. distinct. Quis scelerate.

cerdotali potestate predictus: vt in proemio Gregorian[pro ducatur] qd homo minister est [non significatur]. i. no trans substantiatur [nisi operante] non negatur hic: qd homo no possit transsubstantiare: sicut videtur gl. dicere. et male: qd sacerdos conficit et consecrat [sed non nisi operante spu Dei] licet enim homo principaliter non operetur transsubstantiationem qd hoc est supra naturam nihilominus infirmaliter operatur ad illam sicut dicitur est. s. circa capitulu panis est in altari. [spiritu Dei] non tamen excludendo alias personas qd indiuisa sunt opa trinitatis sicut essentia et potestas in eis. vt xxviii. q. i. sicut in eis.

1 Panis accipiens benedictionem an fiat corpus christi. 2 Verba omnia significantia idetitatem panis ad corpus Xpi faciunt sermonum falsum. Idem de verbis significantibus inuocationem circa corpus Christi. nu. 3.

Non omnis. Sequitur. vi. capitulum eiusdem partis. Quod qd breue est, non diuiditur. Attento qd superius per multa capitula visum est de veritate hui[sacri] pro nunc non restat disputare, nisi de hac propositione, qd in hoc capitulo ponit beatus Ambrosius videlicet. Quod panis accipiens benedictionem fit corpus Christi. Et de illa que postea est in capitulo panis est in altari, qd de pane fit corpus Xpi. Et de alijs similibus, vt de illa. Quod est panis erit corpus Xpi, vel quod est corpus Christi fuit panis. Et de illa panis potest esse corpus Christi. [C]urum iste fuit vere. Et arguitur quod sint vere: primo de duob[est] autoritas beati Ambrosii in presenti capitulo et in capitulo. panis est in altari. In quo etiam capitulo ponitur ista, quod erat panis ante consecrationem iam est corpus Christi post consecrationem. Item in eodem capitulo ponitur etiam illa propositio: qd pane fit corpus Christi. [R]atione etiam arguitur sic. qd prefate propositiones sint vere. Maior est conuenientia qto perfectior est conuersio, sed conuersio que fit in hoc sacramento perfectior est omnibus, quia conuertitur totum in totum: et partes in partes: sicut et predictis patet circa capitulum panis et calicis. eadem distinc. Lum ergo in alijs conuersionibus vtamur tali modo loquendi, quod erat aqua est vinum vel quod erat aer est ignis, videtur multo fortius quod hic possit dici quod est corpus Christi erat panis, et quod est panis erit corpus Christi, vel quod est corpus Christi fuit panis. [C] In oppositum arguitur sic. Quod est relatiuum suppositi eiusdem sed non est accipere aliquid suppositum, quod fit quandoq[panis, quandoq[corpus Christi. ergo non est dicendum, quod est corpus Christi fuit panis. [R]espondeo dicendum pro declaratione veritatis omnium illarum propositionum iuxta sanctum Thomam in tertia parte, quod hoc conuersio panis in corpus Christi quantum ad aliquid conuenit cum creatione, et transmutatione naturali, et quantum ad aliquid differt ab vtroq[. Est enim commune bis trib[. Primo ordo terminorum, scilicet vt post hoc fit hoc. In creatione enim esse post non esse in hoc sacramento corpus Christi post substantiam panis: in transmutatione naturali album post nigrum, vel ignis post aerem. [S]ecundo quod predicti termini no sunt simul. Conuenit autem conuersio de qua nunc loquimur cum creatione, quia in neutra earum est aliquid commune subiectum vtriusq[extremorum. L'vius contrarium apparet in omni transmutatione naturali conuenit enim hoc conuersio cum transmutatione in onobis licet non simpliciter. [P]rimo quidem quia in vtriusq[vnum extremorum transit in aliud, sicut panis in corpus Christi, et aer in ignem. Non autem non ens conuertitur in ens aliter tamen hoc accidit vtroq[que. Nam in hoc sacramento tota substantia panis: transit in totum corpus Christi. Sed in transmutatione naturali materia vnius suscipit formam alterius prioris forma deponita. Secundo conuenit in hoc quod vtroq[que remanet aliquid idem quod no accedit in creatione differenter tamen. Nam in transmutatione naturali remanet eadem materia, vel subiectum. In hoc sacramento remanent eadem accidentia. Et ex his accipi potest, qualiter differenter in talibus loqui debeamus, quia enim in nullo predictorum trium extremorum sunt simul, ideo in nullo eorum potest vnum extremum, de alio predicari per verbum substantiuum presentis temporis. Non enim dicitur, non ens est ens, vel panis est corpus Christi, vel aer est ignis, aut album est nigrum, propter ordinem vero extremorum possumus vt hac propositione ex que ordinem dicit. Possumus enim vere et proprie dicere, ex non ente fit ens, ex

Transsubstantiatio panis in corpus, et vini in sanguine Xpi an sit attribuenda spiritui sancto.

Opus. Sequitur. v. capitulum eiusdem partis. Et diuiditur in duas partes. In prima repetit quod sepe numero dictum est, qd verum corpus et verum sanguinem in hoc sacro sumimus. Secdo dicit, qd hoc tam magnum mysterium no perficitur nisi operante spiritu Dei. h. ibi, que cum per manus.

Pro maiori intelligentia huius capli queritur. [C]urum transsubstantiatio panis in corpus et vini in sanguinem Xpi sit attribuenda spiritui sancto. Et videtur quod non. Primo quia vt dicit Augu. In primo de trinitate indiuisa sunt opera trinitatis, sicut indiuisa est essentia trinitatis, sed transsubstantiare panem in corpus Christi est opus diuinum ergo no videtur magis attribuendum spiritui sancto, qd patri, vel filio. [S]ecundo dicitur proverbio. i. g. Sapientia edificauit sibi domum: miscuit vinum et posuit mensam. est aut Dei sapientia Christi. fm illud. i. ad Cor. i. Christum dei virtutem, et dei sapientiam. [S]ecunda autem est hoc factum in quo panis vite nobis offertur, ergo videtur magis filio attribuendum transsubstantiationis. [T]ertio arguitur ex capitulo panis est in altari. s. e. di. in quo dicitur: qd sermone Xpi conficitur hoc factum. [C] In oppositum est textus presentis capituli, in quo dicitur, qd fit operante spiritu dei. [R]espondeo dicendum: qd ad transsubstantiationem istam tota trinitas operatur, qd vt dictu est. Indiuisa sunt opera trinitatis. Qd inuitur etiam in hoc capitulo: cum subditur. cu omnia hec, que per corporales motus in illo opere sunt deus operatur. Attribuitur tamen spiritui sancto. [P]rimo quia hoc congruit cause institutionis huius sacramenti: que consideratur ex parte dei, que est summa charitas. Spiritus sanctus em est amor patris, et filij, hoc autem sacramentum ex magina charitate donatum est. vnde in institutione huius sacramenti dicit Jo. vi. Cum dilexisset suos in finem dilexit eos. [S]ecundo hoc conuenit nomini huius sacramenti et continentie eius. vocat enim eucharistia id est bona gratia et petereca nihil aliud qua graza continet. gratia autem spiritui sancto attribuitur fm illud. i. ad Cor. iij. diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus. [T]ertio hoc congruit effectui huius sacramenti, qd est vnio ad Christum per charitatem. vnde hoc sacramentum dicitur sacramentum vnitatis et charitatis. vt. i. e. di. hoc est factum. Charitas autem et vnio corporis mystici appropriant spiritui sancto fm illud. i. ad Cor. iij. et enim in vno spiritu omnes nos in vnum corpus. [A]d rationes. [A]d primam respodetur, quod opus transsubstantiationis est bene comune toti trinitati, sed tamen secundum aliquem modum potest attribui singulis personis. patri quidem ratione potentie, qd multum relucet in multitudiue miraculorum, que sunt in hoc sacramento. Secdo filio sicut operari et efficiendi, qd ipse sacerdos et hostia vt. i. e. di. ca. Sacerdos. Tertio spiritui sancto tanq[virtuti, qd operari. vt. i. e. di. veru. qd ipse est virtus, qd de illo egibatur: curabat omnes. lu. vi. [A]d scdm et tertia patet rnsio ex superius dictis. [L]ege. [C]orpus et sanguinem. qui ex fructibus id est illud in quem illud quod de fructibus terre non fere acceptum est, scilicet panis et vinum [et pace mystica] id est verbo habente occultam suae latentem diuinam virtute [consecratum] est. i. transsubstantiatum est. [C]ad salutem Ibi digne alias scz vt. s. e. di. Qui scelerate. et. j. e. di. illa sancta [p manus hominis] qui solus homo minister est huius sacri facti

Diuisio.

Questio.

Primu ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Opponit et Respondet.

Ad primu argumetu.

Ad scdm. Exponit li teram.

Questio. Primu ar.

Scdm ar.

Opponit l contrarium.

Respondet. S. Thom.

Tertia re.

Quarta re.

Ad primu argu.

Ad scdm.

Exponit li teram.

Alexander de hals. Psa reg. 2

Scda reg.

Tertia re.

Quarta re.

Ad primu argu.

Ad scdm.

Exponit li teram.

pane corpus Christi et ex aere ignis, vel ex albo nigrum quia vero in creatione vnum extremorum non transit in alteru no possumus in creatione vt verbo conuersionis, vt dicamus qd non ens conuertitur in ens, quo tamen verbo vt possumus in hoc sacramento sicut in transmutatione naturali. Sed qd in hoc sacramento tota substantia in totam mutatur propter hoc hoc conuersio proprie transsubstantiatio vocatur. Rursus quia huius conuersionis non est accipere aliquid subiectu ea que verificantur in conuersione naturali ratione subiecti non sunt concedenda in hac conuersione. Et primo quidem manifestum est qd potentia ad oppositu consequitur subiectum ratione cui[dicimus] qd album potest esse nigrum: vel aer potest esse ignis non fit ita propria sicut prima. Nam subiectus albi in quo est potentia ad nigredinem est tota substantia albi. Non enim albedo est pars eius. subiectum autem forme aeris est pars eius vnde cu dicitur aer potest esse ignis verificatur ratione partis per synecdochen. Sed in hac conuersione et similiter in creatione, quia nullum est subiectum non dicitur, qd vnum extremorum possit esse aliud, vel qd panis possit esse corpus Christi. Et eadem ratione non potest proprie dici, qd de ente fiat ens vel de pane fiat corp[Christi], qd hoc propositio de designat causam consubstantialitatem: que quidem consubstantialitas extremorum in transmutationibus naturalibus attenditur penes conuenientiam in subiecto, et simili ratione no conceditur, quod panis erit corpus Christi sicut nec conceditur in creatione, quod non ens erit ens, vel quod non ens fiat ens: quia hic modus loquendi verificatur in transmutationibus naturalibus ratione subiecti puta cu dicimus quod albu fit nigrum, vel album erit nigrum quia tamen in hoc sacramento facta conuersione aliquid idem manet: scilicet accidentia panis: vt supra dictum est secundum quandam similitudinem alique hanc locutionem possunt concedi: scilicet qd panis fit corpus Xpi, vel panis erit corpus Xpi, vel de pane fit corpus Christi, vt nomine panis non intelligat substantiam panis sed in vniuersali hoc quod sub speciebus panis continetur sub q bus continetur prius substantia panis: et postea corp[Christi]. Satis concordat magister Alexander de hals, et domin[Bonaventura] cum sententia beati Thomae in. iij. di. q. i. pone tes circa hoc quatuor regulas. Prima est qd oia verba significantia idetitate panis ad corp[Xpi] faciunt sermonem falsum. vt oes tales propositiones improprie sunt, et exponede panis erit corp[Xpi] vel qd fuit panis est corp[Xpi]. S. debet exponi id est, conuersum est in corp[Xpi]. Similiter non sunt recipiende propositiones prolate cum relatiuo et verbo substantiuo, videlicet cum dicitur quod erat panis est corpus Xpi. [C] Secunda regula est qd omnia verba significantia inuocationem circa corpus Christi sunt false dicta. vnde hec est falsa corpus Xpi mutatur, vel transsubstantiatur, vel fit sed inuocatio exprime da est circa panem verbis tamen que conuersionem vel transmutationem dicunt. vnde in hac materia recipiuntur verba mutationis, vt transsubstantiatur, mutatur, et conuertitur. Non motus vt generatur, vel corrumpitur. vnde cum hoc verbum fit, fit dicens motum et successione. vnde successione dicitur ee in fieri. Non dicitur proprie panis fit corpus Christi: nisi fm q fieri dicitur in aliud. vnde quando reperitur aliqd huiusmodi verbum. Panis fit corpus Christi exponi debet id est, mutatur vel transsubstantiatur. [T]ertia regula qd non est ordinatio panis ad corpus fm causas inferiores, ideo verba hoc significantia sicut hoc verbum potest, absolute dictu faciunt propositionem falsam, vt si dicitur panis potest esse corpus Christi. Si autem exprimat ordinatio secundum causas superiores vt si dicitur panis potest conuerti a deo in corpus Christi. tunc est veritas in locutione. et sic loquitur Ambrosius cum ait. Quod est panis potest esse corpus Christi in consecratione. [C] Quarta regula est. quia nulla est causalitas sed solum transitus panis in corpus Christi, omnes propositiones causalitatem impotantes reddunt locutionem impro priam. vnde improprie sunt cum hac propositioe de vel eg: fm quod dicunt causalitatem bene autem secudu quod impotant ordinem vnius termini ad alterum concedi possunt: in quo sensu capiuntur verba beati Ambrosii. [C] Ad rationes. [A]d primam patet responsio ex dictis. In quibus data est intelligentia sub qua propositiones ille postea a sanctis doctoribus accipiende sunt: q sunt proprie et improprie. [C] Ad secundam raderetur negando consequentiam. Et ratio est qd secundum philosophum secundo de anima in principio passum est dissimile sed in fine est simile. vnde perfecta conuersio requirit perfectam distanciam in principio qd impotat terminu a quo et ideo quanto perfectior est conuersio, tanto minus pot corp[Christi] de pane predicari. [L]ege. [C] Benedictionem [scilicet

et consecratum. verba autem in quibus conficit consecratio dicuntur benedictio. vt dicit Bonaventura in quarto. distinc. i. Lum ratione benedictionis precedentis ante enim dicitur benedixit, et fregit. Lum quia ad eorum prolatione dñs benedixit, qd conuertit panem in corpus [fit]. i. conuertit in corpus suum.

Commendauit et. Sequitur septimum capitulum. Quod quia totum eppositum est supra eodem distinc. circa capitu. Quia passus. Ideo pertransimus.

Christus an ostenderit nobis manus signum dilectionis tradendo nobis corpus suum in cibum quam patiendo pro nobis. Homo vult sibi triplex bonum particular. Fideles vni adinuicem in corpore ecclesie colligati sunt vinculo pacis, vnitatis ac dilectionis.

Hoc est. Sequitur octauum capi. eiusdem partis. Et diuiditur in duas partes. In prima dicit hoc sacramentum esse signum vnitatis et vinculum charitatis. In secunda expla nar: quid per cibum et potu accipiendum sit, cum scilicet dñs ait in euangelio scilicet Jo. vi. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem et. secunda ibi, hunc cibum. Quia de istis plura disputata sunt superi[in] capitulo. qd passus. et in capitulo. Qui manducat solum nunc restat querere. quia sepe numero nominatur hoc sacramentum pietatis et charitatis sacramentum. [C]urum maius dilectionis signum ostendit nobis christus tradendo nobis corpus suum in cibum que patiendo pro nobis. Et videtur quod sic charitas patrie perfectior est quam charitas vie. sed beneficiu illud quod nobis Xps contulit corpus suum dñs nobis in cibum magis assimilatur charitati patrie, in qua plene fruimur deo. passio aut qd pro nobis subijt magis assimilatur charitati vie: in qua no bis pro Xpo imminet patiendum. ergo maius est dilectionis signum quam qd passus est pro nobis. [C] In oppositu esse vt illud Jo. xij. Maiorem charitatem nemo habet qd vt animas suam ponat quis pro amicis suis. [R]espondeo dicendu qd maius dilectionis signum ostendit nobis Christus moriedo pro nobis: qua tradedo nobis corpus suum in cibum in hoc sacramento. Quod patet sic vt deducit sanctus Tho. in quodam quolibeto. qd illud quod est potissimum in vnoquoq[generere est mensura omnium illorum, que sunt illius generis, vt patet per philosophum in. g. metaphysice. Potissimum autem in genere amoris hominum est amor, quo quis amat seipsum et ideo ex hoc amore necesse est mesuram accipere omnis amoris, quo quis alium amat. vnde. i. g. ethicorum philosophus dicit, qd amabilia que sunt ad alium venerunt ex amabilitibus, que sunt ad seipsum. Pertinet autem ad amore, quo quis amat seipsum, vt velit sibi bonum. vnde tanto aliquis alium amare probatur quanto magis bonum quod sibi vult ppter amicum pretermittit. secundum illud Prover. xij. qui negligit danum propter amicum iustus est. [C] Vult aut homo sibi triplex bonum particular: que sunt anima corpus et res eteriores. Est igitur aliquid signum amoris, qd aliquis in reo exterioribus propter alium detrimentum patiat. Adans autem est amoris signum, si etiam corporis proprii detrimentum patiat, vel labores, vel verbera pro amico sumedo. Adanifestum est aut dilectionis signum, si etiam animam suam deponere velit pro amico moriendo. [C] igitur Xps pro nobis patiendo animam suam posuit magnum fuit dilectionis signum. [C] Antem corpus suum dedit in cibum vbi sacramento ad nullum eius detrimentum pertinet. [C] Vnde patet qd primum est dilectionis signum. vnde et hoc sacramentu est memoriale quoddam et figura passionis Xpi veritas autem preemi net figure, et res memorialis. [C] Ad rationem ergo dicendu, qd exhibitio corporis Xpi in sacro habet quide figuram qdam charitatis qua diligit nos deus in patria sed passio eius pertinet ad ipsam dei dilectionem nos a perditione ad patriam reuocantem, dilectio autem dei non est maior in patria: q fit in presenti. [L]ege. [C] Pietatis [id est cultu diuine religionis adorandum [vnitatis] fidelium. designat enim [quod fideles in corpore ecclesie adinuicem vni pacis et vnitatis ac dilectionis vinculo sunt colligati, vt. s. eadem distinctione. qd passus. et. xij. questio. quarta. ipsa pictas. dicitur animi signum vnitatis, quia per ipsum digne sumptum vniur quis Christi etiam natura quodammodo. vt infra eadem distinctione. In Christo patri. Augu. [Accedat] ad hoc sacramentu: et

Bonane.

Diuisio.

Questio.

Primu ar.

Opponit l contrarium. Ridet.

S. Thom.

Ad argu metum.

Exponit li teram.

Dugutio.

credat, sed fides per dilectionem operante in corpore scilicet ecclesie positus, supple et vincet de spiritu dei, quo totum ecclesie corpus vivit, vegetatur...

- 1 Sacramentum eucharisticum an semper habeat efficaciam in omnibus iustis eam fumentibus.
2 Peccata venialia quare dicantur quotidiana.
3 Debitum hominis quid dicatur.
4 Debitum iustitie quid dicatur.
5 Debitum privatum quid dicatur.

Quem de altari. Sequitur nomen capitulum eiusdem partis. In quo ostendit magister...

Questio.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum i contrarium.

Ridet. Alexander de balis.

Ad primum arg. Alexander de balis.

S. Thom.

Ad secundum.

Ad tertium.

Oppositum i teram.

Quem de altari. Sequitur nomen capitulum eiusdem partis. In quo ostendit magister...

debet dimittere quidquid habet odii, vel rancoris contra principium. Cantatur in missa ante communionem alia voce, et intelligibili oratio dominica...

- 1 Hereticus an sumat corpus Christi sacramentaliter.
2 Sacramentaliter manducare quid dicatur.

Qui discordat. Quicquid pars. In qua magister gratia...

Quem de altari. Sequitur nomen capitulum eiusdem partis. In quo ostendit magister...

Albertus.

Ridet.

Alexander de balis.

Hoc de bitu. Debitum si subtrahe ecclesie...

S. Thom.

Ad primum arg.

Ad secundum.

Ad tertium.

Questio. Primum ar.

Secundum arg.

Tertium ar.

Oppositum i contrarium. Secunda oppositio.

Ridet.

Alexander de balis.

S. Thom.

Ad primum arg.

Ad secundum.

Ad tertium.

Oppositum i teram.

potest manducare sacramentaliter. In oppositum est textus presentis capituli, in quo dicitur: quod qui discordat a Christo...

tulum. Qui scelerate graviter peccat infidelis sumens hoc sacramentum, quam peccator fidelis, et magis contemnit...

- 1 Sancta an possint obesse malis.
2 Angelus satane quid dicatur in paulo.

Sancta. Sequitur secundum capitulum eiusdem partis: in quo magister...

Diuisio.

Questio. Primum arg.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum i Respondet.

Ad primum argumetum. Ad secundum.

Ad tertium.

Oppositum i teram.

Ad tertium. Sequitur secundum capitulum eiusdem partis...

culpe occasionaliter sicut habetur ex glo. quia humiliores res...

August.

Sacerdos an debeat dare corpus Christi petenti si sciat eum peccatorem.

Non prohibeat. Sequitur capitulum tertium huius...

Questio.

Primum ar.

Secundum arg.

Tertium ar.

Quartum ar.

Opponit et Rndet.

S. Thom.

Ad primum arg.

re, quod peccator assumat ad perditionem suam: quia ipse de...

Judas suscepit corpus et sanguinem Christi vere cum alijs discipulis.

Satan qualiter intret in hominem.

Sicut iudas. Sequitur quartum capitulum eiusdem partis...

Primum est verum Christum corpus suum inde tradidit.

Secundum verum sub buccella ei corpus suum dedit.

Ad primum sic proceditur. Et videtur quod Christus...

Primum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Secundo sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Tertio sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Quarto sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad primum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad secundum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad tertium sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad quartum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad secundum

Ad tertium

Ad quartum

August.

Opponit li

teram.

ps. xxi. 8

Ad primum

argumetu.

Ad secundum

Ad tertium

S. Thom.

Primum ar.

Secundum arg.

Tertium ar.

Secundum ar.

Opponit et

Rndet.

Opponit i

corarium.

Rndet.

S. Thom.

Ad primum

argumetu

Ad secundum

Ad tertium

Dionys.

August.

Chysofost.

Alexander

de balis.

Ad primum

argumetu.

Ad secundum

Ad tertium

S. Thom.

Primum ar.

Secundum arg.

Tertium ar.

Secundum ar.

Opponit et

Rndet.

Opponit i

corarium.

Rndet.

S. Thom.

Ad primum

argumetu

Ad secundum

Ad tertium

Dionys.

August.

Chysofost.

Alexander

de balis.

balis multas rationes. propter quas Deus voluit Jude con...

Ad secundum sic proceditur. Et videtur quod Christus...

Ad tertium sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad quartum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad primum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad secundum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad tertium sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad quartum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad primum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad secundum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad tertium sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad quartum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

enim premissam erat in euangelio. quod diabolus immiserat in...

Ambrosius an convenienter arguat possibilitatem con...

Eucra. Sequitur. xxj. pars huius distinctiois. in qua magister...

Primum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad primum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad secundum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad tertium sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad quartum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad primum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad secundum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad tertium sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad quartum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad primum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad secundum sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Ad tertium sic. ipse enim implet quod mandavit. sed mandavit...

Opponit li

teram.

Questio.

Respondet.

S. Thom.

Distinctio.

Questio.

Primum ar.

Secundum ar.

August.

arguebatur quod esset ibi circumscriptione. Respondetur qd ad hoc qd aliquid fit in loco circumscriptione plus egigitur: qd contineri sub superficie alterius corporis: & non egeat nec egeat...

Ad tertium sic proceditur. Et videtur quod corpus Christi non possit esse in pluribus locis.

Primum ar.

Primo sic nullum corpus potest esse simul in diversis locis. sed corpus Christi vere est corpus. ergo assumptum probatur. quia nihil continetur extra suos terminos: si termini non habet. sed termini cuiuslibet corporis locati sunt simul cum terminis corporis locantis. ergo nullum corpus locatum in uno loco potest esse extra terminos illius loci: & ita non potest esse in duobus locis simul.

Secundum ar.

Secundo. eadem ratione potest poni corpus Christi esse in diversis locis: esse videlicet ponentes angelum esse in diversis locis dicitur: qd etiam est vbiq; si velit. sed ponere quod corpus Christi vbiq; possit esse: est hereticum. quia hoc solius divinitatis est. ergo non potest esse in diversis locis simul.

Tertium ar.

Tertio. angelus est simpliciter quod corpus Christi. sed angelus non potest esse simul in pluribus locis: ergo nec corpus Christi. ergo idem quod prius.

Quartum ar.

Quarto. corpus Christi in quantum corpus non habet: quod fit in pluribus locis. quia sic cuiuslibet corpori conveniret. nec in quantum gloriosum: quia multo fortius spiritui glorificato conveniret. nec in quantum divinitati unitum est. quia vno non ponit ipsum extra limites corporis. ergo nullo modo sibi competit.

Opponit i contrarium.

In oppositum est textus capituli presentis. vbi dicit beatus Gregorius quod in multis locis consecratur. sed ibi est vbi consecratur. ergo cum in multis locis simul consecratur: simul in multis locis esse potest.

Respondet ad 1.

Ad 1. dicitur quod in multis locis consecratur. sed ibi est vbi consecratur. ergo cum in multis locis simul consecratur: simul in multis locis esse potest.

Ad 2.

Ad 2. dicitur quod in multis locis consecratur. sed ibi est vbi consecratur. ergo cum in multis locis simul consecratur: simul in multis locis esse potest.

Ad 3.

Ad 3. dicitur quod in multis locis consecratur. sed ibi est vbi consecratur. ergo cum in multis locis simul consecratur: simul in multis locis esse potest.

Ad 4.

Ad 4. dicitur quod in multis locis consecratur. sed ibi est vbi consecratur. ergo cum in multis locis simul consecratur: simul in multis locis esse potest.

Ad 5.

Ad 5. dicitur quod in multis locis consecratur. sed ibi est vbi consecratur. ergo cum in multis locis simul consecratur: simul in multis locis esse potest.

Ad 6.

Ad 6. dicitur quod in multis locis consecratur. sed ibi est vbi consecratur. ergo cum in multis locis simul consecratur: simul in multis locis esse potest.

Ad 7.

Ad 7. dicitur quod in multis locis consecratur. sed ibi est vbi consecratur. ergo cum in multis locis simul consecratur: simul in multis locis esse potest.

Ad 8.

Ad 8. dicitur quod in multis locis consecratur. sed ibi est vbi consecratur. ergo cum in multis locis simul consecratur: simul in multis locis esse potest.

nes locati sunt cause dimensionum loci: tum quod prius est quod potest esse sine alio & non e converso. dimensiones autem corporis possunt esse sine dimensionibus loci: quod patet de superficie primi celi non autem e converso. ergo simpliciter magis possibile est vni corpori locato respondere plures dimensiones locorum: quam e converso.

Secundo sic. possibile est quod deus convertatur quantitate in quantitate. quo dato cum in id quod aliud convertitur sit vbi prius fuit: id quod convertitur. videtur dicere idem sanctus Thomas. sequitur tunc: quod corpus propter suam quantitatem & ratione sui erit in loco: vbi prius res fuit. erga localiter erit ibi & in celo. ergo simul in duobus locis.

Tertio vbiq; deus potest facere substantiam naturalem non sub suo modo naturali: vel sub modo opposito: potest eam facere sub modo naturali. quia in primo sunt duo miracula. in secundo non est nisi vnum. sed deus secundum omnes potest facere corpus suum sacramentaliter: & non suo modo naturali simul in diversis locis: & facit de facto. ergo potest facere: quod fit in eisdem modo suo naturali id est localiter: & diffinitive.

Quarto sic. angelus potest esse simul in diversis locis diffinitive. ergo vnum & idem corpus dimensionaliter: et localiter. consequentia patet. quia similis est limitatio hic & ibi: et per consequens similis determinatio ad locum modo vtriusque convenienter. Antecedens probatur. deus potest convertere panem in angelum: sed si vbi convertitur fuit ibi est in quod convertitur. sequitur quod angelus est vbi fuit panis: sed non potest ibi esse presens: quin sit vbi in loco secundum locum sibi convenientem essendi in loco: & manet tamen in proprio loco: non movetur de celo. ergo est in duobus locis diffinitive. he sunt rationes scoti. Faciemus autem duo.

Primo corroborando conclusionem sancti Thomae ostendemus opinionem scoti esse falsam. Secundo dabitur responsa ad rationes eiusdem. Circa primum quod vnum corpus per vna & eandem quantitatem esse simul in diversis locis localiter sit impossibile probatur quatuor viis sequendo sanctum Thomam: dominum secundum in quolibet. Primum est: quod quantitas corporis locati includitur & comprehenditur a loco. Secundo est: quod corpus locatum adequatur loco. Tertio est: quod corpus per quantitatem determinatur ad locum. Quarto est: ipsa contrarietas locorum.

Primo sic. quantitas corporis egredientis localiter in loco videtur claudi intra terminos loci: sicut natura clauditur inter principia diffinitiva quo ad hoc: quod sicut extra diffinitiva nihil est de natura rei: sic extra locum nihil est de quantitate corporis locati. sed si vnum corpus esset in diversis locis localiter oporteret: quod esset extra locum aliquid de quantitate illius corporis: quod est contra rationem corporis localiter egredientis in loco: vbi dicitur esse impossibile videtur: quod vnum & idem corpus sit in pluribus locis localiter.

Secundo sic corpus existens in loco localiter commensuratione suarum dimensionum adequatur loco. sed hoc non potest esse nisi vnum corpus sit in vno loco localiter. quia si de re aliqua inveniatur aliquid extra locum suum non adequaretur illi re suo loco: sicut si de vna inveniatur extra pannum non adequatur vna panno. quotiescunq; ergo quantitas alicuius rei adequatur alicui oportet. quod sit pars in parte: totum in toto: ita quod extra totum nihil sit de toto: vt extra totum locum nihil sit de totalitate rei. ergo impossibile est quod idem corpus localiter sit in pluribus locis.

Tertio sic. substantia corporalis cum secundum se sit indivisibilis: non per se sed secundum suam quantitatem determinatur ad locum: sed substantia corporalis per id per quod est apta nata determinari ad locum inveniatur in pluribus locis: implicare videtur repugnantiam intellectuum. ergo illud est impossibile: quod eadem substantia per vnam & eandem quantitatem simul sit in diversis locis localiter.

Quarto sic. loca secundum aliquam loci contrarietatem oportet distinguere: que sunt sursum: & deorsum: ante: & retro: dextrum: et sinistrum. si ergo vnum corpus esset in diversis locis localiter: simul esset sursum & deorsum: ante et retro &c. sed deus non potest facere: quod duo contraria sint simul. quia hoc implicat contradictionem. ergo impossibile est quod vnum corpus sit in diversis locis localiter: et hoc de primo. Nunc veniendo ad secundum respondendum est ad rationes scoti. Ad primam quicquid fit de maiori dicitur: quod minor est falsa. locus enim secundum sententiam aristotelis quarto physicon habet magis ratione principij respectu locati: quam e converso vnde philosophus in vniuersalibus locum quasi patrem nominat generatorem in eo. est enim conservatiuus nature locati. vnde vni quodq; naturaliter movetur ad locum suum tanquam ad servatiuum nature eius. & ad probationes rudes. qd falsa fundamenta assumit. falsum enim est quod dimensiones

Secunda ratio scoti.

Tertia ratio scoti.

Quarta ratio scoti.

S. Thom.

Prima probatio.

Secunda probatio.

Tertia probatio.

Quarta probatio.

Ad primam rationem scoti.

Ad secundam rationem scoti.

Ad tertiam rationem scoti.

Ad quartam rationem scoti.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Alexander de balis.

Ad tertium.

Ad quartum.

Opponit iterum Dionysius.

Tertia pars.

dimensiones locati sint causa dimensionum loci imo ordine nature dimensiones loci precedere videntur dimensionibus corporis locati in eo. Preterea falsum est vniuersaliter: quod prius sit id quod potest esse sine alio & non e converso. quoniam secundum communem opinionem. quantitas potest esse sine substantia naturali. sicut patet in sacramento. vbi est quantitas sine substantia panis: & tamen non potest fieri substantia naturalis: vtpote homo panis &c. sine quantitate nihilominus quantitas posterior est substantia.

Ad secundam respondetur negando: quod posito illo casu corpus Christi in sacramento: & ad probationem respondetur quod falsum presupponit quod sanctus Thomas dicit: quod vniuersaliter id in quo aliquid convertitur: sit vbi prius fuit id quod convertitur. hoc enim tantum dicit esse verum in duobus exemplis. Primum in conversione naturali: qua aliquid convertitur in aliud: sicut ligna conuertuntur in ignem. ibi enim ignis generatur effectus presens: vbi fuerunt prius ligna. Secundo in conversione sacramentali: que cum ad hoc diuina providentia ordinatur vt sub specie panis corpus Christi fidelibus proponatur in cibum spirituales: necessario conuerfa substantia panis corpus Christi effectus presens sub speciebus illis: quod non fieret: si cum substantia simul conuerteretur species ipse. Aut etiam substantia conuerfa panis species annihilaretur: sicut plenus supra. circa. c. panis. &c. calig.

Ad tertiam respondetur dupliciter. Primum negando consequentiam. licet enim concedatur: quod in quocunq; loco potest deus facere corpus Christi modo sacramentali potest ipsum facere esse localiter monendo illud de celo. negatur tamen: quod si simul potest in pluribus locis facere illud esse sacramentaliter: quod possit illud facere esse localiter. imo arguendo sic videtur committi fallacia figure dictionis. Secundo respondetur negando maiorem. quia illa est falsa simpliciter. deus enim potest & de facto facit vt corpus Christi sub modica quantitate sit modo non naturali: sed sacramentali. & tamen non potest facere quod sub tam modica quantitate hostie sit modo suo naturali. Secundum est ergo. quod illa maior vera non est: quando repugnat nature: ita esse modo naturali sicut est in proposito. quoniam repugnat quantitati corporis Christi: & cuiuscunq; aliterius corporis esse modo naturali: scilicet localiter in pluribus locis. non autem modo naturali. sed supernaturali: scilicet sacramento. Ad quartam respondetur negando assumptum. ad probationem respondetur. quod dato illo casu angelus non esset sub illis speciebus diffinitive: sicut nec modo est sub speciebus sacramentalibus diffinitive substantia corporis Christi: aut eius anima: vtdictum est in precedenti articulo. Ad rationes. Ad primam dicendum: quod assumptum est verum. quod nullum corpus potest esse in diversis locis simul: scilicet localiter. quod est esse sicut dictum est per commensurationem propriarum dimensionum ad dimensiones loci: sic autem corpus Christi non est in diversis locis. Ad secundam respondetur negando assumptum. quia sicut est dicitur patet corpus Christi non est in altari ratione propriarum dimensionum: sed illius corporis: quod in ipsum conuersum est. Non est autem possibile: quod dimensiones proprię eius sint vbiq;: nec quod corpus in ipsum conuertendum vbiq; sit. Et ideo quoniam corpus Christi sit in pluribus locis: aliquomodo non potest esse vbiq;. Et conformiter respondet magister Alexander de balis quod non in omnibus locis potest esse conuersio. quia ad hoc quod fiat consecratio oportet quod sacerdos cuius ministerio sit habeat locum. Postquam autem per impossibile: quod tantum essent tria loca: & in omnibus illis consecraretur tunc dicendum est. quod esset vbiq;: sed non sicut deus. quia deus est vbiq; propter sui immensitatem. vnde de nulli potest abesse: sed corpus Christi esset vbiq; propter locorum paucitatem. Ad tertiam dicendum: quod ratio illa bene sequeretur: si ratione prioriorum terminorum esset in pluribus locis quod multo fortius angelo conveniret. sed conuenit ei in quantum aliquid corpus conuertitur in ipsum corpus Christi: non autem in angelum. Ad quartam dicendum: quod hoc non conuenit corpori Christi: neq; in quantum est corpus: neq; in quantum est glorificatum: neq; in quantum diuinitati unitum. sed in quantum est terminus conuersionis. vnde de similitudine accideret de corpore lapidis: si deus similitudine panis substantiam in lapidem conuerteret. quod non est dubium esse posse vt dicit sanctus Thomas. 1. 2. q. 1. c. Quod si agni id est Christi non tam audiendo iudicium sed bibendo bene dicitur: diuina enim efferendi discimus ait dicitur. & quia te & videte quoniam suauis est dominus vtriusq; posse. scilicet oris & cordis: quoniam non solum ad ro. dicit apostolus cor de creditur ad iustitiam: sed ore confessio fit ad salutem. tanquam hic historiam veteris testamenti de eo quod mandatum

erat. egod. qd. de sanguine agni tingerent vtriusq; postem & super luminare domus. Item secunda pars [salutaria] id est prestat salutem in mysterio id est in sacramento [reparat]. i. ad memoriam reducit [moritur] id est mors eius representatur quia non est verum: quod moriatur. quia vt supra eadem distinctio. capi. qui manducant. & c. eadem distinctio. qui manducat. Christus vnius manducatur. quia surrexit occisus. pro quo notandum quod omnia verba que important comparationem indecorum ad Christum: penam Christi non dicitur fieri quotidie. non enim dicimus quod Christus quotidie crucifigitur occidatur. quia actus indecorum & pena Christi transiit illa autem que importat comparationem Christi ad patrem dicitur quotidie sicut offerri: sacrificari: & huiusmodi eo quod hostia illa perpetua est: hoc modo est semel oblata per Christum. et etiam quotidie per membra ipsius offerri potest patitur id est eius passio facta pro salute populi representatur. Item. [quis] tertia pars [possit]. q. d. nullus dicitur vt dicit sanctus Thomas in quarto. distin. xi. celi aperiri in ipsa immolationis hora propter efficaciam virtutis: que operatur in sacramento [summa imis sociari] q. d. ex speciebus & corpore Christi sit vni sacramentum: iterum membra capiti vniuntur: & iterum in celum rapitur corpus Christi in quantum fidelium deuotio non sicut in specie sacramenti: sed fertur vt ad Christi secundum quod est in celo sub specie propria per desiderium. vel dicendum sicut dicit Bonaventura in fine. xi. distin. in quarto. super verbo aperiri. q. panis qui in altari conficitur est panis celestis: celum dicitur aperiri quoniam vehemens est influenza de superius. quin ergo in immolationis hora nobis panis celestis & super substantialis tribuitur. hinc est quod Gregorius celos aperiri: sicut in eius natiuitate dicitur. q. per totum mundum melliflumi facti sunt celi. quia datus est nobis ille qui dulcor est super mel & fauam [rapitur] videtur falsum. quia a sacerdote sumitur. ergo non rapitur in celum. Respondetur: quod rapit non intelligitur sacramentaliter: sine situationaliter: sicut nec sociari. quod consequenter dicit. Sed hoc intelligendum est: quod sicut angeli intelliguntur offerre deo orationes: & petitiones nostras: sic intelligendum est offerre sacrificia: quia sacris mysterijs assistentes vna nobiscum precantur vt nostra munera sint accepta & vna nobiscum reuerentur corpus sanctissimum Christi: sicut in celo. & ideo dicitur in celum rapere: consociari: quantum ad hoc: quod representant honore dignum in altari. vt in celo: hoc Bonaventura. Adulta hic dicit glossator que minus videntur vera. sicut & magis quod dicit quod ministerio angelorum conficitur hoc sacramentum [stanta videtur] quarta pars [vni sit calig] quod ad rem contentam [sacerdos] ad quem pertinet hoc sacramentum conficere. distin. xxi. c. le ros. & distinct. xxv. per lectis. [implet] celum & terram ego impleo. scilicet influenza bonitatis sue. [catholicus] aliqui volunt ex hoc elicere. quod sacerdos hereticus & schismaticus non conficit sacramentum. Sed non bene dicunt: vt partim visum est in questione. propter heresim enim hereticus non definit esse sacerdos. quia vt dicit Augustinus in secundo contra perueniam de hereticis loquens sicut in eis mansit baptismus ita est ordinatio integra. [Sed vni corpus Christi replet id] scilicet donis gratiarum ac virtutum: & tangit sancta corpus Christi speciebus panis & vini [facit] id est conficit hoc sacramentum: quare cum vnum & idem sit corpus in quibuscunq; locis consecratur sequitur: quod semper manet in vnitatem hoc faciente diuina potentia [vnde] quinta pars. [omnes equaliter] quia totus Christus continetur sub qualibet specie vnius sacramenti: & plenus: & integer sub qualibet eius particula. vt i. eadem distinctio. c. anguli. [panem] id est efferendum [sed cum mysterium] sexta pars. de hoc supra dignimus. ca. dist. c. forte & vtrum.

S. Thom.

Bonavent.

Opponit & Respondet.

Bonavent.

August.

- 1. Deus an possit facere accidentia esse sine subiecto.
2. Accidentia sunt sine subiecto in sacramento eucharistie.
3. Accidentia possunt conservari in esse sine substantia diuina potentia.
4. Accidentia dicuntur quasi ad aliud cadens.
5. Accidentia manere sine subiecto in sacramento eucharistie non est necesse dicere.
6. Congruit tamen multipliciter. nu. 6.
7. Incarnatio quare attribuatur spiritui sancto.

Omnia. Sequitur tertium capitulum eius de partibus vbi ex autoritate Ambrosij prosequitur magister Satiannus: quod acci dentia panis & vini manent sine subiecto in hoc

sacramento. Unde summa eius est, quod nihil secundum sub-

Questio. Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Quintum ar.

Oppositum contrarium.

Secunda oppo.

Respondet.

ut scilicet idem accidens numero sit quod prius fuit in vno sub-

Oppositum contrarium.

Ridet.

Oppositum li- teram.

Ad primum argu.

noto

moto ordine accidentis ad causam proximam: ad huc potest re-

Ad secundum.

Auicenna.

Scotus.

Ad tertium.

Ad quartum.

Ad quintum.

Oppositum li- teram.

Corpus Christi est sub speciebus in propria quantitate.

Qui manducat... Sequitur quar-

Primum ar.

Secundum ar.

sibile est secundum duas quantitates dimensionales esse simul etiam

Tertium ar.

Quartum ar.

Quintum ar.

Oppositum i- contrarium.

Ridet. Alexander de balis. Bonavent.

Ad primum argu.

Ad secundum.

Ad tertium.

Alexander de balis.

q est sub sacramento: q aut in celo esset deitate & proprie qua...

hec tamen sequitur q dicamus corpus Christi confusum. qz...

Hac quidem re. Quintum ca. in quo magister Gratianus ex auctoritate beati...

Ad secundum sic proceditur. Et videtur qz...

Christus totus an sit in qualibet parte specierum panis et...

Singuli re. Sequitur septimum capitulum eiusdem partis: in quo magister...

Secundum ar. Secundum ar. Tertium ar. Secundum ar. Tertium ar.

Oppositum i. corarium. Ridet.

Alexander de balis. Alexander de balis. Prima opi.

Ad primam ar. Ad secundum.

Ad tertium. Sed tamen sequitur qz sint equales. Ad secundum...

Exponit iteram.

Alexander de balis.

Questio.

Primum ar.

Secundum ar.

S. Thom.

Tertium ar.

Quartum ar.

Quintum ar.

Alexander de balis.

Oppositum & ridet.

Alexander de balis.

Prima opi.

S. Thom.

dens quantitatem esset ante, & post: & tota in toto, & tota in partibus...

tum. Substantia autem spiritualis non unita non est ita arctata...

Est in loco: & esse in loco ut in loco quomodo differant.

Bi est pars. Sequitur septimum capitulum eiusdem partis...

Ad primam argumetu. S. Thom.

Alexander Bonauen.

Ad secundum.

Ad tertium.

Ad quartum.

Ad quintum Bonauen.

Exponit iteram.

Questio. Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar. omne totum est minus sua parte. Tertio sic nulla quantitas...

guntur dicere: cum aiunt. q. positio que est differentia...

corporeis xpi in hoc sacramento ex auctoritate concilii eph...

dicendum, q. antiqui patres non manducaverunt hoc sacra...

Ad primam arg. Et hoc est idem cum eo quod Bonaventura dicit: q. ibi non est...

Corpus Christi. Sequitur octava. Quod pro sui brevitate non dividit. in quo...

Quod dicitur in hoc sacramento. Et dicitur in hoc sacramento...

Ad tertiam. Et dicitur in hoc sacramento. Et dicitur in hoc sacramento...

Ad quartam. Et dicitur in hoc sacramento. Et dicitur in hoc sacramento...

Ad tertiam. Et dicitur in hoc sacramento. Et dicitur in hoc sacramento...

Ad tertiam. Et dicitur in hoc sacramento. Et dicitur in hoc sacramento...

Ad tertiam. Et dicitur in hoc sacramento. Et dicitur in hoc sacramento...

hoc sacramento vera xpi caro et eius sanguis contineat. In scda inducit testimoniu, qd per conceptionem huius sacramenti uniamur et bnfico. Tertia inducit probationem, quod talis unio sit naturalis non tantum voluntatis. Secunda ibi, hac accepta. Tertia ibi, quod in eo. Pro evidentiore intellige tia huius capituli. Queritur 1 vtrum hoc sit verum qd p sum ptionem sacri uniamur xpo unione naturali. Et arguitur qd non sit verum. Primo sic. Talis unio naturalis nostra ad xbristum non videtur posse intelligi, nisi q natura xbristi et nostra ad invicem transmutarentur, vt ex duat us efficeretur vna tertia, sicut fit ex elementis mistis, vel q vna transiret in aliam, sicut cibus transit in cibatu sed nullu horu fit in sum ptione huius sacramenti, vt patet cu natura vtraq; in xpo non possit tali mutatione mutari, vnde nec ipsa potest conuerti in aliam, cum sit incorruptibilis, nec alia natura in ipsam conuer tergo per hoc sacramentum non consequimur unione aliq; naturalem cu xbristo. Secdo natura corporis xbristi al sumpta in hoc sacramento et natura hominis assumentis sem per manent distincte, ergo nullo modo fit aliqua unio natura lis inter assumptam et assumpti, consequentia patet, et antecede dens est manifestum. Tertio. Quandocunq; aliqua sunt vnum unitate nature diuine, quidquid conuenit vni persone inquantu est vnum cu alia, conuenit alteri, vnde quidquid de patre predicatur absolute: vt puta quia est sapiens bonus et c. predicatur de filio et spiritu sancto, sed si per assumptio nem corporis et sanguinis efficeretur digne sumens vnu unitate naturali cu xbristo, sequitur, quod quicquid predicaret de xpo ratione nature, predicaretur de assumpte hoc sacra mento sed hoc no est verum, ergo nec id ex quo sequitur. Quarto ita xps est cibus angeloru, sicut et homiu, sed angelus cibus xpo, no efficit vnum unitate nature cu xbristo ergo nec nos. In oppositu esse vt regius capituli presentis. Rideo dicendu qd beatus biliaris bene intellectus veru dicit, qd aut intelligend' sit exponit albertus magn' in tractatu suo de corpore xpi ita dicens biliar' lib. ii. de synodis dicit qd hoc doct us scs sacra hoc naturale nostri ad xbristi perficit unione, sed naturalem vocat unione id est, veram unione naturaru quia per hoc sacramentum xbristus in nobis per vtramq; manet naturam, et nos in ipso per corpus, et animam, q quasi due nature sunt in nobis. xbristus enim veraciter in nobis p diuinitatem et humanitatem, et nos in xpo manem' spiritus liter per sacramentalem manducationem, hec albertus, pla ne recte hoc sacramentum dictum est sacramentum siue myste rium unitatis, vt in capitulo, quia passus, et in capitulo hoc est sacramentum, et in capitulo pnti, qd perfectum et consum matum est tante unitatis, vta qua anima nostra in isti pe regrinationis conditione non vt posse Deo perfectiori mo do vniri. Primo qd unio ista quam in nobis perficit non tan tum spiritualis est, sed etiam naturalis quodammodo, in qua tum per hoc sacra xbristus manet in nobis, fm vtramq; na turam diuinam scilicet et humanam, que in vtroq; sacra mento integre continetur, vt s. c. Qui manducant, et c. qui manducant, vnde extra de summa trini, et fide catho. c. i. dicitur. Ad persci endum mysterium unitatis accipimus ipsi de suo qd accep tit ipse de nostro. Et autem in hoc notandum cum dno alberto loco supra dicto, qd quibus sunt que nos faciunt xpo connaturalis et vmbiles, quorum vnum est et primum diuina generatio, j. Jo. v. et omnis qui natus est ex deo non peccat, s; generatio dei conseruat eu, et malignus non tangit illum. Est aut spiritus quidam et optima generatio, qua homo in corpore et membrum xpi generatur. Si eni cibus olerum bonum suum cognoscere possit, quando ad corpus et membrum hois per generationem quandam mutatur, et conuertitur cum gau dio sustineret, vbi sciret qd a suo esse ignobili et vili in tam no bile corpus mut. ref. quantas ergo gratiarum actiones debe mus xpo, qui suo corpore viuifico nos in se transmutat: vbi corpus eius efficiamur sanctu et mundum et diuinum. Joan. i. quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri, qui recipiunt eum in hoc sacramento spirituali man ducatione et corporali, filij sui efficiuntur et sic filij dei sunt et dicuntur. Et Jo. i. dicitur. Qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis et. Non enim caro et sanguis id est concupis ce tia carnis, et sanguinis in illa generatione aliquid possunt. sicut dicitur prima ad corin. xv. caro et sanguis regnu dei non possidebunt. Est aut secunda unio in vita et similitudine vir tutis et operationis, quia in naturali cibo perfecte membris vnito non est quod non habeat membra virtutem, et operatio nem, sicut dicitur Esa. lvj. Iniquitates vestre dimiserunt iter vos et decum vestrum. Sic si dicat. Si dissimilitudo in vita no esset, sed essetis deo in vita et virtute et operatione sitis, tunc

deo vestro vniti essetis, ita q iter vos et deum nihil distaret. Et hoc est quod dicitur actu. xvij. nullo longe est ab vnoquoq; ve strum. In ipso enim viuimus, mouemur, et sumus. Per vir tatem enim suam nobis insugam efficitur non longe, qd ipse suam non dimisit virtutem et in sua virtute nobis coicata et in lingua, et ipse insuit nobis seipsum, et communicat, et sic in ipso viuimus sua virtute, et in ipso mouemur sui incrementi perfe ctione, et in ipso sumus stantes consummati in sua perfectioe donec occurramus omnes in vnum perfectum in mensura et plenitudine xbristi. Ephe. iij. Tertium autem nos vnies xbristo est dilectio plena et sincera, qd etia cib' copialis post qua ad substantia mbrz qd nutrit mutatus et generatus est, et postq virtute et operatione vita illius membra assumpserit, statim ordine nature colore viuifico illius membra et spiritu penetra et afficit, et sic perfectus qd primo vnitus fuit vnitur et hoc est qd dicit Aug. qd fides in compositione corporis inq stici et membra iungit. spes autem necit, et charitas vnit, qd fidei generatio membra attribuitur: de quo diximus primo. Spei autem negus in virtute et operatione, de qua scdo. Lba ritati autem attribuitur vnio, de qua hic dicit habetur. Et hoc est quod dicit ad Ephe. iij. qui est caput xbristi: ex quo totu cor pus coniunctum et conuectum per omnem iuncturam submis trationis secundum operationem viuificansq; membra aug mentam corporis facit in edificationem sui in charitate. hec est vnitas spiritus charitatis xbristi totum corpus vnies. ad Ephe. iij. scilicet seruare vnitate spiritus in vinculo pa cis. In hoc calore charitatis quasi flos quodam pallio concor porales: et iunctos nos sibi facit dominus. 1. Th. iij. eppande pallium: qd ppinqu' es. Sic ergo vnio fit p dilectione sincera et pulchram. 1. Sincera aut vocatur charitas, qd nihil corru ptibile admittit. pulchra aut qd nihil sedu cogitat. Quarto loco sicut quilibet sapiens videre potest postquam cibus agi gratatus est membro et virtutibus eius, et calore membra viuifico est affectus et spiritu membra penetratus statim pariter incipit assumere colorem illi membro proprium, et venustate, quod fit per illustrationem eterne veritatis in facie Jesu xpi sicut expresse dicit apostolus ad cor. iij. deus qui digit de tene bris lumen splendescere illigit in cordibus nostris, ad illumi nationem scientie claritatis in facie Jesu xbristi. Quid enim imaturale esset quod tenebrorum membrum esset tam lucid' et pulcherrimu corporis, et ideo oportet vt sibi assumat xbristi naturalem lucem et pulchritudinem, sicut Ego. i. x. Splenda dida facta est facies xbristi ex confortio sermonis domini ita vt non possent filij israel intendere in facie eius propter glo riam vultus eius, ita et multo magis assumit membrum in corporatum xbristo gloriam et lucem et pulchritudinem in fulgore mentis illustrate per veritatis contemplationem, vt cor. iij. Hos enim reuelata facie gloriam domini speculantes in eadem imaginem transformatur a claritate in claritas tem tanq in dno spiritu. Sic dr anime illi vnite in ps. Spe cie tua et pulchritu. et c. Specie veritatis figurata et pulchritu dine sapientie decorata prospera sine impedimento, intendit, per intellecti, et procedit, per affectum, et regnat in rege cuius vt membrum pulchritudinem assumpsit. Ad hoc enim color quem habere pot membrum corpori bene vnitur, et viuifica tum, est color substantialis sanguinis per candorem pellis, et carnis emicantis. Et iste est color xpi. Can. vij. dilectus meus candid' et c. Et hec est pulcherrima vidua. Judith. g. cui etia dnis contulit splendorem, quia omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat. hoc est quod de beata agnes ta dicit beatus Amb. Jam corpus eius corpori meo sociatum est, et sanguis eius ornavit genas nostras. Quinto sequit vnio indissolubilem habens ad corpus vnionem, et indistantem, vt in corpore sit et etiam in ipso animetur, et vnatur, vt iam de ce tero non nisi de corpore esse reputetur, vnde de vnitate xbristi dicit apostolus ad Ro. g. insertus es in bonam oliuam, et focus radicis et pinguedinis oliue factus es, quia omnia bo na que fluunt a xbristo taliter vniti recipiunt. Et sic dicit xbristus Jo. vij. Ego claritate quam dedisti mihi dedi eis, vt sint vnum sicut et nos vnum sumus, hec albertus. Cui bus habitis dicendum est. Ad rationes. Ad primam secunda et tertiam respondetur vna responsione, que clarissime sumit ex intelligentia dictorum beati biliaris, videlicet quod non in tendit beatus biliaris per illa verba dicere: quod hoc sacra mentum efficiat in nobis sic vnionem naturalem cum xbristo, quod efficiat nos vnitus nature cum xbristo, qd hoc est im possibile: sicut rationes bene arguunt. Sed vult dicere, quod participatione huius sacramenti non tm efficiamur vnum cu xpo vnitate voluntatis per conformitate in volito, nihil aliud volendo nisi quod deus vult secundum quod dicit Aristoteles.

Locatur charitas. ad qd char itas dr dile ctio dei et pximi. per. de ancha. in c. maiores. nu. 4. de ba ptifino.

ps. xliij. c

Ad primu et secundu et tertiu argu mentum.

Ad quartu

Exponit li teram.

Hierony.

4

les. i. g. ethicorum quod vnum de amicabilebus est eadem velle et diligere, sed vnum quodammodo vnitate naturali inquantu per hoc sacramentum manet in nobis xbristus secundum vtr' aq; suam naturam. Ad quartam dicendum qd Ange lus non manducat hoc sacramentum nec sacramentaliter nec spiritualiter. Qd xbristus eis non proponitur sub sacramento, sed sub nuda veritate, sicut circa capitulum. vt quid supra. ca. distin. declarauimus. Preterea cum teste apostolo ad heb. ij. Nusquam Angelos apprehendit, sed semen abrae. Et ad pbi lippenfes. ij. dicit idem apostolus. In similitudine hoim factus habitu inuentus est vt homo. Non est tanta conformitas isti cibi ad Angelos, sicut ad homines, quia cum hominibus est conformitas eiusdem speciei: quam non habet cum Angelis. Et ideo non mirum, si homines ex beneficio incarnationis aliquid consecuti sunt glorie: vt litatis, quod non sunt con secuti ipsi Angeli. Ege. C. In xbristo pater. Notato qd in principio diximus ad declarationem mentis totius capi tui. Est consequenter aduertendu, qd verba biliaris vbi quinq; occurrunt diligenter et prudenter intelligenda sunt, qd lz plas num sit quod intendit dicere, tamen obscuris et scrupulosus vtitur verbis is indyctus doctor vt dicit Hieronymus galli cano cothurno, qd tollitur: longis semper periculis inuoluitur et a locutione simplicium fratrum procul est. Sz vt melius in telligantur que dicitur notandu qd vnitas qua vnimur deo duplex distinguit videtur a doctore isto in hoc capitulo. vna est voluntatis, et hec est duplex, vna qua per inhabitatam gratiam sic in hac vita vnimur deo, vt ab eo non dissentiam' alia qua vnimur ei sancti per gloriā in alia vita: vt vult ve lint vel velle possint, nisi qd ipse de' vult. Alia est vnitas na ture: vel naturarum, et ista videtur distingui dupliciter. vna est per assumptionem carnis nostre in vtero virginis: in qua factus est nobis conformis in natura. Altera est per partici pationem corporis, et sanguinis xpi in sacramento: in qua se cundum vtramq; naturam xps manet in nobis, secundum vtramq; vnitate voluntatis vnimur patri, et filio, et spiritui sancto, per vtramq; vnitate nature vnimur proprie filio, et filio mediante quodammodo vnimur patri et spiritui sancto. Quibus notatis accedamus ad literam. In xpo pater et xps in nobis vnum in his esse nos faciunt. Quasi vellet sic ar guere. In xbristo est pater secundum illud Jo. i. pater et me manens ipse facit opera. Et Joan. i. Non solus sum: s; pater mecum est. Et xps in nobis iuxta illud Jo. i. verbum caro factum est, et habitauit in nobis [et ego in his]. i. p hoc sequit manifeste qd vnum nos faciunt secum. Iuxta illud Jo. i. vj. vt ipsi in nobis vnum sint. Si vere i hic ostendit quomodo vnu efficiamur cu xbristo, et hoc arguit: per consequens xbristo mediante vnus efficiamur cu patre, cum a xbristo pater no separet, sed vnus in eo maneat ita dicens. Si i pro qd vere carnem cui corporis nostri xps assumpsit [vere] i. vera: no fantastica: vt dicebat hereticus manicheus naturalem, non celestem, vt dicebat heretic' valentinus [Sub mysterio iud est sacramento. et per hoc] i. g. hoc sequitur [et vnum erim] id est, sum. Nam qnq; futurum pro presenti et conuersio poni tur, vt in. c. peruenit. j. dist. iij. et ff. de verborum significatione verbu erit: et di. ggi. in nono. vnu inq non tm vnitate voluntatis sed etiam vnitate quodammodo naturali ad sensum in q stione declaratum, qd vt inquit leo papa. Nihil aliud dicit par ticipatio corporis et sanguinis xpi, nisi in id, qd summus tra seamus, vnde hoc sacramentum est causa nostre non tantum viuificationis, sed et deificationis, qd pater est in eo dem, et ille in nobis, quasi diceret, non possumus vnum effici cum xbristo quin etiam illo mediante vnum efficiamur cum patre cuz ipse sit in filio per vnitate nature, non potest filius in nobis esse per vnionem naturarum, qm etiam pater sit secundum di uine nature inhabitatorem. Quomodo ergo quod inuehit cotra hereticos arrianos dicentes inter patrem et filium sola volun tatis vnitate esse non nature. Quomodo id est, qua audacia qua presumptione asseritur ab hereticis vnitas voluntatis scilicet tantum et non vnitas substantie et nature inter patres et filium [cum naturalis proprietates] i. naturalis et propria ipsa caro xbristi sumpta [per sacramentum sit perfectum sacramentum] id est signum vnitatis vnitas enim nostra cum xbristo res est significata et effecta per sacramentum: sicut dictum est. s. ead. distin. qua passus et dicit perfectum: qua non tantum signum est vnitatis voluntatis, sed etiam natu re eo modo quo in questione declaratum est. Non est huma no] volēs inducere testimonia sacre scripture, ad confirman dum, que dixerat, pemititit quod de his rebus tam obscuris et difficilibus non est humano sensu] id est, seculari, qui eg

Primum ar.

Secund ar.

Tertiu ar.

Quartu ar.

Opponit et adidet. albertus magnus.

albertus. 2

Dugutio.

August.

Augusti.

S. Thom.

Opponit i cotrarium. Respodet.

modo designata sicut dictum est erit inter nos et deum. Si lite...

tre habeat per generationem eternam. unde et idem dicitur...

- 2 Corpus et sanguis Christi manent in sacramento...

In calice. Vicesima quarta pars l. ius...

- 1 Utrum vino consecrato possit aliquis liquor misceri...

August. Tullius.

Quintus ar.

Oppositio contrarium.

Ridet. S. Thom.

Divisio.

S. Thom.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Ad primum ar.

vini, ita quod sub eis designat esse sanguis Christi, tum quia...

quod philosophus intelligit de accidente cuius subiectus est...

Ad secundum. Sic proceditur. Et videtur quod non conveniant...

Ad secundum.

Ad tertium.

Ad quartum.

Ad quintum.

Primum ar. gunc.

Secundum arg.

Tertium ar.

Oppositio contrarium. ps. xxxi. b

ps. cix. v.

Oppositio contrarium. Ridet.

ps. cxxv. c.

Oppositio contrarium. ps. xxxi. b

De secundo dicit. Quotiescunq; bibitis, remissionem accipitis peccatorum. De tercio dicit. Hoc poculum inebrians qua preclarum est. Respondet dicendum, qd effectus huius sacramenti re...

cunda est q sanguis a peccato lauat, hoc habet et vi diuinitatis, que coniungitur sanguini. Tertia q rigat arida, et in fundit, hoc habet ex humore pietatis proprie. Quarta est q...

ps. cxxij. a

Sacti calicis. Adde q sacramentum sanguinis est solo vino sine aqua...

Ad primam arg.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Exponit litteram.

Alexander de balis.

Alexander.

Albertus magnus.

Bugutio.

fius aliter exponit hic. per virgam enim intelligit eius imperium: scilicet crux: in qua principaliter triumphauit, et propter quam deus exaltauit illum, et donauit illi nomen, quod est super omne nomen...

Dierony.

ps. ciiij. c

Auce. ij. b

Diony. Damasc.

Adoptio vt recte fiat que requirantur.

4 Filiatio adoptionis est participata similitudo filiationis naturalis.

Sicut verus. Incipit tertia pars huius distinctionis in qua magister Gratianus per plura capitula vult ostendere quod in hoc sacramento christus in veritate deitatis et humanitatis sit. hoc capitulum dividitur in tres partes. In prima presupponit, quod christus non sit filius adoptivus: sed naturalis dei filius contra arrianos. Ideo veram carnem assumpsit contra manicheos. In secunda parte inducit ad hoc testimonium christi. In tertia concludit, quod qui accipit carnem christi particeps est diuine substantie, que carni inseparabiliter est unita. secunda pars ibi, ego sum. tertia ibi, et tu qui. Pro pleniori declaratione huius capituli queruntur duo.

1. Primo vtrum christus sit filius dei per adoptionem sine gratia adoptionis.

3. Secundo vtrum christus assumpserit veram carnem sine verum corpus.

Distinctio.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Oppositum contrarium.

Secunda oppositio.

Ridetur.

Bonauentura.

Ad primum Sic proceditur. Et videtur quod christus fuerit filius adoptivus. Primo sic. Hilarius in de trinitate dicit. potestatis dignitas non amouet deum carnis humanitas adoptat. si ergo hoc dicitur quod ad assumptionem humane nature a verbo, ut in christo humana natura sit adoptata. Secundo spiritus charitatis est ille, qui facit filios adoptionis. sicut patet ad romam. viii. Non accipitis spiritum seruitutis in timore: sed spiritum adoptionis filiorum. sed spiritus habuit spiritum dilectionis. sicut quod alii que accipit per donum gratie inquantum homo. ergo est filius adoptivus. Tertio sic. Autem spiritus est filius dei sicut homo, aut non. sic non: alii boves sunt filii dei. ergo maioris dignitatis sunt alii homines. quod ille qui est deus quod est absurdum. Si ergo est filius dei secundum quod homo aut naturalis aut adoptivus. sed non naturalis, quia tunc esset eiusdem nature sicut homo. re sit ergo quod sit filius adoptivus. Quarto omnes sumus filii dei per creationem: sed hoc impedit quoniam possimus esse filii per adoptionem mediante dono gratie: ergo pari ratione quoniam spiritus sit filius dei per eterna generationem: nihil impedit quod sit filius adoptivus per susceptionem gratie diuine in tempore. In oppositum est textus presentis capituli, ubi dicit beatus Ambrosius, quod dominus noster Jesus christus est verus dei filius. Tunc arguitur sic. Sicut spiritus est verus deus, ita est verus dei filius. ergo sicut veritas deitatis non patitur ipsum dici deum per adoptionem: sic veritas filiationis non admittit gratiam adoptionis. Secundo sic. Idem Ambrosius tractans illud ad romam. i. predestinatus est dicitur legi scripturas. Jesum filium dei nunquam adoptionem inueni. sed non debemus propter attribueri, quod non possimus per scripturas ostendere. ergo etc. Rursus dicitur quod spiritus non est dicitur aliquo filius adoptivus. Probatur hoc conclusio primo sic. Filiatio proprie conuenit persone, nisi de proprietate personae. sed in christo non est alia persona: nisi increata: cui conuenit esse filii per naturam. Filiatio autem adoptionis est participata similitudo filiationis naturalis. non autem de participatiue, quod per se dicitur. ergo christus qui est dei filius naturalis nullo modo potest dici adoptivus. Secundo. Cui competit ex naturali sua progenie habere ius in hereditate paterna: non conuenit ei per gratiam habere: pro consequens non potest dici filius adoptivus, sed christo competit ex natura sua, sicut quam eternaliter a patre nascitur habere ius in hereditate paterna. quod omnia que habet pater sua sunt. ut dicitur Jo. viii. ergo hoc non conuenit sibi per gratiam aduenientem, ut possit dici filius adoptivus. Probatur autem siue declaratur hoc conclusio sic etiam sicut dominus Bonauentura in. iij. dist. iij. quod filiatio respicit personam: adoptio in adoptione presupponit extraneitatem: et ponit gratificationem et ordinat ad possidendum hereditatem. et ista sunt tria substantialia ipsi adoptioni. Ad hoc ergo quod spiritus sit filius per adoptionem necessario requiritur, quod persona illa habeat ante adoptionem aliquam extraneitatem. quod non adoptantur filii proprii sed alieni. necesse est etiam quod recipiat donum gratie: per quod ordinatur ad possidendum hereditatem. Quis autem propter competit duo vitia, scilicet gratie susceptio: hereditatem secundum naturam assumptam. extraneitas tamen non competit. Ille namque extraneus est a filiatione: qui est non filius. Non filius autem dupliciter potest dici: vel negatiue vel contrarie. Non filius negatiue dicitur, qui non habet filiationem dei, siue habeat oppositam filiationem siue non. Non filius contrarie siue priuatiue dicitur ille qui est filius ire. Ad hoc ergo quod aliqua persona sit ado-

ptabilis necesse est quod sicut suam primam originem vel sit indifferens ad filiationem gratie et ire: vel habeat filiationem ire. Et quod per sona christi nullo modo modo etiam sicut naturam assumptam habuit extraneitatem. quod nec peccatum habuit nec habere potuit. Omnes autem alie persone habentes gratiam habuerunt aliquam extraneitatem. hinc est quod de omnibus habentibus gratiam potest dici filii adoptivi excepta sola persona christi. Ad rationes. Ad primam respondetur secundum sanctum Thome. quod filius non proprie conuenit nature, ita nec adoptio. Et ideo cum dicitur quod carnis humanitas adoptatur improprie est locutio, et accipit ibi adoptio pro vntone humane nature ad personam filii, vel dicendum sicut dominus Bonauentura quod humanitas christi dicitur in auctoritate Hilarii adoptari non ratione illius singularis nature: que assumpta fuit a verbo in vnitatem persone, sed ratione consimilitudinis. quod per illam vntonem adoptati sunt homines. Et ita dicit sanctus Thomas in. iij. sententiarum. quod humanitas adoptatur non in ipso capite: sed in membris. Ad secundam dicendum quod spiritus charitatis facit filios adoptiuos in his qui habent aliquam extraneitatem: quod hanc non est respicere in christo, ideo non tenet ratio illa. Conformiter respondet sanctus Thomas in. iij. sententiarum ubi. sicut in aliis hominibus per spiritum inhabitantem acquirunt ius in hereditate celesti de nouo, quod non competit eis per naturam: sicut filio dei competit. unde ideo per spiritum inhabitantem spiritus non dicitur adoptari. Ad tertiam dicendum quod ut dicit dominus Thomas nauentura. quod spiritus secundum quod homo est filius per gratiam. sed tunc non sequitur quod sit filius adoptivus. quod hoc non est per gratiam adoptionis, sed gratiam vntonis, que multo est excellentior. Nec habet repugnanciam ad filiationem naturalem, imo facit illam communicari. Nec importat imperfectionem sicut gratiam adoptionis, prout explicatum fuit. Ad quartam dicendum quod non est simile de aliis puris hominibus: et de ipso deo et homine. quod alii homines qui sunt filii dei per creationem spiritus non sunt omnino extranei a deo, tamen possunt fieri extranei si per culpam fiant filii diaboli. Nec per creationem perfecti filii. Non sic autem est de eo qui per generationem naturalem est filius. Ille enim non est extraneus. nec potest perfectus habere rationem filii, quare non potest per adoptionem filius dei dici de nouo: ideo ratio illa non valet hic secundum Bonauenturam et sanctum Thomam.

Ad secundum Sic proceditur. Et videtur quod filius dei non assumpserit verum corpus. Primo sic. dicitur enim ad philippos. quod in similitudine hominum est factus. sed quod est sicut veritatem non dicitur esse sicut similitudinem. ergo filius dei non assumpsit verum corpus. Secundo sic. Assumptio corporis in nullo derogauit diuinitatis dignitati. Sicut enim Leo in sermone de natiuitate quod nec inferiorum naturam consumpsit glorificatione: nec superiorum inuinit assumptio. sed hoc ad dignitatem pertinet. quod sit omnino a corpore separatus. ergo videtur quod per assumptionem non fuit rit deus corpori vnitus. Tertio. signa debent respondere figuratiue, sed apparitiones veteris testamenti que fuerunt signa et figure apparitionis christi non fuerunt sicut corporis veritate sed sicut imaginaria visionem: sicut patet per se. vi. vidi dominum etc. ergo etiam videtur quod apparitio filii in mundo non fuerit sicut veritate: sed sicut secundum imaginationem. In oppositum est auctoritas beati Ambrosii in capitulo presenti. Item est illud Augustini in lib. lxxv. Si fantasma fuit corpus christi fecerit christus. et si fecerit veritas non est. est autem veritas. ergo non fantasma. sed fuit veritas corpus eius: sic patet quod verum corpus assumpsit. Respondetur dicendum quod filius dei verum corpus assumpsit. patet conclusio ista primo ex auctoritate beati Ambrosii in presenti capitulo: auctoritate beati Augustini in libro de ecclesiasticis dogmatibus. dicens. Status est dei filius non putatiue quasi imaginatum corpus habuerit: sed corpus verum. Secundo probatur ratione. Et huius ratio triplex potest dici ut ait sanctus Thomas in tertia parte. Quarum prima sumitur ex parte nature humane. Ad quam pertinet verum corpus habere. suppositio ergo quod conueniens fuerit filium dei assumere humanam naturam: consequens est quod verum corpus assumpserit. Secunda ratio potest sumi ex his que in mysterio incarnationis sunt acta. Si enim non fuit verum corpus eius: sed fantasticum: ergo non veram mortem sustinuit: nec aliquod eorum que de eo euangeliste narrant secundum veritatem gessit: sed solum secundum apparentiam quandam: et sequitur quod non fuit vera salus hominis subsecuta. oportet enim effectus causae proportionari. Tertia ratio potest sumi ex ipsa dignitate persone assumptis: que cum sit veritas non deuit in opere eius aliqua

Ad primum arg.

Ad secundum.

Ad tertium.

S. Thom.

Ad tertium. Bonauentura.

Ad quartum.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum contrarium.

Ridetur.

Sanctus Thome.

S. Thom.

Hilarius.

aliqua fictio esset. unde et dominus hunc errorem per seipsum excludere dignatus est. Ace vltimo. Cum discipuli coturbati et contenti putabant se spiritum videre: et non verum corpus: et ideo seipsum eis palpandum prebuit dicens. Palpate et videte: quod spiritus carnem et ossa non habet. sicut me videtis habere. Ad rationes. Ad primam dicendum quod similitudo illa exprimit veritatem humane nature in christo per modum quo omnes qui vere in humana natura existunt similes specie esse dicunt. Non intelligit autem similitudo fantastica ad cuius euidenciam apostolus subiungit. quod factus est obediens usque ad mortem: mortem autem crucis quod fieri non potuisset si fuisset sola fantastica similitudo. Ad secundam dicendum quod per hoc quod filius dei nostrum corpus assumpsit: in nullo est eius diuinitas diminuta. unde Augustinus dicit in lib. de fide ad hebraeos: dominum semetipsum formam serui accepit: ut fieret seruus sed forme dei plenitudinem non amisit. Non enim filius dei sic assumpsit verum corpus: ut forma corporis fieret quod repugnaret diuine simplicitati et puritati. hoc enim esset assumere corpus in vnitatem nature quod est impossibile: sed salua distinctione nature assumpsit in vnitatem persone. Ad tertiam dicendum quod figura respondere debet quantum ad similitudinem non quantum ad rei veritatem. Si enim per omnia esset similitudo iam non esset signum: sed ipsa res vt Damascenus dicit in libro. iij. Conueniens igitur fuit: vt apparitiones veteris testamenti essent sicut apparentiam tantum quasi figure. Apparitio autem filii dei in mundo esset sicut corporis veritatem quasi res figurata siue signata per illas figuras. unde apostolus ad colossenses. ij. que sunt vmbra futurorum corpus autem christi. ubi inquit glo. et est Augustinus contra faustum corpus id est veritas huius vmbre est christi id est ad christum pertinet: quod per eum impleta. Lege. [Per gratiam] scilicet adoptionis. Alio modo dicendum est. quod sit filius adoptivus propter dicitur est in questione. Pro quo considerandum iuxta sanctum Thomam in tertia parte. quod filiatio adoptionis est participata similitudo filiationis naturalis. non autem dicitur aliquid participatiue quod per se dicitur. ideo christus qui filius dei est naturalis, nullo modo potest dici adoptivus. Quasi exprimitur enim est veritatis non designatiue similitudo. Et substantia patris non enim est ex nihilo nec ex aliqua materia sed est substantia patris. sicut illud ps. cix. ubi pater inquit ad filium ex vtero ante luciferum genui te. glo. id est ex occulta et secreta substantia mea genui te ineffabiliter: hoc ante luciferum id est ante omnia tempora: et omnem creaturam. Sed caro. Augustinus quod hoc non possit intelligi de carne: cum christi caro non de celo descenderit. sed de beata virgine assumpta fuerit [quia] respondet. Quia item dominus Jesus confosus est diuinitatis et corporis id est humanitatis sensus est. Et vna eademque persona in duabus naturis diuina scilicet humana subsistens: verus deus et verus homo existens. ut extra de here. cum christus etc. Ad notandum secundum sanctum Thomam supra Joannem. Cum enim in christo sit vna suppositio, vel persona duas naturas arum diuine scilicet humane, ex quacumque earum hoc suppositum nominetur poterunt ei attribui et diuina et humana. possimus enim dicere: quod filius hominis creatus stellis et quod filius dei crucifixus est. sed christus filius dei crucifixus est non secundum diuinam naturam, sed secundum humanam. filius autem hominis creatus stellis secundum diuinam naturam. Ita vt in his que de christo dicuntur attendenda est distinctio non quantum ad eum: de quo dicuntur. quia indifferenter et diuina et humana dicuntur de deo et homine, sed vt fiat distinctio quantum ad id secundum quod dicuntur: quia diuina dicuntur de christo secundum diuinam naturam. humana autem secundum humanam: descendente ergo de celo dicitur de filio hominis non secundum humanam naturam, sed secundum diuinam: secundum quam conuenit ei ante incarnationem in celo fuisse. sicut dominus etc. dicitur autem descendisse non motu locali: quia sic non remaneret in celo. Nihil enim localiter motum manet unde descendit. sed descendit de celo non quidem definitens esse sursum: sed assumens naturam: que est deorsum. et hoc modo dicitur descendisse quia assumpsit naturam humanam dicitur Joannis. iij. Alio modo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo filius hominis id est in quantum factus est filius hominis. Dicit consequenter sanctus Thomas: quod etiam potest dici christus secundum corpus descendisse de celo: vt Hilarius dicit. non quod materia corporis christi de celo descendit. sed quod virtus formatiua de celo fuit. Et tu qui tertia pars. [diuine eius substantie]. sicut ipse qui propter inseparabilem enim concomitantiam anime rationalis ad carnem et diuinitatis ad vtriusque qui comunicat carni christi particeps est diuine substantie.

In illo. Sequitur secundum capitulum eiusdem partis. quia vero supra disputamus de materia huius capituli circa capitulum inquit apostolus. Nihil aliud dicimus: nisi quod ex plerumque habemus iteram. Lege. [In illo sacramento christus est] quia eius corpus est. Corpus enim christi ibi est ex vi sacramenti anima vero et diuinitas ex inseparabili concomitantia. et ita bene sequitur. [Corpus christi est in hoc sacramento. ergo et christus. [Corporalis] quia non in propria specie sui corporis nobis proponitur ad vescendum sed occulta aliena specie: sicut credita: et spiritualiter intellecta. [Spiritualis] id est inuisibilis: unde apostolus [prima ad corinthios. g. et eandem] quam nos scilicet christum. s. ea. distinc. reuera. et capitulo inquit. [Spiritualis] id est inuisibilis sub aliena specie proponitur: sicut christus in manna illo corporali quod patres manducantes dicuntur eandem escam spirituales nobiscum manducasse spiritualiter designabatur siue intelligebatur. Sed hic non solum designatur: sed continetur vel spirituale spiritus alens et reficiens. non est enim cibus ventris: sed mentis. s. ea. distinc. non iste. vel potest dici: vt ait glo. spirituale: eo quod post resurrectionem glorificatum est. vel spirituale, quia diuino spiritu formatum non humana generatione. [Corpus est diuini spiritus] id est operatione et auctoritate spiritus sancti formatum vel corpus diuini spiritus. id est vnitum diuino spiritui: quod vnitum diuinitati etc.

Exponit li teram.

Recte offerre quid dicatur: et quid recte diuidere.

Sic credis. Sequitur tertium capitulum eiusdem partis. in quo magister Gratianus inducit auctoritatem aliam ipsius Ambrosii: quod oportet credere quod in hoc sacramento cibum sit integer et totus secundum vtriusque naturam diuinam scilicet et humanam, non confusus: aut permixtus: sed distinctus. Sed quia de hoc satis disputauimus. s. ea. distinc. ca. c. ante benedictionem. Ad presens nihil noui occurrit oppositione dignum: quod faciat ad propositum. Lege. [Sic credis susceptum] in virginis vtero [et transfiguratum] id est sub alia figura: sicut panis opertum. Augustinus. Nec tamen distinguitur naturam verbi id est diuinam naturam: corpus id est naturam humanitatis. Ita non credas tibi esse vtriusque [si recte]. si rectum sit et in vno offerri: recte autem non diuidas [vt dicas] et credas hoc in sacramento esse naturam corporis sine natura verbi [peccati] quia si sunt diuine seu distincte species naturas verbi. vnite tamen sunt in persona verbi. hoc autem quod bic dicitur. [Si recte offeras] ad literas dicitur est de Leuitico. de quo Beatus. iij. Recte obtulit Leuitico quia bonum erat: quod obtulit et de genere honorum. s. non recte diuisit: quia seipsum in oblatione reliquit: et ideo subtrahit deo quod ei magis placeret: et ideo non recte diuisit. Recte offerre est bona intentione agere: et recte diuidere est discrete agere. bona est ergo oblatio bona si bona intentione fiat et discrete. Sic in proposito qui in altari offert sacrificium corporis et sanguinis recte facit. Sed si in christo duas naturas non distinguit, vel non credit duas esse naturas distinctas: sed aut vnam tantum scilicet humanam, sicut Arius et Nestorius et Theodorus vel vnam compositam ex duobus simul commixtam: sicut posuerunt Eutiches et Dioscorus. Non bene siue non recte diuisit etc.

Exponit li teram.

Verum capitulum dupliciter.

Ecce Moyse. Sequitur quartum capitulum eiusdem partis. in quo magister Gratianus ad id inducit auctoritatem Beati Hieronymi dicens: quod dominus Jesus ipse erat conuina et conuiuus ipse comedens et qui comeditur etc. Pro ampliori intelligentia presentis capituli queruntur duo.

Ad primum sic proceditur. Et videtur quod christus non assumpserit corpus suum et sanguinem. Primo sic. Ad est de factis episcopi dicitis asseri deus: quod auctoritate sacre scripture non tradit. s. in euangelio non habet quod episcopus suum manducauerit: aut sanguinem biberit. non ergo est hoc asserendum. Secundo sic. Nihil potest esse in seipso nisi forte ratione partium prout s. vna pars est in alia vt habetur in. iij. phisicorum. s. illud quod manducat et bibit est in modo

Primum ar.

Secundum ar.

2 Sacrdos dicitur quasi sacra vans.

Sacerdos. Sequitur septimum capitulum eiusdem partis in quo magister...

1 Cuiusmodi vtrum christo conveniat esse sacerdotem. 3 Cuiusmodi vtrum veru sit: quod christus fuerit simul sacerdos et sacrificium.

1 Ad primum sic proceditur. Et videtur quod christus non conveniat esse sacerdotem.

Primus ar. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Secundus ar. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Tertius ar. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Oppositum i contrarium. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

tur in sacrificijs gentiliu. secundum illud. ps. Effuderit sanguinem innocentem...

In oppositum est textus presentis capituli. Respondet dicitur...

Pro quo notandum iuxta sanctum Thomam in tertia parte...

Secundo gratiam nos saluantes per ipsam accepimus. secundum illud...

Ad primum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad secundum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad tertium arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad primum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad secundum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad tertium arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad primum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad secundum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad tertium arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad primum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad secundum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad tertium arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad primum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad secundum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad tertium arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad primum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad secundum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad tertium arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad primum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad secundum arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

Ad tertium arg. Et primo sic. Sacerdos est minor angelo. unde dicit zacharia...

ps. cy. f

Tertius ar.

Oppositum i Respondet.

S. Thom.

ps. l. c

Ad primum arg.

Ad secundum.

Ad tertium.

Oppositum i Respondet.

Albertus magnus.

Albertus.

non accepti: quia vniuersi nature oblatio et offerens et sanguis christi...

Ante eis. Septimum capitulum eiusdem partis in qua ponit historiam...

- 1 Sacramentum eucharistie an convenienter fuerit presignatum per manna. 2 Infirmus omnia putat amara. 3 Chermel interpretatur agnus tener. 4 Christus dicitur panis verus.

Expositum. Sequitur octauum capitulum eiusdem partis in quo dicit magister...

Questio. 1

Secundus ar.

Tertius ar.

Oppositum i Respondet.

Albertus magnus.

Hieronymus.

dulcis et pinguis ut ex dulcedine reficeret naturam: ut ex pinguedine condiret cibum...

Et hoc est quod dicitur in psalmo. pinguedinem speciosa deserti. et egulatione colles accinguntur...

Et hoc est quod dicitur in psalmo. pinguedinem speciosa deserti. et egulatione colles accinguntur...

ps. lxxvij. d

Bernard.

ps. lxxvij. c

ps. lxxvij. c

Chryso.

Ad primum arg.

mentum habet omnem suavitatem inquam cōtinet fontem omnis gratie: quamvis nō ordinet vltus eius ad oēs effectus sacramentales gratie. Ad dicendum, qd etiam quātum ad effectum habet omnem suavitatis effectum in reficiēdo: quia hoc solum sacramētum per modum refectōnis operatur. Ad secundam dicendum sū magistru Alexandru de hālis: qd hoc sacramētum non solum offertur ad cultum: sed etiam ad esum. ratione qua offerit ad esum figuratur per māna. Ad tertiam dicendum, qd non est necesse qd signum et signatum in omnibus conueniant sed sufficit qd in aliquibus. scilicet in figura deficit a perfectione signati, magis cum figura sine signum sit tantū signū: et non causa sicut est in proposito. A lege. Corporeum illud manna quod scilicet de celo olim patri bus datū est in deserto supple olim fuit: nūc autem est res tantū miraculū id est corpus christi: quod est res significata per illud corporeum manna miraculose datum de celo quia venit quod perfectum est. Quasi diceret illud fuit et non est: quia adueniente veritate cessat figura: et adueniente quod perfectum est: cessat id quod ex parte est. prima ad Corin. xij. [perfectus autem panis de celo corpus est: et virgine[m] perfectus] quia perfecte cibatur vere nutrit. Joānis. vi. Mō Moyses dedit vobis panem de celo: sed pater meus dāt vobis panem de celo verū. Panis enim verus est qui vegetare et nutrire habet ad vitā celestem. vnde Joānis. vi. Caro mea vere est cibus: et sanguis meus vere est potus.

- 1 Misericordie dei multi sunt gradus.
2 Aliter interpretatur beatus.

Accesserunt. Sequitur. xxvij. pars huius distinctionis, in qua magister Gratianus postquam multa est de veritate et virtutibus huius sacramenti locutus: per banc authoritatem Augustini multipliciter inuitat ad perceptionem corporis et sanguinis christi specialiter commendans hoc sacramentum et virtutem eius. Et diuiditur in quinque partes secundum quod ex quinque inuitat nos ad assumptionem huius sacramenti. Primo videlicet ex nobilitate preparantis. Secundo ex magnitudine charitatis: que apparuit in preparatione huius cibi. Tertio ex pretiositate huius cibi: quia verus corpus christi et verus eius sanguis. Quarto ex necessitate sumendi. Quinto ex multiplicitate suauitatis huius cibi. prima ibi item vere magnus dominus. secunda ibi: et magna misericordia. tertia ibi, de carne marie. quarta ibi, idem super Joānem. quinta ibi, habent ergo impij. Omnia ista patebāt in explanatione litere et non est opus alia disputatione pro presenti. A lege. [Nos accedamus] ecce dulcis inuitatio: vt corpus et sanguis eius accipiamus: vere magnus est deus. Ecce prima ratio inuitationis: cōmuniū hoc nobis preparantis: vere magnus dominus: laudabilis nimis, et magnitudinis eius non est finis, reg regum, et dominus dominantium, qui hoc cōmuniū nobis preparauit: de quo A nec. xij. dicitur. Homo quidam fecit cenam magnam. homo quidā id est christus qui singulariter fuit homo, non purus sicut ceteri homines: sed deus et homo. hic singularis homo fecit cenā magnam, scilicet banc sacramentalem mensam, que merito magna cena vocatur propter magnitudinem excellentie facientis et preparantis: hanc cenam, quia magnus dominus, scilicet christus, cōfecit. Secundo magna magnitudine conuiuarum. magni plures sunt cōmuniū huius mensę magnitudine virtutum videlicet omnes fideles qui digne ad eam accedunt. Tertio magna magnitudine honorificentie ministrantium, qui sunt angeli sancti dei: qui hunc mensę assistere creduntur, vt. s. e. dist. c. quid sit sanguis. Quarto magna magnitudine ferulorum, scilicet corporis et sanguinis christi cui vnita est ipsa diuinitas. quare pro uerbo. g. dicitur. Cum sedes vt comedas cum principe, diligenter atrende que sunt posita ante faciem tuam. Sequitur magna misericordia eius qui nobis dedit manducare corpus suum: et sanguinem suum bibere. ecce secūdo inuitat nos ad sacramentalem mensam ex singularitate charitatis et misericordie, qua nobis eam deus preparauit. magna profecto misericordia dei in huius mensę sacramentali institutione ostensa est: in qua carnem suam ad manducandum et sanguinem suum ad bibendum nobis proponit. Pro quo notandum est quod multos gradus diuine largitatis et magnificentie misericordie sue erga nos distinguere possumus. Primo quo notandum est quod magna est suauitas huius sacramenti ad feruitem hominis sicut illud ps. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Secūdo gradus est quod largitus est homini duces: principes: barones: curie sue angelos in ministeriū salutis sue. Ad Hebr. i. Omnes sunt administratorij spiritus in ministeriū missi propter eos qui hereditatem capiunt vite eterne. Tertius est quod largitus est homini seipsum, et hoc multis modis. Primo enim se dedit in focū in incarnatione per assumptionem nostre humanitatis. Et inuicem enim seipsum formam serui accepit. Ad Hebr. lip. i. et paruulus natus est nobis, et filius datus est nobis. Ita, it. Secūdo dedit seipsum in magistrū et verbo in predicatio: ne. Jo. xij. vos uocatis me magister et dominus: benefacitis: sum etenim. Tertio dedit se in ducē per exemplū in operatio: ne. Jo. xij. Exemplū enim dedit vobis: vt quemadmodū ego feci et cetera. Et dicit. g. v. in ps. Dixit fuit in misericordia populo tuo quem redemisti. Quarto dedit seipsum in pretiū in passione. prima ad Cor. xvi. Empti enim estis pretio magno, gloria et rōne. Quinto dedit seipsum quotidiē in cibum. Jo. vi. panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. In quo singulariter magnitudo diuine misericordie relucet. ps. et benedixit fecit mirabilis faciem misericordis et miserator dominus. et eam dedit timentibus seipsum gratia biberit. scilicet spūaliter credentes in christū tanq̄ in saluatorem mundi, deum verū, et verū hominem existentem. vt. s. e. dist. c. Luc. [de carne marie] inuicem nos hic ad mensam sacramentalem ex pretiositate cibi: quod non carnes vitulorum aut hircorum aut gallinarum aut percū, non panis materialis: non vini materiale in quo est luxuria: sed de carne marie virginis caro pretiosissima assumpta spiritui diuinitatis vnita in cibis: et sanguis eius pretiosissimus in potum. Joānis. vi. Caro mea vere est cibus: et sanguis meus vere est potus. Aude Ambrosius. vt. s. e. dist. c. omnia. Panem istum quem sumimas in mysterio: illum vitę pretiosissimum panem qui manu sancti spūs formatus est vtero virginis et igne passionis decoctus in ara crucis. Panis enim angelorum factus est panis hominum. et cetera. Item carnem illam vere manducat, nisi prius adorauerit: hoc intelligendum est de mādicatione spūaliter: que dicitur vera aqua veram habet efficaciam, vnde māducare vere est māducare efficaciter: et hoc modo nemo vere manducat: nisi qui adorat. quia nō māducat efficaciter: nisi qui māducat reuerenter. Et ita soluitur obiectio que fieret de multis manducantibus hoc sacramētum sine preambula adoratione. de hoc autē quod dicitur hic glo. qd christi humanitate non adoramus latra: sed quadam adoratione maiori qd alias creaturas que dicitur dulcia. vide. s. e. dist. c. circa. c. nos autē vbi de hac re disputauimus. [David ferebatur manibus suis] Historia ista tāgitur primo Regum. c. xij. licet sub alia litera videlicet tollebat inter manus eorum ibi. [Quousq̄ biberent sanguinem quem fuderat deperauerit] scilicet de salute. Ite quarto loco inuitat ad banc sacramentalem mensam ex necessitate salutis sumendi illius cibum. Joānis. vi. Nisi manducaueritis carnem filij hominis: et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Necessaria est manducatio spūaliter huius cibi que est per fidem formatā. Sacramentalis vero saltem in voto necessaria etiam est vt superius declaratum est circa capitulum peracta est. dist. c. ad. habet impij epulas suas, habet et pij suas. hoc quinto inuitat ad hoc sacramentum ex plenitudine et amplitudine delictarum eius. Nullus quippe suauitatem huius sacramenti exprimere sufficit, per quod spūalis dulcedo in suo fonte gustatur. fons plane totius suauitatis continetur in hoc sacramento, a quo epule suauissime singulis anime viribus virtutibus et potentibus deriuantur. quare merito in manna figuratū est, sicut in progimo capitulo dictum est. de quo habetur Sapientie. g. v. vbi dicitur. Panem de celo prestisti eis omne delectamentum suauitatis in se habentem. vnde in figura huius panis dicitur Benef. vlti. [Vini] sanguis est panis asser et qui interpretatur beatus prebebit delicias regibus id est deuotis decore virtutū coronatis. Alia inuicem ad assumptionem huius sacramenti deuotam posuimus in tractatu nostro de corpore christi: circa capitulum. g. de istis autem bene loqui volumus que in presentis capituli litera tangi videbantur.

- 1 Christus an contineatur totus sub vtraque specie sacramenti.
2 Corpus Christi qualiter dicatur esse sub specie vini.

Resbyter. Sequitur. xxvij. pars huius distinctionis, in qua magister Gratianus postquam multa est de veritate et virtutibus huius sacramenti locutus: per banc authoritatem Augustini multipliciter inuitat ad perceptionem corporis et sanguinis christi specialiter commendans hoc sacramentum et virtutem eius. Et diuiditur in quinque partes secundum quod ex quinque inuitat nos ad assumptionem huius sacramenti. Primo videlicet ex nobilitate preparantis. Secundo ex magnitudine charitatis: que apparuit in preparatione huius cibi. Tertio ex pretiositate huius cibi: quia verus corpus christi et verus eius sanguis. Quarto ex necessitate sumendi. Quinto ex multiplicitate suauitatis huius cibi. prima ibi item vere magnus dominus. secunda ibi: et magna misericordia. tertia ibi, de carne marie. quarta ibi, idem super Joānem. quinta ibi, habent ergo impij. Omnia ista patebāt in explanatione litere et non est opus alia disputatione pro presenti. A lege. [Nos accedamus] ecce dulcis inuitatio: vt corpus et sanguis eius accipiamus: vere magnus est deus. Ecce prima ratio inuitationis: cōmuniū hoc nobis preparantis: vere magnus dominus: laudabilis nimis, et magnitudinis eius non est finis, reg regum, et dominus dominantium, qui hoc cōmuniū nobis preparauit: de quo A nec. xij. dicitur. Homo quidam fecit cenam magnam. homo quidā id est christus qui singulariter fuit homo, non purus sicut ceteri homines: sed deus et homo. hic singularis homo fecit cenā magnam, scilicet banc sacramentalem mensam, que merito magna cena vocatur propter magnitudinem excellentie facientis et preparantis: hanc cenam, quia magnus dominus, scilicet christus, cōfecit. Secundo magna magnitudine conuiuarum. magni plures sunt cōmuniū huius mensę magnitudine virtutum videlicet omnes fideles qui digne ad eam accedunt. Tertio magna magnitudine honorificentie ministrantium, qui sunt angeli sancti dei: qui hunc mensę assistere creduntur, vt. s. e. dist. c. quid sit sanguis. Quarto magna magnitudine ferulorum, scilicet corporis et sanguinis christi cui vnita est ipsa diuinitas. quare pro uerbo. g. dicitur. Cum sedes vt comedas cum principe, diligenter atrende que sunt posita ante faciem tuam. Sequitur magna misericordia eius qui nobis dedit manducare corpus suum: et sanguinem suum bibere. ecce secūdo inuitat nos ad sacramentalem mensam ex singularitate charitatis et misericordie, qua nobis eam deus preparauit. magna profecto misericordia dei in huius mensę sacramentali institutione ostensa est: in qua carnem suam ad manducandum et sanguinem suum ad bibendum nobis proponit. Pro quo notandum est quod multos gradus diuine largitatis et magnificentie misericordie sue erga nos distinguere possumus. Primo quo notandum est quod magna est suauitas huius sacramenti ad feruitem hominis sicut illud ps. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Secūdo gradus est quod largitus est homini duces: principes: barones: curie sue angelos in ministeriū salutis sue. Ad Hebr. i. Omnes sunt administratorij spiritus in ministeriū missi propter eos qui hereditatem capiunt vite eterne. Tertius est quod largitus est homini seipsum, et hoc multis modis. Primo enim se dedit in focū in incarnatione per assumptionem nostre humanitatis. Et inuicem enim seipsum formam serui accepit. Ad Hebr. lip. i. et paruulus natus est nobis, et filius datus est nobis. Ita, it. Secūdo dedit seipsum in magistrū et verbo in predicatio: ne. Jo. xij. vos uocatis me magister et dominus: benefacitis: sum etenim. Tertio dedit se in ducē per exemplū in operatio: ne. Jo. xij. Exemplū enim dedit vobis: vt quemadmodū ego feci et cetera. Et dicit. g. v. in ps. Dixit fuit in misericordia populo tuo quem redemisti. Quarto dedit seipsum in pretiū in passione. prima ad Cor. xvi. Empti enim estis pretio magno, gloria et rōne. Quinto dedit seipsum quotidiē in cibum. Jo. vi. panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. In quo singulariter magnitudo diuine misericordie relucet. ps. et benedixit fecit mirabilis faciem misericordis et miserator dominus. et eam dedit timentibus seipsum gratia biberit. scilicet spūaliter credentes in christū tanq̄ in saluatorem mundi, deum verū, et verū hominem existentem. vt. s. e. dist. c. Luc. [de carne marie] inuicem nos hic ad mensam sacramentalem ex pretiositate cibi: quod non carnes vitulorum aut hircorum aut gallinarum aut percū, non panis materialis: non vini materiale in quo est luxuria: sed de carne marie virginis caro pretiosissima assumpta spiritui diuinitatis vnita in cibis: et sanguis eius pretiosissimus in potum. Joānis. vi. Caro mea vere est cibus: et sanguis meus vere est potus. Aude Ambrosius. vt. s. e. dist. c. omnia. Panem istum quem sumimas in mysterio: illum vitę pretiosissimum panem qui manu sancti spūs formatus est vtero virginis et igne passionis decoctus in ara crucis. Panis enim angelorum factus est panis hominum. et cetera. Item carnem illam vere manducat, nisi prius adorauerit: hoc intelligendum est de mādicatione spūaliter: que dicitur vera aqua veram habet efficaciam, vnde māducare vere est māducare efficaciter: et hoc modo nemo vere manducat: nisi qui adorat. quia nō māducat efficaciter: nisi qui māducat reuerenter. Et ita soluitur obiectio que fieret de multis manducantibus hoc sacramētum sine preambula adoratione. de hoc autē quod dicitur hic glo. qd christi humanitate non adoramus latra: sed quadam adoratione maiori qd alias creaturas que dicitur dulcia. vide. s. e. dist. c. circa. c. nos autē vbi de hac re disputauimus. [David ferebatur manibus suis] Historia ista tāgitur primo Regum. c. xij. licet sub alia litera videlicet tollebat inter manus eorum ibi. [Quousq̄ biberent sanguinem quem fuderat deperauerit] scilicet de salute. Ite quarto loco inuitat ad banc sacramentalem mensam ex necessitate salutis sumendi illius cibum. Joānis. vi. Nisi manducaueritis carnem filij hominis: et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Necessaria est manducatio spūaliter huius cibi que est per fidem formatā. Sacramentalis vero saltem in voto necessaria etiam est vt superius declaratum est circa capitulum peracta est. dist. c. ad. habet impij epulas suas, habet et pij suas. hoc quinto inuitat ad hoc sacramentum ex plenitudine et amplitudine delictarum eius. Nullus quippe suauitatem huius sacramenti exprimere sufficit, per quod spūalis dulcedo in suo fonte gustatur. fons plane totius suauitatis continetur in hoc sacramento, a quo epule suauissime singulis anime viribus virtutibus et potentibus deriuantur. quare merito in manna figuratū est, sicut in progimo capitulo dictum est. de quo habetur Sapientie. g. v. vbi dicitur. Panem de celo prestisti eis omne delectamentum suauitatis in se habentem. vnde in figura huius panis dicitur Benef. vlti. [Vini] sanguis est panis asser et qui interpretatur beatus prebebit delicias regibus id est deuotis decore virtutū coronatis. Alia inuicem ad assumptionem huius sacramenti deuotam posuimus in tractatu nostro de corpore christi: circa capitulum. g. de istis autem bene loqui volumus que in presentis capituli litera tangi videbantur.

ps. viij. b

Pro intelligentia pleniori huius capituli: que sicut dicitur gl. san guis non precipit seruari. tum quod nimia cautela opus esset in seruandū: tum quod non est necesse: quod vbi corpus ibi sanguis: et dicitur Aug. quod sub vtraque specie totus et integer est. Christus: que ritur. Vtrū hoc sit verū et sub vtraque specie huius sacramē ti totus Christus contineatur. Et videtur quod non. Ad primo sic. hoc sacramētum ad salutem fidelium ordinat, non virtute specierū: sed virtute eius quod sub speciebus continetur, quod species erāt etiā ante cōsecrationē et quia est vire? huius sacramenti. Si ergo nihil continetur sub vna specie quod nō contineatur sub alia, et totus Christus continetur sub vtraque. videtur quod altera illarū superflua sit in hoc sacramento. Ad secūdo sic. dicitur esse: quod sub nomine carnis omnes alie partes corporis continentur sicut ostenditur: alia hu iusmodi. s. sanguis est vna partū corporis humani, sicut patet per Aristotelem in libro animalū. Si ergo sanguis Christi continetur sub specie panis sicut continentur ibi alie partes corporis: non debet seorsum sanguis consecrari: sicut nec seorsum consecratur aliqua pars corporis. Ad tertio sic. Ad iam perfectum est: iterū fieri nō potest. sed corpus Christi iam incepit esse in sacramento per cōsecrationē panis. et quod nō potest esse quod denuo incipiat esse per cōsecrationē vini: ita sub specie vini nō cōtinebit corpus Christi, et per cōsequens nec totus Christus. Ad ergo sub vtraque specie corpus Christi continetur. Ad in oppositū est tectus presentis capituli quā nisi totus Christus cōtineretur sub qualibet specie: eucharistia non sub vna tñ specie precipit seruari pro infirmis: sed sub vtraque. Ad et illud quod gl. dicitur su per illud calicē. i. Corin. xij. quod sub vtraque specie, scilicet panis et vini idem sumitur: ita videtur quod sub vtraque specie totus Christi sit. Ad Respondere dicendum quod certissime et supra dictis tenendum est: quod sub vtraque specie sacramenti totus est Christus. aliter tamē a aliter: que cōclusio sic declaratur. Nam sub specie bus panis est quidē corpus Christi et vi sacramenti: sanguis autem et reali cōcomitātia: sicut supra dictum est de anima et de diuinitate Christi. Sub specie vero vini est quidē sanguis Christi et vi sacramenti, corpus vero reali cōcomitātia, sicut anima et diuinitas: et eo quod nō sanguis Christi nō est ab eius corpore separatus: sicut fuit in tempore passionis et mortis. vnde de fine fuisse hoc sacramentum celebratū sub speciebus panis fuisse corpus Christi sine sanguine: sub specie vini sanguis sine corpore: sicut erat in rei veritate. Ad ratio. Ad primam cōcedit quod quousq̄ totus Christus sit sub vtraque specie non tamen frustrat. Nam primo quidem hoc valet ad repellen tandam passionē Christi: in quo seorsum fuit sanguis a corpore. vnde et in forma cōsecrationis sanguinis fit mentio de eius effusione. Ad secundam quod in passione Christi cui hoc sacramentum est memoriale nō fuerunt alie partes corporis ab inuicem separate sicut sanguis: sed corpus indissolubile permā sit sicut legitur Regum. g. v. non cōmunitur: et eo. et ideo in hoc sacramento seorsum consecratur sanguis a corpore: nō tamen aliqua pars alia. Ad tertiā dicendum quod sicut dictus est. corpus Christi est sub specie vini et vi sacramenti sed et reali cōcomitātia, ideo per cōsecrationem vini nō fit ibi corpus Christi per se s. cōcomitāter. A lege. [Paratum] nō tantum intinctam sanguinis, sicut quōdam obseruatum est. vt in brocardo li. v. c. vt omnis. hoc enim adगतū est vt dicitur. [Paratum] non nisi pro infirmis: vt hic. vel causa necessitatis: vt fit propter diem sanctum veneris. ar. s. e. d. c. tribus. Aug. de sanguine vero non dicitur quod obseruetur. Nec obest: quod sub vtraque specie totus et integer Christus continetur. [Aug. [Ne] hinc ne communionem moriā]. Multū est aduertendum quātū fieri potest: vt sine communionē huius sacramenti nō crearet quis fidelis de hac vita. Valde enim consolatur recedit, qui primo huius sacramenti communionē vadit p̄munitus: cui in eo sufficit. [Aug. q. l. v. via veritas cibus] et vita est. luc. ad eius illuminationem: vt videat quo vadat: via vt eius ducentem focū habeat in itinere, veritas vt de familia Christi esse cognoscat. Libus vt illo roboratus viriliter gradiatur. vita vt securus procedat.

Questio. 1. Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum ar.

Respondet.

Ad primum argumentum

Ad secundum

Ad tertium.

Oppositum li. 1. Augustio.

- 1 Christus vel aliquod aliud animal irrationale an sumat aliquo qualiter corpus Christi si contigerit illud animal hostiam comedere.
2 Sacramentum corporis Christi est maioris perfectionis quam baptismus.
3 Baptismi sacramentum quid operetur.

Qui bene. Sequitur. xxvij. pars huius distinctionis, in qua magister Gratianus postquam multa est de veritate et virtutibus huius sacramenti locutus: per banc authoritatem Augustini multipliciter inuitat ad perceptionem corporis et sanguinis christi specialiter commendans hoc sacramentum et virtutem eius. Et diuiditur in quinque partes secundum quod ex quinque inuitat nos ad assumptionem huius sacramenti. Primo videlicet ex nobilitate preparantis. Secundo ex magnitudine charitatis: que apparuit in preparatione huius cibi. Tertio ex pretiositate huius cibi: quia verus corpus christi et verus eius sanguis. Quarto ex necessitate sumendi. Quinto ex multiplicitate suauitatis huius cibi. prima ibi item vere magnus dominus. secunda ibi: et magna misericordia. tertia ibi, de carne marie. quarta ibi, idem super Joānem. quinta ibi, habent ergo impij. Omnia ista patebāt in explanatione litere et non est opus alia disputatione pro presenti. A lege. [Nos accedamus] ecce dulcis inuitatio: vt corpus et sanguis eius accipiamus: vere magnus est deus. Ecce prima ratio inuitationis: cōmuniū hoc nobis preparantis: vere magnus dominus: laudabilis nimis, et magnitudinis eius non est finis, reg regum, et dominus dominantium, qui hoc cōmuniū nobis preparauit: de quo A nec. xij. dicitur. Homo quidam fecit cenam magnam. homo quidā id est christus qui singulariter fuit homo, non purus sicut ceteri homines: sed deus et homo. hic singularis homo fecit cenā magnam, scilicet banc sacramentalem mensam, que merito magna cena vocatur propter magnitudinem excellentie facientis et preparantis: hanc cenam, quia magnus dominus, scilicet christus, cōfecit. Secundo magna magnitudine conuiuarum. magni plures sunt cōmuniū huius mensę magnitudine virtutum videlicet omnes fideles qui digne ad eam accedunt. Tertio magna magnitudine honorificentie ministrantium, qui sunt angeli sancti dei: qui hunc mensę assistere creduntur, vt. s. e. dist. c. quid sit sanguis. Quarto magna magnitudine ferulorum, scilicet corporis et sanguinis christi cui vnita est ipsa diuinitas. quare merito in manna figuratū est, sicut in progimo capitulo dictum est. de quo habetur Sapientie. g. v. vbi dicitur. Panem de celo prestisti eis omne delectamentum suauitatis in se habentem. vnde in figura huius panis dicitur Benef. vlti. [Vini] sanguis est panis asser et qui interpretatur beatus prebebit delicias regibus id est deuotis decore virtutū coronatis. Alia inuicem ad assumptionem huius sacramenti deuotam posuimus in tractatu nostro de corpore christi: circa capitulum. g. de istis autem bene loqui volumus que in presentis capituli litera tangi videbantur.

dierint hoc sacramentum. Et diuiditur in duas partes. In prima ponit penitentiam eorum qui non bene custodiunt. In secunda eorum, qui perierunt. secunda ibi: qui autem. Pro pleniori intelligentia huius capituli, in quo presuppōitur: quod mus vel aliud animal posset comedere hoc sacramētū queritur. Vtrum mus vel aliud animal irrationale sumat aequaliter corpus Christi cum contigerit illud hostiā comedere. Et videtur quod nullo modo sumat corpus Christi. Primo magister sententiarum dicit in sententijs. dist. c. g. quod a brutis sumitur nō est corpus Christi. Secundo sic. hoc sacramentum est maioris perfectionis quā sit baptismus. sed quantumcūq̄ brutum animal aqua abluatur: non dicitur baptismi sacramentum accipere aliquo modo. ergo nec sacramentum corporis Christi. Ad tertio sic. constat quod non percipit spiritualiter: quia non credit, nec sacramentaliter, quia sacramenta creature rationali sunt tradita. si ergo aliquo modo sumat erit tertius modus manducandi preter duos communiter assignatos a doctoribus, de quibus supra eadem distinctio. capitulo quid est Christum manducare. Ad in oppositum est tectus capituli presentis. Ad Respondeo dicendum secundum sanctum Thomas in quarto. distinctio ne. g. quod circa hoc duplex est opinio. Quidam enim dicunt sicut glossator in isto capitulo: quod corpus Christi non manducatur a brutis, ita quod in ventrem traiciatur: imo dicit: quod statim cum sacramentum tangitur a mure: vel canedez finit ibi esse corpus Christi. Ratio eorum est, eo quod corpus Christi non est sub speciebus illis: nisi prout est ordinabile ad usum humanum. ergo quo autem in ventrem muris descendunt species: non possunt ordinari ad usum humanum, et ideo deus sunt esse corpus Christi. Sed hec ratio non valet propter duo primo quia supponit falsum. Cum enim non statim species in ventrem traiecit esse desinant: vel in aliud conuertantur: post sent ad huc de ventre animalis extrahi et in usum venire. Secundo quia quamuis aliquid ad usum ordinatur aliquem: nō tamen oportet, quod esse desinat: quando quis eo vti non potest. Et ideo hac opinione dimissa quia ad huc derogat etiam veritati sacramenti. Secundum alios dicendum est quod verum corpus Christi manet ad huc sub speciebus a brutis seu brutorum ore acceptis et in ventrem traiectis: quādiu species ille manent: hoc est quādiu substantia panis maneret: sicut etiam si proficeretur in lutum, neq̄ hoc vergit in detrimentū dignitatis Christi. vt dicit sanctus Thomas in tertia parte. q. voluit a peccatoribus crucifigi absq̄ diminutione sue dignitatis: presertim cū mus aut aliud aliud animal irrationale non tangat corpus Christi secundum propriam speciem, sed solum secundum species sacramentales. Ad rationes. Ad primam dicendum, quod nulla ordinatio brutorum est ad corpus Christi secundum quam possint Christo incorporari: et ideo nō sumit corpus Christi nisi per accidens, inquam sumunt illud sub quo est corpus Christi: sic magister intellegit, quod non sumitur corpus Christi a brutis: vel loquitur secundum aliam opinionem. Ad secundam dicendum: quod illud quod est sacramentum in baptismo, est aliquis effectus dictus in recipiente, cuius creatura irrationalis nec per se nec per accidens est capax: sed sacramentum eucharistie consistit in ipsa materie consecratione, et ideo potest creatura irrationalis ipsas accipere: non per se, sed per accidens. Ad tertiam dicendum, quod creatura irrationalis nullo modo spiritualiter manducat neq̄ sacramentaliter: quia nec vtitur manducato vt sacramento, nec manducat sacramentum secundum rationem sacramenti, sicut dicitur sacramentaliter manducare infidelis, qui intēdit recipere hoc quod recipit ecclesia: quibus hoc credit nihil esse. Et si militer ille qui manducat hostiam consecratam nesciens eam consecratam esse non manducaret sacramentaliter aliquo modo: quia non manducaret sacramentum nisi per accidens: in quo plus accederet ad sacramentalem manducationem inquam tum est aptus natus sacramentum, vt sacramentum manducare quod bruto non competit. Nec tamen oportet quod sit alius modus manducationis tertius a duobus predictis: quia id quod est per accidens non cadit sub distinctione aliuicis generis. A lege tectum. [Sacrificium] id est eucharistiam: cetera plana sunt.

Diuisio. Questio. Primum ar. Secundum ar. Tertium ar. Oppositum ar. Respondet. Contra gl. Secda opi. S. Thom. Ad primum argumentum. Ad secundum. Ad tertium.

- 1 Communio an conuenienter denegetur magis et bistris.
2 Existens in mortali peccato non debet accedere ad sacramentum altaris.
3 Communio nulli notorio et manifesto infami est impendenda.
4 Excommunicatio dicitur multipliciter.

Joan. de turre cremata super Decreto.

Pro dilectione et distinctione: in qua magister Gratianus ex auctoritate beati Cypriani ostendit, quibus hoc sacramentum non sit dandum...

Distinctio.

Questio. Prima ar.

Oppositio. Respondeo. Prima conclusio. Secunda conclusio.

Ad argumentum. Alexander de balis.

Exponit litteram.

Scena quid dicatur.

Scenicis. Sequitur secundum capitulum in eiusdem partis: in quo magister Gratianus ex concilio carthaginensi ostendit, quod penitentia deneganda est...

Exponit litteram.

Archiepiscopus.

In altari. Hoc est. xxx. ps. et vltima huius distinctionis, in qua magister Gratianus ex concilio vrbico introducit reuerentiam prestandam in altari...

Dugutio.

Distinctio. iii.

- Preceptum de obseruatione alicuius diei puta sabbati conuenienter traditum est inter precepta diuina. Opera a quibus cessandum est in diebus festiuis sunt opera seruilia. Seruitus est triplex. Peccans venialiter die festiuis non agit contra preceptum de obseruatione festi. Circumstantie sunt tres que faciunt opera corporalia licita in die festo. Obseruatio festorum non impedit ea que ordinantur ad hominis salutem. Et ceterum...

Non utiandum.

Hic incipit tertia distinctio huius tertie partis decreti de festiuitatibus: que per certa tempora anni in alicuius rei sacre memoriam celebratur. In prima enim distinctio...

- Primo vtrum sancti sic laudandi sint: quod eis festa celebranda sint in ecclesia. Tertio vtrum de sanctis veteris testamenti fieri debet festum. Quarto vtrum de conceptione beate marie virginis conuenienter possit festum celebrari. Quinto vtrum episcopus possit aliquem sanctum canonicizare...

Distinctio distinctionis. Distinctio capituli.

Prima ar. ps. xxxiii.

Tertia pars.

Secundum ar. vite humane. Secundo sic, si aliquod festum de obseruatione alicuius diei festiui esset datum: hoc maxime videtur esse de sabbato obseruantiis, sed hoc non videtur...

- Secundum ar. Tertium ar. Quartum ar. Oppositio contrarium. Rndet. Primum articulus. Tullius. August.

De consecratio. Distin. III. Si

tute. Est autem triplex seruitus vna quidem qua homo seruit peccato: secundum illud Joan. viii. qui facit peccatum seruus est peccati. Et secundum hoc omne opus peccati dicitur seruile. Alia vero seruitus est qua homo seruit homini. Est autem homo alterius seruus non secundum mentem, sed secundum corpus...

Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Bonaue.

Augu.

Tertia conclusio.

S. Thom.

chabei non polluerunt sabbatum pugnantes ad sui defensionem die sabbati. vt legitur. i. machabeorum. i. Similiter etiam nec helias fugiens a facie isabel in die sabbati. et propter hoc etiam dominus ad atth. xij. egreditur discipulos suos qui colligebant spicas in die sabbati propter necessitatem: quam pariter dicitur. Similiter etiam opus corporale quod ordinatur ad salutem corporalem alterius non est contra obseruationem sabbati. vnde dominus Joannis. vii. mihi indignamini: quia totum hominem saluum feci in die sabbati. Similiter etiam opus corporale quod ordinatur ad imminens damnum rei exterioris vitandum non violat sabbatum. vnde dominus dicit ad atth. xij. quis est eg vobis qui habet vnam oenam: et ceciderit sabbato in foueam: nonne tenebit et lenabit illam. Et quibus dicitur sancti Thome colligere possunt tres esse circustantias: que opera corporalia faciunt esse licita in die festo. primo obseruatio proprie salutis propter quam licitum est die festo cibos coquere: et preparare. Item licitum est carnifices et panifices preparare victualia die festo: vt die sequenti vendant si prius non possent commode preparare: aut preparata conseruare. vt dicitur. Sullimus. item licitum est die festo minime dicari: tondi: et alia que sunt propter conseruandam salutem proprii corporis. Item instante necessitate bellare die festo in quo opere intelligenda veniunt omnia opera bello necessaria. Item licitum est die festo quocumque opera corporalia necessaria venient ad saluationem proprie salutis. Et obseruatio enim festorum non impedit ea que ordinantur ad hominis salutem. vt patet ex allegatis et maxime Joannis. vii. Secunda circustantia est conseruatio salutis corporalis alterius propter quod barbitonses chirurgici medici minores ad necessitatem hominum die festo licite possunt operari. Tertia circustantia est vitatio damni imminens: propter quod licitum est iacentibus segetibus in agro: et fenis in prato et vuis in vinea si imminet tempestas: aut hostes discurrant per territorium illas in die festo remouere. Item hac ratione licitum est ferratores ferrare die festo: si fiat in casu necessitatis: non poterit alias commodum prouideri. item hac ratione licitum est bestias cadentes aut infirmantes lenare et medicare. Remittit omnia opera corporalia que ad imminens damnum vitandam sunt necessaria licite possunt fieri in die festo. verum de his. eadem ad hoc circa capita. peruenire. et capituli scilicet.

Circustantias. que dicuntur circustantias. vide per de. de au. eba. l. cum cam. nu. 5. d. resti. et declarant per affer. tione susce. 7. cti de crimi. nel foro co. scientie. t. d. m. c. ex. l. r. is. el. ij. nu. 2. de homi. ci.

Tertio art. 2.

ps. lxxx. a.

ps. xxxiii. b.

Quart. ar. ticulus. S. Thom. 9.

liter secundo opera recreationis et regenerationis que fuerint die dominica facta excellentiora fuerunt quam opera cessatio nis a creando et quietis. Christi in sepulchro que fuerunt facta die sabbati. Eodem modo tertio habere aliquid iam in re longe melius est quam sperare in futura specie. sabbatum significabat requiem animarum: vt ad hoc futuram. dies vero dominica significat requiem animarum in nostro capite. Christo inchoatam. dominus vero Bonauentura in tertio ponit hac obseruanciam diei dominice inductam. Tum propter memoriam beneficii redemptionis. Tum in figuram future resurrectionis. tum propter gaudium resurrectionis domini. tum propter amotionem cuiusdam erroris: quia secundum gentiles dies dominica primus est cum in principio huius diei incipiat dominari principalis planeta: vt dicitur scilicet sol propter quod vocabant enim diem solis: et egrediebantur ei venerationem. vt igitur error solis excluderetur: et reuerentia cultus soli deo egredieretur: presaga fuit dies dominica. in qua populus Christianus specialiter vacaret ad cultum dei: et pretermitteret negotia terrena que animam distrabunt ne deo intendat. Qualiter autem festa precepte in lege noua succedant septem solennitatibus que fuerunt in veteri lege sicut dies dominica sabbato: ita declarat sanctus Thomas in prima secunde questione. ciiij. articulo. tertio. ita dicens. sabbatum quod significabat primam creationem mutatur in diem dominicam: in qua commemoratur noua creatura inchoata in resurrectione. Christi: et similiter alijs solennitatibus veteris legis noue solennitates succedunt. quia beneficia illi populo exhibita significant beneficia nobis concessa per Christum. vnde festo pasche succedit festum passionis Christi: et resurrectionis. festo pentecostes in quo fuit data leg. vetus succedit festum pentecostes: in quo data fuit leg. spiritus vite: festo neomenie succedit festum beate virginis in qua primo apparuit illuminatio solis. i. Christi per gratiam. festo tubarum succedunt festa apostolorum. festo egypcionis succedunt festa martyrum et confessorum. et festo tabernaculorum succedit festum dedicationis ecclesie: festo octuas atque collecte succedit festum angelorum vel etiam festum omnium sanctorum. Hunc dicendum. Ad rationes in oppositum. ad primam responderetur negando consequentiam: quia hic loquimur de vacatione diuinorum per cessationem ab operibus seruilibus: quod cum non esset possibile semper et qualibet die cessare a seruilibus operibus: et illud preceptum daretur toti populo conueniens fuit. vt certus dies institueretur festiuitas ad vacandum deo hoc modo: et non totum diuine vite tempus. Ad secundam responderetur negando quod preceptum de obseruancia sabbati sit simpliciter cerimoniale. vt enim inquit sanctus Thomas in secunda secunde. de. vbi supra. et preceptum de sanctificatione sabbati literaliter intellectum est partim morale et partim cerimoniale. Morale quidem quantum ad hoc: quod homo deputet aliquod tempus vite sue ad vacandum diuinis. inest enim homini naturalis inclinatio ad hoc: quod cuiuslibet rei necessario deputetur tempus aliquod sicut corporali refectioni somno: et alij huiusmodi. vnde etiam spirituali refectioni: qua mens hominis in deo reficitur secundum dictamen rationis naturalis aliquod tempus deputat homo: et sic habere aliquod tempus deputatum ad vacandum diuinis cadit sub precepto morali. sed in quantum in hoc precepto determinatur speciale tempus in finem creationis mundi: sic est preceptum cerimoniale. ponitur autem inter precepta decalogi in quantum est preceptum morale: non in quantum est cerimoniale. Ad tertiam responderetur negando consequentiam. Et cum dicitur quod in veteri lege aliqui fuerunt transgressores obseruanciam sabbati et tamen et. Responderetur quod illi de quibus arguitur non transgresserant sabbatum quoniam (sicut dictum est) talia opera que erant ad cultum dei sicut circuncisio: et ea que faciebant sacerdotes in templo: opera que ordinabantur ad salutem corporalem non violabant sabbatum: sicut dictum est circa tertiam conclusionem. Ad quartam responderetur. Et quando arguitur quod in noua lege non obseruetur preceptum de obseruacione diei festi. quoniam (vt dictum est) obseruancia diei dominice succedit obseruacioni diei festi sabbati. Et quando arguitur: quod multa sunt in die dominica que non fiebant in die sabbati. dicendum quod hoc non arguit. Cuius ratio est secundum sanctum Thomam in secunda secunde. vbi supra. quod huiusmodi obseruancia diei dominice non est figuralis: sicut fuit obseruacio sabbati in veteri lege: et ideo non est ita arcta prohibicio operandi in die dominica: sicut in die sabbati. sed quedam opera conceduntur in die dominica que in die sabbati prohibebantur: sicut decotio ciborum: et alia huiusmodi. de consecratione dist. iij. peruenit. in fi. Et etiam in quibusdam operibus prohibitis facilius propter necessitatem dispensatur in noua quam in

Bonauent.

S. Thom.

Ad primam argu.

Ad scdm.

S. Thom.

Ad tertiam.

Ad quartam.

Primum ar.

Secundum arg.

Tertium ar.

Oppositum et Rndet.

Ad primam argu.

Ad scdm.

S. Thom.

Ad tertiam.

Ad quartam.

Damasce.

Ad secundum sic proceditur. Et videtur quod sancti homines iam mortui non sint festiuitas honorificentis colendi. Et primo sic. non est faciendum aliquid: quod possit esse erroris occasio. sed festiuitas homines mortuos videtur ad errorem gentilium pertinere qui mortuis hominibus honorificentiam impendebant. ergo sancti mortui non sunt talibus festiuitas honorandi. Secundo sic. homines ad hoc ore et exterioribus honorificentis collaudantur: vt ad meliora pronocentur: sicut enim mali ex suis laudibus superbiunt: ita boni ex suis laudibus ad meliora pronocantur. vnde Proverbia. xxvij. dicitur quomodo probatur in conflatorio argentum: sic probatur homo ore laudantium. sed sancti in celo per verba aut laudes hominum non pronocantur ad meliora. cum eorum bonum non crescat. quia iam in termino sunt. ergo videtur quod non sint talibus laudibus honorandi. Tertio. si sancti mortui deberent ita coli a fidelibus: videtur quod eis sacrificium offerendum esset. sed hoc est proprium soli deo. Vnde Ego. xxiij. dicitur qui immolat dijs occiditur preter domino soli. ergo sancti non sunt tali honorificentia colendi: quod dies mortis eorum celebrantur laudes eis et sacrificia offerantur. In oppositum est textus presentis capituli. et extra de fer. c. conquestus. Respondeo dicendum: quod conuenientissimum actum est vt sancti sicut angeli sicut homines festiuitas laudibus honorantur. vnde dicitur Ecclesiastici. i. g. laudemus viros gloriosos et patres nostros in generatione sua: vbi notandum quod multiplici de causa institutum est vt festiuitas sanctorum in terris agamus: magister Guilhelmus antiphonam doret. episcopus in summa sua de officio ponit sex rationes. prima est propter honorem diuine maiestatis. cum enim sanctis honorem impendimus Deum in sanctis honoramus: et ipsum in eis mirabilem predicamus. quia qui sanctis honorem tribuit illum specialiter honorat qui eos sanctificauit. Secunda est propter auxilium nostre infirmitatis. quod enim per nos salutem habere non possumus: ideo sanctorum intercessionibus indigemus a quibus vt adiuuari mereamur merito ipsos honorare debemus. legitur enim tertio Regum. i. quod Bethabeel qui interpetatur puteus satietatis. i. ecclesie sua triumphans filio suo. ecclesie militanti regnum suis precibus obtinuit. Tertia est propter augmentum nostre feruoritate: ad spei nostre subleuationem vt per sanctorum gloriam que nobis in eorum festiuitate proponitur nostra spes et securitas augeatur. Si enim homines mortales nobis similes poterunt ita per sua merita sublimari: constat quia nos similiter poterimus cum manus domini benedicta non sit. Quarta est propter exemplum nostre imitationis. Cum enim eorum festiuitates recensentur: ad eorum imitationem pronocantur: vt scilicet eorum exemplo terrena conueniamus: et celestia desideremus. Quinta est propter debitum mutue vicissitudinis. Sancti enim de nobis in celo festum faciunt. quia gaudium est angelis Dei: et animabus sanctis super vno peccatore penitentiam agente: vt igitur eis vicissitudinem rependamus iustum est: vt quia ipsi de nobis festum agunt in celis: et nos de ipsis festum agamus in terris. Sexta est propter procuracionem nostri honoris. cum enim sanctos honoramus: tunc nostram rem agimus: et nostrum honorem procuramus. quia eorum festiuitas est nostra dignitas. Nam cum honoramus fratres nostros: honoramus nos ipsos. vnde apostolus. omnia nostra sunt nos autem Christi. Caritas enim omnia facit communia. Preter has autem rationes ponit alias rationes Joannes damascenus libro. iij. capitulo. vij. Quare scilicet sancti et eorum corpora sicut eorum reliquie debeant honorari quorum quedam sumuntur quantum ad eorum dignitatem: quedam quantum ad eorum pietositatem corporum. dignitas autem eorum: vt ibidem dicit quadruplex est: quoniam ipsi sunt amici dei: et illi dei heredes dei: et duces nostri. Quantum vero ad corporum eorum pietositatem ponit etiam idem quatuor. Augustinus addit quintum per que manifestatur pietositas corporum: scilicet sanctorum: sicut reliquiarum. Ipsa enim sanctorum corpora fuerunt promptuarium Dei templum Christi: alabastrum spiritualis vnguenti: fontes

diuini. et organum spiritus sancti. Propter que sancti merito veniunt colendi. Ad rationes. Ad primam dicendum est quod ratio procederet si sanctos angelos aut homines honorarem adoratione latric. sed hoc non facimus. sed adoramus eos adoratione dulci que viris optimis conuenit. Ad secundam dicendum. quod assumptum non est vt rum vniuersaliter: quonia nec Deum nec sanctos laudamus vt ipsi pronocentur ad meliora. sed vt nos affectus magis in Deum et sanctos excitetur per deuotionem: et alij etiam sit in exemplum pietatum eorum in Deum: sicut illud psal. Semper laus eius in ore meo. et sequitur. Audiant man fueti et letentur. Ad tertiam responderetur negando consequentiam. quia licet festiuitates sanctorum celebrande sint. nulli tamen eorum vel etiam angelis. sed soli deo sacrificare debemus. vnde Augustinus. viij. de ciuitate dei. Non constitimus martyribus templa nec sacerdotia: quoniam non ipsi sed deus eorum nobis est deus. vnde sacerdos non dicit offero tibi sacrificium. Petre vel. Paul. sed deo de illorum victorijs gratias agimus: et nos ad imitationem eorum adhortamur. vnde Alexander de balis in tractatu canonis in quarto dicit. Non enim proprie loquendo sanctis ad honorem dedicantur templa consecrantur altaria sacerdotia statuantur sacrificia offeruntur. sed deo potius ad honorem sanctorum: ne forte si fecus ageretur non theobestia: sed idolatria committeretur. hinc dicit dominus ad. att. iij. omnia deum tamen adorabis: illi soli serues. i. feruitate cultus impendes. bec Alexander.

Ad primus argumetu.

Ad secundum

ps. xxxiii. a

Ad tertius

Augusti.

Alleg. d. ha.

Primum ar.

Secundum arg.

Tertium ar.

Oppositum et contrarium. Rndet.

Ad primus argumetu.

Ad secundum

Ad tertium.

¶ Festum. a adde q fe stoz pncipi puz fuis 16 ds fieri fm ipsoz ma gnitudines r qtuendz pct. de anc. in. ca. qno. nam. nu. 1. de fer.

et enim Sullielmus in rationali: q decollationis festu^a san- cti Joannis baptiste celebrat ecclesia: quia pro veritate mor- tuus est: licet non sit solennitas sicut de natiuitate eius: eo quod descendit ad inferos. ¶ Ad illud quod dicitur de macha- beis: respondetur quod festum eorum recolat ecclesia propter quatuor. Primo propter prerogatiuam martyrij: quia enim inaudita supplicia super sanctos veteris testameti per- tulerunt. ideo in hoc privilegiati sunt vt eorum passio meri- to celebretur. hec ratio ponitur in historia scholastica. Secundo propter representationem myterij. septenarius enim numerus est numerus vniuersitatis significatur autem in istis omnibus patres veteris testamenti celebritate digni. nam licet de ipsis non solennizet ecclesia: tunc quia ad lumbum de- scenderunt. tunc quia multitudo nonorum intravit in his ses- tem impendit omnibus reuerentiam. quia per septem: vt dictum est vniuersitates designantur. Tertio propter egerem plium patienti proponuntur enim in exemplum ceteris fide- libus: vt horum constantia ad zelum fidei auimentur: r ad pa- tiendum pro lege euangelij: sicut illi pro lege Moysi accin- gantur. Quarto propter causam supplicij. nam pro defen- sione legis sue talia supplicia passi sunt sicut L. b. iustiani pro defensione legis euangelij: si necesse fuerit pati debent esse para- ti. has tres vitimas rationes assignat magister Joannes be- leb. in summa de officijs.

¶ Et videtur quod licet celebrare festum de conce- ptione beate Marie virginis. Et primo sic. Si enim hoc non liceret hoc non esset nisi quod esset concepta in originali peccato. sed non fuit concepta in originali peccato. vt vide- tur: quia beata virgo facta est: vt esset speciali modo habitas culum Dei. ergo debuit ad hoc specialiter preparari: non au- tem preparata est specialiter secundum corpus: quia conce- pta est ex seminum commitione: nec etiam quantum ad ani- mam: quia etiam alij leguntur sanctificati in vtero. ergo re- linquitur: quod fuerit specialiter preparata quantum ad immu- nitatem ab originali peccato: r ita licet eius conceptionem ce- lebrare. Secundo ad hoc videtur esse miracula que dicit aliqui beatum Anselmum cantuarien. episcopum referre in epistola: quam cum asserunt scripsisse ad cospiscopos an- glie de celebranda conceptione beate Marie virginis: quo- rum primum est de elino abbate r demestien. cenobij: qui cum in medijs oceanis fluctibus angelo ab eo poscenti vouisset an- natum celebrare celebrandamq; predicare conceptionem im- maculate virginis sedata tempestate saluus cum vniuersa co- mitina reuersus est in patriam. Secundum referre dicitur de quodam clerico ordina leuita regis yngarie germano: quem de nuptijs virgo immaculata reuocans admonuit ce- lebrare celebrandamq; predicare suam conceptionem. Tertium referre dicitur de quodam clerico presbytero qui in pa- go gallico canonicus erat quem punitione perpetrati adul- terij vitione diuina submersum: immaculata virgo de pro- fundis sequane gurgitibus post triduum reddidit viuum: re- ducit sibi pro recompensatione suscepti beneficij suam an- natum celebrare celebrandamq; predicare conceptionem in- iungit. Tertio arguitur. ad idem auctoritate: vt dicitur eiusdem beati Anselmi: qui in eadem epistola dicit. Non est verus amator virginis qui respuit colere diem conceptionis eius. Quarto potest argui. quia ex institutione concilij basilienis: quod videtur hoc festum celebrandum instituis- se. In oppositum est gloss. capituli presentis vbi dicitur de festo conceptionis. hic nihil dicitur quia celebrandum non est: sicut in multis regionibus sit et imagine in anglia. et hec est ratio: quia in peccatis concepta fuit: sicut ceteri sancti excepta vnica persona L. b. iustij. Respondeo primo. Circa hac materiam sunt due conclusiones antiquorum doctorum. prima q; conceptio beate virginis de se aut ratione sui non sit celebranda que conclusio tripliet via ostenditur. Primo auctoritate. secundo ratione. tertio testimonio multorum do- ctorum. primo quidem auctoritate sacre scripture videtur per illud probari. Job. iij. vbi de communi omnium hominu^m cons- ceptione que viri r mulieris commitione peracta est cuiusmo- di fuit conceptio passiva beate virginis loquens sub noctis nomine ita ait: sic nos illa solitaria: nec laude digna. Item ea- dem conclusio probatur auctoritate beati Bernardi: qui li- cet precipuus fuerit beate virginis amator: et honoris eius zelator: nihilominus dure reprehendit canonicos lugdunens. qui conceptionem eiusdem beatissime virginis celebrabant quam epistolam pro pleniori habenda mente huiusmodi fa- cti circa hanc materiam pro maiori parte. hic totam inducere

mus: r est que sequitur. Inter ecclesias gallic constat pro- feco lugdunens. hactenus preeminuisse: sicut dignitate sedis: sic honestis studijs: laudabilibus institutis. vbi etenim eque vigit discipline censura morum grauitas: maturitas cons- ciliozum: auctoritatis pondus: equitatis insigne: presertim in ecclesiasticis officijs: haud facile vnquam repentinis visa est nouitatibus acquiescere. nec se aliquando iuuenili passia est decolorari lenitate ecclesia plena iudicij. vnde miramur fatis quid visum fuit hoc tempore quibusdam vestrum voluisse mu- tare colorem optimum: nouam inducendo celebritatem quam ritus ecclesie nescit: non probat ratio: non commendat anti- qua traditio. nunquid patribus doctores: aut deuotiores sumus periculose presumimus quiddam isporum in talibus presentia preteritum. nec vero id tale est: quod nisi preteritum dum fuerit: patrum quinerit omnino diligentiam preterisse at valde honoranda est inquis mater domini. behe admo- nes. sed honor regine indicium diligit virgo regia falso non eget honore. veris cumulata honorum titulis infulis digni- tatum honora: sane integritatem carnis vite sanctitatem mis- rare: fecunditatem in virgine prolem venerare diuinam. Ego tolle nescientem vel in concipiendo concipientiam: vel in parturiendo dolorem: predica venerandam angelis: desides ratam gentibus patriarchis propbetisq; precognitam: eles- ctam ex omnibus. prelatam omnibus. magnificam gratie in- uentricem: mediatricem: salutis restauratricem: seculorum: egalta deniq; exaltatam super choros angelozum ad celestia regna. hec mihi de illa cantat ecclesia: r me eadem docuit de- cantare. Ego vero quod ab illa accepti securus teneo: r tras- do: quod non scrupulosus fateor admiserim. Accepi sane ab ecclesia illum diem cum summa veneratione colendum: quo assumpta de seculo nequam celis quoq; intulit celeberrimorum festa gaudiozum. sed r ortum virginis didici: nihilominus in ecclesia: r ab ecclesia indubitanter festiuium atq; spiritum sanctum firmissime cum ecclesia sentiens in vte- ro eam accepisse: vt sancta prodiret: r de hieremia siquidem lego: quod priusquam de vulua egret sanctificatus fuit: r de Joanne baptista non secus sentio qui ex vtero dominum in vtero sensit. et infra quod itaq; vel paucis mortalium cons- stat fuisse collatum: fas certe non est suspicari tante virginis esse negatum per quam omnis mortalitas emerit ad vitam fuit procul dubio mater domini sancta, antequam nata. nec fallitur omnino sancta ecclesia sanctum reputans ipsum na- tiuitatis diem: et omni anno cum egultatione vniuersae terre votina celebrata suscipiens diem. Ego puto: quod copiosior sanctificationis benedictio in eam descenderit que ipsius non solum sanctificaret ortum: sed et vitam deinceps peccato cu- stodiret immunem: quod nulli alteri quidem in natis multes- rum creditur esse donatum: decuit nimirum reginam virgi- num singulari privilegio sanctitatis absq; omni peccato du- cere vitam que dum peccati mortisq; pareret pretemporez manus vite et iusticie pre omnibus obtineret. Sanctus ergo ortus quoniam immanis prodicens sanctitas sanctum fecit illum. quid ad hoc addendum his putamus honoribus: vt honoretur (inquit) et conceptus qui honorandum preiuit partum: quoniam si ille non precessisset: nec iste esset qui ho- noraretur. Quid si alius propter eandem causam etiam vterq; q; parenti eius festos honores asserat deferendos. Sed de anis et proanis idipsum posset pro simili causa quilibet fla- gitare. et sic tenderet in infinitum: r festozum non esset nume- rus patrie est non eglij frequentia hec gaudiozum et nimes- rositas festiuitatum ciues decet non egules. Sed profertur scriptu superne: vt aiunt reuelationis quasi quiuis non queat r scriptum eque producere: que virgo videatur idipsum mans- dare: r de parentibus suis iugta domini mandatum dicen- tis. honora patrem tuum: et matrem tuam. Ipse mihi facile persuadeo scriptis talibus non moneri quibus nec ratio vi- detur suppeditare: nec certa inuenitur fauere auctoritas: na quid consequente habet: vt quoniam sanctum precessit na- talem conceptus: propterea reputetur r ipse sanctus. Nunc quid quoniam precessit eum fecit eum sanctum: r si precessit vt esset non tamen: vt sanctus esset. vnde etenim illa ipsi san- ctitas: quam securato transmitteret. An non potius sane illa precessit absq; sanctitate conceptus: oportuit nimirum sanc- tificari concepta: vt sanctus sequeretur iam partus. An for- te mutatus sit sanctitatem a posteriore prior. potuit sane il- la que in ia: n conceptam facta est sanctificatio ad ipsum qui sequebatur transire natalem: redire vero retrozum ad con- ceptum qui precesserat iam omnino non potuit. vnde ergo conceptionis sanctitas: an dicatur sanctificatione preuenita quatenus

ps. lb.

Secunda p- batio.

Tertia p- batio.

quatenus iam sancta conciperetur: ac per hoc sanctus fa- ctus fuerit et conceptus quemadmodum sanctificata in vte- ro iam dicitur vt sanctus sequeretur et ortus. sed non valuit ante sancta esse: quam esse: siquidem non erat antequam con- ciperetur. an forte inter amplexus maritales sanctitas seipso conceptioni immiscuit: vel simul et sancta fuerit et concepta nec hoc quidem admittit ratio quomodo natus aut sancti- tas absq; spiritu sanctificante aut sancto spiritu societas: cum peccato fuerit: aut certe peccatum quomodo non fuit: vbi libido non defuit: nisi forte qui dicit: de sancto spiritu eam r non de viro conceptam fuisse. sed hoc baccens inau- ditum lego. deniq; spiritum sanctum in eam non cum ea ve- nisse dicente angelo. spiritus sanctus superueniet in te. et sic licet quod ecclesia sentit et verum ipsa sentit. dico gloriozam virginem de spiritu sancto conceptisse: non autem conceptam fuisse. dico peperisse virginem: non tamen partam a virgi- ne. Alioqui vbi est prerogatiua matris domini: quomodo singulariter creditur egultare: et numerare proles: et integritas te carnis: si tantum dederis r matri ipsius. non est hoc vir- ginem honorare: sed honori detrabere. Si ergo ante conce- ptum sui sanctificari minime potuit: quoniam non erat. sed nec in ipso concepti propter peccatum: quod inerat restat: vt post conceptum in vtero iam egultans sanctificationem ac- cepisse credatur que excluso peccato sanctam fecerit natiui- tatem: non tamen etiam conceptionem. Quamobrem et si quibus vel paucis filiozum hominum datum est cum san- ctitate nasci: non tamen r concipi: vt vni sane seruetur san- cti prerogatiua conceptus qui omnes sanctificaret solusq; absq; peccato veniens purgationem faceret peccatozum. So- lus itaq; dominus Iesus de spiritu sancto conceptus. quia solus et ante conceptum sanctus: quo excepto decetero vni- uersos respicit ex Adam natos: quod vnus similiter de se- metipso ac veraciter constituit. In iniquitatibus iniquiens conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea. Cum hec ita se habeant: que nam iam erit festiue ratio conceptio- nis. quo pacto inquam et sanctus asseritur conceptus: qui de spiritu sancto non est: ne dicam de peccato est. Aut fe- stus habebitur qui minime sanctus est. Libenter glorioza virgo hoc honore carebit quo vel peccatum honorari: vel falsum induci videtur sanctitas. alioqui ei nulla ratione plas- cebit contra ecclesie ritum presumpta nouitas mater teme- ritatis: foroz superstitiois: alia lenitate. nam si sic videba- tur consularia erat: prius apostolice sedis auctoritas: r non ita precipitanter atq; inconstate paucorum sequenda sim- plicitas imperitorum. Et ante quidem apud aliquos erro- rem compereram: sed dissimulabam parcens deuotioni: que de simplici corde et amoze virginis veniebat: verum apud sapientes atq; in famosa nobilibz ecclesia: et cuius simpli- citer filius sine superstitione deprehensa nescio an sine gra- ui offensa etiam velti omnium dissimulare poterim. que au- tem digni absq; preiudicio sane dicta sanis sapientis. Ra- tione presertim ecclesie auctoritati atq; examini totum hoc sicut et cetera que huius sunt vniuersa refero ipsius: si quid aliter sapio paratus emendare iudicio. ecce testimonium clas- rissimum: tante auctoritatis: quod plane in hoc ipsum so- lum sufficere deberet pro determinatione questionis: atten- to eo potissime: quod nedum maxima sapientia et sanctita- te floruit. sed etiam peculiari et privilegiata deuotione fer- uuit ad beatissimam virginem: r eius singularissimus ser- uitor fuit: r capellanus sicut patet tam ex eius historia: quam ex libris eius: que eiusdem virginis laudibus ceteris am- plius redolere videntur. Secundo ratione sic probatur prefata conclusio. Statuta vniuersalis ecclesie de sanctorum celebritate omnia fundata sunt super sanctitate: vt nullo mo- do nullo die pro aliquo sancto solennizet: et in quo vel pro persona sancta non fuerit: cui honor ille deferatur vt colligi- tur extra de re. et ve. sancto. audiuius. sed conceptio beate Marie virginis non fuit facta: cum fuerit in originali pec- cato concepta. vt. j. distinctione. iij. capitulo firmissime. Et in epistola supra dicta expresse ponitur. et gloss. in capitulo presentis. ergo sequitur quod conceptio beate virginis de se aut ratione sui non sit celebranda. hec consequentia est bea- ti bernardi in epistola supra dicta: vbi ait. Quomodo festus habebitur conceptus qui minime sanctus est. Tertio pro- batur conclusio multozum probatissimozum testimonio do- ctorum. Sunt omnes quasi antiqui doctores theologi: et iuris periti: doctores excellentissimi. quozum aliquos com- memorabimus. j. distinctione quarta circa capitulum firmis- sime. qui omnes adherentes beatam virginem conceptam

fuisse in originali peccato: consequenter habent inferre con- ceptionem eius de se vel ratione sui non esse celebrandam. Sufficiet autem hic inducere doctores qui specialiter loquun- tur de festo conceptionis. in primis est glossator L. b. iustij. in gloss. presentis capituli. ad idem est Bartholome- bigiensis in gloss. presentis capituli. ad idem est Raym- undus in titulo de f. sic dicens. de conceptione virginis non fit mentio. quia illud non debet celebrari: eo quod concepta fuerit in peccatis: sicut et ceteri sancti excepta vnica persona L. b. iustij qui non ex virili semine: sed mystico spiramine conce- ptus est. hec ille. ad idem est Guido Archidiaconus super verbo natiuitate. in capitulo firmissime. dicens sic. vt hoc me- lius intelligas scias: quod due sunt natiuitates. i. in vtero: alia ab vtero. beata autem virgo Joannes bapt. r hieremias cum originali peccato nati fuerunt in vtero. r hoc vult dicere litera capituli. in principio in omnem hominem. vnde conce- ptio beate virginis non debet celebrari. sed natiuitas ex vte- ro celebratur. r sancti Joannis baptiste: quia fuerunt sancti- ficati in vtero: et eis fuit dimissum originale peccatum. hec ille. item ad idem est Joannes andre. in capitulo conque- stus. extra de fe. super verbo virginis gloriose. ita. d. festum autem passine conceptionis ipsius virginis. hic non includi- tur. licet in multis locis celebraretur ex deuotione non im- probanda: de hoc in speculo eodem titulo: tamen dicas con- ceptionem illam (que fuit ex humano semine) non veneran- dam. et hoc tenendum: quia fuit in originali concepta. vt no- ta. de consecratione distinctio. iij. capitulo primo. post con- ceptionem vero immediate sanctificata est: et adhuc colit ec- clesia natiuitatis festum. hec ille. Item ad hoc est dominus Petrus de braco doctor solennissimus decretozum: qui in repertorio suo diffusio in litera conceptio dicit sic. quod fe- stum conceptionis beate Marie non debeat celebrari. nota- tur de consecratione distinctio. iij. capitulo. i. ij. q. iij. per ba- ptistinum. quod concepta fuerit in peccato originali notat Guido: de consecratione distinctio. iij. firmissime. hec ille. Item ad idem est dominus Sullielmus durandi: qui in suo rationali de diuinis officijs loquens de festis beate Ma- rie virginis in titulo: de purifica. eiusdem ita ait. Quidam etiam faciunt quintum festum: scilicet de conceptione beate Ma- rie: dicentes quod sicut celebratur de morte sanctorum non propter mortem: sed quia tunc recepti sunt in mptijs eter- nis. Similiter celebrari potest festum conceptionis: non quia sic concepta: quia in peccato est concepta. sed quia mater do- mini est concepta. Adherentes hoc fuisse reuelatum cuidam abbati in naufragio constituto: quod tamen non est authen- ticum. vnde non est approbandum: cum concepta fuerit in peccato: verum tamen licet concepta fuerit in peccato dimis- sum est ei illud originale peccatum: et sanctificata fuit in vte- ro: sicut et hieremias: r beatus Joannes baptista: quare me- rito eius natiuitas: et beati Joannis celebrantur. hec ille. item ad idem est magister Joannes valetij in summa sua de diuinis officijs: qui sub rubrica de assumptione beate Ma- rie dicit. festum conceptionis quidam aliquando celebrant et forte celebrant. sed non est authentica illa festiuitas. imo videtur prohibenda in peccato enim fuit concepta. hec ille. Sunt multi alij qui pariter loquuntur sequentes gloss. po- sitam in presenti capitulo. ad idem est inter theologos bea- tus Thomas tam in quolibetis: qua in tertia parte. Et do- minus Bonaventura in tertio quozum dicta inferius recit- tabuntur. Secunda conclusio antiquozum doctorum est: quod conceptio beate Marie virginis celebrari potest res- pectu sine ratione sanctificationis sequentis: de proximo ipsam conceptionem nature. ita quod festiuitas referatur ad sanctificationem et non ad conceptionem: quozum ratio est. quia tempus sanctificationis incertum est: vnde sicut olim institutio melchiasis pape festum quatuor coronatozum fie- bat sub nominibus aliozum martyrum propter incertitudi- nem nominum eozum: sic in die conceptionis potius cele- bratur festum: quam in die sanctificationis: qua quozum festum quod celebratur potius sit sanctificationis: qua conceptionis vnde sanctus Thomas in tertia parte dicit. quod ecclesia ro- mana non celebrat conceptionem beate virginis: et licet to- leret consuetudinem aliquarum ecclesiarum illud festum ce- lebrantium: non tamen per celebrationem huius festi datur intelligi: quod in sua conceptione fuerit facta. sed quia quo tempore sanctificata fuerit ignoratur: celebratur festum san- ctificationis potius: quam conceptionis in die conceptionis. Vbi considerandum: vt idem sanctus Thomas ait in quo-

Jo. theoto. Bar. bigi. Langutio. Raymun.

Archidia.

Joan. and.

Petrus de braco.

Durandus.

Jo. valetij.

Th. boni. Bonauent.

S. Thon.

libeto. vij. ar. vij. querens. vtrum liceat celebrare festum con- ceptionis domine nostre: quod propter hunc diuersum res- spectum habitum circa conceptionem beate virginis diuer- sa consuetudo ecclesiarum circa celebrationem conceptionis inoleuit. nam Romana ecclesia et plurime alie ecclesie con- siderantes conceptionem virginis in originali peccato fuisse: festum conceptionis non celebrant. Aliqui vero conside- rantes sanctificationem eius in vtero: cuius tempus igno- ratur celebrant conceptionem. Redditur enim: quod cito post conceptionem et anime infusionem fuerit sanctificata. vnde illa celebrata non est referenda ad conceptionem ratione con- ceptionis. sed potius ratione sanctificationis: sic ergo non est ideo celebranda conceptio predicta: quia fuerit sine origi- nali concepta. hec sanctus Thomas: cuius sententiam do- minus Bonauentura sequens: ita ait in tertio distinctio. iij. 20. Notandum t quod spiritus sanctus aliquando operatur: vt spiritus. aliquando vt sanctus. tunc quidem operatur vt spi- ritus: quando opus facit supra naturam. tunc vt sanctus ope- ratur: cum non solum facit opus supra naturam: sed etiam sanctificat id supra quod operatur. dico quod in conceptio- ne solius filij dei qui est sanctus sanctorum non solum ope- ratus est vt spiritus: sed vt spiritus sanctus in conceptione qua beatus Ioannes est conceptus: sine beata virgo operas- tus est vt spiritus. ideo sola beata virgo dicitur concepsisse de spiritu sancto. Preterea nullius conceptionis solemnitas celebrat ecclesia nisi solius filij dei in annuntiatione virgi- nis Marie. Sunt tamen aliqui qui ex speciali deuotione ce- lebrant conceptionem beate Marie virginis: quos nec omni- no laudare: nec simpliciter audeo vituperare pro eo quod san- cti patres qui alias solemnitates virginis spiritu sancto do- nante statuerunt qui etiam magis amatores et veneratores virginis Marie fuerant conceptionem virginis solemnizare non docuerunt. Beatus etiam Bernardus precipuus vir- ginis amator et honoris eius zelator: illos reprehendit qui conceptionem virginis celebrant. Statuta etiam vniuersa- lis ecclesie de sanctorum celebratibus omnia fundata sunt super sanctitatem vt nullo die pro aliquo sancto solemnizet in quo vel pro quo persona sancta non fuerit cui honor ille deferatur. Si ergo sanctitas non erat in virgine ante infu- sionem anime: non videtur vsquequaq; securum conceptionis illius solemnitate celebrare: non etiam audeo omnino re- prehendere: quia vt quidam dicunt: hec solemnitas celebra- ri non inchoat humana inuentione: sed diuina reuelatione: quod si verum est sine dubio bonum est solemnizare in eius conceptione. sed quia hoc authenticum non est: non compellimur credere. quia etiam contra fidem rectam non est: non compellimur negare. Potest etiam esse: quod illa solemnitas potius referretur ad diem sanctificationis: quam conce- ptionis. quoniam dies conceptionis fuit certa. dies vero san- ctificationis incerta. et ideo non irrationabiliter solemnitas diei sanctificationis statui potuit in die conceptionis: non immerito: quia quamuis conceptionis diem non oporteat celebrari pro eo quod non fuit sanctitas in conceptu: pos- sunt tamen irreprensibiliter anime sancte gaudere: pro eo: scilicet quod tunc inchoatum est. quis audiens virginem de qua salus totius mundi processit conceptam gratias deo egoluere negligat: et omittat egultare in deo salutari suo: nisi qui erga gloriosam dei genitricem virginem minus de- note afficitur: et magis considerat presentia quam futura. magis considerat boni defectum quam fundamentum. Et enim si filius regis claudus nascatur qui sit a claudicatione pro- cessu temporis liberandus non est de claudicatione dolens: sed potius de natiuitate gaudendum. Per hunc mo- dum si quis in die conceptionis eiusdem solemnizet: atten- dens magis sanctificationem futuram quam conceptionem presentem non videtur dignus redargui. et ideo dixi: quod tales nec laudare audeo: nec vituperare. Credo tamen et cons- fido de gloriosa virgine: quod si quis hanc solemnitate celebrat non ex amore vanitatis: sed potius ex deuotione virginis: non credens etiam contra illud quod elici potest ex sacra scriptura: quod beata virgo eius deuotionem acce- pit. Et si aliquid est irreprensibile spero quod apud iustum iudicem dignabitur egulari. nec huic obuiant dicta Ber- nardi. potius enim intendit excludere errorem: ne quis credat virginem sanctificatam in conceptione quam erga vir- ginem nostram deuotionem minuere: cui nullus potest esse nimis deuotus: ita tamen quod nihil credat de ea: quod sit contra veritatem sacre scripture: et fidei Christiane. Que omnem deuotionem nostram tam erga Deum: quam erga

matrem eius precedere debet. hec ille. Ad rationes. Ad primam respondetur negando secundum dicta predictorum doctorum: quod conceptio beate virginis fuerit sine pecca- to originali. et cum arguitur quod beata virgo Maria fue- rit speciali modo preparata habitaculum dei. respondet san- ctus Thomas in quolibeto supradicto ad hoc argumen- tum: quod per hoc quod concepta fuit in originali pecca- to non tollitur quin fuerit specialius ceteris preparata: eo quod in ipsa sanctificatione copiosius ceteris munus acce- pit gratie non solum: vt purgaretur a peccato originali. sed vt tota eius vita redderetur immunis ab omni peccato tam mortali: quam veniali. vt dicit Anselmus. Ad secundam respondetur. vt dicit beatus Bernardus: et dominus Bo- nauentura: et hoc idem dicit Guillelmus in rationali. Non est autentica illa reuelatio. vnde non facit fidem. Preterea falsum esse videtur: quod beatus Anselmus fecerit illam epistolam: quod ex multis colligitur. Tum primo ex tem- pore quo predicta reuelatio dicitur esse facta: cum quo non videtur posse concordare tenor prefate epistole. Hic quo notandum: quod vt habetur ex prefata epistola: reuelatio predicta facta fuit tempore Guillelmi ducis normannie: qui regnum anglie fertur conquistasse. Cuius tempore fuit etiam beatus Anselmus: vt patet ex Vincentio historiali lib. lxxvi. capitu. lxxvi. vbi colligitur quod beatus Anselmus fuit an- no domini. m. c. lxxvii. vt ibidem Vincentius dicit. dicitur vero dng Guillelmus mortuus fuit anno domini. m. c. lxxi. vt idem Vincentius dicit libro supradicto. et capitulo. quo notato ma- nifeste patet ex principio epistole predictae: quod beatus An- selmus non fuit auctor eius. dicitur enim in principio episto- le sic. Anselmus et conceptio veneranda genitricis dei Marie dilectissimi fratres quemadmodum per experientia mul- ta signorum in anglia et in francia ceterisque climatibus cele- branda sit: olim declarata me narrante audiat dilectio ves- tra. Tempore autem illo quo diuine placuit voluntati ang- lorum gentem de malis suis erroribus corrigere: fuceq; fer- mitutis officijs arctius stringere: gloriofissimo normanno- rum duci Guillelmo eandem patriam debellando subegit. et infra. Qui comperto quod daci super hoc indignati es- sent: helinum quendam abbatem religiosum in daciim dis- regit et. Non dubium: quod ex modo loquendi illius epis- tole actoris clarissimum accipitur argumentum: quod res hec multo tempore precesserat ipsum scribentem: quare ma- nifestum est: quod beatus Anselmus qui tempore prefati ducis fuit: non fuit auctor illius epistole. Non enim dixisset: olim. sed sine illo tempore contigisse. sed dixisset bis nostris diebus aut temporibus. Secundo hoc idem colligitur ex stylo et forma loquendi auctoris illius epistole. Stylus enim eius non est conformis. sed multum difformis stylo: quo vsus est beatus Anselmus in suis libris. Tertio ex con- trarietate ad beatum Bernardum. beatus enim Bernardus qui multis annis posterior fuit beato Anselmo in epistola se- pius commemorata canonicos Lugdunens. reprehendit. quia nonam inducebant festiuitatem: quam ritus ecclesie nescit: quam non probat ratio. non commendat antiqua traditio auctor vero illius epistole inuuit contrarium tam in prin- cipio illius: quam in principio tractatus qui de conceptione virginis sibi ascribitur vbi sic ait. in principio principii quo salus mundi processit mihi considerare volenti occurrit ho- dierna festiuitas que de conceptione beatissime matris Dei marie multis in locis recolitur a quibusdam pscis tempo- ribus frequentiori vsu celebrata et. Ecce manifesta contra- dictio. Bernardus ait: quod erat nona festiuitas: quam non habebat ritus ecclesie. Hic autem dicit multis in locis reco- lebatur. et quod pscis temporibus frequentiori vsu cele- brabatur. Magis enim est credendum: quod aliquis par- ue auctoritatis vir conseruit illam epistolam: quam quod isti duo sancti viri in hac re tam grandi sibi inuicem contradice- rent. Quarto hoc colligitur ex personis siue conditione hominum: quibus facta est reuelatio: et quibus inungeba- tur hoc festum celebrare: celebrandum vbiq; predicare: vnus enim eorum scilicet secundus fuit apostata: quia cum ordi- ne esset leuita consilio parentum suorum contraxisse fertur matrimonium cum quadam inuenula: et benedictionem ma- trialem a presbytero suscepisse: licet vt dicitur in historia a beatissima virgine post fuerit a nuptijs renocatus. Alius vero dicitur fuisse quidam presbyter adulter. Hanc non vi- detur verisimile: quod tales homines eligerentur a beatissi- ma virgine primarij predicatorum celebrande sue festiuita- tis eo magis considerato: quod nulla mentio fit de prela- tis ecclesie

Ad primam argumetu.

S. Thom.

Ad scdm

Vincetius historialis.

Genera a r i pro scdo. quod aut si et sanctoru canoizatio vide p pet. de anc. in. c. j. m. s. d. res. li. z. vnera. sanct.

S. Thom.

Vincetius historialis.

tis ecclesie: ad quos spectabat et potissime de sede apostolica: sine cuius auctoritate nullus debet venerari pro sancto: etia si miracula faciat: vt habetur in capitulo audiuimus. extra de re. et. ve. sanctorum. Quinto hoc idem colligitur ex par- te cause que assignatur in predicta epistola propter quam es- set hoc festum celebrandum que sua paruitate siue nullitate non creditur processisse a tanto doctore: sicut fuit beatus An- selmus. dicitur enim in predicta epistola tota mentis demos- tratione sumus solliciti: vt nullus nostrum ita sit rebus tempo- ralibus occupatus: aut propijs delictis desperatus quin beatissime virginis Marie conceptionem pro posse suo cele- bret annuatim. Sicut enim in sancta ecclesia eius extollitur natiuitas: sic debet extolli eius conceptio nisi enim conce- retur: nunquam nasceretur: sicut enim ad saluandum genus humanum olim fuit necessaria eius natiuitas: sic fuit similis- ter necessaria eius conceptio nisi enim conciperetur mundo ex ea redemptor non nasceretur: infu enim dei concipitur et nascitur. hec ibi. Sed si hec causa et ratio assignata vt celebra- tur gloriose virginis conceptio sit alicuius roboris audia- mus Bernardum in epistola ad canonicos Lugdunenses sic dicentem. Quid adhuc addendum bis putamus honoris- bus vt honoretur inquit: et conceptus qui honorandum premit partum: quoniam si ille non precessisset nec iste esset qui honoratur. Quod si alius propter eandem causam etiam vtriusq; parenti eius felix honores asserat deferendos: sed de auis et proanis id ipsum posset pro simili causa flagitare: et sic tenderet in infinitum et festorum non esset numerus. hec Bernardus. Et infra. quod consequentia habet: vt quo- niam sanctum precessit natalem conceptus propterea repu- tetur et ipse sanctus nunquid quoniam precessit eum fecerit et sanctum: et si fecit vt esset non tamen vt sanctus esset hec beatus Bernardus. Non ergo verosimile est: quod episto- la illa in qua argumentationes tam parue virtutis sunt et vt videtur derisibiles a beato Anselmo dictata fuerit. Sexto hoc idem colligitur ex eo quod doctrina illius Epistole contradicit doctrine ipsius Anselmi: quam ponit tam in libro. cur Deus homo: quam in libro de conceptu vir- ginis: sicut patet legenti. Septimo hoc idem colligi- tur ex doctrina falsa que in eadem epistola continetur que a beato Anselmo nullo modo credenda est emanasse. dicit- tur autem in predicta Epistola sic. tempus et horam conce- ptionis eius hodie celebrare delectet: qua ipse animarum creator animam sue matris dignam et sanctissimam corpo- ri virginali eius Angelis ministrantibus copulauit. hec in dicta Epistola. Planum autem est. quod hec doctrina in schola theologorum pro falsa teneatur: quod anima ratio- nalis copulatur corpori mediante Angelis: doctrina enim est magistri sententiarum ex dictis sanctorum in secun- do sententiarum distinctio. lxxv. quod deus immediate creat: animas: et corporibus creando infundat. et ita copulet eas immediate suis corporibus. Unde magister ibidem dicit: certissime sentiendum est: quod in corporibus creantur ani- me. creando enim infundit eas Deus et infundendo creat. sanctus vero Thomas in quarto sententiarum distinctio. lxxij. dicit sic. quod sicut anima immediate creata est a deo ita immediate a Deo corpori vnitur: sine aliqua operatione An- gelorum: sicut et animam immediate glorificat. Octano hoc idem colligitur ex eo: quod inter libros beati Anselmi quos enumerat Vincentius historialis lib. lxxvi. capitu. lxxv. de tali Epistola nulla fit mentio: nec de aliquo tractatu qui ascribitur sibi de eozordio humane salutis. quare videtur: qd tam epistola quam tractatus predictus sint per aliquem opo- nionis ex aduerso conficti: et ascripti false huic gloriofo do- ctori beato Anselmo. Non ergo etiam colligi potest: quod predicta Epistola non sit autentica nec beati Ansel- mi: quia in predicta Epistola dicitur: quod Eusto abbati querenti quo officio vteretur in hac festiuitate conceptionis: dicitur Angelus respondiisse mandando: quod omne obse- quium quod dicitur in eius natiuitate diceretur in eius con- ceptione excepto: quod nomen natiuitatis mutaretur in no- men conceptionis. hec ibi. Sed an hoc obseruetur a celebra- tibus prefatam festiuitatem manifeste eorum beneuaria et mis- saria ostendunt quod non. in quo non parum notandi veni- rent de contempta superne reuelationis: et dispositionis an- gelice: si predicta Epistola autentica esset: et tanti docto- ris sicut Anselmus est testimonio roborata. Et hec pro pri- ma responsione danda. Secundo posset responderi. quod reuelatio illa esset autentica nihilominus tamen in nullo mi- litat contra predicta. Multum quidem differt dicere: quod

conceptio beate virginis sit celebranda: et dicere quod con- ceptio de se et ratione sui sit celebranda. doctores enim prefati dicentes: quod conceptio beate virginis per respectum ad sanctificationem secure celebrari possit: ad quem intellectum accipiende essent prefate reuelationes: si alicuius essent au- thoritatis dicunt: quod conceptio beate virginis de se aut ratione sui celebranda non sit tanquam sancta: cum hoc sit proprium solius filij Dei: sicut ex superioribus patet. Ad tertiam rationem respondetur primo: quod illud dis- ctum non est Anselmi: sed confictum ab aliquo alio parue auctoritatis. Secundo dicitur: quod dato quod illud dis- ctum Anselmi esset intelligendum est de eo qui respueret coles- re festum conceptionis ratione sanctificationis que licet con- secuta fuerit conceptionem nature eodem tamen die creditur esse facta. Ad quartam respondetur: quod falsum est quod Basiliensium congregatio tempore quo concilij nomen et ve- ritatem habuit: aliquid circa hanc materiam diffinierit: aut instituerit: cum nos illo tempore ibidem fuerimus pres- entes: habentes in mandatis ab ipsa synodo: vt nos colliges remus ea que inducuntur a doctoribus pro parte affirmati- na: videlicet quod beata virgo concepta fuerit in origina- li peccato. Sed postmodum postquam translatum fuit cons- cilium per sancte memorie eugenium in ferrariam: et tan- dem in florentiam: et presidentes Pape iam recesserant a Basilea et predicta congregatio tanquam schismatica sacri- lega et heretica fuerit condemnata per eandem dominum Eugenium cum synodo sua aliqui circa hoc tentauerunt et presumpserunt diffinire Basilienses vt intellegimus: sed ni- hil per illos actum habet aliquid vigoris: seu auctoritatis sicut per homines a Deo auctores: et hostes ecclesie sancte Dei et fabricatores mendaciorum: ac peruersorum dogma- tum cultores.

Ad tertiu

Ad quartu

Ad quintum sic proceditur. Et videtur quod episcopus in sua diocesi possit ali- quem sanctum canonizare. Et primo sic. dicit Aristote- les. j. ethicorum: quod vnusquisq; bene indicat de his que nonit et homin est bonus index. sed episcopus melius nonit de sanctitate et vita illorum: qui sunt in sua diocesi: ergo erit melior index in canonizando: et approbando eorum sanctita- tem. Secundo sanctos canonizare est ex operibus et mira- culis eos populo venerandos predicare sine mandare: sed ta- lia quandoq; sunt in vna diocesi et no alia. ergo videtur quod episcopus possit aliquem canonizare in diocesi sua. Tertio canonizatio videtur pertinere ad potestatem ordi- nis: cum ibi requiratur celebratio ad honorem sancti. sed in potestate ordinis quilibet episcopus est equalis pape: et per consequens quilibet episcopus potest in sua diocesi ali- quem canonizare. In oppositum est glos. in presenti ca- pitulo: ex qua colligitur: quod quanquam episcopus pos- sit in diocesi sua instituere aliquem colendum non tamen pius non canonizatum per sedem apostolicam. Item idem habetur extra de re. et. ve. sanctorum. in ca- pitulo. audiuimus. vbi Alexander tertius ita de quodam qui colebatur a quibusdam cum non esset colendus dicit. illum ergo non presumat de cetero colere cum etiam si per eum miracula fierent: non liceret vobis ipsum pro sancto absq; auctoritate Romane ecclesie venerari. Respondeo dicens: quod tunc quod rationabiliter reseruat canonizatio sanctorum summo pontifici triplici ratione. tum quia ipse est vni- uersalis index totius ecclesie. q. questio. iij. cuncta per mun- dum nouit ecclesia. vnde imagine ad ipsius potestatem tan- tum pertinet testimonia sanctitatis sanctorum examinare et examinata approbare: et tandem populo Christiano ipso- rum veneratione haberi mandare: siue cathalogo Sancto- rum ascribere. Cathalogs enim vniuersalis sermo dicit- tur. a catha quod est vniuersale: logos: quod est sermo an- numerari ergo cathalogo sanctorum soli vniuersalis eccle- sie principi rationabiliter reseruat. Secundo canoni- zatio sanctorum immitit fidei Christi. in quem sancti cre- dentes miracula faciunt que attestantur eorum sanctitatem et fidei integritatem fides autem Christi vna est iugta illud ad Ephesios. iij. vnus deus: vna fides, vnum baptisma. ad illum ergo pertinet sanctorum canonizatio per quem om- nia membra ecclesie vnuntur in vnitatem fidei ne sit inter- sedes schisma de sanctis canonizatis: sicut erat inter Loui- sbios de baptisatis: quorum aliqui dixerunt ego sum Pansa- li: ego sum Apollo: ego vero Lepbe. Tertio sicut vna fi- des debet esse totius ecclesie: secundum illud prime ad Corin- thios. j. idipsum dicatis omnes: et non sint in vobis schisma

Primu ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Opposit i contrarium.

R. d. d.

Hegog.

innalescent motus carnales, et magne in vi generativa. Est enim ver calidum et humidum, quod magne vi generative conuenit. unde conuenienter illo tempore ieiunium institutum est, quod ad illos motus reprimendos est ordinatum. Tertio quia per ieiunium mundatur homo et fit spiritualis ut dicitur Gregorius et facta sed tali tempore debet homo accedere ad communionem corporis Christi: ad quod recipiendum conuenit hominem magne spiritualiter esse. ergo conuenienter in illo tempore est hoc ieiunium institutum. unde in quadragesima representamus israeliticum populum qui antequam comederent agnum paschalem: se affligebant lactucas agrez ftes et amaras comedentes. Ita et nos per penitentiam amaritudinem debemus prius affligi: ut digne valeamus corpus domini sumere. Quarto quia Christi passioni resurrectio commemoratur rationabile fuit ut afflictio nostra continua esset passioni saluatoris. cum enim ipse pro nobis passus sit et nos ei copari debemus. ut ita tandem conregnemus. Ad rationes. Ad primam respondetur negando consequentiam: quia licet reuera bene conueniat, quod fideles sint conformes et habito in exercitio ieiunij secundum quod congruit fragilitati huius mane non tamen omnino quantum ad ritum temporis. Et ratio videtur esse in gratia sancti Thomae in iij. distinctio. qv. quia Christianus non ieiunant quasi ieiunio indigeret: sed ut ad gratiam eius suscipiendam exemplo sui ieiunij nos prepararet. et ideo post baptismum suum in quo plenitudo gratie eius declarata est testimonio patris et spiritus sancti, et etiam Joannis dicebat ut exemplum ieiunij sui nobis proponeret. Nos autem competimus ieiunium: ut preparamur ad suscipiendum gratiam ipsius. Et quia sacramenta gratie eius precipue proponuntur circa festum Pasche: ideo immediate ante solennitatem paschalem quadragesime ieiunium conuenienter est institutum. Ad secundam respondetur iuxta magistrum Gregorium de balis, quod et si occasione excitande concupiscentie magis vigeant post pascha: quam ante: tamen congruit imo magis expedire, et salubrius est ieiunare ante: quam post ut ieiunio prepararetur ieiunans ad corpus domini suscipiendum: spiritualis efficiatur, et magis eleuetur secundum mentem ad deum propter tanti sacramenti suscipiendi solennitatem et reuerentiam. Ad tertiam respondetur negando consequentiam. quoniam licet per decimam que soluebat tur a iudicis poterat nostra decima designari: non tamen oportet, ut veritas vmbre respondeat in tempore. Solutio autem nostre decime salubrius fit hoc tempore propter preparationem faciendam ad susceptionem veri agni ut dictum est.

Ad primam argu.

S. Thom.

Ad secundam. Alex. 5 ha.

Ad tertiam.

Ad secundum quod numerus quadragesimus in hoc ieiunio conuenienter non sit assignatus. Primo sic leg nona mittitur et quam vetus. sed in veteri lege quando debant comedere agnum paschalem ieiunabant tantum septem diebus. ergo videtur quod talis numerus sufficere conuenienter ad preparationem veri agni. Secundo ieiunium quadragesime institutum est ut habetur a beato Gregorio. j. distinctio. v. c. quadragesima. ad soluendum decimam dierum anni: sed decima non habet nisi. xxxvi. dies. cum totus annus non habeat nisi. ccc. lvi. ergo videtur quod pauciores dies debuerunt institui in hoc ieiunio. Si dicatur quod debemus tot diebus ieiunare ad exemplum Christi. Contra pro tertio articulo Christi ieiunant miraculose sed in miraculosis non proponitur nobis Christi imitatio: sed admiratio. ergo in ieiunio quadragesima dierum ipsum imitari non debemus. In oppositum est textus capituli presentis. Respondetur dicendum quod sicut ieiunium quadragesime fuit congrue et salubriter institutum quo ad tempus: ut habitum est in articulo precedentis: ita in numero quadragesimo dierum conuenienter est institutum. Ad quod tales rationes inducuntur a sanctis. Primo quod hic numerus in sanctis celebratur exemplis. Moyse enim legem accipiens a deo ait Augustinus in sermone. xl. dies atque noctes absque cibo potuque transgreditur, et ad suscipiendum dominum voluntatem ieiunij preparatus est. Melius post quadragesima dierum ieiunia curri igneo ad superna celorum de hoc mundo translatus est. ipseque dominus et saluator noster quadragesima diebus ieiunans de diaboli tentatione triumphauit. ut ad predicandum euangelij iam victor ascenderet. Ad tertio ergo etiam nos hunc dierum numerum custodire debemus ieiunij quem per talia exempla legimus consecrati. Secunda que est Gregorius in homilia quod virtus decalogi per libros quatuor sancti euangelij impletur denarius enim quater ductus in quadragesimum surgit. quia tunc decalogi mandata perficimus cum profecto quatuor libros sancti euangelij custodimus. Augustinus in homilia de trasfiguratione domini. Ille quadragesima diebus mystice ieiunat: qui per quatuor euangelij li-

Primam arg.

Secundam arg.

Tertiam arg.

Oppositum et Ridet.

August.

Hegog.

August.

bros spiritualiter obseruat. Tertia eiusdem est quia in mortali corpore ex quatuor elementis subsistimus et per voluptates eiusdem corporis preceptis dominicis contrahimus. Precepta autem dominica per decalogum sunt accepta. qui ergo per carnis desideria decalogi mandata contempnimus digni est ut eandem carnem quaterdecies affligamus. Quarta quod lege mosaica vniuerso populo generalis promulgata precepto est. decimas et primitias offeres deo tuo. Itaque qui substantiarum nostrarum omnium fructum decimas offerre precibus: multo magis necesse est: ut ipsius quoque conuersationis nostre et humani usus operumque nostrorum decimas offeramus: que profecto in supportatione quadragesime evidenter implentur. quia omnium dierum numerus quibus renouatus in orbem annus includitur triginta sex semis dierum numero decimatur: quibus videlicet in. xl. ieiunium dignum enim est ait Gregorius ut qui nobismet ipsis per acceptum annum viginti: actori nostro nos in eius decimis per abstinentiam mortificemus. Augustinus in sermone. de decimis corpori integrum annum: domus tantis anime dies. impeditus tempore nobis: demus tempus auctori. vniamur deo paululum qui seculo viginti totum. Quinta que dicitur Augustini quoniam a Satheus. xl. generationes posuit. Ad hoc enim deus suo quadragesimo numero ascendimus. Sexta est eiusdem Augustini in quodam sermone. quia primum cum mundi faciem iniquitas possideret: tot dierum curriculum deus effusus et celo imbribus vniuersam terram diluuii superfudit. vides ergo iam illo tempore mysterium in figura dispositum. Nam sicut tunc quadragesima diebus pluit ad purgandum mundum: ita nunc quadragesima diebus miseretur ad hominem purgandum. Ad rationes. Ad primam respondetur negando consequentiam. quia ieiunium non respondet ieiunio veteris legis quantum ad numerum dierum. Quare autem institutum est ieiunium quadragesime sub tali numero dictum est parum ante. Secundo potest dici. quod ratio non procedit. quia si illi ieiunabant septem diebus ad preparandum se ad comestione agni veteris: multo maiori et ampliori tempore ieiunij et orationibus nos preparamus. Ad secundam respondetur ut habetur in predicto capitulo quadragesime. ex beato Gregorio. quatuor dies addant predictis. xxxvi. diebus: ut ieiunium nostrum sit conuicium ieiunio Christi. Ad tertiam respondetur quod ieiunium Christi licet fuerit miraculosum quantum ad omnimodam abstinentiam a victualibus, et quo ad temporis continuationem. Nec quantum ad hoc proponitur nobis Christi ieiunium imitandum: sed magis admirandum proponitur tamen nobis imitandum: quantum est humana infirmitas: ut scilicet imitemur ieiunando quadragesima diebus semel in die comedendo. Lege. [Sacerdotibus]. Id est episcopis in concilio cōgregatis [non quinque gesima]. Contra. s. di. iij. denique. et capitulo quadragesime. Respondet glossa. quod hic de ieiunio agit generaliter: quod omnibus imponitur: ibi de speciali. quod clericis persuaadet [quadragesime]. Non intelligas inquit Archiepiscopus. quod isti patres in hoc concilio congregati primitus instituerint hoc ieiunium quadragesime. Nam beatus Petrus ante pascha dominum quadragesimale ieiunium ecclesijs tradidit: ut in chronica reperit. Et ita dicit Buihelmus in rationali. Sed vt colligitur ex collatione. g. patrum post tempus beati Petri et apostolorum videtur ortum habuisse.

2 Ieiunium est duplex. 4 Comestio secunda tertia vel quarta: an cadat sub prohibitione tempore ieiunij.

Non licet. Sequitur septimum capitulum eiusdem partis: in quo ex concilio Martini pape inducit magister Gratianus, quod feria quinta hebdomade sancte que dicitur cena domini nullus audeat solvere ieiunium: sicut quidam tunc propter solennitatem diei. tunc quia Christum illa die bis dicebant comedisse soliti erant facere. sed tota quadragesima est ieiunanda. Bene est. pro pleniori intelligentia huius capituli veniunt duo querenda.

1 Primum est: vtrum requiratur ad ieiunium quod homo semel tantum comedat. 3 Secundum est vtrum comedens tempore ieiunij plusquam semel qualibet vice peccet mortaliter.

Ad primum Sic pcedit. Et vt. q. no requiras tur ad ieiunium, q. hō semel tantū comedat. Et primo sic. ieiunium est actus vntatis abstinentie: q. qdē nō minus obseruat debita vntatē cibi: q. comestiois numerū sed non

Hegog.

August.

August.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Oppositum et Ridet.

Buihelmus.

Ad tertiam.

Ad quartam.

Primam arg.

Secundam arg.

Primam arg.

Secundam arg.

Tertiam arg.

Quartam arg.

Oppositum et Ridet.

S. Thom.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Oppositum et Ridet.

Ad tertiam.

Ad quartam.

Primam arg.

Secundam arg.

sed non tagatur ieiunantibus quantitas cibi. ergo nec numerus comestionis debet tagari. Secundo sic. ieiunium est de terminatum ad subtractionem nutrimenti. sed non solum nutrimentum cibum: sed etiam potum. cum ergo potus assumptus presertim comestione ieiunium ab eorum instituti non soluit etiam si pluries bibatur. ergo nec etiam cibi bina sumptio. Tertio sic. electuaria quidam cibi sunt: que tamen a multis in diebus ieiuniorum assumuntur post comestionem. ergo vnitatis comestionis non est de ratione ieiunij. Quarto ieiunium institutum est: vt mens eleuetur in deum. vnde tempore ieiunij magis debet esse eleuata in deum. sed virtus metis deprimatur nimia comestione. et comedere semel in die magis impedit eleuationem mentis. et opera spiritualia: quam comedere pluries parum. ergo pluries comedere parum magis congruit institutioni ieiunij: quam semel comedere. sicut. vnde Bede ronymus. Melius est parum quotidie comedere. quam semel satis sumere. In oppositum est textus presentis capituli: in quo qui die cene bis comedebant: dicuntur ieiunium solvere. et quadragesimam in bonozare. Item est communis consuetudo populi christiani. Respondetur dicendum. quod congruentur ab ecclesia institutum est: vt in ieiunio semel tantum comedatur. Que conclusio ostenditur sic. ieiunium ab ecclesia instituitur ad concupiscentiam refrenandam. ita tamen. quod natura saluetur. sed ad hoc sufficeret vnica comestio per quam homo potest nature satisfacere. et tamen concupiscentie aliquid detrahatur: diminuendo comestionis vices. ergo congruentur moderatione ecclesie videtur statutum vt semel in die a ieiunantibus comedatur. et hec est ratio sancti Thomae in secunda secunde. C. Secundo sic. sicut in babet multum ad paucum: ita frequenter ad raro. sed peccatur comedendo frequenter et multum. ergo satisfacere debemus per ieiunium comedendo raro. et paucum. sed hoc magis fit comedendo semel in die. ergo hoc modo ieiunare videtur laudabilius et conuenientius. Tertio sic. ieiunium est ad eleuandum mentem sursum. sed quando quis pluries comedit: tanto pluries se ad inferiora committit. et de inferioribus curat. ergo conuenientius statutum est: vt semel tantum comedatur. Ad rationes. Ad primam respondetur negando consequentiam. Et ratio est: quia quantitas cibi non potuit eadem omnibus tagari propter diuersas corporum complexiones: ex quibus prouenit: quod vnus maior alter minor indiget cibo. sed vt plurimum omnes possunt satisfacere per vnicam comestionem. Ad secundam respondetur. quod duplex est ieiunium. vnum quidem nature. quod requiritur ad eucharisticam sumptionem. et hoc soluitur per quemlibet potum: etiam aque. post quem non licet eucharistiam sumere. aliud est ieiunium ecclesie. quod dicitur ieiunium ieiunantibus: istud non soluitur: nisi per eaque ecclesia interdiceret intendit institutum ieiunium. Non autem intendit ecclesia interdiceret potum: quia potus licet aliquid nutriat: tamen de se non ordinatur ad nutriendum. sed magis ad dispositionem eorum: que nutriunt. vt scilicet per membra deducantur. et in stomacho non comburatur. vnde sumptio potus non dicitur mādūcatio. ideo ille qui potat extra horam vnice comestionis: non dicitur bis comedere. et propter hoc nec statutum ecclesie frangit. vnde licet pluries ieiunantibus bibere. verum si quis immoderate potu vtatur: potest peccare. et merita ieiunij perdere: sicut et immoderate in vna comestione cibum sumat. Ad tertiam dicendum. quod electuaria etiam si aliquomodo nutriant: non tamen sumuntur principaliter ad nutrimentum. sed ad digestionem ciborum. vnde non soluiunt ieiunium. sicut nec aliarum medicinarum sumptio: nisi forte aliquis in fraudem electuaria in magna quantitate assumat per modum cibi. Ad quartam respondetur. quod ratio procedit de nimia comestione. hec autem non debet esse in ieiunio nostro: sed moderata. ideo non est ad propositum. Illud vero quod dicit beatus Hieronymus. sic intelligendum est. quod melius est quotidie moderate comedere: quam semel sumere ad superfluitatem. et hoc est verum sed non facit contra.

Ad secundum sic proceditur. Et videtur quod comedens tempore ieiunij plusquam semel qualibet vice peccat mortaliter. Et primo sic ex textu presentis capituli: sicut dicitur in questione precedentis: forma precepti ecclesie tantum semel est comedendum tempore ieiunij: sed vnice comestioni adeo repugnat tertia. et quarta. sicut secunde sed comedens secundum peccat mortaliter. ergo tertio et quarto. Secundo sic. preceptum negatiuum obligat ad semper. et pro semper. sed preceptum de ieiunio est negatiuum. nulli enim precipitur: quod comedat semel

quantum ad illud quod est affirmatiuum quia sic qui non comederet tota die esset transgressor precepti: quod non est verum. cadit ergo sub precepto id solum. quod est negatiuum. scilicet quod nullus comedat vltra semel. ergo ad hoc obligatur homo per totum tempus. ergo quacunque vice comedat preter semel semper est transgressor precepti: sed omni hora transgrediens preceptum peccat mortaliter. ergo qui tenetur ad ieiunium quotiescunque vltra semel comedit in die ieiunij peccat mortaliter. Tertio sic. preceptum obligat secundum intentionem precipientis. sed intentio ecclesie precipientis ieiunare est vt subiciatur caro spiritui: sed huic intentioni magis obuiat tertia comestio. et quarta. per quas superabundanter fouetur caro: quam secunda. et tamen in secunda peccat mortaliter. ergo multo magis in qualibet alia. In oppositum arguitur sic. sicut vtget preceptum: ita et vorum. sed ille qui vinit virginitate: postea contrahit in primo actu carnalis copule peccat. et non in alijs. ergo similiter in proposito: qui tenetur ad ieiunium in prima comestione qua ieiunium soluit peccat et non in alijs. Secundo sic. quod est semel fractum amplius frangi non potest. sed ieiunium frangitur in secunda comestione. ergo vterius frangi non potest per tertiam quartam et sic de alijs. Respondetur vt dicit dominus Durandus. in quarto distinctio. qv. hic est duplex modus dicens di. Primus modus. quod frangens ieiunium ad quod tenetur toties peccat: quoties frangit. pro quo sunt rationes in principio questionis postea. Sed iste modus loquendi videtur aliquibus multum durus. Et ideo est secundus modus dicens di. quod talis frangens ieiunium non peccat mortaliter in qualibet comestione. dicit enim Durandus multum referit inter preceptum negatiuum iuris naturalis. et iuris positiuui. Iure enim naturali prohibetur actus: qui est de se malus vt mechari. et omnes tales cadunt equaliter sub prohibitione. et peccat mortaliter qui mechatur secunda vice. sicut prima. et sic de alijs omnibus. iure autem positiuo prohibetur actus: qui non est malus secundum se: sed potest bene fieri. imo in casu necessarium est fieri: vt comedere vel de se videtur valde de bonis vt dicere diuini officium alta voce. Et ideo prohibito ecclesie vel iuris positiuui videtur cadere super vnum actum. et non super alium ex causa: sicut tempore interdicti prohibentur diuina celebrari alta voce. Sub hac autem prohibitione non videtur cadere Matialis domini. Pasche: Idus tectostes. et Assumptionis domini: vt habetur de sententia ex. alma mater. libro vi. Et eodem modo potest cadere sub precepto vna comestio. et non alia. et in hoc nullum est dubium. Sed vt vtrum cadat sub prohibitione ecclesie secunda et non tertia vel quarta. Et videtur quod sic aliquibus rationibus. primo quia iura et leges aptantur his: que communiter accidunt per edictum ergo ieiunij quod est prohibitio ieiunij prohibetur comestio: que diebus ieiunialibus communiter fieri consuevit: illud autem est bina comestio: ideo super binam videtur directe cadere prohibitio ecclesie. Secundo precepta ecclesie quo ad naturam precepti secundum se considerata vt plurimum sunt supererogationis. vt ieiunare: dicere horas. et huiusmodi. sed efficiuntur solo statuto ecclesie de necessitate salutis prohibentur ergo precepto ecclesie que absque precepto essent licita. sed comestio tertia vel quarta non est licita regulariter: sed solum bina. ergo prohibitio ecclesie non cadit super tertiam vel quartam comestionem: sed solum super binam. Quia tamen ecclesia non determinat expresse quid circa hoc intendit. Non puto dicit Durandus: quod sit alicui suadendum postquam secunda vice fregit ieiunium. quod comedat tertia vice: vel quarta. Tum propter dubium. quod per ecclesiam nondum est determinata: tum quod plures comestiones regulariter sunt illicite. et contra bonos mores: nisi in casu et ex causa. Et hinc potest responderi ad rationes vtriusque partis. Lege. [Quinta feria] que dicitur cena [nouissime] id est vltimo [soluere ieiunium] bis vel pluries comedendo [ex] honozare. i. imperfectum facere [sed syncere]. s. c. bis quadragesimalibus vtentes. et semel in die. vel syncere. i. e. denotione et charitate. Dugu. Nota quod in hac quinta feria quidam non ieiunabant aliqui propter solennitatem dici: alij occasionem accipientes a gpo. Nam quod gpo surregit a cena. et lauit pedes discipulorum. et inde rediit ad cenam: volunt quidam ad similitudinem eius et pedes alij abluere: et bis comedere. et hec consuetudo reprobatu bic. Nec possunt capere argumentum a Christo bis comedendi. pro quo sciendum quod Christus dicitur Joannis. gij. surregisse cena facta dupliciter eponimtur. vno modo sic secundum August. [facta]. i. parata: nondum transacta: quia postea dicitur recubuisse. et bucellam inde inde

Tertiam arg.

Oppositum et Ridet.

Secunda opp.

Ridet.

Durandus.

Questio. Ridet.

Durandus.

Oppositum et Ridet.

Dugutio.

August.

Rico. de ly.

Dugutio.

Hoffien.

tradidisse: vel sic fecundo [Lena facta] quantum ad agnum paschalem. quia iam comederant agnum paschalem: ut quidam dicunt. unde Nicolai de lyra dicit sic. Lena facta. Non est intelligendum, quod esset totaliter completa. quia postea dicitur. Cum recubuisse. sed erat facta quantum ad hoc, quod comederant agnum paschalem cum discipulis. secundo furregit a cena, et lauit pedes omnium discipulorum, et terxit. tertio recubuit, docuit eos, et tradidit eis corpus suum in sacramentum: etiam Jude. secundum hoc post lotionem pedum. L. h. istus non comedit iterum, et ita falsum presupponitur. vel dato quod comedisset etiam post lotionem pedum non tamen ideo dicens dicitur est bis comedisset: ut dicit Dugutio vel quod ieiunium fregerit: sed interrupit. Nec hoc prohibetur hic sed prohibetur quibus bis integre comedere, et perfecte cuiusmodi est: quod primo integre et perfecte comedit, et postea furregit, et iterum comedit. Secus est si parum comedit, et post ad mandatum faciens dum vel alicui necessitati succurrendum furregeret: quo facto ad mensam rediret, et comestione inceptam perficeret. Nam certe talis ieiunans vel ieiunans diceretur secundum Dugutio. Ita etiam notat Hoffienensis in summa. de observa. ieiun. s. quando vbi tota.

- 1 Abstinencia a carnibus omnis et lacticiis an convenienter interdicitur ieiunantibus. Quod sic. num. 2.
- 3 Libidinem tria sunt facientia.

Non oportet. Sequitur octavum capitulum eiusdem partis: in quo magister Gratianus in informationem capituli precedentis inducit ordinationem etiam concilii laodiceo. patet capitulum. Verum quia de cibis quadragesimalibus sit mentio cum astrictis abstinentie convenientibus: id est aridioribus vti. Querendum est pro pleniori intelligentia huius partis: a quibus cibis abstinendum est temporibus ieiuniorum. Queritur ergo. 1. vtrum convenienter ieiunantibus interdicitur abstinentia a carnibus, et omnis et lacticiis. Et videtur quod non. 2. vtrum sic ieiunium est institutum ad concupiscentias carnis refrenandas. sed magis ad concupiscentiam provocat potus vini: quam usus carni: secundum illud proverbio. gg. iuguriosa res est vinum. et ad Ephe. v. nolite inebriari vino: in quo est luxuria. cum ergo non interdicitur ieiunantibus potus vini: videtur quod non debeat interdici usus carni. 3. Secundo sic aliqui pisces ita delectabiliter comeduntur: sicut quorundam animalium carnes. sed concupiscentia est appetitus delectabilis: ut supra habitum est. ergo in ieiunio quod est institutum ad refrenandum concupiscentiam: sicut non interdicitur usus piscium: ita nec debet interdici usus carni. 4. Tertio sic. in quibusdam ieiuniorum diebus aliqui omnis et caseo vtiuntur. ergo pari ratione in ieiunio quadragesimali talibus homo vti potest. 5. Quarto sic. cum ieiunium sit institutum contra lasciviam carnis: ab illis cibis est magis abstinendum: qui provocant ad libidinem. huiusmodi autem sunt legumina: cum sint inflata sine ventosa. sed ista non prohibentur. ergo nec alia prohiberi debent. 6. In oppositum est regnum capituli presentis, et cosuetudo communis fidelium. 7. Respondeo dicendum. 1. quod rationabiliter predicta interdicitur ieiunantibus, et magis in tempore quadragesime. Cuius ratio secundum sanctum Thomam in secunda secunde questione. c. lxxvii. articulo. viii. est. quia ieiunium est ab ecclesia institutum ad refrenandas concupiscentias carnis: que quidem sunt delectabilium secundum tactum: que consistunt in cibis venerijs, et illos cibos ecclesia ieiunantibus interdicit: qui et in comedendo magis habent delectationem, et vere magis hominem ad venerea provocant. huiusmodi autem sunt carnes animalium in terra quiescentium, et respirantium, et que ex eis procedunt: sicut lacticia: et gressibilibus et oua et avibus: quia enim huiusmodi magis confortantur humano corpori: plus delectant, et magis conferunt ad humani corporis nutrimentum et sic ex eorum comestione plus superfluit quod vertatur in materiam feminis: cuius multiplicatio est maximum incitamentum luxurie. ideo ab his cibis precipue statuit ecclesia ieiunantibus esse abstinendum. Ratio etiam huiusmodi prohibicionis assignatur a domino magno Alberto super abbatheum. super illud. Tu autem cum ieiunas etc. vbi dicit sic. quod intentione dei et ecclesie est: non vt ieiunio extinguatur natura sine

Questio.

Primum ar.

Secum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Oppositum et Rndet.

S. Thon.

Albertus magnus.

calor naturalis: sine quo non est vita: sed vt dometur pestis libidinis. Ideo precepit abstinere a facientibus libidinem: sicut a carnibus, et bis que vicina sunt ex sanguine bene digesto animalium: sicut est lac, et lacticia, et permittit nutrire bis: que sunt remotiora a carne: sicut feminibus, et bis: que sunt ex femine. Et licet concedat vinum, quod est calidum: tamen hoc est magis potus quam cibus. ideo cum miscetur frigidis: quibus tempore ieiunii reficitur: temperatur eius calor, et in hoc descenditur homini: ne minus infrigetur. 2. Disces autem qui conceditur sunt frigidis et viscosi, et non libidinis accendentes. Et licet species concedantur: hoc fit ad dissolutionem viscositatis, et dissolutionis ciborum: seu subtilitatis: quia aliter morbos graues et graues humores ex melancholico sanguine generarent, et ideo etiam tales species magis sunt medicina: quam cibus. 3. Ad rationes licet ex dictis possit haberi responsio: nihilominus respondetur ad eas. Ad primam respondetur. quod ratio non procedit. quia vt dicit sanctus Thomas in quarto vinum concupiscentiam incitat inflammando per modum alterantis, et quia tales alterationes non diu manent: ideo potus vini non adeo efficaciter operatur ad concupiscentie fomentum: sicut eius carni quo precipue materia concupiscentie ministratur, et calor naturalis confortatur radicibus magis. 4. Preterea subtractio vini nimis naturam debilitaret propter digestionis impedimentum. 5. Multi enim habent debilem stomachum: quibus necessarius est usus vini propter digestionem celebrandam. unde convenienter actum est, quod usus vini ieiunantibus communiter non sit interdictus. 6. Ad secundam respondetur. quod ecclesia ieiunium instituit intendit ad id, quod communiter accidit. Usus autem carni est magis delectabilis communiter: quam piscium: quibus in quibusdam aliter se habeat. 7. Ideo ecclesia ieiunantibus magis prohibuit usum carni: quam usum piscium. 8. Ad tertiam respondetur negando consequentiam. Primo quia oua et lacticia ieiunantibus interdicitur in quantum sunt ex animalibus exorta carnes habentibus. unde carnes principaliter interdicitur quam oua vel lacticia. 9. Secundo quia inter alia ieiunia solemniora est ieiunium quadragesimale. Tum quia obseruatur ad imitationem Christi. Tum etiam quia per ipsum disponitur ad redemptionem nostre mysteria devote celebranda, et ideo in quolibet ieiunio interdicitur usus carni. In ieiunio autem quadragesimali indifferenter et vniuersaliter oua, et lacticia: circa quorum abstinentiam in alijs ieiunijs diuerse consuetudines existunt apud diuersos quos quisque obseruare debet secundum morem eorum: inter quos conuersatur. vnde Hieronymus dicit de ieiunijs loquens. vnaqueque provincia abundat in suo sensu, et precepta maiorum leges apostolicas arbitrantur. 10. Ad quartam respondetur. quod non est simile de leguminibus et alijs. Et ratio est secundum dominum Albertum vbi. s. sicut dicitur et Philosophi. 1. Triasunt facientia libidinem: scilicet calor calefaciens humidum: materiam ministrans, et ventosum membra extendens. legumina autem ventosa sunt: ita quod Auenaria dicit. quod faba tenet ventositatem vsque ad tertiam digestionem. Et constantius, quod ordei potus prouocat libidinem ex ventositate: legumina autem licet sint ventosa: fuerunt tamen semper cibus ieiunantium. quia ventositatem illam habent antequam carni socientur, et vniantur: ideo transitoria est. Sed illa que calida et humida adduntur carni faciunt libidinem permanentem, et ideo vitari precipiuntur. hec Albertus. 1. Reg. 2. Totos exceptis diebus dominicis: vt in capitulo sequenti. 3. Aridioribus id est minus impingnantibus, et fomentum concupiscentie prestantibus: quemadmodum legumina: fructus: herbe: parui pisciculi.

Quia. Sequitur nonum capitulum huius partis: in quo magister Gratianus introducit ad idem propositum institutum concilii agathensis continens duo principaliter. Primum est: quod tota quadragesima est ieiunanda ex ceptis diebus dominicis. Secundum est de hora comestionis: videlicet quod ieiunandum est: id est non comedendum sine ieiunium non soluendum nisi cantata et terminata missa. id est finita hora nona. Pro pleniori intelligentia huius capituli tria veniunt querenda.

- 1 Primum est vtrum convenienter interdicitur ieiunium die dominica.
- 2 Secundum est vtrum convenienter hora nona t. getur ad comedendum bis: qui ieiunant.
- 3 Tertium vtrum anticipatio temporis frangat ieiunium. Ad primum

Ad primam argu. S. Thon.

Ad secundum.

Ad tertium.

Dierony.

Ad quartum

Albertus.

Auenaria. Constitutus

Exponit li. teram.

Ad primum

Primum ar.

Secum arg.

Tertium ar.

Oppositum et contrarium. Rndet.

Hegog.

Ad primum argumetu.

Ad secundum. S. Thon.

August.

Ad tertium.

Exponit li. teram.

Ad primum Sic proceditur. Et videtur quod die dominico non sit interdicens ieiunium. Et primo sic. Christi ieiunium est nobis propositum ad imitandum. sed Christi ieiunando. gl. diebus ieiunauit etiam dominicis diebus. ergo etc. Secundo sic dicit Augustinus in de consensu euangelistarum. quod ficit ieiunium est afflictionis: ita ieiunium est exultationis. sed magis exultatio spiritualis fidelibus prouenit ex Christi refractione. ergo magis in diebus dominicis est ieiunandum. Tertio sic. si diebus dominicis ieiunandum non est. ergo videtur. quod in illis non sit abstinendum a carnibus, et lacticiis: quibus abstinetur ratione ieiunii. In oppositum est regnum capituli. Respondeo dicendum. quod convenienter diebus dominicis ieiunium interdicitur: vt hic habetur ex concilio agathensi. et distinct. v. ex beato Gregorio capitulo. quadragesima. Et hoc duplici ratione. Primo propter reuerentiam dominice resurrectionis. dies enim resurrectionis dies est leticie. unde cantatur. Hec est dies quam fecit dominus: exultemus et letemur in ea. Et ideo in illa non congruit tristitie signa ostendere. Et quia in singulis dominicis memoria dominice resurrectionis agitur: ideo in diebus dominicis secundum communem consuetudinem ecclesie ieiunia remittuntur. Secundo etiam in signum octaue resurrectionis: que est status resurrectionis gloriose. unde Gregorius in dialogo narrat quedam sacerdotem diuinitus missum a spiritali sancto. et beato Benedicto dixisse dies resurrectionis est: non licet tibi hodie abstinere. Ad rationes in oppositum. Ad primam respondetur negando consequentiam. licet enim conformemur ieiunando ieiunio Christi in aliquo: vt puta abstinendo ab aliquibus: scilicet carnibus, et lacticiis. Non tamen oportet, quod conformemur et ieiunando diebus dominicis propter rationem iam dictam. Ad secundam respondetur. quod ieiunium exultationis vt dicit sanctus Thomas in secunda secunde. ex spiritus sancto procedit qui est spiritus liber tatis. ideo hec ieiunia sub precepto cadere non debent. Ieiunia ergo que precepto ecclesie instituantur sunt magis ieiunia afflictionis que non conueniunt in diebus leticie. propter quod non est ieiunium institutum in toto paschali tempore: vt etiam in diebus dominicis: in quibus si quis ieiunaret contra consuetudinem populi christiani: qui vt Augustinus dicit est pro lege habenda: vel etiam ex aliquo errore sicut manichei ieiunant quasi necessarium tale ieiunium arbitrates: non esset a peccato immunis: quamuis ipsum ieiunium secundum se consideratum omni tempore sit laudabile: secundum quod dicit Hieronymus ad lucinum capitulo vti. am. lxxvi. dist. vti. nam omni tempore ieiunare possumus. Ad tertiam respondetur negando consequentiam. quia licet non congruat quod diebus dominicis ieiunemus propter causas dictas: congruit tamen: vt abstinemus a carnibus, et lacticiis: vt ieiunium nostrum sit conforme ieiunio Christi. secundum quod congruit.

Ad secundum et tertium quid respondetur. vide. s. distinct. prima. solent plures. 1. Reg. 1. Et etiam die sabbati scilicet paschalis, quod dicitur forte propter solemnitatem crederetur tunc ieiunium soluendum. Dugutio. [ieiunent]. id est non comedant nisi sacerdotali oratione finita. id est missa prius cantata, et terminata. 2. Ad ista dicitur proprie oratio sacerdotis: quia ab alio non potest cantari: nisi a sacerdote. Et quod de missa debet intelligi patet per illud, quod subdit exponendo [et] pro. i. [discretionis communionem]. id est eucharistia sumpta, et percepta a presbytero. quasi dicat ieiunent, et non comedant: nisi prius missa celebrata in hora nona: supple. et officio vespertino. vt. s. ea. distinct. j. solent. eucharistia dicitur communio discretionis: quia cum discretionem et reuerentiam debet tractari: et sumi dicente apostolo. j. ad Corin. vi. si. probet autem seipsum homo: sic de pane illo edat, et de calice bibat.

- 1 Genua quod non flectantur diebus dominicis an sit conuenienter institutum. Et quare. num. 2.

Quoniam. Sequitur decimum capitulum eiusdem partis: in quo magister Gratianus prosequens celebrationem festiuitatis. introducit institutum concilii niceni quod nec dominicis diebus: nec in presentia enim corporis Christi sanguinis genua flectenda sunt. Non enim tantum oramus sed adoramus adoratione la-

Pro cuius capitali pleniori intelligentia. Querit. vtrum convenienter institutum sit quod diebus dominicis non flectantur genua orando: sed stantes oramus. Et videtur quod non. Primo sic. oratio pro humilitate fuerit celebrata: tanto videtur deo acceptabilior. unde Ecclesia. xxxv. dicit. oratio humilitatis se nubes penetrat. et ps. 135. respexit in orationem milium, et non spernit precem eorum. sed oratio flectis genibus oblata videtur cum maiori humilitate facta. ergo illo modo magis in festiuitatibus in quibus cum maiori deuotione orandum est: orare debemus. Secundo quando lenatur corpus Christi omni tempore sine festiuitate sine non festiuitate genua flectenda sunt: vt in capitulo. sane. de celebra. miss. ergo non videtur convenienter institutum quomodo hic dicitur. Tertio in presentia domini pape diebus etiam festiuis publice flectuntur genua: cum dicitur post pater noster letatus sum. et oratio pro pace ecclesie ergo etc. Quarto quid si quis haberet incunctum pro penitentia, quod omnibus diebus genua flecteret orando: non videtur dicendum, quod non debeat implere. ergo etc. In oppositum est regnum capituli. Respondeo dicendum. quod convenienter a sanctis patribus institutum est: vt diebus dominicis et tempore paschali et etiam alijs festiuis diebus non oratur publice. flectis genibus: sed stando.

Pro quo notandum quod actus exteriores in diuino cultu debent congruere temporibus, et solemnitatibus iuxta ea que fidelibus in illis commemorantur: vt exterior cultus conformetur interiori cultui: qui consistit in deuotione, et oratione. Sunt autem in communi duo tempora: vnum tempus luctus: in quo commemoratur miseria nostra: incolatus noster: casus noster: et est tempus tristitie, et penitentie. Aliud est tempus iocunditatis: in quo commemorantur mysteria salutis et reparationis nostre. Et ideo in ecclesia duplex seruatur modus in orando. In primo tempore oramus genua flectendo: orato corpore prostrato, quod facimus multiplici de causa. Primo ad significandum infirmitatem corporis nostri: quod de puluere assumpti sumus. Secundo vt ad memoriam reducamus nos propter lapsum nostrum inter bruta animalia in terra iacere. Tertio vt in ipso actu conuincamur nos esse peccatores, et terrenis desiderijs inherendo ventrem terre et animam pavimentum infigimus. quarto vt Christi adorantes eum ad terram descendisse pro salute nostra et carnis de terra virginali summi pisse significemus nos veraciter credere. Quinto quod inuamur, quod Christo omne genua flectendum est. unde non vnum genua flectendum sed vtriusque. In secundo vero tempore scilicet iocunditatis, et leticie: vt sunt dies dominica, et tempus paschale, quod computatur vsque ad octauas pentecostes inclussive, et alij dies festiui oramus in oratione dominica in ecclesia non genua flectentes: sed stantes. quod etiam multiplici ratione facimus. 1. die quidem dominica genua non flectimus propter letitiam resurrectionis: quam tunc recolimus. Diebus vero paschalibus tum propter statum eterne felicitatis, et glorie nostre quam expectamus post hanc vitam quem dies paschales representant octauam resurrectionis significat: in qua nec ieiunabunt: nec etiam luctus nec labor: sed nec vultus dolor erit quoniam in patria transierunt. Apocalyp. xxi. sed perfectum gaudium omnibus erit. Tum quia misteria ad sepulchrum venientes non flegerunt genua: sed erecte inspergerunt in sepulchro sicut dicit Ambrosius in fine luce. diebus autem pentecostes quibus libertas spiritus sancti nobis data recolitur: etiam genua non flectimus sed stantes oramus libertatis gratias nobis colatas et conferendam gloriam proficentes: vt cum olim effemus serui curi nunc fracto iugo incedimus erecti. Eterum hoc idem seruandum est in diebus etiam festiuis propter ipsarum festiuitatum in quibus recolimus sanctam societatem angelorum, et sanctorum hominum: qui iam sunt in letitia sempiterna: genua non sunt flectenda sed stando cum iocunditate orandi est. Verum vt dicit Basilianus in rationali in istis diebus capite aliquantulum inclinatio orare debemus: sicut deuote mulieres ad monumentum venientes fecisse dicitur, et leguntur. dicitur enim luce viceimo quarto cum timerent autem et declinarent vultum in terram. Ad rationes ad primam respondetur, quod ratio non procedit. quia licet genua flectere sit magis signum humilitatis: quam stare. Nihilominus non ita respondet aut mysterio festi: aut letitie solemnitatis: sicut statio que congruentia magis attendenda est in celebratione festiui. Preterea humilitas cordis que principaliter in oratione attenditur tanta potest esse in eo: qui non ex irreuerentia sed ex obedientia vt scilicet genua flectendo. Ad secundam respondetur, quod casus ille excipitur. In presentia enim corporis Christi sanguinis genua flectenda sunt. Non enim tantum oramus sed adoramus adoratione la-

Questio.

Primum ar.

ps. c. j.

Secum arg.

Tertium ar.

Quartum argumetu.

Oppositum et Rndet.

Quoniam cultu. Ad quod dicitur in ps. 135. respexit in orationem milium, et non spernit precem eorum. sed oratio flectis genibus oblata videtur cum maiori humilitate facta. ergo illo modo magis in festiuitatibus in quibus cum maiori deuotione orandum est: orare debemus. Secundo quando lenatur corpus Christi omni tempore sine festiuitate sine non festiuitate genua flectenda sunt: vt in capitulo. sane. de celebra. miss. ergo non videtur convenienter institutum quomodo hic dicitur. Tertio in presentia domini pape diebus etiam festiuis publice flectuntur genua: cum dicitur post pater noster letatus sum. et oratio pro pace ecclesie ergo etc. Quarto quid si quis haberet incunctum pro penitentia, quod omnibus diebus genua flecteret orando: non videtur dicendum, quod non debeat implere. ergo etc. In oppositum est regnum capituli. Respondeo dicendum. quod convenienter a sanctis patribus institutum est: vt diebus dominicis et tempore paschali et etiam alijs festiuis diebus non oratur publice. flectis genibus: sed stando.

Ambro.

Basilianus.

Ad primum argumetu.

Ad secundum.

Ad tertium.

trier perfectum deum: perfectumque hominem Christum existetem veraciter sub sacramento illo. Ad tertium respondetur...

Ad quartum Archiepiscopi.

Opponit h. teram.

Dugu.

Abstinerere a carnibus an sit laudabilis: q. a potu vini.

Esfu carnium etc. hinc incipit secunda pars tractat de abstinentia ab esu carnium. Dicens ex auctoritate...

Questio.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Opponit i. contrarium.

Ridet.

lio: est abstinentia a carnibus tantum: quia a vino. et hoc quia abstinentia a carnibus salubrior est: abstinentia a vino minus...

- 2 Sabbatum dupliciter consideratur.
3 Sabbatum significat quietem.
5 Opera multa corporalia conceduntur in die sabbato in nova lege.
6 Arare agros pauperum diebus festis: an liceat pro eleemosyna.
7 Operari an liceat circa ecclesias diebus festis.
8 Servitus spiritualis est duplex.

Erueit. Sequitur tertia pars huius distinctionis: in hoc enim capitulo magister

S. Thom.

Opponit h. teram.

Dugutio.

Lauren.

Dugu.

Dimisso.

Subdiuisio

Primum ar.

Secundum arg.

Tertium ar.

Quartum ar.

Opponit r. Respondet.

August.

Ad primum argumentum.

Ad secundum S. Thom.

Ad tertium.

Alexander de balis.

Ad quartum

lo magister Gratianus inducit papam Gregorium redarguentem duos errores. Primus est eorum: qui in sabbato prohibebant aliquod operari...

Primum est. utrum licitum sit prohibere ne aliquod servile opus fiat in sabbato. Secundo utrum liceat die festo facere laucrum...

Ad primum Sic proceditur. Et videtur quod non sit malum: sed licitum prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Secundo sic. opera servilia minus decent liberos: quam servos. sed nos per mortem Christi redempti sumus facti liberi...

Ad primum argumentum. 2. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Ad secundum. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Ad tertium. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Ad quartum. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Ad quintum. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

matum est. Joan. viii. Sabbatum autem signat quietem in Christo per gratiam iam habitam in re. unde Augustinus contra Iulianum...

Ad secundum Sic proceditur. Et videtur quod nec laucrum nec alia opera servilia prohibita in lege veteri...

Primum ar. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Secundum ar. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Tertium ar. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Opponit i. contrarium. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Ridet. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Prima conclusio. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Secunda conclusio. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

Tertia conclusio. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

S. Thom. Respondetur quod licitum est prohibere ne opus servile fiat in sabbato...

August.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Opponit i. contrarium.

Ridet.

Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Tertia conclusio.

S. Thom.

S. Thom.

Primum casus.

propter necessitate conceditur lauari die diei: vt in pnti ca pitulo. propter necessitate conceditur piscatio piscium die festo vt egra de felicit. propter necessitate conceditur bellare die festo. i. Machab. ij. diebus quadragesimalibus. xxxij. q. viij. c. si nulla vget necessitas. propter necessitate conceditur que ad sustentationem et conseruationem salutis corporalis pertinet: vt decocito ciborum. et alia huiusmodi: que humana necessitas expostulat ad sui conseruationem. propter necessitas tem indulgetur in festis agricultura. collectura frugum: putatio vinearum: vindemiatio earum: cum propter tempestatem aut holtes alijs diebus fieri non pnt. ne occasione momenti pereat commoditas celesti prouisione concessa. vt. C. e. tit. l. omnes. item propter necessitate conceditur appellari die festo. vt. C. e. tit. l. i. item propter necessitate. vt. beuibus nos absoluamus indulgetur omne opus seruale alia licitum fieri. Secundus casus est: cum felicit hoc requirit cultus religionis: propter hanc causam multa opera corporalia conceduntur fieri die festo: sicut est pulsatio campanarum: incensio lampadarum: oblatio sacrificiorum: purificatio vasorum: admistratio sacramentorum. et alia huiusmodi multa: que ad ornamentum ecclesie et executionem diuinorum officiorum et ad diuinum cultum ordinatur. Et de hoc dicit dominus in dicit. th. c. ij. sabbatis sacerdotum in templo sabbatum violant. i. corporaliter in sabbato operantur. et sine crimine sunt. Et sic etiam in sabbato circumferentes arcam sacerdotum non transgrediebantur preceptum de obseruantia sabbati: de quo Jo. sue. vi. Tertius casus cum pietas perueniat. propter pietatem enim conceduntur multa opera corporalia fieri die festo. propter pietatem conceditur cura infirmorum. et omnia que ordinantur ad salutem corporalem proximi. Unde dominus increpans phariseos ait Joann. vii. mibi indignamini quod totum hominem saluum feci in sabbato. propter pietatem conceditur etiam die festo cura aut liberatio rerum ab imminentibus periculis. vnde dominus dicit in dicit. th. c. ij. quid est ergo vobis homo qui habet vitam que non perierit in sabbato? nonne tenebit et lenabit eam. propter pietatem conceditur die festo exercitium operum pietatis etiam corporali. quoniam in operibus misericordie distinctio non est habenda. lxxv. dist. v. i. n. e. dist. v. nunquid propter pietatem conceduntur die festo fieri que ad pacem et concordiam pertinent vt pacta et contractus. C. eodem tit. l. vltima. Sed hic occurrunt duo dubia. Primum est. vtrum liceat diebus festis pro elemosyna arare agros pauperum: vel alia eorum opera facere. Secundum est. vtrum liceat diebus festis circa edificationem ecclesiarum aliquid facere vel operari. Ad primum respondet Ter. in glo. super summa Raymudi sic. Non credo quod diebus dominicis aut maioribus festiuitatibus liceat. de minoribus autem festiuitatibus sicut. j. octa. Pasche et similibus: credo quod liceat sequi consuetudinem regionis: quam facit episcopus non reprobatur. Terum ad hoc quod licite fiant talia in festis oportet primo quod propter ista non subtrahantur a diuinis. secundo quod talia non faciant propter affectionem carnalem aut spem remunerationis temporalis sed propter deum: tertio quod paupertas illius hoc exigere videatur. Ad secundum dubium respondetur secundum eundem doctorem presertim. quod liceat in festis nisi sit prohibitum vel consuetudini loci contrarium operari circa edificationem pauperum ecclesiarum que non habent redditus sibi sufficientes. ita tamen quod huiusmodi labor non sit vsq. ad vltimam fatigationem. Nec propter hoc dimittantur diuina vt missa et huiusmodi. Et hec de tota questione. Ad rationes Ad primam respondetur negando minorem. et cum dicitur quod se habet per additionem. Ad illam respondetur quod hoc non arguit maiorem difficultatem quoniam vt ait sanctus Thomas in prima secunde. Ad dicit illa ad precepta veteris legis ad hoc ordinatur: vt facilius impleatur quod mandabat leg. veteris vt dicit Augustinus. vnde per additionem prohibitionis de non transendo fratri facilius adimpletur prohibitio de non occidendo. et ideo per talem additionem non ostenditur. quod leg. noua sit grauior: sed magis quod sit facilior. Ad secundam respondetur quod ratio non militat. quia nos per Leuisti passionem liberati sumus non a seruitute corporali: sed spirituali que potest dici duplex: videlicet a seruitute diaboli. et ab obseruantia legalium preceptorum. Ratione prime maxime in lege noua cessandum est a peccatis: sicut ab his que maxime repugnant spiritui lib. i. c. i. quia Leuitus nos liberauit. Ratione secundae comenentissimum fuit: vt dignum quod in lege noua non essent tot opera corporalia nobis prohibita die festo: sicut in veteri die sabbati. et ita ratio non procedit. Ad tertiam respondetur. quod dominus non requirit in nobis maiorem abundantiam iusticie: quam in scribis. et phariseis: quo ad obser-

uantias legales. et rigorem. et multitudinem operum exteriorum: sed quo ad sanctimoniam interiorum operum spiritualium. et ita ratio non est ad propositum. Lege. Aliquid operari scilicet ferulis operis. quod non est faciendum ne videantur in dicitare non credentes filium dei incarnatum cuiusmodi sunt discipuli antichristi. vnde sequitur. Quid aliud nisi antichristi scilicet predicatorum id est fautores et discipulos antichristi. assignat ratione simulat id est simulabit vult id est vellet: pre nimia enim certitudine ponit hic presens pro futuro. Compellit id est compellet exteriorum id est literalem seu carnalem aliam. Secunda pars lauacri caput: vel pedes: vel manus. Archidiaconus. manus autem quadam honestatis et mundicie necessitate abluimus: precipue cum debemus cibum sumere. et ita a peccato excusamur: cum in festiuis diebus eas lauamus. Archidiaconus. Sed videtur nobis. quod Archidiaconus nimis ample capiat istum textum. et vocabulum lotionis. Mostro enim iudicio non loquitur textus de quacuq. lotione manuum: pedum: aut corporis: alias non liceret se lauare die festo in flumio pedes: aut natao corpus lauare: sed loquitur de lauacro balnei. Non enim licet diebus festis extra casum necessitatis balneis uti. et maxime cum feminis. quod prohibetur et reprobatur. dist. lxxij. Non oportet. Die dominico et ratione nec in alijs diebus festiuis. ar. s. ca. dist. inc. c. primo. et c. rogationes pro voluptate scilicet carnis. In talibus enim non vsus: sed libido est in culpa. vt dist. xj. qu. iij. lxxv.

1. Jus idem attenditur in his in quibus est similis ratio.

Abbate Sequitur quarta pars huius distinctionis: vbi magister Gratianus in hoc capitulo preponit et antiochitate Innocentij pape quod ob reuerentiam dominice passionis sepulture ieiunandum sit die sabbati. quod institutum intelligendum est per modum consilij: non precepti vt. j. dist. in. v. quia dies. Hic nihil aliud occurrit discutendum. Lege. Imaginatio id est similitudinem. Nam dies ista similis est illi ar. dist. prologia. queris. lxxv. c. j. sequentibus. id est res presentamus. quolibet enim dies dominica dicitur dies resurrectionis: vt distinctio. lxxv. quod a patribus. et c. sequenti. in fine. Non debemus. Non de precepto: sed honesto. Archidiacono. [biduo] die veneris: et die sabbati. ad dicitur. lxxv. Traditio scilicet in concilio anasico. c. ij. vbi sic dicit. Eano nibus quedam iubentibus [biduo] diei parasceue. et sabbato sancto sacramenta penitus non celebrari vt beo cardus libro. xij. c. vt in sabbato. Et hoc habetur: quod capitula omnia que dicunt quod singulis diebus hec sacramenta sint conseruanda: vel quod missa quotidie sit celebranda: cum hac exceptione scilicet istorum dierum sunt intelligenda vt. s. c. dist. in. prima vltima. et distinctio. ij. iteratur. lxxv. c. j. dist. in. quia in sabbato sancto videtur cantari: non pertinet ad ipsum diem sabbati: sed ad noctem paschalis festiuitatis: nec conseruatur ante vespas sabbati: sed post. cum tunc incipiat dies sequens lxxv. c. que forma scilicet ieiunandi in sabbato: non solum in sabbato sancto: sed etiam per singulas tenenda est hebdomada [pro id] id est ideo quia illius scilicet sabbati comemoratio semper est facienda [quod si putant et] ar. j. quod in quibus est similis ratio idem ius attenditur. ar. dist. in. c. i. Romanorum. et in. c. translato. egra de consuet. [atq. vno sabbato] scilicet tantum in sabbato sancto. et feria. vi. circa Pascha in parasceue semel erit vtique celebranda. quod supple est inconueniens.

Ieiunium. Incipit quinta pars huius distinctionis secundum Archidiaconum: in cuius primo capitulo magister Gratianus inducit constitutum melchias pape: quod die dominica et feria quinta non celebratur ieiunium. Quia vero supra disputatum est circa capitulum. placuit. An die dominica licitum fuisset ieiunare: nihil hic amplius disputandum occurrit pro presenti. Lege. Debet id est nemo tenetur ex constitutione ecclesie. et sic cessat contraria. ad hec lxxvi. questione. vij. sacerdos vel. Non debet id est non est conueniens: vt in die in quo tota ecclesia festum agit: sicut est dies dominica ratione resurrectionis domini. cuius singulis diebus dominicis memoria agitur aliquis operibus afflictionis intendat: sicut tristitia signa ostendat. quia turpis est omnis pars: que suo toti non congruit: vt dicit Augustinus in libro confess. capitulo que contra morem. s. dist. in. vij. dies vero Jois redditur etiam iocunda nobis quo ad hoc: ratione ascensionis domini nostri: de qua in ps. ascendit enim deus in iubilato et dominus in voce tube. Gentilium gentiles enim infideles et heretici maxime manichei nullam reuerentiam habent ad hunc

ad hunc diem: ideo qua ratione abstinent in alijs diebus eadem in illo: diem etiam iouis ita congruere indicantes abstinentie: sicut die veneris. si ergo hoc nos facerem? eorum facta apud probare videremur. lxxv. c. j. dist. in. diebus specialiter prohibetur ieiunare: quia maioris venerationis sunt vt dicitur est verum quod dicitur de quinta feria intelligendum est fm antiqua tempora. Antiquitas enim sicut diem dominica ratione resurrectionis domini. ita quoniam feriam ratione ascensionis domini obseruabat. et febat processio in illa die. sed multiplicatis solemnitatibus sanctorum: sublata est solemnitas quinte ferie: et processio translata est ad diem dominicam.

Equis. Sequitur secundum capitulum eiusdem partis: vbi ad confirmationem precedentis etiam introducit magister Gratianus institutum cuiusdam concilij: in quo prohibentur quatuor scdm que potest diuidi hoc capitulum in quatuor partes. primo. Ne quis causa tumoris. i. superbie et contemptus nolens se conformare consuetudini populi cibis abstineat. dist. xxx. si quis tanq. vel tumoris id est alicuius vane superfluitatis. lxxv. c. j. dist. in. scilicet heretice prauitatis die dominica ieiunet. Secundo prohibet ne quadragesimalibus diebus ab ecclesijs fideles desint ibi: vt quadragesimalium. s. eadem distinctio. nulli. Tertio prohibet ne fideles habitent in latibulis id est secretis locis et remotis a communitate habitacione hominum: et maxime qui in suspitionibus male vite vel alicuius heresis perseuerant. singularitas enim suspecta est. hinc dicitur Joann. iij. Qui male agit: odit lucem. g. iij. q. ij. perniciosum. Et Chrysostomus. Qui maiorem sibi conficiunt est iudicem fugere consuevit ibi: nec habitent: quanto prohibet ne ad alienas villas causa agendorum conuentum etiam licitorum conueniant die dominica: vel solemnitatibus quadragesimalibus. in talibus enim diebus non debent desistere suis ecclesijs ibi: ad alienas. Et ita patet tam sensus capituli quam etiam litera.

- 2. Operationes multe sunt licite in die dominico.
3. Docere: consulere: predicare verbo aut scripto: est licitum die dominica.
4. Balneo vel lauacro non licet uti die dominica.
5. Mercatum fieri die dominica non est licitum.

Ieiunia. Incipit fm Archidiaconi sexta pars huius distinctionis. Et in capitulo introducit magister Gratianus dictum sancti Apollonii: in quo ponit duo fm quod hoc capitulum potest diuidi in duas partes. In prima ponit: quod sine necessitate non sunt soluenda ieiunia feria quarta. et feria sexta. In secunda: quod die dominica nihil aliud agendum est: nisi deo vacada. scd a ibi: die dominica. Circa secundam partem licet multa dicta sint supra nihilominus. pro pleniori intelligentia capituli queruntur duo.

- 1. Primum est vtrum die dominica aliquid aliud licite agi possit quam vacare deo.
6. Secundum est vtrum post celebrationem diuinorum in festis audita missa liceat aliquod modicum seruale opus facere sine peccato mortali.

Ad primum Sic proceditur. Et videtur quod non vacare deo: ex capitulo presenti. In oppositum vero arguitur ex dictis superius circa primum capitulum et capitulum peruenit. eadem distinctio. Respondere dicendum: quod tertia iste potest habere duplicem intellectum verum. vno modo die dominico cum ad cultum diuinum sit deputatus: nihil agendum sit. quod distrahatur scdm se animum a seruitio dei: sive quod sit contrarium fini obseruationis festi: cuiusmodi sunt magis me que causa cupiditatis aut lucri sunt et hoc modo dicit Augustinus in lib. de g. ebordis tangis tertiam chordam et inter scias bestiam cupiditatis. vnde et tale vocatur opus illicitum extra de ferijs. capitulo primo. vbi sic dicitur patres in concilio omnes dies dominicos a vespere in vespere cum omni veneratione decernim? obseruari. et ab omni illicito opere abstinere: vt mercatum in eo minime fiat etc. Alio modo potest intelligi illa vniuersalis. Ibi et illa que sequitur. nulla operatio. ad operationem seruilem. quia talis sola videtur esse: que prohibetur die festo: quod patet per id quod exponitur Leuiti. xxiij. vbi dicitur. Omne autem opus seruale non facietis in eo. hoc etiam patet. extra de fer. capitulo. licet. Et scdm hoc multe operationes sunt quas licitum est fieri in die dominico. Primum quidem excipitur operatio spiritualis: quia talis

cum sit scdm spiritum siue mentem. fm quam homo non est seruus hominis. sed scdm corpus non potest dici proprie seruus. Et quo sequitur corollarie. Tq. docere: consulere: predicare verbo aut scripto: sit licitum die dominica. Secundo quod studere pro cognoscenda veritate. aut pro consulendo: aut pro docendo: aut predicando licitum sit die festo. Tertio lectiones scholaribus notare: aut legere: sed non tam pro pecunia: sicut faciunt doctores salariati: qui habent operas locatas licitum sit die festo. Quarto disputare. aut etiam publicas repetitiones facere pro illucidatione veritatis licitum est. Quinto in lectionibus libros corrigere die festo sine magna tamen fatiga licitum videtur. Sexto scribere aliquid vt colligendo aliqua vtilia ad legendum. vel predicandum. vel componendum licitum videtur. Terum vt dicit Basilius non licet scribere in aliquo gradum volumine. vt de quinto in quaternum. Nec licet circa hoc operas locare: pro pretio scribere: vel facere. Septimo licitum est agere die dominico ea que sunt voluntarie iurisdictionis. vt. eodem tit. l. actus. g. in illis. Secundo excipitur operatio corporalis vbi interuenit necessitas vrgens. aut pietas consulens. sicut habetur extra de ferijs. conquestus. sicut etiam plene distinguitur in capitulo. peruenit. Et quo habetur quod omnis alia actio corporalis siue seruilis. extra prefatos casus die dominica est illicita. Et quo sequitur corollarie. Tq. die dominica non licet vti balneo sine lauacro vt in capitulo precedenti. Nec minime sanguinem. nec facere barbam. nec capillos tondere: aut tonari: vt ponit Archidiaconus in capitulo peruenit. eadem distinctio. scdm sequitur Tq. die dominica non sit licitum mercatum fieri. extra de ferijs. capitulo primo. Et ratio huius potest sumi ex his. que habentur de penitentia. distinctio. quinta. capitulo. qualitas. et capitulo. negotium. vbi dicitur. difficile est inter ementis venditorisq. commercium non interuenire peccatum: verum quia hoc intelligendum videtur cum hoc sit lucri aut cupiditatis causa. quoniam vbi vget necessitas inuitabilis potest quis licite vendere die festo. Contingit enim quandoq. consideratis conditionibus personarum. et temporum. negotiorum. et regionum. quod nisi fieret die dominica vel festiua in emendo vel vendendo res aliquas. magnum detrimentum persone predicte reportarent. quod forte sunt artifices. et pauperes: quos necesse est alijs diebus artificijs suis intendere: vt sic victum et vestitum pro se et alijs quorum curam habent valeant procurare. Tales enim ex quo ad minus propter mercata non se subtrahunt: sed missam audiunt: possunt vt videtur excusari a peccato mortali: potissime si in talibus operibus eorum mens non multum a diuino cultu et seruitio subtrahatur. Preterea possunt licite emi ea que sunt ad humanam necessitatem. Et tantum dictum sit pro primo dubio. Ad rationes factas patet responsio ex dictis.

Ad secundum Respondetur fm Basilius in summa sua quod si non liceat die festo etiam audita missa aliquod opus seruale facere extra casus dictos: nihilominus tamen non propter quodlibet modicum opus peccatur mortaliter. vt si in vinea vel agro purget quis aliquod modicum: quod restabat per incuriam: aut repararet fracturam in fepe: et huiusmodi. Lege. Legitima id est precipua: et principalia ad ieiunandum. Et dicuntur legitima quia sunt statuta in legitimis ferijs: de quibus etiam habetur. xxxij. q. v. c. j. in fine. lxxv. Audita est illa scda feria. g. questione tertia. de illis. et. s. di. lxxij. presbyter. Non sunt soluenda forte olim in primitiua ecclesia ad hoc arctabantur: sed licet ad talia ieiunia. sed nunc sunt tantum consilij: et permissi. lxxv. c. j. dist. in. nisi grandis arbitrio boni viri relinquo. Archidiaconus [traditionem] ad offendendum enim dolorem et tristitiam de illa traditione illa dies fuit deputata abstinentie et similiter sexta feria. Tradere id est non videtur trifari de illa traditione. Crucifigere id est crucifigo non compati. lxxv. c. j. operatio subaudi seruilis vt dicitur Leuiti. xxij. et extra de ferijs. capitulo. licet. Et de hac etiam intelligendum est extra casus necessitatis. quoniam vbi necessitas magna flagitauerit nullum tale seruale opus est: quod in festiuis diebus non liceat exercere: sicut circa capitulum primum et capitulum peruenit. e. di. dictum est. vbi vide plenius de hoc.

Gradus qui reperitur inter ipsa peccata mortalia. Penitentibus etc. Incipit quinta pars huius distinctionis: in qua agit de reconciliatione solemniter penitentium. Et diuiditur hoc

Scds cap.

Terti cap.

Prima qd.

Scda qd. Ad prima questionem

Ad scdam questionem.

Ad primam ar.

S. Thom.

Augustin.

Ad scdm.

Ad tertiam.

Exponit li teram.

Archidia.

Contra archidiaconum

Distinc. Exponit li teram.

Chrysost.

Exponit li teram.

Archidia.

Distinc.

Augutio.

Prima ar. Opponit i contrarium. Respondet.

August.

Exponit li teram.

August.

Ps. cly. a

Basilius.

Archidia.

Ridet. Basilius.

Exponit li teram.

Augutio.

Archidia.

Distinc.

capitulum in tres partes. In prima dicitur ex constitutio Innocentii...

- 1. Primum est quare ista reconciliatio penitentium referatur...
- 2. Secundum est quare sit forma recipiendi in ecclesiam tales penitentes.
- 3. Tertium est utrum hec reconciliatio penitentium soli epi...

Ad primum Respondetur quod colligitur tam ex Augustino quam ex Hilario in rationali...

Respondet Hilario.

Ad secundum Respondetur quod talis est forma reconciliationis...

Respondet Hilario.

Ad tertium Respondetur iuxta glossam et Augustinum...

Respondet Hilario.

4. Placuit etiam quod presbyter hic capitur argumentum gradus...

Respondet Hilario.

5. Placuit etiam quod presbyter hic capitur argumentum gradus...

Respondet Hilario.

quod dicitur in articulo mortis nec reconciliatio nec excharistia est deneganda...

- 1. Functionis tres sunt species.
- 2. Christina quare consecratur in cena domini.
- 3. Et quare fiat ex balsamo et oleo.

Iteris Sequitur octava pars huius distinctionis in qua introducit magister Gratianus...

- 1. Notandum est quod in cena domini consecratur...
- 2. Notandum est quod in cena domini consecratur...
- 3. Notandum est quod in cena domini consecratur...

1. Festum in quo crux veniat honoranda et adoranda a fidelibus...

- 2. Crux Christi est adoranda a fidelibus adorazione latrice.
- 3. Rone quare dicantur.
- 4. Kalende quid dicantur.

Crucis. Sequitur nona pars huius distinctionis in qua magister Gratianus...

- 1. Crux Christi est adoranda a fidelibus adorazione latrice...
- 2. Crux Christi est adoranda a fidelibus adorazione latrice...

conclusio. Illi qui habent adoracione latrice in quo ponimus...

S. Thom.

Distinc.

Opposit Durandus.

Dugutio.

Ad argumetum Durandi.

Respondet Hilario.

Dugutio.

Mat. xliij.

Questio.

Prima ar.

Augu.

Chryso.

Secunda ar.

Tertia ar.

Opposit Hilario.

Ad primum argu.

delium consideratur opprobrium christi, sed quantum ad effectum...

Ad secundum Respondetur sicut respondet in glossa...

Ad tertium Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad quartum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad quintum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad sextum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad septimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad octavum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad nonum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad undecimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad duodecimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad tredecimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad quatuordecimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad quindecimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad sedecimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum septimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum octavum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum nonum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum decimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum undecimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum duodecimum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum decimum tertium Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum decimum quartum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum decimum quintum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad decimum decimum sextum Respondetur ut dicit sanctus Thomas...

Ad secundum.

Hilario.

Ad tertium. S. Thom.

Respondet Hilario.

Dugutio.

Ad argumetum Durandi.

Respondet Hilario.

Dugutio.

Mat. xliij.

Questio.

Prima ar.

Augu.

Chryso.

Secunda ar.

Tertia ar.

Opposit Hilario.

Ad primum argu.

Ad primum argu.

Ad primum argu.

Ad primum argu.

Ad primum argu.

Ad primum argu.

Ad primum argu.

Ad primum argu.

Tertiar.

Opponit r. Rndet.

Dierony.

Sanctus Tho.

Hugo de sancto vi. ctore.

flent nollis, ergo aqua benedicta superfluit vel exorcismi qd non est dicendum. Tertio sic. Nos videm? sepe: qd asper- sione aque benedictae non sequuntur huiusmodi effectus: vt patet ergo ad fuit attribuendi a que benedictae isti effectus. In oppositu est: regius presentis capituli. Respondeo hoc oc- currit dicenda plura circa aquam benedictam: qua commu- niter in ecclesia fideles asperguntur diebus dominicis: de qua in presenti capitulo agitur. Primo de convenientia institutio- nis aque benedictae. Secundo de tempore institutionis: et in- stitutiōe. Tertio de materia illius qd convenienter in aqua sa- le conspersa fit hoc sacramentale institutum. Quarto quis sit minister eius. Quinto de virtute sine de effectibus illi. Circa primum notandum qd propter peccatum hominis diabo- lus accepit potestatem in hominem: et in omnia que in vsum hominis veniant in ipsius hominis nocuentia. hinc duplex genus impugnationis demonis circa hominem experitur. impugnat siquidem ab interiori: impugnat etiam ab exteriori. Et licet huiusmodi impugnationis molestia homo iustissi- me grauarietur: omnia tamen bonitas humane miseria infir- mitati, non solum contra morbos mortalium: et vulnera ani- marum efficacia prouidit, medicamenta in sacramentis: verū etiam ad reprimendum et arcendum demonis potestatem: in aggressum impugnationis salubria remedia in quibusdā sa- cramentibus in ecclesia sua convenienter esse disposuit: inter que doctores sancti et postea scholastici ponunt exorcismos et aquam benedictam. Exorcismus quidem contra impugna- tiones diaboli quas ab interioribus commouerit ad eius res- primendam potestatem dicitur esse ordinatas. vt. e. d. d. d. c. d. e. b. c. d. e. c. sacerdotis. et c. sicut nollis. vnde energumini di- cuntur, quasi intras laborantes. Aqua vero benedicta contra impugnationes diaboli: quibus homines ab exterioribus pro- pulsantur ad eius auertendum potestatem dicitur instituta. vt patet in presenti capitulo. Secundo possumus huius ins- titutionis convenientiam assignare sic. Sicut post baptismum in remedium contra peccata conuenienter posita est peniten- tia: et inde dicit illam Hieronymus secunda tabulam post nau- fragium ne in ecclesia salutaris deficeret medicina, contra pec- cata post baptismum suborta. quia baptismus est sacramentum non iterabile. ita videtur rationale et convenientissimum vt in remedium contra impugnationes demonis post baptismum les exorcismos in homines infurgentes esset instituta aqua be- nedicta: qd quoque baptismus exorcismi non iteratur. hoc est ratio sancti Thomae in tertia parte. q. lxxi. ar. ij. in reprobatio- ne vnius argumenti. Et ita patet de convenientia institutio- nis aque benedictae. Circa tempus institutionis et sciē- dum: qd instituta fuit quasi in principio nascentis ecclesie. Nam ab Alexandro primo et martyre qui sedit in cathedra Petri anno a passione domini, lxx. iij. Iste legitur primus instituisse aquam benedictam sale et in habitaculis hominum iussit asper- gi. de quo Hugo de sancto victore libro de sacramentis inquit Alexander quintus a beato Petro constituit, vt sal et aqua be- nedicerentur ad aspergendum populum: et habitacula eorum: hoc vtiq; exemplo quo Heliseus propheta sal in aquam mitti iussit: vt condimento hoc fontes amari in dulcedinem venter- tur. Circa tertium aduertendum qd materia huius sacra- mentalis convenienter assignata est aqua sale conspersa: cuius modi convenientia ex triplici consideratione colligi potest. primo quidem ex consideratione finis: ad quem instituta fuisse dicitur. Cum enim hostis nostri impugnationis aggressus sit generalis: iuxta illud Job. vij. diluita sine pugna vita homi- nis super terram: decuit vt remedium institutum contra impugna- tionem diaboli in materia daretur communi: que facile vbique ter- rari inueniri posset, cuiusmodi est aqua, et sal. Secundo ex con- sideratione cause principalis: vnde omnis virtus tam sacra- mentorum qd sacramentalium emanat. Admisceatur ergo sal aque ad significandam purificationem diuini verbi cū humana natura ex cuius verbi virtute et munere efficacia depēdet omni: qbus ecclesia vtitur ad animarū salutem, siquidem sicut aqua rōne labilitatis humanā describit naturam: ita dei filius dei sapien- tia per salis designatur speciem: tū propter virtutem conser- uatiuā a corruptione. Hec enim quas possidet incorruptas seruat. tū rōne virtutis condendi. Nulla em̄ contemplatio dulcis: nulla doctrina suavis: nullaq; deniq; deo grata opera nisi sint diuine sapientie condimento suffulta. Idem apostolus. s. ad Corint. j. predicamus Xpm̄ dei virtutem: et dei sapientia. Et glo. ordinaria super illud. iij. R. e. h. asserit meci vas nouū et mittite in illud sal dicit ita. sal sapientie in vase fictili. in cor- pore humano aquas sanat. i. populos in dulcedine dilectionis et bonorum operum per Xpi incarnationē secundat. Ceterum

tertio ex parte similitudinis et representationis ad ea: quibus diabolus a mētis domicilio depellitur convenienter aqua con- spersa sale huius sacramentalis materia assignatur. Tunc em̄ egrellere peti de anima dicitur et ita diabolum per peccatum in ea regnātem. videlicet lacrimarū effusio: qd per aquā intel- ligit. Secūm est fapor sine effectus celestis sapientie: qui salis nomine designatur. vñ Hugo de sancto victore vbi. s. dicit sic hoc est autem sanctificatio huius sacramenti: qd aqua penitē- tiam significat de preteritis: sal discretionem et cautelam de futuris: que duo si simul misceantur amara conscientie in dul- cedinem vertuntur. atq; illusiones et infestationes demonum amplius ei non dominantur. Circa quartū sciēdū qd pro- prius minister huius sacramentalis aque benedictae est sacer- dos: quod patet ex presenti capitulo. vbi ministeriū huiusmo- di benedictionis aque solis sacerdotibus demā datur. Circa quintum notandum qd vt nos alias in minoribus cōstitut cum in basilienſi concilio finalemus in quodam tractatulo que cōtra Bohemos: qui eam frustra vtpote vanam et inutilem in ecclesia esse dogmatizabāt edidimus: Trecentus effectus aque be- nedictae colligi possunt: partim ex presenti decreto: in quo ma- nifeste ponitur quinque partim ex verbis formalibus quibus ecclia vtitur in eius benedictione. Primus est profugatio sine propulsio spūs immūdi. virtus em̄ diuina qd in exorcismis est ad propellendū efficac impestationem demonis hostis nr̄i et arcēdum. de qua Augustinus li. de symbolo li. primo. et recitatur j. di. iij. sicut nollis. paruū exorcizatur. vt propellat ab eis diaboli potestas inimica in aqua exorcizata manere creditur ad eandem effectum efficaciam habens. vnde in sacramentali dicitur. Exorcizo te creatura aque et c. vt fias aqua exorcizata ad effugandum omnē virtutē inimici et c. Hac rōne fideles aqua benedicta propria aspergunt habitacula pie credentes: qd vbi- cūq; fuerit aspersa per invocationē sancti nois Iesu Christi omnis infestatio immūdi spūs ab eisdem propellatur. vñ Hugo de sancto victore vbi supra dicit. Hac igitur aqua san- ctificata fideles asperguntur: et habitacula fidelium illustran- tur ab illusionē et infestationē malignoꝝ spirituum: in quo effe- ctū aqua benedicta figurari potest i sanguine agni paschalis: qui in postibus habitaculorū ad repellendū exterminatorē dei mādato ponebatur. Exo. xij. vnde Guilieimus Durādus in ra- tionali diuinorū officiorū ita dicit. Sacerdos aqua benedicta altare ecclesie et populū aspergit: vt oīs immūdoꝝ spirituum spurcicia tam de habitaculo qd de cordibus fidelū pellatur. hoc em̄ virtus aque exorcizate inest: et etiā quia nouus christia- norū pp̄s baptismatis sacramēto renat: ita ministerio aque lota renat: et corpora inuit sicut sanguis agni a piscis pp̄lo ad repellendū percussorē in postibus ponebatur. hoc ille. Hanc arbitror fore causam cur diabolus in mentibus hereticorū huius sacramentalis virtutis ita specialiter fidem extinguit: vt videli- cet per infidelitatis errorem hac xp̄iane religionis armatura neglecta qua impugnationis aggressus reprimi et arcetur libe- rius eorū mētēs demon habitaret et possideret. Secundus effectus aque benedictae consequenter dependens ex primo est mētis purificatio a fantastiis perturbatiuis illusionibus. So- let em̄ demon vt dicit Aug. per omnes aditus sensibilis rerū diuersarum speciebus humanas propulsare mentes. et ptur- bare quo asperione aque benedictae profugato mens ab illis fantastiis expurgatur: et purificatur. de quo in prelibato decre- to dicitur. et insidias diaboli auertit: et a fantastiis versutis homines defendit. Et in sacramentali in exorcizatiōe admiscen- di salis dicit. vt efficiaris sal exorcizatiū in salutem credentium: et sis oibus te sumētibus sanitas anime. et corporis: et effugiat atq; discedat ab eo loco quo aspersum fueris oīs fantasia: et nequi- tia, vel versutia diabolice fraudis omniq; spūs immūdi ad iuratus. Tertius effectus dependens ex primis est reno- uatio sine reductio cordis ad se terrenis affectibus sine solici- tudinibus distracti et dispersi. Teste quidem Beda super illo Luce. ij. Amic⁹ meus venit de via. toties amimus nos ter a no- bis recedit: quoties ad appetendum temporalia foris vagat- tur. deuotio enim christiana hoc habet: quod aque benedictae asperione demonis potestate repressa et profugata que ter- renis affectibus antium in varia distractit: et dispersit spiri- tus sancti cuius est mentem a terrenis reuocare assistente gra- tia mens ad interiora reuocata recollectio fiat: atq; deuotior vnde in sacramentali in benedictione salis et aque inter alia di- citur. deus inuicte virtutis antoꝝ suppliciter deprecamur et petimus: vt hanc creaturam salis et aque dignanter asperiat: benignus illustret: pietatis tū more sanctificet: vt vbi cūq; fuerit aspersa: p̄ invocationē sancti tui nois infestatio immūdi spūs abiciatur: terroꝝq; venenosū serpentis procul pellat: et presentia

Quartus effectus.

Hugo de sancto victore

Primus ef- fectus.

August.

Hugo de sancto victore

Guillelmus Durādus.

Secūs effe.

August.

Tert⁹ effe.

Beda.

Decimus effectus.

Quartus effectus.

Lyprianus

Quintus effectus.

Isaac.

Hugo de sancto victore

Sextus ef- fectus.

S. Thon.

Guillelm⁹.

Septimus effectus.

Alincētus.

Octauus effectus.

Non⁹ effec.

Decimus effectus.

et presentia Sancti spiritus nobis misericordiā tuā poscentis bus vbiq; adesse dignetur. Quartus effectus est venialium peccatorum remissio, qui effectus ex prelibato decreto colligi- tur: vbi sic dicitur. Aquam sale conspersam populis benedici- mus: vt ea cuncti aspergi sanctificetur, et purificentur. Nam si cinis vitule populū sanctificabat: atq; mundabat multona- gis aqua sale conspersa diuinisq; precibus sacra populū san- ctificat, atq; mūdāt. Itē ad idē est Lyprianus, dicens. Domi- nes ideo aqua benedicta asperguntur, quia valet ad sanctifica- tionē. In quibus omnibus authoritatibus mundatio ista ten- enda est a venialibus: qm̄ qd inuuit gl. prelibati decreti. Ita- tione vero huius virtutis sine utilitatis cum aspergimur aqua benedicta a festo Petecostes vsq; ad Paschale festum canta- mus: Asperges me Domine hyssopo et c. quod sumptū est de psalmo. l. Item in eiusdem beneficii memoria Paschali tem- pore ad huius aque asperionem decantat ecclesia: Ad id aquā egredientem a latere dextro: et funitur de Esceb. lviij. vbi di- cit. Ecce aqua reddidātes a latere dextro. Que authoritas est aquam baptismalem videatur respicere, rationabiliter tamē ecclesia eam ad aquam benedictam refert: que quo ad munda- tionem venialium, lauari salutaris ad instar, virtutem obti- nere videt. In cuius quidem considerationē huius aque figura fuit aqua illa que in veteri testamento cinere vitule ruffe pos- pulus expiationis et purificationis gratia iuebatur asper- gi: vt dicitur Numeri. xij. Quintus effectus est preparatio sine dispositio ad orationis puritatem. Cū enim vt ex supe- rioribus patet aqua benedicta talē diuine virtutis sumat ef- fectū, vt pellat et profugat demones, eorum potestatem repri- mēdo: qui (teste Isaac abbate in collationibus patrum) orantibus nobis magine insidiatur: patet clarissime plurimum con- ferre utilitatis huius aque benedictae asperionem orantibus. Ceterum hoc idē colligitur et alijs eiusdem aque assignatis effectibus, scilicet secūdo, tertio, et quarto. Quā vero accommoda sit ora- tionis purificatio mentis a fantastiis illusionibus, et cordis ab exterioribus ad interiora reuocatio, et ipsorum peccatorū ve- nialium remissio: facile qd qd nouit. Quā ob rē cōter L. b. i. f. i. a. ne religiois habet deuotio ante orationem in ingressu ecclesie asperforium aque benedictae habere: vt diuina sibi collata vir- tute: propulsatis fantasmarum vmbraatibus figmentis a nisi- mus ab omni discursu: et lubrica vagatione quietus habitio fiat ad volatus celestes. In cuius figura immūdius in veteri testamento templum non ingrediebatur: nisi aqua expiatiōis asperfus Numeri. xij. Unde Hugo de sancto victore vbi su- pra. Nos itaq; per singulos dies dominicos simul aquā et salē simul miscedo benediciamus: vt in hac asperione fideles: has bacula fidelū p̄tra sp̄iales nequitias muniamus. Sextus effectus est utilitas ad peragendum deuotius in ecclesia mys- teria diuina, et ad suscipiendum ipsa sacramēta. Huiusmodi utilitas ex predictis etiam colligitur: de qua dicit sanctus Tho- mas in. iij. di. ij. Aqua benedicta valet contra omne quod sa- cramentorū effectum impedire potest. hoc ille. Hac ratione ar- bitror asperionem aque benedictae nedū respectu hominum, sed etiam altarum in ecclesia esse practicā. Nam altaria (vt dicit Guillelmus in rationali diuinorū) aqua aspergunt, pro- pter reuerentiam sacramenti: quod ibi consecrandum est: vt inde omnium malignorum spirituum arceatur p̄sentia. hoc ille. Septimus est sterilitatis ablatio: sine remotio in humanis rebz: ita promotio fecunditatis: sine prolis habende, sicut recolende memorie magister Alincētus in suis sermonibus exemplificauit, sine altarū rerum. De quo effectū in prenomi- nato Alexandri primo decreto ita dicitur. Et si sal asperso p̄ Heliseū sterilitas aque sanata est, q̄to magis diuinis precibus sacratu sterilitatem auertit rex humanarū. hoc ille. Octauus effectus est virtus vbertatis ad rerum temporalū veluti fru- gum et similitum multiplicationem. Iste effectus dependet ex precedentibus, sicut effectus ex causa: quoniam fecunditate vber- tas sequitur. De quo effectū in prelibato decreto dicitur: coin- quinos sanctificat: et purgat: cetera bona multiplicat. hoc ibi. Nonus effectus est munimē salutare cōtra egritudines. Valere enim creditur ad salutem corporis et anime fidelium. Unde in sacramentali tali precum forma diuine pietatis male- stitem in huius aque benedictione sancta ecclesia orat, dicens. Immenſam clementiam tuam omnipotens eterne Deus huius- militer imploramus, vt hanc creaturam salis, quā in vsum hu- mani generis tribuisti: hōdicere: et sanctificare tua pietate dis- queras: vt sit omnibus summentibus salus mentis et corporis: vt quidquid ex eo tactū vel respersum fuerit careat omni immundicia: omniq; impugnatione spiritualis nequitie. hoc ibi. Decimus effectus est profugatio pestilentis sine corum

pentis aure incoluntati inuidētis humane. Quo cui⁹ effect⁹ impetratione ecclesiam sanctam in sacramentali huius aque be- nedictione omnipotentē Deum ita legitimus exorare. Deus q ad salutē humani generis magna queq; sacramenta in aqua rum substantia condidisti, adesto propitius imocationibus no- stris: et elemento huic multimode purificato, pie virtutis tue benedictionem infunde, vt creatura mysterij tui tibi feruens, ad abiciendos demones: morbosq; pellendos diuine gratie fumat effectum: vt quidquid in omnibus: vel in locis fidelium bac vnda aspersum erit, careat omni immundicia, liberet a nos- gamon illic resideat spiritus pestilens: nō aura corripens: dis- cedant omnes insidie latentis inimici, et si quid est quod aut incoluntati habitantium inuidet: aut quieti as. asper. hu. aque effu. vt salu. per tu. no. inuo. egre. ab omnib⁹ sit impu. defen. hoc ibi. Non autem credendum has vniuersalis ecclesie spon- se Christi charissimi Iesu Christi preces Christi nomine p̄es- cratas vanas esse, aut apud eiusdē ecclesie sponsum Xpm̄ Iesu sum egauditiōis gra carere: q ad petēdū ipsam inuitat dicens. Petite et accipietis. Jo. xvi. et Jo. xliij. certificat eā esse euan- geliā, vt quodcūq; petieritis in noīe meo, hoc faciā. Petere ea est considerandū diligenter, qd predictis non obstat, si aliq in asperione aque benedictae huiusmodi effectus vniuersali- ter non consequatur: hoc enim non est ex defectu aque bene- dicte: qd quātum est de se, instituta est ad huiusmodi effectus operandum, sed prouenit aliunde: vtpote ex parte suscipien- tis: vel aliqua causa diuine sapientie cognita. Ad rationes. Ad primam respondetur negando assumptum. dicitur enim: qd ad rationem sacramētī non solum requiritur qd efficiat: qd figurat: sed vt dicit sanctus Thomas in quarto. distinctio. vi. qd habeat effectum in conferendo gratiam: qua perfecte mor- bo subuenitur: contra quem sacramētum ordinatur. Unde in diffinitioe sacramētī dicitur, inuisibilis gratie visibilis forma ita q imagine gerat, et causa efficiat. Sed sacramēta habet effectum in remouendo contrarias dispositiones: vel impedien- tia gratie: ad hoc est ordinata aqua benedicta: vt dictum est. Et sanctus Thomas ponit in quarto. distinctio. ij. ar. ij. et vt ipse dicit non est sacramentum, sed sacramentale quasi disposi- tio quedam ad sacramenta. Ad secundam respondetur qd (vt superius dictum est) diabolus impugnat nos et ab interiori et ab exteriori: aqua benedicta ordinatur cōtra impugnationem diaboli: que est ab exteriori: sed exorcismus contra impu- gnationem que est ab interiori. vnde et illi contra quos datur dicitur energumini interius laborantes: et ita non superfluit aqua benedicta, cū ordinatur ad aliud genus impugnationis. Ad tertiam respondetur: qd predictis non obstat: qd aliq in asperione aque benedictae huiusmodi effectus vniuersaliter nō consequatur: hoc enim non est ex parte aque benedictae: quia quātū est de se: instituta est ad huiusmodi effectus operandū: sed prouenit aliunde: vt putamus. Aut ex parte suscipientis, vel ex alia causa nobis occulta. Deo tamē cognita: sicut dictū est. Indicia enim dei abyssus multa. ps. xxxv. Ad secundum sic proceditur. Et videtur qd aqua addita aque benedictae ne noua benedictione non fiat benedicta sic: qd videtur eadem ratione qd vnum additum vno consecrato in caliceterit cōse- cratum totum, sed hoc non potest esse cum vnum consecratū sit Christi sanguis, nihil autē in Christi sanguine potest cōner- ti nisi virtute diuinorum verborum sacramentalium, ergo nec erit verum: qd aqua addita aque benedictae sine noua benedi- ctione efficiatur benedicta. In oppositum arguitur ex illo capitulo qd si in dubijs. egre de conse. vbi Innocentius dicit. Nec negamus quin oleum nō consecratum consecrato possit oleo commiseri: ita sacrum vt dicit gl. tanq; dignus trahit ad se non sacrum. vt. g. ij. q. ij. non estimemus. Respondeo dicendum: qd vt cōmunis habet doctrina doctorum Theolo- gie aqua non benedicta cum apponitur aque benedictae, totū efficitur benedictū sine noua benedictione. Ita habet san- ctus Thomas in quarto. distinctio. xij. Idem Alexander de ba- lis in quarto. quia in illa appositione aque cū cōpleta fiat mis- ctio est vno miscibilium. ad quam sequitur quedam indistinctio sanctificationis, propter quod tota illa aqua ratione vniōnis est sanctificata. Dominus autem Hugo Cardin. super quar- tum sententiarum dicit: qd benedictio aque sic fuit instituta, vt si aqua in debita quātitate aque addat, tota fit benedicta. vbi videtur velle nostro iudicio, qd aqua superaddenda sit minor quātitate aque benedictae cui debet superaddi. Ad rationē in contrarium respondet sanctus Thomas in quarto. vbi su- pra: qd non est simile de mitione aque ad aquam, vt in san- guine: quia in aqua benedicta non fit aliqua mutatio substanti- m m ij

Ad primū arg.

S. Thon.

Ad scōm.

Ad tertiu.

Primū ar.

Opponit i cōtrarium.

Rndet.

S. Thon.

Alexander de balis.

Hugo car.

Ad argu.

S. Thon.

sunt nobiliores. ergo oportet quod intelligere Deo conveniat et omnia que sunt de ratione eius. Est autem de ratione ipsius intelligere quod intellectus cum intelligit format conceptum in se ipso de re que intelligitur. que conceptio dicitur verbum interius quod significatur per vocem exterioriorem. cum ergo in Deo fit intelligere et intelligendo seipsum intelligat omnia alia. oportet quod ponatur in ipso est conceptio verbi. cum autem intelligere deum non possit esse imperfectum verbum divinum, necesse erit perfectum perfecte omnia representans. Preterea ea cum intelligere divinam esse etiam verbum divinum procedens a Deo in quantum est intelligens procedit ab eo ut eiusdem nature subsistentis. et ita verbum divinum habet eandem essentiam et naturam, quam intellectus concipiens. quod quod accipit naturam in viventibus dicitur genitum, et filius verbum divinum dicitur genitum et filius. Cum autem res subsistentes in natura intellectuali sint persone sequitur quod in divinis sit pluralitas personarum. secunda ratio. sicut dicit Dionysius bonum est communicativum sui. sed Deus est summe bonus. ergo summe se communicabit, sed in creaturis non summe se comunicat, quod non recipit totam bonitatem suam. ergo oportet quod sit ibi communicatio perfecta: ut scilicet totam bonitatem suam alteri communicet. hoc autem non potest esse in divinis si essentia: ergo oportet esse plures distinctos in unitate divine essentie et ita plures personae. Secunda conclusio. In divinis non sunt nec esse nisi plures quam tres personae. nec pauciores. Hanc conclusionem probat dominus Bonaventura in. i. dist. ii. ex quatuor suppositionibus. supponit enim primo quod in divina trinitate sit summa beatitudo. secundo quod sit summa perfectio. tertio quod sit summa simplicitas. quarto quod sit primitas. Et prima suppositio arguit sic. In divinis personis est summa beatitudo. ergo summa concordia. ergo est summa germanitas. summa charitas scilicet essent plures quam tres non esset ibi summa germanitas. si pauciores non esset ibi summa charitas. ergo sunt tres personae tantum. probatio minoris. si est ibi quarta persona, aut procedit ab una: aut a duabus, aut a tribus. Si ab una vel duabus tantum non perfecte et equaliter convenit cum omnibus. Si autem a tribus tunc divina persona intermedie magis conveniunt ad invicem: quod cum extremis, quod producantur: producantur. et ita non est ibi perfectus negus. Item si essent pauciores quam tres non esset ibi perfecta charitas. quod perfectus amor: et est liberalis et est comis. quod liberalis ideo tendit in alterum, quod comis ideo vult diligere ab altero et diligere alterum. sicut se et a se. ergo est ibi dilectio et condilectio. hoc autem non potest esse minus quam in tribus. ergo et cetera. Et secunda suppositio arguit sic. In divinis personis est summa perfectio. ergo persona producat perfecte producat et quantum ad modum producat et quantum ad eam quod producat. sed non reperitur nisi duplex modus producat nobilis. omne enim agens aut agit per modum nature. aut per modum voluntatis sicut vult per se. ergo his duobus modis tantum his producat. sed persona producat quolibet istorum modorum est perfectissima. cum ergo omne quod est ultra perfectionem superfluit: quod est contra deficit. necesse est tantum esse duas personas emanantes, et non plures. nec pauciores. et unam a qua emanant. ergo sunt tres personae. Et tertia suppositio arguit sic. In divinis personis est summa simplicitas. ergo pater totum dat cuilibet a se procedenti. ergo procedentes siue emanantes non distinguuntur per nes ea. que accipiunt sed penes modum accipiendi. vel emanandi. ergo non possunt esse nisi due persone emanantes et una producat. ergo et cetera. Et quarta suppositio scilicet ratione primitatis arguit sic. cum ratione primitatis sit in Deo summa fecunditas. sequitur quod nulla persona possit producere eo genere producat quod producat. quod respectu illi non est prior ergo cum due persone emanent per istos duos modos emanandi impossibile est quod istis duobus modis producantur non sint alii modi. ergo non possunt producere aliam personam. ergo sunt tantum tres. concordat dominus Albertus magnus in prima parte summe sue ita dicens. Nec sunt nec esse possunt in divinis nisi tres persone. in illis enim sufficientia perfectionis est bonitatis virtutis. et charitatis. delectationis. iocunditatis. et amicitie. concordat etiam beatus Thomas. qui inter alias rationes quas inducit arguit sic quarto libro contra gentiles cap. lxxvi. dicit. persone cum essentia coincident non possunt distingui nisi per relationes originis. has autem originis relationes oportet accipere non per processionem in exteriora tendentem. sic enim procedens non esset coessentialis suo principio. sed oportet quod processio interius consistat. quod autem aliquid procedat manens intra suum principium invenitur solum in operatione intellectus et voluntatis. unde persone divine multiplicari non possunt. nisi per quod exigit processio intellectus et voluntatis in deo. non est autem possibile. quod in deo sit nisi una processio per

intellectus: eo quod suum intelligere est unum et simplex. et perfectum. quod intelligendo se intelligit omnia alia. et sic non potest esse in Deo nisi una processio verbi. Similiter autem oportet quod processio amoris esse unam tantum. quod etiam divinum velle est unum et simplex. amando enim se amat omnia alia. non est ergo possibile. quod in deo sint plures. nisi due persone procedentes: una per modum intellectus. ut verbum scilicet filius. alia per modum amoris scilicet Spiritus sanctus. est et una persona non procedens. scilicet pater. solum ergo tres persone in trinitate esse possunt. Et his habitis dicendum est ad rationes ante oppositum questionis. Ad primam respondet. quod per illa verba Boetius non intendit excludere a divinis personis pluralitatem: cum trinitate in eis ponat. sed a divina essentia. a deo enim propter summam unitatem et triplicitatem omnis pluralitas excludit absolute dicitur. non autem pluralitas relationum. quod relationes predicantur de aliquo ut alterum. ideo compositione in ipso de quo dicuntur non importantur. ut Boetius docet in eodem libro. et per consequens pluralitas personarum in nullo prejudicat unitati essentie. Ad secundam respondet iuxta sanctum Thomas in. i. parte. quod numerus est duplex scilicet numerus simplex vel absolutus. ut duo et tria: et quatuor: et est numerus qui est in rebus numeratis: ut duo boves: et duo equi. Si igitur accipiamus in divinis numerum absolute sine abstracto. nihil prohibet in deo esse plures totum: sic non est nisi in accptione intellectus. Non enim est numerus absolutus a rebus numeratis: nisi in intellectu. Si autem accipimus numerum prout est in rebus numeratis: sic quidem in rebus creatis unum est pars duorum. et duo trium. ut homo duorum et duo trium: sed non est sic in deo quod tantum est pater quod trinitas. Ad tertiam respondet primo iuxta dominum Ulrichum in summa sua. quod in creaturis multiplicatio individuum sit propter esse divinum. i. perpetuum. et conferretur in similitudinem quod in se conservari non potest ut in generabilibus: et corruptibilibus: vel propter hoc quod aliquid melius esse in pluribus quam in uno sicut in octava sphaera celesti multe stelle sunt. tamen in deo nihil talium esse. sed solum propter perfectionem nature comunicabilis: ut illa actu comunicata sit per omnem modum sue comunicabilis. quod deus non habet aliquem finem extra se. Secundo dicit iuxta sanctum Thomas in quonibus de potentia. quod in tota et perfecta trinitate in qualibet tria personarum secundum proprium modum existendi: tamen ad perfectionem individualitatis pertinet: ut sint plures modi essendi in divinis: ut scilicet sit ibi a quo alius. et ipse a nullo: alius qui est ab alio. non enim esset omnia perfectio in divinis: nisi esset ibi processio verbi et amoris. et ita ratio facta non procedit. Ad quartam que est prima contra questionem respondet quod Hilarius accepit substantiam pro hypostasi et non pro essentia. pro quo notandum quod per quod per quod metaphysice substantia dicitur dupliciter. uno modo dicitur substantia quid dicitur rei. quod significat definitio. per quod dicimus quod definitio significat substantiam rei. quod quidem substantia vult greci. quod nos essentia dicere possumus. alio modo substantia dicitur suppositum vel subiectum: quod substantia sit in genere substantie: quod etiam nominat alius nominibus sicut res nature. substantia: et hypostasis. dicitur ergo loquendo de substantia primo modo tres persone dicuntur esse unum substantie. loquendo de substantia secundo modo prout. scilicet cit suppositum vel hypostasi loquitur Hilarius cum dicit: quod pater et filius et Spiritus sanctus sunt per substantiam tria. Ad quintam respondet eodem modo quod substantia non ponit in definitione persone per quod significat essentiam. sed per quod significat suppositum. quod patet ex hoc. quod addit individua. Ad secundam respondet negando consequentiam. quod licet persona et essentia in divinis sint idem re differunt tamen ratione et inde est: quod ad hoc quod aliquid possit affirmari de uno: quod negatur de altero. unde in hoc quod in divinis persona et essentia non sunt aliud secundum rem: non sequitur. quod si pater et filius et Spiritus sanctus distinguuntur personaliter. quod distinguuntur essentialiter.

Ad secundum sic procedit. Et videtur quod non sit equalitas inter personas divinas. Et primo sic. Equalitas enim attendit per unum in quibusdam rebus in quo metaphysice. In divinis autem personis non invenitur quibusdam continua intrinseca: quod est magnitudo. nec quibusdam continua extrinseca. quod dicitur locus et tempus: nec secundum quantitatem discretam inveniuntur in eis equalitas: quod due persone sunt plures quam una. ergo in divinis non invenitur equalitas. Secundo sic. Divine persone ut dictum est in questione precedenti essentia significat per modum forme convenientia autem in forma non facit equalitatem sed similitudinem. ergo in divinis est dicenda similitudo sed non equalitas. Tertio dicitur Jo. v. non potest filius a se facere quicquam: nisi quod viderit patrem facientem. pater autem

Ad primam argumetum.

Boetius. Ad secundam. S. Thomam.

Augustinus.

Ad tertiam. Ulrichus.

S. Thomam. Ad primam argumetum.

Ad quartam.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Ad quintam.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Augustinus.

Opponit et contrarium. Ricardus.

S. Thomam.

Boetius. Ad secundam.

Augustinus.

S. Thomam. Ad primam argumetum.

Secundum ar.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Hilarius. Ad quartam. S. Thomam.

Primum ar.

autem potest a se facere. ergo pater est maior filio per potentiam. et per consequens divine persone non sunt inseparabiles equalitatis in potestate. Et contra sic. Ad potentiam per se pertinet: quod possit generare filium sibi equalem. dicit enim Augustinus libro contra manichaeos. si non potuit sibi generare equalem ubi est omnipotentia Dei patris. sed filius non potest generare filium. ergo non quicquid pertinet ad omnipotentiam patris. potest filius. et ita non est equalis ei.

In oppositum est textus presentis capituli. Item dicit Athanasius tres persone sunt sibi coequales. Respondeo dicendum quod sicut fides catholica coeternas ita et coequales tres asserit personas. unde necessario ponenda est equalitas in divinis personis. Equalitas enim est in omnibus patri filius. et patri et filio spiritus sanctus. quod sic declaratur fuga sancti Thome in. i. parte. quod. filius per se per se metaphysice equalis est quasi per negationem minoris et maioris. Non possumus autem in divinis personis ponere aliquid minus et minus. quod ut ait Boetius libro de trinitate eos differentia scilicet deitatis comitatur vel arguit vel minuit ut arrant qui gradibus numerorum trinitate variates distrahunt atque in pluralitate deducunt. Unus ratio est. quod in equalitatem non potest esse una quantitas numero. Quantitas autem in divinis non est aliud quam eius essentia. unde relinquatur si esset aliqua unequalitas in divinis: quod non esset in eis una substantia. et sic non essent tres persone: unus deus: quod est impossibile. Oportet ergo dicere Patrem et Filium et Spiritum sanctum esse inseparabiles equalitatis: ita ut iuxta Augustinum. lit. 2. de fide ad Petrum. nullus eorum alium aut precedat eternitate. aut excedat magnitudine. aut superet potestate. quia nec filio nec Spiritus sancto convenit quantum ad nature divine unitatem aut anterior. aut maior est pater. nec filius Spiritus sancto. eternum quippe et sine initio est. quod filius de patris natura existit. et eternum ac sine initio est. quod Spiritus sanctus de natura patris filique procedit. ob ergo tres personas unum recte credimus. et dicimus esse Deum. quia una profertur eternitas. una immensitas. una naturaliter trium personarum est divinitas. Ad rationes. Ad primam respondet quod duplex est quantitas. una scilicet que dicitur quantitas molis sive quantitas dimensionum. quod in solis corporalibus rebus est. unde in divinis personis non habet locum: ita secundum istam non attendit ibi equalitas. alia est quantitas virtutis que attenditur secundum perfectionem alicuius nature: vel forme. et talis ponit in divinis personis. secundum illud per Augustinum. quod dicitur. quod in magna virtus eius. et in illa attendit quantitas in divinis. quod cum eis sit una numero forma siue natura: una virtus. una potestas: una maiestas: nulla personarum alia precedit eternitate aut excedit magnitudine. aut superat potestate. Ad secundam respondetur. quod ubi attenditur equalitas per similitudinem virtutem: equalitas includit similitudinem. et aliquid plus. quod excludit excessum. Quocirca enim communicant in una forma: prout dicitur similitudo est si inaequaliter illam formam participant. sicut si aer dicitur similis esse igni in calore: sed non potest dici equalis: si unum altero perfectius formam illam participet. et quod non solum una est natura patris et filii sed etiam eque et perfecte est in veritate. ideo non solum dicitur filium similem esse patri. ut excludatur error eunomii. sed etiam dicimus equaliter et excludatur error arrii. Ad tertiam respondetur negando consequentiam. quia per hoc quod filius non potest a se facere quicquam non subtrahitur aliqua potestas filio. quam pater habeat. cum statim subdatur. quod quicquam pater facit: filius similiter facit. sed ostendit quod filius habet potestatem a patre a quo habet naturam. unde dicit Hilarius non de trinitate. divine nature. hoc videtur esse. ut ita per se agat filius quod non a se agat. Ad quartam respondetur negando consequentiam. quod ut ait sanctus Thomas. sicut eadem essentia quod est in patre est paternitas. in filio est filiatio. ita eadem potentia est qua pater generat. et qua filius generatur. unde verum est. quod quicquid potest pater. potest filius. non tamen sequitur quod possit generare. quod mutatur quid in ad aliquid. Nam generatio significat relationem in divinis. habet ergo eandem omnipotentiam quam pater. sed cum alia ratione. quia pater habet eam ut dans: et hoc significatur cum dicitur. quod potest generare. filius autem habet eam. ut accipiens. et hoc significatur cum dicitur quod potest generari.

Ad tertium Sic proceditur. Et videtur quod trinitas debeat dici nata de virgine. et crucifixa. et sepulta. Et primo sic. Individua sunt opera trinitatis ut dicit Augustinus in enchiridionem: ubi in capitulo primo sentit in fine. Sicut enim trium personarum est una essentia. ita est una operatio. ergo quod convenit uni persone necesse est quod conveniat alteri. et ita toti trinitati. ergo si incarnari.

Ad tertium Sic proceditur. Et videtur quod trinitas debeat dici nata de virgine. et crucifixa. et sepulta. Et primo sic. Individua sunt opera trinitatis ut dicit Augustinus in enchiridionem: ubi in capitulo primo sentit in fine. Sicut enim trium personarum est una essentia. ita est una operatio. ergo quod convenit uni persone necesse est quod conveniat alteri. et ita toti trinitati. ergo si incarnari.

et nasci de virgine est opus Dei necesse est. quod sit commune toti trinitati. quare et cetera. Secundo sic. ut dicit Damascenus in divinis omnia sunt unum. preter generationem. et processionem. sed nasci de virgine et cetera que ponuntur in littera non sunt aliquid huiusmodi. ergo quocumque istorum conveniunt uni persone: conveniunt toti trinitati. Tertio sic. Quilibet creatura visibilis est effectus demonstrans totam trinitatem. non ergo per illas magis demonstrabitur una persona. ut puta pater in voce spiritus sanctus in igne. et filius in carne. et alia. et per tota littera: in istas est dicenda nasci de virgine. Quarto sic. Beata virgo dicitur mater Dei. sed hoc nomen Deus convenit unum personam. et filio: Spiritus sancto. et de ipsa tota trinitate. unde Augustinus dicit in principio capituli presentis. omnes quos legere potui ante me de trinitate scriperunt: qui deus est. ergo sequitur quod tota trinitas potest dici nata de virgine. et per consequens alia que ponuntur in littera.

In oppositum est textus presentis capituli. Respondeo dicendum cum Augustinus non est dicendum: quod tota trinitas sit aut nata de virgine: aut passiva: aut crucifixa: aut sepulta. et cetera. probatur ista conclusio primo quo ad ea que soli filio dicuntur convenire ratione assumpte humanitatis: sicut est nasci. pati: et huiusmodi. arguitur sic. nasci: crucifigi: sepeliri: et huiusmodi solum conveniunt persone in divinis. que carne assumptis. secundum quod talia attribuntur sibi. sed tota trinitas non de carnem assumptis de virgine. sed solum de verbum: secundum illud Jo. i. verbum caro factum est. ergo non est dominus: quod tota trinitas fuerit incarnata de virgine. ergo et cetera. sed solum filius Dei. Secundo hoc idem probatur de aliis verbis per tota trinitas non de carne descendisse in spe colibe. sic. persone divine non solum sunt unum essentia. sed etiam sunt distincte personae proprie tati bus. ergo una persona potest designari et demonstrari per aliquod signum: quo non demonstrabitur alia. hoc sine loquitur de signo vocali. habet enim diversa nomina sine de reali potest aliqua res ordinari ad demonstrationem unius persone. et non alterius. et per ista stat bene: quod una persona dicat in specie visibili apparere: et non tota trinitas. circa quod dicit notandum dominus Bonaventura in tertio distinctione prima. quod cum contingat dupliciter comparari creaturam ad creatorem. videlicet per similitudinem alicuius perfectionis: et secundum habitum relationis. prima comparatio respicit necessario tres personas indistincte. et indivisim pro eo. quod in eis est una perfectio essentialis. comparatio vero secundum habitum relationis potest esse respectu alicuius persone determinate et distincte pro eo quod iste persone relationis distinguuntur. Similiter Deus dupliciter potest considerari ad creaturam videlicet in ratione principij causantis. et ratione substantiantis. vel terminantis: sicut in ratione significati. In prima comparatione necessario dicantur tres persone: pro eo quod in Deo unica est natura: et unica est virtus operativa. et per Deum creaturarum est causa. Secunda vero comparatio potest respicere aliquam personam distincte. per eo quod si una persona conveniat cum altera in natura. et eius virtute distinguitur tamen ab alia in supposito: et personali proprietate. quod igitur quod in littera ponuntur puta nasci de virgine: crucifigi: non solum habitum relationis Dei dicuntur ad creaturas per modum cause. sed et per modum termini terminantis dependentiam: aut assumpte nature. aut alicuius signi ordinati ad representationem siue designationem alicuius. quod non alterius: ex hac parte possunt sic attribui uni persone. quod nullo modo toti trinitati conveniant. sed quod operis fuerit in illis: commune sit trinitati. unde Augustinus libro de trinitate. tres persone sicut inseparabiles sunt substantia: ita inseparabiles sunt operibus. quoniam si opera dei quibusdam personis conveniant. sicut patri voci. quod celo sonuit super Christum baptizatum et ad filium personam humanitatis pertinet susceptio. et Spiritus sancti persone congruit illa columba: in cuius specie Spiritus sanctus descendit super eundem filium secundum hominem baptizatum. Ad rationes. Ad primam respondetur negando consequentiam. quod illa que hic ponuntur in littera licet ex ea parte qua dicuntur comparationem sint composita toti trinitati: ex ea tamen parte in qua dicuntur relationem ad certam personam prout sic convenire uni persone. quod non alij. vel et toti trinitati: per quam considerationem hic negantur dici pro se de tota trinitate ut dictum est. Ad secundam respondetur quod verum est. quod dicit Damascenus. et cum dicitur quod nasci de virgine et cetera. non sunt aliquid illorum. respondetur quod licet non sit aliquid illorum formaliter. tamen aliquid illorum includit. includit enim in intellectu personalis distinctionis: quia ista scilicet nasci. crucifigi: sepeliri. et huiusmodi includunt assumptionem humanitatis. que facta est ad naturam divinam in persona distincta. scilicet filij Dei. et sic de aliis: que fuerunt signa

Secundum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Augustinus.

Opponit et Ricardus.

Bonaventura.

Augustinus.

Ad primam arg.

Ad secundam.

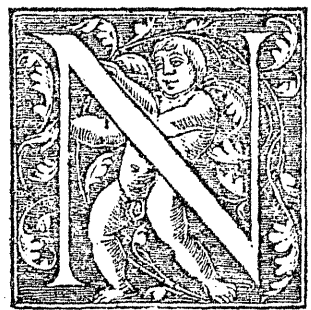
Dionysius.

Secunda conclusio. Bonaventura.

Albertus magnus.

S. Thomam.

demonstrantia certam personam in Trinitate, sicut vocat... Ad tertium. S. Thoma. Ad quartum. Exponit litteram. August. Athanasius. August. August. Leo papa. Distinctio. iiii.

Necessarium. Sic in capite...

distinctio quarta in qua magister Gratianus agit de sacro baptis... actum est de sacro eucharistie tanquam digniori...

- 1 Primum vtrum convenienter diffiniatur baptismus... 2 Secundum vtrum convenienter baptismus detur in aqua... 3 Tertium vtrum fides necessario requiratur ad baptismum.

Ad primum sic proceditur... Ad secundum... Ad tertium... Ad quartum... Distinctio. iiii.

- 2 Baptismi plures diffinitiones. 3 In sacramento baptismi sunt tria. 5 Baptismus potest fieri in aqua maris. 7 Baptismus non potest fieri in aqua rosacea, nec in aquis alchimicis. 9 Redemptio in passione precedit sanctificationem in baptismo.

Damasce. Diviso. Diviso capituli. Diony. Primum ar. Secundum ar. Tertium ar. Quartum ar. Oppositum et Rndet. August. Hugo de scdo victore Damasce. Diony. S. Thoma.

que est ablutio: ideo tam magister sententiarum... Ad secundum Sic proceditur... Et primo sic. Baptismus in Diony... Et tertio sic. Sacramenta ecclesie... Et quarto sic. Baptismus in aqua pura...

Ad quartum... Et primo sic. Baptismus in Diony... Et tertio sic. Sacramenta ecclesie... Et quarto sic. Baptismus in aqua pura...

ptimus, quod etiam magis vult convenire cum effectu baptismi... Quarta ar. Quinta ar. Sexta ar. Oppositum et contrarium. Rndet. S. Thoma. Lbyfosto. Ad primam argu mentum. Hierony. Hilarius. Ad secundum. Ad tertium. Ad quartum. August. Ad quintum. Ad sextum. S. Thoma.

Quarta ar. Quinta ar. Sexta ar. Oppositum et contrarium. Rndet. S. Thoma. Lbyfosto. Ad primam argu mentum. Hierony. Hilarius. Ad secundum. Ad tertium. Ad quartum. August. Ad quintum. Ad sextum. S. Thoma.

peccato actuali, cū dicitur qd legitimo matrimonio conceptus & natus dicitur. oportet ergo vt hoc ad peccatū originale referatur. Quarto hoc manifeste patet ex verbis apostoli ad Rom. v. dicens. sicut per vnum hominem peccatū in hunc mūdū intravit, & per peccatum mors pertransiuit. ita & in oēs homines mors pertransiuit, in quo omnes peccauerunt. Non potest autem dici, qd per vnum hominem in mūdū peccatum intravit per modū imitationis; quia sic peccatum non peruenisset nisi ad eos qui peccando primum hominem imitantur. & cum mors per peccatū intraverit, non perueniret mors nisi ad eos qd peccant in similitudine primi hominis peccatis, sed ad hoc excludendum subdit apostolus. qd regnauit mors ab Adam vsq; ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt in similitudine primi ade. Non ergo intellexit apostolus qd per vnum hominem peccatum intravit in mūdum per modū imitationis, sed per modum originis. preterea si per modum imitationis loqueretur apostolus de introitu peccati in mūdum potius dixisset per diabolum peccatum intrasse in mūdū. qd per vnum hominem, sicut expresse dicit sapientie. v. inuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum. patet ergo ex hac secunda via videlicet auctoritate sacre scripture, qd originale peccatū fit. Tertia via videlicet ex fidei veritate hoc predicante patet peccatū originale esse. fides enī hoc clamat inquit dñs Bonanentia dicens filiū dei passum esse, vt nos a morte eriperet: in quā nos indugerat primus parens. Secūdo sic vt ait sanctus Tho. contra gentiles vbi supra baptisimus et alia facta ecclesie sunt quedam remedia contra peccatum: vt fides xpiana predicat. Et gubetur autem baptisimus in omnem consuetudinem ecclesie pueris recenter natis, frustra igitur in eis egubetur, nisi in eis esset aliqd peccatū. Non est autē in eis peccatum actuale: qd caret vsa liberi arbitrii, sine quo nullus accipit homini: & culpam imputatur. Potest ergo dicere in eis esse peccatum per originem traductum cum in operibus dei: ecclesie nihil sit vniū et frustra. Patet ergo manifeste qd necesse est dicere esse peccatum originale. et hoc de primo pacto. Hoc habito pro clariori responsione ad argumenta facta necesse est aliquid de ordine progressus originalis peccati premittere, licet inferius circa capitulum firmiter pleni erit dicendum. Notandum est qd vt ait sanctus Tho. in. ij. sententiarum di. cxxij. in progressu originalis peccati talis ordo seruatus est. qd persona naturam infectam actum peccati: & nature infectio in personam secundario transtulit. pro quo sciendū qd deus humane nature in sui principio super conditionem suorum principiorum contulerat: vt esset in ratione rectitudo qdam originalis iustitie, qd sine aliqua resistētia viribus inferioribus imprimere posset. Et qd hoc iustitie originalis donū gratis collatum fuerat: ideo in se in se ingratitudinem inobedientie subtrahat. ideo in se in se ingratitudinem inobedientie subtrahat. ideo in se in se ingratitudinem inobedientie subtrahat. ideo in se in se ingratitudinem inobedientie subtrahat.

Bonanent.

S. Thon.

S. Thon.

Anselmus

Albertus.

August.

primi parentis seminatū est: vt in illo esset, et in oēs transiret. et ideo huiusmodi defectus comparatus ad naturam habet rationem culpe in omnibus: in quibus inuenitur natura accepta a persona peccante: et quia per originem carnis defectus ille naturali generatione traducitur simul cum natura: vt dicitur plenius inferius, ideo etiam culpa originalis per originem traduci dicitur, et quia per voluntatem personeratio culpe ad naturam transit, ideo dicitur persona infecta natura: quia vero in alijs est originale peccatum a persona generantis, non est ratio culpe ex ipso cum non propria voluntate illud peccatum incurrant. sed in quantum talem naturam cum ratione culpe receperunt. in de est qd secundum naturam personam dicitur infecte. & inde etiam est, quod est bene notandū qd illa infectio est inordinata voluntate primi parentis procedens in ipso quidem primo parente fuit dupliciter. scilicet per modum peccati actualis, in quantum per propriam voluntate contraxit, & ulterius per modum peccati naturalis, in quantum in eo natura infecta est. in sequentibus autem non nisi peccatū naturale. Quibus habitis dicendum est. Ad rationes. Ad primam respondetur: qd vt dictum est peccatum quod per originem contrahit dicitur voluntarium ratione sui principij: scilicet voluntate primi parentis. Ad secundam respondetur negando consequentiam. Ratio quia peccatū originale non tantum procedit respicit animam rationalem, sed totā humanam naturam. vnde subiectum huius peccati est anima sim qd est pars humane nature: et ideo sicut humana natura per virtutem feminis traducitur: licet anima non traducatur. peccatum originale traducitur: licet anima non traducatur. Ad tertiam respondetur, qd id quod per originem contrahitur non est increpabile, si consideretur ille: qui nascitur sine se, quia sic non habet rationem voluntarij. Sed si consideretur prout refertur ad aliquod principium: sic potest esse et increpabile sicut aliquis qui nascitur: patitur ignominiam generis ex culpa alicuius progenitorum causatam: et ita in proposito peccatum originale est voluntarium: & ita increpabile, & pena dignum. Non voluntate proles contrahentes: sed primi parentis: qui voluntarie fecit se et omnes descendentes ab eo per feminis propagationem indignos tali dono, quale erat iustitia originalis. Ad quartam respondetur negando consequentiam qd licet defectus per originem contractus habeat rationem existentis ab alio: si referatur ad personam: & per consequens ex tali respectu non habeat rationem culpe, sed penam. nihilominus si referatur ad naturam: sic est quasi a principio intrinsece: & sic sicut habet rationem voluntarij, vt dictum est ita rationem culpe. Ad quintam respondetur in qua dicitur quod cum dicitur qd ignobilis et minus forte non agit in magis nobile intelligit de actioe physica: actio autē qua peccatum contrahitur a parulo non est physica: sed potius est ex reatu penaricationis ade: qd possit imprimere maculam in animam: et ex virtute sententie iuste damnatis. Concordat sanctus Tho. in. ij. dicens. qd anima non nascitur per infectionem corporis, quasi corpore agente in animam: sed per quandam colligationem vniū ad alterum, quia forma recipit in materia secundum conditionem ipsius materie cum oē qd est in alio sit in eo per modū recipientis: & hoc ipso qd corpus illa virtute pūat: qd pfecte subijcibile erat aie: sequit etiam qd anima illa virtute careat: qua pfecte corpus subditū regat. Ad sextam videtur: qd caro nostra in sui natura bona est, et sic non est causa originalis peccati: sed secundū qd est primata originali iustitia propter peccatum primi parentis sic causat originale peccatum: sic enī mala est: & malos fructus producit in terra illa. Gen. iii. maledicta terra in ope tuo. i. terrena natura: germinabit tribulos: & cetera. & spinas: penarū. vt exponit Aug. Ad septimam videtur in qua dicitur Tho. i. q. de malo. qd corruptio qd est in carne est quidā actus naturalis: sed intentione & virtute moralis. ex pto enī primi parentis desinita est: caro eius illa virtute, vt ex ea possit decidi semper qd originali iustitia propagat: & sic in semine defectus huius virtutis est defectus moralis corruptionis, & quedā intentio eius, sicut dicitur intentionem coloris esse in aere, & intentione anime est: in semine, & ex hoc etiam est sibi virtus ad similem infectionem causandā: sicut est ibi virtus ad productionem humane nature in prole propagata. Quod vero arguebatur, qd subiectum moralis corruptionis sit anima & non caro. Rūdetur qd non ponitur corruptio illa moralis in carne sicut in subiecto, sed sicut in causa instrumentali in quantum per virtutem actiū feminis traducitur peccatum originale in prole simul cum natura humana.

Ad primū arg.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartū.

Ad quintū Albertus.

S. Thon.

Ad sextū.

Ad septimū.

S. Thon.

Ad secundum In quo videndum est qd sit originale peccatū sic procedit. Et

Primi ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Quartū ar.

Quintū ar.

Septū ar.

Oppositū cōtrarium.

Rūdet. Albertus magnus. Alexander

Dugo de scō victore

S. Thon.

Ad septū.

S. Thon.

Et videtur qd originale peccatū nō sit concupiscentia: nec etiā carentia originalis iustitie. Quod autē non sit concupiscentia arguitur sic. Primo nihil est causa sui ipsius. sed originale peccatum est causa concupiscentie: vt patet ex verbis apostoli ad Rom. vij. peccatū occasione accepta per mandatū operatū est in me omne concupiscentia. ergo originale peccatū non est concupiscentia. Secundo sic. peccatum est ex eo, qd aliquis auertitur ab eo, quod est scdm naturam: in id quod est contra naturā: propter quod omne peccatū vt dicit Damasc. in secundo lib. sententiarū suarum est cōtra naturam. sed concupiscentia est naturalis. hāc enim natura omnia animalia docuit. ergo concupiscentia non est peccatū originale. Tertio sic. per peccatum originale sunt nobis passiones peccatorū: sicut patet per apostolum ad Rom. vij. sed multe sunt alie passiones: preter concupiscentiam: que repugnant rationi: sicut ira. ergo peccatum originale non magis dicendū est concupiscentia: quā ira. vel alia passio. Preterea arguitur. quarto loco de alia parte questionis probando qd peccatū originale non sit carentia sine iustitia debite iustitie vt dicit Anselmus. carentia debite iustitie nō videtur in parulo: quia sibi nō debetur iustitia. ergo non caret debita iustitia: etiam si iustitia careat. & tamen in eo est peccatū originale. ergo peccatū originale nō bene dicitur carentia debite iustitie. Secundo sic. culpa dicitur per priuationem gratie gratū facientis sed originalis iustitia nō includit gratiam gratū facientem: vt videtur per magistru scido sententiarū. ergo carentia iustitie nō constituit rationem peccati, & per consequens peccatum originale nō bene diffiniri videtur cū dicitur qd sit carentia iustitie. Secundo sic. originalis iustitia nō resistitur per baptisimū: quia adhuc vires inferiores rationi rebellat: si ergo peccatū originale esset carentia originalis iustitie sequeretur, qd peccatum originale non solueretur per baptisimū: qd est hereticum. In oppositū prime partis est textus presens capli in quo Augustin. peccatum originale concupiscentiam & fomitem vocat. In oppositū secunde partis est Anselmus: qui ita argumētatur in lib. de conceptu virginali. Omne peccatū est in iustitia, & per consequens excludit aliquam iustitiam. sed peccatum originale nō excludit aliam iustitiam: quam originale. ergo originale peccatū est carentia originalis iustitie. Respondet deo dicens qd vtrāq; diffinitio de peccato originali est bene posita. Pro quo notandū qd vt dicit Albertus magnus in secunda parte summe sue. & Alexā. in scō diuerse diffinitiones inueniuntur a sanctis date de peccato originali. Quarum vna est Anselmi: scilicet hoc originale peccatum est carentia & nuditas debite iustitie: sine impotentia. i. indignitas ad habendā iustitiam per inobedientiam ade cōtracta. Scōda est hec: que videtur esse Augustini de sancto victore. peccatum originale est virtutum qd corruptionis feminis in homine nati. Tertia est Augustini. scilicet peccatū originale est concupiscentia: ex vitiosa cōditione originis nostre orta. Prima diffinitio vt dicit Albertus datur per id quod formale est in peccato originali: cū dicitur qd est nuditas sine carentia debite iustitie: scilicet originalis. & in comparatione ad causam meritoria cū dicitur per inobedientiam ade cōtracta. Secūda diffinitio etiam datur ad causam materiale proximā, & efficitur proximū. hoc enim semen lege concupiscentie seminatū & conceptū est. Tertia vero datur scdm id, quod materiale est in ipso peccato originali in comparatione ad causam proximā. Pro intelligētia harum diffinitionum est considerandū primo quid sit iustitia originalis: cuius priuatio dicitur ipsum peccatū originale. Est autem originalis iustitia quedam humane nature rectitudo: per quam corpus anime erat subditū, & vires inferiores rationi: quādū anima erat subdita creatori suo. Hec autē rectitudo nō erat ex principijs nature: cū corpus humanum sit natura: liter corruptibile sed a deo data in prima hominis cōditione: sim qd dicitur eccl. vij. hoc scio, qd fecit deus hominē rectum. Erat autē hec rectitudo vt dicit sanctus Tho. in prima parte. & scilicet de lyra in expositione litere scdm hoc: qd ratio subdebat deo. Rationi vero inferiores vires & anime corpus ipsum. Prima autem subiecto causa erat scido & tertie quādū enim ratio erat deo subiecta: inferioza ei subdebat: vt dicit Augustinus quia vero iustitia est quedam rectitudo: vt ait Anselmus libro de veritate: propter hoc talis rectitudo nature humane congruenter vocatur: iustitia originalis vero dicitur: quia data est humane nature in sua prima origine. tri quia per originem fuisse in posteris transfusa: si ad adā fuisse seruata. Accipit autē adam iustitiam originale pro se, & pro tota sua posteritate. ita qd sicut alia que sequunt totā speciem humanam: sic illam transfudit in posteros. Preterea quia Anselmus in diffinitione originalis peccati dicit. qd est carentia iustitie debite: videndum est cur iustitia origi-

nalis dicatur debita inesse. dicitur autem debita inesse non qd ex principijs nature processerit. nec qd aliquo speciali mandato homini impositum fuerit illam habere: sed debita inesse dicitur. Cum vt dicit Albertus magnus in scōa parte: quia datur omnibus descendētib; ab adam: si adam fecisset tūc enim dicit albertus transfudit rectitudinem naturalis iustitie in paruulos: sicut modo transfudit originale. Tunc secundo dicitur debita inesse. vt dicit dñs Hieronymus in summa sua quia quilibet tenetur conseruare & impendere. i. bene egerere munera. i. munera dñi sui: ita adam cum tota sua posteritate tenebatur donū illud eis collatū habere. Tertio dicitur debita vt dicit dominus Bonanentia: quia illam debuit adam omnibus posteris cōseruare. Quarto nos diceremus qd debita dicitur inesse eo modo quo dicimus, qd bonū illud fuit debitum sine natum inesse: cuius priuatio malum est. vnde carentia visus in lapide licet sit defectus: nō tamen dicitur malum, quia visus non fuit debitus sine natus inesse lapidi. malū autem dicit defectum eius, quod debitum sine natum erat inesse: ita videtur hic dicendum, qd rectitudo illa originalis iustitie lege diuine prouidentie ac dono pietatis sue cōferentis illam homini erat debita: sine nata haberi, & conseruari ab adam, & sua posteritate, & ideo ad expiandum qd carentia originalis iustitie in nobis non habeat tantū rationem defectus: sed etiam rationem mali dicitur qd est carentia iustitie. debite inesse. Ceterum notandū, qd sicut in peccato actuali duo sunt vniū sicut formale, quod est deordinatio a fine: que dicitur auersio ab incommutabili bono, & aliud sicut materiale. ipsa substantia actus deordinati: que dicitur conuersio ad cōmutabile bonum. Sic in peccato originali ipsa deordinatio voluntatis a fine: sine delectatione rectitudinis ipsius voluntatis ad finem: in qua cōdita fuit: est sicut formale & hoc dicitur priuatio originalis iustitie: ipsa vero deordinatio inferiorum virtutum que consecuta est ex auersione voluntatis a deo est: sicut materiale: inordinatio vero aliarū virtutum in hoc attenditur, qd inordinate conuertuntur ad bonū conmutabile concupiscendo illud: que quidem inordinatio cōmuni nomine dicitur concupiscentia, & ita peccatum originale materialiter est ipsa concupiscentia: qua habiles sumus ad male vires inordinate concupiscendum formaliter vero est ipsa priuatio originalis iustitie. Et ita vt concludit sanctus Tho. in quæstionibus de malo. Peccatum originale nihil aliud est: qd concupiscentia habitualis cū carentia originalis iustitie. Et cōcordat Albertus magnus: Alexander de balis: Bonanentia, & dñs Hieronymus, & etiā Scotus. qd peccatum originale nō pura priuatio: sed vt ait sanctus Tho. in prima scōa. sicut egritudo corporalis aliquid habet de priuatione in quantum tollitur equalitas sanitatis, & aliquid habet positionis: scilicet ipsos humores inordinate dispositos: ita peccatum originale habet priuationem originalis iustitie, & cum hoc inordinatā dispositionem partium anime. Ex quibus patet intellectus, & veritas diffinitionum superius positarū. Prima data est per id: quod est formale in originali peccato qd est carentia sine nuditas debite iustitie. Alie due per id quod materiale est in eo. His notatis dicendū est. Ad rationes. Ad primā dicendū qd concupiscentia dicitur dupliciter: vno modo ipse actus concupiscentie: dialio modo ipsa habitus concupiscentie: qua actus ipse seu causa. originale autē nō dicitur ipsa concupiscentia que est actus: sed concupiscentia: sine ipsa priuatio: vel habitus concupiscentie: talis autem concupiscentia est causa concupiscentie: que dicitur actus, & de ista loquitur apostolus de auctoritate te inducta. Ad scdm respondetur, qd aliquid potest dici homini naturale dupliciter. vno modo in quantum est animal: & sic naturale est ei qd concupiscentibus feratur in delectabile sensus scdm ordinem rationis. Concupiscentia ergo per quā prona est vis concupiscentibus: vt feratur in delectabile sensus preter ordinem rationis est contra naturam hominis in quantum est homo, & ita pertinet ad peccatū originale. Ad tertiam respondetur, qd etiam corruptio irascibilis materialiter se habet in peccato originali: sicut & corruptio concupiscentibus. denominatur tamē magis a concupiscentibus: vt dicit sanctus Tho. in quæstionibus de malo: & in prima parte propter duo. Primo omnes passiones irascibilis ab amore oriuntur: que est in concupiscentibus & ad gaudium vel tristitiam terminantur que sunt etiā in concupiscentibus vnde cōmuni ter etiā tam motus concupiscentibus qd irascibilis concupiscentia dicitur potest. secūdo quia peccatum originale traducitur per actum generationis in quo magis est delectatio circa quam apparet inordinatio concupiscentibus. vnde concupiscentibus dicitur non modo corrupta: sed etiā infecta in quantum

Albertus magnus.

Bonanent.

S. Thon. Albertus magnus. Alexander de balis. Bonanent.

Ad primū arg.

Ad scdm.

Ad tertiu.

S. Thon.

Ad quartū Albertus.

per huiusmodi ad actū traducitur originale peccatū. Ad quartam respondetur iuxta Albertum magnum in scda parte summe sue, qd carētia debite iustitie est in parvulo. debet tur enim iustitia si adam stetit tunc enim transfūdēt rectitudinem iustitie in parvulos: sicut modo transfūdēt originalē. unde licet non debeatur ei debito personali: tamen debito originali debeatur ei, sic iustitia debite iustitie est in ipso per eandem rationē. Ad quintam respondetur iuxta sanctum Thomam in questionibus de malo dupliciter. primo negando minorem. dicit enim qd iustitia originalis includit in se gratiam gratum facientem nec est verum: qd primus homo sic creatus in naturalibus puris. Secundo respondetur qd dato qd ita esset nihilominus negatur qd carētia originalis iustitie nō habeat rationē culpe: quia ex hoc ipso qd aliquis peccat contra dictam rationem naturalis: incurrit culpā. rectitudo enim gratie non est sine rectitudine nature. Ad sextā respondetur qd sicut dictum est de peccato originali: ita dicitur de iustitia originali: qd in ea est aliquid quasi formale: scilicet ipsa rectitudo voluntatis, scdm hoc opponitur sibi culpa deformitatis: erat etiam in ea aliquid materiale: scilicet ordo rectitudinis impressus virtutibus inferioribus, et quātū ad hoc opponitur ei concupiscentia vel fomes. Dicitur ergo, qd in baptisimo restituitur iustitia originalis quātū ad id, quod erat materiale in eo: scilicet quātū ad hoc, qd rationi subiacēbatur virtutes inferiores. ex huiusmodi enim defectu est concupiscentia que manet post baptismum, ita id quod est culpe tollitur per baptismum, secundum vero aliquid penale remanet.

Ad quintū S. Thomā.

Ad sextū.

Ad septimū ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Quartū ar.

Opponit i contrariū.

Scda opo positio.

Ridet. Prima cōclusio.

Scda cōclusio.

Ad tertium sic proceditur. Et videtur qd per baptismum culpa originalis nō tollatur. Primo sic. privatio nō tollit: nisi habitus oppositus restituitur sed originalis iustitia cuius privatio est originale peccatū per baptismū nō restituitur: cum non remaneat de habitus ordo inferiorum virtutum ad rationem, ergo nec originalis peccatum per baptismū tollitur. Secundo sic. in baptisimo est duplex res: una que est res et signum: scilicet character, et quedam que est res tantū: scilicet gratia. Si ergo per baptismū originale peccatum deletur: aut hoc erit virtute characteris: quem imprimunt aut virtute gratie: quā efficit. Si virtute characteris: cum ergo characterem consequatur sic accedentes sequeretur, qd eis originalis culpa dimitteretur, et sic quis in mortali peccato egisset a culpa aliqua purgaretur, quod est inconueniens. Si aut virtute gratie: gratia autē post baptismum per peccatum mortale amittitur: ergo oportet qd originale per quodlibet sequens mortale rediret. sed peccatū originale non nisi per baptismū potest purgari. ergo oportet quod quandoq aliquis de peccato mortali penitentiam agit: contra peccatū originale baptizaretur. Tertio sic. contra id quod dicitur: qd peccatū originale pterit reatu, et manet actu. Arguitur sic. actus ibi aut dicit id, quod facit peccatum esse actus: quod est formale in ipso: aut dicitur actus operatio. Si primo modo carētia debite iustitie erit per quod peccatum dicitur esse actus, et illa tollitur in baptisimo. Si actus dicitur operatio hoc nō videtur: quia originale in parvulo nō habet talem actum: qui sit operatio: cum ex natura corrupta cōstrahatur. ergo videtur qd nihil sit dictum qd peccatū originale transeat reatu et maneat actu. Quarto sic. sicut se habet actus in peccato actuali materialiter: vt deformati subiectas ita etiam concupiscentia in originali. sed nō potest esse: qd deformati subiectas tollatur manente actu peccati: qd tales sunt qui bene fieri nō possunt. ergo manente tali concupiscentia non potest originalis culpa deleri. In oppositū est beatus Augustinus in capto presenti dicens, qd per baptismū caro peccati, originale peccatū quod ex corruptione carnis nascitur sicut cōstrahitur euacuatur per baptismū. i. tollitur. Ratio ne sic arguitur pro eadem parte. non potest esse aliquis simul filius gratie, et filius ire, sed per originale nascitur filij ire. unde ad Ephe. i. heramus natura filij ire per baptismū regeneramur in filios gratie. ergo nō potest esse qd post baptismum originalis culpa remaneat. Respondeo dicendum sub qua tuor conclusionibus. Prima est, qd per baptismum culpa sine macula originalis tollitur. Probatur primo p illud ad Ro. v. qd mortuus est peccato: iustificatus est a delicto, sed baptizatus per baptismū moritur et sepelitur. Probatur et ibidē apostolus dicit: ergo oportet dicere qd per baptismum omne peccatum preterite vite in eo deletur: nisi effectus baptismi ex parte baptizati impediatur. Secundo sic. baptismus est sacramentum veritatis, et sacramentum noue legis. ergo sicut in baptisimo homo lanatur exterius a foridibus corporis: ita vere lanatur interius a foridibus mentis, et ita per baptismū tollitur macula originalis culpe. Secunda conclusio. per baptismū tollitur reatus pene eterne debite originali peccato

patet ex textu. Item ex conclusione precedenti sic. Remota causa remouetur effectus. sed culpa est causa reatus pene. ergo illa ablata auferatur etiam pene reatus. dicit etiam glossa ad Rom. iij. concupiscentia que est originale peccatum transit reatu et manet actu. Tertia conclusio. concupiscentia siue fomes quod materiale est in originali peccato per baptismū non tollitur. patet ex textu presentis capli. dicit enim ibi Augustinus. qd per baptismū Libisti non id agitur vt caro Libisti euacuatur. Probatur et id quod manet actu post baptismum sed concupiscentia manet actu licet transeat reatu: vt dictum est. ergo cōclusio vera. unde et apostolus inquit ad Ro. vij. ego ipse mente seruo legi dei. ecce culpam originalis peccati deleui tam per baptismum. sequitur carne autē legi peccati: in quantum felicitē cōcupiscit aduersus spiritum. ecce qd manet concupiscentia. Quarta conclusio. licet cōcupiscentia per baptismū non tollatur omnino: diminiuitur et attenuatur tamen in eo diuine gratie auxilio. patet ex presenti textu. Pro quibus conclusionem intelligentia plenior est notandum iuxta sanctum Thomam in secūdo. qd de remissione originalis peccati oportet nos loqui proportionaliter ad remissionem culpe actualis. Et actu enim peccati duplex effectus in peccante relinquitur: scilicet privatio gratie et ratio auersionis a fine, et dispositio quedam ad similem actum quē actus peccati inducit et ratione auersionis, et ex hoc qd gratia priuatur est propria voluntate reatum pene incurrit. unde gratia sibi restituta simul et macula illa tollitur: que in defectu gratie cōsistebat et obligatio ad penam qua reatus dicitur. dispositio vero ex actu inducta peccati non ex toto statim tollitur. sed diminiuitur in quantum gratia inclinatur ad contrarium illius dispositionis: sed postmodum per consuetudinem bonorum operum tollitur in contrarium mutatur. Similiter etiam ex actu nature que est carnis propagatio relinquitur quedam dispositio inclinās ad malum in ipsa natura generatiue concupiscentia vel fomes dicitur et ex hoc ipso qd illa nature corruptio in se virtute peccati ex quo causatur continens personā attingit ipsam dei gratia indignam efficiens. unde relinquitur macula ex defectu gratie in anima: et per hoc ad reatu pene obligatur. vt scilicet premio illo careat, quod gratie debebatur per baptismum autem gratia cōferatur cuius virtute illa imperfectio tollitur ab homine: que ex natura in personam deuoluebatur et scdm hoc anima purgatur a macula culpe et per consequens soluit reatus pene. Illa aut dispositio ad malum: que fomes vel concupiscentia dicitur: non ex toto tollitur: quia illa dispositio sequitur conditionem nature: baptismus aut purgat naturam: nisi quantum pertinet ad infectionē persone, et ideo dispositio ex toto non tollitur vsq in statū beatitudinis: in quo natura perfecte curabitur. Sed tamē dispositio illa per baptismū diminiuitur in quantum gratia quā aliquis in baptisimo consequitur in contrarium inclinatur eius: ad quod fomes disponebatur. et ita virtus fomitis in nobis diminiuitur per auxilium gratie. Et hinc est qd Augustinus dicit in capto nō ex quo. i. dicit qd originale transeat reatu, et manet actu. quia et si remaneat cōcupiscentia: non tamen remanet prout est culpa et obligatio ad penam. hinc est etiam qd magister sententiarū dicit in secūdo duplici ratione in baptisimo peccatū originale deleri, et quia vitium concupiscentie attenuatur, et quia reatus soluitur. Ad rationes Ad primam patet responsio ex responsione data ad vltimum argumentū questionis precedentis. dictum enim est iuxta sanctum Thomam qd iustitia originalis restituitur in baptisimo quātū ad hoc, qd superior pars anime coniungatur deo: siue quātū ad rectitudinē voluntatis: per cuius priuationē inerat reatus culpe: sed nō quātū ad hoc, qd rationi subiacētur virtutes inferiores: ex huiusmodi enim defectu est concupiscentia que manet post baptismū. doctores vero qui dicunt materiam le in originali peccato esse carētia iustitie originalis. formas le vero unde habet esse debitum rationem culpe habēdi illam dicunt: sicut Iacobus de lyza super epistolā pauli ad Ro. v. et Egidius in quolibeto. vj. qd per baptismū peccatum originale dicitur tolli, non qd rectitudo que fuit in adam restituitur: quia baptizati rebellionē corporis ad aīam et sensualitatis ad rationē in seipsis experiantur: sed quia per gratiam Christi tollitur debitum habēdi dictam rectitudinē, et sic carētia debite rectitudinis nō remanet, vt est culpa quam formaliter facit debitum habēdi illam rectitudinē: sed remanet vt pena et materia egerende virtutis. Sed si quis bene considerat quid cōferatur in baptisimo modus dicendi sancti Thomae est melior. Ad secundam dicendum iuxta sanctum Thomam in secūdo qd baptismus virtute gratie quam conferret ex qua reatus voluntatis causatur originale delet: non tamen sequitur qd subtracta gratia originalis culpa redeat: licet enim oīum peccatorum mortaliū genera hoc habeant cōmune, qd gratia in omnib

Tertia cōclusio.

Quarta cōclusio.

S. Thomā.

Alexander de balis. S. Thomā.

Ad quartū.

Primū ar. Scdm ar.

Tertiu ar.

Ad primū argu. S. Thomā.

Quartū ar.

Opponit i contrariū. Ridet.

Nicolans de lyza. Egidius.

S. Thomā.

Ad scdm. S. Thomā.

Ad tertiu.

Alexander de balis. S. Thomā.

Ad quartū.

Primū ar. Scdm ar.

Tertiu ar.

Ad primū argu. S. Thomā.

Quartū ar.

Opponit i contrariū. Ridet.

Nicolans de lyza. Egidius.

S. Thomā.

Ad scdm. S. Thomā.

in omnibus tollitur: non tamen est omnium vna macula: sed diuersē secundum qd defectus gratie ad diuersas causas refertur. unde defectus gratie ex actu luxurie pronens est macula illius peccati: et sic de alijs. unde nō redit macula alicuius peccati quantumcunq gratia subtrahatur: nisi per integritatem cause. Causa autem per quam macula originalis relinquitur in anima: erat ipsa propagatio humane nature: quam impossibile est reiterari: circa eundem hominē, et ideo macula originalis redire non potest: sed defectus ille gratie: qui p peccatum mortale incidit erit macula vel luxurie: vel homicidij: et sic de alijs. Ad tertiam respondetur iuxta dōm Albertum in scda parte qd secus est de actu ipsius peccati et alterius. In actuali enim peccato actus precedit reatu, et est causa reatus. In originali vero reatus precedit actum, et est causa actus, qd enim parvulus nascitur cū carētia debite iustitie: ideo ex corruptione carnis cōtracte per naturā inueniuntur fomes ad illicitos actus: qui sicut dicit Augustinus. vocatur cōcupiscentia in parvulis: cōcupiscentia in adultis: et hoc dicitur actus originalis peccati. Actus ergo quo originale peccatū dicitur manere post baptismum est ipsa concupiscentia: siue actus cōcupiscentie siue fomitis. quo ad quē manet: quia talis concupiscentia manet in baptizatis. Concordat magister Alexander de balis in scdo sanctus vero Thomā in scdo. in literali expositione. dicit. xxxij. dicit. qd actus nō capitur hic pro operatione. quia sicut ait originale peccatū in actu nō consistit: sed per modum quo actus contra potētiam diuiditur: vt illud quod iam presens est actu efficitur sicut cecitas in actu esse dicitur: quia aliquis actus cecus est. Ad quartam dicendum. qd non eodem modo (sicut iam dictum est) se habet concupiscentia: vel fomes ad originale maculam: sicut actus peccati ad genūlis ad maculam actuale. Concupiscentia enim: et si quodam modo ad maculam originale se habet materialiter: non tamen est causa eius secundum qd in eodem subiecto inueniuntur: sed actus peccati causat actuale maculam, et ideo nō potest contingere: vt actus maneat, et macula vel reatus transeat: sicut in originali manente concupiscentia transit reatus et macula.

Ad quartum sic proceditur. Et videtur qd per baptismum peccati originalis videlicet fomes vel concupiscentia post baptismum manere non debeat. Et primo sic. iniustus est, vt quis sine culpa puniatur. sed per baptismum originalis culpa tollitur vt dicitur est ergo iniustus esset, qd semper pena maneret. Secundo sic. iustitia gratuita potentior est, qd originalis. sed originali iustitia manente in anima nihil penale in eo erat. Nec rebellio carnis ad spiritum: nec etiam corruptio vel passibilitas. cū ergo per baptismum gratuita iustitia conferatur: videtur qd pena remanere nō debeat post baptismum. Tertio sic. generatio spiritalis potentior est, qd carnalis. quia non sicut delictum: ita et donū: imo multo amplius. vt ad Rom. v. dicitur. sed carnis generatio inducit corruptionē culpe, et pene. ergo generatio spiritalis: que est per baptismum vtrumq tollere debet. Si dicatur qd non ex defectu baptismi est, qd pena non tollatur: sed quia vitale est, et expediens: vel promouēs in salutem. Contra vniūquodq magis est iudicandum scdm illud, quod per se sibi conuenit: qd secundū illud quod per accidens debetur. sed fomes per se ad malū inclinatur: non autem nisi per accidens in bonum promouet in quantum scilicet aliquis resistendo coronatur: vel secundū qd aliquis humilior redditur. ergo magis esset homini expediens fomitem nō habere, qd qd habere. Quarto sic. gratia que in baptisimo conferatur fomitem diminiuit. sed augmentata causa crescit effectus. ergo si maior gratia infundatur: fomes plus minoabitur. ergo tantum poterit augmentari, qd fomes ex toto tolleretur. ergo etc. In oppositum est textus presentis capituli: in quo dicit beatus Augustinus. peccatum originale non ita euacuatur: vt concupiscentia nata non sit. i. non remaneat. Respondeo dicendum, qd vtpartim dictum est in precedenti questione. concupiscentia et fomes non tolluntur totaliter per baptismū. quod patet per illud ad Gal. v. caro concupiscit aduersus spiritū et tamē loquitur ibi de eis: qui per baptismum regenerati erant. ergo per baptismum talis rebellio non tollitur. hoc etiam habetur per illud ad Ro. vij. non ego operor illud: sed quod habitat in me peccatum. i. fomes peccati: vt glossa dicit. Pro cuius rei plenior intelligentia. Sciendum est iuxta sanctum Thomam loco supra nominato. qd originale peccatum est primo et per se infectio nature, et per consequens infectio personam. secundum qd infectio nature in personam redimat. et secundum hoc duplex pena originalis debetur: vna in quantum personam infectio scilicet carētia diuine visionis. visio autem diuina quendam actum designat. Actus omnis persone est: quia actus in diuino duorum sunt vt philosophus dicit. unde etiam carētia diuine

visionis ad personam referenda est: cum opposita sint causa idem. Alia pena sibi debetur in quantum naturam infectio: necessitas moriendi passibilitas: rebellio carnis ad spiritū, et huiusmodi. que omnia ex principis nature causantur, et totā speciem consequuntur: nisi miraculose vt dicit Augustinus. in presentem causā. Causa autem per quam macula originalis relinquitur in anima: erat ipsa propagatio humane nature: quam impossibile est reiterari: circa eundem hominē, et ideo macula originalis redire non potest: sed defectus ille gratie: qui p peccatum mortale incidit erit macula vel luxurie: vel homicidij: et sic de alijs. Ad tertiam respondetur iuxta dōm Albertum in scda parte qd secus est de actu ipsius peccati et alterius. In actuali enim peccato actus precedit reatu, et est causa reatus. In originali vero reatus precedit actum, et est causa actus, qd enim parvulus nascitur cū carētia debite iustitie: ideo ex corruptione carnis cōtracte per naturā inueniuntur fomes ad illicitos actus: qui sicut dicit Augustinus. vocatur cōcupiscentia in parvulis: cōcupiscentia in adultis: et hoc dicitur actus originalis peccati. Actus ergo quo originale peccatū dicitur manere post baptismum est ipsa concupiscentia: siue actus cōcupiscentie siue fomitis. quo ad quē manet: quia talis concupiscentia manet in baptizatis. Concordat magister Alexander de balis in scdo sanctus vero Thomā in scdo. in literali expositione. dicit. xxxij. dicit. qd actus nō capitur hic pro operatione. quia sicut ait originale peccatū in actu nō consistit: sed per modum quo actus contra potētiam diuiditur: vt illud quod iam presens est actu efficitur sicut cecitas in actu esse dicitur: quia aliquis actus cecus est. Ad quartam dicendum. qd non eodem modo (sicut iam dictum est) se habet concupiscentia: vel fomes ad originale maculam: sicut actus peccati ad genūlis ad maculam actuale. Concupiscentia enim: et si quodam modo ad maculam originale se habet materialiter: non tamen est causa eius secundum qd in eodem subiecto inueniuntur: sed actus peccati causat actuale maculam, et ideo nō potest contingere: vt actus maneat, et macula vel reatus transeat: sicut in originali manente concupiscentia transit reatus et macula.

Ad quartum sic proceditur. Et videtur qd per baptismum peccati originalis videlicet fomes vel concupiscentia post baptismum manere non debeat. Et primo sic. iniustus est, vt quis sine culpa puniatur. sed per baptismum originalis culpa tollitur vt dicitur est ergo iniustus esset, qd semper pena maneret. Secundo sic. iustitia gratuita potentior est, qd originalis. sed originali iustitia manente in anima nihil penale in eo erat. Nec rebellio carnis ad spiritum: nec etiam corruptio vel passibilitas. cū ergo per baptismum gratuita iustitia conferatur: videtur qd pena remanere nō debeat post baptismum. Tertio sic. generatio spiritalis potentior est, qd carnalis. quia non sicut delictum: ita et donū: imo multo amplius. vt ad Rom. v. dicitur. sed carnis generatio inducit corruptionē culpe, et pene. ergo generatio spiritalis: que est per baptismum vtrumq tollere debet. Si dicatur qd non ex defectu baptismi est, qd pena non tollatur: sed quia vitale est, et expediens: vel promouēs in salutem. Contra vniūquodq magis est iudicandum scdm illud, quod per se sibi conuenit: qd secundū illud quod per accidens debetur. sed fomes per se ad malū inclinatur: non autem nisi per accidens in bonum promouet in quantum scilicet aliquis resistendo coronatur: vel secundū qd aliquis humilior redditur. ergo magis esset homini expediens fomitem nō habere, qd qd habere. Quarto sic. gratia que in baptisimo conferatur fomitem diminiuit. sed augmentata causa crescit effectus. ergo si maior gratia infundatur: fomes plus minoabitur. ergo tantum poterit augmentari, qd fomes ex toto tolleretur. ergo etc. In oppositum est textus presentis capituli: in quo dicit beatus Augustinus. peccatum originale non ita euacuatur: vt concupiscentia nata non sit. i. non remaneat. Respondeo dicendum, qd vtpartim dictum est in precedenti questione. concupiscentia et fomes non tolluntur totaliter per baptismū. quod patet per illud ad Gal. v. caro concupiscit aduersus spiritū et tamē loquitur ibi de eis: qui per baptismum regenerati erant. ergo per baptismum talis rebellio non tollitur. hoc etiam habetur per illud ad Ro. vij. non ego operor illud: sed quod habitat in me peccatum. i. fomes peccati: vt glossa dicit. Pro cuius rei plenior intelligentia. Sciendum est iuxta sanctum Thomam loco supra nominato. qd originale peccatum est primo et per se infectio nature, et per consequens infectio personam. secundum qd infectio nature in personam redimat. et secundum hoc duplex pena originalis debetur: vna in quantum personam infectio scilicet carētia diuine visionis. visio autem diuina quendam actum designat. Actus omnis persone est: quia actus in diuino duorum sunt vt philosophus dicit. unde etiam carētia diuine

Ad quintum sic proceditur. Et videt qd non contingat fomitem in aliquo extingui. Et primo sic. dicitur prime Joannis primo. si digere mus, qd peccatum nō habemus: nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est. sed veritas non inest nisi cōcupiscentia et fomite: vt dicit Augustinus. lib. de nup. et concupiscentia ergo videtur, qd in nullo extinguitur. Secundo sic. non est homo qui nō peccet. nec infans cuius vita vniū diei sit super terrā: cum enim peccatum non inest sine fomite. ergo in nullo extinguitur. Tertio sic. dicit Augustinus. lib. retractationum. in hac vita nemo ita seruat mandata iustitie: vt non sit ei necessarium

Questio.

Respondet. Bonauen.

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartū.

Ad quintū.

Primū ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Augusti.

Opponit i contrarium.

Secda opp. Tertia opp.

Ad primam oppositio.

S. Thom.

Ad secundam oppo. bernens.

Plato.

Ad tertiam oppositio. bernens.

S. Thom.

Augusti.

S. Thom.

Ad primam argu.

S. Thom.

Ad secundam.

ta natura humana consideratur quasi unum peccatum origi- male: ppter quod apostolus dicit ad Ro. v. in quo omnes pec- caverunt, quod sicut Augustinus debet intelligi: in quo scilicet primo ho- mine: vel in quo peccato primi hominis: et peccati primi ho- minis sit quasi peccati commune omnium. Sed contra hunc modum dicendi videtur esse tria. Primum quia manus est membrum illius qui voluntarie agit: non sic autem parvulus est membrum Ade. Secundo quia simul est voluntas mala et motio inanis quod non est sic hic: quia Adam non simul est cum parvulis qui descendunt ab eo. Tertio quia agens est illam motionem inordinatam: non sic est in proposito: quia Adam non vult talem punitionem in eis esse: imo displicet sibi tale malum in eis esse. Ad primum dicit Bernardus in quolibeto suo de originali peccato, quod parvulus est membrum Ade, et si non copozale proprium: est tamen substantiale quia de sua substan- tia. Sed nos sequendo sententiam sancti Thome diceremus quod parvulus diceretur membrum humane nature: non mem- brum Ade: cuius nature humane membra intelliguntur omnes participantes illa: iuxta illud Porphyrii participatione speciei plures homines sunt unus homo. et in hoc toto ipse Adas est principium nature a quo generat motus generationis in oes alios: est sicut voluntas in homine: a quo derivatur motus ad omnia membra: et ita currit similitudo posita sancti Thome. Ad secundum respondet idem Bernardus, quod non refert quod sit simul motio et mala voluntas Ade: quia si homo distin- det per centum militaria a loco in quo debet committere ho- micidium: licet essent multa media via tamen semper continuas- tur: omnia illa media vere haberent rationem culpe propter hoc, quod sunt mota ab agente: scilicet voluntate: hoc illi non estiam possunt dicere, quod cum omnis homo generans non generet nisi virtute primi parentis: scilicet Ade virtute: simul concurrat motus generationis huius parvuli: et virtus motus Ade: dicit enim Plato quod in femine est totus pater virtute: cumque corruptum ab eo decidatur semen: corruptione causata ex ip- sis ade voluntate mala: patet quod simul concurrunt mala vol- untas Ade: que descendit: et motio generatibis parvuli. Ad tertium dicit Bernardus: quod postquam iam movit tales motus imperati a voluntate dicitur immutabiles: quia sunt ab aliquo in cuius potestate fuit agere: vel non agere a principio unde si aliquis causaret modo aliquam motionem: ex qua nas- te essent alie motiones sequi vna post aliam: usque ad centum an- nos: quantumvisque prima movens quod ponitur agens volun- tatem desineret esse ante finem illarum motionum: et quantumvis que displiceret sibi de hoc quod a principio male movit nihilominus omnes ille motiones essent culpabiles sic in proposito. hoc Bernardus. Possit etiam aliter dici iuxta sententiam sancti Berni: quod sancti Thome quod adam voluit illam punitionem infus- tie originali in se et in tota sua posteritate: cum voluit trasgressio- nem divinam precepti volendo enim ascendere voluntate necessario co- sequens. Et ideo dicit Augustinus et habet in glo. ad Ro. v. origina- le peccatum voluntate Ade feminatum est: ut in illo esset, et in oes esset: licet ante displiceret post Ade tam trasgressio divini pre- cepti: corruptio nature: nihilominus non potuit facere: quia natura ex suo peccato iam corrupta esset in ipso, et per conse- quens in omnibus: qui ab ipso naturam acciperent: quia ge- nitum accipit naturam a generate: qualem habet: et ideo vt dicit sanctus Thomas in scdo. et Deniticia ade non potuit re- staurare, quod peccatum abstulerat quantum ad naturam: sed solum quantum ad personam: que a reatu actuali purgabatur per penitentiam. Non enim potest natura in statu altiore re- novari: nisi per id quod natura excedit: ideo oportuit ad cur- rationem nature: vt esset deus et homo: qui naturam perfecte curaret. Ad rationes. Ad primam respondetur iuxta san- ctum Thomam: quod filius dicitur non portare iniquitatem patris quia non punitur pro peccato: nisi sit participes culpe: sic est in proposito derivatur enim culpa a patre in filium sicut et pec- catum actuale per imitationem, unde peccatum primi hominis est quodammodo peccatum totius humane nature, et ideo cum aliquis punitur pro peccato primi parentis: non punitur pro peccato alterius: sed pro peccato suo: quare et. Ad secundam dicens, quod licet actio persone non possit in tota nas- turam absolute: potest tamen in naturam secundum quod est in ipso, et ita peccatum personale Ade in natura humana trans- fuit: secundum quod in ipso babebat personale esse. Natura autem quantum absolute considerata sit immutabilis: tamen secundum esse suum quod habet in suppositis variatur per accidens in eis: secundum illud Aristotelis. motus nobis moventur omnia: que in nobis sunt. Et ideo Adas bis que sibi ratione nature sue gra- tis concessa erant prinatio: etiam natura prinata fuit: prout erat in ipso, et per consequens in alijs: que ab ipso natura ac- ceptari erant. Ad tertiam respondetur negando minorem

vicinus enim, quod adam in quantum fuit principium totius hu- mane nature: habuit rationem cause universalis: et ita per eius actum corrupta est tota natura humana: que ab ipso propaga- tur. Ad quartam respondetur, quod peccatum originale non ponitur in ipso semine subiective: sed virtualiter: hoc enim modo se habet ad peccatum originale: sicut ad naturam humanam. unde sicut in femine non est natura humana: nisi in virtute: ita nec originalis culpa: quia per virtutem que est in femine ge- neratio ad naturam humanam terminatur infectam peccato ori- ginali. Ad quintam respondetur negando minorem. dico enim, quod actu peccatum originale est in femine virtute sine cau- saliter: licet non formaliter. Pro quo notandum iuxta sanctum Thomam in questionibus de malo, quod aliquod agens est actu multipliciter. vno modo secundum propriam formam: que vel continet formam effectus: secundum similitudinem speciei: sicut ignis generat ignem: vel virtutem tantum: sicut sol generat calorem. Alio modo secundum motum ab alio: hoc modo in instrumentum agit vt ens actu: et sic etiam semen est ens actu in quantum in eo est motus et intentio animi: generantis sicut phis- iosophum in lib. de generatione animalium: et hoc habet vir- tutem causandi et humanam naturam, et originale peccatum. Ad sextam respondetur, quod assumptum est verum secundum idem. dicimus enim, quod vir est iustus accedendo ad verge suam causa aut prole creandam: debet reddendi meritum: secun- dum id quod est proprium sibi: sic non transmittit pecca- tum originale: sed secundum quod habet ab adam: sic transmittit: quilibet enim generans transmittit peccatum originale in quantum generat: vt adam id est per id quod habet ab adam non per id quod est sibi proprium. Ad septimam responde- tur negando minorem et ad probationem respondetur negan- do consequentiam. licet enim illi defectus secuti fuissent natu- ram humanam in puris naturalibus: non tamen tunc habu- sent rationem penitentium quia non erant debita ei sicut nunc pri- mo homine creato in iustitia originali. erat enim futura in to- to humano genere si Adas perfectisset in originali iustitia: tum quia carentia talium in persona creata in puris naturalibus non sequeretur ex precedenti peccato: sicut nunc. unde vt ait sanctus Thomas in questionibus de malo. i. carentia diuine visionis dupliciter competit alicui. vno modo sic, quod non habet in se unde possit ad diuinam visionem pervenire: et sic carentia diuine visionis competet ei: qui in solis naturalibus esset absque peccato: sic carentia diuine visionis non esset pena: defectus consequens omnem naturam creatam: quia nulla creatura ex suis naturalibus potest pervenire ad visionem diuinam. Et eodem modo potest dici de immortalitate et impassibilitate quia ho- mo ex natura non potest pervenire ad hoc: cum sit ex contrarijs compositus. Alio modo potest alicui competere caren- tia diuine visionis: quia habet in se aliquod: ex quo debetur ei, quod careat visione diuina et sic carentia diuine visionis est pena originalis peccati. Et ita potest dici de immortalitate et impassibilitate non esse pena alicui nisi carere seu privari eo quod habet a natura sine iure hereditario sed privari eo quod habet quis ex alterius curialitate sine liberalitate. Secus autem est carere eo, quod potest sibi conferri ex liberalitate alterius: hoc enim licet dicat defectum: tamen non dicit penam. Ad octavam respondetur, quod non est ita intelligendum originale peccatum traduci ex primo parente in posterum, quod idem pec- catum quod est in primo parente generetur in parvulo: quia vt dicit Albertus magnus: hoc nullus catholicus dicit: si quod ex corruptione quam contrahit parvulus sic et alia natura- lia contrahit: contingit, quod traducatur peccatum originale in prolem. Ad id vero quod dicitur quod peccatum originale non fuit in Adam: respondetur negando assumptum. Et ad proba- tionem respondetur, quod vt magnus Albertus dicit. et origina- le dicitur quod nobis modis scilicet originale originans, et origi- natum. originale primo modo fuit Adas: in hoc persona cor- rupta naturam. dicit enim apostolus ad Romanos. v. in quo omnes peccaverunt. Et dicit Augustinus. in quo omnes in ipso peccassent si non omnes in ipso fuissent per corruptionem sub- stantiam: nisi omnes ipse peccans fuisset tunc quando pec- cavit. Originale originatum est a descenditibus ab Adam, et in tali natura corrumpit personam: et hoc enim quod in libidine feminatur: statim accipit concupiscentiam noxiarum et igno- rantiam agendorum: que proprie sunt pene originalis peccati: et sic corruptio originalis fuit in primis parentibus: ex vitio persone: que inficit naturam per peccatum, quod commisit. fuit ergo peccatum originale in Adam: licet non per eundem mo- dum quo est in parvulis: videlicet secundum modum quo dicitur originale peccatum. quod per originem contrahitur: hoc enim modo non fuit in primis parentibus: sed modo quo per- sona inficit naturam. unde sanctus Thomas in secundo dicit

Ad quartam

Ad quintam

S. Thom.

Ad sextam

Ad septimam

S. Thom.

Ad octavam

Albertus magnus.

Augusti.

Augusti.

Augusti.

Augusti.

Augusti.

Augusti.

Augusti.

Augusti.

et infectio illa inordinata ex voluntate primi parentis pro- cedens dupliciter fuit in ada. scilicet per motum peccati actus in inquantum per propriam voluntatem contraxit, et ulter- rius per modum peccati naturalis: inquantum in eo infecta est natura. in alijs vero non nisi vt peccatum naturale. Ad secundum sic proceditur. Et videtur quod non sit necessarium in omnes homines qui ab adam per viam feminalem originem trage- runt originale peccatum transfire. Et primo sic. mors est pe- na consequens originale peccatum. sed non omnes qui proce- dunt feminalter ex adam moriuntur: illi enim qui viui repe- riantur in aduentu domini: nunquam moriuntur: vt videtur per illud quod dicitur. i. ad Thessa. i. iii. nos qui viuius non puenies- mus in aduentu dñi eos: qui dormierunt. videtur Bernardus mus etiam in epistola ad marcellum fore aliquos in fine mil- di non morituros. ergo illi non contrahunt originale peccatum. Secundo sic. nullus dat alteri quod ipse non habet. sed homo baptizatus non habet originale peccatum. ergo bap- tizati ad minus non traducunt ipsum in prolem. Tertio sic. donum Christi est maius quam peccatum ade: vt aposto- lus dicit ad Rom. v. sed donum Christi non transit in oes ho- mines. ergo nec peccatum Ade. Quarto sic. deus ex costa viri mulierem formavit: ita etiam potens est nunc ex digito dominis vel alio membro corpus humanum formare: constat autem, quod ille qui sic formatus esset non descenderet ab Adam secundum rationem feminalem: cum ergo hoc fuerit causa: vt Augustinus dicit: quare Christus originale non contrahit: quod non fuit in adam peccante secundum feminalem rationem videtur: quod iste originale non habebit: et ita non est necessarium in omnes originale transfire. Quinto sic. cum muliere peccante que ante virum peccavit vir in libero arbitrio remansisset: poterat etiam non peccare. sed si adam non peccasset etiam muliere pec- cante non fuisset ex eis homines in originali geniti. cum ergo fuerit possibile non est necessarium: vt peccatum parentis prime scilicet eme in omnes posterum eius transfiret. Sexto. vt Augustinus dicit. concupiscentia libidinis que est in actu coitus originale peccatum causat: sed qualitercumque sumatur concupiscentia potens est aliquid ab ea liberare hominem per mi- raculum. ergo contingit aliquem sine peccato originali nasci. In oppositum est textus capituli presentis: in quo in- quit Augustinus. firmissime tene, et nullatenus dubites: omnem hominem (qui per concubitus maris et femine concipitur) cum originali peccato nasci: impietati subditum mortis subiectum. Respondet ad idem, quod vt dicit sanctus Thomas iuxta beatum Augustinum in presenti capitulo secundum fidem ca- tholicam firmiter est tenendum, quod omnes homines per con- cubitum maris et femine ab adam descendentes peccatum ex eo contrahunt originale quod multiplici auctoritate firmas- tur facere scripture. Et inter alias adducemus solum aliquas ex apostolo Paulo dicitur ad Romanos. i. iii. subditum fiat omnis mundus deo: quoniam ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. glo. et bati Ambrosii. subditus deo. id est gratie dei totum ei tribuens: quia omnes peccatores sunt inveniunt, et gratia sunt salvati non meritis. Item apostolus ibi- dem. iustitia dei per fidem Christi in oes et super omnes qui credunt. non enim est distinctio: omnes enim peccaverunt et egent gloria dei. vbi glo. ordin. dicit. Non enim est distinctio omnes enim peccaverunt: vel in seipsis: vel in adam: quia si- ne peccato non sunt: vel quod originaliter contraxerunt: vel quod malis moribus addiderunt. Peccatum enim primi hominis non solum ipsum: sed omne necavit genus humanum: quia ex eo simul et damnatione et culpa suscepimus. Item ad Ro- ma. v. inquit apostolus. sicut per unum hominem in hunc mun- dum peccatum intravit, et per peccatum mors: ita et in omnes homines mors pertransiit: in quo omnes peccaverunt vbi glo. ordi. et est bati Augusti. dicitur per unum hominem: id est Adas a quo propagati sumus peccatum originale intrauit in hunc mundum id est in omnes homines: mundum appellavit vni- versum genus humanum. Ratione sic probatur conclusio ille qui non est aliquo peccato obnoxius redemptione non indi- get: si ergo alius esset qui in peccato non esset conceptus pater Christi inveniunt et alij: qui redemptione per Christum facta non indigeret. quod non est conveniens secundum fidem: et per consequens nec est conveniens ponere aliquem pater Christi con- cipi sine peccato originali. unde apostolus ad Romanos. v. dicit si- cut per unum delictum in omnes homines in condemnationem sic per unum iustitiam in omnes homines in iustificationem. vbi glo. Et est Augustinus ait. attende quod apostolus videns non sola imitatione Ade fieri peccatores: sed propagatione nec sola imitatione Christi iustificari: sed regeneratione spirituali: dicit omnes et oes non quod omnes geniti per adam regeneretur

per Christum: sed quia nullius carnalis generatio est non per Adas: sic spiritualis nullius regeneratio est nisi per Christum. si qui essent pater Adas generati, et si qui pater Christi regene- rati non diceret oes, et oes sicut autem nullus est homo pater illa generationem: sic nullus est iustus pater istam. Nemo enim nascitur: nisi in concupiscentia carnali: que tracta est a primo ho- mine, et nemo renascitur nisi gratia spirituali: que data est a se- cundo homine. Ad rationes. Ad primam respondetur negan- do minorem: videlicet quod non omnes feminalter procedentes moriuntur. unde probabilis tenet, quod omnes qui in aduentu Christi reperientur viui moriuntur, et post modicum resurgunt. Ad auctoritatem apostoli inductam respondetur, quod non ideo dicuntur aliqui in aduentu dñi reperendi viui: non quia non moriuntur: sed quia parvi in morte durabunt ita ita resurgen- tes. Ad dictum Bernardus. respondetur iuxta sanctum Thomam. in questionibus de malo. quod Bernardus non ponit illud asserendo: sed secundum opinionem aliquorum. vt patet in epla qua scribit ad mis- nerum de resurrectione carnis: in qua circa hoc plures opi- niones ponit: inter quas recitat quosdam opinatos fuisse, quod illi qui in aduentu dñi viui inveniuntur: nunquam moriuntur pro- pter prefatum verbum apostoli. Preterea respondetur negando consequentiam. quod dato quod illi non morerentur: non sequitur quod originali peccato non fuerint concepti: vt dicit sanctus Thomas in secundo. quia hoc ex dispensatione speciali dei ageretur: vt hac pena remittat ex sua liberalitate: quia virtus et potestas eius non est subiecta ordinis culpe ad penam: sicut nec ordinis cause na- turalis ad effectum. Potest enim facere et facit quandoque deus quod ignis non combureret: vt in tribus pueris patet. Daniel. i. iii. unde non est incommensurabile si faciat: vt nati in originali peccato non moriantur. Et precipue cum mori actu non sit directe pena originali peccato respondens: sed necessitatis moriendi: sicut in illud apostoli ad Romanos. vii. corpus quod corruptum est ppter pec- catum. Necesse estati mortis addictum vt Augustinus. exponit. pot- autem contingere quod aliqui habeant necessitatem moriendi qui tamen nunquam moriuntur diuina virtute motem prohibente. Sicut potest contingere, quod graue generati deorsum non feras- tur: propter aliquod impediens. Ad secundam respondetur negando minorem. dico enim, quod baptizatus aliquo modo ha- bet peccatum originale: scilicet quantum ad id quod materiale est in eo. Peccatum enim originale opponitur iustitie originali per quam superior pars anime deo coniungatur, et inferioribus viribus imperat, et corpus absque corruptione poterat con- seruari. per baptismum vero tollitur peccatum originale. quantum ad hoc, quod datur gratia per quam superior pars anime deo con- iungitur. Non autem datur anime virtus: per quam possit conser- uare corpus absque corruptione: aut per quam possit superior pars anime conseruare inferiores vires absque omni rebellio- ne. unde manet post baptismum et necessitas moriendi: sicut concu- piscencia: que est materiale in peccato originali: sic quantum ad superiorem partem anime percipiat baptismus nouitatem spiritus: sed quantum ad inferiores anime vires et ipsum corpus remanet adhuc vetustas: que est ex adam: manifestum est, quod homo bap- tizatus non generat secundum superiorem partem anime: sed secundum inferiores: et secundum corpus. et ideo baptizatus non transfundit in prolem nouitatem Christi: sed vetustatem Ade: quare Ansel- mus dicit, quod omnis homo generans. qualicumque est in persona ta- men est natura: quia in lege concupiscentie Ade generat: et hoc vt dicit Alber. mag. vocat aplos portare imaginem Ade: terre- ni parentis. ad Romanos. v. propter hoc ergo licet baptizatus non habeat peccatum originale inquantum est culpa: transmittit ta- men originale in prolem. Ad tertiam respondetur negando dicitur enim, quod sicut peccatum Ade traducit in omnes: qui ab eo copozaliter via feminali generantur: ita gratia Christi tra- ducitur in omnes: qui ab eo generantur spiritualiter per fidem et baptismum, et quod plus est non solum ad remouendum culpam primi parentis: sed etiam ad remouendum peccata actualia, et ad introducendum in gloria. vt. i. e. di. c. per aqua. Ad quar- tam respondetur, quod in illo casu quo aliquis formaretur ex car- ne humana miraculose non per feminalem rationem talis non con- traheret peccatum originale: quia peccatum originale non perti- net ad naturam humanam absolute: sed secundum quod deriuatur ab Adam per viam feminalem: dicitur autem supra circa questio- nem precedentem, quod peccatum originale a primo parente tradu- citur in posterum: inquantum mouentur ab ipso per generatio- nem: sicut membra mouentur ab asa ad peccatum actuale: non autem est motio ad generationem: nisi per virtutem actiuam in genera- tione. unde illi soli peccatum originale contrahunt: qui ab Adas descendunt per virtutem actiuam in generatione originaliter deriuata ab Adam, quod est secundum feminalem rationem ab eo de- scendere: nam ratio feminalem nihil aliud est: quam vis actiuam in generatione. Si autem aliquis formaretur virtute diuina ex car-

Ad primam argu.

S. Thom.

Augusti.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Ad quartam

Ad quintam

Ad sextam

Ad septimam

Ad octavam

Ad nonam

Ad decimam

Ad undecimam

Ad duodecimam

Ad tredecimam

Ad quattuordecimam

Ad quindecimam

Ad sedecimam

Ad decemseptimam

Ad octodecimam

Ad decemnoctidam

Ad viginti

Ad viginti unum

Ad viginti duo

Ad viginti tres

Ad viginti quatuor

Ad viginti quinque

Ad viginti sex

Ad viginti septem

Ad viginti octo

Ad viginti novem

Ad triginta

Ad triginta unum

Ad triginta duo

Ad triginta tres

Ad triginta quatuor

Ad triginta quinque

Ad triginta sex

Ad triginta septem

Ad triginta octo

Ad triginta novem

Ad quadraginta

Ad quadraginta unum

Ad quadraginta duo

Ad quadraginta tres

Ad quadraginta quatuor

Ad quadraginta quinque

Ad quadraginta sex

Ad quadraginta septem

Ad quadraginta octo

Ad quadraginta novem

Ad quinquaginta

Ad quinquaginta unum

Ad quinquaginta duo

Ad quinquaginta tres

Ad quinquaginta quatuor

Ad quinquaginta quinque

Ad quinquaginta sex

Ad quinquaginta septem

Ad quinquaginta octo

Ad quinquaginta novem

Ad sexaginta

Ad sexaginta unum

Ad sexaginta duo

Ad sexaginta tres

Ad sexaginta quatuor

Ad sexaginta quinque

Ad sexaginta sex

Ad sexaginta septem

Ad sexaginta octo

Ad sexaginta novem

Ad septuaginta

Ad septuaginta unum

Ad septuaginta duo

Ad septuaginta tres

Ad septuaginta quatuor

Ad septuaginta quinque

Ad septuaginta sex

Ad septuaginta septem

Ad septuaginta octo

Ad septuaginta novem

Ad octoginta

Ad octoginta unum

Ad octoginta duo

Ad octoginta tres

Ad octoginta quatuor

Ad octoginta quinque

Ad octoginta sex

Ad octoginta septem

Ad octoginta octo

Ad octoginta novem

Ad nonaginta

Ad nonaginta unum

Ad nonaginta duo

Ad nonaginta tres

Ad nonaginta quatuor

Ad nonaginta quinque

Ad nonaginta sex

Ad nonaginta septem

Ad nonaginta octo

Ad nonaginta novem

Ad centum

Ad centum unum

Ad centum duo

Ad centum tres

Ad centum quatuor

Ad centum quinque

Ad centum sex

Ad centum septem

Ad centum octo

Ad centum novem

Ad centum decem

Ad centum undecim

Ad centum duodecim

Ad centum tredecim

Ad centum quattuordecim

Ad centum quindecim

Ad centum sedecim

Ad centum decemseptem

Ad centum octodecim

Ad centum decemnoctidam

Ad centum viginti

Ad centum viginti unum

Ad centum viginti duo

Ad centum viginti tres

Ad centum viginti quatuor

Ad centum viginti quinque

ne humana manifestum est, q' vis actua non derivaretur ab Adā. vnde non contraheret peccatū originale: sicut nec actus voluntatis pertinet ad actū humanū: si manus non moneretur a voluntate bonis: sed ab aliquo extrinseco mouente. C' Ad quintam respondetur iuxta sanctū Thomam in prima scōe: in questionibus de malo. negādo cōsequētiam. dicimus enī q' in illo casu quo Eva peccasset nō peccante Adā: filij qui nascuntur tunc nō contraherēt peccatū originale. quia peccatum originale vt dicitur est contrahatur per virtutem mouētē ad naturam humanā: que est in semine maris fm p̄m: qui p̄m cipiūm actiūū generationis attribuit mari. Materiam autem mater ministrat. vnde peccatū originale nō cōtrahitur a matre: sed a patre. r' ideo quāuis Eva primo peccauit: signanter tamen dicit ap̄s. q' per vnum hoīem peccatū intravit in mundum. C' Est tamen hic notandum q' vt dicit Albertus magnus. Anselmus dicit. q' si Eva sola peccasset r' non Adā: peccatum vt personale in sola ipsa remansisset. r' deus de corpore Adā aliam mulierē fecisset per quā per cōmissionē cum Adā propositum dei de multiplicatione hoīm perferretur. Hetera dixerunt aliqui antiqui: vt P̄p̄ositus, r' Hilarius Antiochensis: ita sancto Tho. visum est p̄m in secundo finarum. q' si mulier sola peccasset. r' Adā de ea filios genuisset. q' illi filij passibilitatem r' defectus corporales contraxissent: non autē originale culpā vel defectus: qui sunt ex parte aīe. sed de hoc sanctus Thomas in prima scōe dicit. q' nō videt' conueniens ratio immortalitatis enim r' impassibilitatis p̄m itatus nō erant ex nature cōditione. sed ex originali iustitia: per quā corpus subdebat' aīe quādiu anima esset subiecta deo: defectus autē originalis iustitiē est peccatū originale. Ergo Adā nō peccante peccatū originale nō transfunderet in posterōs ppter peccatū Eue: manifestum est. q' in filijs nō esset defectus originalis iustitiē. vnde nō esset in eis passibilitas: vel necessitas moriendi. Hetera vt arguit idem doctor in questionibus de malo. Si Adā non peccasset mater fundisset iustitiā originale in posterōs: ad quā pertinet. q' non solum anima subdat' deo: sed etiā corpus subdat' anime: per q' excludit passibilitas. Albertus vero magnus in scōa parte concordat dicens. hoc dicitur esse probabilis ppter verbum Aug. qui dicit q' diuine iustitiē nō p̄ruit. q' eos tenet pena: quos ad penam nō obligat culpa. vnde in iustū videtur. q' a matre reciperent feditatem penalem: qui nō recipiunt culpā. C' Ad sextam respondetur. vt dicit sanctus Thomas in scōa. q' hoc nō potest esse: vt cōcupiscētia habitualis: que in cōordinatione viri anime consistit tolleretur ex toto: nisi natura penitus reintegretur. r' hoc quidem nulli dubiū est: quin deus facere posset. r' si hoc fieret. pculdubio geniti sine originali nascerentur. Nos autem nō disputamus an diuino miraculo possit fieri: vt aliqui nascerentur sine originali peccato: inducta sunt confitendū sit cū Aug. in p̄sentī. c. q' oīs hō ex cōbitu maris et femine p̄cipit: obnoxius originali pctō cōcipiat: vt visum est.

Ad tertium salū p̄positione de peccato originali: r' ita videtur q' ipsa non sit concepta in peccato originali. C' Et primo sic. beata maria excepta est ab illa vniuersali p̄positione: que de peccatis actus libus loquitur. in qua dicit Augustinus in libro de fide ad p̄trū. firmissime tene r' nullatenus dubites: iustos atq' sanctos homines exceptis his: qui baptizati paruuli sunt sine peccato hic neminem viuere posse. ergo pari ratione intelligenda veniet exclusa ab vniuersali illa Aug. que de originali loquitur in caplo p̄sentī. consequentia patet a simili. C' Secundo sic. beata virgo a Maria fuit immunis a peccato mortali veniali. ergo r' ab originali. cōsequētia patet. q' peccatū originale vide tur grauius r' maius: tum quia nō compatitur secū gratiam. quod nō facit veniale: tum quia peccato originali debetur pena eterna: veniale autē tantū temporalis. C' Tertio sic. virgo a Maria potuit a deo p̄seruari ne contraheret originale peccatum. r' deuit ita fieri. ergo de facto nō incurrit. q'na videtur nota. r' antecedens etiam patet. tum quia hoc cōtradictionem non implicet possibile est. r' cū p̄i dignitati derogare non videtur: decens esse videatur. ergo r' c. Quarto sic. beata virgo fuit exclusa ab illa vniuersali maledictione: qua dictum est mulieri. Gen. iii. in dolore paries filios. ergo r' ab illa de cōtractione originalis peccati. Antecedens patet. q'na p̄batur: q' illa maledictio data mulieri fuit in penam originalis peccati. C' Quinto sic. perfectissimus redēptor r' mediator habuit perfectissimum actū mediandi. r' redimēdi circa personā: qua magis mediat. sed ip̄s fuit perfectissimus mediator: r' redēptor. ergo habuit circa beatā virgine: circa quā magis mediant actū mediandi r' redimēdi perfectissimū. r' possibilem illi: circa quā mediāuit. sed actus p̄fectissimus redimēdi requirit in re

dempto p̄seruationē ab omni peccato r' actuali. r' originali ergo dīcēdū est. q' beata virgo fuit p̄seruata ab omni peccato. C' Sexto sic. beata maria fuit exclusa ab illa vniuersali: qua dicitur est Adē pro se r' ab eo descendētibus. puluis es. r' in puluere reuerteris. ergo r' ab illa de cōtractione originalis peccati. Antecedens p̄t. q' corpus b̄tē a Marie virgi. vt omīe hīc lū pietas tenet: non fuit incineratū: sed assumptū in celū cum anima. cōsequētia p̄batur: q' corruptio in incineratione pena fuit originalis peccati. C' Septimo sic. filius dei nō venit legē soluere: sed adimplere. Adat. v. sed p̄ceptū fuit in lege honorare parētes. Ergo. gij. honora patrem tuum. r' matrem tuam. ergo filius dei debuit quantū potuit r' decuit honorare matrem suā. ergo a cōtractione originalis peccati debuit eā p̄seruare. C' Octauo sic. beata virgo dicit sp̄s dei dilectissima: speciosa: sine macula: stella p̄fulgida: filia Dei: mater altissimi: sed nec nō videt' posse cōuenire ei: si in tenebra r' macula originalis peccati a natura filia ire cōcepta est dicit enim ap̄s. iij. Cor. vi. non est participatio iustitiē cū iniquitate: aut que societas lucis ad tenebras. ergo videtur. q' beata virgo nulli vnq' fuit obnoxia culpe. C' Nono. non celebratur festū: nisi de aliquo sancto. sed quidā r' multi festū conceptionis beate virginis celebrant. ergo videt' q' in ipsa sua cōceptione fuerit sancta. C' Decimo sic. dicit Aug. in lib. de natura r' gratia. exēpta hac sancta virg. a Maria de qua ppter honore dñi nullam p̄sūs cū de peccatis agitur volo habere q̄stionē. inde enim scimus. q' ei plus gratie collatū est ad vincendū ex omni parte peccatū: que illi cōcipere r' parere meruit: quē cōstat nulli habuisse peccatū: ex qua auctoritate p̄ colligi. q' beata virgo nulli vnq' habuit pctm. C' Undecimo ab aliq'bus arguitur sic. dicit Aug. in lib. de quinq' heresibus loquens in p̄sona filij virginis. si potuit in quādam mater mea dum ipsam facere: potui ego in quādam: cū ex ea nascerer: sed cōsequēs est saluum. ergo r' antecedens. C' Duodecimo sic. dicit Ansel. lib. de cōceptu virginis. decuit inquit. q' cōceptio illius hoīs de matre purissima fieret. nempe decens erat vt ea puritate niteret: qua maior sub deo nequit intelligi. sed talis non videtur fuisse: cōcepta fuisse in originali peccato. ergo r' c. In oppositū est text. capituli p̄sentis: in quo sub illa vniuersali p̄positione. Aug. in glo. r' archi. beatā virginē includit. Hetera sunt omnes sacre scripture auctoritates: que inducunt sunt in q̄stione peccati. In quibus vniuersaliter dicitur: oēs in Adā peccasse. r' ex hoc egere gloria dei. r' q' in omnes peccatū Adē trāferunt: qui ab eo per seminale propagationē descendunt. Que oēs p̄positiones reddunt falsē: vt videtur: si virgo a Maria cum per seminale propagationē ab Adā descendit: peccatū originale nō cōtraheret. vniuersalis enim p̄positio nō est vera: cuius aliqua particularis non est vera fidei. Ceterū inducentur. g. argu. p̄o hac parte sicut duodecim inducta sunt p̄ alia parte. Et primo sic. solus ep̄s in tota humana generatio ne fuit immunis a peccato originali. ergo hoc nō cōuenit beate marie virginis. q'na est nota. Antecedens colligit' ex multis locis. r' auctoritatibus sanctorū patrū exponētis sacra scripturā. Primo ex glo. Grego. sup illud Job. ij. quis p̄t facere mundū de immūdo conceptū femine: nōne tu qui solus es? Item ex glo. super illud sapientie. vij. speciosus est sol. r' super oēm dispositionē stellarū inuenitur p̄ior. item ex glo. super illud cant. v. dilectus meus electus ex milibus. itē ex glo. Hierony. super ps. cxxi. erue a frama deus vnica mēa. Itē ex glo. super illud Adat. v. hic est filius meus dilectus. Itē ex glo. super illud Jo. i. ecce agnus dei: qui tollit peccata mundi. Ex quibus aperte colligitur. q' solus Ch̄istus conceptus fuerit sine peccato originali. vnde Aug. li. g. de baptismo paruulorū inqt. nec dubitandū est eis: qui diuina scripta fideliter legunt: fideliter audiunt: fideliter tenent. q' ab illa carne que prius uoluntate peccati facta est caro peccati: deinceps per successione nem trāfente in oēs p̄scriptiōe iniquitatis r' mortalitatis: caro sit propagata peccati: excepta similitudine carnis peccati. Item ibidē teneamus inclinabile cōfessionē. q' solus vnus est: qui sine peccato natus est in similitudine carnis peccati. Cozonata autē regula in iure est q' illud quod de vno tantum negatur: de omnibus alijs conceditur. vt in capitulo qualis. dicit. g. cū ibi allegatis. r' extra de obserua. i. c. concilium. dicit glo. ex quo excipit tantū de istis. ergo de omnibus alijs intelligendū est. cum ergo de descendētibus ab Adā solus Ch̄istus excipiat' a contractione originalis peccati: sequit'. q' oēs alij descendētes ab Adā intelligendū sunt cōtrahisse peccatū originale. C' Secundo arguit' auctoritate sacre scripture ex illo. Eccl. vij. vbi vnū de mille reperi. mulierē autē ex omnibus nō inueni. vbi glo. ordi. dicit. viri: scz Ch̄istū de mille scz sanctū. quā glossam p̄secutus dñs Hugo cardinalis sancte Roma. ecclesie primus possessor: biblicz magister parisiensis.

Septu
Septimū argu.
Octauū ar.
Nonū arg.
Decimum arg.
Undecimū arg.
Duodecimū ar.
Oppositū cōtrarium.
Prima op̄positio.
Quarta op.
Hierony.
August.
Sca opp.

parisiensis. ita dicit. hoc exponitur de Ch̄isto: q' solus extra illā vniuersalitate est: qua dicitur ad ro. iij. omnes in Adā peccauerunt: r' egēt gloria dei: qui omnino peccatum nō fecit: nec habuit. virum de mille. i. p̄m qui est caput oīm bonorum: r' in per oēs bonos: q' significant per millenariū: qui p̄fectus est in merus. mulierē autē ex oīs non inueni. que aliqd muliebriz tatis non haberet: saltē originaliter. beata autē virgo originale habuit. bec ille. C' Ad idem est magister H̄arricus in postilla sua super eundem passum: ita dicens. mulierē ex omnibus non inueni: q' nulla fuit absq' peccato originali. eodem modo exponit oīs Jacobus de Iohanna ep̄s: r' magister parisiensis in postilla sua qui ita formaliter dicit. inter omnes viros vnū solum inueni oīo mundum ab omni concupiscentia. f. Ch̄istū sed inter mulieres nullam. q' beata virgo infecta fuit pctō originali. C' Tertio arguit' angelico testimonio iuxta exp̄positio nem sanctorū doctorū ex illo Luce primo vbi angelus ait beatus sine virgini sp̄s sanctus superueniet in te: r' virtus altissimi obumbrabit tibi. vbi glo. ordi. que dicit esse beati Ambrosij vel venerabilis bede ita bz. superueniens sp̄s sanctus in virginem: r' mente illius a fonte vitorū castificauit. vt celesti digna partur: r' in vtero eius redēptoris corpus sua operatione sine virili semine creauit de carne virginis. itē Aug. tractans idē verbum cōtra maginū hereticū primo li. c. g. ita dicit. non enim Deus habitat in hoīe: quem non ante sp̄s sanctus sanctificauerit: atq' purgauerit. deuis r' ad mariam illam beatam virginem dicebatur. sp̄s sanctus superueniet in te: vt iqs ad sanctificandum r' purgandum. bec aug. Et multi alij doctores sancti r' expositores sacre scripture: vt Damasc. Gregori' Bernardus. Hugo de sancto victore. exponūt simili mō: quo rum sanctorū doctorū r' venerabilium patrū dicta magister sententiarū r' alij qui in sc̄olis theologie splendoris fuerunt exponūt de purgatione quarādam reliquiarum peccati originalis. f. fomitis a gbus beata virgo in ipsa superuenit: ne ipsas sancti in cōceptione filij dei bz purgata. vnde magister finarū in. iij. di. iij. ita bz. super mariā quocq' totam in eam superueniens sp̄s sanctus a peccato p̄sūs purgavit: r' a fomite peccati liberavit: vel fomitem ipsum penitus euacuando vt gbus dā p̄s: vel sic debilitādo: r' extenuādo: vt ei postmodū peccatū occasio nulla exiterit. istas glossas sanctorum profectus etiā dñs Hugo cardinalis: ita dicit. in postilla sua sup lucā obumbrabit tibi. i. refrigerabit in te fomite extinguēdo. sicut exp̄positio dñs Albertus sup Luce. pari modo sc̄tus Tho. qui sup tertū finarū di. iij. ita dicit. dicit obumbrabit tibi ad significandū oīmōdā extingtionē fomitis: q' per aduentū filij dei in ipsam oēs relique fomites ab ipsa extirpate sunt. r' bec extirpatione obumbratio dicitur: sicut fomes incendiū. ymbra autē contra estum refrigeriū p̄stat: r' ita multi alij doctores exponūt quibus oīs consideratis apertissimū videt' colligi testimoniu ex p̄fatio angelico dicto: q' beata virgo in cōceptione sua habuit originale peccatū: cū fomes ipse qui in sanctificatione sc̄da per superuenitionē sp̄s sancti in conceptione filij dei bz esse in ea oīo extinguitur materialiter sit ipsam peccatū originale. vt supra circa p̄gimū. c. di. dicit' est. C' Quarto arguit' testimonio ipsius beatissime virginis. dicit enim ipsa luce p̄mo magnificat aīa mea dñm r' egultauit sp̄s meus in deo salutarī meo. glof. inter li. i. saluatore meo. Et hugo de sancto victore super Adat. b. exponit sic. totis precordijs egulto: video nāq' de me assumi quod credo po me debere offerri. vnde beatus etiā Aug. in sermone de assumptione beate virginis: q' incipit. si oīm membra verterentur in linguas: sic de ea loquitur. bec enim mirabili r' ineffabili modo oīm suum r' peperit saluatore rem. cum ergo ip̄s beate virginis testimonio ipsa sacratissima virgo Ch̄istum habuit saluatore cōem cum alijs hominibus manifeste ex eius testimonio arguitur: q' ipsa alicuius peccati egritudine fuerit: q'ns infirmitas: nō actualis: vt oīm fides bz. ergo originalis: q'na ps: qm lz saluato extensa p̄p̄tate vocabuli q'ns possit dici reatu mali: non habiti actu. sed possibilis haberi. saluatio tñ que per Ch̄istū facta est per solutionē sanguinis sui: r' medicamentū mortis sue: non pot accipi nisi respectu mali: siue egritudinis iam habite in eo: q' saluati actu dicit. ita q' infirmitas siue egritudo peccati p̄supponit inesse oīm ei: q' p̄m saluatus esse dicit. d. d. Aug. li. de natura r' gratia manifeste ostendit: vbi disputans contra hereticū negantem paruulos contrahere originale peccatum: dicitem tñ eos esse saluatos per Ch̄istū ita dicit. videte queso quō ne sciens nitatur euertere medicinaliū eloquiorū voces saluberrimas. Ergo dicit oīe sana aīa mea: q' peccati tibi. q' dicit: si nihil est vulneratū: nihil sanctiatū: aut vitiatum. p̄gor si est q' sanē vn vitiatū est. Et. f. eo. c. Lmm illo potius obsecro dīspūta si potes: qui dicit. non est opus sanis medico: sed egros

tantibus. Non veni vocare iustos: sed peccatores. vbi iustos vt iqs sanos: peccatores autē appellat egritos. cernis ne quod tendat: quo magis se porrigat bec disputatio: vt oīo frustra putetur dictum vocabis nomine eius. sc̄tum: ip̄s saluum faciet populum suū a peccatis eorū: quō enim saluum faciet: vbi nulla est egritudo. sequit' o frater bonū est vt memineras te esse Ch̄istū: r' crede ista. bec Aug. r' ita ps: q' cū beata virgo sit de numero saluatorū p̄ Ch̄istū: q' necesse sit de numero eorū: q' peccati egritudine prius habuerūt: sed non actualē. ergo originale. C' Quinto arguit' testimonio beati Aug. dicitis libro sc̄do de baptismo paruulorū sic. solus ergo ille: r' iam homo factus manēs deus pctm nullū vnquā habuit: nec sumpsit carnē peccati: quīs de materna carne: q'ns cū carnē inde suscepit: illud p̄fecto suscipiēdo mūdauit. ecce apertū testimoniu Aug. q' solus ep̄s nullū vnquā pctm habuit: q' beata virgo maria fuit caro pcti: ita p̄ gñs: q' originale. Ergo. q' caro peccati caro dicit obnoxia pctō: siue ip̄m pctm natū in carne fm illud. s. c. dist. c. p̄i. vbi dicit Aug. p̄ baptisimū ep̄i id agit' vt caro pcti ena cunct. C' Sexto arguit' eiusdē Aug. testimonio q' s. ps. xxxij. tractans illud. ego autē cū mihi molesti essent: inducbar cilio: vbi introducēs illud ap̄t ad ro. viij. misit Deus filiu suū in similitudine carnis pcti: vt de pctō dānaret pctm in carne. dicit sic. cilio forte appellat sue carnis mortalitatem: quare ciliū est ppter similitudine carnis pcti. vt de peccato dānaret peccatū in carne. hoc est filiu suū induit cilio: vt de cilio dānaret edos non quia pctm erat. non dico in verbo dei sed nec in ipsa quidē aīa: sed nec in ipso corpore peccatū viliū erat fī similitudo carnis peccati erat in dño: quia mors nō est nisi de pctō r' vt iqs corpus illud mortale erat. Et. f. ergo sic dicit. mors pctm q' facta est pctō. quō dicit lingua greca: lingua latina: non ipsum mēbrū carnis: s' q' fit per mēbrū carnis. sic ergo pctm dñi q' factū est de pctō: q' inde carnē assumpsit de matris ipsa q' morte meruerat ex peccato: enī vt celerius dicam maria ex Adā mortua ppter peccatū Adā mortua: ppter pctm r' caro dñi ex maria mortua ppter dolenda peccata hoc cilio se induit dñs: r' nō est agnitus q' sub cilio latet. bec Aug. si ergo vt ait Aug. beata virgo mortua est ppter pctm sed nō ppter actuale. ergo ppter originale. Et ita id q' prius. C' Septimo arguit' auctoritate eusebij emiseni in sermone sc̄do natalis dñi q' incipit. notis charissimi. q' loquens ad beatam virginem ita inquit. Sanguinem de corpore tuo accepit: ac de te sumpsit. vñ etiā p te soluat. a pcti enī veteris negu nō est immis nec ipsa genitrix redēptoris. solus ille lz ex debitorē sc̄a sc̄a legē: tñ veteris debiti non tenet. bec ille. testimoniu hoc apertissimū est. C' Octauo arguit' testimonio leonis pape in sermone dñice natiuitatis: qui incipit. semper quidem dilectissimi. vbi sic ait. in hac natiuitate Ch̄isti fm p̄betā dāni ritas de terra orta est: iustitia r' c. sequit'. terra enī carnis huius mane que in p̄ma fuerat p̄uaricatione maledicta: in hoc solo beate virginis partu germē edidit benedictū a vitio sue stirpis alienū. ecce clarissimū testimoniu: q' solus partus virginis. i. ep̄s fuit alienus a vitio stirpis sue. ergo nō par' annee: qui fuit ipsa beata virgo. C' Nono arguitur testimonio beati Gregori: qui super esechielem homilia octaua ita inquit. Quid enim lumborum nomine nisi propago mortalitatis ex primitur: propter quod etiam de leui dicitur. quod ad huc in lumbis patris erat: cum melchisedech occurreret Abzabe. de lumbis vero Abzabe virgo maria egit: in cuius vtero vnus genitus patris per spiritum sanctū incarnari dignatus est. bec Grego. Ex quo sic arguitur. beata virgo de lumbis Abzabe egit: r' lumborum nomine propago intelligitur. ergo manifeste dat intelligere: q' ipsa sit in originali peccato concepta. dicit enim Augustinus super Joannē homi. v. Non est Ch̄istū stus inquinatus cōceptus est: q' nō de mortalitate conceptus est. Et contra faustum libro primo. Caro Ch̄isti non erat caro peccati. q' non de raduce mortalitatis in mariā per masculū venit. ergo cū beata maria vt inquit Gregorius de propagatione mortalitatis venerit: manifeste colligitur q' in originali concepta fuit. C' Decimo arguitur testimonio beati Anselmi: qui libro cur Deus homo introducens discipulum eam interrogantē ita dicit. lz ipsa eiusdem hoīs quem Deus assumpsit conceptio munda sit: r' absq' peccato carnalis delectationis. virgo tamen ipsa vnde assumpta est: in iniquitatibus concepta est: in peccatis concepta eam mater eius: cum originali peccato nata est: quoniam r' ipsa in Adā peccauit: in quo oīes peccauerunt. bec ille. Quo testimonio nullum clarius itē idē Anselmus in eodem libro vere nāq' mortuus est: sc̄a licet Ch̄istū. qm si vere nō fuisset mortuus: non fuisset vera fides mortis eius: p quā illa virgo de qua natus est r' multi alij mūdati sūt a peccato. C' Undecimo arguit' auctoritate beati

Quinta op. August.
Sexta op.
Septia op. Eusebius.
Octaua op.
Nona opp. Gregorius
August.
Decia op. Anselmus
Undecima oppositio.

Bernard.

Bernardi: qui virgini beatissime denotissimus fuit hic doctor hoc in multis locis expresse ponit in sermone quodam ipsius domine nobile: qui incipit. intravit Jesus. item in sermone beati Joannis baptiste: qui incipit. hodie dilectissimi dies etc. item in sermone vigilie natalis domini: qui incipit hodie. ite in epistola ad Lugdunenses. canonicos in qua epistola in ter cetera dicit. vnde preceptionis sanctitas etc. an dicitur sanctificatione prenentia: quatenus iam sancta conciperetur: ac per hoc sanctus fieret et conceptus: quemadmodum sanctificata iam in ytero: vt sanctus sequeret et ortus: sed non valuit ante sancta esse: quia esse. siquidem non erat antequam conciperetur. an forte inter amplexus maritales sanctitas seipsi conceptioni immiscuit: vt simul et sanctificata fieret: et concepta. Nec hoc quidem admittit ratio: quomodo naqs aut sanctitas absq; spiritu sanctificata: aut sancto spiritu societas cu peccato fuerit: aut certe peccatu quomodo non fuit: vbi libido non defuit nisi forte quis dicat de spiritu sancto eam: no de viro concepta fuisse. sed illi baculum inaudita. lego deniq; spiritum sanctum in ea non cu ea venisse dicente angelo. spūs sanctus superueniet in te: si h3 loqui quod ecclesia sentit: et verū ipsa sentit. dico gloria de spiritu sancto concepit: non autem concepta fuisse. Et sic ergo ante conceptū sui sanctificari minime potuit: quoniam non erat: sed nec in ipso quidem conceptu propter peccatū: qd inerat: restat: vt post conceptum in ytero iam existens sanctificatione acceptis: credatur: que excludo peccato sanctam fecerit naturam: in dō tū cōceptione: quā obzē et si quibsdam vel paucis filiozū hominū datum est cum sanctitate nasci: nō tū cōcipi. vt vni seruatori sancti prerogativa cōceptus. qui oēs sanctificaret: solusq; absq; peccato veniens purgationē faceret peccatoz. hec Bernardus. et multa alia ibi psequit. q̄ plenius qs videre poterit. s. di. iij. pronuntiandum. vbi q̄si totā epistolā Bernardi interserimus. ¶ Quod tertio arguit testimonio et ratione sancti Thomae de aquino q̄ lumen ecclesie est sua doctrina. hic vero in iij. sententiarū di. iij. q. ij. sic dicit. sanctificatio beate virginis ante infusionem anime non fuit: nec esse potuit: quia nōdum erat capax gratie: nec in ipso instanti infusio: nisi: vt scilicet per gratiā sibi infusam preseruetur: ne culpa originale contraheret. Chriſtus enim hoc habet singulariter in humano genere: q̄ redemptione nō egreat. q̄ caput nostrū est: sed omnibus conuenit redimi per ipsum. hoc autē esse non potest: si inueniret aliqua anima: que nūq; originali macula infecta fuisset. et ideo nec beate virginis: nec alicui preter Chriſtum hoc concessum est. hec sanctus Thomas. Eadem sententia est in tertia parte: in quarto eadē in quolibetis. eadē in q̄nōib; disputatis de malo. ¶ Rū deo dicitur. q̄ circa hāc q̄d nō duplex est modus dicitur. Quāda enim dicitur beatam virginem nō cōstiti sub illa vniuersali propositione apli ad ro. xij. omnes peccauerūt et egent gloria Dei. nec sub illa vniuersali Aug. quā ponit in textu p̄tis capituli: q̄ ois homo: q̄ concubitus maris et femine p̄cipit: cū originali peccato nascit. h3 dicit eam preseruatā fuisse: ne peccatum originale haberet. pro quo nō dicitur inducere sunt rōnes in principio q̄nōis: et alie similes dicuntur: que tū facile reducitur ad istas. ¶ Alius modus dicitur est q̄ beata virgo inclusa fuerit sub regula vli tēptis p̄tis: ita concepta fuerit in originali peccato. q̄ modus dicitur vli aliquibus q̄ ab omnibus sit magis amplectendus propter tria: que dñs Bonauentura sancte Romane ecclesie cardinalis doctor singularissimus qui pro sui excellentia et deuotione dictus seraphicus doctor: de sacro ordine minorū ponit in tertio sententiarū dist. iij. videlicet. q̄ iste modus dicitur est cōsior. et rationabilior. et securior. cōsior inquam inquit ipse dñs Bonauentura est: q̄ fere omnes tenent id: qd beata virgo habuit originale. cum illud appareat ex multiplici eius penalitate. quā non est dicere ipsam p̄ assumptionē habuisse. h3 per ditionē. hec ille. plane verū dicit hic clarissimus doctor. q̄ hec cōsior sit inter doctozes: q̄ clarissimi in theologia florent: q̄ aperitissimū erit: si qs voluerit excellentiorū doctorū tā scribitū sup suas: q̄ exponētium sacrā scripturam dicta p̄quirere reperiet quasi oēs hoc tenere. tenet enim hoc magister sūarū in tertio di. iij. in principio. ite venerabilis Hugo in libro sūlarū suarū: et in libro de sacris. ite Būlielmus antiffidoro: in summa sua. Ad idē dñs p̄positus in summa sua. Ad idē dñs Būlielmus cācellarius parisiē. Ad idē magister Alexander de hali. Ad idē magnus Albertus. Ad idē sanctus Thomas. Ad idē ipse dñs Bonauentura cardinalis. Ad idē dñs petrus de tarēbafia. innocētius q̄ntus. Ad idē hēricus de gandano. Ad idē dñs durandus. Ad idē dñs Petrus de palude. Ad idem dñs egidius de roma. Et plurimi alij quos nos collegimus vsq; ad numerū cētēnariū: quoz sūas et loca annotauimus in forma in libro: quē de veritate p̄ceptionis feci

Quodcuma oppo. S. Thom.

Rūdet.

Bonauen.

Magister sententiarū. Theologi.

mus in minoribus constituti basile: dum ibidē sacrum celebra ref cōcilii p̄ faciēda relatione in materia ista nobis p̄ patres cōcilij imposita: q̄ relatio h3 nos tunc obtulerimus paratos ad illam faciēdam in publica congregatione: sicut de hoc habitū fuit publicum instrumētū: impedita tū fuit: q̄ quibusdam in eodem cōcilio schismatis: et discordie patre diabolo pmouente intētantibus plurima scandala dominis p̄fēditibus sancte memorie domini engenij recedentibus: nos etiā oportuit recedere. tum ne p̄ntia nostra vidēret fauere cōsilijs impiozū: tum superiorū meozū mādato. preterea fuit etiā hec sūa cōis apud doctozes clariores iuris canonici. vñ h̄mōi fuit est Joannes theuthonicus in capitulo p̄nūtiandū. s. e. di. iij. Ad idē Bartheolomeus bigienē. Ad idem hugutio in glo. p̄tis capituli. Ad idem archi. in p̄ti capitulo. Ad idem magister raymundus in titulo de ferijs. Ad idē offien. in summa in capitulo de pe. et re. Ad idem Būlielmus durandū in speculo iudiciali in rubrica de ferijs. Ad idē Joannes andree in. c. cōquestus. extra de ferijs. Ad idē Joannes in summa. Ad idē multi alij quos in p̄fato libro nō collegimus. merito ergo dicit p̄fatus reuerendissimus cardinalis Bonauentura: q̄ hic modus dicitur videlicet: q̄ beata virgo concepta fuerit in peccato originali tenendus erat: q̄ cōsior inter doctozes. vnde Nicolans de lyra exponens illud luce. p̄mo. spūs sanctus superueniet in te. dicit sic. superueniet in te: q̄ prius venerat spūs sanctus sup virginem adhuc in ytero matris existentē eam ab originali purgando vt cōis dicitur. hec ille. ¶ Secunda ratio quare hic dicitur di modus vt amplectendus est: vt dicit p̄fatus doctor videlicet dominus Bonauentura. quia rationalior est. quia esse nature precedit esse gratie vel tempore: vel natura. Et propterea dicit Augusti. q̄ prius est nasci: q̄ renasci. sicut prius est esse: quā bene esse. prius est animam vni carni: q̄ gratiam Dei infundi. si ergo caro illa infecta fuit: ergo sua infectio natura erat animam culpa originali inficere: necesse est ponere qd ante fuit originalis culpe infectio: q̄ sanctificatio. hec Bonauentura. ¶ Tertia via propter quam hec via magis amplectenda videtur: vt dicit idem dominus Bonauentura est: quia est securior: quia vt inquit magis consona fidei pietati et sanctorum auctoritati: sanctorum auctoritati magis cōcordat: quia vt communiter sancti cum de ista materia loquentur solū Chriſtū excipiūt ab illa generalitate: qua dixerūt omnes peccauerunt in Adam. nullus autē inuenitur digisse de bis quos audiuimus auribus nostris: virginem mariam a peccato originali fuisse immunē. hec Bonauentura. vbi plurimum attendendum est: q̄ doctor ita gloriozus: sicut iste et sancte Romane ecclesie cardinalis: dicit se nunquā audiuisse auribus suis alij quem dicere beatam virginem immunem fuisse a peccato originali. quod vero dicit q̄ sancti de materia ista loquentes solum Chriſtum excipiunt ab illa vniuersalitate: qua dicitur omnes peccasse in Adam. manifestum est ex superioribus auctoritatib; inductis pro hac parte. quod etiam patet testimonio beati Augusti. qui secundo libro contra Iulianum p̄fēquens auctoritatem illam pauli ad ro. v. per vnum hominem peccatū in hunc mundū intrauit. dicit sic. propter quam catholicam veritatem sancti ac beatissimi diuinoz eloquioz clarissimi facer dotes. Hieronymus. Lyprianus. Meticius. olympus. Hilarius. Ambrosius. Gregorius. Innocētius. Joannes basilis. quib; addo velis nolis hieronymum vt eos omittam qui non dormierūt aduersus nos proferunt omni hominum peccato originali obnoxia successione sūam. vnde nemo scilicet eozū sanctorū eruit. i. excipit. nisi quē sine lege peccati repugnātem legi n. antis virgo cōcepit. hec Aug. ecce qualiter sancti doctozes cōter p̄cor dant solum Chriſtū excipiendū esse ab ista generalitate: qua dicitur omnes in Adam peccasse. pietati etiā fidei modus hic dicitur magis concordat inquit p̄fatus dominus cardinalis Bonauentura: pro eo q̄ si mater habenda sit in reuerentia et magna erga ipsam habenda sit deuotio: multo magis est habenda erga filium. ex quo est ei omnis honor et gloria: et ideo quia hoc spectat ad excellentem dignitatem Chriſti: qd ipse est omnī saluator: et redemptor: et quod ipse oīs aperuit ianuā: et q̄ ipse pro omnibus mortuus est nullatenus ab hac generalitate beata virgo maria excludenda est. ne dñi matris excellentia ampliatur: nisi gratia minuat. et sic mater proponitur: que magis vult filij extolli: et honorari: quā seipsam: vt pote creatorem q̄ creaturam. huic ergo positioni adherentes propter dñi nostri Jesu Chriſti honozē: qui in nullo p̄iudicat honori matris: dum filius matrē incōparabiliter antecellit. teneamus p̄m qd cōis opinio t3 virginis sanctificationem fuisse post originalis peccati ditionē. vñ rōnes hoc probantes concedende sunt. hec dñs Bonauentura. sequēdo ergo hāc viā quā tātus doctor dicit esse cōsiorē inter sancte ecclesie patres et doctozes

Doctores canonici.

Nicolans de lyra.

August.

August.

Hieronymus Lyprianus Hilarius.

Ad primū argu.

August.

Ad scdm.

S. Thom.

Ad tertiu.

August.

Bonauen.

S. Thom.

Ad quartū

S. Thom. Ad quintū

et doctozes: et sanctorū auctoritati magis concordem: ac fidei pietati magis consonā et per p̄is securiorē. ¶ Ad rationes in oppositum. Ad primā respōdetur negādo cōsequētiam. quoniam nā ab illa vniuersali propositione que de actuali peccato loquitur nō solū Chriſtū sed etiā beatā virginē excipit vt habet in libro de natura et gratia: auctoritate adducta in argumētis de cōsilio: vbi illa vero propositione vniuersali qua dicitur in capitulo p̄fati: q̄ oēs ab Adam de cōdētes per cōcubitum maris et femine in originali peccato cōcipiuntur: nullū ois excipit. vt patet ex superioribus. vñ ipse Augusti contra Iulianum et etiam de sc̄ba blasphemā cōtra pelagianos ita dicit. oēs nos vulneratos esse peccato protoplasti vas electionis probat cū dicit. Non est distinctio. omnes enim peccauerunt: et egent gloria dei. dicitur omnes: nullum excipit. Et. restititū fundatis sine fidei: vbi ait. per vnum hominem peccatum intrauit in mundum: et per peccatum mors: ita in oēs pertransiit. in quo oēs: peccauerūt: ita oēs oportet intelligi. Nunquā hec falsa sunt quis hoc diceret: nisi diuinoz eloquioz apertissimis imitatus. ¶ Ad secūdā r̄spondetur negādo cōsequētiam. Et ad probationem cū dicitur: q̄ peccatū originale sit inanis peccatum: negatur hoc assumptū. vt est ait beatus Thomas. in iij. sūarū. dist. xxxij. q. iij. inter omnia peccata minimū est originale: eo q̄ minimū h3 de voluntario. Non enim est voluntarium in ius persone: sed voluntate principij nature tñ. peccatum autē actualē etiā veniale est voluntariū voluntate persone: in qua est. Nec obstat qd dicitur est: q̄ originale nō comparatur gratiam: quia p̄natio gratie nō habet rationem culpe: sed p̄nensis in quātum ex voluntate est. vnde vbi minus est de voluntario: minus est de culpa. similiter etiā nō obstat qd de actuali: q̄ peccato actuali veniali debetur pena tp̄alis: quia hoc est per accidēs in quātū decedēs in veniali tñ gratiam h3: virtute cuius pena est purgatoria. si autē veniale peccatum sine gratia in aliquo esset p̄pētūā penā haberet. hec sctūs Thomas. ¶ Ad tertiam r̄spondetur dupliciter. primo q̄ licet de potentia ab soluta possibile fuit beatam virginem et etiam quemcumq; preseruari: ne originale peccatū incurrit: quia hoc fctūm de cōtradictionē nō implicat. nihilominus vt quidā dicere volūt de potētia ordinata que cōsideratur sū ordinem a diuina sapientia institutū: p̄m quem ipse dei filius oium redemptor excipit: saluator nō fuit possibile: q̄ talis p̄feruatus ab omni peccato Chriſti redemptione nō indignisset. sicut qui preseruatus esset ne captiuitatem incurreret redemptione non indigeret. Et qui preseruatus esset ab omni egredidine curacione medicis opus non haberet. hoc autem in derogationem glorie Chriſti cessisset: de qua ad ro. iij. dicit apostolus oēs peccauerūt: et egent gloria dei: de quo modo impossibilitatis vt angli. de fide ad p̄terum sic dicere. quia dñi sibi inuicem vir mulier q̄ miscerūt: vt filios generēt sine libidine nō est parentum cōcubitus: ob hoc filiozū ex eozū carne nāscētū nō potest sine peccato esse acceptus. hec Aug. ¶ Sc̄do r̄spondetur: q̄ dato q̄ fuerit possibile: q̄ beata virgo a varia fuerit preseruatā: q̄ peccatum originale non contraheret. negatur tamē: q̄ hoc de cōnerit: quia vt p̄fati doctozes asserunt hoc derogasset dignitati Chriſti: qui solus sine peccato fuit omnium redemptor: et saluator. vnde dominus Bonauentura cardinalis vbi supra respondens ad hoc argumentum dicit. q̄ licet Deus posset facere beatam mariam absq; omni peccato immunem: non tamen hoc deuit alteri concedere: nisi ei per quō oium facta est salus videlicet dño Jesu chriſto: vt nō gloriaretur in conspectu eius omnis caro: sed ipsi soli vt honor et gloria in secula seculozū. hec p̄fatus dñs cardinalis. beatus etiam Thomas dicit consimiliter in tertia parte. q̄ si anima beate virginis nisi quā fuisset p̄tagio originalis peccati inquinata: derogaret dignitati Chriſti p̄m quam est vniuersalis oium saluator. ¶ Ad quartā r̄spondetur negādo p̄sequētiam. tñ primo: q̄ non est idem sine simile de oīs. p̄positionib;: sine regulis generalibus licet enim ab aliquibus excepta sine excluda fuerit beata virgo: non tamē ab omnibus. vt seruetur integra dignitas Chriſti: et p̄uilegiozū eius libitā prerogatiua. tum sc̄do q̄ parere cū dolore respicit mulieres ex virili femine p̄cipientes: qua fuit excepta beata virgo maria. Ad quā ab originali peccato fuerit preseruatā: sed q̄ non ex virili femine: sed mystico spiramēte p̄cepit dolor enim partus vt dicit sanctus Thomas. in iij. parte sequitur in muliere per cōmitionē virilem. ¶ Ad quintā respōdetur: q̄ ratio non procedit. tum primo qd eodē modo p̄baretur: q̄ nūquā aliquis cōtraisset peccatū originale: quod est hereticum dicere. qd sic probatur. q̄ argumentum concludens virtute forme concludit in omni materia. si ergo argumentū predictū est de se validū: concludit in omni materia. arguamus ergo sic. perfectissimus mediator: habuit perfectissimū

mū actum mediandū: redimēdū circa personam: pro qua maxime mediat. sed Chriſtus est perfectissimus mediator. ergo habuit circa p̄sonas circa quas mediant p̄fectissimū actū. mediandū: possibilem illis: p̄ quibus mediant. sed talis p̄fectissimus actus requirit in redempto preseruationem ab omni culpa: etiam originali. ergo oēs redemptos preseruant ab originali: quod est falsum. et ita manifestū est: q̄ ratio illa non procedit. Nec valet si dicatur: q̄ circa beatam virginem maxime mediant: et non circa alios. tum quia hoc est repetitio principij debet enim probari: q̄ illo mō maxime mediant: circa beatam virginem: q̄ eam preseruaerit a peccato originali. tum quia mediatio Chriſti ex parte sua perfecta est: quantum est de se maxime circa omnes mediant: quia Dei perfecta sunt opera deitō. xxxij. Et preterea sicut ex parte virginis fuit possibile: qd preseruaerit ab omni culpa. etiam originali: sic etiam hoc fuit possibile ex parte aliozū. et ideo si argumētum factum pro beata virgine de virtute sua concluderet pariter etiam de alijs sed hoc non est verum. ergo nec aliud. ¶ Secundo respondetur: negādo tanquā falsam illam minorem propositionē. in qua dicitur: quod actus perfectissimus redimēdū requirit in redempto preseruationem ab omni peccato: et actuali: et originali: imo qui talem propositionem accipit vt dicit magister Joannes de poliaco magister parisiē. in quolibetō tertio. videtur ignorare quid nomen mediatoris ac redemptoris importat. et quod ita sit patet. primo quia mediatio non est nisi inter discordes. amici enim in concordēs. 12 mediatio et arbitris non indigent: medium enim non est nisi inter extrema. vt patet de cōmō metaphysice. et ideo non est opus mediatioe inter Deum et creaturam: nisi illa habeat discorsiam ad Deum. et comparatur ad ipsum ratione extreme. Non est autē creatura deo discors et inimica nisi per peccatum sc̄dum illud esai. liij. iniquitates vestre diuiserūt inter vos et Deum vestrum. Et glo. super illud ad ro. quinto commendatū ait suam charitatē dicit. iam nos diligenti deo reconciliati sumus: cū quo propter peccatum inimicitias habebamus: et ideo non est mediatio. nec est opus ea: nisi peccatum inter Deum et hominem fuerit. vnde non fuit aliquis mediator inter Deum et angelos sanctos. quare manifestum est: quod cū preseruatō a peccato peccatū tollat: per consequēs tollit mediatioe. preterea sc̄do quod preseruatō tollat redemptionē: de qua loquimur: patet. licet enim redemptio extensa proprietate vocabuli possit dici respectu mali noydm habiti: sed possibile haberi. redemptio tamen qua quis dicitur redemptus proprio sanguine: Chriſti: de quo modo redemptiois loquimur: in presenti: non tamen potest dici de eo qui prius seruauit: non fuit subiectus. non enim aliquis redimatur nisi ab illo cuius alias fuit: et modo non est. rem enim que nunquam fuit: mea non possum proprie dicere redimere. sed emere. Rem etiam que semper fuit mea non possum dicere proprie nec emere: nec redimere. vnde Ambrosius et ponitur in glo. sup illud ro. iij. iustificati gratis per gratiā ipsius: per redemptionē: que est in Chriſto Jesu dicit sic. notādum vero: quod recte dicitur nos redemisse: non emisse: ipse enim ante per naturā fueramus: sed nostris delictis alienati sumus: quare cum homo qui nunquam fuit subiectus peccato originali aut actuali nunquā fuerit nisi Dei: nec vnquā fuerit diabolus: cum homo non fiat diabolus nisi per peccatum: p̄m illud Joannes. viij. qui facit peccatum seruus est peccati talis homo preseruatus peccato non potest dici redemptus a Chriſto. vnde beatus solumus papa condemnans errorem pelagij: et celesti negantium paruos contrahere peccatum originale: vt Augustinus inducit in epistola ad optatū de origine anime: vtitur hęc magna ita dicens. nullus enim nisi qui peccati seruus habet efficitur: nec redemptus dici potest: nisi vere per peccatum fuerit ante captiuus: sicut scriptum est. Si vos filius liberauerit: vere liberi eritis. hec ille. Item ad idem est beatus Augustinus in libro primo de baptisimo paruo: ita dicens. quis audeat dicere non esse Chriſtum infantium saluato rem: nec redemptorem: vnde ait saluos facit: si nulla inisset egritudo peccati. vnde redimēret: si non sunt per originē p̄m hominis venundati sub peccato. Et infra negat illos liberari: qui sub peccato nolunt eos esse fateri. nam vnde liberatur: si nulla seruutē tenetur affrici. Et beatus Grego. sexto moralium ad idem sic dicit. dicant nonnulli: qui sanos se suis viribus egulant: fuisse meritis redemptos se esse gloriatur: quozū profecto assertio inuenitur sub iunctis h̄is: qui dum innocētēs se asserunt: redēptos: hoc ipse in se redēptionis nomē enacuāt. oīs nāq; qui redimuntur ex aliqua p̄culdātib; captiuitate liberati. vñ ergo quilibet iste redēptus est: si prius non fuit sub culpa captiuus. liquet itaq; quia multum desipit

Jo. de po.

Ambro.

Jo. vij. c.

August.

Grego.

quisq; hoc sapit. hec Gregorius. Et quib; verbis tam beatiss...

peccato immunis fuit. non tamen ab originali quia hec solus...

Ad undecim.

Ad duodecimum.

Bonaen.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Quintum ar.

Oppositum i...

Scda opp.

Ridet. Bonaen. Prima opt.

Scda opt.

S. Bonaen.

Ad primum argu. S. Bonaen.

Ad secundum.

Ad tertium.

omne aut passibile de necessitate patitur activo presente. ergo...

dum, q non est eadem ratio de pena sensibili ante mortem, et post...

Ad quartam.

Ad quintam.

Exponit i...

Archid.

Bonaen.

Bonaen.

Bonaen.

Non potest. Sequitur quartum capis...

introductionem vite celestis: nisi fuerit ab omni sorde purgatus per penitentiam confessionem: per donum baptismatis. capitulum breue est. Pro pleniori intelligentia eiusdem capituli breuis venit querendum vtrum oes qui cupiunt consequi vitam celestem sine eterna teneant ad susceptionem baptismi. Et vtrum non per Christum non est hominibus via arcata salutis: sed ante Christum aduentum poterant homines saluari sine baptismo. ergo etiam post Christum aduentum. Secundo sic. baptismus magis me vult institutus in remedium salutis: magis in remedium peccati originalis. Et sic ille qui est baptizatus cum non habeat originale peccatum: non videtur posse transgredere in peccatum. ergo filii baptizatorum non vident esse baptizandi ad consecrationem vite eterne. Tertio sic. baptismus dicitur ad hoc quod aliquis per gratiam mundetur: sed hoc consequuntur illi qui sunt sanctificati in vtero sine baptismo. ergo non omnes tenentur ad suscipiendum baptismum. In oppositum est textus presentis capituli ubi ait beatus Hieronymus. quod non potest quis gratiam celestis vite accipere nisi. etc. Item est illud Jo. iii. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Et in libro de ecclesiasticis dogmatibus baptizatus tamen iter salutis esse creditur. Rursus dicitur quod oes qui gratiam vite celestis et gloriam consequi volunt: tenentur nunc ad susceptionem baptismi. que conclusio probatur sic iuxta sanctum Thome in tertia parte. quod ad illud homines tenent sine quo salutem consequi non possunt. manifestum est autem: quod nullus salutem potest consequi nisi per Christum. unde apostolus dicit ad romanos. sicut per unius delictum in oes homines in condemnationem. sic et per unius iustitiam in oes homines in iustificationem vite. ad hoc autem datur baptismus: ut aliquis per ipsum regeneratus incorporetur Christo factus membris ipsius. unde dicit ad Galatas. iii. Quicquid in Christo baptizati estis. Christum induistis unde manifestum est: quod oes ad baptismum tenentur et sine eo non potest esse salus hominibus. Ad rationes. Ad primam dicitur quod: anque homines poterunt saluari etiam ante Christum aduentum: nisi fierent membra Christi: quod vult dicitur. non est aliud nomen datur hominibus: in quo oporteat nos saluos fieri. sed ante Christum aduentum homines in corpore baptizati per fidem futuri aduentus: cuius fidei signaculum erat circumcisio. ut apostolus dicit ad romanos. iii. antequam vero circumcisio institueretur: sola fides et Hieronymus dicit: quod sacrificio oblatione: quibus suam fidem antiqui patres profitebantur homines in Christo incorporabantur post aduentum etiam Christi homines per fidem in Christo incorporabantur sicut in illud ad ephesios. iii. habitare Christum per fidem in cordibus vestris. Et alio signo manifestatur fides rei iam potentis quod demonstratur quod erat futura: sicut alius verbis significat pens: preteritum: futurum. Et ideo licet ipsum sacrum baptismum non semper fuerit necessarium ad salutem: fides tamen cuius baptismus factum est semper necessaria fuit. postea vero facta institutio et dimissione baptismi factum est ipsum sacrum baptismum necessarium ad salutem. Ad secundam dicitur quod illi qui baptizati renouantur per spiritum sanctum: corpus tamen remanet subiectum venialibus peccatis sicut in illud ad romanos. vii. corpus quidem mortuum propter peccatum: spiritus vero vivit. propter iustificationem. unde Augustinus probat contra Julianum. quod non baptizati in hoc quod quidam in eo est. i. e. di. g. in matris. manifestum est autem: quod homo non generat generationem carnali sicut in spiritu: sed secundum carnem. et ideo filii baptizatorum cum peccato nascuntur originali. unde indigni baptizari. Ad tertia dicitur dicitur: quod illi qui sunt sanctificati in vtero consequuntur quidem gratiam emundantem a peccato originali: non tamen ex hoc ipso consequuntur characterem: quo Christum figuratur: et propter hoc si aliqui nunc sanctificarentur in vtero: necesse esset eos baptizari vtrumque per susceptionem characteris alius membris Christi confirmarentur. Lege. [S]tatuta vite celestis. i. i. meritoria vite celestis. i. glorie. hoc litera vbi in sua integritate non posse intelligi: nisi de adultis [ab omni sorde peccati] mortalitatis: sed quod vult ait sanctus Thomas. peccatum mortale quod incompabile est cum gratia et presentia spiritus sancti huius rationem fordis: vel macule [per penitentiam confessionem]. s. interiorum: que fit deo. talis enim requiritur ante baptismum: vt. l. homo peccata sua cognoscens de eis doleat. non enim potest inchoare nouam vitam: nisi penitentia veteris vite. vt dicit Augustinus. libro de penitentia. ad hoc. i. e. di. omnis [per donum]. i. sacramentum baptismi: quod intelligendum post dimissionem eius. ista duo tanguntur act. ii. agite penitentiam: et baptizetur unusquisque vestrum. j. ea. dist. agant.

- 4 Fides parentum duplicem habet comparisonem.
5 Fides parentum que dicebatur sufficere pueris an sit informis vel formata.
6 Et an requiratur fides vtriusque parentis. nu. 6.
9 Sacramenta legis nature non erant ex precepto diuino obligantia.
10 Sacramentorum genera tria fuerunt in lege diuina.
11 Et quare fuerint instituta. nu. 11. et nu. 13. Et que fuerint eorum efficacia. nu. 14.
12 Denarius numerus est perfectissimus.
16 Esse ordinatum est duplex.
17 Sacrificij virtus dicitur ipsa fides.

Hoc apud. Sequitur quintum capitulum: in quo magister gratianus ex auctoritate beati Gregorii ponit diuersa remedia contra peccatum originale secundum varietatem triplicis temporis humane vite: post lapsum videlicet: temporis ante legem: temporis sub lege: et temporis gratie. dicit autem. quod tempore ante legem remedium contra originale peccatum fuit parulis fides aliena: adultis fides et virtus sacrificij. tempore legis circumcisio. tempore gratie baptismus. breue est non diuiditur amplius. pro ampliori declaratione presentis capituli hic querenda veniunt multa sed ad presens locuturus tantum de remedio quod erat tempore ante legem queruntur quatuor.

- 1 Primum est vtrum fides aliena ante circumcisionem valebat parulis ad deletionem peccati originalis.
7 Secundum est vtrum fides sufficiebat sine aliquo exteriori signo.
8 Tertium vtrum in adultis ad deletionem peccati originalis requireretur etiam sacrificium vel aliquid huiusmodi.
15 Quartum vtrum fuerit conueniens quod datur esset aliquod remedium generale ad mundandum a peccato originali nondum natos: sicut ad mundandum iam natos.
1 Ad primum sic proceditur. Et vtrumque aliena fides non valebat ad remissionem peccati originalis pro parulis. Primo sic. efficacior est charitas: quod fides. sed charitas aliena nunquam sufficit ad meritum. ergo nec fides ad iustificationem. Secundo sic. Si fides aliena valebat: ergo et eadem ratione infidelitas: ita et actuali peccato parentum puer puniretur: quod est inconueniens. Tertio sic. fides non magis innatam: quam habentem. sed illi qui habebant fidem non semper innabantur a fide: quia poterat esse quod habebat fidem informem. ergo nec pueri valebat fides parentum ad delendum originale peccatum. Quarto fides non fuit tunc maioris efficacie: quam fuit post aduentum Christi. Sed post aduentum Christi institutio baptismi non sufficiebat sola fides. ergo nec tunc sufficiebat. si enim sufficeret tunc maioris efficacie esset tunc: quam nunc. quod non videtur. quia maior sit gratia nunc: quam tunc. Quinto sic. si sola fides sufficiebat: quorum vel cuius erat illa fides. aut propinquior: aut remotior: aut indifferenter horum: et illorum. sed sine sic. sic. vtrumque fides aliorum nihil inuit. generatio enim carnalis nihil facit ad spirituales finem autem hoc esset propinquiorum parentum: tunc si illi non essent fideles non posset parulus ab originali peccato liberari: ita deesset diuina misericordia quo ad parulum. In oppositum est textus presentis capituli. Rursus dicitur. quod aliena fides illo tempore valebat parulis ad remissionem peccati originalis. cuius conuenientia sic ostenditur sub duabus conclusionibus. Prima est quod post lapsum hominis in peccatum semper fuit remedium aliquod: quo etiam paruli liberarentur a peccato originali. patet quod nunquam defuit diuina misericordia: sicut nec diuina iustitia ab origine mundi. sed per diuinam iustitiam factum est originale peccatum a parulis. ergo ex diuina misericordia semper aliquid fuit remedium: per quod posset curari ille morbus: et homines possent liberari ab originali peccato: et sicut aliunde contrabebatur originale peccatum: ita per alium daretur adiutorium: vel remedium. ergo oportuit: quod tempore illo esset aliquod remedium sine adiutorio: per quod liberarentur paruli a peccato originali. Secunda conclusio est quod hoc remedium datur hominibus ad purgationem originalis peccati fuit fides. Rursus nostri mediatoris. quia confessione sic ostendit sanctus Thomas. in. iii. dist. i. peccatum originale est peccatum nature. natura autem reparari non poterat nisi per Christum: ideo nunquam poterat remitti peccatum originale alicuius: nisi facta relatione: quadam imitatione illius qui curari debebat ad Christum: quod per fide fiebat: ideo fides mediatoris semper fuit efficacior ad curandum ab originali. nisi in illis quidem qui vnum liberi arbitrii habebat propria: in alijs vero aliena. vt nec eis deesset omnino diuinum remedium.

Primum ar.
Secundum arg.
Tertium ar.
Quartum ar.
Quintum ar.
Oppositum et Respondet.
Prima conclusio.
Secunda conclusio.
S. Thom.

Durandus. medium. Durandus vero sic probat prefatam conclusionem. nullus iustificari potest nisi per unionem ad Christum: que est principalis actus nostre iustificationis: sed prima unio ad Christum est per fidem: sine qua nulla alia esse potest. ergo remedium ad iustificationem necessarium est ipsa fides. in adultis quidem precipue parulis aliena. Unde dicitur est ad rationes. Ad prima respondetur: quod fides est in cognitione. charitas autem est in affectione. affectio autem est eius quod est sibi bonum. sed fides est eius quod est verum simpliciter et ideo fides poterat magis respicere mediatorem prout erat causa salutis alteri quam charitas. Et propter hoc magis iustificatio fit in sacramentis attribuitur fidei: quam charitati. Ad secundam respondetur: quod fides parentum duplicem habet comparisonem. vnam ad suum subiectum. alio modo potest considerari fides per respectum: quem habet ad obiectum. Demum. s. mediatorem. tunc dicitur magis quod fides aliena non innabat parulum: in quantum erat actus per se. sed quod per illam: qua respiciebat obiectum suum quod erat medicina totius nature. in quo habebat quandam similitudinem cum sacramentis nostris: in quantum iustificabat et obiecto: quasi ex opere operato: non autem ex opere operante. Et per hoc patet solutio ad tertiam. quod informatio et informatio fidei sunt conditiones eius ex parte operantis non autem ex parte obiecti: et ideo informatio fidei in parente non impedit effectum salutis in filio: impedit autem in ipso: quia informatio illa proniebat ex aliquo: quod erat contrarium salutis: scilicet ex peccato mortali. Et ex hoc patet responsio ad id: quod queritur ab aliquibus vtrum fides que dicebat sufficere sit informatio vel formata. Et videtur dicendum quod etiam fides informis sufficiebat. Et quod ita sit quod fides informis sufficiebat ad iustificationem paruli probat dominus Bonaventura in quarto sic. per fidem informem meretur quis et facit operationem miraculorum: et impetrat alijs sanitatem corporalem. ergo si Deus equus prouisus est et magis ad sanandum spirituales: quam corporales videtur: quod per fidem informem possit spiritualis sanitas impetrari ei: qui non potest se saltem ad sanitatem preparare. item si non posset tria ex hoc inconuenientia sequeretur. primum: quod peccati actualis parentum imputaretur filio: qui alias mundaretur si parentes essent sine peccato. secundum. Cum nullus sit certus vtrum sit in charitate: nulla esset certitudo de curatione paruli. ergo semper deberet curari: et remedium offerri. tertium: quia potius deberet dici parulus mundari in charitate parentum: quam in fide. quod non dicit Gregorius. Ad quartam respondetur negando in toto. dicitur enim: quod in adultis etiam modo sola fides sufficeret: vbi non esset contemptus: vel negligentia sacramenti: nec haberet copiam baptismatis fides nisi daret ad originalia: et ita per omne tempus curritur efficaciam fidei. preterea etiam baptismus dat amplius effectum quam tunc ad dimissionem peccati. abundantiam gratie. si autem queritur cuiusmodi sit hoc fides: que tunc sufficiebat. respondetur. Alexander de balis: quod fides saluatoris. nec necesse fuit descendere ad distinctionem rationem: sicut modo in symbolo continetur. ratio est: quia iam creuit lumen cognitionis fidei: et tunc habetur in glo. super illud. nomen meum adonai non indicauit eis per successiones creuit cognitionis augmentum. Ad quintam respondetur: quod principaliter requireretur fides parulis propinquorum: vel remotorum: per eos enim contractus est morbus: ita per eos magis congruit remedium. si vero contingeret: quod illi essent infideles: paruit subuenire illis fides aliena: cui demotione exteriori necessitate ingruente. quod potest argui ex hoc. quod dicitur. quod pro parulis sola fides sufficiebat: et non determinatur parentum: licet illa magis congruat. Ad questionem vero qua queritur vtrum vtriusque parentis fides requireretur. Respondetur idem Alexander de balis: quod offerentis fides sufficiebat: sine esset de propinquis parentibus: sine remotis: vel etiam si non crederet in fide ecclesie offerret: videretur sufficere sicut modo non credens seruata forma ecclesie intendens facere quod facit ecclesia baptizaret: vel dicendum vt dicit dominus Bonaventura in. iii. dist. i. quod parentes dicitur hic oes qui curam gerunt de parulo. aut si dicantur parentes proprie: tunc dicitur magis in fide eorum parulus adiunari: vt quod per ipsos parulus trahit culpam: congruum fuit vt eorum fide mereretur gratiam.

Ad secundum sic procedit. Et vtrumque fides sufficiebat sine aliquo signo. Et primo sic. dicit Augustinus contra Iulianum: quod in nullum nomen religionis sine verum sine falsum homines sine aliquo signo visibili adiunari: sed id per quod originale dicitur homines in religione vere fidei adiunantur. quia oportet huiusmodi remedium esse intrantum. ergo oportet: quod fieret aliquo visibili signo. Secundo actus mentis potest se extendere ad

notos: et non notos: et conceptus equaliter. ergo si fides sine exteriori signo sufficiebat ad deletionem originalis: videtur quod poterat etiam nondum nati ab originali peccato mundari. Tertio sic. modo non valet fides ad salutem sine exteriori signo aliquo: si ergo tunc valisset: videtur: quod fuisse tunc maioris efficacie quam modo. In oppositum est textus presentis capituli: ubi i. Gregorius dicit. quod parulis sola fides sufficiebat. Respondetur dicendum quod circa hoc vt dicit tam sanctus Thomas in quarto di. i. quod dominus Bonaventura: du pleg est opinio. quidam enim dicebant: quod non sufficiebat fides sine professione: sine professione fidei facta: non tantum actus mentis vel oris: sed etiam in signo visibili: puta in oblatione vel sacrificio: sine decimatione: vel aliquo alio signo: quoniam ecclesia fidelium semper aliqua signa habuit: in quibus fides les colligebantur: et prebentur fidem in facto: sicut patet in auctoritate beati Augustini. in principio questionis. erat nihilominus differentia inter parulos et adultos quantum ad hoc tantum: quod parulis sufficiebat aliena fides cum exteriori signo: ab alijs facto. sed adultis fides propria cum signo ab eis facto: ita quod ipsi crederent et offerrent. Et hoc positio videtur esse. Alexander de balis in quarto. Sed quod hoc positio non videtur consonare cum verbis Gregorii in presentis capitulo positio: ubi dicit. quod parulis sola fides sufficiebat: ideo alioquin est positio probabilior dicendum: quod pro parulis sufficiebat sola fides sine omni exteriori signo: sine professione fidei: qualis tuncque fieret: sine signo. sine verbo: sine actu cordis: dum tamen fieret a parentibus: respectus haberetur ad parulum sine vt dicit sanctus Thomas sufficiebat sola fides. non autem habitus fidei: sed motus eius relatus ad salutem pueri in vniuersam professionis fidei: quicquid ille esset: qui hoc modo professionem fidei sue ad puerum referret: magis tamen pertinebat ad parentes pueri: qui eius curam habere debebant: et per quos originale contraxerat: et hanc viam amplectitur sanctus Thomas et dominus Bonaventura. Sed contra hanc opinionem surgit dominus Durandus in quarto dicens. quod ad salutem parulorum ante circumcisionem non sufficiebat sola fides sine operatione exteriori. Et ratio sua est: quia fides aliena non sufficit ad iustificationem: nisi vt est fides ecclesie: sed nullus gerit personam ecclesie per solum actum interiozem: nisi concomitetur aliquis actus exterior: vt patet. sacerdos enim quicquid vult mentali oratione solum: et non signo exteriori adhibito facti vel dicti: non gerit vicem ministri ecclesie: vnde tales orationes sunt eius: vt est persona priuata: non vt publica. ergo oportet: quod actu exteriori fidei adhiberetur aliquid actus exteriori facto vel dicto. Si istis non obstantibus standum est cum dictis beati Gregorii qui presentioris sunt auctoritatis: quam durandus: quem beatum Gregorium sequitur sanctus Thomas et dominus Bonaventura. pro quorum positione adducitur adhuc talis ratio contra durandum. Sicut in statu legis et gratie minus requirebat ad salutem puerorum: quam adultorum. ita dicitur dicere in statu nature: sed in statu gratie ad salutem parulorum sufficit solus baptismus sine fide suscipientis: aut etiam conferentis. Et etiam in statu legis sufficiebat sola circumcisio sine fide suscipientium. ergo a simili in statu nature minus requirebatur ad statum parulorum: quam adultorum. Ad salutem adultorum requirebat fides eorum cum aliquo signo exteriori potestante fidem eorum: sicut dicit beatus Gregorius in textu presentis capituli. ergo ad salutem parulorum sufficiebat alterum tantum: non potest autem dici: quod sacrificium sine fide sufficeret. quia nondum erant instituta sacrificia seu sacra: que ex opere operato gratiam conferre possent. preterea vt dicit Durandus in libro de sacris ad illa sacrificia seu sacramenta nullus tenebatur voto: sed sicut quod vnicuique placebat celebrabantur. ergo oportet dare alteram partem: quod sola fides sufficiebat. nunc dicendum est ad rationem Durandi. quod arguit quod ad iustificationem sola fides non sufficit. et negatur hoc assumptum. imo dictum commune est in oppositum. dicitur enim: quod pueri in fide parentum saluabantur: rationabiliter: quod per se illo actum culpam damnationis incurrerunt. ar. j. dist. iiii. c. que ris a me. c. paruli. Ad illud vero quod dicitur in minoribus: quod nullus gerit personam ecclesie. respondetur: quod hoc verum est. ubi sunt aliqua sacrificia: vel sacramenta instituta toti ecclesie: sicut nunc est: sicut in statu legis: sed ante legem nullum erat tale sacrificium seu sacramentum: ideo non erat necesse: quod fides per aliquod signum protestaretur. vnde pro statu illo in quo non erant illa sacrificia vel sacramenta instituta exercebatur actum illius fidei que erat diuinitus inspirata: poterat gerere vicem persone ecclesie: vel vt dicit sanctus Thomas. sufficiebat: quod haberet respectum ad obiectum: scilicet ipsum mediatorem: et quo consequeretur vnum inuandis parulis: ad quem

Tertium ar.
Oppositum i.
Respondet.
S. Thom.
Prima opi.
Secunda opi.
S. Thom.
Oppositum.
Durandus.
Ridet.
Dugo.
Ad argu.
Durandus.
S. Thom.

Ad primū arg.

referatur. Et Jam dicendum est ad rationes principales. Ad primā dicendū q̄ illud signum per quod homines tēporis legis nature in veram religionē congregabantur non habebat virtutē nisi ex fide: ideo non erat necessitatis: sed pro voto celebrabatur. vt vnus alijs imitaretur. vnde sine talibus signis poterat homo saluari. Ad scōm dicendū negādo consequentiam quia puer in vtero matris existens quantū ad humanam conditionē pertinet: non habet esse distinctum a matre: ideo per actum hominis gratiā cōsequi non potest: nec nunc vt mundetur ab originali per baptismū: nec tunc vt mandaretur per adē parentū ab originali: hoc fm legē communē. q̄ privilegio autē diuinitus mūdari potest: sicut de sanctificatis in vtero apparet. Ad tertiam dicendū: q̄ fidei efficaciam non est diminuta cum omnia sacramenta ex fide efficaciam habeant. sed est aliquid adiunctum: quod necesse est obseruari: sicut non est minoris efficacie lex mox in religiofo: quā in seculari: quamuis p̄cepta moralia sufficiant ad salutem seculari. sed in religiofo requiruntur consilia: ad que se ex voto obligant.

Ad scōm.

Ad tertū.

Primū ar.

Scōm arg.

Tertū ar.

Quartū ar.

Opponit i cōtrarium.

Ridet. S. Thom.

Bonaen.

Bonaen.

Bonaen.

Bonaen.

Bonaen.

Bonaen.

Bonaen.

Bonaen.

Bonaen.

Bonaen.

Ad tertium sic proceditur. Et vt q̄ in adultis non requirebat sacrificiū: nec aliq̄ bñdī signū. Et p̄mo sic nō min⁹ valet alicui fides p̄p̄ia: q̄ alteri fides aliena. sed pueris sufficiebat fides aliena sine exteriori signo: vt probatur ex hoc. Ergo et adultis. Scōm sic Hugo de sancto victore dicit. q̄ nullus obligabatur ad facta illius temporis: s̄ voto celebrabant. s̄ q̄ est bñdī non est de necessitate salutis. ergo absq̄ sacrificijs poterat emundari quis ab originali. Tertio sic. morbus originalis peccati non reitatur. ergo debet habere remediū non reiterabile: sed tā sacrificiū q̄ decimatione sunt reiterabilia. ergo nō sunt conuenientia remedia. Quarto sic. Hugo de sancto victore dicit: q̄ remediū contra originale fuit decimatio. Gregorius dicit sacrificiū. sed contra vnius generis morbi vnum debet esse remediū genus. ergo et c. In oppositū est textus presentis capituli. Scōm sic. plus peccauerat adultus quā paruulus et maioris debiti peccati habebat. ergo et plus tenebat facere: q̄ paruulus. ergo vitra solā fidē que populo sufficiebat ad salutem requirebat in adulto aliq̄ signū exterioris. Rideo dicendum cū sancto Tho. q̄ in adultis requirebatur cum fide virtus sacrificij: vel aliq̄d huiusmodi signum: vbi tamen opportunitas adesset posse facere: aut tempus haberet operandi: alias sufficeret fides sola. Hugo qua conclusionē notandum cum eodem sancto Thoma in. iij. q̄ illa sacramenta legis nature non erant ex p̄cepto diuino obligantia: vt expresse ponit Hugo libro de sacramentis. sed ex voto celebrabantur fm q̄ vnicuiq̄ dicebat sua mens: vt fidem suam alijs exteriori signo profiteretur ad honorem dei: fm quod habitus charitatis inclināt ad exteriorē actus: sicut dicimus de charitate: q̄ sufficit motus interior: quando autem habet tempus operandi: requiruntur etiam exteriorē actus: ita etiam quantū ad adultos sufficiebat sola fides: cum etiam modo sufficiat ei: qui non ex continētu sacramenta dimittit: sed ipsa fides quando tempus habebat instigabat: vt se aliquibus signis exterioribus demonstraret. quando autem illa signa adhibebantur: non erat efficaciam remissionis culpe ex illis exterioribus: sed ex interiori fide: sicut sunt intelligenda verba Gregorius. Eternum quia hic fit mentio de virtute sacramentorum: que concurrerant cum fide ad deletionem culpe originalis: vngimus hic notandum: quod Bonauentura notat in presenti materia pro horum intelligentia. notandum ergo q̄ sicut dicit magister i in lege nature tria fuerunt sacramentorum genera. scilicet decimationes: oblationes: sacrificia. ad quorum noticiam tria sunt notanda. primo que fit ratio instituti illa sacramenta. secundo quis modus. tertio que efficaciam. Et prima ratio instituti illa est dei honorificatio. Notandum ad q̄ fides in iustis omni tempore occurrit: nullus nisi in fide saluatus est. tempore ergo legis naturalis hoc fides erat que fideles illuminabat ad hoc: quod crederet quod deus erat creator: quod redemptor: quod remunerator: ideo fides illuminabat: et dictamen nature consonabat: vt homo deo deseruiret: et sua ab ipso recognosceret: et hoc quod credebatur signo visibili: etiam quodammodo manifestaret. ideo signa fuerunt tempore legis nature: in quibus deus honorabatur: que omnia creauerat vt in oblatione. Similiter honorabatur vt redemptor: vt puta in sacrificio: et vt perfectus remunerator in decimatione et denarius enim est numerus perfectissimus: q̄ perfectiones tres in se habet. prima est vnitatis. se cūda ternarij. tertia senarij. que simul iuncta faciūt denariū. ideo est ibi status: per hoc honorat deus vt perfectissimus remunerator. Scōm ratio est fidei redemptoris p̄fessio. sicut

enim nullus potest deo sine fide placere: sic nullus sine fide mediatoris peccato resurgere. Et sicut fides simpliciter dicitur dei honorificatio: ita et professio. Et q̄ tūc p̄fetur homo: q̄n q̄ credit exterioris manifestat. ideo tpe legis nature fuerunt signa ad hoc manifestanda. Et in mō redemptionis tria considerant: redemptus: et hoc per decimationem. homo enim significat per decimā dragmā perditā: ipse modus redempti: et hoc per oblationē. ipsum pretiū: et hoc per sacrificiū quo erat sanguinis effusio. Et ista professio in his signis magi me necessaria erat p̄ ipsos imperfectos. p̄fectis enim deus reuelat uit sacrā dei: imperfectis clauit. vñ minores adhibebat fidei maiori: et credebatur implicite: sicut implicite credebant: sic signa data sunt eis a maiorib⁹: in quibus fide implicite profiterentur. Tertio ratio est vite agende institutio. sicut enim aliquis non poterat deo placere sine fide: nec a peccato resurgere sine fide redemptoris: sic nec in bono stare bono opere: et ideo fidei addita sunt signa que significarent ea: que necessaria sunt cum fide bec autem tria sunt in corde: et tria exterioris: que his tribus figurantur in decimatione peccati recognitione: et eius dimissio: quia in ea datur deo quod perfectum est: et q̄ bonum est: remanet nobis quod est imperfectum. vnde significatur: q̄ bona tantum sunt a deo: sed mala a nobis. rursum etiam separatione decime partis in partem dei: significatur recessus a peccato. in sacrificio significatur interna p̄fessio: sacrificium enim deo spiritus contribulatus. et exterior carnis maceratio occidebatur enim pecus vnde hostiā facta sunt mēbra nostra. rō. gij. offeratis corpora vestra hostiam etc. in oblatione mentis deuotio et exterior bona operatio que si assunt cū fide: sufficiunt ad salutem. sic igitur pater: que fit ratio institutionis illorum: scilicet dei honorificatio: fidei redemptoris p̄fessio: vite agende institutio. Secundo et debet attendi modus instituti non enim instituta sunt per modum p̄cepti: vt dicit Hugo. primo paruulos nutrum consilio loquens pro illis: qui fuerunt tempore legis nature. Et si querat quomodo dicendum: q̄ fides illuminabat: vt visum est: et natura consonabat: et inspiratio auctoritatem dabat: ideo per modum consilij data erant: et hoc per superiores in quibus erat fides explicita. Tertio attendenda est in his efficaciam: notandum q̄ nullam de se habebant efficaciam curandi: vel iustificandi, sed solum ratione fidei redemptoris: non enim erant instituta ad hoc. sed ad bec que predicta sunt. Ad tertiam patet solutio ex dictis. Quod enim in primis rationibus obijciunt: q̄ non requiratur sacrificiū: vel aliq̄ huiusmodi: cōcedendum est eo modo quo dictū est. Ad tertiam respondetur q̄ verum est de remedio: q̄ est impossibile cōtra morbum nō iterabile: sicut fuit circūcisio: et baptismus. huiusmodi autē sacrificia non erāt medicina: vt dicit Bonauentura ex se imposta cōtra morbum non iterabile. Et ad quartā dicendum: quod nec decimatio: nec sacrificiū: erat per se remediū: sed tantum ratione fidei. Et quia omnia alia tria erant signa redemptionis: ideo indeterminate fides cum quolibet illorum mundare poterat.

Ad quartum sic proceditur. Et videtur quod debuit dari aliq̄d remediū generale ad mundandum a peccato originali nondum natos sicut ad mundandum iam natos. Et primo sic. nunquā defuit bonitas medici: et voluntas curandi. ergo existente morbo parata fuit medicina. sed statim in infusione anime aīa s̄bit originalis: igit statim parata est medicina ex congruentia bonitatis medici. Scōm sic. glo. sup illud ps. Adiuuor mens esto ne derelinquas me. dicit. frustra creasti et recreasti: si mortales despicias: q̄ non debes. q̄ non mea proptia sed parentalis culpa est. qua in hanc mortalitatem decidit. igitur cum omnes paruuli parentali culpa ceciderint in hanc mortalitatem: non debet dominus respicere illos primo debet adiutorium prestare. In oppositū est Aug. in epistola ad dardanum nemo renascitur: nisi prius nascatur. sed remediū illud esset regeneratio quedā. ergo non potest cōter adhiberi remediū aliq̄d antequā ex vtero nascatur. Rideo dicendū: q̄ non fuit generale remediū datū contra originale peccatū existentium in vtero materno. cuius conclusiois due rationes assignantur p̄ magistrū Alexandrum de balis in quarto. prima est ita tpe gratie medius inter statū nature et glorie. status nature determinat in trib⁹ in esse. in esse distinctio: esse ordinatū sed esse ordinatū est duplex sc̄z quātū ad dependentiā in esse naturā vel in esse gratuito. ordinatio autē in esse gratuito fm ordi nē diuine p̄uidentie h̄z sequi distinctiōnē et ordinatiōnē in esse naturali sed paruulus antequā natus fuerit nō h̄z esse distincti: prout natura determinat sibi esse distinctum: quā paruulus antequā natus sit: est in continuitate quedā cū visceribus maternis

q̄ talis creatoris honorificatio nō potest trāferri ad creaturā pe. de anch. in. c. et h̄z ps. nu. 6. de bis que sunt a prela. sine consen. cap.

ps. l. c.

Hugo.

Ad primū scōm arg.

Ad tertius

Bonaen. Ad quartū.

Primū ar.

Scōm ar.

Opponit i cōtrarium.

Ridet.

Alexander de balis.

Ad primū argumētū.

August.

Ad scōm.

Opponit i teram.

Bonaen.

Bonaen. Ad quartū.

Primū ar.

Scōm ar.

Opponit i cōtrarium.

Ridet.

Alexander de balis.

maternis. vnde fm ordinationem eōdem diuine prouidentie nō congruit illi esse ordinatum quātū ad esse gratuitū: cū gratia sequi habeat naturā: sicut esse gratuitū: esse naturale cōpletū dico fm ordinē diuine dispositionis. Scōm ratio est. Culpa causata a vitio nature corrupte vt originalis: et ab inordinata voluntate: vt actualis. s̄z iugta cōsuetū modū diuine miē sicut voluntate adherere firmiter bono actuali siue nutribili culpā incurrit: nō tollit dñs culpā sic iugta modū cōsuetū ple adherente naturaliter nature corrupte: a qua h̄bit originale nō purgat ab originali: sed dū est in vtero materno naturaliter adheret nature corrupte: a qua h̄bit inordinatiōe fomitiis. q̄ licet statim in infusione aīe h̄bat originale: in b̄lōm mēstruis maternis quib⁹ alit fetus: in quib⁹ causaliter imagine viget corruptio: h̄bit inordinatiōe inordinatiōe: a quo est magis recessus a naturali iustitia. vnde dū est in vtero fet⁹: quā si renitit h̄ purgationē originalis vitij. propter q̄d fm dispōsitionē s̄uete gratie q̄d dico p̄pter sanctificatos in vtero nō est adhibendū remediū. Ad rationes. Ad primā dōm. q̄ h̄ bonitas medici nunq̄ defuerit: nec voluntas curandi nō sequitur tūc: q̄ ex quocunq̄ tpe morbi existat adhibeat ei medela. sed tpe nature iugta dispositionē sapiētie ip̄i medici. paruulus autē dū est vna caro p̄ quanda cōtinuatiōe cū mēre subiacet legi originalis peccati: q̄d p̄ carnē h̄ctū est. quare tūc ex dispositione diuine sapiētie nō adhibet ei vlt remediū: vt daret rō iustitie manēt illa cōtinuatiōe. cū autē iam separant vt nō sint vna caro quodammodo: tunc conuenienter dat remediū in signo sensibili q̄d cōtingat natū siue nascētē vt sicut quodā modo d̄t Aug. ad dardanū. Nemo renascit proprie: nisi pri⁹ nascat et intelligit de hoc: q̄ est p̄ baptismū. Jo. iij. Nisi quis renatus fuerit etc. Ita nec mundabant ab originali adhibito signo sensibili cū fide: anteq̄ nascerent. Ad scōm q̄d obijci de gl. ps. dōm est. q̄ nō postulat h̄ remediū culpā originalis: sed adiutorij ne deficiat in p̄fectu vite anteq̄ pueniat ad finem q̄d patet p̄ hoc q̄d d̄t sibi frustra creasti et recreasti etc. Nec est intelligendū q̄ gl. intēdat allegare debitiū ex pte dñi: s̄z cōgruentiā bonitatis sue. vñ q̄d q̄ nō debes. d̄z exponit. Non decet vel non congruit. Ege. C. Ege dicitis in q̄dne litera bec plana est. de circūcisione autē in sequenti caplo habebit: vbi etiā ostendit falsitas eius: q̄d in hoc caplo d̄t gloss. super verbo. s̄z des. q̄ circūcisio tantū penā tollebat r̄ gloriā non dabat. [Sola fides] sc̄z parētū: vel quocunq̄: qui curam gerebat de paruulo. Ratio assignata est in q̄dne virtus sacrificij. i. sacrificij: oblationes. d̄t autē hic Bonauentura quod virtus sacrificij dicitur ipsa fides: que faciebat sacrificiū valere: vel dicitur interna mentis contritio: que faciebat exterioris sacrificiū virtuosum. Et q̄ in adultis necessaria erat contritio propter actualē. ideo Gregorius dicit sacrificiū curasse maiores. vt dictum est superius.

- 2 Et Circūcisio ad quid data fuerit. Et quod habebat magis expressam similitudinem curationis originalis peccati quam precedentia quātū ad quatuor. n. mero. 3. 4 Circūcisio est signum curationis ab originali. Et erat remediū contra originale. nu. 7. 8 Baptismus in se continet perfectionē salutis. 10 Regnum celorum clauditur duobus de causis. 15 Baptismi multiplex fuit institutio. Et quis finis. nu. 16.

Et quo sequitur capitulū sextū eiusdē ptis in quo magister Bonaen. et antioch. et antioch. ostendit efficaciam circūcisiois dicens. q̄ ex quo instituta est: valebat paruulis ad sanctificationē purgationis originalis peccati. sicut baptismus nūc. ex quo institutus est. Breue est: ideo non diuiditur. octo veniunt querenda.

- 1 Primum est vtrum fuerit congruum circūcisioem dari sine institui. 5 Secundum vtrum debuit differri vsque ad tempus Ababe. 6 Tertium vtrum omnibus populis circūcisio dari debuit. 9 Quartum vtrum circūcisio purgabatur a peccato originali. 11 Quintum vtrum circūcisio conferbat gratiam iustificatiōem. 12 Sextum vtrum circūcisio gratiam conferbat ex opere operato. 13 Septimum vtrum fuerit necessarium post circūcisioem instituire baptismum. 14 Octauum vtrum ante passionem fuit institutus.

Ad primum sic procedit. Et videt q̄ nō fuit necessarium circūcisioem dari. Et primo sic. Sapiētis est facere aliq̄d q̄to breuius potest per fidē et facta legis nature sufficere originale purgabatur. ergo nō oportebat in remediū originalis peccati circūcisioē dari. Scōm sic. Peccato originali q̄ ex alio d̄ctū est nō debet pena sensibilibus nec expiatio p̄ satisfactiōnē. s̄z circūcisio penā habebat sensibile. ergo nō erat conueniens remediū originale. Tertio sic. Deus nō delectat in penis nostris. ergo medius camēta dei debet esse suauis. s̄z circūcisio est penalis ergo etc. In oppositū est textus p̄ntis capli. Scōm est rō. q̄ v̄z circūcisio est signaculū fidei: q̄ est in p̄putio p̄ris nri Ababe. ad Ro. iij. et in b̄ caplo itro dicit Aug. sed cōueniens fuit illaz fidē signari cū opz nos oēs imitatores existere. ergo congruit fuit circūcisioē dari. Rideo dōm. q̄ congruit dari circūcisioē. Dne cōclusio sic declarat. r̄ circūcisio primo et p̄ncipaliter data fuit ad expressiōnē significatiōnē iustificatiōis nō stre faciendā: q̄ facta p̄cedētia faciebāt oportuit em: q̄ fm processum t̄pis sicut applicatio fidei crescebat: ita cresceret distinctio signorū sacrāliū. vñ Hugo de sancto victore. Oportuit vt p̄ processum tēporū spiritaliū gratiarū signa magis ac magis semp euidētia et declaratiua formarent vt cū effectu salutis cresceret deuotio voluntatis et cognitio veritatis. h̄z autē circūcisio magis expressam similitudinē curationis originalis peccati: q̄ p̄cedētia q̄tū ad quatuor. primū q̄tū ad mēbra generatiōis: per q̄d originale trāstundit. Scōm q̄tū ad figurā circūlarē in qua significat circūcisio: q̄ est in processu originalis infectiōis: fm q̄ persona corrupta natura: natura p̄sonā. Tertio quantū ad penā: q̄ erat in circūcisioē h̄ delectiōe cōcupiscentie: in qua precipue viget fomitiis virt⁹. Quarto quantū ad sanguinis effusionē: in qua significat passio xpi: p̄ q̄ originali satisfaciendū erat: r̄ q̄tū ad banc vtilitatē diffinitur sic. Tertio q̄d est signaculū curationis ab originali. Sc̄z ex consequenti fuit alia auctoritas vtilitas circūcisiois: sc̄z distinctio populi ab infidelibus: propter fidē eius. cui data fuit circūcisio: q̄tū ad hoc diffinit Damasc. circūcisioē sic. Circūcisio est signū determinatū Israel a gentibus: cū quib⁹ cōuerfabat. h̄z abuit et mytica significatiōe: et moralē. q̄ est signū castitatis seruādē. Et allegoricā: in quātū significat purgationē p̄ spm futurā. Et quasi anagogicā in quātū significabat depositionem corruptibilitatis: et carnis et sanguinis resurrectionē. Ad rōnes. Ad primā dōm q̄ p̄missas vtilitates habuit circūcisio p̄e factis legis nature. et ideo post illa institui debuit. Ad scōm dōm q̄ pena illa nō erat ad satisfactiōnē: nec fuit ad significatiōnē. Ad tertiā dōm. q̄ pena cōparat ad puniētū: sic non pl⁹ deo: vt dicit Bonauentura. Non enim creauit nos ad puniētū. Lōparatur ad meritū: sc̄z ad p̄sententem culpā: sic est in ea manifestatio iustitie et ordinis: sic placet deo inquantū est iust⁹. Lōparatur ad finē vel effectū. vt puta ad iustificatiōem rei: sic placet ei inquantū miseris coris. vnde in punitione que est vita ad iustificatiōem relucet misericordia: iustitia r̄ ita est deo placens. Et talis fuit pena circūcisiois.

Ad secundum sic proceditur. Et vt q̄d non debuit differri vsq̄ ad temp⁹ Ababe. Et primo ante Ababā erāt fideles ab infidelibus distincti: sed circūcisio est signum fidei. ergo ante t̄ps Ababe dari debuit. Secundo sic. Circūcisio maiorem habuit efficaciam: quā sacramenta legis nature. alias postea instituta non fuisset: sed nō minor erat necessitas efficacis remediū an Ababam: q̄ post. ergo etiā an eū debuit dari. Tertio sic. in circūcisioe fiebat q̄dā p̄fessio fidei fm illud ad ro. q̄ Ababā accepit circūcisioē tanq̄ signaculū fidei: sed a peccato primi hoīs null⁹ vñq̄ saluari poterat nisi p̄ fidē passionis xpi: secundum illud ad Ro. iij. que proposuit deus p̄pitiatiōnē p̄ fidē et sanguine ipsius. ergo statim post peccatū primi hoīs circūcisio institui debuit: et nō tpe Ababe. Quarto sic. Vt q̄d debuit dari tpe hoc: q̄ tūc fuit statutū federis inter Deū et homines. vnde Gene. ig. ponā arcū meū etc. Sed circūcisio similiter fuit pactum federis. Ene. viij. erit pactū meū in carne vestra in fedus eternū. ergo illo tpe conueniens fuit illā dari. In oppositū est textus capituli precedentis: vbi d̄t. Instituta descendentiū de stirpe Ababe. Et satis etiā innuitur in capitulo presentis sic arguendo. fides que sacramento efficaciam debuit tribuere: prout tribuit est fides mediatores: vt in superioribus dictum est: sed Ababe primo dicte sunt repositio nes de mediatore de semine eius nascendo. ergo ei p̄mo signū fidei distinctum dari debuit in generationis membro. Respondeo dicendū q̄ conuenienter circūcisio dilata est vsque ad temp⁹ Ababe. Cuius multiplex est ratio: vt magister

Ad honorat a oca. adde

Alexander de balis.

Alexander de balis. vna est prerogativa fidei eius. Bene. xv. creditur Abrahā deo: reputatum est ei ad iustitiam: qm̄ habuit prerogativā fidei cōueniens fuit. vt ab eo distinctio fidei lūi ab infidelibus inchoaret. vnde gl. Jo. vi. Bene. xvij. r ad Rom. i. d. Circūcisio data est in signū magne fidei Abrahā. Alia rō est meritū perfectionis obedientie illius: propter hoc aut data fuit illi circūcisio: vt probaret illius obedientiam et obedientie meritū augmentaret. vnde glo. Bene. xvij. Tribus de causis precipitur Abrahā circūcisio: vt per obedientiam mandati placeat. p̄ cuius prenaricationē Adam displicerat. Idem habetur ad Ro. g. Itē q̄ fuit ei data promissio de ḡpo nascituro de semine eius. vnde Hugo de sancto victore. Cū cū cisionis sacramētum femini Abrahāe dātū est: quatenus singularis maneret r̄ discreta generatio. de qua ḡps nasceret. Itē alia rō est q̄ ipse fuit primus de colentibus deū qui separavit se a colentibus idola vt patet Bene. xij. propter quod conueniens fuit: vt ab eo inciperet sacramētum distinctionis. Itē alia est ratio sc̄z promissio hereditatis regni. Conueniens enī fuit: vt ab illo cui promissa est hereditas: sc̄z obtinenda in semine inchoaret distinctio hereditum ab alijs. sanctus vero Tho. in quarto ponit aliam rationem dicens. q̄ corruptio peccati originalis humanum genus circa tempus Abrahāe vsq; ad p̄ fundissimum peccatorum venerat. sc̄z in infidelitatem: r̄ turpissimū peccatū n̄ naturā: ideo tunc t̄ps. primo conueniebat promissionem fieri de semine nascituro: in quo omnes gentes benedicerentur: r̄ peccatis mundarentur. tunc etiā oportebat in significatione aliq̄ exemplū fidei hominibus proponi cōtra infidelitatem: etiā signa castitatis dari s̄ corruptissimā concupiscentiam: ideo Abrahāe data est p̄mo circūcisio in signū paternitatis: vt pote ex quo nasciturus erat peccatorū destructor: r̄ in signum fidei: r̄ distinctionis ab infidelib; r̄ in signū castitatis r̄ modestie. Ad rationes. Ad primā dicitur: q̄ ante Abrahā fere oēs infideles erāt: circa t̄pa enī eius dicitur idolatria incepisset: ideo ratio non procedit. Ad sc̄daz dicitur: q̄ circa t̄pa Abrahāe corruptio magis inualuerat: ideo etiā tūc oportebat efficacius remedium dari: ideo non fuit tanta necessitas efficacis remediū ante sicut post. Ad tertiam respondetur s̄m sanctum Tho. in. iij. parte. quod conueniens r̄ iustitia fuit t̄pe Abrahāe: quam in principio immedie post lapsum primi hominis. q̄ immediate post peccatum primi parentis secundū doctrinā ipsius ade qui plene in fructus fuerat de vitinis: adhuc fides r̄ ratio naturalis vigeat in homine intantum: q̄ non oportebat determinari hominibus aliqua signa fidei: et salutis. sed vnusquisq; pro suo libitu fidem suam profitentibus fidem protestabatur signis. Sed circa tempus Abrahāe diminuta erat fides plurimis ad idolatriam declinantibus. obscurata etiā erat ratio naturalis per augmentū carnalis concupiscentie vsq; ad peccata cōtra naturā: vt dicitur est: ideo conuenienter tunc r̄ nō ante tēpus Abrahāe fuit instituta circūcisio ad profitendū fidē: r̄ minūsdā carnalem concupiscentiā. Ad quartū patet respōsio ex dictis. Cōuenientius enim datum fuit tempore Abrahāe: quā Mo. vt vsūm est.

Hugo de sancto victore

Hugo de sancto victore. Cū cū cisionis sacramētum femini Abrahāe dātū est: quatenus singularis maneret r̄ discreta generatio. de qua ḡps nasceret. Itē alia rō est q̄ ipse fuit primus de colentibus deū qui separavit se a colentibus idola vt patet Bene. xij. propter quod conueniens fuit: vt ab eo inciperet sacramētum distinctionis. Itē alia est ratio sc̄z promissio hereditatis regni. Conueniens enī fuit: vt ab illo cui promissa est hereditas: sc̄z obtinenda in semine inchoaret distinctio hereditum ab alijs. sanctus vero Tho. in quarto ponit aliam rationem dicens. q̄ corruptio peccati originalis humanum genus circa tempus Abrahāe vsq; ad p̄ fundissimum peccatorum venerat. sc̄z in infidelitatem: r̄ turpissimū peccatū n̄ naturā: ideo tunc t̄ps. primo conueniebat promissionem fieri de semine nascituro: in quo omnes gentes benedicerentur: r̄ peccatis mundarentur. tunc etiā oportebat in significatione aliq̄ exemplū fidei hominibus proponi cōtra infidelitatem: etiā signa castitatis dari s̄ corruptissimā concupiscentiam: ideo Abrahāe data est p̄mo circūcisio in signū paternitatis: vt pote ex quo nasciturus erat peccatorū destructor: r̄ in signum fidei: r̄ distinctionis ab infidelib; r̄ in signū castitatis r̄ modestie. Ad rationes. Ad primā dicitur: q̄ ante Abrahā fere oēs infideles erāt: circa t̄pa enī eius dicitur idolatria incepisset: ideo ratio non procedit. Ad sc̄daz dicitur: q̄ circa t̄pa Abrahāe corruptio magis inualuerat: ideo etiā tūc oportebat efficacius remedium dari: ideo non fuit tanta necessitas efficacis remediū ante sicut post. Ad tertiam respondetur s̄m sanctum Tho. in. iij. parte. quod conueniens r̄ iustitia fuit t̄pe Abrahāe: quam in principio immedie post lapsum primi hominis. q̄ immediate post peccatum primi parentis secundū doctrinā ipsius ade qui plene in fructus fuerat de vitinis: adhuc fides r̄ ratio naturalis vigeat in homine intantum: q̄ non oportebat determinari hominibus aliqua signa fidei: et salutis. sed vnusquisq; pro suo libitu fidem suam profitentibus fidem protestabatur signis. Sed circa tempus Abrahāe diminuta erat fides plurimis ad idolatriam declinantibus. obscurata etiā erat ratio naturalis per augmentū carnalis concupiscentie vsq; ad peccata cōtra naturā: vt dicitur est: ideo conuenienter tunc r̄ nō ante tēpus Abrahāe fuit instituta circūcisio ad profitendū fidē: r̄ minūsdā carnalem concupiscentiā. Ad quartū patet respōsio ex dictis. Cōuenientius enim datum fuit tempore Abrahāe: quā Mo. vt vsūm est.

S. Thom.

S. Thom. in quarto ponit aliam rationem dicens. q̄ corruptio peccati originalis humanum genus circa tempus Abrahāe vsq; ad p̄ fundissimum peccatorum venerat. sc̄z in infidelitatem: r̄ turpissimū peccatū n̄ naturā: ideo tunc t̄ps. primo conueniebat promissionem fieri de semine nascituro: in quo omnes gentes benedicerentur: r̄ peccatis mundarentur. tunc etiā oportebat in significatione aliq̄ exemplū fidei hominibus proponi cōtra infidelitatem: etiā signa castitatis dari s̄ corruptissimā concupiscentiam: ideo Abrahāe data est p̄mo circūcisio in signū paternitatis: vt pote ex quo nasciturus erat peccatorū destructor: r̄ in signum fidei: r̄ distinctionis ab infidelib; r̄ in signū castitatis r̄ modestie. Ad rationes. Ad primā dicitur: q̄ ante Abrahā fere oēs infideles erāt: circa t̄pa enī eius dicitur idolatria incepisset: ideo ratio non procedit. Ad sc̄daz dicitur: q̄ circa t̄pa Abrahāe corruptio magis inualuerat: ideo etiā tūc oportebat efficacius remedium dari: ideo non fuit tanta necessitas efficacis remediū ante sicut post. Ad tertiam respondetur s̄m sanctum Tho. in. iij. parte. quod conueniens r̄ iustitia fuit t̄pe Abrahāe: quam in principio immedie post lapsum primi hominis. q̄ immediate post peccatum primi parentis secundū doctrinā ipsius ade qui plene in fructus fuerat de vitinis: adhuc fides r̄ ratio naturalis vigeat in homine intantum: q̄ non oportebat determinari hominibus aliqua signa fidei: et salutis. sed vnusquisq; pro suo libitu fidem suam profitentibus fidem protestabatur signis. Sed circa tempus Abrahāe diminuta erat fides plurimis ad idolatriam declinantibus. obscurata etiā erat ratio naturalis per augmentū carnalis concupiscentie vsq; ad peccata cōtra naturā: vt dicitur est: ideo conuenienter tunc r̄ nō ante tēpus Abrahāe fuit instituta circūcisio ad profitendū fidē: r̄ minūsdā carnalem concupiscentiā. Ad quartū patet respōsio ex dictis. Cōuenientius enim datum fuit tempore Abrahāe: quā Mo. vt vsūm est.

Ad primū argu.

Ad primū argu. Ad sc̄daz dicitur: q̄ circa t̄pa Abrahāe corruptio magis inualuerat: ideo etiā tūc oportebat efficacius remedium dari: ideo non fuit tanta necessitas efficacis remediū ante sicut post. Ad tertiam respondetur s̄m sanctum Tho. in. iij. parte. quod conueniens r̄ iustitia fuit t̄pe Abrahāe: quam in principio immedie post lapsum primi hominis. q̄ immediate post peccatum primi parentis secundū doctrinā ipsius ade qui plene in fructus fuerat de vitinis: adhuc fides r̄ ratio naturalis vigeat in homine intantum: q̄ non oportebat determinari hominibus aliqua signa fidei: et salutis. sed vnusquisq; pro suo libitu fidem suam profitentibus fidem protestabatur signis. Sed circa tempus Abrahāe diminuta erat fides plurimis ad idolatriam declinantibus. obscurata etiā erat ratio naturalis per augmentū carnalis concupiscentie vsq; ad peccata cōtra naturā: vt dicitur est: ideo conuenienter tunc r̄ nō ante tēpus Abrahāe fuit instituta circūcisio ad profitendū fidē: r̄ minūsdā carnalem concupiscentiā. Ad quartū patet respōsio ex dictis. Cōuenientius enim datum fuit tempore Abrahāe: quā Mo. vt vsūm est.

Ad tertiu. S. Thom.

Ad tertiu. S. Thom. in quarto ponit aliam rationem dicens. q̄ corruptio peccati originalis humanum genus circa tempus Abrahāe vsq; ad p̄ fundissimum peccatorum venerat. sc̄z in infidelitatem: r̄ turpissimū peccatū n̄ naturā: ideo tunc t̄ps. primo conueniebat promissionem fieri de semine nascituro: in quo omnes gentes benedicerentur: r̄ peccatis mundarentur. tunc etiā oportebat in significatione aliq̄ exemplū fidei hominibus proponi cōtra infidelitatem: etiā signa castitatis dari s̄ corruptissimā concupiscentiam: ideo Abrahāe data est p̄mo circūcisio in signū paternitatis: vt pote ex quo nasciturus erat peccatorū destructor: r̄ in signum fidei: r̄ distinctionis ab infidelib; r̄ in signū castitatis r̄ modestie. Ad rationes. Ad primā dicitur: q̄ ante Abrahā fere oēs infideles erāt: circa t̄pa enī eius dicitur idolatria incepisset: ideo ratio non procedit. Ad sc̄daz dicitur: q̄ circa t̄pa Abrahāe corruptio magis inualuerat: ideo etiā tūc oportebat efficacius remedium dari: ideo non fuit tanta necessitas efficacis remediū ante sicut post. Ad tertiam respondetur s̄m sanctum Tho. in. iij. parte. quod conueniens r̄ iustitia fuit t̄pe Abrahāe: quam in principio immedie post lapsum primi hominis. q̄ immediate post peccatum primi parentis secundū doctrinā ipsius ade qui plene in fructus fuerat de vitinis: adhuc fides r̄ ratio naturalis vigeat in homine intantum: q̄ non oportebat determinari hominibus aliqua signa fidei: et salutis. sed vnusquisq; pro suo libitu fidem suam profitentibus fidem protestabatur signis. Sed circa tempus Abrahāe diminuta erat fides plurimis ad idolatriam declinantibus. obscurata etiā erat ratio naturalis per augmentū carnalis concupiscentie vsq; ad peccata cōtra naturā: vt dicitur est: ideo conuenienter tunc r̄ nō ante tēpus Abrahāe fuit instituta circūcisio ad profitendū fidē: r̄ minūsdā carnalem concupiscentiā. Ad quartū patet respōsio ex dictis. Cōuenientius enim datum fuit tempore Abrahāe: quā Mo. vt vsūm est.

Ad quartū

Ad quartū. Sic proceditur. Et vt q̄ oib; p̄o pulis circūcisio dari debuit. Et primo sic. Circūcisio data est in remediū contra originale: sc̄z mox: iste cōis oibus erat. ergo et medicina debuit esse oibus cōis. Cōdo sic. Circūcisio fuit figuratiua r̄ preparatiua baptismi. sc̄z baptismus exhibetur omnib; populis: s̄m illud ad. vlti. eantes docete oēs gentes: baptizantes eos. In nomine patris: r̄ filij. r̄ Spiritus sancti. ergo circūcisio etiā dari debuit oibus populis: r̄ eodē modo arguēdo vsq; ad remediū debuit esse cōe mulieribus. Tertio sic. Circūcisio data est in signū fidei: sed Abrahāe fidē imitari oēs tenebant: ac fides semp fuit de necessitate salutis. ergo oibus circūcisio dari debuit. Quarto sic. Bene. xvij. dicitur hoc est pactū qd obseruabitis iter me r̄ vos: semē tuū post te circūcidet in vobis oē masculinū. sed de femine Abrahāe multi ppli processerūt p̄ter filios Israel: sc̄z Jhmaelite: Jdumae. ergo non solum filij Israel circūcisio cōpetebat. In oppositū est text; p̄sentis capiti: vbi dicitur beatus Grego. q̄ mysteriū circūcisionis valebat bis: qui ex stirpe Abrahāe nati sunt. ergo vsq; tū illi populo Israelitico circūcisio data fuit. R̄ hūc dōm. q̄ circūcisio nō oibus pplis: sed populo Israelitico data fuit. Quod si rō ne probat. Circūcisio erat signū fidei. sed vnus tantū populus erat in quo fides r̄ cultus dei remansit ceteris per idolatriā deprauatis. ergo illi populo Circūcisio tantū compete bat. Cōdo circūcisio significabat medicinā futurā p̄ p̄m: sed tantum ex vno populo (sc̄z Israel) X̄ps nasciturus erat ergo tū illi populo circūcisio cōpetebat. Conuenientia etiā

Primū ar.

Primū ar. Sic proceditur. Et vt q̄ oib; p̄o pulis circūcisio dari debuit. Et primo sic. Circūcisio data est in remediū contra originale: sc̄z mox: iste cōis oibus erat. ergo et medicina debuit esse oibus cōis. Cōdo sic. Circūcisio fuit figuratiua r̄ preparatiua baptismi. sc̄z baptismus exhibetur omnib; populis: s̄m illud ad. vlti. eantes docete oēs gentes: baptizantes eos. In nomine patris: r̄ filij. r̄ Spiritus sancti. ergo circūcisio etiā dari debuit oibus populis: r̄ eodē modo arguēdo vsq; ad remediū debuit esse cōe mulieribus. Tertio sic. Circūcisio data est in signū fidei: sed Abrahāe fidē imitari oēs tenebant: ac fides semp fuit de necessitate salutis. ergo oibus circūcisio dari debuit. Quarto sic. Bene. xvij. dicitur hoc est pactū qd obseruabitis iter me r̄ vos: semē tuū post te circūcidet in vobis oē masculinū. sed de femine Abrahāe multi ppli processerūt p̄ter filios Israel: sc̄z Jhmaelite: Jdumae. ergo non solum filij Israel circūcisio cōpetebat. In oppositū est text; p̄sentis capiti: vbi dicitur beatus Grego. q̄ mysteriū circūcisionis valebat bis: qui ex stirpe Abrahāe nati sunt. ergo vsq; tū illi populo Israelitico circūcisio data fuit. R̄ hūc dōm. q̄ circūcisio nō oibus pplis: sed populo Israelitico data fuit. Quod si rō ne probat. Circūcisio erat signū fidei. sed vnus tantū populus erat in quo fides r̄ cultus dei remansit ceteris per idolatriā deprauatis. ergo illi populo Circūcisio tantū compete bat. Cōdo circūcisio significabat medicinā futurā p̄ p̄m: sed tantum ex vno populo (sc̄z Israel) X̄ps nasciturus erat ergo tū illi populo circūcisio cōpetebat. Conuenientia etiā

Sc̄daz arg.

Sc̄daz arg. Sic proceditur. Et vt q̄ oib; p̄o pulis circūcisio dari debuit. Et primo sic. Circūcisio data est in remediū contra originale: sc̄z mox: iste cōis oibus erat. ergo et medicina debuit esse oibus cōis. Cōdo sic. Circūcisio fuit figuratiua r̄ preparatiua baptismi. sc̄z baptismus exhibetur omnib; populis: s̄m illud ad. vlti. eantes docete oēs gentes: baptizantes eos. In nomine patris: r̄ filij. r̄ Spiritus sancti. ergo circūcisio etiā dari debuit oibus populis: r̄ eodē modo arguēdo vsq; ad remediū debuit esse cōe mulieribus. Tertio sic. Circūcisio data est in signū fidei: sed Abrahāe fidē imitari oēs tenebant: ac fides semp fuit de necessitate salutis. ergo oibus circūcisio dari debuit. Quarto sic. Bene. xvij. dicitur hoc est pactū qd obseruabitis iter me r̄ vos: semē tuū post te circūcidet in vobis oē masculinū. sed de femine Abrahāe multi ppli processerūt p̄ter filios Israel: sc̄z Jhmaelite: Jdumae. ergo non solum filij Israel circūcisio cōpetebat. In oppositū est text; p̄sentis capiti: vbi dicitur beatus Grego. q̄ mysteriū circūcisionis valebat bis: qui ex stirpe Abrahāe nati sunt. ergo vsq; tū illi populo Israelitico circūcisio data fuit. R̄ hūc dōm. q̄ circūcisio nō oibus pplis: sed populo Israelitico data fuit. Quod si rō ne probat. Circūcisio erat signū fidei. sed vnus tantū populus erat in quo fides r̄ cultus dei remansit ceteris per idolatriā deprauatis. ergo illi populo Circūcisio tantū compete bat. Cōdo circūcisio significabat medicinā futurā p̄ p̄m: sed tantum ex vno populo (sc̄z Israel) X̄ps nasciturus erat ergo tū illi populo circūcisio cōpetebat. Conuenientia etiā

Tertiu ar.

Tertiu ar. Sic proceditur. Et vt q̄ oib; p̄o pulis circūcisio dari debuit. Et primo sic. Circūcisio data est in remediū contra originale: sc̄z mox: iste cōis oibus erat. ergo et medicina debuit esse oibus cōis. Cōdo sic. Circūcisio fuit figuratiua r̄ preparatiua baptismi. sc̄z baptismus exhibetur omnib; populis: s̄m illud ad. vlti. eantes docete oēs gentes: baptizantes eos. In nomine patris: r̄ filij. r̄ Spiritus sancti. ergo circūcisio etiā dari debuit oibus populis: r̄ eodē modo arguēdo vsq; ad remediū debuit esse cōe mulieribus. Tertio sic. Circūcisio data est in signū fidei: sed Abrahāe fidē imitari oēs tenebant: ac fides semp fuit de necessitate salutis. ergo oibus circūcisio dari debuit. Quarto sic. Bene. xvij. dicitur hoc est pactū qd obseruabitis iter me r̄ vos: semē tuū post te circūcidet in vobis oē masculinū. sed de femine Abrahāe multi ppli processerūt p̄ter filios Israel: sc̄z Jhmaelite: Jdumae. ergo non solum filij Israel circūcisio cōpetebat. In oppositū est text; p̄sentis capiti: vbi dicitur beatus Grego. q̄ mysteriū circūcisionis valebat bis: qui ex stirpe Abrahāe nati sunt. ergo vsq; tū illi populo Israelitico circūcisio data fuit. R̄ hūc dōm. q̄ circūcisio nō oibus pplis: sed populo Israelitico data fuit. Quod si rō ne probat. Circūcisio erat signū fidei. sed vnus tantū populus erat in quo fides r̄ cultus dei remansit ceteris per idolatriā deprauatis. ergo illi populo Circūcisio tantū compete bat. Cōdo circūcisio significabat medicinā futurā p̄ p̄m: sed tantum ex vno populo (sc̄z Israel) X̄ps nasciturus erat ergo tū illi populo circūcisio cōpetebat. Conuenientia etiā

Quartū ar.

Quartū ar. Sic proceditur. Et vt q̄ oib; p̄o pulis circūcisio dari debuit. Et primo sic. Circūcisio data est in remediū contra originale: sc̄z mox: iste cōis oibus erat. ergo et medicina debuit esse oibus cōis. Cōdo sic. Circūcisio fuit figuratiua r̄ preparatiua baptismi. sc̄z baptismus exhibetur omnib; populis: s̄m illud ad. vlti. eantes docete oēs gentes: baptizantes eos. In nomine patris: r̄ filij. r̄ Spiritus sancti. ergo circūcisio etiā dari debuit oibus populis: r̄ eodē modo arguēdo vsq; ad remediū debuit esse cōe mulieribus. Tertio sic. Circūcisio data est in signū fidei: sed Abrahāe fidē imitari oēs tenebant: ac fides semp fuit de necessitate salutis. ergo oibus circūcisio dari debuit. Quarto sic. Bene. xvij. dicitur hoc est pactū qd obseruabitis iter me r̄ vos: semē tuū post te circūcidet in vobis oē masculinū. sed de femine Abrahāe multi ppli processerūt p̄ter filios Israel: sc̄z Jhmaelite: Jdumae. ergo non solum filij Israel circūcisio cōpetebat. In oppositū est text; p̄sentis capiti: vbi dicitur beatus Grego. q̄ mysteriū circūcisionis valebat bis: qui ex stirpe Abrahāe nati sunt. ergo vsq; tū illi populo Israelitico circūcisio data fuit. R̄ hūc dōm. q̄ circūcisio nō oibus pplis: sed populo Israelitico data fuit. Quod si rō ne probat. Circūcisio erat signū fidei. sed vnus tantū populus erat in quo fides r̄ cultus dei remansit ceteris per idolatriā deprauatis. ergo illi populo Circūcisio tantū compete bat. Cōdo circūcisio significabat medicinā futurā p̄ p̄m: sed tantum ex vno populo (sc̄z Israel) X̄ps nasciturus erat ergo tū illi populo circūcisio cōpetebat. Conuenientia etiā

Oppositū cōtrarium.

Oppositū cōtrarium. Sic proceditur. Et vt q̄ oib; p̄o pulis circūcisio dari debuit. Et primo sic. Circūcisio data est in remediū contra originale: sc̄z mox: iste cōis oibus erat. ergo et medicina debuit esse oibus cōis. Cōdo sic. Circūcisio fuit figuratiua r̄ preparatiua baptismi. sc̄z baptismus exhibetur omnib; populis: s̄m illud ad. vlti. eantes docete oēs gentes: baptizantes eos. In nomine patris: r̄ filij. r̄ Spiritus sancti. ergo circūcisio etiā dari debuit oibus populis: r̄ eodē modo arguēdo vsq; ad remediū debuit esse cōe mulieribus. Tertio sic. Circūcisio data est in signū fidei: sed Abrahāe fidē imitari oēs tenebant: ac fides semp fuit de necessitate salutis. ergo oibus circūcisio dari debuit. Quarto sic. Bene. xvij. dicitur hoc est pactū qd obseruabitis iter me r̄ vos: semē tuū post te circūcidet in vobis oē masculinū. sed de femine Abrahāe multi ppli processerūt p̄ter filios Israel: sc̄z Jhmaelite: Jdumae. ergo non solum filij Israel circūcisio cōpetebat. In oppositū est text; p̄sentis capiti: vbi dicitur beatus Grego. q̄ mysteriū circūcisionis valebat bis: qui ex stirpe Abrahāe nati sunt. ergo vsq; tū illi populo Israelitico circūcisio data fuit. R̄ hūc dōm. q̄ circūcisio nō oibus pplis: sed populo Israelitico data fuit. Quod si rō ne probat. Circūcisio erat signū fidei. sed vnus tantū populus erat in quo fides r̄ cultus dei remansit ceteris per idolatriā deprauatis. ergo illi populo Circūcisio tantū compete bat. Cōdo circūcisio significabat medicinā futurā p̄ p̄m: sed tantum ex vno populo (sc̄z Israel) X̄ps nasciturus erat ergo tū illi populo circūcisio cōpetebat. Conuenientia etiā

R̄idet.

R̄idet. Sic proceditur. Et vt q̄ oib; p̄o pulis circūcisio dari debuit. Et primo sic. Circūcisio data est in remediū contra originale: sc̄z mox: iste cōis oibus erat. ergo et medicina debuit esse oibus cōis. Cōdo sic. Circūcisio fuit figuratiua r̄ preparatiua baptismi. sc̄z baptismus exhibetur omnib; populis: s̄m illud ad. vlti. eantes docete oēs gentes: baptizantes eos. In nomine patris: r̄ filij. r̄ Spiritus sancti. ergo circūcisio etiā dari debuit oibus populis: r̄ eodē modo arguēdo vsq; ad remediū debuit esse cōe mulieribus. Tertio sic. Circūcisio data est in signū fidei: sed Abrahāe fidē imitari oēs tenebant: ac fides semp fuit de necessitate salutis. ergo oibus circūcisio dari debuit. Quarto sic. Bene. xvij. dicitur hoc est pactū qd obseruabitis iter me r̄ vos: semē tuū post te circūcidet in vobis oē masculinū. sed de femine Abrahāe multi ppli processerūt p̄ter filios Israel: sc̄z Jhmaelite: Jdumae. ergo non solum filij Israel circūcisio cōpetebat. In oppositū est text; p̄sentis capiti: vbi dicitur beatus Grego. q̄ mysteriū circūcisionis valebat bis: qui ex stirpe Abrahāe nati sunt. ergo vsq; tū illi populo Israelitico circūcisio data fuit. R̄ hūc dōm. q̄ circūcisio nō oibus pplis: sed populo Israelitico data fuit. Quod si rō ne probat. Circūcisio erat signū fidei. sed vnus tantū populus erat in quo fides r̄ cultus dei remansit ceteris per idolatriā deprauatis. ergo illi populo Circūcisio tantū compete bat. Cōdo circūcisio significabat medicinā futurā p̄ p̄m: sed tantum ex vno populo (sc̄z Israel) X̄ps nasciturus erat ergo tū illi populo circūcisio cōpetebat. Conuenientia etiā

huus iugta sanctum Tho. sic declaratur in. iij. Sicut peccatum per Adam in omnes transfuerat: ita oportebat per ḡpm in omnes sanctificationem a peccato transfere. vnde ad p̄rogatiuam sanctitatis eius infundendam oportebat quideq; ad X̄pm pertinebat speciali sanctitate pollere: et ideo in populo de quo ḡps nasciturus erat oportebat sp̄aliter cultū dei esse r̄ ipsum apud eos significari: r̄ q̄ circūcisio est signum distinctionis quens populū ab alijs: ideo oportebat populo Israelitico sp̄aliter circūcisioē datā esse. Non solum quātum ad illos: qui de stirpe Jacob erant: sed q̄tum ad oēs: q̄ ad populū illū qualitercūq; pertinent. Ad rationes. Ad primā dicitur: q̄ circūcisio erat remediū contra originale cū significatione sanctificationis nascituri feminis: propter q̄ erat in membro generationis: ideo hoc remediū illi tantum populo cōpetebat: q̄ quo nasciturus erat. apud alios aut manebat adhuc eadē remediū: q̄ fuerant ante circūcisioē: vsq; fides sola pro parulis: aut fides cum oblationibus pro adultis sine viris sine mulieribus. Ad sc̄dam r̄idet negādo consequentiā. ratio est q̄ baptisim; in se cōtinet perfectionē salutis ad q̄ deus oēs hoies vocat. sc̄z illud. i. ad Tim. ij. qui vult omnes homines saluos fieri: ideo baptisim; oib; pplis ponit circūcisio aut nō cōtinebat p̄fectionē salutis: sc̄z significabat eā vt fiendā p̄ ḡpm: q̄ erat ex p̄lo indeorū nasciturus. et ideo illi populo data est circūcisio. Ad id aut q̄ de mulieribus arguitur. Respondet. q̄ rō nō p̄cedit: de quo rō affi gnaf ouleq; a sancto Tho. in. iij. parte. Prima q̄ circūcisio nis institutio est vt signū fidei Abrahāe: q̄ creditur se patrem futurū ḡpi sibi reponissit: ideo cōuenienter solis masculis cōpetebat. Cōdo ratio est. q̄ peccatū contra quod specialiter circūcisio ordinabatur. a patre traditur: non a matre. sed baptismus continet virtutē ḡpi: qui est vnuerfalis salutis cā omnium. r̄ remissio omnū peccatorū. Ad tertā dicitur: q̄ quāuis oēs teneantur ad habendū fidē: quā habuit Abrahā: non tū omnes tenebantur imitari Abrahā in fide: q̄ nec ad omnes notitia Abrahāe venerat: nec omnibus datus: vt exēplū imitabile. nisi mediāte semine: in quo oēs gētes benedictionē Abrahāe cōsecuturi erant: ideo circūcisio que erat signū fidei Abrahāe non oibus cōpetebat. Ad quartā dicitur: q̄ q̄tum ad promissionē factā Abrahāe separatus est p̄ electionem dei Isaac ab Jhmael: r̄ Jacob ab Esau. vt p̄ ad Ro. ix. Non tū aliqua segregatio facta est in filijs Israel. Et ideo omnes filij Israel pertinebant ad populū deū peculiarit̄: r̄ p̄ter hoc illis solis circūcisio cōpetebat: quā nunquāz a familia Abrahāe segregatis. Sed Jhmael r̄ Esau tenebatur ad circūcisioē inq̄tū erant in familia parentū: non autē post separationē ab eis. Concordat Alexander de balis dicens in. iij. Jhmael tenebat r̄ s̄m Esau ad circūcisioē. sed descendentes ab eis non tenebantur. Illi enī conuertentes se ad cultum alienum separauerūt posteros suos a domo Abrahāe: sc̄z oēs q̄ permanerunt in domo: vt quib; data fuit terra p̄missa r̄ p̄ tres eorū obligati fuerunt non solū illi per quos descendit genratio ab Abrahāe ad X̄pm: q̄ tunc solū illi de tribu iuda obligati essent. Si arguit q̄ preceptū de circūcisioē nō solū datum fuit Abrahāe: sed etiam yernaclis r̄ seruis emptis: vt habetur Bene. xvij. Respondet magister Alexander de balis. q̄ preceptū de circūcisioē inquantū dātū erat Abrahāe r̄ femini eius erat necessitatis. inquantū alijs honestatis sine cōgruitatis. Honestum enim fuit: q̄ familia conformaretur domino suo in cultu: iugta illud Eccl. x. secundum iudicem populi sic et ministri eius.

S. Thom.

S. Thom. in quarto ponit aliam rationem dicens. q̄ corruptio peccati originalis humanum genus circa tempus Abrahāe vsq; ad p̄ fundissimum peccatorum venerat. sc̄z in infidelitatem: r̄ turpissimū peccatū n̄ naturā: ideo tunc t̄ps. primo conueniebat promissionem fieri de semine nascituro: in quo omnes gentes benedicerentur: r̄ peccatis mundarentur. tunc etiā oportebat in significatione aliq̄ exemplū fidei hominibus proponi cōtra infidelitatem: etiā signa castitatis dari s̄ corruptissimā concupiscentiam: ideo Abrahāe data est p̄mo circūcisio in signū paternitatis: vt pote ex quo nasciturus erat peccatorū destructor: r̄ in signum fidei: r̄ distinctionis ab infidelib; r̄ in signū castitatis r̄ modestie. Ad rationes. Ad primā dicitur: q̄ ante Abrahā fere oēs infideles erāt: circa t̄pa enī eius dicitur idolatria incepisset: ideo ratio non procedit. Ad sc̄daz dicitur: q̄ circa t̄pa Abrahāe corruptio magis inualuerat: ideo etiā tūc oportebat efficacius remedium dari: ideo non fuit tanta necessitas efficacis remediū ante sicut post. Ad tertiam respondetur s̄m sanctum Tho. in. iij. parte. quod conueniens r̄ iustitia fuit t̄pe Abrahāe: quam in principio immedie post lapsum primi hominis. q̄ immediate post peccatum primi parentis secundū doctrinā ipsius ade qui plene in fructus fuerat de vitinis: adhuc fides r̄ ratio naturalis vigeat in homine intantum: q̄ non oportebat determinari hominibus aliqua signa fidei: et salutis. sed vnusquisq; pro suo libitu fidem suam profitentibus fidem protestabatur signis. Sed circa tempus Abrahāe diminuta erat fides plurimis ad idolatriam declinantibus. obscurata etiā erat ratio naturalis per augmentū carnalis concupiscentie vsq; ad peccata cōtra naturā: vt dicitur est: ideo conuenienter tunc r̄ nō ante tēpus Abrahāe fuit instituta circūcisio ad profitendū fidē: r̄ minūsdā carnalem concupiscentiā. Ad quartū patet respōsio ex dictis. Cōuenientius enim datum fuit tempore Abrahāe: quā Mo. vt vsūm est.

Ad primū argumētū.

Ad primū argu. Ad sc̄dam r̄idet negādo consequentiā. ratio est q̄ baptisim; in se cōtinet perfectionē salutis ad q̄ deus oēs hoies vocat. sc̄z illud. i. ad Tim. ij. qui vult omnes homines saluos fieri: ideo baptisim; oib; pplis ponit circūcisio aut nō cōtinebat p̄fectionē salutis: sc̄z significabat eā vt fiendā p̄ ḡpm: q̄ erat ex p̄lo indeorū nasciturus. et ideo illi populo data est circūcisio. Ad id aut q̄ de mulieribus arguitur. Respondet. q̄ rō nō p̄cedit: de quo rō affi gnaf ouleq; a sancto Tho. in. iij. parte. Prima q̄ circūcisio nis institutio est vt signū fidei Abrahāe: q̄ creditur se patrem futurū ḡpi sibi reponissit: ideo cōuenienter solis masculis cōpetebat. Cōdo ratio est. q̄ peccatū contra quod specialiter circūcisio ordinabatur. a patre traditur: non a matre. sed baptismus continet virtutē ḡpi: qui est vnuerfalis salutis cā omnium. r̄ remissio omnū peccatorū. Ad tertā dicitur: q̄ quāuis oēs teneantur ad habendū fidē: quā habuit Abrahā: non tū omnes tenebantur imitari Abrahā in fide: q̄ nec ad omnes notitia Abrahāe venerat: nec omnibus datus: vt exēplū imitabile. nisi mediāte semine: in quo oēs gētes benedictionē Abrahāe cōsecuturi erant: ideo circūcisio que erat signū fidei Abrahāe non oibus cōpetebat. Ad quartā dicitur: q̄ q̄tum ad promissionē factā Abrahāe separatus est p̄ electionem dei Isaac ab Jhmael: r̄ Jacob ab Esau. vt p̄ ad Ro. ix. Non tū aliqua segregatio facta est in filijs Israel. Et ideo omnes filij Israel pertinebant ad populū deū peculiarit̄: r̄ p̄ter hoc illis solis circūcisio cōpetebat: quā nunquāz a familia Abrahāe segregatis. Sed Jhmael r̄ Esau tenebatur ad circūcisioē inq̄tū erant in familia parentū: non autē post separationē ab eis. Concordat Alexander de balis dicens in. iij. Jhmael tenebat r̄ s̄m Esau ad circūcisioē. sed descendentes ab eis non tenebantur. Illi enī conuertentes se ad cultum alienum separauerūt posteros suos a domo Abrahāe: sc̄z oēs q̄ permanerunt in domo: vt quib; data fuit terra p̄missa r̄ p̄ tres eorū obligati fuerunt non solū illi per quos descendit genratio ab Abrahāe ad X̄pm: q̄ tunc solū illi de tribu iuda obligati essent. Si arguit q̄ preceptū de circūcisioē nō solū datum fuit Abrahāe: sed etiam yernaclis r̄ seruis emptis: vt habetur Bene. xvij. Respondet magister Alexander de balis. q̄ preceptū de circūcisioē inquantū dātū erat Abrahāe r̄ femini eius erat necessitatis. inquantū alijs honestatis sine cōgruitatis. Honestum enim fuit: q̄ familia conformaretur domino suo in cultu: iugta illud Eccl. x. secundum iudicem populi sic et ministri eius.

Ad sc̄daz.

Ad sc̄daz. Sic proceditur. Et vt q̄ oib; p̄o pulis circūcisio dari debuit. Et primo sic. Circūcisio data est in remediū contra originale: sc̄z mox: iste cōis oibus erat. ergo et medicina debuit esse oibus cōis. Cōdo sic. Circūcisio fuit figuratiua r̄ preparatiua baptismi. sc̄z baptismus exhibetur omnib; populis: s̄m illud ad. vlti. eantes docete oēs gentes: baptizantes eos. In nomine patris: r̄ filij. r̄ Spiritus sancti. ergo circūcisio etiā dari debuit oibus populis: r̄ eodē modo arguēdo vsq; ad remediū debuit esse cōe mulieribus. Tertio sic. Circūcisio data est in signū fidei: sed Abrahāe fidē imitari oēs tenebant: ac fides semp fuit de necessitate salutis. ergo oibus circūcisio dari debuit. Quarto sic. Bene. xvij. dicitur hoc est pactū qd obseruabitis iter me r̄ vos: semē tuū post te circūcidet in v

perari: humana infirmitas posse sanari. non ergo v[er]e conue[n]iens fuisse, q[uo]d filius dei humana natura assumperit in corpore...

fm q[uo]d deus: sed fm q[uo]d homo. ergo passio xpi no[n] liberavit nos a peccato. Secundo sic. Corporeale non agit in spirituale. s[ed] passio xpi corporalis est. peccatum autem non est nisi in anima...

Sec[un]d[um] ar. Tertiu[m] ar. Quartu[m] ar. Quintu[m] ar. Opposit[um] i[n] co[n]tra[r]ium. R[ati]o[n]e. P[er] h[oc] d[ic]tu[m]. S. Thom[as].

possent quecu[m]q[ue] peccata remitti vel presentia: vel p[er]terita: vel futura: sicut si medicus facit medicinam: ex qua possent etia[m] qui cunq[ue] morbi sanari: etiam in futurum. Passio ergo xpi qua[m]...

perat aliquis liberetur: non potest esse: q[uo]d non est in statu viatoris v[er]o gratiam recipere possit: et caritate[m] per qua[m] vis passio[n]is...

Sec[un]da co[n]clusio. S. Thom[as]. P[er] h[oc] d[ic]tu[m]. P[er] h[oc] d[ic]tu[m]. P[er] h[oc] d[ic]tu[m]. P[er] h[oc] d[ic]tu[m].

Ad secundum Sic proceditur. Et v[er]o quod liberavit nos a culpa: sive a peccato. Et primo sic. Libere a peccato est p[ro]p[ri]u[m] dei fm illud...

Ad tertium dicendum. Quod dicitur in scriptura: non est nisi in anima. Quia peccatum est in anima...

Ad primu[m] argum[en]tu[m]. Bonaven[ture]. Ad sc[un]d[um]. Ad tertiu[m].

Ad tertium dicendum. Quod dicitur in scriptura: non est nisi in anima. Quia peccatum est in anima...

Ad tertium dicendum. Quod dicitur in scriptura: non est nisi in anima. Quia peccatum est in anima...

Ad primu[m] argu. Ad sc[un]d[um]. Ad tertiu[m].

passionibus et morti Christi in gloria immortalis perducimur:
Ad quartam Bonaventurae...
Exponit li. 14...
Oppositum I. 14...
Augustinus...
S. Thomas...
Dionysius...

ergo ad hoc intelligamus id quod spirituale est in hac regene
ratione...
Aditus regni celestis aperitur tripliciter.
Sanctificati in vtero debent baptizari.
Humilitatis triplex est gradus.

De aqua. Sequitur nona capitulum huius
Et aqua...
Et primo sic. Sacra nove legis efficiunt quod figurat...

Ad primum. Sic proceditur. Et videtur quod per ba
ptismum non dicitur gratia conferat...
Et primo sic. Sacra nove legis efficiunt quod figurat...

Ad secundum. Sic proceditur. Et videtur quod per ba
ptismum non dicitur gratia conferat...
Et primo sic. Sacra nove legis efficiunt quod figurat...

Ad tertium. Sic proceditur. Et videtur quod per ba
ptismum non dicitur gratia conferat...
Et primo sic. Sacra nove legis efficiunt quod figurat...

Ad quartum. Sic proceditur. Et videtur quod per ba
ptismum non dicitur gratia conferat...
Et primo sic. Sacra nove legis efficiunt quod figurat...

Diuisio.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum I. 14.

Ridetur.

Augustinus.

Ad primum arg.

Ad secundum.

Oppositum II. 14.

Ad tertium.

Exponit li. 14.

Ad

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Oppositum I. 14.

Respondet.

S. Thomas.

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum I. 14.

Ridetur.

Augustinus.

Ad primum arg.

Ad secundum.

Ad tertium.

Ad quartum.

Exponit li. 14.

Ad

Ad secundum sic proceditur. Et videtur quod
effectus baptismi non sit aper
tio regni celestis...
Et primo sic. Illud enim quod est apertum
non indiget apertione...
Et secundo sic. Baptismus est apertio regni ce
lestis...
Et tertio sic. Baptismus est apertio regni ce
lestis...
Et quarto sic. Baptismus est apertio regni ce
lestis...

baptismum trahit esse de terrenis ad celestia: per baptismum enim
qui carnalis prius erat efficitur celestis...
Et primo sic. Illud enim quod est apertum
non indiget apertione...
Et secundo sic. Baptismus est apertio regni ce
lestis...
Et tertio sic. Baptismus est apertio regni ce
lestis...
Et quarto sic. Baptismus est apertio regni ce
lestis...

Augustinus.

Oppositum. 14.

Respondet. S. Thomas.

Nicolaus de Lyra.

S. Thomas.

Oppositum. 14.

Respondet. S. Thomas.

Inquam. Sequitur decimum capitulum huius
Et aqua...
Et primo sic. Illud enim quod est apertum
non indiget apertione...
Et secundo sic. Baptismus est apertio regni ce
lestis...
Et tertio sic. Baptismus est apertio regni ce
lestis...
Et quarto sic. Baptismus est apertio regni ce
lestis...

Qui sequitur quintum capitulum eiusdem partis: in quo magister Beatus...

Questio. Primum ar. Secundum arg. Oppositum contrarium. Respondet. S. Thome.

gulariter: quod in eis fiat baptismus superius. e. di. circa caplm. non rone assignamus. Dicit autem hic...

Duga.

Petrus de palude.

Dugutio.

Petrus de palude.

Baptizare an liceat solis sacerdotibus.

Constat. Incipit tertia pars huius distinctionis: superius magister Beatus...

Questio. Primum ar. Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum contrarium.

Respondet.

S. Thome.

Bonaum.

Ad primum argu.

Ad secundum.

S. Thome.

Ad tertium.

S. Thome.

Oppositum contrarium.

Petrus de palude.

Tertia pars.

De consecratione. Distinctio III. 112

In necessitate. Sequitur tertium capitulum eiusdem partis: in quo magister Beatus...

Primum est verum hoc sic verum quod laici possunt baptizare in necessitate.

Secundum est verum in necessitate quis possit seipsum baptizare.

Ad primum sic procedit. Et est quod etiam in necessitate non possunt baptizare laici. Dicitur...

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Oppositum contrarium. Respondet. S. Thome.

Ad primum argu.

Ad secundum.

Ad tertium.

Ad secundum sic procedit. Et est verum quod in necessitate articulo possit seipsum baptizare...

Primum ar.

Secundum ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Oppositum contrarium.

Respondet.

Alexander de balis.

Questio. Primum ar. Secundum ar.

Questio. Primum ar. Secundum ar.

Secundum ar.

Oppositum contrarium. Respondet.

Tertium ar.

Oppositum contrarium. Respondet.

S. Thome.

Ad primum argu.

Ad secundum.

Ad tertium.

Oppositum contrarium.

Petrus de palude.

Oppositum contrarium.

Petrus de palude.

Oppositum contrarium.

Mulier Sequitur secundum capitulum eiusdem partis: in quo ostendit quod in necessitate...

laici viri et mulieres possunt baptizare. Dicitur...

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu. Ad secundum. Ad tertium.

Ad primum argu.

Ad secundum.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

Oppositum contrarium.

regeneras: alius regeneratus. nullus enim generat seipsum ergo sequitur quod nullus possit baptizare seipsum. Secundo sic probatur conclusio: quod non possit servari forma baptismi nisi in ecclesia...

est actio hierarchica: quod est illuminatio et purgatio secundum Dionysium in ecclesiastica hierarchia. c. 3. angelus exercet in nos hierarchicas actiones...

Diony. Scdm ar. Tertiu ar. Quartu ar. Opponit i contrarium. Respödet. S. Thom. Alexander de balis.

Quodam. Sequitur quintu capitulu eiusde partis: in quo idem habetur quod in precedenti capitulo. Et dividit hoc capitulu in duas partes...

Quodam. Sequitur quintu capitulu eiusde partis: in quo idem habetur quod in precedenti capitulo. Et dividit hoc capitulu in duas partes...

quens usus illius forme. Ad tertiam respondet: quod beatus Ambrosius in illis verbis assignat rationem: quare convenienter talis dispensatio fieri poterit...

Ad tertiu. Ad quartu Alexander. Bonauen. Exponit li teram. Dugu.

2 Baptismus non habet efficaciam ex merito ministri baptizantis. 4 Angelo nullo modo convenit baptizare. Et quid si Angelus bonus aliquem baptizaret. nu. 5.

Romanus. Sequitur quartu capitulum eiusde partis: in quo magister Gratianus: quod etiam paganus baptizare possit: quod veru baptismum sit: quod ab eo collatum est in forma ecclesie...

est actio hierarchica: quod est illuminatio et purgatio secundum Dionysium in ecclesiastica hierarchia. c. 3. angelus exercet in nos hierarchicas actiones...

Scdm conclusio. Tertia conclusio. Ad primu argu. Ad scdm. Ad tertiu. Ad quartu. Exponit li teram. Ad scdm.

Scdm conclusio. Tertia conclusio. Ad primu argu. Ad scdm. Ad tertiu. Ad quartu. Exponit li teram. Ad scdm.

Quodam. Sequitur quintu capitulu eiusde partis: in quo idem habetur quod in precedenti capitulo. Et dividit hoc capitulu in duas partes...

quens usus illius forme. Ad tertiam respondet: quod beatus Ambrosius in illis verbis assignat rationem: quare convenienter talis dispensatio fieri poterit...

Ad tertiu. Ad quartu Alexander. Bonauen. Exponit li teram. Dugu.

1 Primo verum ille qui nunquam credit cuiusmodi est paganus siue gentilis possit baptizare. 3 Secundo verum Angelus siue bonus, siue malus in figura hominis apparens possit baptizare.

Ad primu sic proceditur. Et videtur quod paganus siue gentilis non possit baptizare. Et primo ex quo a paganus. i. ea. di. vbi inbet. Ergo baptizatus a pagano rebaptizari. Secundo sic forma non datur nisi ab eo qui habet potestatem ad illa...

est actio hierarchica: quod est illuminatio et purgatio secundum Dionysium in ecclesiastica hierarchia. c. 3. angelus exercet in nos hierarchicas actiones...

Scdm conclusio. Tertia conclusio. Ad primu argu. Ad scdm. Ad tertiu. Ad quartu. Exponit li teram. Ad scdm.

Scdm conclusio. Tertia conclusio. Ad primu argu. Ad scdm. Ad tertiu. Ad quartu. Exponit li teram. Ad scdm.

Quodam. Sequitur quintu capitulu eiusde partis: in quo idem habetur quod in precedenti capitulo. Et dividit hoc capitulu in duas partes...

quens usus illius forme. Ad tertiam respondet: quod beatus Ambrosius in illis verbis assignat rationem: quare convenienter talis dispensatio fieri poterit...

Ad tertiu. Ad quartu Alexander. Bonauen. Exponit li teram. Dugu.

Ad secundum sic proceditur. Et videtur quod angelus siue bonus siue malus in figura hominis apparens possit baptizare. Et primo sic. Baptismus...

1 Baptismus an possit dari in nomine Christi. 2 Paganus quis dicitur. Ad quodam.

Ad quodam.

Quodam. Sequitur quintu capitulu eiusde partis: in quo idem habetur quod in precedenti capitulo. Et dividit hoc capitulu in duas partes...

quens usus illius forme. Ad tertiam respondet: quod beatus Ambrosius in illis verbis assignat rationem: quare convenienter talis dispensatio fieri poterit...

Ad tertiu. Ad quartu Alexander. Bonauen. Exponit li teram. Dugu.

Exponit li teram.

ipse iustum est sed in virtute xpi dei. Et per hoc patet solutio ad obiecta. A. ege. Non est melior qz ibi non plus fit p bonu qua per malu ministrum. vt. s. e. o. ca. tm. r. id est in sacramento eucharistie. vt. s. o. i. h. v. r. i. n. [nullo modo malus] qz per quocumqz ministrum deus ibi operatur nisi malicia impediatur suscipiens. vt. s. q. i. sic aut. r. c. non nocet. [equale]. I. eiusdem efficacia non illorum scilicet ministrorum sed eius. i. d. e. est. per baptismum enim non ille sed deus operatur remissionem peccatorum. Aug.

- 1 Christus an cotulerit ministris potestatem cooperandi ad mundationem anime interiozem.
- 2 Cooperari alicui agenti dicitur quatuor modis.
- 3 Cooperatio forme alicuius dicitur dupliciter.

Baptismus

Sequitur septimum capm eiusdem partis: in quo ex ante Augustini ostendit magister Gratianus: qd solus deus potestatem baptizat: ministerio vero homo bonus et malus. quare dicitur parum curandum si exterius malus baptizatus: qz xps est qui interius baptizat: qui bonus est. Et diuiditur in tres partes. In prima facit qd dicitur est. In secunda obicit et soluit. In tertia concludit. secunda libet ego dico. tertia ibi: non timeo. Pro intelligentia pleniori huius capituli et pte totum in eo. Querit. An xps ppter talem ministris potestatem cooperandi ad mundationem anime interiozem. Et vt qz sic. Primo ministris data est aliqua spualis ptas: s; ad emundationem corporalem non requiritur aliqua spualis ptas. s; sufficit corporalis: ergo ministris cooperant ad emundationem interiozem. Secundo sic. Sanctificatio quedam adhibet rebus sacramentalibus: ita et ministris factum: sed res factales e; sanctificatione inuisibilem gratiam continent: et conferunt secundum legem de sancto victore. ergo et ministris sanctificati in sua sanctificatione ad interiore emundationem que est per gratiam operantur. Tertio inter creaturas dignior est creatura rationalis: q; aliqua forma accidentalis. sed gratia operatur interius ad peccati remissionem. ergo et homo multo fortius habet potestatem interius operandi. Quarto sic. ois actio alicuius forme attribuitur habenti formam illam. qz calor agit in calidum. sed remissio culpe est actio gratie. ergo habenti gratiam competit cooperari ad remissionem culpe. Quinto sic. scdm dionysium scdm caplo ecclesiastice hierarchie. ad ministros ecclesie pertinet purgare: illuminare: et perficere. sed purgare in ecclesia fit a sacerdotibus. ergo ministri ecclesie cooperant ad interiore emundationem. In oppositum est textus pntis capli: vbi dicit. qz Joannes baptista nouerat potestatem dntici baptismi in nullu hominem a deo transmittam: sed ministerium trahiturum in bonos et malos. Secundo ratione sic. emundatio interioz a peccatis fit per spiritum sanctum. sed ministri ecclesie non dant spiritum sanctum. ergo nec cooperant ad interiore emundationem. Tertio minus est iustificare impiu: qz creare celum et terram: sed in creatione celu et terre nihil deo cooperatur. ergo nec in iustificatione impiu. Respondo. dicendum in qz. Tho. in. iiii. di. v. qz cooperari alicui agenti dr quatuor modis: vno modo sicut adiuuas ei: cui augustinus prebet cooperatur. Alio modo sicut consiliu prebens. tertio sicut quo mediate agens primum effectum sui inducit: sicut cooperant in ista principali agenti. quarto sicut disponens materia ad effectum agentis principalis suscipiendu. Primum igitur duobus modis in nulla actione alicui deo cooperatur: ppter perfectam eius potestatem que angulo non indiget: ppter perfectam sapiam que non indiget consilio. Et qz. quis adiuuat spiritum dnti: aut quis consiliarius eius fuit. Sed tertio modo cooperatur aliqua creatura deo in aliqua actione: non tñ in oibus. Cum enim deus sit primum agens oim naturaliu actionu: qd qd natura agit hoc efficit quasi in ista ale agens cooperas primo agenti: qz est deus: sed qdam sunt que sibi deo retinuit immediate ea opans: et in his creatura deo non cooperat hoc tertio modo. Sed qz modo potest ei cooperari sicut patet in creatione anime rationalis: qua immediate deus producit sed tñ natura disponit materia ad ale rationalis receptionem: et qz recreatio anime creationi ipsi rñdet ideo emundatione ipsius immediate operat nec aliquis ei quo ad hoc cooperatur tertio modo sed bene quarto modo et hoc dupliciter: vel ex opere operante sine docendo: sine meredo: et sic boies ei cooperantur in peccatoz remissione: de quibus dicit. i. ad cor. iiii. dei administratores sumus vel ex opere operato: sicut qui conferunt sacramenta que ad gratiam disponunt: per qua fit remissio peccatoz: et hoc est cooperatio ministrum: que ministris ecclesie competit: de quibus dicit. i. ad cor. iiii. Sic nos egistimet homo vt ministros xpi. Ad rones in oppositum. Ad primam dicendum: qz pntis spualis que ministris ecclesie pcedit ad aliqd interius se extendit: sicut virtus sacralis. sed non ad collationem gratie: per qua est remissio peccatoz: nisi disponendo sicut dicitur est et de sa

cramentis. Unde pte solutio ad scdm. Ad tertia dicendum. qz gra non remittit culpa effectum: sed formaliter sicut albedo aufert nigredinem: ideo non sequit: qz creature rationali competit: que non est forma. Ad quarta dicendum: qz duplex est operatio forme alicuius. prima que pertinet ad formatio nem subiecti: et scda que dicitur vsus vel actio sicut considerare. Prima ergo operatio non participat habens formam a forma: sed solu scdm. remittere autem culpa copetit gratie consequenter ad operationem primam: sicut albedo eadem rone qua facit albu: aufert nigredinem a subiecto in quo est: ideo non opz: qz habens gratiam hoc per gratiam participet. Ad quinta dicendum: qz purgatio de qua dionysius loquitur est a tenebris ignorantie sicut ipsemet dicit. vnde magis pertinet ad intellectum qz ad effectum: ideo rone non pcedit. A. ege. Baptismus est qualis est ille. i. g. s. Non enim indicat baptismus bonus vel malus ex conditione ministrum: sed auctor aut scz xps qui est qui baptizat semper bonus est: et ideo a quocumqz ministro deo semper sequit effectus: scz remissio peccatoz: nisi aliud impediatur. Quid autem hic inducit Aug. qz pntis baptismi sandi sine ptas referendi interioze effectum sine emundationem anime non transiit in alios: sed solum ministerium baptizandi. Vbi pro intellectu pleniori huius est sciendu: qz Joannes primo sic habetur. altera die vidit Joannes Iesum venientem ad se et ait. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Ite est de quo dicit: post me venit vir: qui ante me factus est: qz prior me erat: sic et ego nesciebam eum. Hoc verbum et ego nesciebam eum: quomodo intelligatur mouen: doctores questionem quid est hoc quod Joannes dicit se nescire. Aut quomodo sit verum: quomodo Joannes dicit se eum non cognouisse ante. Pro quo notandum. qz vt sanctus Thomas dicit in quarto Joannes antequam intraret desertum Iesum cognouit personaliter ex conuersatione: cui fuerit eius cognatus per carnem: sic uis etiam eius dignitate ex prophetica reuelatione: sed ppter longam moram amiserat vultus eius imaginem. vnde per sonaliter eu non cognoscebat. Et ideo xpo veniente ad baptismum tria didicit in diuersos doctores qz scdm L. hysto. didicit: qz iste in persona erat que predicabat venturum. In Augustinum didicit: qz haberet potestatem excellentie: qua sibi retinere cum posset eam ferus largiri: qd tamen in generali prius scruerat: sed tunc in speciali de hac persona cognouit. Sed secundum Hieronymum didicit: qz per baptismum Iesum solu gratia conferretur mundanda a culpa: sed etia ab omni pena absolues: qd habet ex eius passione: sic litera clara est. Non ex hocreat vt. i. q. i. neqz. dicit. g. g. i. s. verum. [L. columba]. i. ecclesia. cantico. vi. Columba mea et. g. g. i. q. i. legitur dicitur ecclesia columba propter simplicitatem intentionis. vnde Gregorius. vna columba eligitur: qui illos solos eligit: qui in simplicitate permanent: ab vnitatem non cinduntur. [L. columba]. i. simplex accedes ad baptismum. [Sed respiciat] dnti potestatem a quo est tota virtus et efficacia baptismi. [Ite qui plantat] inducit auctoritatem p. an. i. ad L. cor. iiii. [qui plantat] scz predicando ad fide conuertedo. [est aliqui] doando ex se: quasi auctore. vt ait glo. [qz non est actor dnti]. I. etus qd datur eo ministrante: nec qui rigat] baptizando [est aliqui]. i. interius conferedo [sed qui]. i. deus sed deus solus qui dat intrinsecus incrementum. Lu enim tam [plantator]. i. per predicatio nem [qua rigans]. i. per baptismum non sunt nisi ministri dei: et non habeant aliquid nisi a deo: et non operant nisi ex terius deo interius operante: recte dicitur. qz qui plantat et qui rigat non est aliqui. i. principale aut magnu aliquid: de quo gloriadum sit [sed qui incrementu dat]. i. deus: ipse qui interius abluet et gratie ac virtutu incrementu operatur: actio enim non attribuitur in istro sed principali agenti. [Ego dico] secunda pars: quasi vellet dicere si forte qs vellet dicere ministris oportet esse bonos. [Ego] dico [et omnes dicimus et]. q. d. hoc non obstat: [qz securu me facit magister meus]. i. g. s. [spiritus ep dicit] i. in Joanne loquens [hic est qui baptizat] Jo. i. interius abluendo a peccatis: et dona gratie infundedo: vt ait glo. [non timeo] a tertia pars: [non timeo] qz efficacia baptismi non accipiat dnti gne accedes ad baptismum: etia si baptizaret ab adultero ebrio so homicida et. [L. colubam] id est spiritum sanctum in columba significati. Joan. i. vidi spiritum sanctum descendentem quasi colubam de celo: descendit autem spiritus sanctus in specie colombe super Iesum inter alias rationes ad designandum plenitudinem gratie in ipso. Adimus enim eum plenum gratie et veritate. Joan. primo.

- 1 Debitum dicitur dupliciter.
- 2 Actio corporalis est duplex.
- 3 Quidam quid dicitur.
- 4 Agens est duplex.

Ad tertia.
Ad quarta.
Ad quinta.
Exponit li teram.
Primum ar.
Scdm ar.
Tertiu ar.
Questio.
Respondet. S. Thom.
L. hysto. August.
Hierony.
Grego.
August.
Ad primu argu.

Um baptizat malus et.

Sequitur octauum capitulu eiusdem partis: vbi magister Gratianus ex auctoritate Aug. dicit: qd ogerat parum ante in capitulo scilicet. qz a malo baptizatus non est minoris efficacis: qz dare a bono. Non enim est impar baptismus propter impares ministros. Bene est no diuidit. Pro intelligentia pleniori huius capituli. Querunt duo. Primo vtru mali ministri possint facere baptismum conferre. Secundo vtru per malos ministros conferatur res sacramenti. Ad primum sic. sicut ad baptismum requiritur materia et forma: ita et minister. sed si sit materia debita vel forma non erit baptismus. ergo et si sit minister debitus. sed mali ministri sunt in debiti: qz sicut Aug. dicit. iustus opz esse quos baptizat. ergo mali facere non possunt. Secundo sic. Membra arida non participat aliqua actione corporis: s; baptizare est aliqua actio corporis mystici. cu ergo mali sunt quasi membra arida carentes pinguedine charitatis: et gratie: videt qz baptismum conferre non possint. Tertio sic. oratio amittit vim sua sine virtute et voto orantis. In illud eccl. g. v. Non est speciosa laus in ore peccatoris. quare non sicut verba factoy et malitia ministri sine baptizantis. In oppositum est textus capituli pntis. R. fideo: notandu cum oio durado in quarto. dist. v. qz differat esse bonum boiem bonitate moris: que est bonitas: de qua coiter loquunt boies: et esse bonum artificis: que est bonitas: s; in quibus: cu aditio. Aliquis enim est bonus artifex: puta faber: qui non est bonus simpliciter: et e conuerso alius est bonus simpliciter: qui non est bonus faber: sed malus. be enim bonitates se habet per accidens ad inuicem: ita et non licet in his inferre coniunctum: qz diuisis vel ex coniuinctis diuisum: vt si dicitur iste est bonus: est faber. ergo est bonus faber. sed est fallacia accidentis. Omnino sic est de bonitate ministri in qua est minister: et de bonitate boies: qz est bonitas simpliciter dicendum ergo: qz a malo ministro qui est malus in quantum minister non est veru sacramentum a malo hoibus malitia moris conferri baptismum sicut a bonis. Ad primum patet sic. Nullus est malus minister nisi sit defectuosus in his: que pertinet ad suu ministeriu: sed defectus eorum que requirunt ad ministeriu euacuatur sacramentum a malo ministro non potest conferri veru sacramentum. Ad hoc patet: qz cum malum sit primum defectus alicuius rei debet: non potest esse malus minister: nisi cum deficit aliquid pertinet ad suu ministeriu. Ad hoc probatur: qz ad ministeriu cuiuscumqz artificis non concurrunt in generali ex parte ministri: nisi tria. i. posse scire: velle scire: et intendere. ergo non est malus minister nisi qz est defectuosus in aliqz istoz: s; qz dicitur iste deficiente non est factum qz oio nescit baptizare: aut non intendit: aut non potest profere verba: qz mutus: aut immergere qz mancus: nihil sit. ergo a malo ministro in quantum malus minister non potest conferri verus baptismus: nec aliqd sacramentum. Hoc autem intelligendum est quando malus est: et defectuosus simpliciter in his que requirunt de necessitate ad suum ministeriu. qz si fuerit in tali bus defectuosus non simpliciter sed fm quid: vt pote. quia nescit ita bene sicut alius: qui est melior clericus: vel magis expertus: vel non potest ita bene profere verba: qz blesus: vel lin que latine ignarus: sicut ille de quo dicit. i. d. r. c. r. t. r. l. n. q. dicebat. baptizo te. In nomine patrie et. nihilominus esset verum sacramentum: qz defectus fm quid: non tollit effectum simpliciter. Secundo patet scz qz a malis ministris malitia moris potest conferri verus baptismus sic. qz ea que sunt de pertinentibus ad sacramentum magis necessitatis debet esse communissima: et notissima. sed baptismus est sacramentum magis necessitatis: potissimum quantum ad paruulos: qui non habent aliud remediū salutis. bonitas autem inozalis que est per gratiam non est communissima sed est valde rara: et ignota. ergo non requiritur in ministro baptismi. Secundo qz id qd consistit in opere operato non vitiat: qz demerito operantis: sed baptismus consistit in opere operato. ergo non vitiat: ex malitia ministri operantis dummodo concurrant: que sunt de necessitate operis. Et hoc est quod dicit Augustinus super Joannem homilia. i. et habitus est supra in superiori capitulo: et nos dicimus omnes: qz iustus esse oportet tanti iudicis ministros: si ministri iusti esse voluerit: aut nolunt esse iusti: qui in cathedra Moysi sedent: securu me fecit magister meus: de quo dicit spiritus sanctus. hic est qui baptizat. Et idem habetur. e. dist. c. romans pontifex. Ad rationes. Ad primam dicendum: qz debitu dr dupliciter. vno modo debitu necessitatis: et sic est debitu minister baptismi: quilibet homo. alio modo debitu conuenientie et congruitatis: et sic opz ministrum esse bonu sicut oportet aqua in

qua fit baptismus esse mundam ob reuerentiam sacramenti: tñ si sit immunda: nihilominus in ea fit baptismus: et similiter si sit minister malus: nihilominus confert baptismum. Ad secundam dicendum: qz duplex est actio corporalis: vna intranea sicut sentire: viuere: et hmoiz: tali actione non participat membrum aridu: et similiter nec homo malus actio virtutum: que huic proportionat. Alia est actio ad extra: et talis bene potest fieri per membra arida: sicut percutere qd etia oino re inanimata fit: vt baculo: et huic proportionaliter rñdet ministratio factoz. Ad tertia rñdetur qz vt dicit magister Alexander de balis non est simile de oratione: qz virtus data est ipis verbis sacramentalibus: non sic in oratione prolatis sed potius efficacia orationis est a fide orantis. Jaco. i. Non ostendit in fide nihil desitans et. oratio est pius affectus in Deum directus vt dicit beatus Augustinus. Sic procedit. Et vt qz mali ministri licet conferant sacramenta: non tñ rem sacramenti. Primo sic. Eccl. g. g. i. ab immundo quis mundabit. q. d. nullus. sed peccator: ois est immundus. ergo ab eo nullus potest mundari. cum ergo mundatio sit res sacramenti baptismi: videt qz per malos ministros non conferatur res sacramenti huius. Secundo arguitur ex illo qd habet Eccl. g. g. i. qui baptizaret a mortuo quid prodest ei lauari. sed malus minister est mortuus. ergo non potest ei lauari. ergo non videtur conferre rem sacramenti. Tertio numer. i. g. dicitur. quicquid tetigerit immundus in mundum erit. Quarto malach. i. dicitur. maledicam benedictionibus vestris: dicitur malis sacerdotibus. vbi glo. Hierony. habet quicquid a vobis benedictum fuerit: me maledicetur. ergo qui baptizatur a malo sacerdote maledictus est. ergo non recipit rem sacramenti. Quinto sacerdotes medi sunt inter sacerdotes et plebem diuina in sacramentis prebentes populo: et per doctrinam et ea que sunt populi representates deo per orationem: sed orationes maloz sacerdotum non profunt plebi: qz fm Grego. in pastoral. cum is qui displicet ad intercedendum mittit: irati animus ad deteriora prouocatur. ergo nec facta per malos ministros data profunt ad effectum salutis. In oppositum est textus capituli pntis: et multorum precedentium et sequentiu in hac distinctione. R. fideo dicendum: qz malus minister sicut confert sacramenta rem sacramenti et equaliter sicut bonus. Ad hoc patet hoc conclusio sic. Si malus minister non conferret rem sacramenti: vt puta gratia baptizando: aut minorē conferret qz bonus: sequeretur: qz salus nostra penderet ex vita aliena: qd nephas et iniustu est dicere. ergo necessario dicendum venit: qz etia mali ministri rem conferant sacramenti: et equelem sicut boni. Secundo sic. Bonitas ministri non est de substantia sacramenti: qz ea que sunt de substantia sacramenti oportet esse certa: illa autem oino ignorata est. ergo nihil facit ad effectum per se sacramenti. Pro declaratione huius questionis que consistit in hoc: quare non referat ad rem sacramenti percipiendā vtru minister habeat gratia vel non: est notandum supra sanctum Thom. in quarto distinctione quintar duplex est agens: vnu principale et aliud ministeriale. Agens autem principale cum agat sibi simile opz: qz habeat formam qua inducit per suam actionem in agentibus vniocis: vel aliquam ignobiliorē in agentibus non vniocis: sed agens instrumentale non opz: qz habeat formam qua inducit: vt disponet ipsum sed solum per modum intentionis: sicut de forma facta in cera patet. Agens autem principale est ipse deus per auctem: et ipse xps fm qz homo cuius meritu operatur in baptismo: et ple nitidine diuine bonitatis et gratie xpi peruenit gratia ad baptismum: sed baptizans est tñ agens instrumentale. vnde non referat ad rem sacramenti percipiendam vtrum ipse gratiam habeat vel non. Ad rationes. Ad primam dicendum qz actio non attribuit fm phm ppter instrumentum: sed principali agenti. Unde proprie et per se loquendo malus minister non est qui mndat: sed Christus de quo dicit Joan. i. hic est qui baptizat. Ad scdm rñdetur fm Alexandru: qz si per mortuu intel ligatur peccator baptizans: tunc intelligendum est: qz baptismus imitatur eum. lauari est tunc non potest ei ad salutem: et hoc manifestatur per nostrā translationem: in qua dr iterum tangit mortuu. Ad tertia dicendum qz loquitur de innumdis fm ritum legis: vt qui immundus erat ex tactu morticis: nisi vel ex aliqua alia immundicia. immūdit fecit qd tetigerat fm legē et debuit egypari aqua lustrationis. Ad aut loquitur de con tactu imitationis et consensu in malum. Ad quarta dicendum est vt dicit dñs Bonauer: qz sacramenta non sunt benedictiones maloz sacerdotu: sed Christi a quo habent virtutem sui efficaciam: ideo non est ad propositum. Ad quinta dicendum vt dicit sanctus Thom. qz non est simile. et est ratio: quia in oratione orans est sicut principale agens: non

Ad scdm.
Ad tertia. Alexander de balis.
Primum ar.
Scdm ar.
Tertiu ar.
Quartu ar.
Grego.
Oppositum i cotrarium. Rñdet.
S. Thom.
Ad primu argu.
Ad scdm.
Ad tertia.
Ad quartu Bonauer.
Ad quintu S. Thom.

sicut instrumentalez ideo requiritur ad efficaciam orationis: qd opere operante effectus sortiat. Non solum ex opere operato: sicut est in sacramentis: sed ideo malorum orationes infructuosae sunt quantum ex eis est: sed possunt esse fructuosae alijs pro quibus oratur propter eorum deuotionem: vel in quantum orant in persona ecclesie. A. ego. [C. ad salus]. C. malitia moris: que dicitur malitia absolute. [Tolerantur palee]. i. mali vt. [C. q. vij. c. i. r. q. i. i. nolite illud]. C. baptisma [vnum est]. i. vnus est eiusdem efficacie: a quocumq; datur non impar: sed par et equale sibi illud. ad Ephe. iij. vna deus: vna fides: vna baptisma. ergo equale a quocumq; datur.

- 1 Hereticus an possit conferre baptismum.
2 Eucharistia non datur paruulis.

Qui. Alia litera h. s. qui. Sequitur non nisi capitulum eiusdem partis: in quo ostendit consequenter: qd etiam baptismus non redditur inefficax propter hereticorum malitiam: dicitur tamen baptizantem in forma ecclesie: que est in nomine sancte trinitatis etc. Et diuiditur hoc capitulum in duas partes. In prima docet quid circa adultos baptizatos ab hereticis in forma tamen ecclesie agendum sit cum ad ecclesiam reuertunt: quia videlicet non sunt rebaptizandi: sed tanquam vere baptizati suscipiendi: sed tamen docendi sunt quid mysterium fidei contineat. In secunda docet quid circa paruulos agendum sit. secunda ibi: si vero. C. pro pleniori intelligentia huius capituli et multorum sequentium eiusdem sententie. Queritur. 1. vtrum hereticus possit conferre baptismum. Et videtur qd non. C. primo sic. Opera ecclesie efficaciam habet ab influentia virtutis influentis a capite in membra: sed virtus non influat a capite in id: quod non est membrum: sed in membra mortua: sed hereticus non est membrum: sed vel est membrum aliquo modo est membrum mortuum. ergo per ipsum non est influentia virtutis a capite. ergo baptismus ab eo ministratus non habet efficaciam baptismi. C. secundo Augu. dicit. vnde tanta vis aque: vt corpus tangat: cor abluat: nisi faciente verbo non qd: sed qd creditur: ergo vt qd virtus baptismi necessario requirat fidem: qua creditur: qd in aqua est virtus regenerandi ab ipis verbis: sine a virtute verborum: s; qd hereticus solus baptizat: nullus hoc credit: qd nullus scit qd baptizat. ergo vt qd non conferat verum baptismum. C. tertio dicit Gregorius. hi heretici qui in nomine baptizant trinitatis: sicut sunt bonofaci. et catharizyge non vere baptizant. vnde cu ad ecclesiam sancta veniunt baptizantur: qd baptismum non fuit: qd in errore posuit trinitatis nomine minime perciperant. ergo cu baptizant manifestu est: qd verum baptismum non fuit qd ab illis hereticis dabatur. C. in oppositum est textus capituli pntis. C. Rideo dicendum qd heretici baptizantes in forma ecclesie intendentes facere qd facit ecclesia verum baptismum ministrant: sicut patet ex multis capitulis tam superius qd inferius positis in ista distinctione. Ratione sic. vnu est baptismum ecclesie et hereticorum: qui in eadem forma baptizant. vt. i. e. d. c. sequenti. ergo heretici taliter baptizantes verum baptismum conferunt sine administrant. C. ad rones. Ad primam dicendum: sicut fuit dictu ad argumentu scdm in questione prima nota circa precedens caplm: vel dicendum vt magister Alezader de hals in quarto dicit: qd licet hereticus sit membrum mortuum in quantum persona: no tamen in quantum minister. vnde in se est putridus non vt alijs ministrans: qd virtutem bz ministrandi. Et hoc est qd dicit Duradus: qd est membrum aridum in his que pertinent ad meritum: non tamen in his que pertinent ad ministeriu si concurrant ea: que sunt de necessitate ministrandi: hoc sufficit ad hoc qd conferat verum sacramentum. C. ad scdm dicendum negando minoz: vtz qd nullus credit qd qd si in illo casu quo hereticus solus baptizat null' assistens hoc credit: nihilominus ecclesia hoc credit: hoc sufficit in tali casu. C. ad tertiam dicendum. qd Gregorius loquitur de illis hereticis: qui non seruant formam ecclesie: sed baptizant in nomine patris maioris: et filij minoris: et tales non ministrant verum baptismum: sed hoc no est ad propositum cum hic fiat verbum de hereticis: qui in baptizando formam seruabant ecclesie quare etc. A. ego. [C. Sine bi sine]. Si qui [istis] onobis modis in diuersis libris reperit hoc capitulu inchoari. [In confessione]. i. in forma: in qua exprimitur sancta trinitas explicita in tres personas nominando dicendo. In nomine patris: filij: spiritus sancti. [Quidem]. i. vere [baptizati] sunt annullectur. i. inefficax reputetur: sine habeat propter illoz hereticorum heresim vel malitiam [mysteriu]. i. fides. i. credant trinitatem [manus] impositionem [vt] receduntur ecclesie: et accipiant spiritum sanctum [in] illud act. viij. Imponebant manus super illos: et accipiebant spiritum. Sic em quida heretici cum redeunt ad ecclesiam recte punitur. vt. i. e. d. antiqna: in hoc casu impositio est reconstitutio et confirmatio: qd prius christiani non erant. Aug.

Exponit li teram.

Diuisio.

Questio. Prima ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Opposit rñdet.

Ad primu argu.

Alezander de hals.

Duradus.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Exponit li teram.

Dugutio.

Cum in mysterijs eucharistie. Si vero [scdm] pars [coicati] id est peruncti christate. Aug. [Eucharistie] quida hoc referunt ad adultos: et qd eucharistia paruulis no datur. quia hoc sacramentum non vt conuenit: nisi habitibus discretionis qua possunt discernere inter istum cibum et alios. iuxta illud apostoli. i. ad Corin. xij. probet autem seipsum homo: sic de pane illo edat: de calice bibat. Alij referunt ad paruulos: videtur loqui tectus iste fin consuetudinem: que quondam in aliquibus ecclesijs obseruabatur: qd in hebdomada paschali singulis diebus ducebantur pueri baptizati ad ecclesiam: et de sanguine xpi fundebatur aliquid in ore singulorum: vt sic corpore sanis guine alioz alerentur ad instar filioz Israel: qui post transitum maris manna sunt cibati sine edacati. Dugu.

- 1 Hereticus an conferat rem sacramenti.
2 Consentire in heresim potest esse tripliciter.

Capitulum. Sequitur decimum capitulum eiusdem partis: et eiusdem etiam sententie. vnum tamen specialiter addit. qd qui ab istis foris ecclesiam sunt baptizantur: non sumunt baptismum ad salutem. Diuiditur autem hoc capitulum in duas partes. In prima dicit: qd baptismus hereticorum datus in forma ecclesie licet sit verus: et idem cum baptismi ecclesie: nihilominus non sumitur ad salutem: sed ad perniciem. In secunda dicit: quid ergo agendum sit circa taliter baptizatos cum redeunt ad ecclesiam. secunda ibi: et ideo. C. pro pleniori intelligentia huius capituli et multorum similibus in hac distinctione et alibi. Querit. 1. vtrum heretici conferant rem sacramenti. Et arguitur qd no. C. primo sic. et textu pntis capituli vbi Augustinus dicit. qd qui foris ecclesiam baptizant: non sumunt ad salutem. C. secundo sic. Si hereticus baptismum conferat rem sacramenti: sequitur qd talis baptismus faciat filios dei: daco gratiam baptismi: per quam filij dei constituuntur. ergo inter hereticos extra ecclesiam sunt filij dei. quod est falsum. ergo etc. C. tertio sic. Si baptismus hereticorum conferat rem sacramenti: conferat remissionem peccatorum: per pns spiritum sanctum: per quem est remissio peccatorum. ergo inter hereticos est spiritus sanctus. quod est falsum. ergo illud ex quo sequitur. C. in oppositum est etiam textus pntis capituli multorum alioz. Item etiam arguitur sic. vnu et idem est baptismum ecclesie: et hereticorum: qui in forma ecclesie baptizant. vt dicitur in principio pntis capituli. ergo eandem efficaciam habet. ergo si in baptismi ecclesie datur gratia: ergo etiam in baptismi hereticorum. C. Rideo dicendum qd hereticus obseruas formam ecclesie rite baptizat sicut in superiori capitulo dictu est: etiam effectum suum rem baptismi conferat. Que conclusio r si ex superioribus circa capitula duo proxima satis patet: nihilominus probatur sic ratione. possibile est: qd ille qui baptizat sit hereticus me nesciente. si ergo hereticus baptizans rem sacramenti non conferat: incurret damnum magnum ex malitia aliena: sine mea culpa qd inconueniens est dicere. Dicitur ergo qd baptizatus baptismi qui datur ab hereticis in forma ecclesie baptizatus est: baptismus est ecclesie: rem conferat sacramenti. Generat enim talis baptismus filios ecclesie no heresi: generat filios christi. De quo exemplum Augustinus ponit contra donatum: qd Jacob non tantum genuit per vteru liberarum: sed etiam ancillarum: sic et xps generat de libera: scz ecclesia: quosda de ancilla sine heresi: vel ecclesia malignantiu. Habet ergo baptismus semper efficaciam nisi obicem in suscipiente. tunc autem habet obicem: qd ille qui baptizatur consentit heresi. Et hoc potest esse tripliciter vt dicit dñs Bonaventura in quarto distinctione quinta. Aut qd est hereticus: et fauet errori. Aut si non est hereticus: tamen vadit ad hereticu precium in contemptum ecclesie: aut si non est precisus vadit ad occultu: que scit esse hereticu propter aliquod commodu: vel fauorem: et tunc nihil accipit ab heretico vt hereticus est. Tunc autem no consentit errori: qd non habet potentiam discernendi vt paruulus: vel quando ille est hereticus occultus: et creditur esse catholicus. Aut qd homo est in necessitate constitutus: solu necessitatis intuitu vadit ad eu. C. ad rationes. Ad primam patet rñso. intelligit em caplm de his: qd scienter baptismum suscipiunt ab hereticis extra casum necessitatis. C. ad scdm rñdet negando qnam. qm illi qui ab hereticis sunt baptizati: qui tamen non consentiunt heresi: si vi deantur esse de eis: veritatem sunt filij ecclesie: intra ecclesiam qd vt ait Augu. contra donatum habet. i. e. d. Non in vobis. Heretici baptizant no per id qd habet repugnans ecclesie: sed per id qd habet cõsuetatem cu eaz vnitate. Et ideo si ille qui baptizatur nihil recipiat ab hereticis nisi baptismum: nec in alijs cum eis conueniat iudicandus est catholicus quia cum catholicis conuenit: et non habet repugnans: et iste est filius dei: et recipit

Diuisio.

Questio. Prima ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Opposit r cõtrarium.

Respondet.

Bonauen.

Ad primu argu.

Ad scdm et tertium.

August.

Exponit li teram.

Dugutio.

Diuisio.

Exponit li teram.

Questio. Prima ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Opposit r cõtrarium.

Respondet.

Diuisio.

Prima ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Opposit r Rñdet.

Ad primu arg.

recipit spiritum sanctum: talis licet sit numero inter hereticos. qd tñ non est inter illos merito. Non sequitur qd si baptismus hereticorum conferat rem facti qd inter hereticos sint filij dei aut spiritus sancti. Et ita patet rñso ad tertiam. A. ego. [C. Eoz] hoc dicit qd no oēs heretici baptizant in forma ecclesie vt. i. si q. [C. tñ] qui foris baptizant] scz et certa scia cum in ecclesia possent baptizari. Aug. loquitur em de adultis. pueris enim non imputat. vt. i. q. i. placuit. Et de adultis loquitur: qui poterant ab ecclesia baptizari: alias non imputatur eis: si quis in articulo mortis cum ab alio non possit ab heretico baptizaretur. vt. i. e. d. sanctum etc. r. xxxij. dist. 8. veru. [Non rebaptizat] qd baptizati ab hereticis no debent rebaptizari. Dum tñ in forma ecclesie baptizati sunt. Aug. [Ipsa est forma] scilicet in nomine trinitatis. et idem. s. e. d. in synodo [virtutem]. i. effectum. baptismi per spiritum sanctum. i. q. i. qui. Dugu.

Reuera. Sequitur vndecimum caplm eiusdem partis: et eiusdem fere sententie. Nihilominus diuidi potest hoc caplm in duas partes. In prima docet quid de hereticis baptizatis solum in nomine dñi agendum sit: qd tales reuertunt ad ecclesiam. qd tales dicit rebaptizandos. In secunda docet: quid de hereticis baptizatis in nomine sancte trinitatis agendum sit: qd ad ecclesiam redeunt. tales em dicit non iteru baptizandos: sed per reconciliationis gratiam associandos esse catholice fidei. scdm ibi: si vero. de istis dicitur dictum est supra: et ideo tantu litera venit ex planada. A. ego. [C. In nomine domini]. i. sub hac forma veru: bonu eos baptizabis: qd illa non est forma euangelica: sub qua baptismus dandus est. [C. In nomine sancte trinitatis] id est in nomine patris: filij: spiritus sancti. [Nihil aliter] ergo nec in nomine domini: nec in nomine xpi: nec in nomine trinitatis: nec facta alia expresse personaru baptizari potest. Auctoritas enim euangelica non iubet baptizari nisi in nomine patris: filij: et spiritus sancti. vt. i. e. d. Si quis presbyter. Dugu.

- 3 Fictus dicitur aliquis quatuor modis. r. nu. 6.
4 Indispositio voluntatis impediens baptismum est duplex.
5 Contrarium dicitur duplex.
6 Baptismi effectus est duplex.
7 Baptizari in christo dicitur dupliciter.
8 Fides qualiter possit haberi sine charitate.
9 Factum simulatore dicitur factum.
12 Adimus proprie quis dicatur.

Solet. Sequitur quarta pars huius distinctionis fin archi. In cuius caplo pmo beatus August. vt dicit Aug. monet tres qones. Prima est: an ille qui baptizatus est: est baptizatus ab aliquo no baptizato. Secunda est: an factus accedens ad baptismum suscipit baptismum. Tertia: an ille baptismum suscipit qd minime et ioculariter baptizat. Et p m rñsa que dat ad istas questiones. hoc caplm diuiditur in tres partes. In prima respondet prime questioni. In scda scdm ibi: scdm tam. In tertia tertie ibi: vbi autem. Pro intelligentia pleniori huius capituli disputabimus oēs tres questiones. Queruntur ergo tria bica. 1. C. primo vtrum non baptizatus potest baptizare. 2. C. secundo vtrum fictio impediatur effectum baptismi. 3. C. tertio vtrum iocularit' baptizat' veru baptismum suscipiat.

Ad primum. Sic proceditur. Et videt qd non baptizatus non possit baptizare. C. Et primo sic. Nullus dat qd no habet vt. l. q. i. dist. nulla. r. i. q. i. gratia. r. j. e. d. qd. sed non baptizatus non bz factum baptismi. ergo no pot ipsum conferre. C. scdo sic. Sacram baptismi no est pferat aliquis: nisi in quantum ad ecclesiam. nec re nec factu. ergo non potest factum baptismi conferre. C. tertio sic. Adus est factum conferre: quia suscipere. sed non baptizatus no potest alia facta suscipere. ergo multo minus pot aliquod factum conferre. C. in oppositum est textus capituli pntis. C. Respondeo dicendum: qd non baptizatus potest baptizare in articulo necessitatis. Que conclusio patet non solu ex presenti capitulo: sed etia ex ante positis: videlicet. romanus. r. c. a. quodam iudeo. Ratione vero sic. pbatur. qd sicut ex parte materie quantum ad necessitate facti sufficit quocumq; aqua: ita etia sufficit ex parte ministri quicunq; homo: et ideo no baptizatus in articulo necessitatis baptizare potest: vt si duo non baptizati seinuicem baptizarent: dñs primus vnus baptizaret aliu: postea baptizaret ab eoz: et consequenter vterq; no solu factu: sed etia rem facti. Si vero extra articulum necessitatis hoc fieret: vterq; grauius peccaret: scz baptizans: et baptizatus: p hoc impediret baptismi effectum: licet no tolleret ipsum sacramentum. C. ad rationes. Ad primam dicendum qd homo baptizans

adhibet tñ exterius ministeriu: sed xps est qui interius baptizat: qd ponit in oibus hoibus ad quoscunq; voluerit: et ideo non baptizati possunt baptizare. qa vt Iulianus papa dicit: baptismus no est illorum scz baptizantium: sed eius. i. xpi. C. ad scdm dicendum: qd ille qui no est baptizatus quantum non pertinet ad ecclesiam re vel factu: pot tñ ad eam pertinere intentione: neq; similitudine actus. in quantum. C. intendit facere qd facit ecclesia: et formam ecclesie seruat in baptizando: et sic operatur vt minister xpi: qui virtute sua non alligauit baptismatis nec etia sacramentis. C. ad tertiam dicendum: qd illa facta no sunt tante necessitatis: sicut baptismus: et ideo magis cõceditur: qd non baptizatus possit baptizare: quia qd possit alia sacramenta conferre: ita ratio non procedit.

Ad secundum. Sic procedit. Et vt: qd fictio non impediatur effectum facti baptismi. C. primo sic. Dicit aplos ad gal. iij. quicunq; in xpo baptizati estis xpm induistis: sed omnes qui baptismum xpi suscipiunt baptizant in xpo. ergo induunt xpm: qd est percipere baptismi effectum: ita fictio non impedit baptismi effectum. C. scdo sic. In baptismi operatur virtus diuina: que pot volutate hois mutare in bonu. sed effectus cause agentis no potest impediri per id qd ab illa causa potest auferri. ergo fictio no potest impedire baptismi effectum. C. tertio sic. ea que sunt in natura magis permanetia sunt: qd que sunt a volutate. s; originale peccatu est peccatu nature: qd baptismi effectum no impedit. ergo nec aliqua indispositio voluntatis baptismi in suo effectu impediatur potest: et ita nec fictio per pns. C. quarto sic. in naturalibus indispositio materie no impedit effectum agentis totaliter: nisi qd dicitur dispositio: que in materia est fortior: qua virtus agentis: sicut patet de aquositate lignoz: per coparatione ad caloz ignis: sed virtus diuina que in sacris secretis operat salutem: vt August. dicit est potetior qualibet indispositione nostre voluntatis. ergo no potest ppter indispositione voluntatis effectus baptismi totaliter tolli. C. in oppositum est textus pntis capituli: in quo btus Aug. dicit. qd ad salute spsas lem baptismus eis non prodest si charitate careant. C. Rñso pro declaratione huius materie primo notandum est: qd vt dicit sanctus Tho. in tertia parte. Et petrus de palme in quarto p m Aug. quatnor modis dicit aliquis factus. i. qui no credit: cu tñ baptismus sit facti factum. Alio modo pro hoc qd cõtrimit ipsum factum: sicut qui parumpendit non existimans in eo esse efficaciam ad saluandū. tertio pro hoc qd aliter celebrat. i. contra prohibitionem eccleie suscipit: puta ab excoicato vel contra cõm ritum ecclesie: qd in omni factu eccleie est obseruandū ne aliter celebratur. quarto pro hoc qd aliquis in deuote accedit. Sufficiens istoz modoz sic accipit factum factum Tho. in iij. dist. iij. Ad hoc qd aliquis alicuius agentis effectum percipere debeat: opz qd se habeat in dispositione ad causam agentis: et ad effectum percipiendum. Et ideo indispositio voluntatis que effectum vltimū baptismi impedit est duplex: vna scdm ordinem ad ipsum factum: alia scdm ordinem ad effectum facti. Ad ipsum aut sacramentum contingit voluntate esse indispositum dupliciter. vno modo per subtractionem necessarij. Alio modo per positione cõtrarij: qd aut omnis actio est per cõtractum: et ideo necessarij est qd recipiens factum quodammodo ptingat ipsum per intellectū que quide contactu facit fides: et per affectum que cõtractu facit deuotio: ideo indispositus reputatur: et qui non credit: et qui in deuote accedit. Similiter autem duplex est cõtrarium qd subtrahi oportet. vnu est ex parte eoz: que exterius aguntur: scz indispositus est qui aliter celebrat. Aliud est ex parte virtutis intrinsece: que secretis operat salutem: et sic indispositus est qui contemnit. Similiter est per cõparatione ad effectum baptismi. oportet enim: qd disponat aliquis adhibendo necessarium. scdm: que cor purificat: qd renoueat contrarij. scz peccatum per contritionem: et ideo Ambrosius dicit. qd non sunt necessaria ex hac parte nisi fides et cõtritio. cum contritio etiam in deuotione includat. C. scdo notadū cū Durado in iij. qd cu dicat fact' aliq; qd vnu pcedit exteri' et aliud intedit interi' tripliciter aliquis in hoc pot esse factus. vno modo respectu susceptionis sacramenti: qd pretendit velle suscipere sacramentum: et tñ no intendit. Alio modo dicit aliquis factus respectu preparatiois ad factum: qd vellet suscipere ipsum factum ipso facto ostendit se dispositu et paratu: cu sit in pposito peccadi. Ista distinctio habita rñdet qd qd est factus pmo no dñe suscipit sacramentū nec rem sacramenti: qd probat sic iuxta duradum. Sicut enim ad sacramentū requirit intentio ministri ad conferendū: sic requiritur intentio suscipientis ipsum vel ppria: si sit adultus: vel aliena si sit paruulus. sed desiciente intentione ministri conferentis nullū est sacramentū: vt videt inferius. ergo desiciente intentione recipientis nullum est sacramentum. recedente autē fictione nullus effectus sequitur. qd nihil

Ad scdm.

Ad tertiu.

Prima ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Quarta ar.

August.

Opposit r cõtrarium. Rñdet.

S. Thom.

Duradus.

De pa.

pius fuit. talis ergo indiget rebaptizari: quia nunquam fuit baptizatus: quod verum est dicit Petrus de palude...

S. Thom. 7

duplex est effectus baptismi. Primus est qui est res et factum scilicet character: et character non imprimi ad preparandum hominis voluntatem: ut aliquid bene fiat...

Damasce.

gratiam. Pro quo notandum in sancto Thoma in iij. q. 7. duplex est effectus baptismi. Primus est qui est res et factum scilicet character: et character non imprimi ad preparandum hominis voluntatem...

Ad primam argu.

Ad rationes. Ad primam dicendum: quod peccatum originale eo ipso quod non est voluntarium voluntate huius persone habet quod in voluntate in qua vitium effectus baptismi effici debet in dispositionem aliquam non causat: ideo effectum baptismi impedire non potest...

Ad secundam.

Ad tertium. 8. Ad tertiam dicendum: quod baptizari in episcopo potest intelligi dupliciter. uno modo in episcopo in christi consuetudine: sic quicquid baptizatur in episcopo conformari ei per fidem et charitatem induunt christum per gratiam...

Ad quartam.

Ad quartam dicendum: quod si quis dicitur non habere voluntatem dominum de malo in bonum mutare: tunc homo non accedit factus: sed non semper deus hoc facit. nec ad hoc sacramentum ordinatur: ut de facto fiat aliquis non factus: sed ut non factus aliquis accedens iustificetur.

Ad primam argu.

Ad tertium. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum. Ad primo ex textu patris capituli: ubi Augustinus dicit: quod si ioculariter ageretur implorandum esset diuinum auxilium...

Ad secundam argu.

Ad quartam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset. Secundo sic. Intentio est de necessitate facti: quod ea que sunt preter baptismum sunt casualia. hoc autem non competit sacramentis: cum habeant determinatos effectus et determinatas causas...

Ad tertiam argu.

Ad quartam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset. Secundo sic. Intentio est de necessitate facti: quod ea que sunt preter baptismum sunt casualia. hoc autem non competit sacramentis: cum habeant determinatos effectus et determinatas causas...

Ad primam argu.

Ad tertiam. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum. Ad primo ex textu patris capituli: ubi Augustinus dicit: quod si ioculariter ageretur implorandum esset diuinum auxilium...

Ad secundam argu.

Ad tertiam. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum. Ad primo ex textu patris capituli: ubi Augustinus dicit: quod si ioculariter ageretur implorandum esset diuinum auxilium...

implozandum dicit diuinum iudicium. quod est dubium vtrum ibi concurrerit aliquo modo intentio baptizantis: ubi autem certum est in intentione baptizantis aliud est. Ad secundam patet responsio ex dictis. Ratio enim preedit quod nulla intentio conferendi factum fuit apud baptizatum...

Ad tertiam. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum. Ad primo ex textu patris capituli: ubi Augustinus dicit: quod si ioculariter ageretur implorandum esset diuinum auxilium...

Ad quartam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset. Secundo sic. Intentio est de necessitate facti: quod ea que sunt preter baptismum sunt casualia. hoc autem non competit sacramentis: cum habeant determinatos effectus et determinatas causas...

Ad tertium. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum. Ad primo ex textu patris capituli: ubi Augustinus dicit: quod si ioculariter ageretur implorandum esset diuinum auxilium...

Ad quartam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset. Secundo sic. Intentio est de necessitate facti: quod ea que sunt preter baptismum sunt casualia. hoc autem non competit sacramentis: cum habeant determinatos effectus et determinatas causas...

Ad tertium. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum. Ad primo ex textu patris capituli: ubi Augustinus dicit: quod si ioculariter ageretur implorandum esset diuinum auxilium...

Ad quartam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset. Secundo sic. Intentio est de necessitate facti: quod ea que sunt preter baptismum sunt casualia. hoc autem non competit sacramentis: cum habeant determinatos effectus et determinatas causas...

Ad tertium. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum. Ad primo ex textu patris capituli: ubi Augustinus dicit: quod si ioculariter ageretur implorandum esset diuinum auxilium...

Ad quartam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset. Secundo sic. Intentio est de necessitate facti: quod ea que sunt preter baptismum sunt casualia. hoc autem non competit sacramentis: cum habeant determinatos effectus et determinatas causas...

Ad tertium. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum. Ad primo ex textu patris capituli: ubi Augustinus dicit: quod si ioculariter ageretur implorandum esset diuinum auxilium...

Ad quartam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset. Secundo sic. Intentio est de necessitate facti: quod ea que sunt preter baptismum sunt casualia. hoc autem non competit sacramentis: cum habeant determinatos effectus et determinatas causas...

Ad secundam.

Exponit litteram.

Questio.

Respondet.

Extra Jo.

S. Thom.

Diuisio.

Subdiuisio.

Exponit litteram.

Dugu.

Ad secundam. Ad secundam patet responsio ex dictis. Ratio enim preedit quod nulla intentio conferendi factum fuit apud baptizatum...

Questio.

Respondet.

Extra Jo.

S. Thom.

Diuisio.

Subdiuisio.

Exponit litteram.

Dugu.

Ad secundam. Ad secundam patet responsio ex dictis. Ratio enim preedit quod nulla intentio conferendi factum fuit apud baptizatum...

- 1 Intentio requiritur esse duplex in ministro. 2 Instrumentum est duplex. 3 Rectum quid dicatur. 4 Intentio baptizantis potest esse dupliciter.

Ad illud. Incipit. vi. pars huius distinctionis in archidiaconi. In quo magister Gratianus ex auctoritate beati Augustini lib. iij. de unico baptismo dicit: quod si offerentes ad baptismum paruulos non ea intentione offerunt...

Ad primam. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum...

Ad secundam. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum...

Ad tertiam. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum...

Ad quartam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad quintam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad sextam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad septimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad octavam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad nonam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad undecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad duodecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad tredecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad quattuordecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad quindecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad sedecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemseptimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad octodecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemnoctidam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad undecimnoctidam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad duodecimnoctidam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemtrigesimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemquadraginta. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemquingentesimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad secundam. Ad secundam patet responsio ex dictis. Ratio enim preedit quod nulla intentio conferendi factum fuit apud baptizatum...

- 1 Intentio requiritur esse duplex in ministro. 2 Instrumentum est duplex. 3 Rectum quid dicatur. 4 Intentio baptizantis potest esse dupliciter.

Ad illud. Incipit. vi. pars huius distinctionis in archidiaconi. In quo magister Gratianus ex auctoritate beati Augustini lib. iij. de unico baptismo dicit: quod si offerentes ad baptismum paruulos non ea intentione offerunt...

Ad primam. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum...

Ad secundam. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum...

Ad tertiam. Sic procedit. Et videtur quod ioculatur baptizatus non recipiat verum baptismum...

Ad quartam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad quintam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad sextam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad septimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad octavam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad nonam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad undecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad duodecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad tredecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad quattuordecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad quindecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad sedecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemseptimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad octodecimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemnoctidam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad undecimnoctidam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad duodecimnoctidam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemtrigesimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemquadraginta. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Ad decemquingentesimam. In quo videtur quasi tenere. quod nisi reuelatione diuina essemus aliter informati nihil actum esset...

Bonauen. Hugo de scoto victore

Durandus. Petrus de palude.

Durandus.

August.

Bonauen. Alexander de balis.

Bonauen.

Ad primam argu.

Ad secundam.

tentio propria: qz ipsa inclinatio instrumeti ad effectum principa...

operatio voluntaria bz bonitate eg operante: ideo no est ille...

Ad tertiu. Ad quartu. Exponit li teram. Diuisio. Ad primu argu. Ad scdm. Ad tertiu. Ad primu ar. Scdm ar. Tertiu ar. Opponit i cotrarium. Scda opp. Rndet. S. Thom. Duradus. Quintu ar. Septu ar. Opponit r Rndet.

S. Thom. Ad primu argu. Ad scdm. Ad tertiu. Ad primu ar. Scdm ar. Tertiu ar. Quintu ar. Septu ar. Opponit r Rndet.

scilicet fluminis: fluminis, sanguinis est cdis sermo, de qui...

mus fluminis sanguinis participant nomen baptismi non...

Ad primu arg. Ad scdm. Ad tertiu. Ad quartu. Ad quintu. Exponit li teram. Nicolans de lyza. Opponit i cotrarium. Rndet.

S. Eboii. eterno premio: sicut et marty. sanctus vero Tho. in. iiii. in fi. tii. dicit ad hoc in expositione litera. q. latro habuit ali...

bis tradita est hec potestas fm congruentia. omnibus autem alijs scientibus et valentibus eque pro tpe necessitatis. nes...

Duga. Archidia.

Aug. quidem dicitur. hoc qd dicitur Aug. videlicet p passio...

- 2 Passio Christi qualiter operetur in baptismo.
4 Opera que de genere suo sunt bona pnt stare sine charitate.
5 Virtutes qualiter sint apud infideles.
6 Martyrium quare dicatur sacramentum.
7 Baptismi sanguinis excellentia ponitur in seg.

Atbecumimum. Sequitur quart. partis. Et diuidit in duas partes. In prima parte...

Diuisio.

Quidquid. August. arguit contra Julianum hereticu dicens...

- 1 Primo vtrū baptismus sanguinis sit potior inter omnia baptismata.
3 Secundo queritur cum multa sint genera martyriorum...

Ad primum sic proceditur. Et videtur q baptismus aque sit potior. Et primo sic baptismus aque tribuit characterē. hoc autē nō facit...

Diuisio.

Sanctum est. Istud est tertiu ca. eiusdem partis: in quo ostendit magister Bati. ex auctoritate beati Augu. in epistola ad fortunatu...

Exponit li teram.

Aug. arguit ita etiam faciendū esse. si talis casus contineretur...

Opponit et Rndet.

Aug. in hoc. sed vbi est amplior et plenior imitatio...

Extra glo.

S. Eboii.

Diuisio.

Primum ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Quartu ar.

Opponit et Rndet.

S. Eboii.

Tertio fm sanctu Tho. in. iiii. parte. baptismus aque efficitur...

Ad primum argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartu

Respdet. Alexander de balis.

Exponit li teram.

4

5

6

Opponit et Rndet.

Ad rōnes. ad primam dicendū negando pnam. qz charactere est res...

Ad secundum in quo queritur quare martyriū magis vocatur baptismus...

Defuncti et opera eius que de genere suo sunt bona pnt stare sine charitate...

babet in voto: sive voluntate [baptizatus]. i. baptismum suscepturus vel ad baptismum suscipiendum oblatum. vbi bene apparet...

Fides baptizantis an sit necessaria in baptismo.

de quibus. Sequitur. viii. pars huius distinctionis secundum...

Damafee.

Questio.

Primum ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Opponit et Rndet.

Ad primum argumētū.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Exponit li teram.

los nutrit: qd pertinet ad donum cōsili: quo sancti homines... plantau in ea predicatione ad fidem conuerti[r]igauit[ur] conuer...

plantau in ea predicatione ad fidem conuerti[r]igauit[ur] conuer... mentum dedit remittendo peccata: et virtutes infundendo...

Apofate an amittant ius baptizandi.

Illus. Sequitur scdm. c. eiusdem partis... ritate beati Augusti in lib. de baptismo sacramen...

Diuifio.

Questio. Prima ar.

Scdm arg.

Tertia ar.

Opponit & Respondet. Allegander de balis.

Ad primū arg.

Ad scdm. Ad tertiu.

Exponit 11 teram.

- 2 Sacramenta noue legis ad duo ordinantur. 3 Sacrificium aliquod pertinet ad diuinum cultum tripliciter. 4 Relatio triplex importatur per characterem. 5 Character est ens reale siue forma realis. Et res absoluta. nullo modo...

Quomodo.

Sequitur tertiu. c. eiusdem partis. Et diuiditur in vii. partes. In prima ostendit Beatus Augustinus ex autoritate...

- 1 Primo vtrum in baptismo imprimatur character. 2 Secundo vtrum character sit aliqua potestas specialis. 3 Tertio queritur de utilitate characteris ad quid sit. 4 Quarto vtrum character a solo filio dei sit impressus. 5 Quinto vtrum sit in anima vel in aliqua eius potentia vt in subiecto. 6 Sexto vtrum character insit indelebilis subiecto suo. 7 Septimo vtrum per omnia sacramenta noue legis imprimatur character. 8 Octavo vtrum character habuerit characterem.

Ad primum.

Ad primum sic procedit. Et videt qd in baptisimo no imprimatur character. Et primo sic. baptisimus sanguinis est dignior qd baptisimus fluminis...

ter aliquis per baptismum nec per alia sacramenta. Sexto ea que sunt in sacramentis noue legis ordinantur ad causandum gratiam: sed character non vt gratia posse causare: quia...

Segta ar.

Opponit i contrariū. Rñdet.

Damaſce.

August.

Character. character facit an recipiat inuitiam: tes et doctores: vi dep Petr. de anob. in c. maior. m. 4. de baptismo.

ste sunt quatuor cause characteris, et omnes propinque et apte proprie propter quod hec definitio est completior primis duabus, et melior in se. Ad rationes ad primam dicendum: quod baptisma sanguinis non habet efficaciam sacramentalis, sed solum inchoatam. Ideo isti non conferunt potestatem spiritualis ad actiones hierarchicas nec characteris, sicut in baptismo fluminis, quod est sacramentum. Ad secundam dicendum, quod nec baptismus fluminis nec tantum, nec baptismus fluminis tantum sufficit ad sacramentum novae legis, et ideo neutrum eorum characterem imprimunt. Ad tertiam dicendum, quod quantum ad quod est res et sacramentum in baptismo sic character non potest esse fit character in omnibus sacramentis in quibus est res et sacramentum, quare vero in aliis sacramentis non imprimuntur characteres: dicitur in iugta sanctum Thoma in iii. p. art. 2. sic dicitur dicitur est sacramentum novae legis ad duo ordinatur, scilicet in remedium peccati et ad cultum divinum est autem omnibus sacramentis dicitur: quod per ea exhibetur aliquid remedium contra peccatum per hoc quod gratia conferunt non autem omnia sacramenta ordinant ad divinum cultum: sicut patet de prima per quam liberatur homo a peccato non autem per hoc sacramentum exhibetur homini aliquid de nono pertinens ad divinum cultum, sed restituitur in statum pristinum, et pertinet autem aliquid sacrificium ad divinum cultum tripliciter, primo modo per modum ipsius actionis: alio modo per modum ageris, tertio modo per modum recipientis, per modum quidem ipsius actionis pertinet ad divinum cultum eucharistia in qua principaliter divinus cultus consistit in quantum est ecclesie sacrificium, et per hoc quidem sacramentum non imprimuntur homini characteres, quod per hoc sacramentum non ordinatur homo ad aliquid aliud peragendum vel tertius vel recipiendum in sacramentis cum potius sit finis et consummatio omni sacramentorum, ut Dionysius dicit in iii. c. ecclesiasticis de hierarchie ceteris in seipso quod non est character sed tota sacerdotii plenitudo: sed ad agentes in sacramentis pertinet sacramentum ordinis, quod per hoc sacramentum deputantur homines ad sacramenta alios tradenda, sed ad recipientes pertinet sacramentum baptismi, per quod homo accipit potestatem recipiendi alia ecclesie sacramenta: vnde baptismus dicitur ianna sacramentorum, et ad idem ordinatur etiam quodammodo confirmatio, et ideo per hoc tria sacramenta imprimuntur characteres, scilicet baptismum et confirmationem et ordinem. Ad quartam dicitur, quod fidelis et christi ad premium quidem future glorie deputantur signaculo predestinationis divine, sed ad actus presentis presentis ecclesie deputantur quodammodo spirituali signaculo eis insignito, quod character nominatur. Ad quintam dicendum, quod character a seipso habet rationem signi in quantum per sensibile factum imprimuntur, hoc est scilicet aliquid baptismali characterem insignitum, quod est ablutus aqua sensibili, nihilominus tamen character vel signaculum dicitur potest per quantum sit in ordine ad quod figurat aliquid vel distinguit ab alio etiam si non sit sensibile, sicut episcopus dicitur figura vel character patris substatie in apostolum ad Hebr. j. Ad sextam dicendum, quod character est ad sacramentalis gratie aliquo modo, quod autem quidam characterem gratiam non recipiunt, hoc est ex eorum indispotitione ad gratiam suscipiendam, et ad id quod inducebatur, quod non esset dispositio ad gratiam, videlicet iugta sanctum Thoma in iii. dist. iii. quod verum est quod character est dispositio ad gratiam non per necessitatem sed per quodammodo congruitatem dignitatem, et hoc est in ipso quod habet mancipatus est divinis actionibus, et inter membra christi communitatis sit ei quodammodo congruitas ad gratiam suscipiendam, quod deus perfecte in sacramentis homini promittit, vnde simul cum characterem datur homini: ut possit exercere spirituales actiones fidelium vel passionem seu receptionem datur gratia quae bene possint.

Ad secundum sic procedit. Et videtur quod character non sit spiritualis potestas. Et primo sic, character idem videtur esse, quod signaculum, ad Hebr. j. ubi dicitur figura substantie eius, in greco habet loco figure character, sed figura est in quarta specie qualitatis, et ita differt a potestate quod est in secunda specie qualitatis, character ergo non est spiritualis potestas. Et secundo sic, Dionysius dicit in iii. c. ecclesiasticis de hierarchie quod divinus habitus accedente ad divinam beatitudinem in sui participatione recipit, et proprio lumine quasi quodam signo christi ipsi tradit sua participationem, et sic videtur quod character est quodammodo lumen: sed lumen pertinet magis ad tertiam speciem qualitatis, non ergo character est potestas quod videtur ad secundam speciem qualitatis pertinere. Et tertio sic, a quibusdam characteres sic diffinitur, character est signum rationis fidei et sancte ordinationis datum a hierarcha signum autem in genere relationis non autem in genere potestatis, non ergo character est spiritualis potestas. Et quarto sic, dicitur in eodem genere fed ea quod episcopus copertur sunt, dicitur bis quod ad diabolum pertinet: cum ergo character bestia: de qua dicitur apoc. xij. nihil aliud sit quam peccatum mortale: videtur quod supra virtutem et gratiam non oportet in anima aliquem characterem ponere. In oppositum arguitur sic, philosophus dicit in ii. ethico, tria sunt in anima, potentia, habitus et passio: sed character non est passio, quod passio cito transit character autem indelebilis est. Sicut etiam non est habitus, quod nullus habitus est qui se possit ad bene et male habere, character autem ad utrumque se habet, ut videtur enim eum quod dicitur benedicti aut male, quod in habitibus non convenit: nam habitus virtutis nullus videtur male habere, malitie nullus videtur bene, ergo relinquitur quod character sit potentia. Et ideo dicendum, quod videtur tamen sanctum Thoma in iii. dist. iii. et magister Alexander de ha. et dicitur Bonaventura circa essentiam istius characteris quid sit, scilicet in re multiplex est modus loquendi dicitur doctoribus, enim dicitur in hoc conveniant, et per characterem importat triplicem relationem est enim character signum distinctivum et configurativum: in quantum ergo est signum importat relationem ad signatum: in quantum est distinctivum importat relationem ad ea que distinguitur: in quantum est figurativum importat relationem ad ea quibus assimilatur, differunt enim in hoc quod ponunt istis relationibus non subesse aliquid accidens absolutum, sed immediate fundari in anima istas relationes dicitur: quod character non sit nisi pura relatio, et ponit exemplum quod character est in anima sicut consecratio in ecclesia, in qua consecratione non datur ecclesie nova qualitas: sed solum ordinatio ab eorum qui potest ad sacra ibidem celebranda sicut dicitur, quod character est quodammodo anime signaculum in quo dicitur anima sanctificari: ut deinde deus in ea inhabitet: ut in templo, sed ista opinio dicitur quod character sit pura relatio non potest stare propter tres rationes, scilicet tres relationes dicitur quas importat character, tunc primo: quod signum videtur Augustinus in ii. de doctrina christiana est, quod propter speciem suam quodammodo sensibus vel intellectui imprimuntur facit aliud in cognitione venire tamen secundo quod nihil distinguitur ab alio nisi per aliquam formam tunc tertio quod sicut relatio est relatio super unitatem qualitatis fundata, ut dicitur in v. metaphysice, vnde patet quod quilibet illarum relationum quas importat character requirit aliquam formam substantiam: cum non sit forma substantialis, quod forma substantialis in sacramentis non datur, relinquitur, quod forma subtracta sit qualitas quodammodo cuius unitas configurationis similitudinem facit, propterea etiam alii dixerunt, quod non est in aliqua specie qualitatis a seipso assignata, quod ipse non assignat nisi solum species qualitatis innate vel acquisite: sed non in se, et hoc dicitur philosophum in iustitia cum ait in predicamentis, fortassis et alii appaerunt qualitates modi sed hoc est fuga quedam, quod quantum sunt alii modi qualitatis: tamen omnes reducuntur ad has species, quod patet ex hoc, quod ad hoc nulla species alia inveniri potuit, vnde nos virtutes theologicas hinc sunt in se in prima specie collocamus, quare dicunt alii quod sit in quarta specie qualitatis quod est forma vel circa hoc aliquid constantis figura, et quidam dicunt hanc formam esse crucem christi, sed hoc positio non potest stare, quod autem figura proprie accipitur autem metaphysice, si proprie accipit sic importat terminationem quantitatis dimensionem qua consistit in anima non esse, si autem metaphysice dicitur: tunc opus, quod metaphora reducatur ad proprietatem, quod res non ponit in genere per id, quod de ea metaphysice dicitur, sicut non dicitur quod apostoli sunt in genere qualitatis, quod eis dicitur in Matt. v. vos estis lux mundi nec potest aliquid in quarta specie inveniri quod sit in anima secundum proprietatem, vnde character de quo loquimur non potest fundari super qualitatem quartae speciei, ideo quidam dixerunt, quod est in tertia specie qualitatis eo quod a se inferit quandam multibrem passionem in quantum anima ornatur et decoratur, sed hoc positio iterum non potest stare, quod sicut probat philosophus in v. metaphysice, tertia species qualitatis non est nisi in sensibili parte anime, character autem a nullo ponitur in hac parte, sed in intellectiva. Et propterea ille qualitates semper habet ordinem ad aliquam transformationem corporalem: quam inducit vel a qua causatur, item ut ait dicitur Bonaventura, hoc positio stare non potest: quod non dicitur passibilis qualitas que inferit intellectui passionem: quia cum omnis veritas sit obiectum intellectus, tunc omnia essent in tertia specie qualitatis quod stultum est dicere, ideo alii dixerunt, quod est in prima specie qualitatis, et est quasi media inter dispositionem et habitum: in quantum enim est de difficultate mobilis convenit cum habitum: in quantum autem non est vltima perfectio: sed ad gratiam disponit cum dispositione convenit, sed hoc non potest stare, quod philosophus in ii. ethico, habitus est quo habemus nos ad passiones bene vel male, et vniuersaliter considerantur hec apparet differentia inter habitum et potentiam, quod potentia est qua possumus aliquid simpliciter, habitus autem quo possumus illud bene vel male, sicut intellectus quo consideramus: scientia qua bene consideramus, concupiscibilis qua concupiscimus, temperantia qua bene concupiscimus, intemperantia qua male, et similiter est de dispositione, quod dispositio nihil aliud est quam quidam habitus incompletus, cum ergo character ordinatur ad aliquid simpliciter non ad illud bene vel male, quod sacerdos potest consecrare

consecrare bene vel male: non potest esse quod qualitas supra quam fundatur relatio characteris sit habitus: sed sit magis potentia vel relinquitur pro conclusione in hac materia. Sed character non est in prima specie qualitatis: sed magis reducitur ad secundam vel quod alii dicitur, hoc conclusio sic probatur iugta sanctum Thoma in iii. Sicut cuiuslibet existit in aliqua natura sunt aliquae operationes proprie in se etiam in spirituali vita regenerati ut Dionysius dicit in secundo capitulo ecclesiastice hierarchie: vbi dicitur autem sunt operationes proprie oportet quod sint principia illarum operationum: vnde sicut in aliis rebus sunt potentie naturales ad proprias operationes ita etiam regenerati in vita spirituali habent quasdam potentias secundum quas possunt illa opera que potentie sunt similes illis virtutibus: quibus sacramenta efficaciam habent sibi indita: quod sicut sacra causant gratiam instrumentaliter: ita recipientes characterem operatur divina per ministerium, minister autem est character instrumentum eius cui ministrat, vnde dicitur philosophus in vii. ethico, quod per se videtur organum animatum: ideo tamen virtus sacramenti quam ministrat que est character est instrumentalis, et quod huiusmodi potentia sit character patet: si quis diligenter consideret verba Dionysii: qua nobis prima traditio characteris aduenit assignans enim ministerium ritus cuiusdam qui in primitiva ecclesia erat: quod adulti baptizabant dicitur: quod accedenti ad baptismum hierarcha, l. pontifex manum imponebat: signabat enim signo crucis: et precipiebat eum describi intra nomina christiana: ut decetero cum aliis ad divina admitteretur dicitur: quod sic accedente ad vitam spirituale divina beatitudo in sui participatione recipit: sicut sacerdos baptizandum, et proprio lumine: quasi quodam signo ipsi tradit, scilicet sui participationem, perficiens eum, scilicet diuinum et dicitur divina diuinitas, quod propter ergo quod ipse per hoc signum nihil aliud intendit: quod illud quod facit eum participandum diuinam operationem, vnde hoc signum nihil aliud est: quod quedam potentia: qua potest in actiones hierarchicas: quod sunt ministrations et receptiones sacramentorum: et aliorum: quod ad fideles pertinet, contra hanc sententiam dicitur beatus Thome: dicitur Alexander de haliis, dicitur Alberti magni: dicitur Bonaventura: et Scotus et Durandus. Scotus autem videtur: quod character non sit forma, siue res absoluta, sed relatio, dicitur enim: quod sit respectus extrinsecus adueniens ipsi anime a deo immediate in susceptioe sacramenti non iterabilis, ista sunt verba sua, Durandus autem videtur quod character non sit: nisi relatio rationis per quam homo ergo institutione vel pactione diuina deputatur ad actiones sacramentorum, Scotus inducit pro se duas rationes: quarum prima est, et arguitur de diffinitione data characteris: quam sanctus Thoma inducit sic, scilicet sanctus Thoma dicens hac esse diffinitionem characteris, character est signum rationis fidei et sancte ordinationis datum a hierarcha: dicitur quod signum ponit in diffinitione characteris, ut genus, et hoc arguitur, quod character non potest esse forma absoluta, quod ad quidditatem rei absolute non potest aliquid respectus essentia liter, quod illa quidditas esset ad se: non esset ad se, ergo si signum est genus characteris sequitur: quod essentialiter pertinet ad genus relationis, scilicet hoc sic, sicut non sunt pondera plura sine necessitate: ita quod ponitur aliquid ponit precise propter aliud non est illud ponderum perfectius quod requirit ad id aliud vel quod possit ex illo alio concludi: sed propter illa omnia propter quod ponit character non est necesse: quod sit perfectio absoluta, prout enim omnia alia sufficienter saluari si est forma aliqua relatio, ergo suppone et sine ratione ponit esse forma absoluta, minorem probare nititur solus de argumenta opinionis dicitur Durandus vero ad probandum quod sit relatio rationis tamen arguitur sic, sicut numerus sortitur rationem pretij: et merolus rationem signi et humana institutione: sic res sacramentales sortuntur rationem instrumenti, vel sacramenti: et homo rationem ministerii: sed numerus efficitur pretium, et merolus signum per solam relationem rationis humane instituentis, ergo et res sacramentales sortuntur rationem instrumenti, vel sacramenti: tamen homo rationem ministerii per solam relationem rationis diuine sic isti tuerent, cum igitur character sit id: quo efficitur homo minister sacramentorum: vel susceptioe eorum: patet quod character non est nisi relatio rationis et ordinatione: vel pactione. Et pro declaratione huius partis tria faciemus, primo enim ostendemus quod potest opinio Scoti et Durandi stare non potest cum doctrina apostolice sedis nec scilicet patrum. Et secundo hoc idem ostendemus rationibus sumptis ex his: quod ipsi characteri attribuitur a doctoribus. Et tertio loco dabimus solutiones ad argumenta illorum, primo sic ostendemus de eo quod dicitur de baptismo et eius effectui caplo maiores, quod character sacramentale imprimuntur operatio, scilicet baptismi: cum obiectum voluntatis hie non inuenit obiectum, sicut dicitur Augustinus in lib. de donatistas, et habet caplo potestatis illius patribus ecclesie catholice etiam oue quod fozis errabat et dicitur characterem fozis accipiente veniente ad vitam christiana salutem ab errore corrigi

Oppositum contrarium. S. Thom. Ridet. S. Thom. Alexander de haliis. Bonauen. Augusti. Scotus. Durandus. Durandus. Bonauen. Augusti.

Ad primu argu. Ad secundu. Ad tertiu. S. Thom. Diony. Ad quartu. Ad quintu. Ad sextu. S. Thom. Primu ar. Scdm ar. Tertiu ar. Quartu ar. Quintu ar.

consecrare bene vel male: non potest esse quod qualitas supra quam fundatur relatio characteris sit habitus: sed sit magis potentia vel relinquitur pro conclusione in hac materia. Sed character non est in prima specie qualitatis: sed magis reducitur ad secundam vel quod alii dicitur, hoc conclusio sic probatur iugta sanctum Thoma in iii. Sicut cuiuslibet existit in aliqua natura sunt aliquae operationes proprie in se etiam in spirituali vita regenerati ut Dionysius dicit in secundo capitulo ecclesiastice hierarchie: vbi dicitur autem sunt operationes proprie oportet quod sint principia illarum operationum: vnde sicut in aliis rebus sunt potentie naturales ad proprias operationes ita etiam regenerati in vita spirituali habent quasdam potentias secundum quas possunt illa opera que potentie sunt similes illis virtutibus: quibus sacramenta efficaciam habent sibi indita: quod sicut sacra causant gratiam instrumentaliter: ita recipientes characterem operatur divina per ministerium, minister autem est character instrumentum eius cui ministrat, vnde dicitur philosophus in vii. ethico, quod per se videtur organum animatum: ideo tamen virtus sacramenti quam ministrat que est character est instrumentalis, et quod huiusmodi potentia sit character patet: si quis diligenter consideret verba Dionysii: qua nobis prima traditio characteris aduenit assignans enim ministerium ritus cuiusdam qui in primitiva ecclesia erat: quod adulti baptizabant dicitur: quod accedenti ad baptismum hierarcha, l. pontifex manum imponebat: signabat enim signo crucis: et precipiebat eum describi intra nomina christiana: ut decetero cum aliis ad divina admitteretur dicitur: quod sic accedente ad vitam spirituale divina beatitudo in sui participatione recipit: sicut sacerdos baptizandum, et proprio lumine: quasi quodam signo ipsi tradit, scilicet sui participationem, perficiens eum, scilicet diuinum et dicitur divina diuinitas, quod propter ergo quod ipse per hoc signum nihil aliud intendit: quod illud quod facit eum participandum diuinam operationem, vnde hoc signum nihil aliud est: quod quedam potentia: qua potest in actiones hierarchicas: quod sunt ministrations et receptiones sacramentorum: et aliorum: quod ad fideles pertinet, contra hanc sententiam dicitur beatus Thome: dicitur Alexander de haliis, dicitur Alberti magni: dicitur Bonaventura: et Scotus et Durandus. Scotus autem videtur: quod character non sit forma, siue res absoluta, sed relatio, dicitur enim: quod sit respectus extrinsecus adueniens ipsi anime a deo immediate in susceptioe sacramenti non iterabilis, ista sunt verba sua, Durandus autem videtur quod character non sit: nisi relatio rationis per quam homo ergo institutione vel pactione diuina deputatur ad actiones sacramentorum, Scotus inducit pro se duas rationes: quarum prima est, et arguitur de diffinitione data characteris: quam sanctus Thoma inducit sic, scilicet sanctus Thoma dicens hac esse diffinitionem characteris, character est signum rationis fidei et sancte ordinationis datum a hierarcha: dicitur quod signum ponit in diffinitione characteris, ut genus, et hoc arguitur, quod character non potest esse forma absoluta, quod ad quidditatem rei absolute non potest aliquid respectus essentia liter, quod illa quidditas esset ad se: non esset ad se, ergo si signum est genus characteris sequitur: quod essentialiter pertinet ad genus relationis, scilicet hoc sic, sicut non sunt pondera plura sine necessitate: ita quod ponitur aliquid ponit precise propter aliud non est illud ponderum perfectius quod requirit ad id aliud vel quod possit ex illo alio concludi: sed propter illa omnia propter quod ponit character non est necesse: quod sit perfectio absoluta, prout enim omnia alia sufficienter saluari si est forma aliqua relatio, ergo suppone et sine ratione ponit esse forma absoluta, minorem probare nititur solus de argumenta opinionis dicitur Durandus vero ad probandum quod sit relatio rationis tamen arguitur sic, sicut numerus sortitur rationem pretij: et merolus rationem signi et humana institutione: sic res sacramentales sortuntur rationem instrumenti, vel sacramenti: et homo rationem ministerii: sed numerus efficitur pretium, et merolus signum per solam relationem rationis humane instituentis, ergo et res sacramentales sortuntur rationem instrumenti, vel sacramenti: tamen homo rationem ministerii per solam relationem rationis diuine sic isti tuerent, cum igitur character sit id: quo efficitur homo minister sacramentorum: vel susceptioe eorum: patet quod character non est nisi relatio rationis et ordinatione: vel pactione. Et pro declaratione huius partis tria faciemus, primo enim ostendemus quod potest opinio Scoti et Durandi stare non potest cum doctrina apostolice sedis nec scilicet patrum. Et secundo hoc idem ostendemus rationibus sumptis ex his: quod ipsi characteri attribuitur a doctoribus. Et tertio loco dabimus solutiones ad argumenta illorum, primo sic ostendemus de eo quod dicitur de baptismo et eius effectui caplo maiores, quod character sacramentale imprimuntur operatio, scilicet baptismi: cum obiectum voluntatis hie non inuenit obiectum, sicut dicitur Augustinus in lib. de donatistas, et habet caplo potestatis illius patribus ecclesie catholice etiam oue quod fozis errabat et dicitur characterem fozis accipiente veniente ad vitam christiana salutem ab errore corrigi

characterem tamen dicitur in ea cognosci: potius quod improbare quod quidem ipsum characterem multi lupi, i. mali et lupis insignunt, ecce quod applica sedes tunc docet: quod character imprimuntur per baptismum, Aug. docet quod imprimuntur per ministros etiam malos, et quod dicitur duo sequuntur duo necessario, primo quod character sit ens reale: siue forma realis: non sit ens rationis: sicut dicit Durandus: quod etiam rationes non potest dici imprimi quasi effectus sacramentorum: quod terminus impressionis sicut nec productionis non potest esse respectus: ut patet Aristoteles, v. physice, scilicet sequitur ex predictis quod character sit res absoluta et non respectus extrinsecus: ut dicitur Scotus: quod impressio non convenit nisi forme absolute: non relatiue cum relatiue sit ad alterum, propterea si sicut dicit Aug. etiam lupi lupis imprimuntur characterem, i. mali malis: manifeste patet quod character non est respectus extrinsecus: adueniens immediate a deo, sicut hoc ideo accipit ex dictis aliorum sanctorum, dicit enim Dionysius scilicet caplo ecclesiastice hierarchie quod diuina beatitudo accedente ad vitam spirituale quod dicitur in baptismo in sui participatione recipit et proprio lumine quasi quodam signo christi tradit sui participationem, sic videtur in Dionysium quod character sit quodammodo diuinum lumen et per quod aliqua forma absoluta, ex quibus omnibus manifeste videtur: quod dicitur quod character sit respectus extrinsecus videatur esse doctrina tam apostolice sedis: quam sanctorum doctorum, et hoc de primo, scilicet hoc idem ostenditur rationibus sumptis ex his: quod characteri attribuitur a doctoribus, sunt autem hec quatuor, primo est quod sit potestas siue potentia quodammodo spiritualis ad recipiendum alia sacramenta, sicut est character baptismi siue actus siue est character ordinis: de quo habet scilicet caplo titulo ecclesiastice hierarchie: vbi dicitur Dionysius dicitur: quod quodammodo signo tradidit sui participationem accedenti: subiungit, perficiens enim diuinum et dicitur diuinum, et hoc arguitur sic, nulla relatio rationis siue realis aut respectus intrinsecus aut extrinsecus potest esse potestas actus aut passiva, cum nec principium actionis possit esse nec terminus, ut habet quanto physice, ergo character non potest dici relatio rationis: ut dicit Durandus: nec respectus extrinsecus ut dicit Scotus: quia patet, scilicet ad hoc respondet Scotus dicens: quod si accipiat potestas ad aliquid actum character non est potestas, nam ut ait baptizatus simpliciter in nullum actum potest in quem non possit non baptizatus, et hoc sine loquendo de actu in quem potest actus, iure de actu quem recipit quodammodo ab alio, si autem loquamur de potestate ministerii, per quam sit conueniens minister alicuius principalis: talis potestas non oportet quod sit forma absoluta imo sufficit i multis quod sit tamen modo respectus rationis, probatur inquit in eos scilicet in Thoma, et alios antiquos: quod episcopus non dicitur ordinem ultra sacerdotum: tamen episcopus habet potestatem ministerii reale: quam non habet episcopus, confirmatur per istum iudex si ferat in iudex: prius autem non tenuisset: quod siua a non foz iudice lata nulla est, nec tamen ille iudex sicut nec ille episcopus habet aliquam formam absolutam realem nisi forte relatiue et tamen rationis, hec Scotus, ratio ista nulla est, dicitur enim multa falsa, primo enim in hoc quod dicitur quod in nullum actum siue actus siue passus potest baptizatus in quem non possit non baptizatus, hoc enim falsum est, et doctrina ecclesie: sanctorum quod baptizatus potest suscipere alia sacramenta, quod non potest non baptizatus, scilicet quod si quis ignorat, est enim baptismus sicut ianna sacramentorum, vnde in principio dicitur et habet extra de presb. non baptizatus, si quis legitur constitutus, quod si quis in presbyterum ordinatus deprehenderit se non baptizatum baptizetur: iterum ordinatur, item beatus Dionysius dicit scilicet caplo ecclesiastice hierarchie quod nihil diuinitus tradit, scilicet operationem operari potest non est remanere baptismum, propterea falsus dicitur ratio illa, et hoc quod dicit de episcopo quod sanctus Thoma dicit episcopus non dicitur ordinem ultra sacerdotum in quantum dicitur sacrum: sicut tamen quod dicit officium quodammodo respectu quarumlibet actionum sacrarum dicitur quarto dist. xxiij. episcopus ordinem esse supra sacerdotem, habet enim episcopus potestatem in actionibus hierarchicis respectu corporis mystici, quod dicitur potestas non est tamen iurisdictionis, quod est respectus rationis, sed est potestas ordinis quod non potest esse nisi realis: et forma absoluta quod relatio principis esse non potest actionis, et tamen necesse est quod vbi dicitur sunt actus proprie: quod sint principia proprie illarum operationum: quod relatio esse non potest, ceterum quod dicitur de iudice quod ab eis potestatem quod sit forma realis absoluta in eo: si ferat in iudex tenet et parum facit ad propositum: quoniam iudex dando sententiam cum nullum reale effectum causet in anima eius per quo fert, vel contra quem fert in iudex, non in eo requiritur potestas: que sit forma absoluta: que sit quasi principium illius effectus, sed est relatio rationis, in collatione autem factorum aliquid reale imprimuntur in anima, vnde necesse est: ut potestas qua talis realis effectus sit sit forma absoluta in episcopo: et ita non est simile de iudice cuius potestas tamen iurisdictionis est: et de episcopo aut sacerdote cuius potestas est etiam ordinis cuius signum est, quod papa potest facere de iudice non iudicet, sed non de sacerdote non sacerdotem: scilicet quod attribuitur characteri est: quod sit

Extra Durandum. Diony. Extra Scotum. Diony.

Ad tertiu.

fit a tota trinitate editer lz appropriata fit a alio. Ad ter...

Ad quartu.

Ad quintu.

Ad quintu. Sic pcedit. Et vt q character...

Primu ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Quartu ar.

Quintu ar.

Duradus.

Septu ar.

Septimu arg.

Opponit i...

Respdet.

Alexander...

Bonaueu.

gi potest ex argumctis factis. Quidam enim posuerunt chara...

14. Scdm con...

15. Tertia co...

16. Quarta co...

Opponit i...

Duradus.

Prima co...

Ridet.

De. de. pa.

Ad primu...

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartu.

August.

Ad quintu...

De. de. pa.

Ad septu...

Ad septu...

Quarta co...

Opponit i...

tione ad operationem: aut ad operationem elicita que est intel...

17 Ad sextum. Sic procedit q character non inist...

Primu ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Quartu ar.

Quintu ar.

Opponit i...

Scdm opa...

Tertia opa...

Ridet.

Ps. sig. c.

Alexander...

de balis.

Bonaueu.

Alexander...

Bonaueu.

huc directio vel obliquatio potentie no repugnat. si enim aliqd repugnet hoc solum esset opposita assignatio: sed opposita non pot esse: qz solus deus potest imaginē suā consignerē: id est qz opposito signo signari a solo deo fiet: sed ipse nunqz im-

S. Thom.

Ad primū argu.

Ad secundū

Ad tertium.

Ad quartū

Bonaven.

S. Thom.

Ad quintū

Primū ar.

Secūm ar.

Tertū ar.

Quartū ar.

dant gnam, que est maior: qz character. ergo etc. Quinto sic character disponit ad gratiā. cum ergo omnia sacra deat gra-

Quintū ar.

Septū ar.

Oppositū i cōtrarium.

Respondet.

Alexander de balis. Bonavent. Prima cōclusio. S. Thom.

Secunda conclusio.

S. Thom.

Ad primū argu.

Ad secundū

Ad tertium.

Ad quartū

Ad quintū

Ad sextū.

Alexander S. Thom.

Dionys.

Alexander de balis.

Oppositū i cōtrarium.

Ridet.

S. Thom. Alexander

Aliud

Aliud signaculū est factum in milite. s. a pfo rege inquitū bu infmodi: hic est character pfirmationis. Aliud est signaculū factum a xpo sacerdoti: hic enim est pontifex. ad dbebe. i. q. z bic est character ordinis. Qz ergo in trinitate summa non est considerare nisi tria predicta: tria dico: non fm rem: sed fm rō nem intelligendi: sed omnia cetera ad illa tria reducunt. Simi-

Damasce.

Ad primū argu.

Ad secundū

Ad tertium.

Ad quartū

Ad quintū

Ad sextū.

Alexander

Ad septū.

Alexander S. Thom.

Primū ar.

Secūm ar.

Tertū ar.

Oppositū i cōtrarium.

Ridet.

S. Thom. Alexander

Ad octavum

q nullū recipit: hoc aut pbat scūs Tho. qz pps habuit pās tē plenitudinis in sacris: qñ ea instituens: eis efficacīā pbēs vñ sicut poterat inducere effectū sacri in aliquo sine sacro: ita eg parte ipsius nō requirebat aliqd sacrale interius. hāc vero cōclusionē magister Alēgader probat alijs rōnibus. Primo sic character disponit ad gnam: pps aut nulla indigū dispos-

Ad primū argu.

Ad secundū

Ad tertium. Alēgader

Exponit i teram.

August.

Dugo de scō victore

S. Thom.

Charitas qd fit fons pprii etc. qñ ite ligat. vñ p de. de ans cba. in. c. 13. nu. 10. de re gula.

q q iij

est: nec addere nec subtrahere... tis ad verbum quod vobis loquor... ergo licitum non fuit aliqđ symboli...

adultus videt ad salutē sufficere credere... nerator est: fm illud apostoli ad Iohē... opz credere: qđ est, et inquirētibus...

De consecratione an sit officium sacerdotum.

Magister Batiannus ex auctoritate Nicolai pape... videtur assignare ministrum: ad que pertinet...

Oppositio Rūdet.

S. Thom.

Ad primū arg.

Ad scđm.

Aug.

Aug. S. Thom.

Ad tertiū.

Oppositio teram.

Aug.

Oppositio teram.

Questio. Primū ar.

Scđm ar.

Tertiū ar.

Oppositio Scđa opp.

Rūdet. S. Thom.

Idem.

Ad primū arg.

S. Thom.

Aug.

Ad scđm.

Ad tertiū. S. Thom.

Oppositio teram.

Oppositio teram. Aug.

Oppositio teram.

hoc idem est qđ perficere... ut dicit d. v. ceciliastice hierarchie... in oppositū est textus pñtis capli...

Magister Batiannus. Sequitur septimū capitulū... magister Batiannus in dicit in cōfirmationē...

Non liceat. Sequitur septimū capitulū... magister Batiannus in dicit in cōfirmationē...

Baptizandi. Sequitur octauū capitulū... magister Batiannus ex auctoritate cōcilij...

zatus qđ etiā nec talis est recipiendus... plana sunt. Lege. Et dicitur. ad scribēdū...

ost quā. de partis in quo magister Batiannus... ostendit: nūc idē de baptismo ostendit dicitis...

Ad primum. non debeat precedere baptismum... primo sic exorcismus est cōtra energuminos...

Ad secundum. vtrum exorcismus debeat sequi... primo sic exorcismus est cōtra energuminos...

Ad tertium. vtrum exorcismus debeat sequi... primo sic exorcismus est cōtra energuminos...

Ad primum arg. vtrum exorcismus debeat sequi... primo sic exorcismus est cōtra energuminos...

Ad secundum. vtrum exorcismus debeat sequi... primo sic exorcismus est cōtra energuminos...

Exponit li teram.

Augutio.

Diuisio.

Primum ar.

Scđm ar.

Tertiū ar.

Oppositio cōtrarium.

Respōdet.

S. Thom.

Ad primū arg.

Ad scđm.

Ad tertiū.

Primum ar.

quā q aliquis perficiat in bonis sine prius est expellere malū quā inferere bonū. sed per exorcismū expellit malū per cathes...

Opponit et respondet. Bonanens.

Ad argu. S. Thon.

Opponit li teram.

Opponit i strarium.

Respondet.

S. Thon.

Alexander

Facta in exorcismo an efficiant aliquid: vel solum signū sicut.

Sicut nostis. Sequit decimum capitulum eiusdem partis: in quo magister Gratianus ad id inducit authorita...

Diuisio.

Questio. Primū ar.

Secūm arg.

Tertiū ar.

Opponit i strarium.

bolū ptās. nihil autē frustra per ecclesiam agit. ergo per hōmī egufflationes hoc agit. Itē scōdo hoc idē bñ. j. ea. di. in. c. fa...

Scōda opp. Tertia op.

Respondet. S. Thon. Pōia opi.

Archidia.

Scōda opi.

Diuisio.

Opponit li teram. Dugutio.

Lyprianus

Rabanus.

Diuisio.

Opponit li teram.

Ad primū arg.

Adtra sppo fitium.

S. Thon.

Ad scōm.

Ad tertiū.

S. Thon.

Opponit li teram.

impedit a perceptione gratie [que decipit hōem]. s. p. serpens tem hōm. iij. unde dicit tñ sanctus Thom. in prima parte. q. 117. ar. iij. q. in statu innocencie ante peccatum nulla perceptio...

Postea. Sequitur vndecimū capitulū eiusdem partis: in quo magister Gratianus ponit ex autoritate rabani id, quod hien...

Sal quare ponitur in os pueri.

Abinc. Sequitur. xij. capitulum eiusdem partis: in quo magister Gratianus ponit tertium et quartum que magister Gratianus...

Sal celestis. Sequit. xij. capitulum eiusdem partis: in quo magister Gratianus ex autoritate bede inducit aliā rōnem...

Eniqz. Sequitur. xij. capitulum eiusdem partis: vbi Gratianus prosequens ordinem exorcismorum dicit, q. iterum exorcizans...

Opponit li teram.

quarta parte hebdomade: que dicitur media hebdomada. gl. contra quem est capitulum ante viginti. s. e. dist. in dictum.

- 1 Exorcismi qua virtute expellant demones. 2 Potestas demonis maior est: quam cuiuscūq; rei corporalis: vel sensibilis. 3 Diabolus quando dicitur eici de mente hominis.

Sacerdotis. Sequit. xv. capitulū eiusdem partis: in quo magister Gratianus de effectu exorcismorum loquens dicit iug...

Opponit contrariū.

Respondet.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

Opponit li teram.

mentū licet culpa incurra. in forma aut baptismi essentialius est qd exprimat cam agentia qua est tota efficacia...

creaturam in noie. i. in virtute alicuius creature no fit baptis- mus vnde cum dicitur in fine 7 beate marie sue beati Petri...

S. Thome.

S. Thome.

S. Thome.

Petrus de palude.

S. Thome.

S. Thome.

Ad primū argu. S. Thome.

S. Thome.

Ad tertium.

S. Thome.

Ad quartū.

Ad primū arg. in opa positum.

Ad scdm.

Exponit li teram.

Petrus de palude: qd nullus sensus remanebit vt si dicat bap- ptizo in nomine te patris 7 filij 7c. nihil est dictu. Similiter si transponerit syllabam...

cie sunt [vt per illa sic enacuntur]. i. non possunt nocere [que- cūq; in prece vitiosa cōtra regulā fidei dicitur: quēadmodum demū gpi noie excluditur]...

4 Tantiū simplex dicitur idonea.

Prima. Incipit. xij. pars huius distin- ctionis. in qua magister Gratianus eg auctoritate Aug. repetit aliqua: que gerunt cir- ca fontē baptismatis. Et dividitur in tres partes.

1 Primum vtrū conuenienter interrogantur paruuli: qui ad baptismum deducuntur credis in deum.

2 Secundo vtrum paruulus obligetur cum pro eo respon- det paritum.

3 Tertio vtrum illa obligatio qua baptizandi se obligat ad abrenuntiamdum diaboloz operibus eius: ad fidem seruandam sit votum dicenda.

Ad primum sic proceditur. Et videtur qd incon- uenienter petatur a paruulo credis in deū 7c. Primum sic. sicut videtur interrogare eū: qui non est capax questionis: nec susceptibilis discipline...

Distin.

Primum arg.

Scdm arg.

Opponit 7

Ridet.

Alexander de balis.

Ad primū arg.

Bo. de turre cremata super Decreto.

tus suscipiant sacramentū. si autem tempore lucida internalli... no apparet in eis voluntas baptismi suscipiendi...

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartū

De. de pa.

Questio.

Respondet.

Exponit li teram.

- 1 Gratia fides et virtutes an dentur paruulis in baptismo
2 Actus virtutum est triplex.
3 Baptismus quare dicatur sacramentum fidei.

Mabilest. Sequitur tertium. c. eiusdem in quo magister gratianus ostendit: qualiter paruuli cum nodum habeant vsum ratio...

Questio.

Primū ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

bitur ppo: ad suā iustificatiōe imo qnq; pro posse renitit. et... go no iustificat per gratiā et virtutes. Quarto sic si aliquid...

Quartū ar.

Quintū ar.

Sextū ar.

Opponit i cōtrarium.

Scda opp.

Respondet.

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartū

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartū

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartū

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartū

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Tertia pars.

De consecratio. Distinct. III. 136

duplez est actus virtutū vnus prius essentialis quodāmodo... sine quo virtus in nullo statu esse potest: vt dicit Alex. de balis...

Alexander de balis.

Ad sextū. S. Thom.

Exponit li teram.

Alexander de balis.

Respondet. S. Thom.

Ad primū argu.

Dugutio.

S. Thom.

Scda opi.

Exponit li teram.

Dugutio.

Alexander Bonauen.

Tertia op.

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Ad quartū

Ad primū argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

bus circūcisio fiebat: sed ablutio nō pot fieri qgrue in illis mē... bis: nisi totū corp' immergaf. q totū corp' d3 immergi. In op. e...

Opponit i cōtrarium.

Rūdet.

Bonauen.

Dugutio.

Ad primū arguētū.

Ad scdm. S. Thom.

Dugutio.

Bonauen.

Ad tertiu. S. Thom.

Ad primū ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Quartū ar. Opponit i cōtrarium. S. Thom.

Damafce.

Taciturnitas aliquando non habetur pro consensu.

Um pro. Sequitur quartū. c. eiusdem patris. cuius summa est q cū... pro paruulis respōsio fit p alios illis proficere pōt...

Distq vos. Incipit. xv. pars huius di... stratianus postq superi' egit de efficacia: de mī...

Ad primum est vtrum immerfio sit de necessitate baptismi.

Ad secundum vtrum debeat esse trina immerfio.

Ad primum sicut pcedit. Et videt q immerfio... sicut pcedit. Et videt q immerfio fit de necessitate baptismi.

Ad primum sicut pcedit. Et videt q immerfio... sicut pcedit. Et videt q immerfio fit de necessitate baptismi.

Taciturnitas aliquando non habetur pro consensu.

Um pro. Sequitur quartū. c. eiusdem patris. cuius summa est q cū... pro paruulis respōsio fit p alios illis proficere pōt...

Distq vos. Incipit. xv. pars huius di... stratianus postq superi' egit de efficacia: de mī...

Ad primum est vtrum immerfio sit de necessitate baptismi.

Ad secundum vtrum debeat esse trina immerfio.

Ad primum sicut pcedit. Et videt q immerfio... sicut pcedit. Et videt q immerfio fit de necessitate baptismi.

Ad primum sicut pcedit. Et videt q immerfio... sicut pcedit. Et videt q immerfio fit de necessitate baptismi.

omnia hec implet: ista est ratio Hieronymi super epistolam ad philippen. z habetur. j. e. o. eodem modo. z etiam Grego. j. c. de trina. z de terna scdo loco trina immersio magis congruit ad significandum effectum baptismi. unde trina immersio fit in signum qd a triplici concupiscentia de qua. j. Joan. ii. libera mur. unde Hiero. dicit. Trina immersio est mundatio a triplici concupiscentia. scilicet de concupiscentia carnis: qd liberatur a tribus generibus peccatorum: scilicet cogitationis: locutionis: z operationis. vt dicit dñs Bonanctura. Et quia magis exprimitur in trina immersione: qd in vna: vel bina: congruentius seruatur mos trine immersionis: que consequitur romana ecclesia. Ad rationes. Ad primam respondet: qd ipsemet magister sniarum expositio tinctionem per abluionem. quans aut in trina immersione fit trina tinctio: tamen est vna ablutio: sicut etia in abluionibus purumaterialibus videmus contingere: qd aliqd plures in aqua immerguntur: vel aqua perfunditur: anteq ablutio vna fit pfecta. Ad scdam respondet negando qnam: quia in fide trinitatis includitur fides vnitatis: in forma verborum per hoc qd singulariter dicitur in noie. etia in immersione ppter similitudinem immersionis: no aut in fide vnitatis includitur fides trinitatis: ideo congruentius est vt etiam in actu baptismi fides trinitatis exprimat. Ad tertiam respondet: qd quans passio xpi fit vna: tñ xps passus triduo in sepulchro quieuit. z hoc baptismus significare debuit trina immersione. Ad quartam respondet negando qnam: quia licet vnum sit baptismus nihilominus ppter multiplex eius mystica z multiplex moralis: de quibus iam dictu est: conuenit vt multiplici immersione fiat. z. l. e. g. c. Postq duplicis mysterij: scda pars. ratio assignatur: quare baptismus immergendo fit: qd scz baptismus duplicis mysterij scilicet trinitatis: z sepulture xpi significatione celebrat: in noie xpi i. in noie patris: z filij: z spiritus sancti. qui intelligunt in hoc noie xpi: sicut plenius dicitur est. s. circa ca. a quodam [typum] i. figura [consepulture] ad Ro. vi. in baptismi. i. in similitudinem eius: cum christo confurxeritis in fide: ad similitudinem eius a vitijs resurgentes in nouitate vite ambulatis. Et hoc est quod sequitur vt peccatis zc.

- 1 Immersio trina an fit de necessitate sacramenti baptismi.
2 Intentio requiritur in baptismo.

Quis Sequitur scdm ca. eiusdem partis in quo Gratianus reprehendit viam baptizabat. z qui in forma mortis xpi baptizabat: Et diuidit in duas ptes. In prima reprehendit illos ita fauete. In scda inducit auctoritate beati contra illos. qd sub ista verborum forma baptizo te in morte xpi baptizabat. secunda ibidem est dicit dñs zc. Pro pleniori intelligentia huius capli. Queritur vt trina immersio sit de necessitate sacramenti. Et videtur qd sic. Primo sic. caplo presenti vbi sic ex canonibus aplosum dicit. si quis presbyter: vel eps no trina immersione celebrat. sed semel in baptizate mergat. de ponatur. sed hoc non esset nisi trina immersio esset de necessitate sacramenti. ergo videt qd fit de necessitate sacri. Scdo sic. sacramenta ex mandato xpi efficaciam habent: s. trina immersio est de mandato xpi: vt videt dicitur pelagius in c. multi sunt. j. ca. di. ergo sicut baptizare in noie trinitatis est de necessitate baptismi. ita baptizare trina immersione videt esse de necessitate baptismi. Tertio sic. sicut fides trinitas exprimit p noia personaz. ita per tres immersiones: vt ex dictis patet. s. si no noia rentur tres persone: no esset. ergo etia si no fiat trina immersio. Quarto si trina immersio no fit de necessitate sacri baptismi: sequeret qd ad vna immersione consequeret sacm. si vero addatur scda vel tertia videt qd scdo z tertio baptizetur qd est inconueniens. no ergo vna immersio sufficit ad sacm baptismi: s. eterna videtur esse de necessitate ipsius. Quinto si no trina immersio eet de necessitate sacri: statim in prima immersione baptismus haberet totu effectum suu. ergo alie immersiones frustra adderent: heret inuaria sacra. In oppo. est. scq. qd est beati Grego. de trina immersione. Ad hunc dicens. dum. qd ipsa trina immersio no est de necessitate sacri: p. z. bec conclusio ex determinatis supra. si enim ipsa immersio no e de necessitate sacri: vt visum est circa. c. pcedes. nec numerus immersionum erit de necessitate sacri. Dicendum ergo est iuxta sanctu Tho. i. tertia pte. qd ad baptismu p se requirit ablutio aque: qd est de necessitate sacri. modus aut ablutiois p accidens se bz qd sacm: ideo qd est de se vt trunq licite fieri pot. z semel z

ter immergere qz vnica immersione significat vntas mortis xpi z vntas deitatis. per trina aut immersione significat tridua sepulture xpi: etia trinitas personarum: s. diuersas ex causis in ordinatione eccleie institutus est vnus modus. qd alius: qd enim a principio nascetis ecclesie quida de trinitate male sentiebant qm puru bosem existimantes: nec dicit filij dei z Deum: si per meritum eius: qd pcepit fuit in morte: ideo no baptizabant in noie trinitatis: sed in comemoratioe mortis xpi: vna immersione: qd reprobata fuit in primitiua ecclesia: sicut habet in presenti. c. postmodu vero inuenit quorundam schismaticoz z hereticoz error: homines rebaptizantiu sicut de donatistis Aug. narrat super Joanne: ideo in detestatione eozu erroru fuit statutu in concilio toletano: qd fieret vna sola immersio: vbi sic legit. j. c. ppter. ppter vitandū schismaticis scandalis: heretici dogmatis vsam simpliciter teneant: baptismi immersione. sed cessante tali ca cōter obseruat in baptismi trina immersio: z id graniter peccaret aliter baptizans: quasi ritū eccleie no obseruas inquit sanctus Tho. in tertia parte nihilominus tñ esset baptismus. Ad rōnes. Ad primam videtur negando qnam: qm lz sicut dictu est trina immersio no fit de necessitate sacri: si tñ omittatur cōtra cōsuetudinē ecclesie graniter peccat semel tantu immergēs: ideo per canones pena adhibet. Ad scdam videtur. primo qd trina immersio no est de mandato dñi ex pte. Et ad id qd dicit pelagius dicit pelagius intelligit vt dicit sanctus Tho. trina immersio esse de mandato xpi in suo simili. in hoc. s. qd xps pcepit baptizari in noie patris: z filij: z spūs sancti. Scdo videtur. negando qnam. qm lz eo modo quo dictu est trina immersio esset de mandato dñi. non tñ est similis ratio de forma z vsu sacri sine de modo ablutiois. Ad tertiam videtur: qd sicut alias dictu est intentio requiritur ad baptismu. ideo ex intentione ministrī eccleie qd intendit vnu baptismu dare trina immersione efficit veru baptismu. vñ hiero. dicit super eplam ad phil. z habet. j. e. o. eodem modo. lz ter baptizet. i. immergatur p mysteriu trinitatis. tñ vnu baptismu reputat. cū ergo vntas intentionis in tribus immersionibus faciat vntatē baptismi. ideo qm aliquis intendit ter immergere. prima immersio no terminat intentionē baptismi. p qm nec est. cōplet baptismi. nec per illa tantu bz effectum. nisi per ordinē ad alias. vnde alie no superflunt. Si aut non intendat. nisi facere vna sola. sola facit baptismu terminas intentionem baptizantis. quare vt dicit sanctus Tho. si intēde ret ad vnaquq immersione vnu baptismu dare. ad singulas immersiones repetēs verba forme peccaret qm in se plures baptizans. l. e. g. c. Si quis no trina cōtra in c. primo de trina. Respondet dupliciter vno no vt dicit hugo. qd hic textus no phibet vna immersione fieri in baptismi. s. reprehendit illos. qd faciebāt sub tali forma in morte dñi. sed qd similitur reprehendēdi veniēt: qd trina immersio baptismi significat formam vterent. Respondetur scdo qd isti reprehenduntur de duobus. primo qd asserēbāt no nisi vnica immersio baptismi esse. Aut vt dicit sanctus Tho. sine necessitate sōem ecclesie tñ semel immergēbāt. Scdo reprehēduntur. qd sub tali forma. i. in morte dñi baptizabāt. in morte dñi. i. in innocētiā mortis dñi dicit: ergo te baptizo in morte dñi. vel i. comemoracionem mortis dñi [no em dicit]. iij. pars. inducit quiba formam illa auctoritate dñi. mat. vlti. emnes docete zc. in quibus verbis christus formam dedit. sub qua sacramentū baptismi dari debet zc.

Immergi an possit alijs modis preter qd semel aut ter. Trina. Sequitur tertiu. c. eiusdem partis: bus. dicit qd dummodo in baptismi forma eccleie obseruetur: nihil officit varia cōsuetudo de immergēdo semel: aut ter: vtriusq enim fieri potest cum nullu eozum sit de essentia baptismi vt dictu est. z ad vtriusq possunt induci cōuenientie: lz vt dictu est cōsuetudo de ter immergēdo potior sit: qd in trina immersione magis exprimit significatio mysteriozum tā scē trinitatis: qd sepulture xpi: z resurrectionis: qd efficaciam baptismi. Pro intelligentia pleniori huius cap. querit vt trū qd possit immergi alijs modis preter qd semel aut ter vt. s. bis aut qter zc. qm z sequi veru baptismu. de bina immersione dicit qd qd qd muer? binari? erat ifaust? vt. xxxij. q. i. sup. z id baptismu dat? sub bina immersione no valebat. lz ista rñio nulla vt. qd vt arguit magister alex. de balis. sicut bina rñio dicit nūerus ifaust? siue infelix: qd recedit p? ab vnitatē vñ ifaust? qd est pime accedēs ad vnitatē. vñ binari? est muerus pceptor charitatis qd? magis appropinquat deo. sicut ergo binarius qd est muerus ifaust? facit qd bina immersio ipediat virtutem baptismi

tem baptismi. Similiter etiā qd est faustus faciet primum. propter qd vt mibi inquit Alexander de balis) hanc cam nulli esse necessitatis. propter qd dicit potest qd cum immersione requirit prolatio forme verborum facta modica interpollatione: vel nulla similitur consequentes debet esse immersiones. et sine interpollatione. vñ cū immersiones responderere debeant prolationi verborum: stat cū vba debeant modica vel nulla interpollatione siue passatione proferri no possent qd plures esse immersiones. vt scz. g. vel. gij. qd si vba forme pscripta ita diu pronuntiant fieret pronuntiatio vob no articulata. Dicendum est ergo qd siue bina immersio siue trina siue quaterna siue quia fiat alijs obseruatis: vt intentione recta: forma verboru pscripta pronuntiata in debita articulatione baptismi est: peccaret tñ graniter sic baptizates. hec Alexander. Si querat quare in isto caplo facta est magis mētio de trina: vna: qd de bina immersione vt nobis qd duplex rō assignari possit. Prā qd nec ipsum mysteriu vnitatis diuine virtutis qd in vnica immersione designat: nec mysteriu trinitatis diuinaru personaru: nec sepulture xpi: qd exprimit in trina immersione pot in bina significari. Scda rō: qd si immersiones debeant rñdere prolationi verborum: necesse esset aut in prima immersione ponere duas personas simul dicendo. ego te baptizo in noie patris: z filij: z in scda tertia. s. spiritus sancti. aut i scda immersione ponere duas z in prima vna tñ: qd cūq fieret no videret cōueniēs: qd darē intelligi respect? alicui? inegalitatis inter ipsas diuinas personas: qd est inconueniens. l. e. g. c. [De in vna fide in q loes sum? Nihil officit cōsuetudo. s. alicubi immergēdo semel: alicubi ter. qd. dummodo seruet forma baptismi euangelica: nihil officit qd cūq illoru fiat siue semel: siue ter immergatur puer. [Rōnes aut.] de hoc superius dictu est [substantijs] i. personis. persona enim vt dicit Richardus est intellectus nature incommutabilis subsistentia zc.

Questio. Rūdet.

S. Thom. Ad primū argu. Ad scdm.

S. Thom. Exponit li teram.

Ad tertiu.

S. Thom. Distin.

Exponit li teram. Opponit i cōtrarium.

Respondet.

S. Thom.

Exponit li teram.

Alexander de balis.

Ulti zc. Sequit. v. c. eiusdem partis in q magister Gratianus inducit papaz Delagiu reprehendēte tā illos: qui in noie xpi baptizabant: qd illos q vnica immersione baptizabant dicentes tñ vnica immersione dicit immergi sine cōsuetudine cōem agere psumētes: sine necessitate. de primo satis dictu est. s. e. d. i. ca. quodā. z. j. prog. c. aliqd dicit. de vnica immersione etia dictu est p tria capitula huius partis. Breue est. nihil continet disputandū. l. e. g. c. [Baptizari] i. esse baptizatos [tradente] ad. vl. vbi nota qd ex psum pceptu est ibi de baptizādo in noie trinitatis. scz in noie patris: z filij. z spiritus sancti. De trina aut immersione non est ita expresse in pcepto dñi. lz vt dicit sanctus Tho. in suo simili: in hoc f. qd dicit pceptu baptismi. in noie patris. z filij. z spiritus sancti. Ibi tñ est similis ratio de forma z vsu sacri: qd forma est de substantia: vsus autem siue modus ablutiois non est de substantia: licet vnus sit. cōgruentior alio: sicut dictu est de trina immersione.

Exponit li teram.

S. Thom.

Distin.

Questio.

Primū ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Quartū ar.

Quintū ar.

Opponit i cōtrarium. Scda op. positio.

Tertia op. positio. Bonanct.

Rūdet. Bonanct.

- 1 De necessitate baptismi an fit vt in eius forma fiat expressio trū personaru diuinaru: scz patris: z filij: z spiritus sancti.
2 Trinitatis notitia siue nominatio pot esse in baptismi quaz dupliciter.
3 Baptismi qui sunt effectus.

In synodo. Dicit incipit. gvi. ps huius distinctionis: in qua p quas tuoz capia agit d forma ipsi sacri. Et dicitur b. c. in duas ptes. In prima ponit decretu esse synodi: z dimissionē: qd in forma baptismi necessario dō esse innocatio expssa trinitatis: atq baptizat? no est reputad? xpian?. In scda dicit rōne ad b a fili. scda ibi. p certo. lz de ista materia fit satis disputatū. s. e. d. i. ca. qdā. z. m. c. si no sanctificat. Nihilominus p pleniori intelligentia eiusdē materie qrit. z. t. r. de necessitate baptismi fit vt in ei? forma fiat vocalis expssio trū personaru diuinaru: scz patris. z filij: z spiritus sancti. Et arguit qd no multipli. Primo sic. Joānes baptizabat baptizanti i noie vcturi. sed baptismus Joānis fuit figura baptismi xpi. s. vt vt baptismus xpi debuit fieri in noie eius: qd venit: z ita i noie xpi. Scdo. In primitiua ecclesia baptizabat in noie xpi. ergo verbis illis collata fuit virtus sanctificandi vel regenerandi. ergo hnt adhuc eadē virtutē: qd si no qd ab absterit: diuina virt? a nullo se subtrahit. nisi ca subtractionis fuerit ex parte illi: a qd est abstractio. Nec ab hoie nec ab aliq creatura possit fieri. Tertio sic vt vna est ptas z operatio trinitatis. ergo qd pf operat? tota trinitas. ergo si dicit baptizo te in nomi ne patris. tñ valet: ac si tota trinitas exprimeret. Quarto. Tres persone in forma baptismi exponuntur ad exprimēdum fidē sancte trinitatis: lz ita exprimit fides trinitatis: si dicit i noie trinitatis: sicut si dicit i noie patris: z filij: z spūs sancti. s. sine expssioe noim personaru pt fieri baptismus: vt dicit i noie trinitatis. Quinto sic. In noie genitoris: geniti z pcedentis ab vtroq pot fieri baptismus: vt hnt in gl. in c. superioz. multi. ergo sine expssioe illa noim personaru: scz in noie patris et filij z spiritus sancti. In oppositu arguit ex tētu capli pntis vbi determinatio ecclesie est: qd sine innocatione noim diuinaru personaru non est baptismus. Scdo arguit ex determinatis in ca. quodā. z. in c. si no sanctificat. vbi apertissime rōnibus ostēsum est. qd de necessitate sacri baptismi erat vocalis expssio trium personarum. scz patris. z filij: z spūs sancti. Ratione vero sic arguit dñs Bonanct. Si necessarium est verbu vocale ad professionē fidei qd magine vt esse necessaria in baptismi: cū in ipso homo ascribat cetui fidelium: sed sicut no sufficit credere tñ alterā personarū sic nec sufficit pferri. ergo si professio fidei sufficiens est necessaria: necesse est totā trinitatē exprimere in baptismi. Rūdet dicens vt tangit dñs Bonanct. in. iij. di. ij. Notitia trinitatis siue nominatio pot esse i baptismi quatuor modis. Aut ita qd sit plena in corde: in ore: tñ omēs est plenu sacm. Aut ita qd sit semiplena in ore: in corde: tñ omēs no est sacm plenum. Aut ita qd sit plena in ore: semiplena in corde. Aut ita plena in corde: semiplena in ore: de primis duob? non est cōtrouerfia aliq lz de duob? sequētib? fuit opinio diuersa: qd em baptismus est sacm fidei: z virtutē bz a fide: qd in corde est. Itō vob luerit aliq: plenitudo fidei in corde cū qualicunq trinitatis expssioe siue vna siue due siue tres plone exprimat plenu sit sacm: qd fides supplet defectu sermonis. Conuerso aut si no est fides in corde lz exprimat tres plone ore no est plenum sacm. Et hui? opinionis vt esse magr sniarū qd ad primū pē sed qd vt determinat Aug. baptismus est sacramentum fidei no singularis persone: sed totius ecclesie: ideo fides persone nec

ad fidelium instructionem. Simples enim qd literis no eruduntur...

1 Sanctio chrismatis in vertice an habeat effectum gra...

2 Sapiencie sedes est in capite.

1 Ccepisti. Sequit. iij. c. eiusdem partis: in quo magister...

2 Vestis indutio an debeat precedere unctionem chrismatis...

1 Post baptismum. Sequit. v. ca. eiusdem partis: in quo magister...

2 Versus. Sequitur. ij. c. eiusdem partis: in quo dicitur...

Diuisio.

Primum ar.

Oppositio contrarium. Respondet. Alexander. de balis.

Ad argu.

Exponit li teram.

Diuisio.

Exponit li teram.

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio.

Bonauen.

Exponit li 2 teram. Sidorus.

Ad argu.

Exponit li teram.

Diuisio.

Exponit li teram.

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio.

Diuisio.

de balis ex ordine diuerso signati ad signum. Si em vinctio est...

1 Ccepistis. Sequitur. viij. pars huius distinctio...

2 Udei. Sequitur. viij. pars huius distinctio...

1 Iudei an sint compellendi ad fidem.

2 Merique. Sequitur. ca. ij. eiusdem partis...

1 Iudei an sint compellendi ad fidem.

festi fuerat ppiant: tales sunt et corpora copellendi vt iplent...

1 Pompa dicitur gloria et triumphus.

1 Rimum. Sequit. iij. c. eiusdem partis: in quo magister...

1 Baptismi sacramentum an sit conferendum peccatoribus...

2 Peccator potest aliquis dici dupliciter.

1 Omnis. Sequit. iij. ca. eiusdem partis: in quo magister...

1 Iudei an sint compellendi ad fidem.

2 Merique. Sequitur. ca. ij. eiusdem partis...

1 Iudei an sint compellendi ad fidem.

2 Merique. Sequitur. ca. ij. eiusdem partis...

Ad primu arg.

Ad scdm.

Exponit li teram.

Exponit li teram.

Dugutio.

Exponit li teram.

Questio. Primum ar.

Scdm arg.

Tertiu ar.

Oppositio contrarium.

Ridet. S. Thom.

Ad primu argu.

Ambro.

Ad scdm. S. Thom.

Ad tertiu.

Exponit li teram.

Dugutio. Alexander de balis.

Suffelm.

Exponit li teram.

hoc esse ponere dicitur esse simul. Tertio, qz in sacralibus...

quod absit. Sequitur. vi. ca. eiusdem partis. in quo magister Gratianus inducit beatum Gregorium...

Confessio peccatorum est duplex.

Ine penitentia. Sequitur. vii. capi. eiusdem partis. in quo ex auctoritate beati Ambrosii sup epistolam...

Primum vtrum peccatoribus baptizatis sunt opera satisfactoria imponenda.

Secundum est, vtrum peccatores ad baptismum accedentes teneantur sua peccata confiteri.

Ad primum sic procedit. Et vñ qd pccatoribus baptizatis sunt opa satisfactoria imponenda. Et primo sic hoc em ad iustitia dei pthene vñ...

Exponit li teram.

Opponit i contrarium.

Respondet. 3 S. Thom.

Primum ar.

Secum ar.

Tertiu ar.

Opponit i contrarium.

Respondet.

Exponit li teram.

Augut.

Ad primu argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

aliquam penam patientur: ita non est simile.

Ad secundum sic procedit. Et vñ qd peccato...

Primum ar.

Secum arg.

Tertiu ar.

Opponit i contrarium.

Respondet. 3 S. Thom.

Primum ar.

Secum ar.

Tertiu ar.

Opponit i contrarium.

Respondet.

Exponit li teram.

Augut.

Ad primu argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

sic procedit. Et vñ qd peccato...

res ad baptismum accedentes tenentur...

neantur sua peccata confiteri. Et primo sic hoc em...

q baptizabantur multi a Joane in Jordane...

sed baptismus ipse est perfectior baptismo Joannis...

ergo vñ qd multo magis q sunt baptizati...

debet sua peccata confiteri. Secundo sic. Prover. xxxiii. dicit. Qui abscondit scelera...

dereliquerit eamam consequetur. sed ad hoc...

aliqui baptizati debent sua peccata confiteri...

tertio sic. pnia requirit an baptismum. sicut illud dicit. Agite pnia: baptizati vniuersi...

sed confessio est pars pnie. ergo videtur q confessio peccatorum...

requiritur an baptismum. In oppositum est text. capituli...

ubi dicitur. Ambro. q gratia dei in baptismum non requiritur...

planctus. sed confessio debet esse cu fletu. vt dicit Augustinus...

in libro de pnia. ergo a baptizatis non est requirenda...

peccatorum confessio. In hunc modum iugta sanctum...

Thomam. in. ii. pte. i. qd duplex est peccatorum...

confessio. Una quide interior. q fit deo: loquedo de tali...

ista coelo. q talis confessio peccatorum requiritur...

an baptismum: vt scz homo pta sua recogitans de eis...

dolet. Ad em pot inchoare noua vitam: nisi peniteat...

vt dicit Augustinus. Et in presenti. calia vero est...

confessio peccatorum exterior: q fit sacerdoti. Et de tali...

confessione loquedo fit ista conclusio. Qd talis confessio...

requiritur no ante baptismum. p primo q talis confessio...

cu respiciat psona ministris pntet ad pnie factum: qd no...

requiritur ante baptismum. qui est iama om factio. Secundo...

q confessio exterior q fit sacerdoti ordinat ad hoc: q sacerdos...

penitente abfoluat a peccatis ad opera satisfactoria. q baptizatus...

non sunt imponenda. vt dicitur in precedenti articulo. Nec...

etia baptizati indigent remissione per clauas ecclesie: quibus...

oia remittuntur p baptismum. Tertio q ipsa particularis...

confessio hoi facta est penosa ppter verecundiam...

confitentis: baptizando aut nulla pena imponitur: is in...

baptizatis no requiritur specialis confessio peccatorum:...

sed sufficit generalis: qua faciunt cu fm ritum ecclesie...

abrenuntiant satan: oib operibus eius. Et hoc modo...

dicit quod dicitur. Ambro. in. ii. qd in baptismum Joannis...

exemplum datur baptizandis confitendi pta sua: et promittendi...

meliora. Si qui tñ baptizadi ergo deuotione sua peccata...

confiteri vellent. esset eoz confessio audienda. non ad hoc...

q satisfactoria eis imponeret. s; ad hoc q pta consueta...

eis spiritualis vite in formatio traderet. Ad rones. Ad...

prima dicitur. qd in baptismo Joannis no remittebantur...

penite: s; erat baptismus pnie: et id accedentes ad...

illud baptismum conuenienter cõtebantur peccata: vt fm...

qualitate peccatorum eis penitentia determinaretur: s;...

baptismus ipse est sine exteriori pnia: vt Ambrosius dicit. Vñ...

no est similis rō. Ad scdm dicitur. qd baptizatis sufficit...

confessio interior deo facta: et exterior generalis ad hoc...

q dirigitur ad miam consequant. nec requiritur confessio...

spalis: vt dicitur. Ad tertiu dicitur qd confessio est ps...

pnie sacralis: et no requiritur an baptismum vt dicitur...

Ad tertiu dicitur qd confessio est ps pnie sacralis: et no...

requiritur an baptismum vt dicitur. Ad tertiu dicitur qd...

ptizandis. Hunc vero de personis offerentibus pueros ad...

baptismum. hoc p leg capta. Dicitur aut hoc caplm in duas...

partes. In prima dicitur qd pot sufficere patrino in cathedra...

in confirmatione. s; hoc vñ obseruadit vbi necessitas cogit...

In scda dicitur qd fit circa hoc consuetudo ecclesie romane...

ecclesie. scda ibi: no tñ est. et em q consuetudo ecclesie...

romane vñ esse: vt singuli p singulos. i. p singula sacra...

pueros teneret: et ca vñ esse huius. vt latius se extenderet...

charitas. ar. xxxv. qd. i. cu igif. Pro pleniori intelligetia huius capituli...

queritur. In tritu in baptismum requiratur aliq q baptizati...

de sacro fonte leuet. q patrino eius sit. Et arguit primo...

q no. Baptismus noster p baptismum ipse cõsecrat: et cõformat...

sed ips baptizatus no est ab aliq de fonte susceptus: s;...

sicut dicitur. Ambro. in. ii. Baptizatus? Jesus cõsecrat...

de aqua. ergo vñ q nec in aliis quozu baptismum...

requiratur aliq qui baptizati de sacro fonte suscipiat...

Secundo sic. Baptismus est spiritualis regeneratio vt dicitur...

in carnali gnatione no requirit nisi principius actiuus...

q est pñ. et principius passiuus: qd est m. cu igif i baptis...

mo locu pñs obtineat ille: q baptizatus: locu aut mris aqua...

ipsa baptismi. vt Augustinus dicit in quoda sermone epiphaniæ...

vt q no requiratur aliq q baptizati de sacro fonte leuet. Tertio...

sic. In sacris ecclesie nihil derisoriu fieri dicitur: s; hoc...

derisoriu vñ q adulti baptizati q seipfos suscitare pnt...

de sacro fonte egire. ab aliq suscipiant. ergo vñ q no requiratur...

aliq q baptizati de sacro fonte leuet. Tertio sic. In sacris...

Diuisio.

Questio.

Primum ar.

Secum ar.

Augusti.

Tertiu ar.

Opponit i contrarium.

Respondet.

S. Thom.

Diuisio.

Ad primu argu.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Exponit li teram.

Petrus de palude.

Augusti.

S. Thom.

Exponit li teram.

Questio.

Primum ar.

Secum ar.

Opponit i contrarium.

Respondet.

S. Thom.

Ad primu argu.

Ad scdm.

S. Thom.

Exponit li teram.

Baptismus solenis potest conferri omni tempore.

In cathedra. Sequitur. xij. ps bu in qua magister Gratianus agit de personis offerentibus...

In baptismo. Sequitur. xij. ps bu in qua magister Gratianus agit de personis offerentibus...

neff. ostendit: qd non pot aliu suscipere in filio: qm non fuerit baptizatus: & ita de confirmacione. Et ro huiusmodi est qua patris debet instruire filios suos in symbolo: in alijs rudi...

Non licet. Sequitur. iij. c. iij. de partib. in quibus magister Gratianus ex concilio Antistodoren. dicit non licere abbati vel monachis de baptismo suscipere filios...

Monachi. Sequitur. v. c. iij. de partib. que materiam precedentis casus. quod materiam precedentis casus. quod materiam precedentis casus...

Os autem. Sequitur. vi. c. iij. in quo magister Gratianus ex auctore beati Augustini sermone quodam paschali...

Non licet. Dic incipit. xij. ps. huiusmodi. quod magister Gratianus postquam suum per qualem sit baptismus celebratus...

suscipit aliquem de sacro fonte assumit sibi officium pedagogi. ergo talis obligat ad habendam curam de ipso: si necessitas imminet...

- 1 Baptismus ea necessitate pot celebrari in omni ecclesia.
2 Presbyteri nolentes q in necessitate in capellis baptizet: gra uiter peccant.

Omnis presbyter. Dic incipit. xx. ps. huiusmodi. dicitur. qd de efficacia baptismi & de offerentibus ad baptismum...

- 2 Baptismus principaliter datur contra originale.
4 Baptizare unum possunt duo vel plures dupliciter.
5 Verbum sensibile expressum requiritur in baptismo.
6 Translationes non debent fieri sine licentia pape.

Non licet. Dic incipit. xij. ps. huiusmodi. quod magister Gratianus postquam suum per qualem sit baptismus celebratus...

Ad primu argu. Diony.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Exponit li teram.

Dugutio.

August.

S. Thom.

Continuatio.

Duisio.

Dugutio.

Ad primu argu.

Ad scdm.

August.

Ad quartu.

Ad quintu S. Thom.

Tertiu ar.

Quartu ar.

Quintu ar.

Sextu ar.

Oppositio r. Indet.

S. Thom.

Ad scdm.

August.

S. Thom.

Grego.

Ad primu argu.

Ad scdm.

August.

Ad quartu.

Ad quintu S. Thom.

Tertiu ar.

Quartu ar.

dubitat an sint baptizati. ergo videt q debeant iteru rebaptizari. Quotum sic. Eucharistia est pfecta: factum: q baptismus...

mois qm iniquu homo qd comouitur. vt in noua vita regere...

Ad secundum. Res possunt unu eadem simul & semel baptizari. Et pmo sic. In multitudine enim pnetur...

Ad sextum. Elegander.

S. Thom.

Primu ar.

Scdm ar.

Tertiu ar.

Oppositio i. Contrarium.

Respondet.

S. Thom.

Oppositio i. Contrarium.

Petrus de palude.

Scdm op. positio.

Tertiu op. positio.

Ad primu oppositio neni.

S. Thom. de diffinitione baptismi accipitur: et dicitur scilicet Thom. in ter-
tia parte pro fundamentum huius quodis. Integritas baptismi
consistit in forma verborum et in usu materie et ideo nec ille qui ver-
ba tantum perferat baptizat: nec ille qui immergitur: per quos nullus est
baptismus. et ideo siue dicat ille baptizat: siue dicitur bap-
tizetur. per eum qui verba non proferat: falsitas non est. Et cum di-
citur quod expressio ministeri non sit necessaria verum est: et necessarium
est ut ab eodem sit. platio verborum: immersio sine lotio. Ad se-
cundam rident quod falsum est: quod in illo casu solus natus baptizat.
Natus autem quod natus sufficit: imo requiritur verbum sensibi-
le. vnde ad Ephe. v. inquit apostolus: dilegit Christus ecclesiam: et tradidit se
metipsum pro ea: ut eam sanctificaret mundans eam lauacro aque in
verbo vite. Et August. sup Joannem. Accedit verbum ad elemē-
tum: et fit sacramentum. Et ad probationem ridentur licet verum sit: quod confes-
sio per quam notificantur peccata que sunt quasi materia ipsius sacri-
mentum: potest fieri nutu vel per interpretationem, non tamen forma absolutio-
nis sed necesse est ut in verbis minister exprimat. Ad tertia ridentur
negando quod dicitur: quod dato quod veritas vel pluralitas ministeri non sit
de substantia sacri: est tamen hoc: quod totum sacramentum copletur per unum
ministerum: sicut capitur ex caplo quorundam. di. xxiij. et ita dicitur
est. s. c. Intra scdm modum intelligendi vobis quod vterque totum per-
ficiat: est ad hoc distinguendum, quod aut vterque pari forma: quod qui-
bet dicit. Ego te baptizo etc. Aut quod quilibet dicit. Nos bap-
tizamus te. Si primo modo quod potest contingere in eo casu: in quo co-
tentione vterque aliqui baptizare vellet: subdistinguentur est ut
dicit scilicet Thom. in tertia parte. Aut perferunt verba simul: et si
nullus immergitur: aut unus prius: et alius posterius. Si vno prius
ille totum facit: posterior aut nihil: est punctus sicut iterato-
rum minister. Si vero simul verba proferuntur: immerguntur. sic vterque
est baptizans: licet sic baptizantes sint puniendi per temeritatem tamquam
transgressores consuetudinis ecclesie. Unus non est quod ut ait dicitur
Durandus aut vterque baptizat: aut nullus: aut alter: et alter non.
Non potest dici quod neuter baptizat: quod per rationem omnibus que sunt
de necessitate baptismi scilicet ministro forma: materia et baptiza-
to: est verus baptismus. ergo etc. Nec potest dici quod alter baptizat
et alter non. cum vterque similiter se habeat ad baptismum. restat er-
go quod vterque baptizat: non tradunt aliud et aliud sacramentum: sed quod
qui est vnus interius baptizans: vnus sacramentum per vtriusque profert.
Si vero scdm modo quod vterque vtriusque forma. Nos te baptiza-
mus est duplex opinio. vna sancti Thomae dicitur: quod non est ba-
ptismus. Et ad hoc videtur inducere tres rationes. Prima est quod
mutatur forma baptismi cum dicitur. Nos te baptizamus te quia
tunc idem est dicere ego et tu etc. Mutata autem forma baptismi
non videtur esse verus baptismus. Secunda ratio est quod vnus actus
qui vno agente exprimitur: non progreditur ad pluribus agentibus
simul actus enim multiplicatur ad multiplicationem agentium si per
fecerit ab vtroque agens. Sed vnus solus potest baptizare. ergo plu-
res non possunt ad eundem baptismum concurrere. Tertia ratio
scilicet homo non baptizat: nisi ut minister exprimat: eius vice gerens. s.
quod est vnus. ergo opus ministeri qui exprimit esse vnus. pro-
pter quod apostolus signat dicit ad Ephe. v. vnus deus vna fides
vnus baptismus. sed cum dicitur. Nos te baptizamus: talis oratio exprimit
quod plures: vnde plures veniunt ad vnus baptismum conferendum quod
videtur esse rationem ministeri: ideo contraria intentio videtur excludi
dere sacramentum. Tercia opinio est Durandi dicitur. quod est verus
baptismus si plures baptizant vnus dicitur. Nos te baptizamus.
Nihil autem Durandus ridentur rationibus per factis doctoris sancti
eas annullando. Et quod iudicio non opinio scilicet Thomae. verior est:
ideo sustinetur opinio eius recitabimur rationes Durandi et illi
co ostendimus eas nullas esse: vnde venimus expectamus hanc que-
stionem. Ad primam rationem scilicet Thomae. de mutatione forme ridentur
dicitur Durandus: quod mutatio forme baptismi quod ad id quod non
est de necessitate forme non euacuat sacramentum: sed ita est quod expressio
baptizans per quod vnus quod persona prima secundam vel tertia non
est de necessitate baptismi: alioque greci non baptizantur: et ideo mu-
tatio forme quod ad id: non obest in quocumque sacro. bec Durandus.
Sed ratio ista nihil facit nec satisfactio: quod dicitur. Nos bap-
tizamus: non solus est mutatio forme quo ad personam baptizantem: vnde
supponere Durandus: et ita quo ad actum exercitum per ministerium:
qui est de essentia forme sacri: quod cum plene et totaliter ab vno ex-
pletur necessario: vnde singulariter debeat exprimi: quod non fit
cum dicitur baptizans: ideo videtur quod talis variatio forme ena-
scuat sacramentum. Ad secundam rationem scilicet Thomae. non potest etc.
Nihil dicit Durandus: quod licet agere per naturam actus qui
potest exprimi per vnus non possit per gredi ad pluribus simul iustis.
in agere tamen per voluntatem videtur contrarium. duo enim fortius
trahunt naturam: quod vnus solus potest trahere: quod talia agunt non so-
lum quantum possunt: sed quod volunt. Sic est autem de duobus ba-
ptizantibus: quod non est de necessitate: sed per voluntatem: et libere
administram sacramentum. Sed ratio etiam ista nulla est: quod licet appli-

catio sacri quantum ad materiam et formam sit voluntaria: tamen effectus
de necessitate sequitur per virtutem existentem in ipsis sacris: siue
etiam ex pactione diuina secundum illos: qui virtutem existentem sacramen-
tis negant: sicut in applicatione ignis ad stuppam fit voluntaria ex
parte applicantis: tamen effectus combustionis est necessarius per vir-
tutem ignis: applicati. vnde non est simile de trabentibus nauis: et
de administrantibus sacramentum baptismi: quod virtus tractus et mensura
ratio applicationis eiusdem est mera voluntate eorum dependet:
virtus autem sacrorum ex voluntate ministrantis non dependet et ideo
virtutem suam non potest minuire: aut augere. quare cum baptismus
ab vno totaliter expleatur non oportet exprimi actus: nisi singulari-
ter. Ad tertia rationem: que est quod opus ministeri baptismi esse
vnus etc. Nihil dicit Durandus: impugnat ad ipsam rationem scilicet
Thomae. sic dicitur. quod aut opus ministeri realiter esse vnus: aut quod
libet minister exprimat se per vnus. Si primum dicitur et tradit
sibi ipsi vnde per se et supra dicitur. Si dicitur scdm non videtur ratio-
nabile. Primum quod non est de necessitate sacri: quod minister exprimat.
ergo non opus quod minister singulariter vel pluraliter. Secundo quod si
opus ministeri exprimi secundum congruentiam ad principale agens: tunc
cum minister baptizans non dicat. Ego te baptizo: in nomine patris: sed
in nomine patris: et filij: et spiritus sancti: congruentius esset: quod exprime-
retur in plurali quam in singulari. Tercio quod modus exprimenti
ministeri per modum vnus vel plurium: nihil videtur facere ad sa-
cramentum dum exprimitur principale agens in cuius virtute
agit minister. Sic enim excluditur omnis error qui in expressione mi-
nistrum potest contingere. hoc autem fit in forma baptismi cum dicitur. In
nomine patris: et filij: et spiritus sancti. ergo non est vis qualitercumque ex-
primatur persona ministeri. bec Durandus. Sed bec ratio siue
impugnatio parum valet. Tunc primum quod dicitur. quod oportet esse
vnus ministeri realiter non tradit sibi scilicet Thomae. quod ipse natus
est: quod digito semper negant. quod plures ita possent vnus baptiza-
re: quod simul veniant ad vnus baptismum conferendum. non autem dicit
quod si plures essent et vterque vteretur hac forma. Ego te bap-
tizo et simul diceret et simul immergeret esset baptismus. quod vnde ait
vterque intendere non baptizatum baptizare et totum facere et quod vnus
est interius baptizans vnus sacramentum per vtriusque profert. hoc
autem non est simpliciter accedere: quod plures possunt vnus baptizare.
Tunc scdm quod licet non sit de necessitate sacri expressio forme ba-
ptizantis: tamen exprimitur opus quod exprimitur secundum congruentiam
ad principale agens: et vnde veniunt ministeri: aliter non valet. vnde di-
cit dicitur Durandus de palude. Ego principaliter baptizo te. non va-
let baptismus: quod repugnat ministeri quod sit principale agens. Et
sicut si diceretur. Nos te baptizamus. datur intelligi sicut dicitur
est: quod plures veniunt ad vnus baptismum conferendum. quod est contra
rationem ministeri. Ad aliud autem quod dicitur scdm Durandus: de tribus per-
sonis dicendum: quod parum valet quod principale agens in baptismum est tri-
nitas. non secundum illud quod in ea pluraliter videtur dicitur Durandus de pa-
lude sed secundum illud quod est in ea vnus. non enim deus agit in creatura
aliquid secundum quod est trinitas sed secundum id quod vnus: quod vnus deitatem
secundum relationem: ideo cum minister debeat exprimi secundum congruentiam
ad principale agens singulariter et non pluraliter venit exprimen-
dus. Ad tertia quod dicitur quod modus exprimenti ministeri per
modum vnus etc. per ratio ex dicitur quod hoc falsum est quod si ex-
pressio ministeri non sit de necessitate sacri sit tamen exprimitur opus:
quod exprimat secundum congruentiam ad principale agens et ad actum exerci-
tum: quod congruentiam non seruatur nisi singulariter exprimat. Ad
rationem in principio factas. Ad primam ridentur quod ratio habet locum:
vnde dicit scilicet Thomae. in his que agunt propria virtute: s. homines non
baptizant propria virtute sed virtute christi qui cum sit vnus per vnus mi-
nistrum profert opus suum. Ad secundam ridentur secundum eundem de omni
Alegandri de bal. quod in casu necessitatis vnus possit simul plu-
res baptizare sub hac forma. Ego vos baptizo etc. si finierit
ruina gladius aut aliquid huiusmodi quod mora non pateretur si sigilla-
tim oēs baptizarent. Sed hic est quod quare sic dicitur. Ego
vos baptizo non vitiatur forma: et vitiatur si diceretur nos ba-
ptizamus. Nihil dicit magister Alexander in. iij. formiter cum sancto
Thomae. quod ratio est quod sicut dicitur Durandus? nos non geminat singu-
lare suum: vnde dicitur ego et ego. s. ego et tu: ille et tu: si dicitur. Nos
baptizamus aliquid dicitur quod forma variat vnus forma variat. Sed
cum dicitur. Ego baptizo vos. sensus est: baptizo te: te: ideo non est
mutatio forme: sed quod geminatio. Nec hic introducitur perso-
na alia: nisi persona baptizans: persona baptizata: et ita non est simile.
ergo arguebat quod vnus potest plures baptizare. et non plures vnus.
Cum ratio triplex assignat a magistro Alex. de bal. in. iij. formiter
ad dicta scilicet Thomae. prima est quod mutatio forme vnus et non in
alio. Secundo quod non est necesse: quod duo simul baptizentur potest vnus
dicere et mergere: s. necessitas et utilitas est: quod duo simul baptizentur
plures qui sunt in articulo mortis. Tertia ratio est quod baptizans minister
significat secundum: qui vnus est. vnde sicut in hoc quod vnus habet plures
vires saluari potuit. ratio sacri aliquo modo quod expressio est spiritus
multarum

Ad tertia. Alexander. Exponit li teram. Contra tertia ratiōne Durand. Petrus de palude. Petrus de palude. Bonanen. Ad primū argu. S. Thom. Ad scdm. Alexander de balis. Questio. Alexander S. Thom. Exponit li teram.

multarum animarum. sed non eodemo modo sic in proposito intelligendus
quod vnus baptizans est interius scilicet spiritus vnus a quo est vnitas in
sacro baptismi. Ad tertia per ratio ex dicitur in principio
quodis. per ratio supra ponit falsum. vnde quod in aliquo plures pot-
sunt vnus baptizans: et magis in casu isto: in quo arguitur.
Nihil dicitur scilicet Thomae. scilicet in forma verborum et in usu mate-
rie. Nec ille qui tantum verba perferat baptizat: nec ille qui immergitur:
et ideo si vnus vba perferat et alij immergat nulla forma verborum
potest esse conueniens nec enim poterit dicere. Ego baptizo te cum
ipse non immergat: et per ratio non baptizet. Nec etiam poterit dicere:
nos baptizamus: cum neuter baptizet tamen etiam ut dicit magister
Alexander: quod bec duo quod sunt de essentia baptismi scilicet immerforz
verborum platio ab vno fieri debet. hoc enim requirit forma verborum
prescripta a deo: ideo magis et mutus dicit non baptizare non
potest. hoc etiam requirit intentio baptizantis: non enim intendere quod eccle-
sia intendit. Lege. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel in ordine eodem reordinant: dum non
cōstet de baptismum: vel ordine collato. ut dicitur. Si autem
dubitatur: non potest fieri fides sup hoc: et ille rebaptizatur: et ille
ordinatur: non diceretur in hoc casu ille rebaptizatur: vel ille re-
ordinatur: cum non doceat baptismus: vel ordo primo collatus.
ut dicitur. [Ad hoc rebaptizantes et reordinationes]
in eodem ordine. Nec duo nulla habet exceptionem: quod in nullo ca-
su si aliqui rebaptizant: vel

de illis q post h scinru: habuerit rati: ita falsum est: qd...

Exponit li teram.

Dugutio.

- 1 Communio laica dicitur multis modis. 2 Actus non excusat: sed attenuat peccatum.

De quos. Segt scdm. c. eiusd ptis in q...

Diuifio.

Exponit li teram.

Opponit r Respödet.

Ad excusat. adde q non excusat etia ab exc...

oblaciones. r. q. h. decurio. g. vii. q. iiii. miro. [Ad finantur...

Res byteris. Dic icipit. g. vii. ps hui?...

Res byteri. Sequit scdm. c. eiusd ptis...

Quis. Segt. iij. c. eiusd ptis: i quo magi...

Quis. Segt. iij. c. eiusd ptis: i quo magi...

Res byteri. Cuius scdm. c. eiusd ptis...

Res byteri. Cuius scdm. c. eiusd ptis...

Qui tpe. Et diuidit i tres ptes. In pri...

Quis. Segt. iij. c. eiusd ptis: i quo magi...

Res byteri. Cuius scdm. c. eiusd ptis...

Qui tpe. Et diuidit i tres ptes. In pri...

Quis. Segt. iij. c. eiusd ptis: i quo magi...

Res byteri. Cuius scdm. c. eiusd ptis...

Qui tpe. Et diuidit i tres ptes. In pri...

in vertice: vt chrismet eu etia in vertice eode chrisinate: quo et...

In sabbato. Idic accipit auctoritate ex libro capitularis: qd si q...

Ec queq. Sequitur. g. vii. pars huius di...

Res byteri. Sequit scdm. c. eiusd ptis...

Quis. Segt. iij. c. eiusd ptis: i quo magi...

Res byteri. Cuius scdm. c. eiusd ptis...

Qui tpe. Et diuidit i tres ptes. In pri...

Quis. Segt. iij. c. eiusd ptis: i quo magi...

Res byteri. Cuius scdm. c. eiusd ptis...

Qui tpe. Et diuidit i tres ptes. In pri...

Exponit li teram.

Diuifio.

Exponit li teram.

Diuifio.

Exponit li teram.

Exponit li teram.

Dugutio.

Exponit li teram.

ps. l. c.

Diuifio.

Exponit li teram.

Questio.

Respödet.

Dugutio.

Diuifio.

Exponit li teram.

plus sup viru q sup femina: sup senesq sup iuuenes infundat:...

Dugutio.

S. Thom.

Idic accipit auctoritate ex libro capitularis: qd si q...

Ec queq. Sequitur. g. vii. pars huius di...

Res byteri. Sequit scdm. c. eiusd ptis...

Quis. Segt. iij. c. eiusd ptis: i quo magi...

Res byteri. Cuius scdm. c. eiusd ptis...

Qui tpe. Et diuidit i tres ptes. In pri...

Quis. Segt. iij. c. eiusd ptis: i quo magi...

Res byteri. Cuius scdm. c. eiusd ptis...

Qui tpe. Et diuidit i tres ptes. In pri...

Dugutio.

S. Thom.

Diuifio.

Exponit li teram.

Dugutio.

Exponit li teram.

Diuifio.

Exponit li teram.

Questio.

Respödet.

Dugutio.

Diuifio.

Exponit li teram.

Quando. Segt. g. vii. pars hui? dist. in q...

Diuifio.

Exponit li teram.

Questio.

Respödet.

Dugutio.

Diuifio.

Exponit li teram.

Alexander de balis.

vsq ad finem vite maturius perueniatur ad salutem siue gloriam, nisi forte per accidens inquit magister Alexander de ba. eo enim q nullus certus est de die mortis, nec certus est si sibi dabitur gra cōtritionis, & facultas baptismatis, sic differēdo evidenti se exponit periculo, cum hoc q pūat se beneficijs ecclēse, vnde tali timēdū esset, ne verbum Augustini verificaret de eo: scz hac aduersione percūtur peccator: vt cum morib obliuiscatur sui qui dum viueret oblitus est dei. Ad scōm. S. Thom.

Ad tertiu. S. Thom.

Ad tertiu. S. Thom. Peccata propter non sunt suscipiuntur nisi in aliquo inuenerit. Nos autem q natura nascimur filij ire, baptismata suscipim: vt illo inuenimur q purificemur a peccatis. Regē. Ad aduiscitur q morte impropria p preoccupat nos vos terrendo. Nota argumentū dicitur et cōtradi. aliqua dicit ad terrorem q credo verū esse: qm expiimur in ipso iure: vt auctoritate ad terrorem esse dicitur. vt expiimur. S. de pe. di. h. s. em. in principio. S. in eodem gpe. fm Lau. vacui gra baptismi. deus em scōa pars. Non addat remissio em pccōz non dat licentia peccādi. q. vij. expiimur. scz sacramentū sit negligētia causa hic sumit causa p occasione, vt dicit Alexander de bal. Non em factū qd per se dat remissionem pccōz est cā peccati, scz occasio quedā potest esse negligentie.

Exponit li. 1. 2. 3. 4. terram.

1. Peccata propter non sunt suscipiuntur nisi in aliquo inuenerit. 2. Redere in paruulo idem est q sacramētū baptismi accipere. 3. Paruuli in baptismo suscipiunt cū alijs virtutibus: etiā habitum virtutis fidei.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quæstio. 1. Quæstio. 2. Quæstio. 3. Quæstio. 4. Quæstio. 5. Quæstio. 6. Quæstio. 7. Quæstio. 8. Quæstio. 9. Quæstio. 10. Quæstio. 11. Quæstio. 12. Quæstio. 13. Quæstio. 14. Quæstio. 15. Quæstio. 16. Quæstio. 17. Quæstio. 18. Quæstio. 19. Quæstio. 20. Quæstio. 21. Quæstio. 22. Quæstio. 23. Quæstio. 24. Quæstio. 25. Quæstio. 26. Quæstio. 27. Quæstio. 28. Quæstio. 29. Quæstio. 30. Quæstio. 31. Quæstio. 32. Quæstio. 33. Quæstio. 34. Quæstio. 35. Quæstio. 36. Quæstio. 37. Quæstio. 38. Quæstio. 39. Quæstio. 40. Quæstio. 41. Quæstio. 42. Quæstio. 43. Quæstio. 44. Quæstio. 45. Quæstio. 46. Quæstio. 47. Quæstio. 48. Quæstio. 49. Quæstio. 50. Quæstio. 51. Quæstio. 52. Quæstio. 53. Quæstio. 54. Quæstio. 55. Quæstio. 56. Quæstio. 57. Quæstio. 58. Quæstio. 59. Quæstio. 60. Quæstio. 61. Quæstio. 62. Quæstio. 63. Quæstio. 64. Quæstio. 65. Quæstio. 66. Quæstio. 67. Quæstio. 68. Quæstio. 69. Quæstio. 70. Quæstio. 71. Quæstio. 72. Quæstio. 73. Quæstio. 74. Quæstio. 75. Quæstio. 76. Quæstio. 77. Quæstio. 78. Quæstio. 79. Quæstio. 80. Quæstio. 81. Quæstio. 82. Quæstio. 83. Quæstio. 84. Quæstio. 85. Quæstio. 86. Quæstio. 87. Quæstio. 88. Quæstio. 89. Quæstio. 90. Quæstio. 91. Quæstio. 92. Quæstio. 93. Quæstio. 94. Quæstio. 95. Quæstio. 96. Quæstio. 97. Quæstio. 98. Quæstio. 99. Quæstio. 100.

Subditus. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Subditus. 1. Subditus. 2. Subditus. 3. Subditus. 4. Subditus. 5. Subditus. 6. Subditus. 7. Subditus. 8. Subditus. 9. Subditus. 10. Subditus. 11. Subditus. 12. Subditus. 13. Subditus. 14. Subditus. 15. Subditus. 16. Subditus. 17. Subditus. 18. Subditus. 19. Subditus. 20. Subditus. 21. Subditus. 22. Subditus. 23. Subditus. 24. Subditus. 25. Subditus. 26. Subditus. 27. Subditus. 28. Subditus. 29. Subditus. 30. Subditus. 31. Subditus. 32. Subditus. 33. Subditus. 34. Subditus. 35. Subditus. 36. Subditus. 37. Subditus. 38. Subditus. 39. Subditus. 40. Subditus. 41. Subditus. 42. Subditus. 43. Subditus. 44. Subditus. 45. Subditus. 46. Subditus. 47. Subditus. 48. Subditus. 49. Subditus. 50. Subditus. 51. Subditus. 52. Subditus. 53. Subditus. 54. Subditus. 55. Subditus. 56. Subditus. 57. Subditus. 58. Subditus. 59. Subditus. 60. Subditus. 61. Subditus. 62. Subditus. 63. Subditus. 64. Subditus. 65. Subditus. 66. Subditus. 67. Subditus. 68. Subditus. 69. Subditus. 70. Subditus. 71. Subditus. 72. Subditus. 73. Subditus. 74. Subditus. 75. Subditus. 76. Subditus. 77. Subditus. 78. Subditus. 79. Subditus. 80. Subditus. 81. Subditus. 82. Subditus. 83. Subditus. 84. Subditus. 85. Subditus. 86. Subditus. 87. Subditus. 88. Subditus. 89. Subditus. 90. Subditus. 91. Subditus. 92. Subditus. 93. Subditus. 94. Subditus. 95. Subditus. 96. Subditus. 97. Subditus. 98. Subditus. 99. Subditus. 100.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quæstio. 1. Quæstio. 2. Quæstio. 3. Quæstio. 4. Quæstio. 5. Quæstio. 6. Quæstio. 7. Quæstio. 8. Quæstio. 9. Quæstio. 10. Quæstio. 11. Quæstio. 12. Quæstio. 13. Quæstio. 14. Quæstio. 15. Quæstio. 16. Quæstio. 17. Quæstio. 18. Quæstio. 19. Quæstio. 20. Quæstio. 21. Quæstio. 22. Quæstio. 23. Quæstio. 24. Quæstio. 25. Quæstio. 26. Quæstio. 27. Quæstio. 28. Quæstio. 29. Quæstio. 30. Quæstio. 31. Quæstio. 32. Quæstio. 33. Quæstio. 34. Quæstio. 35. Quæstio. 36. Quæstio. 37. Quæstio. 38. Quæstio. 39. Quæstio. 40. Quæstio. 41. Quæstio. 42. Quæstio. 43. Quæstio. 44. Quæstio. 45. Quæstio. 46. Quæstio. 47. Quæstio. 48. Quæstio. 49. Quæstio. 50. Quæstio. 51. Quæstio. 52. Quæstio. 53. Quæstio. 54. Quæstio. 55. Quæstio. 56. Quæstio. 57. Quæstio. 58. Quæstio. 59. Quæstio. 60. Quæstio. 61. Quæstio. 62. Quæstio. 63. Quæstio. 64. Quæstio. 65. Quæstio. 66. Quæstio. 67. Quæstio. 68. Quæstio. 69. Quæstio. 70. Quæstio. 71. Quæstio. 72. Quæstio. 73. Quæstio. 74. Quæstio. 75. Quæstio. 76. Quæstio. 77. Quæstio. 78. Quæstio. 79. Quæstio. 80. Quæstio. 81. Quæstio. 82. Quæstio. 83. Quæstio. 84. Quæstio. 85. Quæstio. 86. Quæstio. 87. Quæstio. 88. Quæstio. 89. Quæstio. 90. Quæstio. 91. Quæstio. 92. Quæstio. 93. Quæstio. 94. Quæstio. 95. Quæstio. 96. Quæstio. 97. Quæstio. 98. Quæstio. 99. Quæstio. 100.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quæstio. 1. Quæstio. 2. Quæstio. 3. Quæstio. 4. Quæstio. 5. Quæstio. 6. Quæstio. 7. Quæstio. 8. Quæstio. 9. Quæstio. 10. Quæstio. 11. Quæstio. 12. Quæstio. 13. Quæstio. 14. Quæstio. 15. Quæstio. 16. Quæstio. 17. Quæstio. 18. Quæstio. 19. Quæstio. 20. Quæstio. 21. Quæstio. 22. Quæstio. 23. Quæstio. 24. Quæstio. 25. Quæstio. 26. Quæstio. 27. Quæstio. 28. Quæstio. 29. Quæstio. 30. Quæstio. 31. Quæstio. 32. Quæstio. 33. Quæstio. 34. Quæstio. 35. Quæstio. 36. Quæstio. 37. Quæstio. 38. Quæstio. 39. Quæstio. 40. Quæstio. 41. Quæstio. 42. Quæstio. 43. Quæstio. 44. Quæstio. 45. Quæstio. 46. Quæstio. 47. Quæstio. 48. Quæstio. 49. Quæstio. 50. Quæstio. 51. Quæstio. 52. Quæstio. 53. Quæstio. 54. Quæstio. 55. Quæstio. 56. Quæstio. 57. Quæstio. 58. Quæstio. 59. Quæstio. 60. Quæstio. 61. Quæstio. 62. Quæstio. 63. Quæstio. 64. Quæstio. 65. Quæstio. 66. Quæstio. 67. Quæstio. 68. Quæstio. 69. Quæstio. 70. Quæstio. 71. Quæstio. 72. Quæstio. 73. Quæstio. 74. Quæstio. 75. Quæstio. 76. Quæstio. 77. Quæstio. 78. Quæstio. 79. Quæstio. 80. Quæstio. 81. Quæstio. 82. Quæstio. 83. Quæstio. 84. Quæstio. 85. Quæstio. 86. Quæstio. 87. Quæstio. 88. Quæstio. 89. Quæstio. 90. Quæstio. 91. Quæstio. 92. Quæstio. 93. Quæstio. 94. Quæstio. 95. Quæstio. 96. Quæstio. 97. Quæstio. 98. Quæstio. 99. Quæstio. 100.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quæstio. 1. Quæstio. 2. Quæstio. 3. Quæstio. 4. Quæstio. 5. Quæstio. 6. Quæstio. 7. Quæstio. 8. Quæstio. 9. Quæstio. 10. Quæstio. 11. Quæstio. 12. Quæstio. 13. Quæstio. 14. Quæstio. 15. Quæstio. 16. Quæstio. 17. Quæstio. 18. Quæstio. 19. Quæstio. 20. Quæstio. 21. Quæstio. 22. Quæstio. 23. Quæstio. 24. Quæstio. 25. Quæstio. 26. Quæstio. 27. Quæstio. 28. Quæstio. 29. Quæstio. 30. Quæstio. 31. Quæstio. 32. Quæstio. 33. Quæstio. 34. Quæstio. 35. Quæstio. 36. Quæstio. 37. Quæstio. 38. Quæstio. 39. Quæstio. 40. Quæstio. 41. Quæstio. 42. Quæstio. 43. Quæstio. 44. Quæstio. 45. Quæstio. 46. Quæstio. 47. Quæstio. 48. Quæstio. 49. Quæstio. 50. Quæstio. 51. Quæstio. 52. Quæstio. 53. Quæstio. 54. Quæstio. 55. Quæstio. 56. Quæstio. 57. Quæstio. 58. Quæstio. 59. Quæstio. 60. Quæstio. 61. Quæstio. 62. Quæstio. 63. Quæstio. 64. Quæstio. 65. Quæstio. 66. Quæstio. 67. Quæstio. 68. Quæstio. 69. Quæstio. 70. Quæstio. 71. Quæstio. 72. Quæstio. 73. Quæstio. 74. Quæstio. 75. Quæstio. 76. Quæstio. 77. Quæstio. 78. Quæstio. 79. Quæstio. 80. Quæstio. 81. Quæstio. 82. Quæstio. 83. Quæstio. 84. Quæstio. 85. Quæstio. 86. Quæstio. 87. Quæstio. 88. Quæstio. 89. Quæstio. 90. Quæstio. 91. Quæstio. 92. Quæstio. 93. Quæstio. 94. Quæstio. 95. Quæstio. 96. Quæstio. 97. Quæstio. 98. Quæstio. 99. Quæstio. 100.

foribus est: fordecat ad huc. ergo filij contrahit pctā p primo rum parentū per originē: sicut tpmi parētis. In oppositū vī primo pntis capli teg. Sedo qd pctm opponit merito s3 merita parentū nō derivāt ad filios. Alioq nō oēs nacerēt tur filij ire. ergo nec pctā actualia p primo parētū in posterōs trāferēt. Ad rōndē dicendū est: qd impossibile est qd pctā p pmo mouū parentū trāferat per originē ad posterōs: aut qd malitia parentū in filijs trāsfundat iniquitatē. Hec conclusio p3 primo p illud Esec. viij. In quo fundat tota argumentatio beati August. in. c. pnti. s3 illius nō portabit iniquitatē patris: sicut aia patris mea est, ita & aia filij. Rō huius est vt deducit scōa Tho. i. ij. q. lxxxi. ar. ij. qz homo generat sibi idē in specie: nō autē fm indiuiduū. ideo ea que virecte pntinēt ad indiuiduū sicut sunt psonales actus: qd ad eos pntinēt nō trāducuntur a parētibus in filios. Ad em grāmaticus traducit in filiū scientiā grāmaticē quā p pmo studio acquirit: s3 ea q pntinent ad naturā speciei trāducuntur a parētibus in filios: nisi sit defectus nature. sicut oculus generat oculatū: nisi natura deficiat: si natura etiā sit fortis etiā aliqua accidētia indiuidua ppagātur in filios pntinētia dispositiōni nature: sicut velocitas corporis: bonitas ingenij: & alia hūmō: nullo autē mō ea q sunt pure personalia vt dicitur est. Sicut autē aliqd ad psonā pntinet fm seipsum: & aliqd eg dono gērita etiā ad naturā pōt aliqd pntinere fm seipsum. qd causatur ex pncipijs eius aliqd eg dono gēra hoc mō iustitia originalis erat quoddā donū gēra toti humane nature diuinitus collatū in pmo parēte: qd quidē primū hō amittit p pmo pctm. vī sicut illa iustitia originalis trāducta fuisse in posterōs simul cū natura: ita etiā & inordinatio opposita s3 alia peccata actualia vel pmi parētis vel alioz nō corrūpūt naturam qm ad id q nature est: s3 solū qm ad id q pntinet se: s3 fm pntinētia ad actū. vī alia pctā nō trāducuntur per originē aut trāsfusione: possunt tñ vt idē doctor dicit in qmibus de malo derivari ad filios per imitationē ppter cōuersionē affiduas filioz cū eis. Ad rōnes in oppositū. Ad primā rīdetur: qd pena spūali (vt dicit Augu.) nūquā puniuntur filij p parētib: nisi cōscent in culpa: vel per originē: vel per imitationē: qz oēs aie imēdiate sunt dei. vt dicit Esec. viij. s3 pena corporali interdū iudicio diuino vt humano puniuntur filij p parētibus in qm tum filius est aliqd patris fm corpus. Ad secundā rīdetur: qd id qd h3 aliqz eg se magis possēt traducere: dūmodo illud sit trāducibile s3 pctā actualia p primo parentū nō sunt trāducti bilia, qz sunt pure psonalia vt dicitur est. Ad tertiā rīdetur ne gādo pnam rō assignatur in textu ppter vnitatē spūali: per quā fit cōsecratio bonoz ad inuicē in mēbris ipi: corporis xpi. Nulla autē vnitās spūali est inter parētes & filios: per quā culpe fiat cōsecratio. Ad quartā rīdetur, qd nō est sile qz primū pctm corrūpūt naturā humanā corruptione ad naturā pntinētia. Alia vō pctā corrūpūt eā corruptione pntinētia ad solā psonā: ita ratio nō pcedit. Regē. Quæstio. 1. Quæstio. 2. Quæstio. 3. Quæstio. 4. Quæstio. 5. Quæstio. 6. Quæstio. 7. Quæstio. 8. Quæstio. 9. Quæstio. 10. Quæstio. 11. Quæstio. 12. Quæstio. 13. Quæstio. 14. Quæstio. 15. Quæstio. 16. Quæstio. 17. Quæstio. 18. Quæstio. 19. Quæstio. 20. Quæstio. 21. Quæstio. 22. Quæstio. 23. Quæstio. 24. Quæstio. 25. Quæstio. 26. Quæstio. 27. Quæstio. 28. Quæstio. 29. Quæstio. 30. Quæstio. 31. Quæstio. 32. Quæstio. 33. Quæstio. 34. Quæstio. 35. Quæstio. 36. Quæstio. 37. Quæstio. 38. Quæstio. 39. Quæstio. 40. Quæstio. 41. Quæstio. 42. Quæstio. 43. Quæstio. 44. Quæstio. 45. Quæstio. 46. Quæstio. 47. Quæstio. 48. Quæstio. 49. Quæstio. 50. Quæstio. 51. Quæstio. 52. Quæstio. 53. Quæstio. 54. Quæstio. 55. Quæstio. 56. Quæstio. 57. Quæstio. 58. Quæstio. 59. Quæstio. 60. Quæstio. 61. Quæstio. 62. Quæstio. 63. Quæstio. 64. Quæstio. 65. Quæstio. 66. Quæstio. 67. Quæstio. 68. Quæstio. 69. Quæstio. 70. Quæstio. 71. Quæstio. 72. Quæstio. 73. Quæstio. 74. Quæstio. 75. Quæstio. 76. Quæstio. 77. Quæstio. 78. Quæstio. 79. Quæstio. 80. Quæstio. 81. Quæstio. 82. Quæstio. 83. Quæstio. 84. Quæstio. 85. Quæstio. 86. Quæstio. 87. Quæstio. 88. Quæstio. 89. Quæstio. 90. Quæstio. 91. Quæstio. 92. Quæstio. 93. Quæstio. 94. Quæstio. 95. Quæstio. 96. Quæstio. 97. Quæstio. 98. Quæstio. 99. Quæstio. 100.

Opposit 1 cōtrarium.

Rīdet.

S. Thom.

Ad primū argu.

Ad scōm.

Ad tertiu.

Ad quartū

Exponit li terram.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Quæstio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80.

Inter ecclesia. Sequitur octava. c. eius. de peccatis in q magis gra...

Distin. Quesio. Primum ar. Secundum ar. Tertium ar. Quartum ar. Oppositum i contrarium. Secunda opo positio. Respondet. Alexander de balis.

in fide parentum. Et Grego. dicit et habet. s. e. di. qd apud. ergo etia tpe gratie. Secundo sic. per xpm no est artata via...

Secum ar. Oppositum i contrarium. Respondet. S. Thome. Ad primum argu. Prima opi. Secunda opi. Ad secundum. Exponit i teram. Distin. Ad primum arg. Ad secundum. Ad tertium. Exponit i teram. Oppositum i Respondet.

sicut dicitur [p. in] de. ii. pars. an vero pueri in pto originali decedentes pena aliqua sensibili veniant puniendi post hanc vitam...

Primum ar. Secundum ar. Tertium ar. Quartum ar. Oppositum i contrarium. Respondet. S. Thome. Ad primum arg. Ad secundum. Ad tertium. Exponit i teram. Oppositum i Respondet.

Actus accedat ad baptismum no p tritus sup veniali aliquo: sed talis no v[er]o p baptismum ab illo m[er]itar[um] actu maneat tyolus...

Tertium ar. Quartum ar. Quintum ar. Oppositum i contrarium. Respondet. Alexander de balis. Bonaven.

Ad tertiu. prius accepta. Ad tertia rident qd qd sic orat no meret sibi... Ad quartu. no infatur orat sed ofone peccado interrumpit. Ad quartu rident negado minoris vtz qd ho egis sine gra possit alteri me...

Potentia que maxime dicitur infecta peccato originali. Concupiscentia carnis duplex est. Concupiscentia dupliciter consideratur. Gratia dupliciter augmentatur. Concupiscentia dicitur augeri per illicitum consensum. Passio Christi habuit duos effectus primos et principales. Pena originalis est duplex. Libitus a principio sue ceptiois fuit plenus gra, et veritate. Penalties promouent ad bonum multiplex. Pena peccati originalis est duplex. Lex concupiscentie dicitur lex a ligando. Moxer quo. Segitur. viii. ps eiusde disti...

Tertia pars. Ad primu. nris tribus viribus talis infectio attribuit. Ad rones. Ad pma r scdm do. bonau. rident qd caro dupl sumit i sacra scri... Ad tertiu. S. Thom. Ad tertiu. S. Thom. Ad primu. arg. Scdm arg. Tertiu. ar. Opposit i contrarium. Respodet. Diuisio. Primu. ar. Scdm arg. Tertiu. ar. Opposit i contrarium. Respodet. Alexander de balis. Primu. ar. Scdm arg. Tertiu. ar. Opposit i contrarium. Respodet. Primu. co clusio. Scda con clusio. S. Thom. Tertiu. co clusio. Rident. Albertus magnus. Bernard. Quarta co clusio. S. Thom. August. S. Thom. Ulrichus.

Ad quartu. inuentio. Ad ista cessantibus inuentur ante multa secula pze finitu tps vite humane. vnde David de hoibus sui temporis loquitur in ps. dicēs dies annoru nostroru in ipsis. lxx. anni. Sic pcedit. Et vt qd no sit pmentis assignatio differente illa qd dr: qd pnti actuale manet reatu: no actu originale vo e conuerso. Et pmo sic. act. aut dr qd facit pnti ec actu pnti. qd est formale in ipo aut dr act. opatio si pmo mo carētia debite iustitie erit per qd pnti diceat ee actu: qd illud est forma in ipso originali pctō illa tollit i baptismo. ergo no manet actu. Si act. dr opatio hōcū vt. qd originale in puulo no bz tale actu: qd sit opatio cū ee natura corrupta. Ergo vt icōueniēter dicitur: qd pnti origia le trāst reatu: remāet actu. Scdo sic. gl. ad ro. iij. sup illud bri quoz remisse. et. h. s. c. di. c. p aqua dr. cupia carnis di...

ps. lxxx. Primu. ar. Scdm arg. Tertiu. ar. Damasc. Opposit i Rident. Albertus magnus. August. Alexander de balis. S. Thom. Ulrichus. Albertus. S. Thom. Albertus. Primu. ar.

Secm ar. cit. qd minuit. nō in totū extinguit. Et scdo vni vni oppo...

tutē tollēdi reatu: sine delictū pena. vñ ro. v. sup illud q est. for...

Durand.

Arichus.

August.

Indozs.

Grego. Ad primū arg. Ad scdm. Durand. S. Thon. Ad tertiu. S. Thon. Ad quartū Ad quintū Exponit li teram. C. Corru. pto. tante est maligni tatis qvni corrupe in scit totā ele ctionē. pet. de anch. i. c. q. nob. i. n. de simo.

ra: que est a penis oibus aliena. Et Gregorius mala que nos...

ea gra expellit que impetū concupiscētie mitigabat. qz ex fre...

Diuiso.

Questio.

Primū ar.

Secm ar.

Tertiu ar.

Quartū ar.

Quintū ar.

Opponit r. Rñdet. S. Thon.

Quartū ar. Opponit i contrarium. Rūdet. S. Thomā.

fm illud sapientie. in illud a delicto suo. ergo immortalis... Sicut dicitur in libro de generatione animalium...

se quide est ea alterius: qm fm virtute sue nature. vel forme... dicitur effectus vni sequitur effectus...

Ad primū argu. Ad scdm. Ad tertiu. Ad quartū. Ad quintū S. Thomā. Ad sextū. Ad septimū arg. Opponit i contrarium. S. Thomā.

Quæstio. 1. Dum ar. Scdm ar. Tertiu ar. Quartū ar. Quintū ar. Sextū ar. Abselmus. Septimū arg. Opponit i Rūdet. Albertus.

est p mala q patiunt in febribus: et adustionibus: et hmoi: q iustū... est pmittere oculi: nullū pccm pccisset i eis: s; nullū actuale...

ps. 18. S. Thomā. S. Thomā. S. Thomā. S. Thomā.

Ad primū argumētū. Albertus magnus. Ad scdm. Ad tertiu. S. Thomā. Ad quartū. S. Thomā.

virtute sicut i originali principio. Secundo dicitur, quod non dicuntur peccata in eo nisi aliquo actu exercitatis...

Primum est utrum remissio peccatorum sine iustificatio in se possit fieri sine gratia. Secundum est utrum quis sine gratia gratum faciat...

Primum arg. Secundum arg. Tertium arg. Quartum arg. Oppositum contrarium. Respondeo. Bonauen. S. Thom.

Ad quintum S. Thom.

Ad sextum.

Ad septimum. Alber. ma.

Exponit litteram.

Ad formam a peccatis. Vide pulchre de de an. l. c. i. nu. 6. d. baptis.

S. Thom.

- 2 Auerfio intelligitur a bono incommutabili. 3 Offensa que sequitur ex peccato non potest aboleri sine gratia. 4 Mens humana habet duas inclinationes contrarias. 5 Necessitas est duplex. 6 Iustificatio impii est effectus gratie.

Placuit. Sequitur. Pars eiusdem distinctionis. In fine dicitur magister...

Ad primum arg. S. Thom.

Tertium arg.

Ad tertium S. Thom.

Quartum arg. S. Thom.

Oppositum contrarium. Respondeo.

Ad quartum.

Primum arg.

Secundum arg.

Tertium arg.

Quartum arg.

Oppositum contrarium. Respondeo. S. Thom.

S. Thom.

S. Thom.

Ps. ciii. c.

remouet. nisi per hoc. gratia dicitur. Reat. etiam peccati non solum est obligatio ad penam sensibilem...

est necessitas gratie peccati in actu. quod diu maneat sine peccato mortali. nec de peccato ostendit auctoritate...

Ps. lxxviii. a

Grego.

Albertus magnus.

Ad primum arg.

Ad secundum.

Ad tertium.

Exponit litteram.

Bonauen.

- 1 Homo an possit velle et facere bonum absque gratia. 2 Bonum est duplex. 3 Dona gratuita proprie que dicuntur.

Quisquis. Sequitur. Pars eiusdem distinctionis. In fine dicitur magister...

Questio. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Secundum ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Tertium ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Oppositio 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Respondeo. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Prima conclusio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Dionysius. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Augustinus. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Bonaventura. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum argu. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad secundum. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad tertium. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad secundam oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad tertiam oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Oppositio 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

liter facit se per seipsum facere. ergo ab se ipso gratia potest homo...
Secundum ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Tertium ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Oppositio 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Respondeo. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Prima conclusio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Dionysius. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Augustinus. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Bonaventura. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum argu. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad secundum. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad tertium. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad secundam oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad tertiam oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Oppositio 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

Secundum ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Tertium ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Oppositio 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Respondeo. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Prima conclusio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Dionysius. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Augustinus. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Bonaventura. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum argu. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad secundum. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad tertium. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad secundam oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad tertiam oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Oppositio 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

prima pars. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ambrosius. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Secundum ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Tertium ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Oppositio 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Respondeo. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Prima conclusio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Dionysius. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Augustinus. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Bonaventura. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum argu. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad secundum. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad tertium. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad secundam oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad tertiam oppositio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Oppositio 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

Secunda conclusio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Tertium ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Quartum ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Quintum ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Oppositio 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ridetur. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
S. Thome. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Bonaventura. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad primum argu. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad secundum. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Ad tertium. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

- 1. Mandata divina an possint impleri sine gratia.
2. Implere mandata dei contingit dupliciter.
3. Homo sine gratia gratum faciente potest servare mandata divina quantum ad substantiam operis.
Non tamen per libere arbitrium quantum ad efficaciam meriti. nu. 4.

Distinctio. v.
Hinc incipit tractatus de consecratione. In quo expedito in superioribus tractatu de sacramento baptismi annexit tractatum de confirmatione. Et hoc convenienter. De quo sicut baptismus est sacramentum per gradum...
lanabaf in litore: postea efferebat in holocaustum. In iudicium autem hoc distinctio in quatuor partes secundum Archidiaconum. In quatuor prima

Hinc incipit tractatus de consecratione. In quo expedito in superioribus tractatu de sacramento baptismi annexit tractatum de confirmatione. Et hoc convenienter. De quo sicut baptismus est sacramentum per gradum...
lanabaf in litore: postea efferebat in holocaustum. In iudicium autem hoc distinctio in quatuor partes secundum Archidiaconum. In quatuor prima

Questio. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Primum ar. 1. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

Continuatio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Distinctio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

Continuatio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Distinctio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

Continuatio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Distinctio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

Continuatio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...
Distinctio. pleniori intelligentia huius capituli. Et utrum homo possit...

de materia vel forma huiusmodi facti. Tu quod multa fecit episcopus que non sunt scripta. ut dicitur Jo. vi. Tu quod forme factales et alia que in factis...

tu p3 risho ex dictis: proceditur bene qd baptismus h3 maioris effi- cacia in remotione mali: qua confirmatio. Lege. [De bis].

Exponit iteram.

Inugutio. Alexander.

Inugo de facto victore

Diviso.

Prima ar.

Secunda ar.

Tertia ar.

Quarta ar.

Oppositio et Responset. Prima co-

Secunda con-

clutio.

Responset. Prima opi.

Contra pri-

ma opinio.

Secunda opi.

Prima co-

clutio.

Responset.

Prima opi.

Secunda co-

clutio.

Bonanen.

Alexander de balis.

Tertia co-

clutio.

Petrus de palude.

Ad primu arg.

Ad secundu arg.

Ad tertiu.

S. Thom.

Ad quartu.

S. Thom.

Ad quintu.

S. Thom.

Ad sextu.

S. Thom.

Ad septu.

S. Thom.

Ad octu.

S. Thom.

Ad nonu.

S. Thom.

Ad decimu.

S. Thom.

Ad undecimu.

S. Thom.

Ad duodecimu.

S. Thom.

Ad tredecimu.

S. Thom.

Ad quatuordecimu.

S. Thom.

Ad quindecimu.

S. Thom.

Ad sedecimu.

S. Thom.

Ad decemseptimu.

S. Thom.

Ad undecimseptimu.

S. Thom.

Ad duodecimseptimu.

S. Thom.

Ad decemtercimu.

S. Thom.

Ad undecimtercimu.

S. Thom.

Ad duodecimtercimu.

S. Thom.

Ad decemquingentesimu.

S. Thom.

Ad undecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad duodecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad decemsexagesimu.

S. Thom.

Ad undecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad decemseptuagesimu.

S. Thom.

Ad undecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad decemoctoginta.

S. Thom.

Ad undecimoctoginta.

S. Thom.

Ad duodecimoctoginta.

S. Thom.

Ad decemnonagesimu.

S. Thom.

Ad undecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad decemcentu.

S. Thom.

Ad undecimcentu.

S. Thom.

Ad duodecimcentu.

S. Thom.

Ad decemtrecentu.

S. Thom.

Ad undecimtrecentu.

S. Thom.

Ad duodecimtrecentu.

S. Thom.

Ad decemquadringentesimu.

S. Thom.

Ad undecimquadringentesimu.

S. Thom.

Ad duodecimquadringentesimu.

S. Thom.

Ad decemquingentesimu.

S. Thom.

Ad undecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad duodecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad decemsexagesimu.

S. Thom.

Ad undecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad decemseptuagesimu.

S. Thom.

Ad undecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad decemoctoginta.

S. Thom.

Ad undecimoctoginta.

S. Thom.

Ad duodecimoctoginta.

S. Thom.

Ad decemnonagesimu.

S. Thom.

Ad undecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad decemcentu.

S. Thom.

Ad undecimcentu.

S. Thom.

Ad duodecimcentu.

S. Thom.

Ad decemtrecentu.

S. Thom.

Ad undecimtrecentu.

S. Thom.

Ad duodecimtrecentu.

S. Thom.

Ad decemquadringentesimu.

S. Thom.

Ad undecimquadringentesimu.

S. Thom.

Ad duodecimquadringentesimu.

S. Thom.

Ad decemquingentesimu.

S. Thom.

Ad undecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad duodecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad decemsexagesimu.

S. Thom.

Ad undecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad decemseptuagesimu.

S. Thom.

Ad undecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad decemoctoginta.

S. Thom.

Ad undecimoctoginta.

S. Thom.

Ad duodecimoctoginta.

S. Thom.

Ad decemnonagesimu.

S. Thom.

Ad undecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad decemcentu.

S. Thom.

Ad undecimcentu.

S. Thom.

Ad duodecimcentu.

S. Thom.

Ad decemtrecentu.

S. Thom.

Ad undecimtrecentu.

S. Thom.

Ad duodecimtrecentu.

S. Thom.

Ad decemquadringentesimu.

S. Thom.

Ad undecimquadringentesimu.

S. Thom.

Ad duodecimquadringentesimu.

S. Thom.

Ad decemquingentesimu.

S. Thom.

Ad undecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad duodecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad decemsexagesimu.

S. Thom.

Ad undecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad decemseptuagesimu.

S. Thom.

Ad undecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad decemoctoginta.

S. Thom.

Ad undecimoctoginta.

S. Thom.

Ad duodecimoctoginta.

S. Thom.

Ad decemnonagesimu.

S. Thom.

Ad undecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad decemcentu.

S. Thom.

Ad undecimcentu.

S. Thom.

Ad duodecimcentu.

S. Thom.

Ad decemtrecentu.

S. Thom.

Ad undecimtrecentu.

S. Thom.

Ad duodecimtrecentu.

S. Thom.

Ad decemquadringentesimu.

S. Thom.

Ad undecimquadringentesimu.

S. Thom.

Ad duodecimquadringentesimu.

S. Thom.

Ad decemquingentesimu.

S. Thom.

Ad undecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad duodecimquingentesimu.

S. Thom.

Ad decemsexagesimu.

S. Thom.

Ad undecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimsexagesimu.

S. Thom.

Ad decemseptuagesimu.

S. Thom.

Ad undecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimseptuagesimu.

S. Thom.

Ad decemoctoginta.

S. Thom.

Ad undecimoctoginta.

S. Thom.

Ad duodecimoctoginta.

S. Thom.

Ad decemnonagesimu.

S. Thom.

Ad undecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad duodecimnonagesimu.

S. Thom.

Ad decemcentu.

S. Thom.

Ad undecimcentu.

S. Thom.

Ad duodecimcentu.

S. Thom.

Ad decemtrecentu.

S. Thom.

Ad undecimtrecent

romana ecclesia in dispensatione sacrorum erraverit: tenendum est firmiter cum opinione... Ad primam rationem. Durandi. Ad secundam rationem. Durandi. De de pa. Ad tertiam rationem. De de pa. Ad quartam rationem. Ad primam arg. Ad secundam et tertiam ar. S. Thome. Exponit litteram.

- 2 Sacra que dantur in robur virtutum scilicet fidei et charitatis. 3 Materia aliqua que fit de essentia sacramenti confirmationis. 4 Materia sacramenti quid dicatur. 5 Chrysostomus est convenientis materia sacramenti confirmationis. 6 Chrysostomus oportet que fit per episcopum consecrari. 7 Quis sit magister. 8 Quis sit magister. 9 Quis sit magister.

Quinto quanto tempore christi debent esse sub discipulo christi. Ad primum sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides. Ad secundum sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides. Ad tertium sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides. Ad quartum sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides.

- Primum ar. Secundum arg. Tertium ar. Oppositum et respondet. Ad primum argu. Ad secundum. Alexander de balis. Ad tertium. Primum ar. Secundum ar. Tertium ar. Oppositum et respondet. Prima conclusio. S. Thome. Primum arg. S. Thome. Ad secundum. S. Thome. Ad tertium.

est convenientis materia sacramenti confirmationis. S. Thome. hoc dicitur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides. Ad primum sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides. Ad secundum sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides. Ad tertium sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides.

Ad tertium sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides. Ad primum sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides. Ad secundum sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides. Ad tertium sic proceditur. Et videtur quod confirmatio non debet in robur ad conferendum fides.

- Primum ar. Secundum arg. Tertium ar. Oppositum et respondet. S. Thome. Ad primum arg. Diony. Ad secundum. Ad tertium. Primum ar. Secundum arg. Tertium ar. Quartum ar. Oppositum et respondet.

Tertiu ar.

et sic satisfactoriu. ergo no obligat ad ipm aliq ex precepto. Et tertio sic. Quia qd trasgreditur preceptu peccat mortaliter...

Opponit r.

Ad quartu. In oppositu est teg. pntentis capli. Et in...

Secunda co.

clausio. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Gregorius.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Secunda co.

clausio. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

S. Thom.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad primu

arg. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad scdm.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad tertiu.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad primu

arg. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Secdm arg.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Tertiu ar.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Quartu ar.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Opponit r.

Ad quartu. In oppositu est teg. pntentis capli. Et in...

Secunda co.

clausio. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

gatioe ieiunij ecclesie multi necessitate ronabili ab solvunt sine...

mittere p dispensatione. Et vñ notadu est q octo pnt diffingi ge...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

S. Thom.

De de pa.

S. Thom.

S. Thom.

De de pa.

De de pa.

Questio.

Ridet.

De de pa.

Ad primu

arg.

Ad scdm.

S. Thom.

Ad tertiu.

Ad quartu

tantu inducit p peccatis. sed etiã ad preferendu a futuris. r...

Ad tertiu

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad primu

arg. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Secdm ar.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Tertiu ar.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Quartu ar.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Opponit r.

Ad quartu. In oppositu est teg. pntentis capli. Et in...

Secdm arg.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad primu

arg. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad scdm.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad tertiu.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad quartu

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad primu

arg. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad scdm.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad tertiu.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad quartu

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad primu

arg. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad scdm.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad tertiu.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad quartu

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad primu

arg. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad scdm.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad tertiu.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad quartu

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad primu

arg. Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

Ad scdm.

Et deo sic. qd sicut ad seculares principes pntet cedere p...

nij magis abstinedu sit a supfluitate ciboru: vel a cibus delicat...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Et arguit primo q magis abstinedu sit a qto: q a quali. primo...

Primu ar.

Secdm arg.

Tertiu ar.

Opponit r.

Secdm arg.

Respdet.

Ad primu

arg.

Ad scdm.

Ad tertiu.

Exponit li

teram.

Questio.

Primu ar.

Secdm ar.

Tertiu ar.

Opponit r.

Respdet.

et a cibo de ieiunio a peccato quoniam sit bonum non est dubium: ut... Ad primū arg. Ad secundū. Ad tertium. Exponit li teram.

2 Ieiunium principaliter sumitur ad tria, 4 Ieiunium quid dicatur.

In tribi. Sequit. v. c. eiusdem partis, et eiusdem sententia. Et dividit in tres partes. In prima dicit moderate esse comedendum. In secunda in dicit ad hoc auctoritate apostoli. In tertia inducit ad idem fructum ieiunij.

Ad primū arg. Ad secundū. Ad tertium. Ad quartū S. Thomā. Distingo. Questio. Primū ar. Secundū ar. Tertium ar. Opponit i contrarium. Opponit i Respondet.

Ad secundum sic procedit. Et videt qd ieiunium non sit actus virtutis temperantiae. Et primo sic. qd vt habitus est. s. e. d. i. c. ieiunium quadragesime est decima totius anni.

vt semper

vt semper esuriant statimq; post cibū legere vel ozare valeat... Augusti. Ambro. Ad primū arg. Ad secundū. Ad tertium.

1 Fidelibus egrotantibus an sit licitum vti preceptis medicine artis.

Contraria. Sequit. vi. pars huius dist. in tura de molestia habenda in cibo in cur.

Ad primū ar. Secundū ar. Tertium ar. Opponit i Respondet.

Ad primū arg. Ad secundū. Ad tertium. Exponit li teram.

Ad primū arg. Ad secundū. Ad tertium. Exponit li teram.

Quinq; modis. Sequit. ff. c. eiusdem partis in quo gra... Quotum vitiū gule tentat: q; quinq; in quibus assignat...

1 Secundū est vtrum per ista quinq; dissoluatur ieiunium. 2 Tertium est vtrum ieiunio excludant ista irritamenta gule. 3 Quarto videbitur de virtutibus quibus moderatur pres dicta quinq; irritamenta.

Ad primū sic procedit. Et videtur qd incommensurata inter distinguantur ista quinq; irritamenta sive spes gule quas assignat Grego. in presenti ca. cū aut quinq; modis nos gule vitiū tentat.

Ad secundū sic procedit. Et videt qd per pres dicta tentamēta sive irritamēta nō dissoluatur ieiunium.

Ad primū arg. Secundū ar. Tertium ar. Opponit i contrarium. Respondet.

Primū ar.

Secundū ar.

Tertium ar.

Opponit i Respondet.

Tertius.

Ad primū arg.

Ad secundū.

Ad tertium.

Primū ar.

Secundū ar.

Tertium ar.

Opponit i contrarium.

Respondet.

Ad primū arg.

ctione peccatorum. ubi autem sumpti prima causa possunt esse merito laudatores...

Ad scdm.

Ad tertium.

Ad argu. in oppo.

S. Thom.

Ridet.

Ridet.

Exponit li. teram.

Ad tertium. quo querit si vtrum ieiunio excludatur sine refectur...

Ad quartum. deratur predicta tentamenta sine irritamenta...

Opera in peccato mortali facta non possunt valere ad meritum...

Nihil enim. Sequitur. iij. c. In quo magister Gratianus inducit...

Secundum est vtrum homo teneatur ieiunare mente ab iniquitate...

Ad primum. sic procedit. Et videtur quod ieiunium vel...

Primo sic sicut se habet pena ad aliquod malum...

Secundo sic. merces non datur nisi merito...

Tertio sic. duo existentes in peccato quorum unus multa bona facit...

Quarto sic. si quis in peccato mortali facta sine extra charitatem...

Quinto sic. si quis in peccato mortali facta sine extra charitatem...

Sexto sic. si quis in peccato mortali facta sine extra charitatem...

Septimo sic. si quis in peccato mortali facta sine extra charitatem...

Octavo sic. si quis in peccato mortali facta sine extra charitatem...

Nonimo sic. si quis in peccato mortali facta sine extra charitatem...

Decimo sic. si quis in peccato mortali facta sine extra charitatem...

Primum ar. scdm ar.

Tertium ar.

Oppositum et Respondet. Bonanum.

S. Thom.

August.

S. Thom.

Raymud.

Bregio.

Oppositum et Durandus.

Ridet. Extra Durandum.

Ad argu. Durandi.

Ad primum arg.

Ad h. i. iij.

Primum ar.

Scdm ar.

Tertium ar.

Oppositum et Respondet. Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Ad primum argu.

Albertus magnus.

Ad scdm.

Ad tertium.

Exponit li. teram.

terit de digno mereri bona corporalia: vtrubiq; enim tam ex parte dei...

Ad secundum. sic procedit. Et videtur quod ex parte dei...

Ad tertium. sic procedit. Et videtur quod ex parte dei...

Ad quartum. sic procedit. Et videtur quod ex parte dei...

Ieiunare non est laudabile in tribus casibus. Suffragiorum valor pensari potest ex duobus...

Non mediocriter. Sequitur. iij. c. In quo magister Gratianus...

Ad primum. sic proceditur. Et videtur quod ex parte dei...

Ad secundum. sic procedit. Et videtur quod ex parte dei...

Ad tertium. sic procedit. Et videtur quod ex parte dei...

Diuisio.

Primum ar.

Scdm arg.

Tertium ar.

Oppositum et Respondet. S. Thom.

S. Thom.

Ad argu.

Primum ar. Scdm ar.

Tertium ar.

Quartum ar.

Oppositum et Respondet.

corporee malitia sua. Et seneca. palatium tuum fames excipit: non saporibus...

Seneca.

Hypocra.

Exponit li teram.

Exponit li teram.

Dugutio.

Regimus. Sequitur. g. ca. eiusdem paritatis. et est eiusdem. h. h. in quo cum...

Alia dies. Incipit. vii. pars huius distinctio. nis: ut ait archid. in qua pbat q...

Arne. Sequit. viii. pars huius distinctio. nis: in qua ponit regula monachis q ab...

Diuisio.

Primu ar.

Secm ar.

Opponit i ceterarium.

Ridet.

Primum est verum monachus mortaliter peccat comedendo carnes. Secundum est verum prelatatus possit dispensare cum monachis q comedant carnes...

quolibeto primo. ar. xx. nihil est peccatum monacho vel religioso p se loquedo qd no fit peccatum mortale...

Ad secundum. Ad tertium. Ad quartum. Ad quintum. Ad sextum. Ad septimum. Ad octavum. Ad nonum. Ad decimum.

Ad primam arg. Ad secundam. Respondet.

Ad tertium. Respondet.

Ad quartum. Respondet.

Ad quintum. Respondet.

Se mo ab chus. adde q monach de deo mili tare. pet. de Anb. in. c. ex pre. nu. i. de co. po. vi ti. q mo nachari p mittes non iplet pmissioe mori ad clerici idem. c. c. si sit pmissio nu. 4. de co di. appo.

Ad primam arg.

Ad secundam.

Respondet.

Respondet.

Alia est destinati.

Ridet.

seruantis regularibus: que officio pontificali repugnat. sicut est silentium: solitudo: abstinencia: vel vigilia granes: aut ex quibus ipotens redderet ad egequendum pontificali officio...

August.

Exponit li teram.

Diuisio.

Primu ar. ps. xxxv. c.

Secm ar.

Tertiu ar.

Opponit i Ridet. Idonous.

Dugo.

August.

Ambro. Seneca.

Seneca.

Quidius. Bernardus.

In qua. Sequit. huius capiti eiusdem partis in struis monachis. q nunq deberet esse otiosus: sed aut circa spualia cuiusmodi orationes: contemplationes: studia: aut corporalia: cuiusmodi sunt: aut scribere: aut te gere: aut colere ortos: et hmoi: de quibus in lra debet occupari...

et bonus. in senectute vero otiosus: ita deprauata est aia eius per mulieres alienigenas: vt phana idolis edificaret. iij. reg. ij. Quare beatus Grego. in moralibus tractans illud. in desiderijs: est omnis otiosus dicit. semper ergo est aliquid agendum: ne ager pectoris nostri cessante manu malarum cogitationum sentibus occupetur...

Gregorius

Cassianus.

Bierony.

Cassianus.

Ambro.

August.

Chrysosto.

Quidius.

Ambro.

Ad primam argu. Hierony.

Ad secundam.

S. Thome. Ad tertium.

Exponit li teram.

August.

tes manibus nris [succellura] p[er]tura [fiscella] yas est rotun...

Dugutio.

Canon grece latine dicitur regula.

Omibus. Sequit. q. ps huius dist. in q gratiam postqua...

Exponit li teram.

Dugutio.

Allus. Incipit decima ps huius distinctio...

Exponit li teram.

Non oportet. Incipit. q. pars huius di...

Exponit li teram.

Cymeli ci. vide sup...

Questio.

Ridet.

Exponit li teram.

Clericus vel laicus q nunq fuit subiectus ep[iscop]o...

Non oportet. Sequit. fm caplm eius...

epi canonicis. i. fm tenorem canonum habitis...

Acare. Sequit. q. pars huius distinctio...

Ad primum. sic procedit. Et v[er]o q mulieres...

Ad secundum. sic procedit. Et videtur q mulieres...

Ad tertium. In quo q[ue]rat an hmoi...

Diuisio.

Primum ar.

Secum ar.

Opposit r.

Ridet.

S. Lboff.

Cyprian?

Ad primu argu.

Ad secundu.

Ad primu argu.

S. Lboff.

Ad secundu.

Ridet.

S. Lboff.

Cbrysosto.

Primum ar.

Secum ar.

Tertiu ar.

Exponit li teram.

Beda.

Opposit i cotrarium.

Ridet.

S. Lboff.

Cyprianus

Atrichus.

Alexander de balis.

Ad primu argu.

Ad secundu.

Ridet.

S. Lboff.

Cbrysosto.

Exponit li teram.

Beda.

appetere placere viroru aspectibus ad concupiscendum...

- 1 Spiritus sanctus an procedat a patre et filio...
2 Quod a patre et filio simul tanqua ab vno principio...
3 Spiritus sanctus procedit a filio.

Spiritu. Sequit. q. ps huius distinctio...

Diuisio.

Questio.

Primum ar.

Secum arg.

Tertiu ar.

Quartu ar.

Quintu ar.

Opposit i cotrarium.

Ridet.

Prima co clusio.

ego mittit vobis spm vitatis. mittes at auctem bz respectu...
S. Thom. Albertus magnus.
August.
Basilius.
Secda conclusio.
August.
Ad primu argu.
S. Thom.
Ad scdm.

spiritus sanctus pcedat a filio. inuenit tñ quatu ad intellectū...
Ad tertiu.
S. Thom.
Ad quartu.
Ad quintu.
Ad sextu.
Exponit i teram.
S. Thom.
Bilarius.

clarauit cu esse veru deu: equalē pfi. l. ipse spūs sc̄tus p̄ficiēs...
Spiritus sanctū procedere a patre an ita sit necessarium...
Aluatoz.
Diuisio.
Questio.
Primu ar.
Sedm ar.
Tertiu ar.
Quartu ar.
Quintu ar.
Sextu arg.
Septimu argu.
Octauu ar.
Nonu ar.
Decimu ar.
Opponit i cōtrarium.

lationib? distinguunt opz referri: qz personarū distiguant. i. di...
Richard? de sancto vi ctoze.
Albertus magnus.
Anselmus.

Respondet.
Bericus de gandano.
Scotus.

S. Thom.

Anselmus.

Boetius.

Richard? de sancto vi ctoze.

Albertus magnus.

Anselmus.

tant modo relationes disparate. ergo supposita filij et spūs sancti nō distinguūt. Si dicat qd disparate distinguūt relatio nes in pncipiatis: non aut in principio qz nō opz: qz fit tāta di stinctio in pncipio sicut in pncipiatis. hoc nō v3. qz tam p istā rōne h3: qz relationes disparate non sunt sufficiētia distin ctiona psonaz. qz atqz vbiqz essent distinguerēt. p̄terea h3 hoc arguit sic. vbiqz inuenit similitudine rōne distinctiōis inuenitur si mul distinctio. cum ergo cuilibet relatio rīdeat sua opposita relationibus filiationis et p̄cessiōis correspondēt paternitas: et spiratio actiua in p̄te tāta. ergo erit distinctio inter paternita tē et spirationē actiua: quāta inter filiationē et spirationē passi uā: tāta disparate. ergo si relatiōes ille disparate distinguāt psonas filij et spūs sancti: facient etiā duas psonas in p̄te ipse disparate relatiōes. Ad illud vero qd dicit nō opz, qz tāta fit distinctio in pncipiis sicut in pncipiatis rīdet vt dicit dñs Jacobus de lausana in suo dmo sūarū. qz qñ inter pncipiū et pncipiātū nō ē distinctio p̄ absoluta s3 p̄ relatiōes solū opz qz fit tāta distinctio in pncipiis sicut in pncipiatis. ceterū h3 p̄fā tā relatiōne arguit p̄bādo qd relatio nō distinguat nisi rōne op positiōis: sic ad oppositū tñ in relatiōe sunt duo tñ in crea turis. s. qz fit accidēs: rōne in aliquo sicut in subiecto, et qz fit res latio id est ad aliud. in diuinis autē q̄tū ad p̄mū nō manet sed trāsit in vnitatē substantiē et ita ex hac pte non pōt distinguere s3 solū distinguūt qz relatio. sed quātū ad h̄mōi non est: nisi ad oppositū et nō ad aliud disparate qz sic plures idē referret et esset multaz eo qd relatio sp̄m h3 ex termino: q̄ oīa sunt p̄tra Aristo. v. meta. ergo relatio distinguūt solū ab opposito: itaqz distinguūt solū rōne oppositiōis et p̄ p̄ns solis relationib3 opz positis, et nō disparate: p̄nt distinguūt persone in diuinis, et ita sequit p̄bata p̄clusio v3 qz si spūs a filio non pcederet: cū in ter eos nō esset oppositū relatiua non distingueretur a filio. Secūdo probat eadē p̄clusio sic. cū in p̄te sint due relatiōes. s. paternitas: et actiua spiratio: sola paternitas constituit psonā p̄tis. spiratio vero actiua intelligit qñ p̄sone iā cōstitute sup ueniens: qz quo sequit qz paternitas s̄m ordinem intelligendi p̄supponit ad spirationē. opz ergo qz filij filiatio q̄ paternitas ti per oppositiōne rīdet sc̄m aliq̄ ordinē p̄supponat ad spi rationē passiuā: que est p̄cessio spūs sancti aut igit ita qz spira tio intelligat supuenire filiationi in eadē psonā sicut spiratio actiua paternitati, et sic erit eadē psona nati et spirati: sicut ge neratōis et spiratōis: aut opz, qz aliq̄ aliū ordinem habeat filia tio ad spirationē passiuā non est autē ordo in diuinis: nisi natu re siue originis s̄m que aliquis est ab alio vt dicit Augu. ergo relinqūt, qz vel sit vna persona filij, et spiritus? sicut spirati: vel qz spūs sc̄tus pcedat a filio. si qd vō dicat, qz distinguunt p̄cessio nes s̄m pncipiū: in quātū p̄ p̄ducit filij per modū intellectus vt vbiū. spūs autē sanctū p̄ modū voluntatis: vt amorē. hoc non pōt stare: qz s̄m hoc oportet dicere, qz s̄m differētā volunta tis et intellectus in deo patre distinguerēt due p̄cessiones: et duo pcedentes, et p̄ns non nisi rōne qd est hereticū. nō ergo sufficit dicere, qz filius pcedat p̄ modū intellectus: et spūs san ctus per modū voluntatis ad distinctiōnem eorū. nisi dicat qz spūs sc̄tus pcedat a filio. Ad p̄terea sicut arguit sc̄tus tho. in scripto. ille modus diuersus pcedēt: quo distinguūt dicunt filij, et spūs sc̄tus: aut diceret relatiōne diuersam, et sic rediret qd p̄ns. aut diceret diuersitatē in absolutis: qz vel realē, et hoc nō. qz si sic. et compositio in deo: vel diuersitatem rōnis tñ: et cū hoc non sufficit ad distinctiōne psonaz (vt dictū est) relin quit, qz nisi spūs dicat esse a filio: nec potest intelligi personātr distinctus ab eo. si loquamur de distinctiōne psonarū p̄ ordinē ad attributa essentialia vt dicat, qz filius pcedit p̄cessione in tellectuali: vt verbū et spūs sc̄tus p̄cessione volūtatis: vt amor idē sequit. nō enim potest esse: nec intelligi, qz amor sit alicuius qd non est intellectu p̄concepitū. vñ q̄libet amor est ab aliquo verbo loquēdo de amore intellectuali natura. Et hoc de p̄mo. Ad sc̄do rīdet ad rōnes p̄ parte p̄tia. ad primā rīdet qz id qd dicit anselmus qz filius et spūs sc̄tus p̄ hoc solū ab inuicem distinguunt, qz diuersimode pcedūt: est oīo verū. sed sicut ostensum est diuerso mō pcedere non possent: nisi spūs sc̄tus a filio. vñ remoto qz spūs sc̄tus sit a filio oīo distinctio spiritus sc̄ti remouet a filio. Ad sc̄dam rīdet negādo vltimā p̄ham qm̄ sicut dictū est: non p̄t esse duo modi pcedendi in diuinis distincti nisi spūs sc̄tus pcedat a filio. Ad tertiā rīdet negādo p̄ham qm̄ vt habitū est necesse est: vt psona q̄ pcedit per modū amoris pcedat ab ea: q̄ pcedit p̄ modū nature. Ad quārtā rīdet p̄mo qz h3 greci nō p̄ntent spūs sc̄m a filio p̄ce dere: cōstitent tñ filij aliquo mō esse pncipiū originis spūs sc̄ti qd p̄t ex hoc: qz dicunt spūs sanctū esse a p̄te per filij: et spūs sanctū esse filij, et qdā eorū cōcedunt. qz fit a filio: vel profuāt a filio: h3 nō concedat: qz pcedat: qd vt vel ignorātia vel p̄ter uia esse. Ad sc̄do dicit qz nihil p̄libet qd aliqd qd implicite p̄dit

ctione implicat ab aliquo explicate nesciente cōcedi, et sic aliquis non intelligēs pōt dicere spūs sanctū non esse a filio: licet a filio sit distinctus. Ad quārtā rīdet dupl̄. p̄mo negādo p̄ham: maiore si intelligat vlt̄: sic qz quocūqz formaliter aliqd consti tuit in esse eodem personaliter siue realiter a quocūqz alio: non tali distinguitur est falsa. p̄t tū p̄mo qz si illa esset vera oportet necessario dicere, qd paternitas q̄ est constitutiua patris realiter: et personaliter distingueretur ab actiua spiratiōe: qua nō constituitur persona patris. Tum secundo illa propositio nō est vera: nisi sit illud aliud ei oppositū: qz sicut arguit san ctus Tho. in questionib3 de potētia. vñū oppositōrū nō distin guit id: cui inest: nisi ab eo: in quo est reliquū oppositū: sicut p̄ albedinē nō distinguūt aliquid: nisi ab eo in quo est nigredō: et ita relatio nō distinguūt id: in quo est: nisi ab eo: in quo est op̄ posita relatio. relatio autē propria spiritus sancti per quā p̄ sonaliter distinguūt est p̄cessio. nō ergo personaliter distin guitur spiritus sanctus a filio: si nō sit ab eo et per consequens sicut habitū est: nō distingueretur p̄sonaliter ab eo: nisi sit ab eo. Ad tertiū iuxta alios doctores: illa maior potest esse vera in constitutiua ab soluto: qz cū tale det esse simpliciter distin guit ab omni non tātū relatiua autē non: qz cū relatiua nō debeat esse nisi ad oppositū ab illo solo distinguunt. Quare dato qd vniuersaliter esset verū: qz quocūqz aliquid forma liter constituitur in esse distinguatur eodē ab omni nō tali di stinctione oppositiōis et contradictōis: siue affirmatiōis, et negatiōis: non tñ distinctiōne p̄sonali. talis enim distinctio si cut habitū est nō sufficit ad distinctiōnem p̄sonali faciendam. Ad septā rīdet: qz p̄ductiones siue originis iste generari et spirari non distinguerent ab inuicē: si spūs sanctus nō p̄ce deret a filio: sicut dictū est. vnde ipsa dñs originis est per hoc qz filius est a p̄te solo. spiritus vero sanctus a p̄te et filio: qd patet per richardum de sancto victore qz in quinto de trinitate dicit notādum qz h̄mōi dñs proprietatum in solo consistit numero p̄ducentū. nā p̄ma earū h3 esse a nulla alia altera ab vna sola. tertia vero a gēna, et ideo ratio illa cū p̄supponat falsum: v3: qz essent distincte p̄ductiones etiā si spūs sanctus nō pcederet a filio nihil p̄bat. Ad septimā rīdet eodē mō. dicimus enī qz si spūs sanctus non pcederet a filio: nō essent p̄ductiones reales distincte in diuinis: sicut patet ex dictis. Ad octauā rīdet negādo assumptū tanquā falsissimū. cuius falsitas satis ex superioribus nota est. Ad nonā rīdet negādo p̄ham: qm̄ dato qz spūs sc̄tus non pcederet a filio nō pcederet vt datus: nec vt spirat. vñ oēs iste rationes procedūt a falsa sup positōe. Ad decimā rīdet iuxta sanctū Tho. in quolibeto iiii. ar. vii. vbi dicit qz filius distinguat filiatōe a spū sancto qz hoc modo se h̄nt p̄prietates p̄sonales in diuinis ad distin guendū p̄sonas: sicut se habēt in reb3 naturalib3 forme substā tiales ad distinguendū spēs rerū. in reb3 autē naturalib3 distin guit aliqd p̄ formā suā ab alio dupl̄. vno mō s̄m directā op̄ positionē forme ad formā: et hoc modo distinguuntur vnaqueqz res naturalis ab oib3 sp̄ibus sui generis: q̄ habēt oppositas formas: s̄m qz genus diuidit oppositis differētis. sicut saphi rus distinguūt sua forma ab oib3 sp̄ibus lapidum: alio mo do distinguūt res naturalis p̄ suā formā: s̄m h̄re, et nō habere. et hoc modo qd h3 aliq̄ formā naturālē distinguuntur ab oib3 nō habentib3 formā illā: sicut saphirus p̄ suā formā naturālē distinguūt nō solum ab alijs generibus lapidum: s3 a sp̄cieb3 aīalium et plātariū. sic ergo dicēdū est, qz filius sua filiatione di stinguūt qdē a p̄te s̄m oppositiōne relatiua filiationis ad pa ternitātē s3 a spū sancto distinguuntur filiationē: p̄ hoc qz spiri tus sanctus: non h3 filiationem: quā filius h3, et ita hoc modo concedimus, qz nunc de facto illo modo filius filiatione distin guitur a spiritu sancto. Et cū arguit ergo ipsa sola manēt in filio adhuc distinguēt a spū sancto: negat p̄tia duplici rōne. p̄mo qz vt sepe dictū est si spiritus sanctus nō pcederet a filio nō esset p̄cessio spiritus sancti in diuinis distincta a p̄cessione filij. tum sc̄do qz distinctio illa que est per habere et nō habere p̄supponit aliā distinctiōne: sicut negatiua p̄supponit af firmatiua. Nec ista sufficit ad distinctiōne faciendā p̄sonalē: vt dictū est. Et ita patet quid tenēdum sit de processione spiri tus sancti. Regē. [De veritas] io. ig. ait io. gy. [nō enim loqui tur]. s. spiritus [a semetipso] quia sicut non est a se: sed a pa tre et filio: ita non loquitur a se [hoc est] exponit didymus au thoritātē p̄fatam dupliciter. primo ratione vnitatis volun tatis. sc̄do ratione cōmunis spirationis. de primo dicit [arbī trio] i. volun tate: sicut enim est eis vna essentia ita vna volun tas [et amplius] secundo [qz ex se non est: sed a patre. a me est] i. essentiam diuinitatis: qua subsistit et sapientiā quā annūtiat a patre: et a me procedendo accipit. vnde sequitur [ego verita tem loquor]. i. inspiro hominibus eorū [que spiritus sanctus loquitur. si quidem spiritus veritatis est] tum quia suggerit

Ad quintā.

Digo.

S. Thoni.

Questio.

Ad sextā.

Richardus de sancto victore.

Ad septimā.

Ad octauā.

Ad nonā.

Ad decimā S. Thoni.

Exponit li teram.

Ja. de lan.

August.

S. Thoni.

Ad primū argu.

Ad sc̄dm.

Ad tertiū.

Ad quartū.

consolator: id est a filio. vnde Joan. ig. dicit Ebustus et alium paraclitum dabit vobis [oeniqz] iam ostendit qz etiā sit eiusdem voluntatis [scriptum est] Joan. gy. [non enim a semet ipso loquitur] sicut non est a seipso: sed a patre et filio [sed sicut audit ita et loquitur] sicut enim audire est esse a patre: et filio [salua toz] ait Joan. v. sicut audio et iudico non potest enim obliqua voluntas filij a voluntate patris. Et alibi in eodem tamē ca pitulo sed ante [a se] quia sicut essentiam non habet a se: sed a patre: et cum filius sit eiusdem virtutis et potestatis: sicut essen tie cum patre necessario operatur quicquid operatur: et hoc est quod sequitur [nisi que viderit pater familias] id est omne opus facit quod agit pater. Et sic fit finis. pro quo sine fine sit benedictus dei et hominis filius dominus et redemptor noster Iesus Ebustus. Amen.

Deo gratias.

Explicet opus domini Joannis de turre Cremata presby teri cardinalis tituli sancte Marie trans Tyberim: sancti Sixti vulgariter nuncupati: ordinis predicatorum super tra ctatu de consecratio.

Series chartarum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt vv xx. Omnes sunt quaterni.

Lugduni,

Excudebat Claudius Seruanus.